Årsredovisning 2019

Handelsbanken

Detta är Handelsbanken

Handelsbanken grundades 1871. Banken har ett rikstäckande kontorsnät i Sverige, Storbritannien, Norge, Danmark, Finland och Nederländerna. Vi har ett decentraliserat arbetssätt med stark lokal förankring och långsiktighet i våra kundrelationer. Vårt mål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara konkurrenter på våra hemmamarknader. Det målet når vi främst genom nöjdare kunder och lägre kostnader.

Handelsbanken grundades

1871

Nöjdare kunder

än genomsnittet för branschen på alla våra sex hemmamarknader.*

Över

750

kontor på våra sex hemmamarknader.

NÖJDA KUNDER PÅ SAMTLIGA SEX HEMMAMARKNADER

Varje år genomför EPSI Rating, där SKI (Svenskt Kvalitetsindex) ingår, oberoende mätningar av kundnöjdhet. Årets undersökningar visade att Handelsbanken har nöjdare privat- och företagskunder än genomsnittet för branschen på alla bankens sex hemmamarknader.

Dessutom visar undersökningen att Handelsbankens kunder är betydligt mer lojala än övriga konkurrenters kunder, samtidigt som de ger bankens digitala tjänster höga betyg. Att de digitala kundmötena upplevs som bra är viktigt för långsiktigt starka kundrelationer och bidrar till bankens fortsatt starka position avseende kundnöjdhet.

I Sverige har Handelsbanken haft nöjdast privatkunder 30 år i rad enligt SKI.*

HANDELSBANKENS KREDITRATING I TOPP AV VÄRLDENS BANKER

Ingen annan bank i världen har högre rating än Handelsbanken när man ser på bankernas rating från såväl Fitch som Moody's och Standard & Poor's.

Bankens nybildade brittiska dotterbolag Handelsbanken plc har av Fitch och Standard & Poor's fått samma höga rating som Handelsbanken.

FORTSATT ORGANISK TILLVÄXT

Nöjda kunder ger fler affärer. Därför är Handelsbanken en bank som växer. Totalt i koncernen ökade medelvolymen utlåning till allmänheten med 5 procent samtidigt som medelvolymen inlåning från allmänheten ökade med 6 procent. Affärsvolymerna ökade under året på alla sex hemmamarknader: i Storbritannien ökade utlåningen med 5 procent samtidigt som inlåningen växte med 10 procent, i Norge var motsvarande ökningstal 5 respektive 8 procent, och i Danmark 3 respektive 5 procent, i Finland steg utlåningen med 4 procent medan inlåningen växte med 5 procent, i Nederländerna ökade medelvolymen utlåning med 14 procent samtidigt som medelvolymen inlåning växte med 18 procent. Men det är inte bara i hemmamarknaderna utanför Sverige som Handelsbanken växer.

I Sverige, där Handelsbanken funnits sedan 1871, blev 2019 ytterligare ett år med tillväxt och stora inflöden av nya affärsvolymer – både för sparande och utlåning. För tredje året i rad var Handelsbanken största aktör avseende nysparandet på fondmarknaden i Sverige. Nysparandet i bankens fonder i Sverige uppgick till 27 miljarder kronor, vilket motsvarade en marknadsandel på drygt 21 procent, att jämföras med bankens andel av den totala förvaltade volymen på den svenska fondmarknaden som uppgick till 11,2 procent. Samtidigt ökade Handelsbankens marknadsandel av hushållsinlåningen i Sverige.

* Enligt EPSI Rating/SKI (Svenskt Kvalitetsindex). Sedan SKI:s mätningar startade 1989 har Handelsbanken nöjdast privatkunder av de fyra stora bankerna i Sverige (Handelsbanken, Nordea, SEB och Swedbank).

Året i korthet

Rörelseresultatet minskade med 1 procent till 21 796 miljoner kronor (22 013). Justerat för valutakurseffekter, engångsposter och särskilda poster steg rörelseresultatet med 55 miljoner kronor.

Räntabiliteten på eget kapital sjönk till 11,9 procent (12,8).

Periodens resultat efter skatt minskade med 2 procent till 16 925 miljoner kronor (17 357).

Resultatet per aktie minskade till 8,65 kronor (8,93).

Intäkterna steg med 2 procent till 44 564 miljoner kronor (43 770). Justerat för valutakurseffekter och engångsposter ökade intäkterna med 3 procent.

Räntenettot ökade med 3 procent till 32 135 miljoner kronor (31 286).

Provisionsnettot ökade med 4 procent till 10 697 miljoner kronor (10 247).

Kostnaderna steg med 4 procent till -21 743 miljoner kronor (-20 890). Justerat för valutakurseffekter, engångsposter och särskilda poster ökade kostnaderna med 5 procent.

K/I-talet steg till 48,8 procent (47,7). Justerat för valutakurseffekter, engångsposter och särskilda poster uppgick K/I-talet till 48,3 procent (47,3).

Kreditförlustnivån uppgick till 0,04 procent (0,04).

Kärnprimärkapitalrelationen ökade till 18,5 procent (16,8).

Styrelsen föreslår en utdelning på 5,50 kronor per aktie (5,50) samt att det befintliga återköpsmandatet förlängs ytterligare ett år.

Genomsnittlig tillväxt i eget kapital 2007–2019*

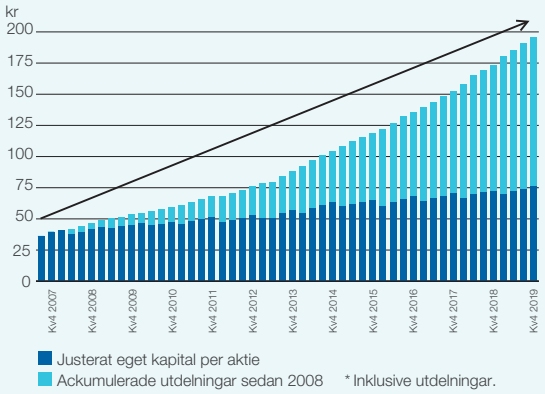

* Inklusive utdelningar.

Totalavkastning sedan finanskrisens början 30 juni 2007 – 31 december 2019

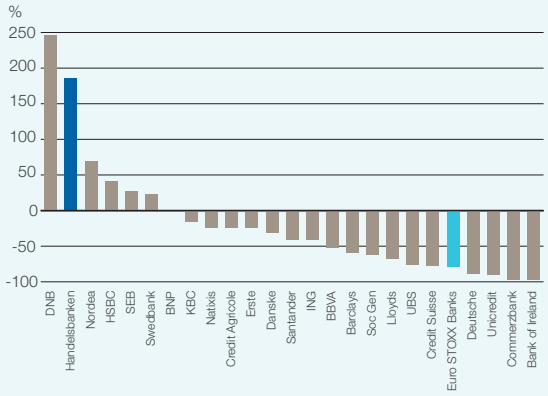

Källa: SNL, per 2019-12-31 (utdelningar återinvesterade).

Kort information

Handelsbankens årsstämma 2020

Plats: Grand Hôtel, Vinterträdgården, Stallgatan 4, Stockholm.
Tid: Onsdagen den 25 mars 2020 klockan 09.30.

Anmälan om deltagande

Aktieägare som önskar delta i stämman ska vara införda i den av Euroclear Sweden AB förda aktieboken senast torsdagen den 19 mars 2020. Anmälan sker via handelsbanken.com/sv/om-koncernen/bolagsstamma, telefon 08-701 19 84 eller till Handelsbanken Group Governance, 106 70 Stockholm, senast torsdagen den 19 mars 2020.

Aktieägare som låtit förvaltarregistrera sina aktier måste, för att äga rätt att delta i stämman, begära att tillfälligt föras in i den av Euroclear förda aktieboken. Aktieägaren måste underrätta förvaltaren om detta i god tid före torsdagen den 19 mars 2020, då sådan införing ska vara verkställd.

Utdelning

Styrelsen föreslår som avstämningsdag för utdelning fredag den 27 mars 2020, vilket innebär att Handelsbankens aktie handlas utan rätt till utdelning torsdag den 26 mars 2020. Beslutar stämman i enlighet med förslaget, beräknas utdelningen skickas ut av Euroclear onsdag den 1 april 2020.

Finansiell kalender 2020

5 februari	Bokslut 2019
25 mars	Årsstämma
22 april	Delårsrapport januari – mars 2020
15 juli	Delårsrapport januari – juni 2020
21 oktober	Delårsrapport januari – september 2020

Finansiell information

Följande rapporter kan laddas ner alternativt beställas från handelsbanken.com/irsv:

- årsredovisningar
- delårsrapporter
- risk- och kapitalhanteringsrapporter
- bolagsstyrningsrapporter
- faktaböcker
- hållbarhetsredovisningar.

Distribution

Årsredovisningen kan beställas genom Investor Relations, telefon 08-701 10 00, eller via handelsbanken.com/irsv.

Handelsbankens hållbarhetsrapportering 2019

Utöver Handelsbankens årsredovisning 2019, ger Handelsbanken ut en separat hållbarhetsredovisning. Hållbarhetsredovisningen omfattar aktiviteter och resultat under 2019. Redovisningen är upprättad i enlighet med Global Reporting Initiatives (GRI) standards för hållbarhetsredovisning, nivå Core och är granskad av bankens externa revisorer. Handelsbanken redovisar årligen koncernens hållbarhetsarbete och hållbarhetsredovisningen omfattar hela koncernen, om inte annat anges.

Redovisningen utgör Handelsbankens Communication on Progress Report till FN:s Global Compact.

Handelsbankens lagstadgade hållbarhetsrapport finns på sidorna 43 till 61 i den här årsredovisningen. En mer omfattande redogörelse för hållbarhetsarbetet och -resultatet finns i Handelsbankens separata hållbarhetsredovisning som finns att hämta på handelsbanken.com/sv/hallbarhet.

THE GLOBAL COMPACT
WE SUPPORT

Innehåll

Vd-ord

I förändringens tid 4

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE KONCERNEN

Innehåll 6
Idé och mål 7
Måluppfyllelse 8
Vår idé 10
Organisation och arbetssätt 12
Ökat fokus – vassare erbjudande 14

Verksamhetens utveckling

Finansiell översikt 2019 16
Verksamhetens utveckling 17
5-årsöversikt Koncernen 20
Nyckeltal per år 22
Utveckling per kvartal 23
Segmentinformation 24
Handelsbanken Sverige 26
Handelsbanken Storbritannien 28
Handelsbanken Norge 30
Handelsbanken Danmark 32
Handelsbanken Finland 34
Handelsbanken Nederländerna 36
Handelsbanken Capital Markets 38
Aktien och ägarna 40

Hållbarhetsrapport

Hållbarhetsrapport 2019 43

Bolagsstyrningsrapport

Bolagsstyrningsrapport 2019 63
Struktur för bolagsstyrning 64
Styrelse 74
Koncernledning 76

FINANSIELLA RAPPORTER KONCERNEN

Innehåll 77
Resultaträkning Koncernen 78
Totalresultat Koncernen 79
Balansräkning Koncernen 80
Förändring i eget kapital Koncernen 81
Kassaflödesanalys Koncernen 83
Noter Koncernen 84

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE MODERBOLAGET 189

FINANSIELLA RAPPORTER MODERBOLAGET

Innehåll 190
Resultaträkning Moderbolaget 191
Totalresultat Moderbolaget 192
Balansräkning Moderbolaget 193
Förändring i eget kapital Moderbolaget 194
Kassaflödesanalys Moderbolaget 196
5-årsöversikt Moderbolaget 197
Noter Moderbolaget 199

STYRELSENS OCH VD:S UNDERSKRIFTER

Styrelsens och vd:s underskrifter 237

REVISIONSBERÄTTELSE

Revisionsberättelse 238
Revisors rapport över hållbarhets-rapport och hållbarhetsredovisning 241

KONTAKTUPPGIFTER

Innehåll 243
Kontaktuppgifter 244
Kontor och kontorschefer 246
Styrelser dotterbolag 253

ÖVRIGT

Definitioner och förklaringar 254

Svenska Handelsbanken AB (publ)
Organisationsnummer: 502007-7862
Styrelsens säte: Stockholm
handelsbanken.com

This report is also available in English.

I förändringens tid

- Handelsbankens rörelseresultat för 2019 blev 21 796 miljoner kronor, en minskning mot föregående år med 1 procent.
- Utvecklingen med kraftigt ökande kostnader under flera år, dämpades under 2019. Under 2018 steg kostnaderna med 10 procent, under gångna året stannade kostnadsökningen på 4 procent.
- Handelsbanken inledde under sommaren 2019 ett omfattande arbete med att koncentrera verksamheten till bankens kärnaffär. Detta innebär fullt fokus på lönsamma produkter och tjänster till bankens kärnkunder.
- Denna förändring medför initialt kostnader, under gångna året belastades resultatet med en omstruktureringskostnad på 930 miljoner kronor.
- På sikt bedöms dock förändringen till en mer fokuserad och koncentrerad bank ge betydligt ökad potential för stabil lönsamhet och tillväxt.
- Styrelsen föreslår en utdelning på 5,50 kronor per aktie (5,50).

För mig började 2020-talet med skidåkning på nyårsdagen, gnistrande snö i backarna, mitt i Sverige. Men bara någon timmes bilfärd söderöver var det barmark. Där kunde inte ens snökanonerna hålla skidorternas pister öppna. En grön vinter är definitivt inte mänsklighetens största problem – dock är det en påminnelse om något som mycket väl kan bli det: den globala klimatförändringen.

Om 2010-talet var ett årtionde då allt fler blev medvetna om frågan och talade om den, tror jag 2020-talet kommer präglas av att vi också verkligen gör något. Denna helt nödvändiga omställning till ett mer långsiktigt hållbart samhälle kommer påverka allt och alla, vad vi gör och hur vi gör det. Detta gäller självklart också Handelsbanken.

Ibland är det lätt att förlora sig i det som händer just nu. Här i Handelsbanken har vi under det gångna året arbetat mycket intensivt med att ytterligare öka takten i vår digitalisering. Den stora delen är nya lösningar mot kund, nya tjänster och gränssnitt. Men också integreringar mot externa system och – inte minst – nya applikationer för att snabba på interna processer, affärs- och styrsystem. Det händer mycket, det går snabbt och det kommer över tid bli en stor omställning – både internt och i kundledet.

Samtidigt tror jag inte det är just den omställningen som vi kommer minnas när vi tittar tillbaka på 2020-talet. Istället hoppas jag att det kommande årtiondet i mycket högre grad kommer präglas av hur vi alla – våra kunder, vi i banken och resten av jordens befolkning ställer om från slöseri och kortsiktighet till mer hållbara lösningar inom bland annat energi, vattenförsörjning och transportlösningar.

Jag är grundmurat optimistisk, både vad gäller samhället i allmänhet och Handelsbanken i synnerhet. I vår bank är långsiktighet och hållbarhet egentligen ingenting nytt. Tvärtom finns det helt naturligt i vårt sätt att arbeta. Vi har en enkel, väl inarbetad idé om hur vi ska driva vår bank, med lägre kostnader och nöjdare kunder än våra konkurrenter.

I grunden finns ett mycket decentraliserat arbetssätt, där varje kontor har en hög grad av självbestämmande, vilket innebär att i stort sett alla viktiga affärsbeslut fattas lokalt. Eftersom varje kontorschef ansvarar för sin marknad och sitt resultat, skapar detta engagemang, god ordning och reda samt bra kostnadskontroll. Decentraliseringen ger också en stark lokal förankring och därmed också nöjdare kunder. Kunderna uppskattar att få träffa den som bestämmer, någon som dessutom känner kunden väl, kan kundens affär och känner den lokala marknaden.

Genom åren har detta visat sig också vara ett mycket resurseffektivt sätt att driva bank på. Besluten tar inga långa och tidsödande omvägar, blandar inte in fler än nödvändigt och besluten blir dessutom lite bättre. Handelsbanken har därför sedan flera år inte bara nöjdare kunder utan också lägre kreditförluster, särskilt i tider av finansiell oro, än branschen i genomsnitt.

Vår nolltolerans mot kreditförluster handlar inte enbart om att undvika onödiga kostnader. Bakom många kreditförluster finns inte sällan en personlig tragedi, med stora konsekvenser för den enskilde. Kreditförluster binder också stora resurser, både i och utanför banken.

Vi inledde 2010-talet i efterdyningarna av en global finanskris, som innebar stora påfrestningar för samhällsekonomin. I Europa hotades inte bara banker, utan också ett par länder, av finansiell kollaps. Enorma insatser krävdes av både regeringar och centralbanker. En av de ytterst få banker i världen som inte behövde stöd, varken från centralbanker eller aktieägare, var Handelsbanken.

Därför menar jag att vår syn på kreditgivning, med låg risktolerans, också är en viktig komponent i vår strävan att driva en långsiktigt hållbar bank. Handelsbanken ska aldrig bli en del av problemet, utan även i framtiden vara en del av lösningen.

Sedan många år har vi därför också byggt upp stabila finanser med betydande reserver som ger god uthållighet över tid, oavsett marknadssituation. De stora ratinginstituten, oberoende bedömare av bankers finansiella uthållighet, rankar också Handelsbanken som en av världens absolut starkaste banker.

Nöjdare kunder, lägre kreditförluster och långsiktigt hållbara, starka finanser är således det faktiska resultatet av en idé, konsekvent genomförd under nästan ett halvt sekel.

Idén, där det självständiga lokala kontoret är banken, har ibland beskrivits som lite gammalmodig – dock påfallande ofta av dem som själva har en lite gammalmodig bild av vad ett kontor faktiskt gör. Den stämmer inte med verkligheten.

Handelsbankens kontor är i själva verket moderna mötesplatser, som på olika sätt stödjer – men också initierar – lokala affärer. Ett kontor i dag är på många sätt mycket olikt ett kontor i början av 2010-talet. Under de kommande åren fortsätter den utvecklingen; bemanning, kompetenser och arbetsuppgifter kommer förändras i en allt snabbare takt. Dock

kommer våra kontor även i framtiden, med sin unika kundkännedom och kunskap om den lokala marknaden, fortsätta bygga långsiktiga, personliga kundrelationer. Det personliga mötet tror jag aldrig blir omodernt.

Däremot kan olika produkter och tjänster bli det.

Vi har tidigare strävat efter att vara en universalbank, som erbjuder alla tänkbara finansiella lösningar till våra kunder. Detta är en allt mer resurskrävande ambition i en tid då de finansiella tjänsterna blir allt fler och allt mer komplexa, samtidigt som nya regelverk ställer mer omfattande krav. En uppenbar konsekvens är att om man alltid försöker vara bäst på allting, blir man till slut inte riktigt bra på någonting. Dessutom, inte minst viktigt, efterfrågan på en del av våra produkter och tjänster har varit ytterst begränsad.

Därför beslutade vi oss under sommaren 2019 för att helt fokusera på de produkter och tjänster som våra kunder faktiskt efterfrågar, med lösningar och marknader där vi har god intjäning och en acceptabel risknivå. Och samtidigt avveckla de delar där efterfrågan är låg, risken hög eller där vi saknar ett konkurrenskraftigt erbjudande. Kvar blir vår kärnaffär, framförallt inom kreditgivning och kapitalförvaltning, där vi redan i dag har en mycket hög kompetens och efterfrågan.

Kvar är självklart också vår idé hur vi driver vår bank med ett decentraliserat arbetssätt. Lika fast ligger vårt företagsmål: att med nöjdare kunder och lägre kostnader nå en bättre lönsamhet än genomsnittet för våra konkurrenter. Handelsbanken förblir Handelsbanken, bara ännu lite mer effektiv, mer fokuserad på det vi verkligen är bra på.

När detta presenterades, hade vi samtidigt haft en kostnadsutveckling vi inte var nöjda med. Därför kunde denna fokusering på kärnaffären uppfattas som en del av ett sparprogram. Det är den inte. Även om alla nyckeltal hade stått rätt, hade vi genomfört detta.

Det är inte svårt att motivera varför. Förutom förutsättningar för en långsiktig och stabil intjäning, frigör detta också resurser att ännu snabbare utveckla banken.

Digitalisering får inte bara större resurser utan också en väsentligt mindre spretig flora av produkter och tjänster som ska utvecklas. Det ger mer tid och mer fokus på varje enskilt område, vilket kommer både påskynda framtagandet av nya lösningar och kvalitetshöjningar i de befintliga. Inte minst vad gäller anpassning och förbättringar med hjälp av de nya tekniska lösningar som byggs ut på 2020-talet – bland annat med 5G och artificiell intelligens.

Men vi väljer inte bara bort det som har låg efterfrågan, hög risk eller dålig intjäning. Vi väljer också bort sådant som vi bedömer inte är långsiktigt hållbart av andra skäl. Ett exempel är vår kapitalförvaltning, där nu i princip alla Handelsbankens fonder förvaltas med så kallade utökade exkluderingskriterier. Det innebär att fonderna inte placerar pengar i bolag som sysslar med exempelvis vapentillverkning, cannabis, tobak och fossila bränslen.

Överallt i banken jobbar vi också med att identifiera de miljömässiga konsekvenserna som vår affärsverksamhet kan innebära. Handelsbanken har under 2019 ställt sig bakom Principles for Responsible Banking (PRB). Vi arbetar också med, och stödjer fortsatt andra internationella initiativ för hållbart företagande, bland annat Agenda 2030 och Globala målen, FN:s Global Compact och Principles for Responsible Investment (PRI). Vi ska också fortsätta och utöka vår rapportering i linje med internationella ramverk och framväxande standarder som TCFD.

Några exempel bland många. Men vi kommer behöva göra mer – 2020-talet kommer präglas av alla nödvändiga förändringar som måste genomföras för att skapa ett mer hållbart samhälle. Jag tror vi klarar det, eftersom jag tror att människor i grunden vill göra bra och rätt saker.

Jag arbetar dessutom i en bank, vars hela idé bygger på just den övertygelsen. Det är därför vi arbetar decentraliserat – ger man människor förtroende och ansvar, kommer de göra sitt absolut bästa för att motsvara förväntningarna. Inte sällan också överträffa dem. Jag ser det varje dag, runt om i hela vår bank och jag skulle därför här avslutningsvis vilja rikta ett mycket varmt tack till alla medarbetare i banken för ett fantastiskt fint arbete under 2019.

Jag vill också tacka alla aktieägare och alla våra kunder för det förtroende ni visar oss. Vi ska göra vårt yttersta för att motsvara era förväntningar. Eller, allra helst, överträffa dem.

Stockholm i februari 2020

Carina Åkerström, verkställande direktör och koncernchef

Förvaltningsberättelse

INNEHÅLL

Idé och mål	7
Måluppfyllelse	8
Vår idé	10
Organisation och arbetssätt	12
Ökat fokus – vassare erbjudande	14
FINANSIELL ÖVERSIKT 2019	16
VERKSAMHETENS UTVECKLING	17
5-ÅRSÖVERSIKT KONCERNEN	20
NYCKELTAL PER ÅR	22
UTVECKLING PER KVARTAL	23
SEGMENTINFORMATION	24
Handelsbanken Sverige	26
Handelsbanken Storbritannien	28
Handelsbanken Norge	30
Handelsbanken Danmark	32
Handelsbanken Finland	34
Handelsbanken Nederländerna	36
Handelsbanken Capital Markets	38
AKTIEN OCH ÄGARNA	40
HÅLLBARHETSRAPPORT 2019	43
BOLAGSSTYRNINGSRAPPORT 2019	63
Innehåll Bolagsstyrningsrapport	63
Struktur för bolagsstyrning	64
Styrelse	74
Koncernledning	76

Idé

Genom ett decentraliserat arbetssätt, digitala lösningar, stabila finanser och låg risktolerans, bygger Handelsbanken långsiktiga kundrelationer i lokalt förankrade kontorsnät.

Handelsbanken har en väl definierad affär, anpassad och i ständig utveckling, för att möta förväntningar, krav och behov från bankens kärnkunder.

Mål

Handelsbankens mål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara konkurrenter på hemmamarknaderna.

Handelsbankens lönsamhetsmål syftar bland annat till att ge aktieägarna en långsiktigt god värdetillväxt, uttryckt i en över konjunkturcykeln stigande vinst per aktie.

Hög och hållbar lönsamhet är avgörande, inte enbart för att attrahera aktieägare att investera i banken, utan också för att banken ska vara en attraktiv arbetsgivare och skapa förutsättningar för tillväxt, hög rating och låga finansieringskostnader samt för bankens utlåningskapacitet – där banken kan verka och stödja kundens affär, oavsett omvärldsläge.

Målet ska främst nås genom nöjdare kunder och lägre kostnader än konkurrenterna.

Måluppfyllelse

Handelsbankens mål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara konkurrenter på hemmamarknaderna. Målet ska främst nås genom att banken har nöjdare kunder och lägre kostnader än konkurrenterna.

ÖVERGRIPANDE MÅL

Företagsmål

Handelsbankens mål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara konkurrenter på hemmamarknaderna.

Måluppfyllelse

Handelsbankens räntabilitet på eget kapital uppgick till 11,9 procent (12,8). Justerat för engångsposter samt för den upplösning som gjordes under första kvartalet av den preliminära avsättning till Oktogonen som gjordes 2018 uppgick räntabiliteten till 11,9 procent (12,4). Motsvarande siffra för ett vägt genomsnitt av övriga stora nordiska banker var 8,6 procent (10,7). Motsvarande siffra för ett vägt genomsnitt av samtliga jämförelsebanker på hemmamarknaderna uppskattas till cirka 8,8 procent (10,6). Detta innebär att Handelsbanken för 48:e året i rad uppfyller företagsmålet.

Räntabilitet på eget kapital 1973–2019

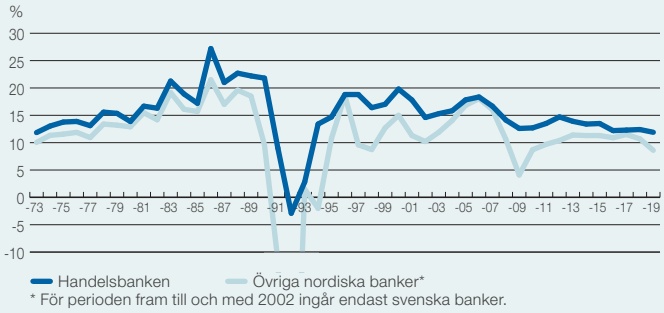

* För perioden fram till och med 2002 ingår endast svenska banker.

MEST NÖJDA KUNDER

Banken ska nå lönsamhetsmålet genom att bland annat ha nöjdare kunder än konkurrenterna. Kvaliteten och servicen ska därför minst motsvara och helst överträffa kundernas förväntningar.

Utfall

Handelsbanken har nöjdare privat- och företagskunder än genomsnittet för branschen på alla bankens sex hemmamarknader. Därmed behåller banken sin starka och stabila position avseende kundnöjdhet. Nöjda kunder är ett mått på att Handelsbankens sätt att arbeta fungerar.

Kundnöjdhet privatkunder 2019

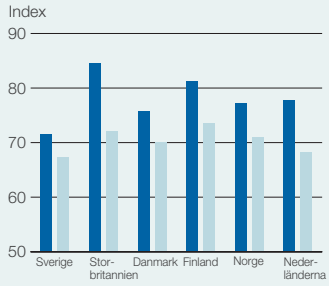

Kundnöjdhet företagskunder 2019

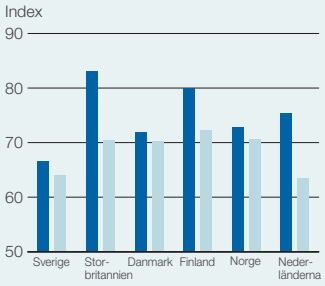

Handelsbanken Branschgenomsnitt

Källa: SKI/EPSI 2019

MEST KOSTNADSEFFEKTIVA BANKEN

Lönsamhetsmålet ska också nås genom att kostnadseffektiviteten ska vara högre än i jämförbara konkurrenter.

Utfall

Handelsbankens omkostnader i relation till intäkter uppgick till 48,8 procent (47,7). Motsvarande nyckeltal för ett genomsnitt av övriga stora nordiska banker var 53,0 procent (48,1).

Kostnader/Intäkter, exklusive kreditförluster 2002–2019

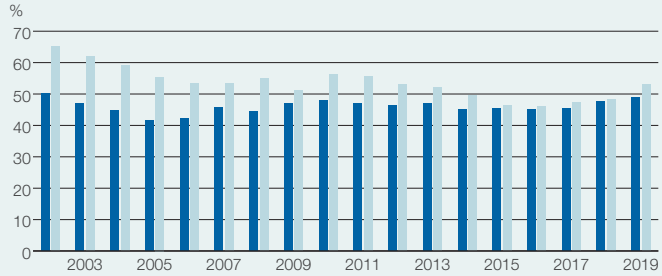

Handelsbanken Genomsnitt nordiska banker exklusive Handelsbanken

KREDITKVALITET

Handelsbanken har låg risktolerans. Detta innebär att krediternas kvalitet aldrig får åsidosättas för att nå högre volym eller högre marginal.

Utfall

Kreditförlusterna uppgick till -1 045 miljoner kronor (-881). I relation till utlåningen uppgick kreditförlusterna till 0,04 procent (0,04). Under de senaste tio åren, det vill säga sedan 2010, har bankens genomsnittliga kreditförlustnivå uppgått till 0,07 procent. Det ska jämföras med genomsnittet för övriga stora nordiska banker som under samma period uppgick till 0,15 procent.

Kreditförluster i procent av utlåning 1998–2019

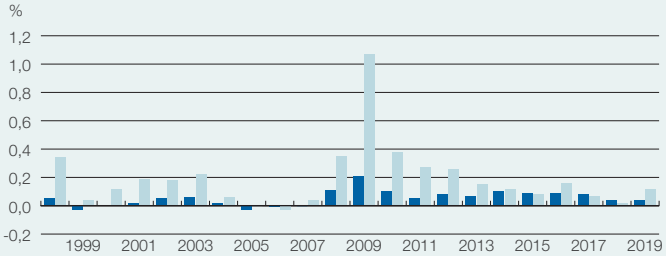

Handelsbanken Övriga nordiska banker*

* För perioden fram till och med 2000 ingår endast svenska banker.

RATING

Handelsbanken ska ha en hög rating hos de externa ratinginstituten.

Utfall

Ingen annan bank i världen har högre rating än Handelsbanken när man ser på bankernas rating från såväl Fitch som Moody's och Standard & Poor's. Handelsbankens lång- och kortfristiga seniora rating var under året oförändrad hos de ratinginstitut som följer banken.

Nordiska bankers rating

	Moody's			Standard & Poor's		Fitch	
31 december 2019	Finansiell styrka (BCA)*	Långfristig	Kortfristig	Långfristig	Kortfristig	Långfristig	Kortfristig
Handelsbanken	a2	Aa2	P-1	AA-	A-1+	AA	F1+
Nordea	a3	Aa3	P-1	AA-	A-1+	AA-	F1+
Swedbank	a3	Aa2	P-1	AA-	A-1+	AA-	F1+
SEB	a3	Aa2	P-1	A+	A-1	AA-	F1+
DNB	a3	Aa2	P-1	AA-	A-1+		
Danske Bank	baa2	A2	P-1	A	A-1	A	F1

* Baseline Credit Assessments (BCA) är en indikator för *the issuers' standalone intrinsic strength*.

Källa: SNL.

LÅNGSIKTIGHET

Banken har en långsiktig syn på relationer till såväl kunder som medarbetare, och ser varje rekrytering som betydelsefull och långvarig.

Utfall

Den externa personalomsättningen var fortsatt låg och uppgick till 5,0 procent (3,9) i koncernen och 3,7 procent (3,0) i Sverige.

Extern personalomsättning 2014–2019*

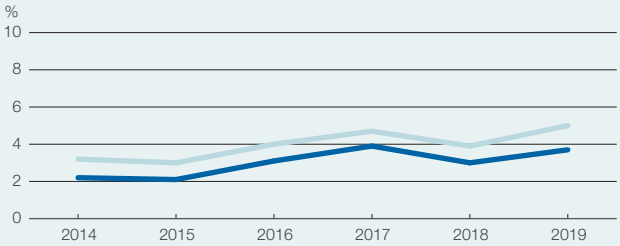

* Andel anställda som slutat externt (exklusive pensioneringar och avlidna) i relation till medeltalet anställda.

Sverige
Koncernen

STABIL, HÖG VÄRDETILLVÄXT

Tillväxten i eget kapital, inklusive utdelningar och aktieåterköp, är ett mått på det finansiella värde som skapas.

Utfall

Den genomsnittliga tillväxten i eget kapital, inklusive utdelning och aktieåterköp, uppgick till 15 procent per år under de senaste tolv åren. Den låga variationen mellan kvartalen bekräftar bankens låga risktolerans och är ett mått på stabiliteten i värdeskapandet.

Genomsnittlig tillväxt i eget kapital per aktie, kronor 2007–2019*

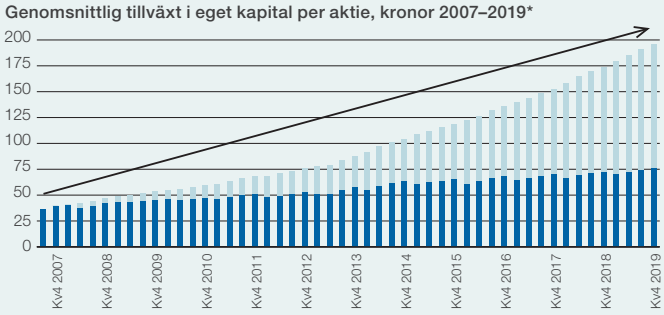

Justerat eget kapital per aktie
Ackumulerade utdelningar sedan 2008

* Inklusive utdelningar.

KAPITAL

Bankens mål är att kärnprimärkapitalrelationen under normala förhållanden ska överstiga det kärnprimärkapitalbehov som Finansinspektionen (FI) kommunicerar till banken med 1–3 procentenheter. Banken ska även i övrigt uppfylla de kapitalkrav som myndigheterna beslutar om.

Utfall

Kärnprimärkapitalrelationen uppgick vid utgången av året till 18,5 procent (16,8). Banken bedömer att FI:s kärnprimärkapitalkrav vid samma tidpunkt uppgick till 15,8 procent. Bankens kapitalisering låg därmed inom mål-intervallet.

Kärnprimärkapitalrelation, CRD IV 2015–2019

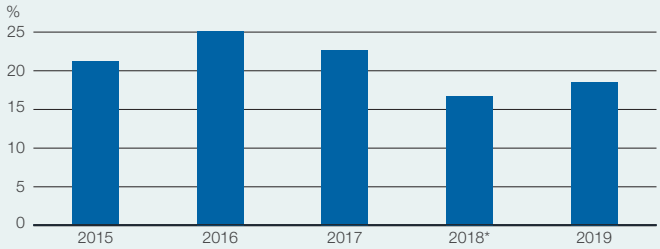

* Kärnprimärkapitalrelationen har påverkats av att Finansinspektionen per 2018-12-31 flyttat riskviktsgolvet för bolån i Sverige till Pelare 1.

LIKVIDITET OCH FINANSIERING

Handelsbanken ska kunna klara sig i minst tolv månader under stressade förhållanden utan att låna upp nya pengar på de finansiella marknaderna. Upplåningskostnaderna ska vara lägre än för jämförbara banker.

Utfall

Emissionsvolymen av obligationer uppgick under året till 177 miljarder kronor (247), varav 144 miljarder kronor (161) i säkerställda obligationer, 28 miljarder kronor (70) i seniora obligationer och 5 miljarder kronor i eviga förlagslån (16 i tidsbundna förlagslån). Banken har stora volymer likvida medel, hypotekslån och andra tillgångar som inte är pantsatta och som därmed utgör ett skydd för bankens seniora långivare. Banken har en stark likviditetssituation. Kassamedel och likvida tillgångar placerade i centralbanker uppgick till 346 miljarder kronor (351) och volymen likvida obligationer och övriga likvida tillgångar uppgick till 142 miljarder kronor (176). Även under 2019 hade Handelsbanken lägre upplåningskostnader än jämförbara banker

ITRAXX Financials 5 år och Handelsbankens CDS-spread 5 år

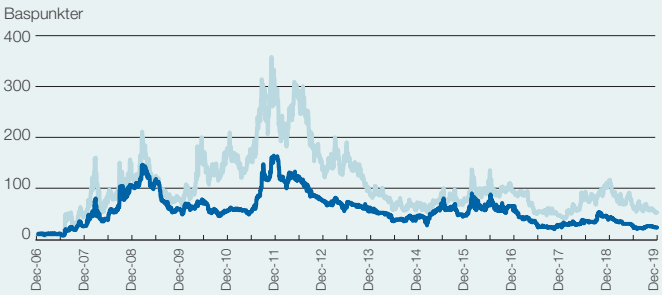

ITRAXX Financials 5 år
SHB CDS 5 år

Källa: Ecowin, Bloomberg.

Vår idé

Handelsbanken har ett decentraliserat arbetssätt, digitala lösningar, stabila finanser och låg risktolerans. Genom rikstäckande kontorsnät lägger vi stor vikt vid lokal närvaro och det personliga mötet med våra kunder.

Tillgänglighet, långsiktiga kundrelationer och låg risktolerans är centralt för oss.

LÅNGSIKTIGHET

Handelsbanken har bedrivit bankverksamhet sedan 1871 och har den äldsta noterade aktien på Stockholmsbörsen. Vårt mål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara konkurrenter på hemmamarknaderna. Medlen är nöjdare kunder och lägre kostnader. För att nå målet utvecklar vi vår väl definierade affär, anpassad och i ständig utveckling och inriktar oss på det vi verkligen kan och på att göra det ännu bättre. Vår modell passar särskilt kunder med stabila kassaflöden som söker en långsiktig relation med sin bank. Dessa kärnkunder, såväl privatpersoner som företag, vill precis som banken ha en god och stabil finansiell position över lång tid med låg risk.

> ”Kundundersökningar visar att våra kunder har valt oss därför att de litar på oss och har förtroende för vårt sätt att driva bank.”

Vår idé om hur vi ska driva vår bank bygger i grunden på tilltro och respekt för den enskilde individen. Vi tror att människor kan bidra och är övertygade om att de vill göra ett bra jobb, ta ansvar och utvecklas. Människor gillar att möta andra människor, samarbeta, hitta gemensamma lösningar och bygga relationer. Därför har vi anpassat vår organisation och vårt sätt att arbeta för att passa just människor. Både medarbetare och kunder. Det innebär att våra medarbetare har ett stort ansvar och stora befogenheter att fatta beslut i alla typer av frågor som rör kunden. Det skapar bättre och snabbare beslut nära kunden och bidrar till att banken får nöjdare kunder.

Decentralisering och lokal förankring är grundläggande i vårt arbete.

Kundundersökningar visar att våra kunder har valt oss därför att de litar på oss och har förtroende för vårt sätt att driva bank. Förutom att en bank bygger hela sin affär på förtroende handlar det i grunden också om att vara tillgänglig, enkel att ha att göra med och att bemöta kunderna med förståelse och omtanke.

Vårt sätt att bygga och driva Handelsbanken grundar sig på flera olika faktorer.

> ”För oss är det en självklarhet att kunden ska kunna göra samma typ av affärer med banken oavsett mötesplats.”

NÖJDA KUNDER

Viktiga affärsbeslut ska fattas så nära kunden som möjligt. Att våra kunder alltid har möjlighet att få träffa den som bestämmer är en god förutsättning för bra kundmöten och bidrar till bättre beslut och nöjdare kunder. Kundens förtroende byggs på lång sikt, men vinns och vårdas vid varje kundmöte. Kundmötet är därför centralt i Handelsbankens verksamhet. För att hjälpa kunderna på bästa sätt får kontoren stöd av bankens koncerngemensamma enheter, affärsområden och regionala huvudkontor.

Tillgänglighet

Vi vill vara tillgängliga för våra kunder, det är en viktig del av Handelsbankens sätt att bedriva bank. Våra kunder uppskattar att vi finns lokalt, att vi känner dem och den lokala marknaden, samt att vi fattar våra affärsbeslut just där, lokalt tillsammans med kunden. Samtidigt förväntar sig våra kunder att de kan göra sina bankaffärer när och var de vill.

Genom att väva samman vår lokala närvaro med digitala lösningar vill vi erbjuda personliga kundmöten – oavsett om kunden träffar oss på våra lokala kontor eller via våra digitala kanaler.

På de flesta hemmamarknader erbjuder vi våra kunder personlig teknisk support dygnet runt. När kontoret är stängt kan våra kunder i Sverige dessutom få personlig service via telefon på över 20 olika språk. Även på andra hemmamarknader erbjuder vi personlig service via telefon utanför kontorstid.

Enkelhet

Våra kundrelationer börjar ofta på det lokala bankkontoret, men sker därefter i de allra flesta fall digitalt. För oss är det en självklarhet att kunden ska kunna göra samma typ av affärer med banken oavsett mötesplats. Därför utvecklar och förbättrar vi kontinuerligt bankens digitala lösningar så att kunderna kan växla mellan våra mötesplatser och sköta sina bankaffärer när och där det passar dem bäst.

Omtanke

Kundernas behov och önskemål styr utvecklingen av våra mötesplatser. Vår uppgift är att göra det enkelt för kunden att nå oss och att erbjuda rådgivning och service som präglas av omtanke. Därför utgår vi alltid från kundens behov, samtidigt som vi löser varje vardagsärende på ett effektivt sätt.

> ”Kundernas behov och önskemål styr utvecklingen av våra mötesplatser.”

Decentraliserade beslut

Handelsbankens decentraliserade arbetssätt innebär att det alltid är det lokala kontoret som har kundansvaret, oavsett hur, var och när kunden har kontakt med banken.

Kontorens självständighet ger en mycket stark lokal förankring med långsiktiga kundrelationer. Korta beslutsvägar ger också en snabbare anpassningsförmåga till olika förändringar på lokala marknader och möjlighet att snabbt ta tillvara nya affärsmöjligheter.

Skickliga medarbetare

Banken har en långsiktig syn på relationer till såväl kunder som medarbetare, och ser varje

rekrytering som betydelsefull och långvarig. Medarbetare med stor kunskap och erfarenhet från många delar av banken bidrar väsentligt till att banken har nöjda kunder. För att medarbetare ska stanna krävs rätt förutsättningar för att utvecklas i arbetet samt att banken på ett flexibelt sätt möter medarbetarens behov under olika faser i livet. Dessa långsiktiga relationer med våra medarbetare förstärks av resultatandelssystemet Oktogonen. Istället för kortsiktiga bonussystem skapar Oktogonen ett långsiktigt och likvärdigt incitament för alla bankens medarbetare, oavsett befattning, anställningsform och arbetsuppgift. Dessutom är personalen en av de största ägarna i banken via Oktogonen eftersom den främst placerar medarbetarnas resultatandelar i aktier i Handelsbanken. Av koncernens medarbetare omfattas 98 procent av Oktogonen.

Den externa personalomsättningen i koncernen uppgick under året till 5,0 procent.

> ”Kontorens självständighet ger en mycket stark lokal förankring med långsiktiga kundrelationer.”

Vårt bästa råd

Handelsbanken har under många år framgångsrikt bedrivit verksamheten baserad på lokal närvaro, långsiktiga relationer och stark lokal beslutskraft. Med affärsmodellen som utgångspunkt riktar bankens erbjudande sig framförallt till privatkunder, fastighetsbolag samt andra ägarledda bolag. Kunderna efterfrågar främst finansiering, sparande och betalningslösningar av olika slag. Banken har höga ambitioner när det gäller att stärka erbjudandet och förbättra lönsamheten med bibehållen låg risk. Detta sker genom att tydligt prioritera kärnområden och kärnkunder. Genom att fortsätta förenkla och digitalisera processer, ges medarbetarna på kontoren förbättrade möjligheter till proaktivt kundarbete med högt mervärde. Gemensamt för samtliga produktområden är att banken tydligt integrerar hållbarhetsfrågor i kundrelation och erbjudande.

Oavsett mötesplats ger vi alltid vårt bästa råd till kunden utan att snegla på vad som kortsiktigt är den mest lönsamma produkten för Handelsbanken.

Med vårt bästa råd bygger vi förtroendefulla relationer med varje kund.

> ”Vi är övertygade om att våra nära kundrelationer också gör banken bättre digitalt.”

LÖNSAMHET FÖRE VOLYM

Våra medarbetare som möter kunden har inte rörlig ersättning, varken i form av bonus eller provisioner, och saknar därför personliga ekonomiska incitament att försöka övertyga kunden om att en viss tjänst eller produkt passar bäst. Det finns heller inga volymkrav, budgetar eller centralt bestämda säljmål i banken. Istället mäter banken sin framgång i kundnöjdhet, kostnadseffektivitet och lönsamhet.

ORGANISK TILLVÄXT

För att Handelsbanken långsiktigt ska bevara hög lönsamhet krävs tillväxt. Handelsbanken växer, främst genom att våra kontor gör fler affärer – med nya kunder, men också med alla de kunder som vi har haft en relation med under många år. Bankens organiska tillväxtmodell betyder att vi kan växa med låg risk och kostnadskontroll. Vår digitala satsning innebär att kontoren får bättre möjlighet att möta kundernas krav på tillgänglighet, flexibilitet och användarvänlighet. Vi är övertygade om att våra nära kundrelationer också gör banken bättre digitalt.

Stabila finanser

Stabila finanser är en förutsättning för förmågan att göra alla de affärer banken och våra kunder önskar göra – med goda villkor. Stabila finanser ger inte enbart handlingsfrihet, utan också lägre finansieringskostnader och bidrar därmed till högre lönsamhet.

Handelsbanken bygger sina stabila finanser på helt kommersiella villkor och är en av få banker på sina hemmamarknader som inte sökt finansiellt stöd från staten, centralbanker eller aktieägare under tider av oro på de finansiella marknaderna.

LÅG RISKTOLERANS

Bankens strikta förhållningssätt till risk innebär att banken medvetet undviker att delta i affärer med hög risk, även om ersättningen för ögonblicket är hög. Den låga risktoleransen upprätthålls genom en stark riskkultur som är uthållig över tid och som gäller på alla områden i koncernen.

Det är viktigt för banken att kreditgivningen grundas på en bedömning av varje enskild kunds återbetalningsförmåga.

Organisation och arbetssätt

Våra kunder väljer själva var och när de vill möta oss – oavsett om det är lokalt på kontoret eller på våra digitala mötesplatser.

Vår geografiska organisation är baserad på lokal närvaro, långsiktiga relationer och stark lokal beslutskraft. På så sätt skapar vi bästa möjliga förutsättningar för goda relationer med våra kunder.

VÅRA HEMMAMARKNADER

Handelsbanken har höga ambitioner i sin väl definierade affär för att stärka erbjudandet och förbättra lönsamheten med fortsatt låg risk.

Genom att koncentrera resurserna till hemmamarknaderna och kärnaffären ökar bankens potential för bättre tillväxt och hållbar lönsamhet.

Handelsbankens hemmamarknader är Sverige, Storbritannien, Norge, Danmark, Finland, och Nederländerna. Varje hemmamarknad har sin egen landsorganisation, med lönsamhetsansvar för kontorsrörelsen i respektive land. Banken har också närvaro på vissa andra marknader för att kunna stödja kunder från hemmamarknaderna.

> ”Varje kontor leds av en kontorschef, som är ansvarig för hela bankaffären i sitt lokala verksamhetsområde.”

EFFEKTIV GEOGRAFISK ORGANISATION

Vår geografiska organisation är decentraliserad och kostnadseffektiv med korta och tydliga beslutsvägar. Varje lokalt kontor har ett eget verksamhetsområde med eget resultatansvar. Ett verksamhetsområde är ett geografiskt avgränsat område som utgör kontorets lokala marknad.

Kontor inom ett större geografiskt område bildar regionbanker. Där finns gemensamma administrativa resurser, regional expertis och specialister som stöd för kontorens affärer.

Regionbanken ingår i, eller bildar i sin tur, en landsorganisation som också kan omfatta flera regionbanker, beroende på hur många lokala kontor som finns i det aktuella landet och var de är belägna.

Handelsbanken har över 750 kontor på hemmamarknaderna, som vart och ett bidrar till koncernens resultat.

Den geografiska organisationen leder till en utpräglad lokal närvaro på alla hemmamarknader där banken är verksam. Produktspecialister på bankens affärsområden ansvarar för de produkter och tjänster som de lokala kontoren erbjuder. Men ansvaret för en kund ligger alltid på ett lokalt bankkontor, som till exempel tar alla kreditbeslut för kunder i sitt geografiska verksamhetsområde.

Alla intäkter och kostnader fördelas på de enskilda bankkontoren.

SJÄLVSTÄNDIGA LOKALA KONTOR

Handelsbankens geografiska organisation ger en lokal närvaro och tillgång till lokal information på de marknader där vi är verksamma. Det bidrar till att skapa nöjda och lojala kunder.

Varje kontor leds av en kontorschef, som är ansvarig för hela bankaffären i sitt lokala verksamhetsområde. Vi är övertygade om att de som är närmast kunden fattar de klokaste besluten – både ur kundens och bankens synvinkel. Därför har våra kontorschefer en mycket hög grad av självbestämmande.

Kontorschefen bemannar och organiserar kontoret efter de affärer som kontoret väljer att göra på sin lokala marknad. Att fatta de viktiga affärsbesluten i dialog med kunden, är en god förutsättning för att skapa och upprätthålla starka och långsiktiga kundrelationer. Det skapar förtroende och ökar kundnöjdheten.

Kontoret och kontorschefen är starkt engagerade i det lokala samhället och har bred och djup kännedom om lokala marknadsförhållanden. Därför har också bankkontoret det yttersta kund- och kreditansvaret, men får vid behov stöd från regionala huvudkontor och centrala avdelningar.

Den lokala närvaron skapar också goda förutsättningar för lokal och snabb information vid bedömningar av till exempel kreditrisker. Det innebär att kreditgivningen har en stark lokal förankring, där den nära relationen till kunden verkar för låga kreditrisker. Samtidigt ökar det kontorets kunskaper om kunderna och deras lokala förutsättningar samt möjliggör både personlig kundservice och bättre beslutsunderlag som anpassas individuellt för våra kunder.

På central nivå fastställer Handelsbanken policyer, regelverk, riktlinjer och instruktioner på en rad olika områden. Bland de viktigaste märks vår syn på jämställdhet, där vi tror på allas lika värde och har nolltolerans mot mobbning och andra trakasserier. Vi har en kreditpolicy som tar sin utgångspunkt i vår låga risktolerans. Tillsammans med vår hållbarhetspolicy lägger det grunden i en bank vars mål är bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara konkurrenter på hemmamarknaderna.

Inom de centrala ramverken, och inom bankens företagskultur, är det de lokala kontoren som tar beslut som bygger på lokal information.

> ”I Handelsbanken har det lokala kontoret alltid kundansvaret, oavsett hur, var och när kunden kontaktar banken.”

Sedan början av 1970-talet har bankens decentraliserade organisation utvecklats och förfinats för att öka kundnöjdheten och bankens effektivitet.

Genom ett lokalt och decentraliserat beslutsfattande minskar bankens behov av centrala funktioner. Det kräver en väl definierad affärsmodell, en stark företagskultur och ett gediget system för affärskontroll. Handelsbanken har detta arbetssätt och dessa funktioner på plats sedan länge och strävar efter att ha god kostnadseffektivitet i koncernen.

KONTORET ÄR BANKEN

I Handelsbanken har det lokala kontoret alltid kundansvaret, oavsett hur, var och när kunden kontaktar banken. Kunden kan möta kontoret på många olika sätt – digitalt, på telefon eller via ett fysiskt besök på kontor – och många av våra kundrelationer börjar med ett personligt möte på det lokala bankkontoret. Även om våra kunder tycker att det personliga mötet är viktigt för dem, är det inte längre det fysiska mötet som

är det vanligaste sättet för kunden att möta banken, men alla kontaktvägar, oavsett om de är digitala eller fysiska, leder till kontoret.

I takt med den snabba digitaliseringen utvecklar Handelsbanken ständigt nya mötesplatser där kunden möter kontoret. Norge är ett exempel där allt fler av våra nya kunder nyttjar möjligheten att bli kund genom vår digitala process. På de flesta hemmamarknader erbjuder vi våra kunder personlig teknisk support dygnet runt. I Sverige ger vi dessutom personlig service via telefon på över 20 olika språk.

> ”Kundernas behov är alltid i fokus, vilket innebär att Handelsbanken alltid vill att kunden ska kunna göra samma typ av affärer med banken oavsett mötesplats.”

Kundernas behov och önskemål styr utvecklingen av våra mötesplatser. Vår uppgift är att göra det enkelt för kunden att nå kontoret när det passar kunden bäst, och med största möjliga handlingsfrihet. Så arbetar vi sedan länge.

På så sätt försäkrar vi oss också om att våra kunder har en hög tillgänglighet till sitt lokala kontor.

Den tekniska utvecklingen och den ökade digitaliseringen bidrar även till större kundnytta. Den leder också till högre effektivitet så att kontorens kostnader sjunker.

Kundernas behov är alltid i fokus, vilket innebär att Handelsbanken alltid vill att kunden ska kunna göra samma typ av affärer med banken oavsett mötesplats. Banken fortsätter att förenkla och digitalisera sina processer, exempelvis genom att hela tiden utöka våra appar med nya funktioner och göra dem ännu mer tillgängliga och användarvänliga.

Ny, bättre och mer teknik skapar ständigt nya vägar för kunden att kontakta Handelsbanken. Men parallellt med dagens högteknologiska miljö fortsätter Handelsbanken ha rikstäckande kontorsnät med decentraliserad lokal beslutskraft och personlig service på samtliga hemmamarknader.

Helt enkelt därför att våra kunder vill ha det så.

Så här är vi organiserade

Handelsbankens sätt att arbeta kan enkelt beskrivas med en pil där all verksamhet är inriktad mot kunden. Kontoren är närmast kunden och ansvarar för bankens kunder på sin lokala marknad. Varje hemmamarknad har sin egen landsorganisation med lönsamhetsansvar för kontorsrörelsen i respektive land. För att våra kunderbjudanden ska hålla hög kvalitet har vi ett antal koncerngemensamma affärsområden där produktägare tar fram och utvecklar våra produkter och lösningar. På det centrala huvudkontoret finns också koncerngemensamma enheter och staber som har ett övergripande ansvar för olika funktioner i banken.

Ökat fokus – vassare erbjudande

Handelsbanken har inlett en resa. Målet är detsamma som alltid – bättre lönsamhet än snittet för jämförbara konkurrenter. Medlen är också desamma – lägre kostnader och nöjdare kunder. Det grundläggande har inte förändrats. Handelsbanken fortsätter vara Handelsbanken.

Men för att nå målet krävs en delvis ändrad kurs. Den färdriktningen är tydligt fastlagd – vi satsar på det vi verkligen kan och på att göra det ännu bättre.

Idén om att vara en universalbank som försöker göra allt för alla, har vi lämnat bakom oss. Det fungerade i en tid när det var mindre kostsamt att driva bank än vad det är i dag. Istället koncentrerar vi oss på våra kärnkunder och på våra kärnområden, där intjäningen är stabil med fortsatt låg risk. Det är just detta som är vår kärnaffär. I en mer fokuserad bank skapar vi ett vassare kunderbjudande, vilket gynnar hållbar lönsamhet och kapitaleffektivitet.

> ”I en mer fokuserad bank skapar vi ett vassare kunderbjudande, vilket gynnar hållbar lönsamhet och kapitaleffektivitet.”

VÄGEN FRAMÅT

Utgångsläget är bra, banken har mycket gott anseende och hög kundnöjdhet på alla våra sex hemmamarknader: i Sverige, Storbritannien, Norge, Danmark, Finland och Nederländerna. Det betyder att kundernas förväntningar är högt ställda, och bankens ambitioner behöver därför vara lika höga. Våra kunder ska tycka att vi är en ännu mer attraktiv bank när vi så tydligt väljer att koncentrera våra resurser till de områden de efterfrågar.

Handelsbankens modell med lokal närvaro, långsiktiga kundrelationer och stark lokal beslutskraft passar särskilt bra för kunder med stabila kassaflöden som söker en långsiktig relation med sin bank. Precis som banken vill våra privatkunder och företagskunder ha en långsiktigt god och stabil finansiell position med låg risk.

Med affärsmodellen som utgångspunkt, fokuseras bankens erbjudande framförallt mot privatkunder, fastighetsbolag och andra ägarledda bolag. På de lokala kontoren får de rådgivning och personlig service. Kunderna efterfrågar främst finansiering av olika slag, exempelvis bolån, företagsfinansiering och finansiering via kapitalmarknaden samt riskhantering. De efterfrågar också sparande som till exempel kapitalförvaltning, pension och försäkring, private banking och olika trygghetslösningar.

Fördelningen mellan produkter och tjänster varierar mellan olika kontor och mellan olika hemmamarknader. Gemensamt är att det handlar om affärer som ger hög kundnöjdhet och god lönsamhet.

Vår ständiga anpassning till kundernas efterfrågan underlättas av att våra kunder är lojala och krävande på en och samma gång. Våra kontor möter dagligen kunder som gör affärer med oss och också uppriktigt berättar vad de vill att vi ska göra bättre. Kunderna vet att vi alltid agerar långsiktigt och har deras bästa för ögonen. Det är en god grund för förtroendefulla kundrelationer.

ÖKAD DIGITALISERING

Bankens lokala och personliga service på kontoren är högt värderad, men våra kunder säger också att vi bör vara ännu mer tillgängliga digitalt. Bankens ökade fokusering skapar förutsättningar för att öka takten i digitaliseringen ännu mer. En större andel än tidigare av utvecklingsinvesteringarna läggs på digitala kundlösningar. Samtidigt behöver vi också se till att leverera riktigt bra digitala verktyg till kontoren så att de kan ägna sig mindre åt administration och istället fokusera mer på kunder och affärer, vilket i sin tur leder till ökad effektivitet i kontorsnätet.

Det ska vara enkelt att vara kund i Handelsbanken – och enkelt för medarbetarna att ta hand om våra kunder.

Förenklade och digitaliserade processer ger medarbetarna på kontoren mer tid till proaktivt kundarbete som skapar högt mervärde. Det betyder minskad komplexitet.

PERSONLIGA KUNDRELATIONER

Behovet av personlig service och goda råd minskar däremot inte för att världen blir allt mer digital, tvärtom. För Handelsbanken handlar det om att förbättra och fördjupa de personliga och långsiktiga kundrelationerna oavsett mötesplats. Det är relationerna som gör banken unik och som ger en avgörande konkurrensfördel.

Alla mötesplatser ska vara lättillgängliga och utvecklade utifrån en förståelse för kundernas behov. Den goda kundupplevelsen ska vara kännetecknande för oss, oavsett om vi möter kunden i mobilen, på internet, på kontoret eller via telefon.

KONCENTRERAD GEOGRAFI

Vi har under året gjort en grundlig översyn av kunderbjudandet, den interna effektiviteten och bankens geografiska närvaro utanför hemmamarknaderna.

På samma sätt som Handelsbanken inte ska göra allt, ska vi inte heller vara överallt. Utanför hemmamarknaderna samlar vi vår internationella närvaro till Luxemburg och New York.

Vägen framåt innebär att vi vässar vårt kunderbjudande ytterligare. Samtidigt minskar vi eller tar bort de delar som inte stödjer affären. På så sätt får banken stor potential att växa med förbättrad, hållbar lönsamhet och bibehållen låg risk.

STARK BOLÅNEPOSITION

Handelsbankens position inom bolånemarknaden är stark och vi ska fortsätta att vara den ledande aktören i Sverige. Under året har vårt erbjudande synliggjorts på fler mötesplatser och utökats, bland annat med gröna bolån som ska bidra till att fler vill bo i en miljöcertifierad bostad och att fler fastigheter blir mer energieffektiva. Vi utvecklar också den digitala bolåneprocessen för att kunna erbjuda snabbare lånelöften och mer digitaliserade bolån för de kunder som föredrar det.

Sedan många år har Handelsbanken en stark ställning inom finansiering av fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar med stabila kassaflöden och välbelägna, välskötta fastigheter. Vi är också en ledande företagsbank. Olika analysprodukter och rådgivning kring till exempel hållbarhet samt rådgivning kring kapitalanskaffning, riskhantering, förvärv och avyttringar är viktiga delar av erbjudandet. Genom fler samarbeten med leverantörer av affärstjänster utvecklar banken kontinuerligt rådgivning och affärer på de digitala mötesplatserna.

> ”Kunderna vet att vi alltid agerar långsiktigt och har deras bästa för ögonen. Det är en god grund för förtroendefulla kundrelationer.”

SPARANDEAFFÄREN VÄXER

Vår professionella och personliga rådgivning, bra digitalt stöd och framgångsrik hållbar kapitalförvaltning skapar bra förutsättningar för fortsatt god tillväxt i sparaffären. De senaste åren har banken förbättrat erbjudandet och stärkt positionen inom olika kapitalförvaltningstjänster, både i Sverige och övriga hemmamarknader. Det har givit kraftigt ökad tillväxt, hög kundnöjdhet och god lojalitet. Vi är i dag ledande av bankerna inom hållbar kapitalförvaltning. Huvuddelen av fondvolymen förvaltas nu med utökade hållbarhetskrav, vilket attraherar allt fler nya kunder. Även den goda utvecklingen inom tjänstepensionsområdet bidrar väsentligt till att öka volymen förvaltat kapital i koncernen.

Med de förutsättningarna fortsätter banken att satsa mer resurser på tjänster för sparande som vänder sig till både privat- och företagskunder. Ett exempel är den digitala sparguiden, som finns i Sverige som ett instegsverktyg för fondsparande och som vi fortsätter att utveckla för att kunna integrera med andra kundapplikationer.

Det senaste decenniet har bankens andel av nettoinflödena i den svenska fondmarknaden varit över 20 procent. Den ökade satsningen i vårt kunderbjudande väntas medföra en fortsatt god tillväxt på området.

> ”Det ska vara enkelt att vara kund i Handelsbanken – och enkelt för medarbetarna att ta hand om våra kunder.”

Erbjudandet kring olika trygghetslösningar samordnas också till en naturlig del i rådgivningen. Den analys som banken tillhandahåller har lyfts fram ytterligare för att tydligare stödja kunderna inom sparandeområdet och bankens rådgivning på olika mötesplatser.

Bankens profil som en naturlig aktör inom private banking ger förutsättningar att växa, inte minst i Sverige där potentialen är stor.

FÖRTROENDE FÖDER FRAMGÅNG

Vårt höga anseende och höga kundnöjdhet ger oss ett starkt utgångsläge för vår förändringsresa. Samtidigt är bankens framgång beroende av våra kunders och omvärldens förtroende. Vi måste ständigt förtjäna det förtroendet för att kunna nå fortsatta framgångar. Tillgänglighet, enkelhet och omtanke är, och förblir, betydelsefulla ledstjärnor på vägen framåt.

Finansiell översikt 2019

- Rörelseresultatet minskade med 1 procent till 21 796 miljoner kronor (22 013). Justerat för valutakurseffekter, engångsposter och särskilda poster steg rörelseresultatet med 55 miljoner kronor.
- Räntabiliteten på eget kapital sjönk till 11,9 procent (12,8).
- Periodens resultat efter skatt minskade med 2 procent till 16 925 miljoner kronor (17 357).
- Resultatet per aktie minskade till 8,65 kronor (8,93).
- Intäkterna steg med 2 procent till 44 564 miljoner kronor (43 770). Justerat för valutakurseffekter och engångsposter ökade intäkterna med 3 procent.
- Räntenettot ökade med 3 procent till 32 135 miljoner kronor (31 286).
- Provisionsnettot ökade med 4 procent till 10 697 miljoner kronor (10 247).
- Kostnaderna steg med 4 procent till -21 743 miljoner kronor (-20 890). Justerat för valutakurseffekter, engångsposter och särskilda poster ökade kostnaderna med 5 procent.
- K/I-talet steg till 48,8 procent (47,7). Justerat för valutakurseffekter, engångsposter och särskilda poster uppgick K/I-talet till 48,3 procent (47,3).
- Kreditförlustnivån uppgick till 0,04 procent (0,04).
- Kärnprimärkapitalrelationen ökade till 18,5 procent (16,8).
- Styrelsen föreslår en utdelning på 5,50 kronor per aktie (5,50) samt att det befintliga återköpsmandatet förlängs ytterligare ett år.

Verksamhetens utveckling

Koncernens rörelseresultat minskade med 1 procent till 21 796 miljoner kronor (22 013). Det underliggande rörelseresultatet steg med 55 miljoner kronor. Årets resultat belastades under andra och tredje kvartalen med omstruktureringskostnader på -930 miljoner kronor (-). Under första kvartalet gjordes en upplösning av föregående års preliminära avsättning till vinstandelssystemet Oktogonen med 829 miljoner kronor (-859). Valutakurseffekter påverkade rörelseresultatet positivt med 146 miljoner kronor.

Räntabiliteten på eget kapital minskade till 11,9 procent (12,8). Exklusive engångsposter och särskilda poster uppgick till den 11,9 procent (12,4). Periodens resultat efter skatt minskade med 2 procent till 16 925 miljoner kronor (17 357) och resultatet per aktie minskade till 8,65 kr (8,93). K/I-talet uppgick till 48,8 procent (47,7). Kärnprimärkapitalrelationen steg till 18,5 procent (16,8).

INLEDNING

Under 2019 genomförde banken en strategisk översyn som syftade till att öka fokuseringen och möjliggöra en lönsam tillväxt med bibehållen låg risk, hög effektivitet och tydligt hållbarhetsfokus. Ambitionerna inom hållbarhetsområdet inom hela banken kommer fortsätta att vara höga under 2020.

Bankens erbjudande vänder sig fortsatt mot kunder med stabila kassaflöden som söker en långsiktig relation med sin bank och fokuseras nu framförallt mot privatkunder, fastighetsbolag samt ägarledda företag. Översynen utmynnade i beslut om att koncentrera den geografiska närvaron utanför hemmamarknaderna och att ytterligare fokusera produktportföljen till att främst stödja kärnkundernas behov. Dessa förändringar av bankens inriktning möjliggör också en ökad intern effektivitet och ytterligare reduktion av risknivån i banken.

Under andra halvåret initierades en rad av de åtgärder som översynen resulterade i. Dessa åtgärder omfattade bland annat att banken valde att reducera vissa exponeringar i segment som ligger utanför kärnkundernas affär. Neddragningen resulterade i en nedgång i riskexponeringsbeloppet under fjärde kvartalet vilket bidrog till att ytterligare förstärka bankens kapitalisering. Den genomsnittliga kreditkvaliteten i kreditportföljen fortsatte att förbättras som en följd av den ökade fokuseringen.

Under 2019 förstärktes rutiner, kontroller och system ytterligare för att skydda banken och dess intressenter mot att utnyttjas för finansiell kriminalitet. De direkta kostnaderna för detta arbete på centrala enheter och regionhuvudkontor uppgick till nära 1,2 miljarder kronor och banken bedömer att kostnaden blir på samma nivå under 2020. Därutöver tillkommer kostnader för det arbete som bedrivs på de lokala kontoren med samma syfte.

De åtgärder som banken initierade under andra halvåret 2019 bidrar också till att ytterligare minska risken att banken ska utnyttjas för finansiell kriminalitet. Detta gäller såväl med avseende på den geografiska koncentrationen utanför hemmamarknaderna som avseende produkterbjudandet. Banken genomför en justering av erbjudandet inom vissa betalningstjänster där risken kan bedömas vara förhöjd.

Samtidigt intensifierades arbetet med att öka den interna effektiviteten i banken. Detta arbete pågår samtidigt som erbjudandet till kärnkunderna förstärks och förbättras för att möta höga ambitioner med kundnyttan och kundrelationerna. Arbetet med att digitalisera interna processer och samtidigt öka den digitala tillgängligheten för kunderna fortsatte och kommer att intensifieras ytterligare under 2020.

Inom fondförvaltningen har en tydlig hållbarhetsprofil bidragit till en fortsatt stark utveckling. Bankens andel av nettoinflöden i Sverige var även 2019 väsentligt större än befintlig marknadsandel på fondförvaltningsmarknaden.

De effektivitetsåtgärder som initierades under andra halvåret har inte hunnit få någon effekt på bankens kostnadsnivå under 2019. De första synliga kostnads-effekterna förväntas komma under första kvartalet 2020. Totalt bedöms åtgärderna, som tidigare kommunicerats, leda till att bankens årliga kostnadsnivå fram till 2022 sänks med cirka 1,5 miljarder kronor, allt annat lika. Två tredjedelar av den effekten väntas uppnås i slutet av 2020.

ENGÅNGSPOSTER OCH SÄRSKILDA POSTER I RÖRELSERESULTATET

mkr	Helår 2019	Helår 2018
Engångsposter		
Omstruktureringskostnad	-930	-
Nedskrivning av IT-system under avveckling	-29	-
Utdelning från VISA Sweden	55	198
Realisationsvinst från försäljning av aktier i UC AB	-	837
Ändrad pensionsplan, Norge och UK	-	167
Summa Engångsposter	**-904**	**1 202**
Särskilda poster		
Resultatandelssystemet Oktogonen		
Avsättning/upplösning föregående år	829	-32
Reservering innevarande år	-	-827
Summa Särskilda poster	**829**	**-859**
Summa	**-75**	**343**

INTÄKTER

mkr	Helår 2019	Helår 2018	Förändring
Räntenetto	32 135	31 286	3%
varav statliga avgifter	*-2 165*	*-2 771*	*-22%*
Provisionsnetto	10 697	10 247	4%
Nettoresultat av finansiella transaktioner	1 299	908	43%
Övrigt	433	1 329	-67%
Summa intäkter	**44 564**	**43 770**	**2%**

INTÄKTER

Intäkterna steg med 2 procent till 44 564 miljoner kronor (43 770). Justerat för de utdelningsintäkter från VISA Sweden på 55 miljoner kronor (198) som banken erhöll under andra kvartalet respektive fjärde kvartalet föregående år samt fjolårets försäljning av bankens aktier i UC, som gav en resultateffekt om 837 miljoner kronor, ökade intäkterna med 4 procent.

Valutakurseffekter påverkade intäkterna positivt med 502 miljoner kronor, och justerat för dessa var den underliggande intäktsökningen 3 procent.

Räntenettot steg med 3 procent, eller 849 miljoner kronor, till 32 135 miljoner kronor (31 286). Valutakurseffekter påverkade räntenettot positivt med 397 miljoner kronor och högre affärsvolymer bidrog med 1 534 miljoner kronor. Nettoeffekten av förändrade marginaler och finansieringskostnader minskade räntenettot med -1 031 miljoner kronor, där -531 miljoner kronor var hänförligt till Sverige och resten till hemmamarknaderna utanför Sverige. I Sverige förklarades huvuddelen av den negativa effekten av ökade kostnader hänförliga till upplåningsrelaterade derivat när de korta marknadsräntorna rört sig från negativa nivåer upp mot noll.

Lägre statliga avgifter ökade räntenettot med 606 miljoner kronor, vilket förklaras av att avgiften till Resolutionsfonden var 635 miljoner kronor lägre och uppgick till -1 856 miljoner kronor (-2 491). För 2019 uppgick avgiften till 0,09 procent av avgiftsunderlaget (0,125) och för 2020 kommer avgiften att sjunka till 0,05 procent av avgiftsunderlaget. Inklusive avgifter till olika

insättningsgarantier uppgick statliga avgifter totalt till -2 165 miljoner kronor (-2 771). Resterande del av räntenettoutvecklingen förklaras av att räntenettot i likviditetsportföljen var -346 miljoner kronor lägre, övergången till IFRS 16 som innebär att räntenettot belastades med -75 miljoner kronor samt övriga finansieringseffekter. Nedgången i likviditetsportföljens räntenetto balanserades av motsvarande ökning i nettoresultat av finansiella transaktioner.

Provisionsnettot ökade med 4 procent, eller 450 miljoner kronor, till 10 697 miljoner kronor (10 247). Valutakurseffekter påverkade provisionsnettot positivt med 94 miljoner kronor. Fond, depå och övrig kapitalförvaltning ökade med 301 miljoner kronor, eller 6 procent, till 5 036 miljoner kronor (4 735). Courtageintäkterna minskade med 9 procent till 625 miljoner kronor (690) samtidigt som intäkterna från rådgivning ökade till 255 miljoner kronor (214). Ut- och inlåningsprovisionerna steg med 5 procent till 1 401 miljoner kronor (1 340) och nettot från betalningar ökade med 2 procent till 2 024 miljoner kronor (1 975). Provisionsnettot från kortverksamheten ökade med 5 procent till 1 310 miljoner kronor (1 247).

Nettoresultatet av finansiella transaktioner steg med 43 procent till 1 299 miljoner kronor (908). Ökningen berodde i huvudsak på positiva effekter i bankens likviditetsportfölj som motsvarade de negativa effekterna i räntenettot men en förbättrad aktivitet i den kunddrivna räntehandeln bidrog också positivt.

Övriga intäkter uppgick till 433 miljoner kronor (1 329), där fjolåret inkluderade resultateffekten från försäljningen av aktierna i UC om 837 miljoner kronor.

KOSTNADER

mkr	Helår 2019	Helår 2018	Förändring
Personalkostnader	-13 549	-13 465	1%
varav Omstruktureringskostnad	*-759*	-	
varav Oktogonen	*829*	*-859*	
varav ändrad pensionsplan Norge & UK	-	*167*	
Övriga kostnader	-6 524	-6 712	-3%
varav Omstruktureringskostnad	*-171*	-	
varav Hyreskostnader	*-192*	*-828*	
Av- och nedskrivningar	-1 670	-713	134%
varav Nyttjanderätter	*-725*	-	
Summa kostnader	**-21 743**	**-20 890**	**4%**

UTVECKLINGSKOSTNADER

mkr	Helår 2019	Helår 2018	Förändring
Utvecklingsutgifter	-2 730	-2 526	8%
varav personal	*-1 281*	*-1 118*	*15%*
varav övriga kostnader	*-1 449*	*-1 408*	*3%*
Aktiveringar	1 120	786	42%
Utvecklingsutgifter efter aktiveringar	**-1 610**	**-1 740**	**-7%**
Av- och nedskrivningar	-449	-276	63%
Utvecklingskostnader	**-2 059**	**-2 016**	**2%**

UTVECKLINGSUTGIFTER – PER ÄNDAMÅL

mkr	Helår 2019	Helår 2018	Förändring
Regelverksanpassningar	-660	-881	-25%
Teknisk utveckling	-1 097	-846	30%
Affärsutveckling	-702	-543	29%
Storbritannien och Nederländerna	-269	-256	5%
Övrigt	-2	-	
Summa utvecklingsutgifter	**-2 730**	**-2 526**	**8%**

De totala kostnaderna ökade med 4 procent till -21 743 miljoner kronor (-20 890). Valutakurseffekter ökade kostnaderna med -343 miljoner kronor. Årets resultat belastades med en omstruktureringskostnad på -930 miljoner kronor, vilken bokfördes under andra och tredje kvartalen. Under första kvartalet gjordes en upplösning av föregående års preliminära avsättning till vinstandelssystemet Oktogonen med 829 miljoner kronor (-859). Jämförelseårets personalkostnader påverkades positivt med 167 miljoner kronor av en engångseffekt till följd av ändrade pensionsplaner i Storbritannien och Norge. Den underliggande kostnadsökningen, justerat för valutaeffekter, engångsposter och särskilda poster, uppgick till 5 procent. Ökningen var främst hänförlig till ytterligare förstärkning av arbetet med att skydda banken och dess intressenter från finansiell kriminalitet samt ökade pensionskostnader.

Utvecklingskostnaderna inklusive avskrivningar steg med 2 procent till -2 059 miljoner kronor (-2 016). De totala utgifterna för bankens utveckling uppgick till -2 730 miljoner kronor (-2 526). Aktiveringar ökade till 1 120 miljoner kronor (786). Ökningen i utvecklingsutgifter är främst hänförlig till ökad teknik- och affärsutveckling. För helåret 2020 bedömer banken fortsatt att utvecklingskostnaderna kommer att vara på samma nivå som 2019. Utvecklingsutgifterna för regelverksanpassningar har sjunkit som andel av total utveckling, vilket ger banken en större flexibilitet i att anpassa nivån på de totala utvecklingsinsatserna.

Kostnaderna för arbetet att förebygga finansiell kriminalitet steg till -1 155 miljoner kronor (-615), och avser den kostnad som uppstår på centrala enheter och regionhuvudkontor men exklusive kostnaderna för det arbete som bedrivs på de lokala kontoren. Under 2020 bedöms kostnaden relaterad till förebyggande av finansiell kriminalitet komma att vara i nivå med 2019.

Personalkostnaderna ökade med 1 procent till -13 549 miljoner kronor (-13 465). Av den omstruktureringskostnad som belastade tredje kvartalets resultat avsåg -738 miljoner kronor personalkostnader. Under andra kvartalet reserverade banken ett belopp om -21 miljoner kronor för den beslutade avvecklingen av kontoren i Baltikum.

Jämförelseperiodens personalkostnader påverkades positivt med 167 miljoner kronor av en engångseffekt till följd av ändrade pensionsplaner i Storbritannien och Norge. Upplösningen av 2018 års avsättning till Oktogonen uppgick till 829 miljoner kronor och ingen reservering har gjorts för 2019. Reserveringen under motsvarande period 2018 uppgick till -859 miljoner kronor. Valutakurseffekter ökade personalkostnaderna med 211 miljoner kronor. Den underliggande personalkostnadsökningen, justerat för ovanstående poster, var 5 procent.

Pensionskostnaderna totalt ökade till -1 939 miljoner kronor (-1 397), där jämförelseperioden innehöll den ovan nämnda positiva engångseffekten. Personalkostnader hänförliga till bankens IT-utveckling ökade till -1 281 miljoner kronor (-1 118), bland annat till följd av att konsulter ersatts av egen personal. Genomsnittligt antal anställda ökade med 2 procent personer till 12 548 medarbetare (12 307). Ökningen är främst hänförlig till IT-utveckling, den fortsatta uppbyggnaden av huvudkontorsfunktionen i Storbritannien samt fortsatt förstärkning av det förebyggande arbetet mot finansiell kriminalitet.

Övriga kostnader minskade med 3 procent till -6 524 miljoner kronor (-6 712). I beloppet ingår omstruktureringskostnader på -171 miljoner kronor. Valutakurseffekter ökade övriga kostnader med -121 miljoner kronor.

De övriga kostnaderna hänförliga till bankens utveckling uppgick till -1 449 miljoner kronor (-1 408).

Avskrivningar ökade till -1 670 miljoner kronor (-713). I enlighet med IFRS 16 ersattes, från och med 2019, merparten av hyreskostnader avseende lokaler med avskrivningar. Avskrivningar på nyttjanderätter för hyrda lokaler uppgick till -725 miljoner kronor (-). Avskrivningar kopplade till utveckling uppgick till -449 miljoner kronor (-276).

Valutakurseffekter ökade avskrivningarna med -11 miljoner kronor.

Summan av övriga kostnader och avskrivningar, justerat för valutakurseffekter och omstruktureringskostnad, ökade med 6 procent.

KREDITFÖRLUSTER

mkr	Helår 2019	Helår 2018	Förändring
Kreditförluster, netto	-1 045	-881	-164
Kreditförlustnivå i % av utlåning	0,04	0,04	

Kreditförlusterna uppgick till -1 045 miljoner kronor (-881). Huvuddelen av kreditförlusterna var hänförlig till ett enskilt engagemang i Sverige. Kreditförlustnivån uppgick till 0,04 procent (0,04).

Skatter

Skattesatsen för helåret 2019 uppgick till 22,3% (21,2). Från och med 2019 är bolagsskattesatsen i Sverige 21,4% (22,0). Det faktum att räntekostnader på förlagslån inte är skattemässigt avdragsgilla påverkade skattesatsen med 1,4 procentenheter jämfört med bolagsskattesatsen.

AFFÄRSUTVECKLING

Precis som tidigare år konstaterade EPSI Rating och Svenskt Kvalitetsindex (SKI) att Handelsbanken på samtliga hemmamarknader har mer

nöjda kunder än genomsnittet av bankbranschen, både på privat- och företagsmarknaden.

Medelvolymen utlåning till allmänheten ökade med 5 procent, eller 110 miljarder kronor, till 2 284 miljarder kronor (2 174), varav 22 miljarder kronor förklarades av valutakurseffekter. Utlåningen till hushållssektorn steg med 5 procent till 1 194 miljarder kronor (1 139) och även företagsutlåningen ökade med 5 procent till 1 090 miljarder kronor (1 035).

Medelvolymen in- och upplåning ökade med 6 procent, eller 60 miljarder kronor, till 1 143 miljarder kronor (1 083). Valutakurseffekterna påverkade medelvolymen positivt med 16 miljarder kronor. Medelvolymen hushållsinlåning ökade med 9 procent till 509 miljarder kronor (466), medan inlåningen från företag ökade med 3 procent till 634 miljarder kronor (617).

Det totala förvaltade kapitalet i koncernen uppgick vid årets slut till 767 miljarder kronor (619). Nettoinflödet till bankens fonder uppgick under året till 28,3 miljarder kronor (21,2), varav 1,0 miljard kronor (8,2) i hemmamarknaderna utanför Sverige.

FINANSIERING OCH LIKVIDITET

Emissionsvolymen av obligationer uppgick under året till 177 miljarder kronor (247), varav 144 miljarder kronor (161) i säkerställda obligationer, 28 miljarder kronor (70) i seniora obligationer och 5 miljarder kronor i eviga förlagslån (16 i tidsbundna förlagslån).

Banken har stora volymer likvida medel, hypotekslån och andra tillgångar som inte är pantsatta och som därmed utgör ett skydd för bankens seniora långivare. Kvoten mellan icke pantsatta tillgångar och all icke säkerställd marknadsfinansiering, uppgick vid årets slut till 238 procent (232 vid utgången av tredje kvartalet 2019).

Banken har en stark likviditetssituation. Kassamedel och likvida tillgångar placerade i centralbanker uppgick till 346 miljarder kronor (361 vid utgången av tredje kvartalet 2019) och volymen likvida obligationer och övriga likvida tillgångar uppgick till 142 miljarder kronor (210 vid utgången av tredje kvartalet 2019).

Koncernens Liquidity Coverage Ratio (LCR), beräknad enligt EU-kommissionens delegerade akt, uppgick vid periodens slut till 147 procent (149 vid utgången av tredje kvartalet 2019). Net Stable Funding Ratio (NSFR) uppgick vid periodens slut till 113 procent enligt CRR2 (112 vid utgången av tredje kvartalet 2019).

KAPITAL

Bankens kapitalmål innebär att kärnprimärkapitalrelationen, under normala förhållanden, ska överstiga det kärnprimärkapitalbehov som Finansinspektionen kommunicerar till banken med 1–3 procentenheter.

Kärnprimärkapitalrelationen uppgick vid utgången av fjärde kvartalet till 18,5 procent. Banken bedömer att Finansinspektionens förväntade kärnprimärkapitalbehov vid samma tidpunkt uppgick till 15,8 procent (113 miljarder kronor) varav 3,9 procentenheter (28 miljarder kronor) utgör kärnprimärkapitalbehov i Pelare 2. Bankens kapitalisering låg därmed inom målintervallet.

Finansinspektionen publicerade den 28 januari 2020 sin promemoria gällande högre kapitalkrav på utlåning med kommersiella fastigheter i Sverige som säkerhet. Banken bedömer att kärnprimärkapitalbehovet genom påslag i Pelare 2 kommer att stiga med cirka 0,4 procentenheter vid införandet, vilket väntas ske under tredje kvartalet 2020.

I Norge har myndigheterna beslutat om högre kapitalkrav på utlåning med kommersiella fastigheter som säkerhet. Detta kommer att införas i Pelare 1 i slutet av 2020, vilket då kommer att öka bankens riskexponeringsbelopp. Banken bedömer att effekten blir att bufferten mot kärnprimärkapitalbehovet vid införandet minskar med cirka 0,4 procentenheter.

Kapitalsituationen konsoliderad situation 31 december 2019 jämfört med 31 december 2018

mkr	31 dec 2019	31 dec 2018	Förändring
Kärnprimärkapitalrelation, CRR	18,5%	16,8%	1,7
Total kapitalrelation, CRR	23,2%	21,0%	2,2
Riskexponeringsbelopp, CRR	716 462	707 579	1%
Kärnprimärkapital	132 731	118 810	12%
Total kapitalbas	166 060	148 659	12%

Kapitalbasen uppgick till 166 miljarder kronor (149) och bankens totala kapitalrelation uppgick till 23,2 procent (21,0).

Kärnprimärkapitalet uppgick till 133 miljarder kronor (119) samtidigt som kärnprimärkapitalrelationen uppgick till 18,5 procent (16,8).

Resultatet under den senaste tolvmånadersperioden, efter avdrag för föreslagen utdelning, ökade kärnprimärkapitalrelationen med 0,8 procentenheter.

Konvertering av det till personalen utestående konvertibellånet bidrog med 0,4 procentenheter. Högre exponeringsvolymer minskade kärnprimärkapitalrelationen med 0,1 procentenheter.

Nettoeffekten av kund- och volymmigration bidrog med 0,1 procentenheter. Förändringen i pensionsnettot påverkade positivt med 0,5 procentenheter. Diskonteringsräntan, som baseras på en korg av obligationer, för svenska pensionsförpliktelser uppgick till 1,7 procent (2,0). Under året gjordes en ombalansering av tillgångarna i pensionssystemet som medför att volatiliteten i systemet reduceras. Valutakurseffekter var neutrala och införandet av IFRS 16 påverkade med -0,1 procentenhet. Övriga effekter bidrog netto med 0,1 procentenhet.

Ekonomiskt kapital och tillgängliga finansiella resurser

Bankens interna bedömning av kapitalbehovet utgår från bankens kapitalkrav, stresstester samt bankens modell för ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC). Detta ställs i relation till bankens tillgängliga finansiella resurser (Available Financial Resources, AFR). Den av styrelsen fastställda målsättningen är att kvoten mellan AFR och EC för koncernen ska överstiga 120 procent. Vid utgången av fjärde kvartalet uppgick EC för koncernen till 57,2 miljarder kronor (61,4) och AFR till 179,9 miljarder kronor (181,1). Kvoten mellan AFR och EC var därmed 314 procent (295). För konsoliderad situation uppgick EC till 27,4 miljarder kronor (31,1) och AFR till 176,1 miljarder kronor (178,4).

RATING

	Långfristig	Kortfristig	Counterparty risk rating
Standard & Poor's	AA-	A-1+	AA-
Fitch	AA	F1+	
Moody's	Aa2	P-1	Aa1
DBRS	AA (low)		

Handelsbankens lång- och kortfristiga seniora rating var under året oförändrad hos de ratinginstitut som följer banken, vilket framgår av tabellen. Samtliga ratingar har stabila utsikter.

HANDELSBANKENS ÅRSSTÄMMA DEN 25 MARS

Styrelsen föreslår årsstämman en utdelning om 5,50 kronor per aktie (5,50). Som avstämningsdag för utdelning föreslår styrelsen den 27 mars 2020, vilket betyder att aktien handlas utan rätt till utdelning den 26 mars 2020 och att utdelning då beräknas skickas ut av Euroclear den 1 april 2020. Vidare föreslår styrelsen att det nuvarande återköpsprogrammet om maximalt 120 miljoner aktier förlängs ytterligare ett år. Styrelsen föreslår vidare att årsstämman bemyndigar styrelsen att kunna emittera konvertibla skuldbrev, i form av så kallade AT1-obligationer, i syfte att anpassa bankens kapitalstruktur till vid var tid rådande kapitalbehov.

5-årsöversikt Koncernen

Koncernens resultaträkning mkr	2019	2018	2017	2016	2015
Räntenetto	32 135	31 286	29 766	27 943	27 740
Provisionsnetto	10 697	10 247	9 718	9 156	9 320
Nettoresultat av finansiella transaktioner	1 299	908	1 271	3 066	2 608
Riskresultat försäkring	145	106	142	142	157
Övriga utdelningsintäkter	113	218	591	228	281
Andelar i intresseföretags resultat	32	0	14	25	17
Övriga intäkter	143	1 005	172	203	213
Summa intäkter	**44 564**	**43 770**	**41 674**	**40 763**	**40 336**
Personalkostnader	-13 549	-13 465	-12 472	-12 542	-12 581
Övriga kostnader	-6 524	-6 712	-5 889	-5 401	-5 203
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-1 670	-713	-619	-495	-487
Summa kostnader	**-21 743**	**-20 890**	**-18 980**	**-18 438**	**-18 271**
Resultat före kreditförluster	**22 821**	**22 880**	**22 694**	**22 325**	**22 065**
Kreditförluster, netto	-1 045	-881	-1 683	-1 724	-1 597
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	20	14	14	32	7
Rörelseresultat	**21 796**	**22 013**	**21 025**	**20 633**	**20 475**
Skatter	-4 871	-4 656	-4 923	-4 401	-4 277
Årets resultat från kvarvarande verksamhet	**16 925**	**17 357**	**16 102**	**16 232**	**16 198**
Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet, efter skatt	-	-	-	13	145
Årets resultat	**16 925**	**17 357**	**16 102**	**16 245**	**16 343**
varav tillhör					
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	16 922	17 354	16 099	16 244	16 342
Innehav utan bestämmande inflytande	3	3	3	1	1
Resultat per aktie, kvarvarande verksamhet, kr	8,65	8,93	8,28	8,42	8,49
efter utspädning	8,58	8,84	8,20	8,30	8,32
Resultat per aktie, avvecklad verksamhet, kr	-	-	-	0,01	0,08
efter utspädning	-	-	-	0,01	0,07
Resultat per aktie, total verksamhet, kr	8,65	8,93	8,28	8,43	8,57
efter utspädning	8,58	8,84	8,20	8,31	8,39

5-årsöversikt för moderbolaget presenteras på sidan 197–198.

Under den senaste femårsperioden har Handelsbanken fortsatt att förbättra resultatet, stärkt balansräkningen, expanderat verksamheten och ökat kundnöjdheten.

Skapat aktieägarvärde

Under den senaste femårsperioden, det vill säga sedan den 31 december 2014, har Handelsbanken genererat ett positivt aktieägarvärde på 25 miljarder kronor. Börsvärdet minskade med 33 miljarder kronor samtidigt som banken lämnat 58 miljarder kronor i utdelning till aktieägarna.

Lägre risk

Under den senaste femårsperioden uppgick Handelsbankens samlade kreditförluster till 6,9 miljarder kronor, vilket motsvarar en genomsnittlig årlig kreditförlustnivå på 0,07 procent. Motsvarande siffra för de övriga stora nordiska bankerna uppgick till 0,15 procent.

Nöjdare kunder

Sedan SKI (Svenskt Kvalitetsindex) startade mätningarna av kundnöjdhet i Sverige 1989, har Handelsbanken varje år på privatsidan och varje år utom ett på företagssidan, varit den av de fyra stora bankerna som haft nöjdast kunder i Sverige. Under de senaste fem åren har Handelsbanken utökat avståndet i kundnöjdhet gentemot de övriga tre stora bankerna – bland såväl privat som företagskunder. Även på bankens övriga fem hemmamarknader hade Handelsbanken betydligt nöjdare kunder än genomsnittet för branschen.

Fortsatt organisk tillväxt

Nöjda kunder ger fler affärer. Därför är Handelsbanken en bank som växer. Totalt i koncernen ökade medelvolymen utlåning till allmänheten med 5 procent samtidigt som medelvolymen inlåning från allmänheten ökade med 6 procent. Affärsvolymerna ökade under året på alla sex hemmamarknader: i Storbritannien ökade utlåningen med 5 procent samtidigt som inlåningen växte med 10 procent, i Norge var motsvarande ökningstal 5 respektive 8 procent, och i Danmark 3 respektive 5 procent, i Finland steg utlåningen med 4 procent medan inlåningen växte med 5 procent, i Nederländerna ökade medelvolymen utlåning med 14 procent samtidigt som medelvolymen inlåning växte med 18 procent. Men det är inte bara i hemmamarknaderna utanför Sverige som Handelsbanken växer.

I Sverige, där Handelsbanken funnits sedan 1871, blev 2019 ytterligare ett år med tillväxt och stora inflöden av nya affärsvolymer – både för sparande och utlåning. För tredje året i rad var Handelsbanken största aktör avseende nysparandet på fondmarknaden i Sverige. Nysparandet i bankens fonder i Sverige uppgick till 27 miljarder kronor, vilket motsvarade en marknadsandel på drygt 21 procent, att jämföras med bankens andel av den totala förvaltade volymen på den svenska fondmarknaden som uppgick till 11,2 procent. Samtidigt ökade Handelsbankens marknadsandel av hushållsinlåningen i Sverige.

Koncernens totalresultat mkr	2019	2018	2017	2016	2015
Årets resultat	16 925	17 357	16 102	16 245	16 343
Övrigt totalresultat					
Poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen					
Förmånsbestämda pensionsplaner	4 262	-4 405	3 919	3 993	-3 152
Egetkapitalinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	372	-188			
Skatt på poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	-931	978	-864	-876	688
varav förmånsbestämda pensioner	*-910*	*977*	*-864*	*-876*	*688*
varav egetkapitalinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	*-21*	*1*			
Summa poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	**3 703**	**-3 615**	**3 055**	**3 117**	**-2 464**
Poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen					
Kassaflödessäkringar	3 741	768	-2 350	-3 145	-501
Skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	7	-12			
Instrument tillgängliga för försäljning (IAS 39)			-470	-1 160	682
Årets omräkningsdifferens	1 072	-188	-2 241	1 183	-1 713
varav säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet	*-1 509*	*-850*	*-1 509*	*-142*	*-394*
Skatt på poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	-480	38	844	833	215
varav kassaflödessäkringar	*-801*	*-159*	*517*	*692*	*110*
varav skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	*-2*	*3*			
varav instrument tillgängliga för försäljning (IAS 39)			*-5*	*110*	*18*
varav säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet	*323*	*194*	*332*	*31*	*87*
Summa poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	**4 340**	**606**	**-4 217**	**-2 289**	**-1 317**
Summa övrigt totalresultat	**8 043**	**-3 009**	**-1 162**	**828**	**-3 781**
Årets totalresultat	**24 968**	**14 348**	**14 940**	**17 073**	**12 562**
varav tillhör					
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	24 965	14 345	14 940	17 072	12 562
Innehav utan bestämmande inflytande	3	3	0	1	0

Koncernens balansräkning mkr	2019	2018	2017	2016	2015
Tillgångar					
Kassa och centralbanker	347 505	350 774	265 234	224 889	236 748
Utlåning till allmänheten	2 292 603	2 189 092	2 065 761	1 963 622	1 866 467
Utlåning till övriga kreditinstitut	17 939	22 137	20 250	31 347	49 656
Räntebärande värdepapper	146 027	172 989	178 607	161 114	119 290
Övriga tillgångar	265 593	243 182	237 125	246 608	249 972
Summa tillgångar	**3 069 667**	**2 978 174**	**2 766 977**	**2 627 580**	**2 522 133**
Skulder och eget kapital					
In- och upplåning från allmänheten	1 117 825	1 008 487	941 967	829 336	753 855
Skulder till kreditinstitut	147 989	194 082	174 820	178 781	163 770
Emitterade värdepapper	1 384 961	1 394 647	1 276 595	1 261 765	1 245 367
Efterställda skulder	35 546	51 085	32 896	33 400	34 216
Övriga skulder	223 514	187 612	199 095	187 917	196 657
Eget kapital	159 832	142 261	141 604	136 381	128 268
Summa skulder och eget kapital	**3 069 667**	**2 978 174**	**2 766 977**	**2 627 580**	**2 522 133**

Nyckeltal per år

Koncernens nyckeltal	2019	2018	2017	2016	2015
Resultat före kreditförluster, kvarvarande verksamhet, mkr	22 821	22 880	22 694	22 325	22 065
Kreditförluster, netto mkr	-1 045	-881	-1 683	-1 724	-1 597
Rörelseresultat, kvarvarande verksamhet, mkr	21 796	22 013	21 025	20 633	20 475
Årets resultat från kvarvarande verksamhet, mkr	16 925	17 357	16 102	16 232	16 198
Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet, mkr	-	-	-	13	145
Årets resultat från total verksamhet, mkr	16 925	17 357	16 102	16 245	16 343
Balansomslutning, mkr	3 069 667	2 978 174	2 766 977	2 627 580	2 522 133
Eget kapital, mkr	159 832	142 261	141 604	136 381	128 268
Räntabilitet på eget kapital, total verksamhet, %	11,9	12,8	12,3	13,1	13,5
Räntabilitet på eget kapital, kvarvarande verksamhet, %	11,9	12,8	12,3	13,1	13,4
Räntabilitet på totalt kapital, %	0,55	0,58	0,56	0,58	0,58
K/I-tal kvarvarande verksamhet, %	48,8	47,7	45,5	45,2	45,3
K/I-tal kvarvarande verksamhet, inkl kreditförluster, %	51,1	49,7	49,6	49,5	49,3
Kreditförlustnivå, %	0,04	0,04			
Kreditförlustnivå (IAS 39), %			0,08	0,09	0,09
Reserveringsgrad för osäkra fordringar, %			64,9	59,9	54,5
Andel osäkra fordringar, %			0,13	0,16	0,21
Resultat per aktie, kr	8,65	8,93	8,28	8,43	8,57
efter utspädning	8,58	8,84	8,20	8,31	8,39
Ordinarie utdelning per aktie, kr	5,50[1]	5,50	5,50	5,00	4,50
Total utdelning per aktie, kr	5,50[1]	5,50	7,50	5,00	6,00
Justerat eget kapital per aktie, kr	78,60	72,90	72,90	69,28	65,14
Antal aktier per 31 december, miljoner	1 980,0	1 944,2	1 944,2	1 944,2	1 907,0
varav utestående	1 980,0	1 944,2	1 944,2	1 944,2	1 907,0
Genomsnittligt antal utestående aktier, miljoner	1 956,8	1 944,2	1 944,2	1 927,1	1 907,0
efter utspädning	1 976,9	1 974,5	1 974,3	1 972,7	1 971,9
Kärnprimärkapitalrelation, % enligt CRR	18,5	16,8	22,7	25,1	21,2
Primärkapitalrelation, % enligt CRR	20,7	18,6	25,0	27,9	23,8
Total kapitalrelation, % enligt CRR	23,2	21,0	28,3	31,4	27,2
Medelantal anställda	12 548	12 307	11 832	11 759	11 819
Antal kontor i Sverige	383	390	420	435	474
Antal kontor i Storbritannien	207	208	208	207	198
Antal kontor i Norge	47	49	49	50	50
Antal kontor i Danmark	56	56	57	57	57
Antal kontor i Finland	36	36	45	45	46
Antal kontor i Nederländerna	29	29	28	25	23
Antal kontor i övriga världen	11	11	12	13	13

För definitioner av alternativa nyckeltal hänvisas till sidan 254 och för beräkning av dessa nyckeltal hänvisas till Faktaboken som finns tillgänglig på handelsbanken.com/irsv.

[1] Utdelning enligt styrelsens förslag.

Utveckling per kvartal

Koncernens utveckling per kvartal mkr	**2019:4**	**2019:3**	**2019:2**	**2019:1**	**2018:4**
Ränteintäkter	13 366	13 429	13 839	13 761	12 914
Räntekostnader	-5 276	-5 382	-5 775	-5 827	-5 042
Räntenetto	**8 090**	**8 047**	**8 064**	**7 934**	**7 872**
Provisionsintäkter	3 304	3 227	3 229	3 002	3 124
Provisionskostnader	-538	-503	-534	-490	-513
Provisionsnetto	**2 766**	**2 724**	**2 695**	**2 512**	**2 611**
Nettoresultat av finansiella transaktioner	413	271	355	260	303
Riskresultat försäkring	48	15	48	34	40
Övriga utdelningsintäkter	20	0	84	9	201
Andelar i intresseföretags resultat	1	10	10	11	-3
Övriga intäkter	38	46	28	31	59
Summa intäkter	**11 376**	**11 113**	**11 284**	**10 791**	**11 083**
Personalkostnader	-3 405	-4 143	-3 485	-2 516	-3 464
Övriga kostnader	-1 729	-1 692	-1 608	-1 495	-1 889
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-420	-447	-411	-392	-171
Summa kostnader	**-5 554**	**-6 282**	**-5 504**	**-4 403**	**-5 524**
Resultat före kreditförluster	**5 822**	**4 831**	**5 780**	**6 388**	**5 559**
Kreditförluster, netto	-130	-192	-435	-288	-276
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	3	2	5	10	5
Rörelseresultat	**5 695**	**4 641**	**5 350**	**6 110**	**5 288**
Skatter	-1 314	-1 070	-1 133	-1 354	-1 272
Periodens resultat	**4 381**	**3 571**	**4 217**	**4 756**	**4 016**
varav tillhör					
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	4 380	3 570	4 217	4 755	4 015
Innehav utan bestämmande inflytande	1	1	0	1	1
Resultat per aktie, kr	2,21	1,82	2,17	2,45	2,07
efter utspädning	2,21	1,81	2,14	2,42	2,05

Segmentinformation

Segmentinformation 2019	Hemmamarknader									
mkr	Sverige	Stor-britannien	Norge	Danmark	Finland	Neder-länderna	Capital Markets	Övrigt	Justeringar och elimine-ringar	Totalt
Räntenetto	17 503	6 029	3 957	1 666	1 386	800	437	357		32 135
Provisionsnetto	4 152	777	415	516	572	151	4 122	-8		10 697
Nettoresultat av finansiella transaktioner	485	222	63	98	46	37	1 044	-696		1 299
Riskresultat försäkring							145			145
Andelar i intresseföretags resultat								32		32
Övriga intäkter	52	1	9	8	17	-2	12	159		256
Summa intäkter	**22 192**	**7 029**	**4 444**	**2 288**	**2 021**	**986**	**5 760**	**-156**		**44 564**
Personalkostnader	-3 429	-2 384	-884	-768	-446	-400	-1 795	-3 209	-234	-13 549
Övriga kostnader	-849	-962	-190	-140	-193	-86	-696	-3 408		-6 524
Internt köpta och sålda tjänster	-3 743	-758	-443	-403	-399	-142	-1 178	7 066		
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-297	-246	-94	-49	-70	-55	-85	-774		-1 670
Summa kostnader	**-8 318**	**-4 350**	**-1 611**	**-1 360**	**-1 108**	**-683**	**-3 754**	**-325**	**-234**	**-21 743**
Resultat före kreditförluster	**13 874**	**2 679**	**2 833**	**928**	**913**	**303**	**2 006**	**-481**	**-234**	**22 821**
Kreditförluster, netto	-1 069	10	-99	3	103	-3	9	1		-1 045
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	6	1	6	6	-1	0	0	2		20
Rörelseresultat	**12 811**	**2 690**	**2 740**	**937**	**1 015**	**300**	**2 015**	**-478**	**-234**	**21 796**
Resultatutdelning	2 012	42	124	72	175	2	-2 427			
Rörelseresultat efter resultatutdelning	**14 823**	**2 732**	**2 864**	**1 009**	**1 190**	**302**	**-412**	**-478**	**-234**	**21 796**
Interna intäkter	138	-1 549	-3 596	-240	-185	-366	-2 560	8 358		
K/I-tal, %	34,4	61,5	35,3	57,6	50,5	69,1	112,6			48,8
Kreditförlustnivå, %	0,08	-0,01	0,02	-0,01	-0,09	0,01	-0,02	-0,17		0,04
Tillgångar	1 921 187	444 290	285 175	131 170	212 594	71 342	313 829	2 261 013	-2 570 933	3 069 667
Skulder	1 835 508	426 997	264 894	124 060	205 113	69 144	307 637	2 261 013	-2 584 531	2 909 835
Allokerat kapital	85 679	17 293	20 281	7 110	7 481	2 198	6 192		13 598	159 832
Räntabilitet på allokerat kapital, %	14,0	13,3	12,0	12,0	13,3	11,8	-6,2			11,9
Årets investeringar i icke-finansiella anläggningstillgångar	165	208	48	1	81	6	148	1 021		1 678
Årets investeringar i intresseföretag								-		-
Medelantal anställda	3 841	2 361	699	600	506	317	990	3 234		12 548

Principer för redovisning av segment samt beskrivning av de poster som visas i kolumnerna Övrigt och Justeringar och elimineringar framgår av not K44.

Segmentinformation 2018	Hemmamarknader									
mkr	Sverige	Stor-britannien	Norge	Danmark	Finland	Neder-länderna	Capital Markets	Övrigt	Justeringar och elimine-ringar	Totalt
Räntenetto	16 988	5 555	3 832	1 713	1 315	675	440	768		31 286
Provisionsnetto	3 995	704	413	478	502	160	3 968	27		10 247
Nettoresultat av finansiella transaktioner	626	210	88	103	45	21	802	-987		908
Riskresultat försäkring							106			106
Andelar i intresseföretags resultat								0		0
Övriga intäkter	55	7	7	10	16	2	17	1 109		1 223
Summa intäkter	**21 664**	**6 476**	**4 340**	**2 304**	**1 878**	**858**	**5 333**	**917**		**43 770**
Personalkostnader	-3 428	-1 970	-824	-782	-437	-355	-1 791	-3 808	-70	-13 465
Övriga kostnader	-1 036	-881	-250	-214	-195	-103	-781	-3 252		-6 712
Internt köpta och sålda tjänster	-3 616	-786	-460	-364	-365	-117	-789	6 497		
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-65	-72	-17	-8	-21	-17	-28	-485		-713
Summa kostnader	**-8 145**	**-3 709**	**-1 551**	**-1 368**	**-1 018**	**-592**	**-3 389**	**-1 048**	**-70**	**-20 890**
Resultat före kreditförluster	**13 519**	**2 767**	**2 789**	**936**	**860**	**266**	**1 944**	**-131**	**-70**	**22 880**
Kreditförluster, netto	-202	-125	-413	5	-172	14	10	2		-881
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	5	-1	4	5	0	-	0	1		14
Rörelseresultat	**13 322**	**2 641**	**2 380**	**946**	**688**	**280**	**1 954**	**-128**	**-70**	**22 013**
Resultatutdelning	1 883	32	127	70	183	2	-2 297			
Rörelseresultat efter resultatutdelning	**15 205**	**2 673**	**2 507**	**1 016**	**871**	**282**	**-343**	**-128**	**-70**	**22 013**
Interna intäkter	-632	-1 086	-2 572	-209	-157	-296	-2 772	7 724		
K/I-tal, %	34,6	57,0	34,7	57,6	49,4	68,8	111,6			47,7
Kreditförlustnivå, %	0,02	0,06	0,17	-0,01	0,14	-0,03	-0,02	-0,23		0,04
Tillgångar	1 831 844	384 417	262 164	122 915	193 618	54 684	277 159	2 160 503	-2 309 130	2 978 174
Skulder	1 746 592	369 536	244 395	116 451	186 931	52 861	272 734	2 160 503	-2 314 090	2 835 913
Allokerat kapital	85 252	14 881	17 769	6 464	6 687	1 823	4 425		4 960	142 261
Räntabilitet på allokerat kapital, %	14,4	14,7	11,5	12,7	10,4	12,9	-5,9			12,8
Årets investeringar i icke-finansiella anläggningstillgångar	106	145	12	4	1	42	417	473		1 200
Årets investeringar i intresseföretag								-		-
Medelantal anställda	3 985	2 230	697	615	518	300	1 076	2 886		12 307

Under första kvartalet 2019 genomfördes en omorganisation som innebär att viss verksamhet inom segmenten Handelsbanken Sverige och Handelsbanken Capital Markets flyttats till Group IT samt den nybildade enheten Group Products and Services. Intäkter och kostnader hänförliga till Group IT och Group Products and Services redovisas inom Övriga enheter. Jämförelsesiffror har med anledning av detta omräknats. Samtidigt har modellen för den interna kapitalallokeringen till segmenten justerats något.

[1] Interna intäkter som ingår i Summa intäkter består av intäkter från transaktioner med andra rörelsesegment och Övrigt. Eftersom ränteintäkter och räntekostnader redovisas netto som en intäkt innebär det att interna intäkter bland annat innehåller nettot av intern finansieringskostnad mellan segmenten och Övrigt.

Handelsbanken Sverige

Handelsbanken Sverige består av kontorsrörelsen i fem regionbanker samt av Handelsbanken Finans, Ecster och Stadshypoteks verksamheter i Sverige. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbankerna tillhandahåller banktjänster på 383 kontor i hela Sverige.

Resultat per kvartal Handelsbanken Sverige mkr	2019:4	2019:3	2019:2	2019:1	Totalt 2019	Totalt 2018	Förändring, %
Räntenetto	4 349	4 369	4 429	4 356	17 503	16 988	3
Provisionsnetto	1 129	1 068	1 021	934	4 152	3 995	4
Nettoresultat av finansiella transaktioner	143	117	120	105	485	626	-23
Övriga intäkter	10	26	6	10	52	55	-5
Summa intäkter	**5 631**	**5 580**	**5 576**	**5 405**	**22 192**	**21 664**	**2**
Personalkostnader	-856	-840	-858	-875	-3 429	-3 428	0
Övriga kostnader	-281	-176	-134	-258	-849	-1 036	-18
Internt köpta och sålda tjänster	-946	-967	-928	-902	-3 743	-3 616	4
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-85	-70	-129	-13	-297	-65	357
Summa kostnader	**-2 168**	**-2 053**	**-2 049**	**-2 048**	**-8 318**	**-8 145**	**2**
Resultat före kreditförluster	**3 463**	**3 527**	**3 527**	**3 357**	**13 874**	**13 519**	**3**
Kreditförluster, netto	-142	-231	-434	-262	-1 069	-202	429
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	2	1	2	1	6	5	20
Rörelseresultat	**3 323**	**3 297**	**3 095**	**3 096**	**12 811**	**13 322**	**-4**
Resultatutdelning	513	531	506	462	2 012	1 883	7
Rörelseresultat efter resultatutdelning	**3 836**	**3 828**	**3 601**	**3 558**	**14 823**	**15 205**	**-3**
Interna intäkter	54	95	104	-115	138	-632	
K/I-tal, %	35,3	33,6	33,7	34,9	34,4	34,6	
Kreditförlustnivå, %	0,03	0,07	0,13	0,08	0,08	0,02	
Tillgångar	1 921 187	1 928 397	1 917 591	1 890 524	1 921 187	1 831 844	5
Skulder	1 835 508	1 845 379	1 836 551	1 802 880	1 835 508	1 746 592	5
Allokerat kapital	85 679	83 018	81 040	87 644	85 679	85 252	1
Räntabilitet på allokerat kapital, %	14,1	14,5	14,0	12,7	14,0	14,4	
Medelantal anställda	3 725	3 956	3 845	3 839	3 841	3 985	-4
Antal kontor	383	383	384	386	383	390	-2

Affärsvolymer, Sverige **Medelvolymer,** mdkr	2019	2018	Förändring, %
Utlåning till allmänheten[1]	**1 387**	**1 339**	**4**
varav hushåll	*859*	*828*	*4*
varav hypotekslån	*814*	*780*	*4*
varav företag	*528*	*511*	*3*
varav hypotekslån	*329*	*301*	*9*
Inlåning från allmänheten	**647**	**592**	**9**
varav hushåll	*375*	*346*	*8*
varav företag	*272*	*246*	*11*

[1] Exklusive utlåning till Riksgälden.

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet minskade med 4 procent till 12 811 miljoner kronor (13 322), till följd av högre kreditförluster. Resultatet före kreditförluster steg med 3 procent. Räntabiliteten sjönk till 14,0 procent (14,4). K/I-talet uppgick till 34,4 procent (34,6).

Räntenettot ökade med 3 procent, eller 515 miljoner kronor, till 17 503 miljoner kronor (16 988). De statliga avgifterna minskade med 261 miljoner kronor och uppgick till -1 101 miljoner kronor (-1 362), vilket i huvudsak förklarades av lägre avgift till Resolutionsfonden. Högre utlåningsvolymer ökade räntenettot med 665 miljoner kronor samtidigt som högre inlåningsvolymer bidrog med 162 miljoner kronor. Resterande förändring av räntenettot förklaras i huvudsak av att nettot av förändrade marginaler och finansieringskostnader bidrog negativt med -531 miljoner kronor.

Provisionsnettot ökade med 4 procent, eller med 157 miljoner kronor, till 4 152 miljoner kronor (3 995), där fondprovisionsintäkterna ökade med 75 miljoner kronor till 915 miljoner kronor (840). Provisionsintäkterna från depå- och övrig kapitalförvaltning ökade med 25 miljoner kronor. Försäkringsprovisionerna ökade med 3 miljoner kronor. Provisionsnettot från betalningar ökade med 31 miljoner kronor.

De totala kostnaderna ökade med 2 procent till -8 318 miljoner kronor (-8 154). Personalkostnaderna var i stort oförändrade och uppgick till -3 429 miljoner kronor (-3 428). Medelantalet anställda minskade med 4 procent till 3 841 medarbetare (3 985). I enlighet med IFRS 16 ersattes merparten av hyreskostnader avseende lokaler med avskrivningar.

Kreditförlusterna uppgick till -1 069 miljoner kronor (-202), där huvuddelen var hänförlig till ett enskilt engagemang. Kreditförlustnivån uppgick till 0,08 procent (0,02).

AFFÄRSUTVECKLING

Handelsbanken var under året största aktör avseende nyutlåning på den svenska bolånemarknaden med en marknadsandel på 16,8 procent. Banken var, för tredje året i rad, största aktör avseende nettoinflöde på fondmarknaden i Sverige med en marknadsandel på 21 procent. Även avseende hushållens nysparande på bankkonton i Sverige var banken största aktör under året med en marknadsandel på 24,3 procent.

Precis som tidigare år konstaterade Svenskt Kvalitetsindex (SKI) i sin stora undersökning att ”Bäst bland de stora bankerna är Handelsbanken”. Av privatkunderna fick Handelsbanken indexvärdet 71,5, vilket kan jämföras med övriga stora banker, som låg i intervallet 59,6–67,5. Av företagskunderna fick Handelsbanken indexvärdet 66,5, att jämföras med de övriga stora bankerna som låg mellan 58,8–63,9.

För åttonde året i rad fick Handelsbanken utmärkelsen ”Sveriges småföretagsbank” i Finansbaromenterns årliga undersökning där företag med färre än 20 anställda får ranka sina banker. Undersökningen konstaterar bland annat att Handelsbanken ”lyckats etablera e-tjänster på en nivå som kunderna uppskattar”.

Som ett led i bankens hållbarhetsarbete utökades under fjärde kvartalet kunderbjudandet med gröna bolån. Kunder med en energieffektiv eller miljöcertifierad bostad kan ansöka om en nedsättning av räntan på sitt bolån. För att ansöka om Grönt bolån behöver kunden en bostad som har energiklass A eller B, är Svanenmärkt eller som är miljöbyggnad Guld eller Silver.

Medelvolymen hypoteksutlåning till privatpersoner växte under året med 4,4 procent till 814 miljarder kronor (780), samtidigt som inlåningen från hushåll ökade med 8,4 procent till 375 miljarder kronor (346) och banken fortsatte därmed att öka sin marknadsandel på hushållsinlåning. Medelvolymen utlåning till företag steg med 3,3 procent till 528 miljarder kronor (511), medan inlåningen från företag ökade med 10,6 procent till 272 miljarder kronor (246).

Nysparandet i bankens fonder i Sverige uppgick till 27,3 miljarder kronor (13,0), vilket motsvarade en marknadsandel på 21 procent (24), att jämföras med bankens andel av den svenska fondmarknaden på 11 procent. Därmed var Handelsbanken, precis som föregående år, största aktör avseende nysparande på den svenska fondmarknaden.

383 kontor

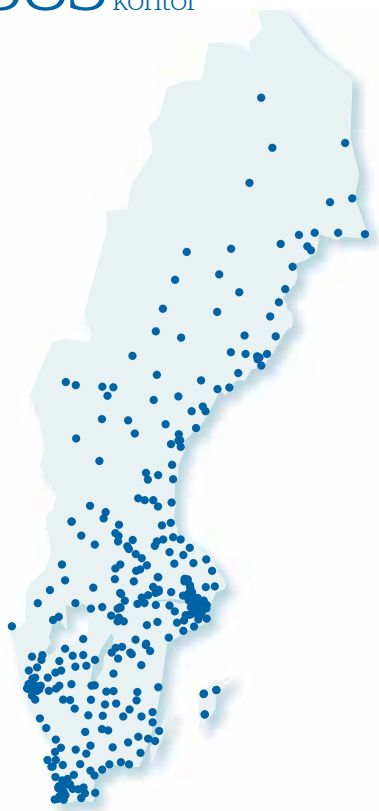

Handelsbanken Storbritannien

Handelsbanken Storbritannien består av den brittiska kontorsrörelsen med fem regionbanker samt av kapitalförvaltaren Heartwood. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbankerna tillhandahåller banktjänster på 207 kontor i hela Storbritannien.

Resultat per kvartal
Handelsbanken Storbritannien

mkr	2019:4	2019:3	2019:2	2019:1	Totalt 2019	Totalt 2018	Förändring, %
Räntenetto	1 558	1 490	1 508	1 473	6 029	5 555	9
Provisionsnetto	214	189	193	181	777	704	10
Nettoresultat av finansiella transaktioner	71	50	54	47	222	210	6
Övriga intäkter	1	0	0	0	1	7	-86
Summa intäkter	**1 844**	**1 729**	**1 755**	**1 701**	**7 029**	**6 476**	**9**
Personalkostnader	-620	-581	-596	-587	-2 384	-1 970	21
Övriga kostnader	-228	-273	-221	-240	-962	-881	9
Internt köpta och sålda tjänster	-193	-187	-196	-182	-758	-786	-4
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-57	-69	-91	-29	-246	-72	242
Summa kostnader	**-1 098**	**-1 110**	**-1 104**	**-1 038**	**-4 350**	**-3 709**	**17**
Resultat före kreditförluster	**746**	**619**	**651**	**663**	**2 679**	**2 767**	**-3**
Kreditförluster, netto	5	22	-2	-15	10	-125	
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	-4	0	0	5	1	-1	
Rörelseresultat	**747**	**641**	**649**	**653**	**2 690**	**2 641**	**2**
Resultatutdelning	13	12	8	9	42	32	31
Rörelseresultat efter resultatutdelning	**760**	**653**	**657**	**662**	**2 732**	**2 673**	**2**
Interna intäkter	-365	-367	-411	-406	-1 549	-1 086	-43
K/I-tal, %	59,1	63,8	62,6	60,7	61,5	57,0	
Kreditförlustnivå, %	-0,01	-0,05	0,00	0,02	-0,01	0,06	
Tillgångar	444 290	424 513	404 304	406 026	444 290	384 417	16
Skulder	426 997	408 051	388 245	391 046	426 997	369 536	16
Allokerat kapital	17 293	16 462	16 059	14 980	17 293	14 881	16
Räntabilitet på allokerat kapital, %	13,8	12,5	12,9	13,8	13,3	14,7	
Medelantal anställda	2 419	2 390	2 326	2 307	2 361	2 230	6
Antal kontor	207	207	207	207	207	208	0

Affärsvolymer,
Storbritannien

Medelvolymer, m pund	2019	2018	Förändring, %
Utlåning till allmänheten	**21 380**	**20 284**	**5**
varav hushåll	*6 674*	*6 544*	*2*
varav företag	*14 706*	*13 740*	*7*
Inlåning från allmänheten	**15 264**	**13 825**	**10**
varav hushåll	*4 787*	*4 612*	*4*
varav företag	*10 477*	*9 213*	*14*

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet ökade med 2 procent, eller 49 miljoner kronor, till 2 690 miljoner kronor (2 641). Under första kvartalet 2018 gjordes en förändring av pensionsplanen i Storbritannien som medförde en positiv engångseffekt om 141 miljoner kronor. Justerat för detta samt en positiv valutakurseffekt om 72 miljoner kronor, steg rörelseresultatet med 5 procent, eller 118 miljoner kronor. Räntabiliteten uppgick till 13,3 procent (14,7). K/I-talet steg till 61,5 procent (57,0).

Intäkterna steg med 9 procent, eller 553 miljoner kronor, till 7 029 miljoner kronor (6 476). Uttryckt i lokal valuta steg intäkterna med 4 procent.

Räntenettot förbättrades med 9 procent, eller 474 miljoner kronor, till 6 029 miljoner kronor (5 555). Valutakurseffekter påverkade räntenettot positivt med 214 miljoner kronor och uttryckt i lokal valuta ökade räntenettot med 4 procent. Högre affärsvolymer påverkade positivt med 346 miljoner kronor. Nettot av förändrade marginaler och finansieringskostnader minskade räntenettot med 159 miljoner kronor. Den brittiska verksamheten belastades inte längre med avgifter för svensk insättningsgaranti (-19) och totalt uppgick de statliga avgifterna till -163 miljoner kronor (-232). Från och med 2020 kommer heller inte avgifter till den svenska Resolutionsfonden att belasta resultatet i Storbritannien.

Provisionsnettot ökade med 10 procent till 777 miljoner kronor (704), främst till följd av att kapital- och rådgivningsprovisionerna i Heartwood Wealth Management steg med 8 procent till 345 miljoner kronor (319). Det förvaltade kapitalet i Heartwood Wealth Management uppgick till 4,0 miljarder brittiska pund (3,5).

Kostnaderna ökade med 17 procent till -4 350 miljoner kronor (-3 709). Uttryckt i lokal valuta var kostnadsuppgången 13 procent.

Personalkostnaderna ökade med 414 miljoner kronor till -2 384 miljoner kronor (-1 970). Av ökningen förklarades 107 miljoner kronor av förstärkningen av det brittiska pundet. Justerat för den ovan nämnda förändringen av pensionsplanen under föregående år samt valutakurseffekt, steg personalkostnaderna med 8 procent. Medelantalet anställda ökade med 6 procent till 2 361 medarbetare (2 230).

De övriga kostnaderna steg med 81 miljoner kronor till -962 miljoner kronor (-881). Kostnadsökningarna förklaras främst av etableringen av Handelsbanken plc samt det fortsatta arbetet med att förebygga finansiell kriminalitet.

I enlighet med IFRS 16 ersattes merparten av hyreskostnader avseende lokaler med avskrivningar.

Kreditförlusterna bestod av nettoåterföringar som uppgick till 10 miljoner kronor (-125). Kreditförlustnivå uppgick till -0,01 procent (0,06).

AFFÄRSUTVECKLING

EPSI:s årliga undersökning av kundnöjdhet visade att Handelsbanken återigen hade de mest nöjda kunderna av bankerna i Storbritannien. Privatkunderna gav banken indexvärdet 84,6, att jämföras med branschsnittet på 72,1. På företagssidan var indexvärdet 83,1, att jämföras med genomsnittet för branschen som var 70,4.

I augusti publicerade Competition & Markets Authority (CMA) sin oberoende undersökning av bankernas service gentemot företagskunder. Handelsbanken kom på första plats inom fyra av de fem olika kriterierna.

Affärsvolymerna fortsatte att öka. Medelvolymen inlåning från hushåll ökade med 4 procent, medan utlåningen till hushåll ökade med 2 procent. Totalt ökade medelvolymen utlåning med 5 procent till 21,4 miljarder brittiska pund, samtidigt som den totala inlåningen växte med 10 procent till 15,3 miljarder brittiska pund.

Nettoinflödet i Heartwood Wealth Management uppgick under året till 120 miljoner brittiska pund (229).

207 kontor

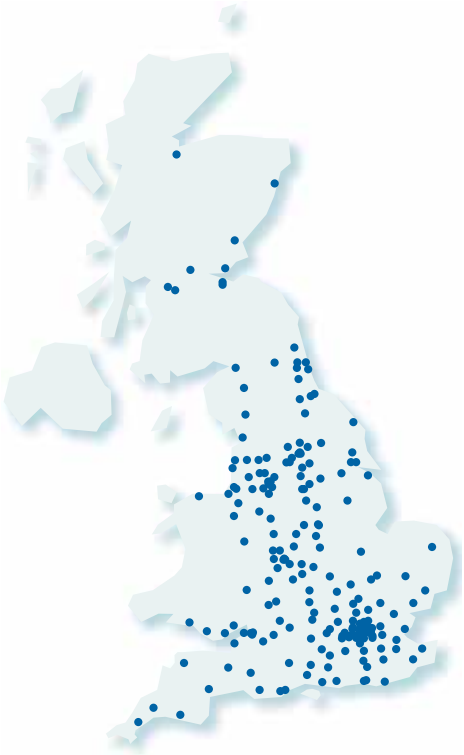

Handelsbanken Norge

Handelsbanken Norge består av kontorsrörelsen i Norge som är organiserad i en regionbank samt av Stadshypoteks verksamhet i Norge. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbanken tillhandahåller banktjänster på 47 kontor i hela Norge.

Resultat per kvartal
Handelsbanken Norge

mkr	2019:4	2019:3	2019:2	2019:1	Totalt 2019	Totalt 2018	Förändring, %
Räntenetto	1 019	1 008	973	957	3 957	3 832	3
Provisionsnetto	101	110	106	98	415	413	0
Nettoresultat av finansiella transaktioner	12	15	21	15	63	88	-28
Övriga intäkter	-1	1	8	1	9	7	29
Summa intäkter	**1 131**	**1 134**	**1 108**	**1 071**	**4 444**	**4 340**	**2**
Personalkostnader	-218	-223	-221	-222	-884	-824	7
Övriga kostnader	-53	-34	-29	-74	-190	-250	-24
Internt köpta och sålda tjänster	-113	-110	-115	-105	-443	-460	-4
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-23	-23	-44	-4	-94	-17	453
Summa kostnader	**-407**	**-390**	**-409**	**-405**	**-1 611**	**-1 551**	**4**
Resultat före kreditförluster	**724**	**744**	**699**	**666**	**2 833**	**2 789**	**2**
Kreditförluster, netto	-18	-18	-55	-8	-99	-413	-76
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	2	1	1	2	6	4	
Rörelseresultat	**708**	**727**	**645**	**660**	**2 740**	**2 380**	**15**
Resultatutdelning	41	32	27	24	124	127	-2
Rörelseresultat efter resultatutdelning	**749**	**759**	**672**	**684**	**2 864**	**2 507**	**14**
Interna intäkter	-859	-996	-933	-808	-3 596	-2 572	-40
K/I-tal, %	34,7	33,4	36,0	37,0	35,3	34,7	
Kreditförlustnivå, %	0,04	0,03	0,01	0,01	0,02	0,17	
Tillgångar	285 175	288 496	287 856	279 380	285 175	262 164	9
Skulder	264 894	269 647	269 452	261 973	264 894	244 395	8
Allokerat kapital	20 281	18 849	18 404	17 407	20 281	17 769	14
Räntabilitet på allokerat kapital, %	11,6	12,6	11,5	12,3	12,0	11,5	
Medelantal anställda	692	710	697	698	699	697	0
Antal kontor	47	47	49	49	47	49	-4

Affärsvolymer,
Norge

Medelvolymer, md nkr	2019	2018	Förändring, %
Utlåning till allmänheten	**261,2**	**249,7**	**5**
varav hushåll	*96,2*	*91,4*	*5*
varav företag	*165,0*	*158,3*	*4*
Inlåning från allmänheten	**69,1**	**64,0**	**8**
varav hushåll	*21,6*	*20,6*	*5*
varav företag	*47,5*	*43,4*	*9*

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet ökade med 15 procent till 2 740 miljoner kronor (2 380). Försvagningen av den svenska kronan påverkade rörelseresultatet positivt med 11 miljoner kronor. Räntabiliteten uppgick till 12,0 procent (11,5). K/I-talet uppgick till 35,3 procent (34,7).

Intäkterna steg med 2 procent till 4 444 miljoner kronor (4 340), där valutakursförändringen förklarade 21 miljoner kronor. Uttryckt i lokal valuta ökade intäkterna med 2 procent.

Räntenettot ökade med 125 miljoner kronor, eller 3 procent, till 3 957 miljoner kronor (3 832). Valutakurseffekter påverkade räntenettot positivt med 19 miljoner kronor. Högre affärsvolymer påverkade positivt med 159 miljoner kronor. Nettot av förändrade marginaler och finansieringskostnader minskade räntenettot med 117 miljoner kronor. Den negativa effekten var delvis ett resultat av att de räntehöjningar mot kund banken genomfört i Norge först trätt i kraft en viss period efter att de annonserats, i enlighet med norsk lagstiftning. Avgifterna för den svenska Resolutionsfonden minskade med 78 miljoner kronor och tillsammans med insättningsgarantierna belastade de statliga avgifterna räntenettot med -209 miljoner kronor (-283).

Provisionsnettot ökade marginellt till 415 miljoner kronor (413), där valutakursförändringen bidrog positivt med 2 miljoner kronor.

Nettoresultatet av finansiella transaktioner uppgick till 63 miljoner kronor (88).

Personalkostnaderna ökade med 7 procent, eller med 60 miljoner kronor, till -884 miljoner kronor (-824), varav 5 miljoner kronor förklaras av valutakursförändringen. Under fjärde kvartalet 2018 var personalkostnaderna 26 miljoner kronor lägre till följd av övergången till premiebaserad pensionsplan i den norska verksamheten. Justerat för dessa båda effekter var personalkostnadsökningen 3 procent. Medelantalet anställda var oförändrat och uppgick till 699 medarbetare (697).

I enlighet med IFRS 16 ersattes merparten av hyreskostnader avseende lokaler med avskrivningar.

Kreditförlusterna uppgick till -99 miljoner kronor (-413) och kreditförlustnivån uppgick till 0,02 procent (0,17).

AFFÄRSUTVECKLING

Enligt EPSI:s årliga undersökning av kundnöjdhet hade Handelsbanken åter igen nöjdare kunder än genomsnittet för bankerna i Norge. Privatkunderna gav Handelsbanken indexvärdet 77,2, att jämföras med branschsnittet på 70,9. Företagskunderna gav banken indexvärdet 72,9, att jämföras med branschsnittet på 70,6.

Arbetet med effektivisering och digitalisering fortsatte. Under fjärde kvartalet lanserades Handelsbanken Insight, en finansiell portal som ger företagskunden en god överblick av bland annat krediter, betalningar, valutor och likviditet.

Andra exempel är ”Digital on-boarding”. Av de nya privatkunder banken fick under perioden använde 68 procent den digitala självbetjäningskanalen för att bli kunder i banken. Detta, tillsammans med effektivare processer, har frigjort tid för kontorsmedarbetarna då det administrativa arbetet minskat betydligt. Den frigjorda tiden investerades bland annat i ökad tillgänglighet för rådgivning inom private banking.

Cirka 100 private bankingrådgivare har utbildats så att banken nu har minst en sådan rådgivare på varje kontor. Handelsbankens private bankingerbjudande har stor potential i Norge; nästan var femte privatkund i Handelsbanken har en bruttoinkomst som överstiger 1 miljon norska kronor.

Såväl medelvolymen utlåning som inlåning från hushåll ökade med 5 procent. Totalt ökade medelvolymen utlåning med 5 procent till 261,2 miljarder norska kronor, samtidigt som den totala inlåningen växte med 8 procent till 69,1 miljarder norska kronor.

Nysparandet i bankens fonder i Norge uppgick under perioden till 0,7 miljarder kronor (2,0).

47 kontor

Handelsbanken Danmark

Handelsbanken Danmark består av kontorsrörelsen i Danmark som är organiserad i en regionbank samt av Stadshypoteks verksamhet i Danmark. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbanken tillhandahåller banktjänster på 56 kontor i hela Danmark.

Resultat per kvartal
Handelsbanken Danmark

mkr	2019:4	2019:3	2019:2	2019:1	Totalt 2019	Totalt 2018	Förändring, %
Räntenetto	413	427	414	412	1 666	1 713	-3
Provisionsnetto	138	126	134	118	516	478	8
Nettoresultat av finansiella transaktioner	23	28	25	22	98	103	-5
Övriga intäkter	2	2	2	2	8	10	-20
Summa intäkter	**576**	**583**	**575**	**554**	**2 288**	**2 304**	**-1**
Personalkostnader	-190	-197	-191	-190	-768	-782	-2
Övriga kostnader	-34	-36	-25	-45	-140	-214	-35
Internt köpta och sålda tjänster	-99	-105	-105	-94	-403	-364	11
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-13	-11	-23	-2	-49	-8	
Summa kostnader	**-336**	**-349**	**-344**	**-331**	**-1 360**	**-1 368**	**-1**
Resultat före kreditförluster	**240**	**234**	**231**	**223**	**928**	**936**	**-1**
Kreditförluster, netto	3	7	-1	-6	3	5	-40
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	2	0	2	2	6	5	20
Rörelseresultat	**245**	**241**	**232**	**219**	**937**	**946**	**-1**
Resultatutdelning	20	18	17	17	72	70	3
Rörelseresultat efter resultatutdelning	**265**	**259**	**249**	**236**	**1 009**	**1 016**	**-1**
Interna intäkter	-1	-84	-79	-76	-240	-209	-15
K/I-tal, %	56,4	58,1	58,1	58,0	57,6	57,6	
Kreditförlustnivå, %	-0,02	-0,03	0,00	0,03	-0,01	-0,01	
Tillgångar	131 170	132 623	132 124	126 947	131 170	122 915	7
Skulder	124 060	125 938	125 708	120 627	124 060	116 451	7
Allokerat kapital	7 110	6 685	6 416	6 320	7 110	6 464	10
Räntabilitet på allokerat kapital, %	11,7	12,2	12,2	11,7	12,0	12,7	
Medelantal anställda	587	593	607	611	600	615	-2
Antal kontor	56	56	56	56	56	56	0

Affärsvolymer,
Danmark

Medelvolymer, md dkr	2019	2018	Förändring, %
Utlåning till allmänheten	**77,8**	**75,5**	**3**
varav hushåll	*47,6*	*46,4*	*3*
varav företag	*30,2*	*29,1*	*4*
Inlåning från allmänheten	**35,6**	**34,0**	**5**
varav hushåll	*15,5*	*13,9*	*12*
varav företag	*20,1*	*20,1*	*0*

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet minskade med 1 procent, eller 9 miljoner kronor, till 937 miljoner kronor (946). Försvagningen av den svenska kronan påverkade rörelseresultatet positivt med 26 miljoner kronor och uttryckt i lokal valuta minskade rörelseresultatet med 4 procent. Räntabiliteten uppgick till 12,0 procent (12,7). K/I-talet uppgick till 57,6 procent (57,6).

Räntenettot minskade med 3 procent, eller 47 miljoner kronor, och uppgick till 1 666 miljoner kronor (1 713) och påverkades positivt med 49 miljoner kronor av försvagningen av den svenska kronan. Uttryckt i lokal valuta sjönk räntenettot med 6 procent. Högre affärsvolymer ökade räntenettot med 55 miljoner kronor. Nettot av förändrade marginaler och finansieringskostnader minskade räntenettot med 153 miljoner kronor. Avgiften för den svenska Resolutionsfonden var 27 miljoner kronor lägre än i fjol och tillsammans med insättningsgarantierna belastade de statliga avgifterna räntenettot med -84 miljoner kronor (-109).

Provisionsnettot ökade med 8 procent och uppgick till 516 miljoner kronor (478). Valutakursförändringen bidrog positivt med 15 miljoner kronor och uttryckt i lokal valuta steg provisionsnettot med 5 procent, vilket förklarades av hög aktivitet inom i stort sett alla affärsområden.

Nettoresultatet av finansiella transaktioner uppgick till 98 miljoner kronor (103).

Kostnaderna minskade med 1 procent till -1 360 miljoner kronor (-1 368). Valutakursförändringar ökade kostnaderna med 41 miljoner kronor och uttryckt i lokal valuta minskade kostnaderna med 4 procent. Personalkostnaderna minskade med 2 procent till -768 miljoner kronor (-782), men uttryckt i lokal valuta var minskningen 5 procent. 2018 belastades resultatet av personalkostnader av engångskaraktär motsvarande -42 miljoner kronor. Medelantalet anställda minskade med 2 procent till 600 medarbetare (615).

I enlighet med IFRS 16 ersattes merparten av hyreskostnader avseende lokaler med avskrivningar.

Kreditförlusterna bestod av marginella nettoåterföringar om 3 miljoner kronor (5) och kreditförlustnivån uppgick till -0,01 procent (-0,01).

AFFÄRSUTVECKLING

EPSI:s årliga undersökning av kundnöjdhet visade att Handelsbanken återigen hade nöjdare kunder än genomsnittet för bankerna i Danmark. Privatkunderna gav banken indexvärdet 75,7, att jämföras med branschsnittet på 70,0. På företagssidan var indexvärdet 71,9, jämfört med branschsnittet 70,3.

Arbetet med förenkling, effektivisering, digitalisering och bättre kundupplevelser fortsatte, med bland annat förbättrat systemstöd för såväl privat- som företagskunder. Bland annat lanserades ökade möjligheter till digital underskrift och i appen ”Mina pengar”, som riktar sig till barn, förbättrades funktionaliteten. Som tidigare meddelats lanserades även under första halvåret nya funktioner i en digital investeringsrådgivningsguide för privatpersoner.

Under kvartalet lanserades en digital lösning för hantering av kortreklamationer samt automatisk anslutning till säker digital e-mail för samtliga privatkunder.

Ökat fokus på private bankingsegmentet resulterade i god tillväxt under året och antalet kunder ökade med 18 procent.

Banken fortsatte att ha ett stabilt inflöde av nya volymer och kunder. Medelvolymen inlåning från hushåll ökade med 12 procent, samtidigt som utlåningen till hushåll ökade med 3 procent. Totalt ökade medelvolymen utlåning med 3 procent till 77,8 miljarder danska kronor, samtidigt som den totala inlåningen växte med 5 procent till 35,6 miljarder danska kronor.

Nysparandet i bankens fonder i Danmark uppgick till -0,2 miljarder kronor (1,4).

56 kontor

Handelsbanken Finland

Handelsbanken Finland består av kontorsrörelsen i Finland som är organiserad i en regionbank samt av Handelsbanken Finans och Stadshypoteks verksamheter i Finland. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbanken tillhandahåller banktjänster på 36 kontor i hela Finland. Handelsbanken Finans erbjuder finansbolagstjänster och arbetar genom bankens kontor.

Resultat per kvartal
Handelsbanken Finland

mkr	2019:4	2019:3	2019:2	2019:1	Totalt 2019	Totalt 2018	Förändring, %
Räntenetto	351	366	332	337	1 386	1 315	5
Provisionsnetto	146	152	141	133	572	502	14
Nettoresultat av finansiella transaktioner	9	9	14	14	46	45	2
Övriga intäkter	3	5	2	7	17	16	6
Summa intäkter	**509**	**532**	**489**	**491**	**2 021**	**1 878**	**8**
Personalkostnader	-111	-110	-115	-110	-446	-437	2
Övriga kostnader	-56	-42	-38	-57	-193	-195	-1
Internt köpta och sålda tjänster	-116	-99	-101	-83	-399	-365	9
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-18	-18	-30	-4	-70	-21	233
Summa kostnader	**-301**	**-269**	**-284**	**-254**	**-1 108**	**-1 018**	**9**
Resultat före kreditförluster	**208**	**263**	**205**	**237**	**913**	**860**	**6**
Kreditförluster, netto	21	31	52	-1	103	-172	
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	0	-1	0	0	-1	0	
Rörelseresultat	**229**	**293**	**257**	**236**	**1 015**	**688**	**48**
Resultatutdelning	45	47	42	41	175	183	-4
Rörelseresultat efter resultatutdelning	**274**	**340**	**299**	**277**	**1 190**	**871**	**37**
Interna intäkter	35	-73	-77	-70	-185	-157	-18
K/I-tal, %	54,3	46,5	53,5	47,7	50,5	49,4	
Kreditförlustnivå, %	-0,18	-0,08	-0,12	0,01	-0,09	0,14	
Tillgångar	212 594	213 144	201 027	195 857	212 594	193 618	10
Skulder	205 113	205 974	194 245	189 119	205 113	186 931	10
Allokerat kapital	7 481	7 170	6 782	6 738	7 481	6 687	12
Räntabilitet på allokerat kapital, %	11,5	14,9	13,9	12,8	13,3	10,4	
Medelantal anställda	501	514	514	496	506	518	-2
Antal kontor	36	36	36	36	36	36	0

Affärsvolymer,
Finland

Medelvolymer, m euro	2019	2018	Förändring, %
Utlåning till allmänheten	**13 872**	**13 340**	**4**
varav hushåll	*4 334*	*4 195*	*3*
varav företag	*9 538*	*9 145*	*4*
Inlåning från allmänheten	**4 610**	**4 395**	**5**
varav hushåll	*1 707*	*1 579*	*8*
varav företag	*2 903*	*2 816*	*3*

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet ökade med 48 procent till 1 015 miljoner kronor (688), främst till följd av lägre kreditförluster. Försvagningen av den svenska kronan bidrog med 19 miljoner kronor och uttryckt i lokal valuta förbättrades rörelseresultatet med 43 procent. Resultatet före kreditförluster ökade med 6 procent och i lokal valuta ökade resultatet före kreditförluster med 3 procent. Räntabiliteten uppgick till 13,3 procent (10,4). K/I-talet uppgick till 50,5 procent (49,4).

Intäkterna steg med 8 procent till 2 021 miljoner kronor (1 878) och påverkades positivt med 57 miljoner kronor till följd av valutakursförändringen. Uttryckt i lokal valuta ökade intäkterna med 4 procent.

Räntenettot ökade med 5 procent, eller 71 miljoner kronor, till 1 386 miljoner kronor (1 315). Valutakursförändringar svarade för 38 miljoner kronor och uttryckt i lokal valuta ökade räntenettot med 2 procent. Högre affärsvolymer ökade räntenettot med 47 miljoner kronor. Nettot av förändrade marginaler och finansieringskostnader minskade räntenettot med 55 miljoner kronor. Avgiften för den svenska Resolutionsfonden var 27 miljoner kronor lägre än under jämförelseperioden och tillsammans med insättningsgarantierna belastade de statliga avgifterna räntenettot med -107 miljoner kronor (-132).

Provisionsnettot ökade med 14 procent till 572 miljoner kronor (502), framförallt till följd av högre intäkter för betalningar samt ut- och inlåningsprovisioner. Justerat för valutakursförändringar ökade provisionsnettot med 10 procent.

De totala kostnaderna ökade med 9 procent, eller 90 miljoner kronor, till -1 108 miljoner kronor (-1 018). Av kostnadsökningen förklarades 32 miljoner kronor av försvagningen av den svenska kronan. Uttryckt i lokal valuta ökade kostnaderna med 6 procent. I slutet av 2018 inleddes en förnyelse av kärnbanksystemet i Finland vilket förklarar delar av kostnadsökningen. Personalkostnaderna ökade med 2 procent till -446 miljoner kronor (- 437), uttryckt i lokal valuta minskade personalkostnaderna med 1 procent. Övriga kostnader minskade med 1 procent och uppgick till -193 miljoner kronor (-195). Medelantalet anställda minskade med 2 procent till 506 medarbetare (518). I enlighet med IFRS 16 ersattes merparten av hyreskostnader avseende lokaler med avskrivningar.

Kreditförlusterna bestod av nettoåterföringar som uppgick till 103 miljoner kronor (-172) och kreditförlustnivån uppgick till -0,09 procent (0,14).

AFFÄRSUTVECKLING

I den årliga undersökningen av kundnöjdhet i Finland konstaterade EPSI återigen att de mest nöjda företagskunderna finns i Handelsbanken. Även på privatsidan ökade bankens kundnöjdhet jämfört med föregående år. Avståndet mellan Handelsbanken och genomsnittet för branschen har inte någon gång under de senaste 15 åren varit så stort som nu. Privatkunderna gav Handelsbanken indexvärdet 81,2, att jämföras med branschsnittet på 73,6. Företagskunderna gav banken indexvärdet 80,0, att jämföras med branschens 72,2.

Utvecklingen av rådgivningsverktyget fortsatte och ger numera stöd för rådgivarna att kunna ta hänsyn till kundens hållbarhetspreferenser.

Under första halvåret lanserades möjligheten att köpa och sälja fonder samt lägga upp månadssparande via mobilappen. Under december gjordes 23 procent av allt nytt månadssparande i fonder i mobilappen.

Handelsbanken Finland har tagit i bruk ett nytt bolåneverktyg för kontoren. Verktyget är en viktig del av helhetsrådgivningen i bolånediskussionen och inkluderar även råd kring sparande.

Medelvolymen inlåning från hushåll ökade med 8 procent, samtidigt som utlåningen till hushåll ökade med 3 procent. Utlåningen till företag ökade med 4 procent medan inlåningen från företag ökade med 3 procent. Totalt ökade medelvolymen utlåning med 4 procent till 13,9 miljarder euro, och den totala inlåningen ökade med 5 procent till 4,6 miljarder euro.

Nysparandet i bankens fonder i Finland uppgick till 1,3 miljarder kronor (5,4).

36 kontor

Handelsbanken Nederländerna

Handelsbanken Nederländerna består av kontorsrörelsen i Nederländerna som är organiserad i en regionbank samt kapitalförvaltningsverksamheten i Optimix Vermogensbeheer. Regionbanken tillhandahåller banktjänster på 29 kontor i hela Nederländerna.

Resultat per kvartal Handelsbanken Nederländerna mkr	**2019:4**	**2019:3**	**2019:2**	**2019:1**	**Totalt 2019**	**Totalt 2018**	**Föränd-ring, %**
Räntenetto	212	206	196	186	800	675	19
Provisionsnetto	42	35	36	38	151	160	-6
Nettoresultat av finansiella transaktioner	23	3	3	8	37	21	76
Övriga intäkter	-3	0	0	1	-2	2	-200
Summa intäkter	**274**	**244**	**235**	**233**	**986**	**858**	**15**
Personalkostnader	-99	-99	-102	-100	-400	-355	13
Övriga kostnader	-28	-19	-13	-26	-86	-103	-17
Internt köpta och sålda tjänster	-39	-36	-37	-30	-142	-117	21
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-15	-15	-20	-5	-55	-17	
Summa kostnader	**-181**	**-169**	**-172**	**-161**	**-683**	**-592**	**15**
Resultat före kreditförluster	**93**	**75**	**63**	**72**	**303**	**266**	**14**
Kreditförluster, netto	-1	-1	0	-1	-3	14	
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	-	-	0	-	0	-	
Rörelseresultat	**92**	**74**	**63**	**71**	**300**	**280**	**7**
Resultatutdelning	1	1	-1	1	2	2	0
Rörelseresultat efter resultatutdelning	**93**	**75**	**62**	**72**	**302**	**282**	**7**
Interna intäkter	-69	-102	-101	-94	-366	-296	-24
K/I-tal, %	65,8	69,0	73,5	68,8	69,1	68,8	
Kreditförlustnivå, %	0,01	0,01	0,00	0,01	0,01	-0,03	
Tillgångar	71 342	71 032	65 532	65 851	71 342	54 684	30
Skulder	69 144	68 966	63 596	63 959	69 144	52 861	31
Allokerat kapital	2 198	2 066	1 936	1 892	2 198	1 823	21
Räntabilitet på allokerat kapital, %	13,4	11,3	10,2	11,8	11,8	12,9	
Medelantal anställda	313	315	319	319	317	300	6
Antal kontor	29	29	29	29	29	29	0

Affärsvolymer, Nederländerna **Medelvolymer,** m euro	**2019**	**2018**	**Föränd-ring, %**
Utlåning till allmänheten	**5 023**	**4 419**	**14**
varav hushåll	*2 916*	*2 403*	*21*
varav företag	*2 107*	*2 016*	*5*
Inlåning från allmänheten	**1 347**	**1 140**	**18**
varav hushåll	*197*	*132*	*49*
varav företag	*1 150*	*1 008*	*14*

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet förbättrades med 7 procent till 300 miljoner kronor (280). Valutakurseffekter påverkade rörelseresultatet positivt med 8 miljoner kronor. I lokal valuta ökade rörelseresultatet med 4 procent. Räntabiliteten uppgick till 11,8 procent (12,9). K/I-talet uppgick till 69,1 procent (68,8).

Räntenettot steg med 19 procent till 800 miljoner kronor (675). Valutakursförändringar svarade för 21 miljoner kronor och uttryckt i lokal valuta steg räntenettot med 15 procent. Högre affärsvolymer ökade räntenettot med 101 miljoner kronor. Nettot av förändrade marginaler och finansieringskostnader hade en marginellt positiv effekt. Avgiften för den svenska Resolutionsfonden var 3 miljoner kronor lägre än under jämförelseperioden och tillsammans med insättningsgarantierna belastade de statliga avgifterna räntenettot med -34 miljoner kronor (-36).

Provisionsnettot sjönk med 6 procent till 151 miljoner kronor (160), vilket förklaras av lägre courtage- och fondprovisioner. Kapitalförvaltaren Optimix bidrog med 132 miljoner kronor (141). Valutakurseffekter påverkade provisionsnettot positivt med 5 miljoner kronor. Förvaltat kapital i Optimix uppgick vid utgången av perioden till 1,6 miljarder euro, inklusive egna fonder (1,6).

Kostnaderna steg med 15 procent till -683 miljoner kronor (-592). I lokal valuta ökade kostnaderna med 12 procent och förklaras främst av fortsatt expansion och IT-utveckling. Medelantalet anställda ökade med 6 procent till 317 (300).

I enlighet med IFRS 16 ersattes merparten av hyreskostnader avseende lokaler med avskrivningar.

Kreditförlusterna, till följd av reserveringar i Steg 1 och Steg 2, uppgick till -3 miljoner kronor (14). Kreditförlustnivån uppgick till 0,01 procent (-0,03).

AFFÄRSUTVECKLING

EPSI:s årliga undersökning av kundnöjdhet visade att Handelsbanken hade de mest nöjda kunderna – på såväl privat- som företagssidan – av bankerna i Nederländerna. Privatkunderna gav banken indexvärdet 77,7, att jämföras med branschsnittet på 68,2. Företagskunderna gav Handelsbanken indexvärdet 75,3, att jämföras med branschsnittet på 63,5.

Medelvolymen inlåning från hushåll ökade med 49 procent, samtidigt som utlåningen till hushåll ökade med 21 procent. Medelvolymen utlåning till företag ökade med 5 procent, samtidigt som inlåningen från företag steg med 14 procent. Totalt ökade medelvolymen utlåning med 14 procent till 5 miljarder euro, samtidigt som den totala inlåningen ökade med 18 procent till 1,3 miljarder euro.

29 kontor

Handelsbanken Capital Markets

Handelsbanken Capital Markets omfattar de fyra affärsområdena: Markets, Kapitalförvaltning, Pension & Trygghet och International.

En stor del av intäkterna från Handelsbanken Capital Markets produkter, bland annat vissa kapitalförvaltnings-provisioner och intäkter från valutaväxlingar, redovisas direkt i kontorsrörelsen på kundansvarigt kontor och ingår således inte i resultaträkningen nedan.

Resultat per kvartal **Handelsbanken Capital Markets** mkr	**2019:4**	**2019:3**	**2019:2**	**2019:1**	**Totalt 2019**	**Totalt 2018**	**Förändring, %**
Räntenetto	109	109	106	113	437	440	-1
Provisionsnetto	996	1 045	1 070	1 011	4 122	3 968	4
Nettoresultat av finansiella transaktioner	216	255	324	249	1 044	802	30
Riskresultat försäkringar	48	15	48	34	145	106	37
Övriga intäkter	4	2	3	3	12	17	-29
Summa intäkter	**1 373**	**1 426**	**1 551**	**1 410**	**5 760**	**5 333**	**8**
Personalkostnader	-408	-446	-478	-463	-1 795	-1 791	0
Övriga kostnader	-162	-159	-183	-192	-696	-781	-11
Internt köpta och sålda tjänster	-307	-309	-288	-274	-1 178	-789	49
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-21	-16	-41	-7	-85	-28	204
Summa kostnader	**-898**	**-930**	**-990**	**-936**	**-3 754**	**-3 389**	**11**
Resultat före kreditförluster	**475**	**496**	**561**	**474**	**2 006**	**1 944**	**3**
Kreditförluster, netto	2	-2	4	5	9	10	-10
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	0	-	0	0	0	0	
Rörelseresultat	**477**	**494**	**565**	**479**	**2 015**	**1 954**	**3**
Resultatutdelning	-633	-641	-599	-554	-2 427	-2 297	6
Rörelseresultat efter resultatutdelning	**-156**	**-147**	**-34**	**-75**	**-412**	**-343**	**20**
Interna intäkter	-755	-713	-577	-515	-2 560	-2 772	8
K/I-tal, %	121,4	118,5	104,0	109,3	112,6	111,6	
Kreditförlustnivå, %	-0,02	-0,01	-0,02	-0,03	-0,02	-0,02	
Tillgångar	313 829	361 501	323 567	339 662	313 829	277 159	13
Skulder	307 637	355 687	319 070	335 231	307 637	272 734	13
Allokerat kapital	6 192	5 814	4 497	4 431	6 192	4 425	40
Räntabilitet på allokerat kapital, %	-8,0	-7,9	-2,4	-5,3	-6,2	-5,9	
Medelantal anställda	959	994	997	1 011	990	1 076	-8

Förvaltat kapital mdkr	**2019**	**2018**
Fonder, exkl PPM och fondförsäkring	458	365
PPM	44	33
Fondförsäkring	139	107
varav externa fonder	*-2*	*-2*
Summa fonder	**639**	**503**
Strukturerade produkter	7	9
Depåförsäkring	30	25
varav i bankens fonder och strukturerade produkter	*-13*	*-10*
Traditionell försäkring	7	8
varav i bankens fonder och strukturerade produkter	*-7*	*-1*
Diskretionärt och Institutionellt kapital, exkl försäkring[1]	284	233
varav i bankens fonder och strukturerade produkter	*-180*	*-148*
Summa förvaltat kapital, exkl värdepapper i depå	**767**	**619**
Värdepapper i depå, exklusive fonder	417	333
Värdepapper i depå, exklusive fonder, avseende Handelsbankens närstående stiftelser m m	50	47

[1] Inklusive Heartwoods hela förvaltade volym, varav 36 mdkr (29) i Heartwoods fonder.

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet ökade med 3 procent till 2 015 miljoner kronor (1 954). Intäkterna ökade med 8 procent till 5 760 miljoner kronor (5 333). De totala kostnaderna ökade med 11 procent till -3 754 miljoner kronor (-3 389).

Provisionsnettot ökade med 4 procent till 4 122 miljoner kronor (3 968), vilket förklaras av stigande fondvolymer samt ökade rådgivnings- och försäkringsrelaterade provisioner.

Nettoresultat av finansiella transaktioner ökade till 1 044 miljoner kronor (802), ökningen förklaras dock av en förändrad princip för resultatutdelning och motsvaras på kostnadssidan av högre distributionsersättningar.

Personalkostnaderna var i princip oförändrade på -1 795 miljoner kronor (-1 791). Andra kvartalets resultat belastades av en engångskostnad på 21 miljoner kronor kopplad till stängningen av kontoren i Estland, Lettland och Litauen. Justerat för detta samt för valutakurseffekter, minskade personalkostnaderna med 3 procent. Medelantalet anställda minskade med 8 procent och uppgick till 990 medarbetare (1 076).

Övriga kostnader minskade med 11 procent och uppgick till -696 miljoner kronor (-781). Internt köpta och sålda tjänster ökade med 389 miljoner kronor till -1 178 miljoner kronor (-789), vilket främst förklarades av ökade distributionsersättningar till kontorsrörelsen.

Kreditförlusterna bestod av nettoåterföringar som uppgick till 9 miljoner kronor (10) och kreditförlustnivån var -0,02 procent (-0,02).

AFFÄRSUTVECKLING

Markets

Handelsbanken Markets erbjuder produkter och tjänster kopplade till riskhantering, värdepapper, derivat, analys, debt capital markets och corporate finance.

Markets genomför för närvarande ett omfattande förändringsarbete för att kunna utveckla och öka investmentbankens affär med ett högre värdeskapande där bankens kärnkunder är bas.

Markets erbjudande till bankens kärnkunder utvecklas i nära samverkan med kontorsrörelsen. Kontorens lokala närvaro och beslutskraft ska än tydligare kombineras med Markets starka specialiststöd. Erbjudandet ska uppfattas som enkelt och relevant och i linje med bankens ambitioner att driva utvecklingen inom hållbarhetsområdet.

Genom ett mer fokuserat arbete och genom att vara en långsiktig, betrodd rådgivare är målet att ha de mest nöjda kunderna i de kundsegment banken valt att fokusera på.

Valutaaffären utvecklades svagare än föregående år medan ränteaffären var något starkare. Utvecklingen inom Corporate Finance var fortsatt gynnsam och enligt undersökningsföretaget Mergermarket var banken näst största nordiska aktör avseende köp och försäljning av svenska företag 2019. Bankens affärsvolymer på marknaden för kapitalmarknadsfinansiering utvecklades väl med en arrangerad volym om 12,1 miljarder euro fördelat på 115 obligationsemissioner. Banken ser ett fortsatt stort intresse för hållbar finansiering. Under året har banken genomfört hållbara finansieringar, såväl lån som obligationer, inom skog, fastigheter och vindkraft.

Kapitalförvaltning

Kapitalförvaltningen erbjuder ett brett utbud av produkter och tjänster inom kapitalförvaltning samt samordnar bankens erbjudande inom sparområdet.

Kapitalförvaltningsverksamheten fortsatte att utvecklas positivt och nettosparandet i Handelsbankens fonder i Sverige uppgick under 2019 till 27,3 miljarder kronor (13,0), vilket betydde att banken var största aktör med en marknadsandel av nettoflödet på 21 procent. Över en tioårs- period har banken haft störst andel av nettosparande under åtta år och näst störst andel under två år.

Totalt uppgick nettosparandet i koncernens fonder till 28,3 miljarder kronor (21,2). Den totala fondvolymen, inklusive börshandlade fonder, ökade under året med 27 procent till 639 miljarder kronor (503). Både fondvolymen i Sverige och den samlade fondvolymen i övriga nordiska marknader är de högsta någonsin. Det totala förvaltade kapitalet i koncernen ökade under året med 24 procent till 767 miljarder kronor (619), även det till den högsta volymen någonsin.

Undersökningsföretaget Kantar Sifo Prospera rankade Handelsbanken som bäst på ”Extern Kapitalförvaltning” i Sverige i sin undersökning för 2019. Även fondanalysföretaget Morningstar rankade Handelsbanken Fonder högst av de nordiska bankerna när de utvärderade de 30 största fondförvaltarna på den svenska marknaden.

Under året har arbetet fortsatt med att införa utökade hållbarhetskrav i bankens fonder, vilket innebär att merparten av bankens fonder nu förvaltas enligt dessa krav. Vid årsskiftet 2018/2019 förvaltades 44 procent av den totala fondvolymen med utökade hållbarhetskrav. Under året steg andelen ytterligare och vid utgången av året var 90 procent av den totala fondvolymen placerat i fonder med utökade hållbarhetskrav. Fondanalysföretaget Morningstar rankar banken som Europas 5:e största förvaltare av hållbarhetsinriktade fonder 2019.

Pension & Trygghet

Pension & Trygghet omfattar dotterbolaget Handelsbanken Liv och erbjuder pensionslösningar och andra trygghetslösningar för privat- och företagskunder.

Affärsområdet Pension & Trygghet utvecklades positivt och den totala premievolymen ökade med 12 procent, jämfört med föregående år. Tjänstepensionerna utvecklades positivt och premieflödena steg under året med 336 miljoner kronor eller 11 procent, jämfört med föregående år. Antalet kunder som flyttar sitt pensionskapital till Handelsbanken Liv fortsätter att öka och netto flyttat kapital steg med 61 procent under året. Det förvaltade kapitalet i Handelsbanken Liv steg under året med 27 procent till 176 miljarder kronor (139), den högsta volymen någonsin.

International

Handelsbanken International omfattar bankens kontor och representantkontor utanför bankens hemmamarknader samt enheterna Financial Institutions (globala banksamarbeten) och Transaction Banking.

International kommer, som tidigare kommunicerats, att koncentrera sin verksamhet till filialerna i Luxemburg och New York. Inom ramen för filialen i Luxemburg bedrivs också verksamhet i Frankrike och Spanien. Ökade regelkrav och investeringsbehov i kombination med ett förändrat kundbeteende där kunderna centraliserar sin hantering och beslutsfattande till färre enheter, bland annat till egna Treasury Centers, har medfört att banken fattat beslut om att successivt avveckla verksamheten i Asien. Banken har också för avsikt att successivt avveckla verksamheten i Tyskland. Under andra kvartalet beslöt banken, som tidigare meddelats, att avveckla filialerna i Tallinn, Riga, Vilnius och Warszawa.

Medelvolymen inlåning i Handelsbanken International ökade under året med 4 procent till 62,8 miljarder kronor (60,1). Utlåningen minskade med 7 procent till 29,6 miljarder kronor (31,7).

Aktien och ägarna

Aktien handlades vid Stockholms Fondbörs redan 1871, vilket gör Handelsbankens aktie till den äldsta noterade aktien på Stockholmsbörsen.

Handelsbankens aktie finns i två aktieslag: serie A och serie B. A-aktien är den helt dominerande serien och svarar för drygt 98 procent av samtliga aktier, vad gäller både antal aktier och omsättning. Aktier av serie A har en röst vardera medan en aktie av serie B har en tiondels röst. Aktiekapital per aktie uppgår till 1,55 kronor. Det totala antalet aktier uppgick vid årsskiftet till 1 980 028 494 aktier (1 944 175 160). Aktiekapitalet uppgick därmed till 3 069 miljoner kronor (3 013).

BÖRSHANDEL

Handelsbankens aktie handlas på flera olika marknadsplatser. Störst är omsättningen på Nasdaq Stockholm, men sedan ett par år tillbaka handlas aktien även på andra börser. Under 2019 omsattes i genomsnitt 4,0 miljoner A-aktier i Handelsbanken (4,0) varje handelsdag på Nasdaq Stockholm. Handelsbankens aktie tillhör gruppen av mest omsatta aktier på Stockholmsbörsen. Aktien handlades vid Stockholms Fondbörs redan 1871, vilket gör Handelsbankens aktie till den äldsta noterade aktien på Stockholmsbörsen. Aktien ingår också sedan många år tillbaka i flera olika hållbarhetsindex.

UTDELNING

Gällande utdelning är bankens policy att utdelningsnivån inte ska leda till att kapitalrelationerna underskrider en nivå om 1 procentenhet över Finansinspektionens kommunicerade krav.

Styrelsen föreslår att årsstämman 2020 beslutar om en ordinarie utdelning om 5,50 kronor per aktie (5,50). Det kompletta förslaget till vinstutdelning framgår på sidan 189.

SKAPAT AKTIEÄGARVÄRDE

Under den senaste femårsperioden har Handelsbanken genererat ett positivt aktieägarvärde på 25 miljarder kronor. Börsvärdet har minskat med 33 miljarder kronor samtidigt som banken lämnat 58 miljarder kronor i utdelningar.

KURSUTVECKLING

Handelsbankens börsvärde uppgick per den 31 december 2019 till 200 miljjarder kronor (191). Den svenska aktiemarknaden (OMX Stockholm 30-index) steg under året med 26 procent. Stockholmsbörsens bankindex föll med 7 procent. Handelsbankens A-aktie stängde på 100,90 kronor, vilket var en uppgång med 3 procent, men inklusive lämnad utdelning på 5,50 kronor uppgick totalavkastningen till 8 procent.

ÅTERKÖP AV AKTIER

Vid årsstämman i mars 2019 bemyndigades styrelsen att återköpa maximalt 120 miljoner aktier fram till årsstämman i mars 2020. Detta mandat utnyttjades inte under 2019.

Handelsbankens aktie	2019	2018	2017	2016	2015
Resultat per aktie, kr	8,65	8,93	8,28	8,43	8,57
efter utspädning	8,58	8,84	8,20	8,31	8,39
Ordinarie utdelning per aktie, kr	5,50[1]	5,50	5,50	5,00	4,50
Total utdelning per aktie, kr	5,50[1]	5,50	7,50	5,00	6,00
Utdelningstillväxt, ordinarie utdelning, %	0[1]	0	10	11	8
Börskurs A-aktien, den 31 december, kr	100,90	98,30	112,20	126,60	112,90
Börskurs B-aktien, den 31 december, kr	103,40	101,20	113,00	123,40	116,30
Högsta börskurs under året, kr	106,75	118,30	135,70	134,60	142,00
Lägsta börskurs under året, kr	82,66	95,28	109,10	92,00	108,40
Kursutveckling, %	3	-12	-11	12	-8
Totalavkastning, %	8	-6	-7	17	-3
Direktavkastning, %	5,5[1]	5,6	4,9	3,9	4,0
Justerat eget kapital per aktie, kr	78,60	72,90	72,90	69,28	65,14
Börskurs/eget kapital, %	128	135	154	183	173
Genomsnittlig dagsomsättning på Nasdaq OMX (antal aktier)					
Serie A	4 039 413	3 950 419	3 320 334	3 856 880	3 425 715
Serie B	51 217	45 415	41 655	37 222	60 342
P/E-tal	11,7	11,0	13,5	15,0	13,2
Börsvärde, mdkr	200	191	218	246	215
Antal konverterade aktier från konvertibellån 2008, miljoner	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Antal konverterade aktier från konvertibellån 2011, miljoner				37,1	
Antal konverterade aktier från konvertibellån 2014, miljoner	35,8				
Antal aktier per den 31 december, miljoner	1 980,0	1 944,2	1 944,2	1 944,2	1 907,0
Innehav av återköpta egna aktier, miljoner	-	-	-	-	-
Innehav av egna aktier i handelslager, miljoner	-	-	-	-	-
Antal utestående aktier per den 31 december, miljoner	1 980,0	1 944,2	1 944,2	1 944,2	1 907,0
Utspädningseffekt ultimo, miljoner	0,0	32,7	30,3	30,1	65,7
Antal utestående aktier efter utspädning, miljoner	1 980,0	1 976,9	1 974,5	1 974,3	1 972,7
Genomsnittligt antal utestående aktier, miljoner	1 956,8	1 944,2	1 944,2	1 927,1	1 907,0
efter utspädning	1 976,9	1 974,5	1 974,3	1 972,7	1 971,9

[1] Utdelning enligt styrelsens förslag.

KONVERTIBLA FÖRLAGSLÅN

Under våren 2014 emitterade banken ett konvertibelt förlagslån på 3,2 miljarder kronor på marknadsmässiga villkor riktat till koncernens anställda. Dessa kunde av innehavarna konverteras till A-aktier i Handelsbanken från och med den 1 maj 2019 till och med den 30 november 2019. Även banken kunde påkalla konvertering. Under perioden konverterades och anmäldes till börsen för upptagande till handel totalt 35,9 miljoner nya A-aktier.

ÄGARSTRUKTUR

Sedan utgången av 2008 har andelen utländskt ägande ökat från 30 procent och uppgick vid årsskiftet till 48 procent (46). Handelsbanken har över 120 000 aktieägare. Drygt två tredjedelar av dessa ägde färre än 1 001 aktier. De knappt 2 procent av aktieägarna vars innehav översteg 20 001 aktier vardera, ägde tillsammans 91 procent av aktiekapitalet. Två aktieägare har en ägarandel som överstiger 10 procent: Stiftelsen Oktogonen och Industrivärden.

Aktieutdelning de senaste 10 åren

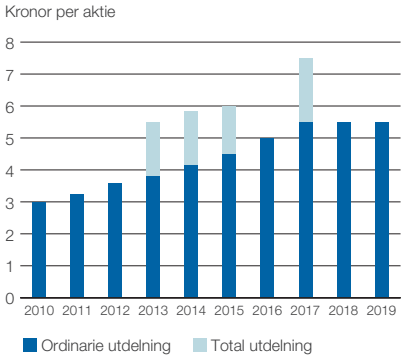

2019 enligt styrelsens förslag. En aktiesplit 3:1 genomfördes i maj 2015. De historiska utdelningarna har justerats för detta.

Totalavkastning sedan finanskrisens början, 30 juni 2007–31 december 2019

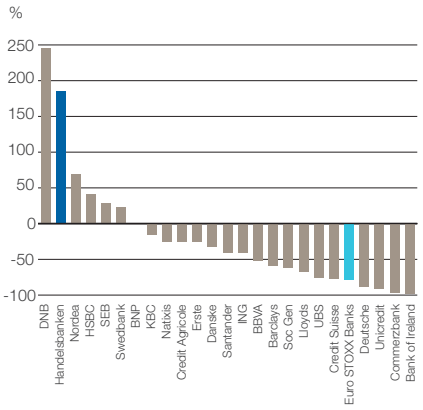

Källa: SNL, per 2019-12-31 (utdelningar återinvesterade).

De största svenska aktieägarna 31 december 2019	Antal aktier	% av röster	% av kapital
Industrivärden	204 900 000	10,5	10,3
Stiftelsen Oktogonen	201 225 141	10,3	10,2
Lundberg-gruppen	72 075 000	3,7	3,6
Handelsbankens fondbolag	47 454 653	2,4	2,4
Swedbank Robur	40 528 572	2,1	2,0
Alecta	23 044 000	1,2	1,2
Didner & Gerge Fonder	15 191 365	0,8	0,8
3:e AP-fonden	13 945 547	0,7	0,7
Folksam	13 706 986	0,7	0,7
SPP Fonder	13 620 508	0,7	0,7
J. Wallanders & T. Hedelius stiftelse,T. Browaldhs stiftelse	13 000 000	0,7	0,7
SEB Fonder	11 844 555	0,6	0,6
AFA Försäkring	10 138 320	0,5	0,5
Avanza Fonder	9 672 393	0,5	0,5
1:a AP-fonden	9 618 657	0,5	0,5

Aktieinnehav per aktieägare 31 december 2019			Aktieinnehav			
Antal aktier		Aktieägare Antal	Antal A-aktier	Antal B-aktier	% av aktiekapitalet	% av röster
1–500	aktier	63 433	7 257 040	3 065 573	0,5	0,4
501–1 000	aktier	17 756	10 642 308	3 010 980	0,7	0,5
1 001–5 000	aktier	29 277	59 358 090	9 541 554	3,5	3,1
5 001–20 000	aktier	8 893	74 504 567	8 233 904	4,2	3,9
20 001–	aktier	2 197	1 793 015 160	11 399 318	91,1	92,1
Totalt		**121 556**	**1 944 777 165**	**35 251 329**	**100,0**	**100,0**

Aktierna fördelade på aktieslag 31 december 2019 Aktieslag	Antal	% av kapital	% av röster	Snittkurser/ belopp återköpt	Aktiekapital
Serie A	1 944 777 165	98,22	99,82		3 014 404 605
Serie B	35 251 329	1,78	0,18		54 639 560
Totalt	**1 980 028 494**	**100,00**	**100,00**		**3 069 044 165**

SVENSKA HANDELSBANKEN

Hållbarhetsrapport

Detta är Handelsbankens lagstadgade hållbarhetsrapport för 2019. Rapporten omfattar hela koncernen om inte annat anges och eventuella avgränsningar i rapporteringen är tydligt angivna. Fokus i den lagstadgade hållbarhetsrapporten är Handelsbankens mest väsentliga hållbarhetsfrågor och den hållbarhetsinformation som efterfrågas i årsredovisningslagen.

INNEHÅLL

HÅLLBARHET I HANDELSBANKEN 44
EN HÅLLBAR AFFÄRSMODELL 44
FÖRDJUPAD HÅLLBARHETS-INFORMATION 45
BOLAGSSTYRNING I SAMMANDRAG 45
Principer för bolagsstyrning i Handelsbanken 45
Rekryterings- och mångfaldsarbete i styrelsen 45
Intern kontroll 45
HÅLLBARHETSORGANISATION 46
HANDELSBANKEN OCH GLOBALA MÅLEN 46
INTRESSENTDIALOG 46
Våra intressenter 46
Väsentlighetsanalys 47
HÅLLBARHETSRISKER 48
NYCKELTAL HÅLLBARHET 49
FAKTA: BANKEN OCH KUNDERNA 51
Nöjda kunder 51
Integritet och sekretess – informations- och it-säkerhet 51
FAKTA: BANKEN I SAMHÄLLET 51
Ekonomi 51
Nutida slaveri och människohandel 52
Ekonomisk forskning och utbildning 53
Direkt miljö- och klimatpåverkan 53
Tjänster till nytta för allmänheten 54
FAKTA: ANSVARSFULL FINANSIERING 54
Affärsrelationer 54
Exponering mot klimatrelaterade risker 55
FAKTA: ANSVARSFULLA INVESTERINGAR 55
Investeringsprocesser 55
Klimatrelaterade finansiella upplysningar 57
FAKTA: BANKEN SOM ARBETSGIVARE 57
Personalomsättning 57
Ständig utveckling 57
Hälsa och arbetsmiljö 57
Sjukfrånvaro 57
Jämställdhet 57
Ersättningar och förmåner 58
Fackliga relationer 59
FAKTA: BANKENS AFFÄRSKULTUR 60
Regelefterlevnad och bekräftade incidenter 60
Policy för etik 60
Riktlinjer för hantering av skatter 60
Policy för hållbarhet 60
Arbete mot finansiell kriminalitet 60
Intressekonflikter, korruption, mutor och otillbörlig påverkan 60
Leverantörer 61
Principer vid kreditgivning 61
FAKTA: BANKEN SOM INVESTERING 61
Publikt aktiebolag 61
Utdelning 61
Skapat aktieägarvärde 61
TCFD – Task Force on Climate-related Financial Disclosures 61

Hållbarhet i Handelsbanken

Bankens affärsmöjligheter och framgångar är beroende av att kunder, medarbetare, allmänhet, investerare och myndigheter har förtroende för Handelsbanken. En förutsättning för detta förtroende är att bankens verksamhet präglas av hög etisk standard och ansvarsfullt agerande.

EN HÅLLBAR AFFÄRSMODELL

Hållbarhet är djupt förankrat i Handelsbankens företagskultur och arbetssätt och omfattar hela koncernens verksamhet på samtliga marknader. Som bank ska vi bidra till hållbar utveckling, framförallt genom vår affärsverksamhet, våra produkter och tjänster.

Så bidrar vi

Långsiktiga affärsrelationer, lågt risktagande och kostnadsmedvetenhet är hörnstenar i Handelsbankens företags- och affärskultur. Därför är hållbarhet sedan lång tid tillbaka en naturlig del i Handelsbankens verksamhet. En viktig grund för bankens hållbarhetsarbete är stabila finanser. Tack vare vår strikta inställning till risk har vi över tid lyckats hålla våra kreditförluster på en låg nivå. Finansiell styrka ger oss goda förutsättningar för att inte ligga samhället till last. Istället kan vi bidra på ett positivt sätt, både vad gäller ekonomisk stabilitet och genom att vara en ansvarsfull skattebetalare. Den största möjligheten att bidra till och påverka hållbar utveckling har Handelsbanken genom vår affärsverksamhet; när vi finansierar våra kunders projekt och verksamhet och när vi får förtroendet att förvalta deras kapital.

Ett decentraliserat arbetssätt

Vi vill alltid vara nära det samhälle som vi verkar i – därför tror vi på en decentraliserad affärsmodell där det lokala kontoret är navet i den kundrelation som bygger på personliga möten i kombination med digitala tjänster och lösningar. Vår roll som ansvarsfull arbetsgivare baseras på en grundläggande tro på individens vilja och förmåga att fatta rätt beslut. Chefer och medarbetare i banken har ett gemensamt ansvar för att se möjligheter i varandras olikheter och att behandla varandra med respekt. Därför är jämställdhet, mångfald och en inkluderande kultur en del av Handelsbankens grundläggande värderingar.

GRI-rapportering

En mer omfattande redogörelse för hållbarhetsarbetet och -resultatet finns i Handelsbankens separata hållbarhetsredovisning som är upprättad enligt GRI Standards, uppfyller nivå Core och som utgör koncernens Communication on Progress mot FN:s Global Compact. Den fullständiga hållbarhetsredovisningen finns att läsa på handelsbanken.se/hallbarhet.

Fördjupad hållbarhetsinformation

Hållbarhetsarbetet är väl integrerat i Handelsbankens arbetssätt, men för att koordinera arbetet både på koncernnivå och inom dotterbolagen finns ett antal centrala organ. Därtill finns olika processer som stöttar utvecklingen av hållbarhetsarbetet, som till exempel de ständigt pågående intressentdialogerna. I denna del av redovisningen som behandlar hållbarhetsstyrning presenteras mer detaljerad information.

BOLAGSSTYRNING I SAMMANDRAG

Bolagsstyrning handlar om hur ägarna direkt eller indirekt styr banken samt om hur rättigheter och skyldigheter fördelas mellan bankens organ i enlighet med gällande lagar och regler.

Handelsbankens bolagsstyrningsrapport utgår från aktieägarperspektivet. Det finns dock andra intressenter som har ett intresse av Handelsbankens bolagsstyrning och vilkas förtroende banken är beroende av. Exempel på sådana intressenter är kunder, medarbetare, bankens långivare samt samhället.

PRINCIPER FÖR BOLAGSSTYRNING I HANDELSBANKEN

Handelsbankens aktieägare väljer styrelse och styrelsen utser vd. Styrelsen utövar sin styrning av banken bland annat genom att utfärda policyer och instruktioner. Det är bland annat genom utfärdade policyer som styrelsen beslutar om Handelsbankens övergripande risktolerans och säkerställer bankens finansiella stabilitet. Genom policyer beslutar styrelsen också bland annat om bankens hållning i ett antal centrala hållbarhetsfrågor avseende åtgärder mot finansiell kriminalitet, miljö, ersättningar, etik samt korruption. Även vd utövar styrning genom att utfärda olika styrdokument. Vd utfärdar riktlinjer, varav vissa ger mer detaljerade anvisningar som kompletterar och förtydligar styrelsens policyer, samt instruktioner till de chefer som rapporterar direkt till henne. Dessa styrdokument revideras varje år, men kan vid behov justeras oftare.

Grunden för fungerande bolagsstyrning är dock inte enbart formella dokument utan också bankens företagskultur, företagsmål, arbetssätt och ersättningssystem. Det genomsyrar och verkar parallellt med principer, förhållningssätt, limiter och måltal vilka framgår i policydokument och instruktioner.

REKRYTERINGS- OCH MÅNGFALDSARBETE I STYRELSEN

Handelsbankens styrelse har antagit en policy för främjande av mångfald i styrelsen. Policyn stadgar att för att främja oberoende åsikter och ett kritiskt ifrågasättande är det eftersträvansvärt att styrelsen präglas av en tillräcklig mångfald vad gäller ålder, kön, geografiskt ursprung samt utbildnings- och yrkesbakgrund. Andelen kvinnor i bankens styrelse uppgår till 45 procent och andelen ledamöter av annan nationalitet än där Handelsbanken har sitt säte uppgår till 36 procent.

Styrelsens sammansättning efter val på årsstämman

	2019	2018	2017	2016	2015
Totalt antal ledamöter	11	11	11	11	10
varav män	*6*	*7*	*6*	*6*	*7*
varav kvinnor	*5*	*4*	*5*	*5*	*3*
Annan nationalitet än svensk	4	4	4	5	5

INTERN KONTROLL

Samtliga chefer på alla nivåer i banken har ett ansvar för den interna kontrollen och bankens regelefterlevnad. Det innebär att det ska finnas ändamålsenliga instruktioner och rutiner för verksamheten och att efterlevnaden av rutinerna följs upp regelbundet.

Den centrala avdelningen för regelefterlevnad, Group Compliance är en oberoende enhet med det funktionella ansvaret för compliancefrågor i koncernen och tillhandahåller råd och stöd i frågor om regelverk. Den interna kontrollen och arbetet med regelefterlevnad är föremål för intern och extern riskbaserad revision.

Handelsbanken har ett etablerat system för visselblåsare som tillhandahålls av en extern leverantör. Det innebär att medarbetare som misstänker oegentligheter eller andra missförhållanden kan anmäla dessa till en instans utanför medarbetarens egen enhet. Även anonyma anmälningar beaktas.

Ett urval av policydokument fastställda av bankens styrelse:

- Kreditpolicy
- Policy för operativa risker
- Kapitalpolicy
- Finanspolicy
- Informationspolicy
- Policy för hållbarhet
- Policy för etik
- Policy mot korruption
- Policy för hantering av intressekonflikter
- Policy för ersättning
- Policy för lämplighetsbedömning
- Policy för riskkontroll
- Policy för regelefterlevnad
- Policy om åtgärder mot finansiell kriminalitet
- Policy för klagomålshantering.

En sammanfattning av dessa policyer finns att läsa i bankens bolagsstyrningsrapport och på handelsbanken.com/sv/.

Ett urval av riktlinjer fastställda av bankens verkställande direktör:

- Riktlinjer avseende miljö och klimatförändring
- Riktlinjer avseende mänskliga rättigheter och arbetsförhållanden
- Riktlinjer avseende affärsrelationer med vapen- och försvarsindustri
- Riktlinjer avseende affärsrelationer inom skogs- och lantbruk
- Riktlinjer avseende tobaksindustrin
- Riktlinjer för hantering av skatter.

Ett urval av policydokument som respektive styrelse i Handelsbankens dotterbolag fattat beslut om:

- Policy för aktieägarengagemang och ansvarsfulla investeringar, Handelsbanken Fonder
- Policy för aktieägarengagemang och ansvarsfulla investeringar, Xact Kapitalförvaltning
- Policy för ansvarsfulla investeringar, Handelsbanken Liv
- Policy för hållbarhet, Handelsbanken Liv
- Policy för hållbarhet i Stadshypotek
- Policy mot korruption i Stadshypotek.

Ett urval av riktlinjer inom personalområdet:

- Riktlinje alkohol, droger och spel
- Riktlinje kränkande särbehandling och trakasserier
- Riktlinje rörande mutor och otillbörlig påverkan
- Riktlinje för jämställdhet, mångfald och inkludering.

Mer information

Mer om bolagsstyrning i Handelsbanken finns även att läsa på handelsbanken.com/se/. Där finns bland annat följande information:

- tidigare års bolagsstyrningsrapporter från och med 2006
- bolagsordning
- information om valberedningen
- protokoll från bolagsstämmor från och med 2008.

HÅLLBARHETSORGANISATION

Handelsbankens hållbarhetsarbete sker decentraliserat där affärs- och verksamhetsbeslut fattas. Arbetet samordnas av en koncernövergripande specialistfunktion. Från och med januari 2020 så ingår bankens Group Communications and Sustainability Officer i koncernledningen och har i det sammanhanget det övergripande ansvaret för hållbarhetsfrågor. Dessutom finns Handelsbankens hållbarhetsråd, som bildades 2010. Handelsbankens hållbarhetschef är ordförande i rådet. Rådet består av representanter från olika verksamhetsområden inom koncernen och har sammanträtt regelbundet under året, totalt sex gånger.

Under Hållbarhetsrådet finns ett utskott för arbete med skatt och etik. Bankens koncernskattechef är ordförande och representanterna kommer från olika affärsområden och centrala avdelningar inom koncernen. Utskottets uppgift är att diskutera och ta ställning i skattefrågor ur ett hållbarhetsperspektiv, i förhållande både till kunder och leverantörer och till koncernens egen skattehantering.

Hållbarhetsspecialister från olika delar av koncernen ingår även i Green Finance Committee (GFC) som ansvarar för att fastställa tekniska kriterier för gröna lån och godkänna tillgångar för inkludering i Handelsbankens portfölj av gröna tillgångar. I sin bedömning ska kommittén ta hänsyn till områden som livscykelanalys, positiva effekter på klimat, motståndskraft och vetenskapliga mål.

Handelsbankens råd för ansvarsfulla investeringar svarar för principiella frågor i förvaltningen som rör hållbarhet. Rådet representeras av Handelsbankens två fondbolag: Handelsbanken Fonder och Xact Kapitalförvaltning. Rådets uppgift är att aktivt följa utvecklingen inom ansvarsfulla investeringar för att bidra till fortsatt utveckling av Handelsbankens arbete inom området.

HANDELSBANKEN OCH GLOBALA MÅLEN

Handelsbankens hållbarhetsråd har analyserat de 17 globala målen med tillhörande 169 delmål för att bestämma vilka av dem som vi ska fokusera på i vår verksamhet och hur vi kan integrera dem i verksamheten inom ramen för tidigare beskrivna delområden över bankens väsentliga frågor. Analysen har skett utifrån perspektiven påverkansgrad, både indirekt och direkt, identifierade risker och möjligheter samt utifrån bankens mest väsentliga hållbarhetsfrågor. Resultatet av analysen innebär att vi under kommande år kommer att fokusera på följande sex mål:

- jämställdhet
- anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- hållbara städer och samhällen
- bekämpa klimatförändringarna
- fredliga och inkluderande samhällen.

För alla utvalda mål gäller att Handelsbanken har möjlighet att bidra såväl genom den egna verksamheten som genom våra affärsrelationer. Jämställdhet, goda arbetsvillkor och barns rättigheter är självklarheter i vår egen verksamhet. Vi vill gärna bidra till att påskynda utvecklingen i de samhällen där vi verkar och de företag som vi gör affärer med.

Med en stor utlåning till fastighetssektorn har vi ett särskilt ansvar vad gäller hållbara städer. I vår företagsutlåning vill vi bidra genom att minska vår indirekta påverkan på klimatet och finansiera de företag som ligger i framkant vad gäller omställningen till en mer hållbar ekonomi. Målet om fredliga och inkluderande samhällen omfattar målet om att avsevärt minska de olagliga finansiella flödena och väsentligt minska alla former av korruption och mutor, ett område där banker spelar en avgörande roll.

INTRESSENTDIALOG

För att vara en ansvarsfull bank krävs att vi är lyhörda för våra intressenters förväntningar och mottagliga för deras synpunkter på vårt hållbarhetsabete. Vi arbetar aktivt och systematiskt med våra intressentdialoger för att säkerställa att vi gör rätt prioriteringar. Sedan juni 2019 ställer vi frågor till våra kunder om hållbarhetspreferenser i samband med investeringsrådgivning. Vi dokumenterar kundens inställning till hållbarhet inom områdena miljö, sociala frågor och bolagsstyrning. Statistik visar att 67 procent anser att hållbarhet är ganska eller mycket viktigt. Under 2019 har Handelsbanken Liv inom ramen för en kundstudie även ställt frågor om hållbarhet till sina kunder. Studien visar att något mer än hälften av kunderna anger att det i ganska stor utsträckning är viktigt med hållbarhet och sex av tio anser att val av sparande kan påverka samhället till mer hållbar utveckling.

VÅRA INTRESSENTER

Många enskilda individer, organisationer och företag påverkas av hur Handelsbanken agerar i olika frågor. Affärsrelationer med kunder, hur vi agerar som arbetsgivare, samtal med våra aktieägare och alla möten med olika grupper är exempel på intressentdialoger. De påverkas av och har påverkan på hur vi bedriver vår verksamhet. För Handelsbanken betyder ansvarsfullt företagande att vi lever upp till dessa intressenters förväntningar och agerar på ett sådant sätt att de känner ett fortsatt förtroende för banken.

Handelsbankens huvudsakliga intressenter är våra kunder, medarbetare, ägare och investerare, fackliga organisationer samt samhället i övrigt, vilket inkluderar till exempel intresseorganisationer, myndigheter och lagstiftare. Bankens huvudintressentgrupper har identifierats utifrån att de väsentligt antingen påverkas av eller påverkar Handelsbankens verksamhet. Handelsbanken för även en kontinuerlig dialog med andra intressentgrupper, till exempel aktieanalytiker, branschorganisationer, hållbarhetsanalytiker, ideella organisationer, internationella organisationer, kommuner och landsting, leverantörer, press och media, studenter samt skolor och universitet.

Intressentmodell

Alla intressenter har förväntningar på Handelsbanken. Gemensamt är att banken ska vara stabil och lyhörd för dessa förväntningar. Hur väl banken lyckas leva upp till dessa förväntningar påverkar Handelsbankens fortsatta framgångar.

Löpande dialog med våra intressenter

Genom en aktiv dialog kan Handelsbanken bättre förstå vilka förväntningar, synpunkter och krav som intressentgrupperna har på oss och det sätt vi bedriver vår verksamhet. På så sätt kan vi fatta välgrundade beslut och bättre prioritera vårt hållbarhetsarbete i de marknader där vi är verksamma.

Kunder

Den viktigaste dialogen sker i alla de möten som äger rum varje dag på våra över 750 kontor på våra sex hemmamarknader. Dessa möten har sin utgångspunkt i vår önskan om en långsiktig relation med våra kunder. De kan vara personliga, men även ske via telefon, digitala mötesplatser eller sociala medier. Genom att upprätthålla nära och långsiktiga relationer med våra kunder får banken en bättre förståelse för kundernas förväntningar på vårt hållbarhetsarbete.

Medarbetare

Medarbetarna är en viktig intressentgrupp. Utan rätt medarbetare hjälper det inte hur bra produkterna eller tjänsterna är. Genom att medverka i den egna enhetens årliga verksamhetsplanering kan varje enskild medarbetare vara med i, bidra till och påverka verksamhetens inriktning. Chefer med delegerat arbetsmiljöansvar ska i samverkan med arbetsmiljöombud och medarbetare göra en arbetsmiljöundersök-

ning minst en gång per år. Arbetsmiljöundersökningen är ett led i arbetet att nå bankens mål för arbetsmiljöarbetet. Resultatet från arbetsmiljöundersökningen är även ett underlag för den lokala arbetsmiljöplan som ska vara en del i verksamhetsplanen.

Ägare och investerare

Aktieägarna är de som ytterst beslutar om Handelsbankens styrning. Aktieägarnas rätt att besluta i bolagets angelägenheter utövas på bolagsstämman. Där ges också den enskilde aktieägaren möjlighet att ställa frågor till bankens styrelse och ledning. Aktieägarna visar stort intresse för Handelsbankens årsstämmor. Under de fem senaste åren har aktieägare motsvarande över 50 procent av rösterna varit representerade. Banken förser investerare, analytiker, ratinginstitut och övriga aktörer på kapitalmarknaden med information om Handelsbankens verksamhet och finansiella utveckling. Under året genomförde bankens koncernchef, CFO och Investor Relations över 500 möten med aktie- och ränteinvesterare.

Närvaro på årsstämman 2014–2019

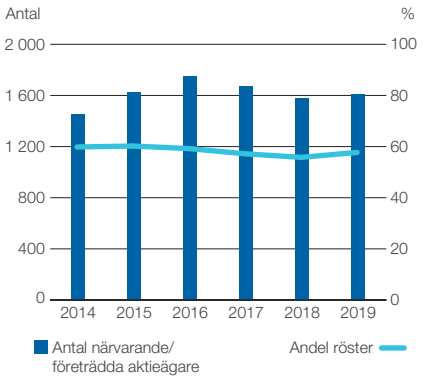

Fackliga organisationer

Handelsbanken har sedan länge goda relationer med de fackliga organisationerna, vilket är en viktig del i bankens kultur. Det förs en ständig dialog mellan fackliga företrädare och chefer om verksamheten, till exempel om förändringar – där värdefulla kunskaper utbyts redan på idéstadiet.

Samhälle

Handelsbanken har en löpande dialog med till exempel tillsynsmyndigheter, centralbanker, regelverksorgan samt regeringar och parlament både i Sverige, EU och övriga världen. Hållbarhetsperspektivet lyfts fram allt mer i dialogen mellan myndigheter och banken. Banken har också fortlöpande kontakter med så kallade non-governmental organisations (NGO:s). Vi har under året haft flera löpande dialoger med dessa, besvarat frågor och deltagit i samtal och seminarier för att hålla oss uppdaterade inom hållbarhetsområdet och inhämta viktiga synpunkter.

Hållbarhetsanalytiker

Ett trettiotal investmentbanker har analytiker som löpande bevakar Handelsbanken och vår aktie. Under senare år har flera av dessa investmentbanker kompletterat den traditionella bolagsanalysen med att även utvärdera banken utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Allt mer framträdande blir också de fristående analyshus som enbart inriktar sig på hållbarhetsanalys där analytiker utvärderar bankens hållbarhetsarbete i flera dimensioner. Utvärderingen sker oftast genom omfattande frågeformulär men också i dialog med respektive analytiker. Handelsbanken har under året besvarat ett tiotal analyser, frågor och undersökningar från olika internationella aktörer.

Leverantörer

Handelsbanken köper varor och tjänster från många olika leverantörer. I den svenska verksamheten kommer 71 procent av den totala inköpsvolymen från drygt 130 leverantörer av sammanlagt flera tusen. Med utgångspunkt i bankens uppförandekod för leverantörer för vi en kontinuerlig dialog med de viktigaste leverantörerna, och där är hållbarhetsfrågor en central aspekt. Ett resultat av dialogerna är att vi driver på, engagerar medarbetare samt förbättrar vårt och våra leverantörers hållbarhetsarbete.

VÄSENTLIGHETSANALYS

Syftet med vår väsentlighetsanalys är att identifiera de hållbarhetsfrågor där Handelsbankens verksamhet har störst påverkan på omvärlden utifrån ett ekonomiskt, miljömässigt samt socialt intressentperspektiv. Med väsentlighetsanalysen som utgångspunkt definierar vi de viktigaste hållbarhetsfrågor som vi ska prioritera, rapportera och kommunicera kring.

Handelsbanken genomförde under 2018 en omfattande väsentlighetsanalys baserad på en fördjupad intressentdialog med deltagare från våra huvudintressentgrupper från bankens hemmamarknader. Väsentlighetsanalysen bedöms vara relevant även för 2019.

Arbetet med väsentlighetsanalysen bedrevs i tre steg:

1. Med hjälp av en omvärldsanalys identifierade och rangordnade vi de hållbarhetsfrågor där Handelsbankens verksamhet har störst påverkan på omvärlden utifrån ett ekonomiskt, miljömässigt samt socialt perspektiv.
2. Dessa frågor validerades med interna och externa hållbarhetsexperter samt Handelsbankens hållbarhetsråd.
3. Vi genomförde en fördjupad intressentdialog bestående av kvalitativa och kvantitativa dialoger. I samband med detta genomförde vi 14 djupintervjuer med representanter från ägare, fackförbund, intresseorganisationer samt stora företagskunder. Den kvantitativa delen bestod av målgruppsanpassade enkäter riktade till medarbetare, privatkunder och företagskunder i våra hemmamarknader där intressenterna fick bedöma hur viktiga hållbarhetsfrågorna var för dem i samband med beslut och bedömningar kopplade till bankens verksamhet. Totalt inkom närmare 1 000 svar. Det stora antalet svar gör det möjligt att följa upp resultatet per intressentgrupp och hemmamarknad.

De identifierade väsentliga hållbarhetsfrågorna grupperades i följande sju områden:

- banken och kunderna
- banken i samhället
- ansvarsfull finansiering
- ansvarsfulla investeringar
- banken som arbetsgivare
- bankens affärskultur
- banken som investering.

Resultatet av väsentlighetsanalysen visade att bankens viktigaste hållbarhetsfrågor är tydligt kopplade till vår affär i form av krediter, investeringar, produkter och rådgivning. Andra viktiga hållbarhetsfrågor har en stark koppling till hur vi ska fortsätta att bedriva vår verksamhet på ett hållbart och ansvarsfullt sätt med fortsatt starkt förtroende från våra kunder. Det innebär att vi fortsätter att arbeta med integritet och sekretess, att motverka finansiell kriminalitet, att verka för öppenhet och transparens samt att banken ska vara finansiellt hållbar genom att fortsätta bedriva vår affär på ett ansvarsfullt sätt med stabilitet och lönsamhet i fokus.

Utfallet av väsentlighetsanalysen presenteras på sidorna 10–11 i hållbarhetsredovisningen. Där beskrivs varför frågorna är väsentliga för Handelsbanken samt vilka risker de är förknippade med.

HÅLLBARHETSRISKER

Hållbarhetsrisker innebär, på en övergripande nivå, risken att Handelsbanken inte agerar i enlighet med de policyer, riktlinjer, åtaganden och ambitioner som ligger till grund för vårt övergripande hållbarhetsarbete. Det kan ytterst få ekonomiska konsekvenser för banken men också skada vårt anseende. Det handlar om hur vi som bank agerar och hanterar frågor inom de identifierade områden där vi har störst möjlighet att bidra till en mer hållbar utveckling. Några exempel: ansvarsfull finansiering och kreditgivning, ansvarsfulla investeringar, motverka finansiell kriminalitet, ansvarsfull arbetsgivare, ansvarsfulla inköp, lokal närvaro, finansiell stabilitet och lönsamhet. Det innebär också hantering av risker som är relaterade till bankens olika roller som långivare, kapitalförvaltare, tjänsteleverantör, inköpare eller arbetsgivare.

Hållbarhetsrisker spänner över många områden, till exempel mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och klimat, finansiell kriminalitet samt informations- och it-säkerhet. Att identifiera, hantera och även förebygga hållbarhetsrisker är viktigt ur ett ekonomiskt och legalt perspektiv samt för vårt agerande som samhällsaktör. Det är också helt avgörande för allmänhetens förtroende och vår relation till kunder, anställda, ägare och investerare. Ett ansvarsfullt agerande är därmed en grundförutsättning för långsiktigt värdeskapande i Handelsbanken.

Handelsbankens arbete med att hantera hållbarhetsrisker följer vår decentraliserade modell och ligger i linje med bankens generellt låga risktolerans. Bankens affärsverksamheter bär ansvaret för att identifiera hållbarhetsrisker och att hantera dessa. Det görs inom ramen för etablerade riskhanteringsprocesser.

Riskområde	Riskbeskrivning	Potentiell riskpåverkan på Handelsbanken	Riskhanteringsåtgärder	Vägledande konventioner och riktlinjer
Klimat	Klimatrelaterade risker är varierande, komplexa och ofta svåra att mäta. Klimatrisker kan delas in i fysiska risker och omställningsrisker. Tillgångar som, i ett längre perspektiv, bedöms påverkas mycket av klimatrisker och riskerar att tappa sitt värde helt brukar benämnas med "stranded assets". Fysiska klimatrisker uppstår som en konsekvens av den globala uppvärmningen i och med ökade utsläpp av växthusgaser. De innebär ökad förekomst av extremväder men också stigande havsnivåer, jorderosioner och andra liknande händelser. Det kan i sin tur innebära stor påverkan och skador på tillgångar som vi finansierat eller påverkan på bolag vi investerar i. Omställningsrisker utgörs av risker som uppstår genom förändrad lagstiftning, förändrad efterfrågan av produkter och tjänster, ändrade kundbeteenden eller andra strukturella förändringar som sker i syfte att ställa om till en klimatneutral ekonomi för att motverka den globala uppvärmningen.	Risken är främst ökade kreditförluster och kapitalkostnader till följd av försämrad finansiell ställning bland kunder. Försämrad avkastning i bankens investeringar. Även risk för försämrat anseende och kundnöjdhet.	Utveckla och förbättra vår förmåga att identifiera, mäta, hantera samt rapportera risker kopplade till både fysiska klimatrisker och omställningsrisker i såväl vår investerings- och kreditprocess som vår process för riskkontroll och rapportering. Det innefattar att utveckla befintliga rutiner och processer för relevanta områden i syfte att på ett effektivare sätt identifiera, värdera och även stresstesta tillgångar som utsätts för klimatrisker. Periodisk screening av bolag vi investerar i, checklistor i kreditbedömningsprocessen, stöd med hjälp av sektorspecifika hållbarhetsrisker framtagna av extern expertis, dokumentationskrav, systemstöd. Styrdokument och instruktioner för ansvarsfulla investeringar och ansvarsfulla krediter. Rapportering i linje med TCFD-rekommendationerna.	Task Force on Climate-related Financial Disclosure (TCFD). FN:s miljöprograms finansinitiativ (UNEP FI). Ekvatorprinciperna. FN:s principer för ansvarsfulla investeringar (PRI). FN:s principer för ansvarsfull bankverksamhet (PRB).
Miljö	Miljömässiga risker är kopplade både till vår egen verksamhet och de leverantörer vi använder oss av men också till de företag vi investerar i och ger krediter till. Riskerna kan avse direkta miljöincidenter, föroreningar eller annan negativ påverkan på miljön. Men de kan också vara indirekta, till exempel affärsrelationer med företag vars verksamhet inte är i linje med omställningen till en miljömässigt hållbar ekonomi eller som har brister i sin hantering av miljörelaterade frågor i sin verksamhet.	Ökade kreditförluster till följd av försämrad finansiell ställning bland kunder. Försämrad avkastning i bankens investeringar. Även risk för försämrat anseende och kundnöjdhet.	Uppförandekod för leverantörer. Periodisk screening av bolag vi investerar i. Checklistor i kreditbedömningsprocessen, stöd med hjälp av sektorspecifika hållbarhetsrisker framtagna av extern expertis, dokumentationskrav, systemstöd. Styrdokument och instruktioner för ansvarsfulla investeringar och ansvarsfulla krediter.	FN:s miljöprograms finansinitiativ (UNEP FI). Ekvatorprinciperna. FN:s principer för ansvarsfulla investeringar (PRI). FN:s principer för ansvarsfull bankverksamhet (PRB).
Mänskliga rättigheter, sociala förhållanden och arbetsvillkor	Risken för kränkning av mänskliga rättigheter är störst i den roll banken har som kreditgivare och när vi investerar i bolag men risker kan förekomma även i vår egen verksamhet. Risker kring arbetsvillkor rör främst hälsa och säkerhet, trakasserier och kränkande särbehandling, men även brist på fackliga rättigheter, rimliga lönenivåer och rätt till alla arbetsförmåner som regleras enligt lag. I den egna verksamheten är risken främst kopplad till banken som arbetsgivare och bankens affärskultur, men också i våra leverantörsförhållanden.	Försämrat anseende och svagare finansiell ställning.	Obligatorisk utbildning för medarbetare, uppförandekod för leverantörer, leverantörsgranskning, revidering och förstärkning av relaterade processer kopplade till koncernens verksamhet, produkt- och tjänsteutbud. Periodisk screening av bolag vi investerar i, checklistor i kreditbedömningsprocessen, stöd med hjälp av sektorspecifika hållbarhetsrisker framtagna av extern expertis, dokumentationskrav, systemstöd. Styrdokument för ansvarsfulla investeringar och ansvarsfulla krediter.	FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. ILO:s kärnkonventioner. FN:s barnkonvention. FN:s principer för företag och mänskliga rättigheter. Barnrättsprinciperna. FN:s Global Compact. Storbritanniens Modern Slavery Act.
Finansiell kriminalitet	Riskerna är framförallt kopplade till kunders nyttjande av bankens produkter och tjänster i brottsligt syfte. Det handlar främst om penningtvätt, korruption, finansiering av terrorism, bedrägerier av olika slag, skattebrott och annan allvarlig finansiell kriminalitet.	Legala konsekvenser med följden av betydande böter, eller andra sanktioner eller skadestånd. Försämrat anseende och svagare finansiell ställning.	Obligatorisk utbildning för att öka medvetandet hos medarbetare, kontinuerlig revidering och förstärkning av relaterade processer. Kundkännedom, inklusive kundkommittéer och transaktionsmonitorering.	EU:s lagstiftning om bekämpning av penningtvätt (AML) och kundkännedom.
Informations- och it-säkerhet	Risker förknippade med brister i hantering av personlig information och företagsinformation vad gäller tillgänglighet, riktighet, sekretess och/eller spårbarhet.	Försämrat förtroende, ekonomiska konsekvenser till följd av böter eller andra sanktioner eller skadestånd.	Administrativa lösningar som regler och instruktioner samt tekniska säkerhetslösningar. Kontinuerlig uppföljning av händelser som inträffar både inom och utom verksamheten bland annat via samarbeten i internationella forum. Utbilda medarbetare och kunder för att öka medvetenheten om hot och risker inom informationssäkerhet.	Internationella standarden ISO27001. Standard of Good Practice utarbetad av Information Security Forum (ISF).

NYCKELTAL HÅLLBARHET

Med utgångspunkt i väsentlighetsanalysen för att definiera Handelsbankens mest väsentliga hållbarhetsfrågor har ett antal relevanta nyckeltal sammanställts i en tabell. Nyckeltalen har grupperats på motsvarande sätt som för bankens väsentliga hållbarhetsfrågor och delas in i sju delområden.

Nyckeltal hållbarhet

Banken och kunderna	2019	2018	2017	2016	2015
Kundnöjdhet privatkunder, index enligt SKI/EPSI					
Sverige	71,5	72,3	68,9	67,6	72,4
Storbritannien	84,6	83,9	85,2	83,5	83,6
Norge	77,2	78,1	77,5	74,2	75,8
Danmark	75,7	77,8	76,8	77,7	77,7
Finland	81,2	80,1	79,6	80,1	81,9
Nederländerna	77,7	78,0	78,0	74,1	73,5
Kundnöjdhet företagskunder index enligt SKI/EPSI					
Sverige	66,5	67,7	67,5	69,4	74,1
Storbritannien	83,1	82,6	83,8	81,6	80,7
Norge	72,9	71,5	72,5	69,9	69,7
Danmark	71,9	71,8	72,3	75,7	72,2
Finland	80,0	79,1	78,7	77,5	76,4
Nederländerna	75,3	73,5	72,4	71,9	72,8

Banken i samhället	2019	2018	2017	2016	2015
Antal kontor och mötesplatser	769	779	807	819	848
Antal lokala samarbeten och aktiviteter	> 800	> 600	> 400	> 400	-
Ensam bank på orten, hemmamarknader	68	63	66	59	68
Total skatt och statliga avgifter, mdkr	12	11	10	8	8
Kreditförluster i procent av utlåning	0,04	0,04	0,08	0,09	0,09
Totala utsläpp växthusgaser, ton CO_2e	9 193	9 628	9 878	9 432	11 580
varav Scope 1 – direkta utsläpp	*27*	*41*	*86*	*51*	*28*
varav Scope 2 – indirekta utsläpp	*5 422*	*5 488*	*5 562*	*5 416*	*7 504*
varav Scope 3 – andra indirekta utsläpp	*3 744*	*4 099*	*4 230*	*3 965*	*4 048*

Ansvarsfulla investeringar	2019	2018	2017	2016	2015
Förvaltat kapital i fonder med utökade hållbarhetskrav, mdkr	576	311	221	166	93
Andel förvaltat kapital i fonder [1] med:					
utökade hållbarhetskrav, %	90	44	32	29	17
negativ screening avseende kontroversiella branscher, %	90	44	32	29	17
negativ screening avseende bolag som bryter mot internationella normer och konventioner, %	90	44	32	29	17
Förvaltat fondkapital i bolag:					
med positiv screening avseende hållbarhetsaspekter (ESG), mdkr	3,9	3,0	2,4	0,7	0,7
med screening avseende miljöaspekter, mdkr	0,3	-	-	-	-
Förvaltat fondkapital i gröna, hållbara och sociala obligationer, mdkr	22,2	-	-	-	-
Förvaltat fondkapital i påverkansinvesteringar, mdkr [2]	4,4	1,8	-	-	-
Andel förvaltat fondkapital utvärderat enligt PRI, % [3]	100	100	100	100	100
Totalt antal påverkansdialoger	563	507	251	140	
Antal fonder där koldioxidavtryck mäts och har ett officiellt jämförelsetal	72	31	34	26	24

Ansvarsfull finansiering	2019	2018	2017	2016	2015
Gröna obligationer – arrangerad volym, mdkr	16,3	20,0	8,3	5,2	3,0
Gröna lån, utestående volym, mdkr	7,4	1,8	0,3	-	-
Godkända gröna tillgångar, mdkr	12,1	10,1	-	-	-
Ekvatorprinciperna					
Projektfinansiering, antal lån					
Kategori A	0	0	0	0	-
Kategori B	1	1	0	0	-
Kategori C	0	0	0	0	-
Projektrelaterade företagslån, antal lån					
Kategori A	0	0	0	0	-
Kategori B	0	0	0	0	-
Kategori C	0	0	0	0	-

[1] Fondvolymerna är baserade på Handelsbankens egna fonder inom den nordiska marknaden samt Optimix (Nederländerna) egna fonder, och andelen av total fondvolym avser koncerneliminerade volymer.

[2] Investeringar som genererar mätbara positiva samhällseffekter kombinerat med finansiell avkastning.

[3] Krav på att fondförvaltare, interna och externa, har undertecknat Principles for Responsible Investments (PRI).

Nyckeltal hållbarhet, forts

Banken som arbetsgivare	2019	2018	2017	2016	2015
Medelantal anställda	12 548	12 307	11 832	11 759	11 819
Fördelning kvinnor/män, %					
Samtliga anställda	50/50	49/51	49/51	50/50	50/50
Chefer	40/60	39/61	40/60	40/60	39/61
Koncernledning [4]	14/86	34/66	32/68	29/71	22/78
Intern chefsrekrytering Koncernen, %	92	96	92	93	93
Intern chefsrekrytering Sverige, %	97	99	97	99	99
Personalomsättning Koncernen, %	5,0	3,9	4,7	4,0	3,0
Sjukfrånvaro, %					
Sverige	3,0	3,1	3,0	3,2	3,0
Storbritannien	1,5	0,9	1,0	1,0	1,1
Norge	4,2	3,8	3,0	3,1	3,6
Danmark	2,3	1,2	1,0	1,3	1,3
Finland	2,0	2,0	1,8	1,9	1,4
Nederländerna	2,3	2,7	2,8	2,9	1,8
Antal anmälda ärenden till nationell diskrimineringsombudsman eller motsvarande instans (mot banken i egenskap av arbetsgivare)	0	0	1	0	0
Andel av personalen som omfattas av arbetsmiljöundersökning, % [5]	100	100	100	100	100
Antal anställda som genomfört arbetsmiljöundersökning	10 364	10 181	7 388	5 929	4 261
Totalt utfall (skala 1–4)	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4
område Trygghet	3,3	3,4	3,3	3,3	3,3
område Respekt	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5
område Balans	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2
område Kommunikation	3,4	3,5	3,4	3,4	3,4
område Säkerhet	3,7	3,7	3,6	3,6	3,6
område Fysisk arbetsmiljö	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1
område Kompetens	3,5	3,5	3,5	3,4	3,5
område Stolthet	3,4	3,5	3,5	3,5	3,5
Personal som omfattas av regelbunden utvärdering av sin prestation, %	100	100	100	100	100

Bankens affärskultur	2019	2018	2017	2016	2015
Andel leverantörer (inköpt volym i %) som skrivit under bankens uppförandekod, eller vars kod banken godkänt	76	75	73	73	-
Andel anställda som har utbildats i antikorruption och åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, % [6]					
Sverige	97	91	-	-	-
Storbritannien	98	96	-	-	-
Norge	94	93	-	-	-
Danmark	97	97	-	-	-
Finland	95	89	-	-	-
Nederländerna	98	80	-	-	-
Övriga länder	98	90	-	-	-
Totalt tjänsteresor, miljoner km	29,6	32,3	31,9	27,7	28,3
Tjänsteresor per anställd, km	2 424	2 703	2 782	2 437	2 483
Antal videokonferensmöten	218 095	129 616	41 260	21 382	16 446

Banken som investering	2019	2018	2017	2016	2015
Handelsbankens gröna obligation, volym, m euro	500	500	-	-	-
Räntabilitet på eget kapital, %	11,9	12,8	12,3	13,1	13,5
Ekonomiskt värdeskapande (enligt GRI), mdkr	41,3	40,1	38,0	37,7	39,8
Hållbarhetsanalytikers bedömning av Handelsbanken					
SAM – ny metod [7]	74	77	77	-	-
Robecosam – gammal metod	-	-	80	82	73
Imug	positive (B) [8] positive (B) [9]	- -	neutral CCC [8] neutral CC [9]	- -	neutral CC [8] neutral CC [9]
Sustainalytics	78	77	74	71	69
ISS-oekom	C (Prime)	C (Prime)	C- (not Prime)	C- (not Prime)	C- (not Prime)
MSCI ESG Rating	AA	A	A	A	A

[4] För åren 2015–2018 avses Senior Management.
[5] Information avseende arbetsmiljöundersökning för 2015 och 2016 avser Sverige.
[6] Andel av de anställda som tilldelats utbildningen.
[7] Metoden är omarbetad 2018. Resultatet för 2017 har omräknats av Robecosam enligt ny metod.
[8] Icke-säkerställda obligationer.
[9] Säkerställda obligationer.

FAKTA: BANKEN OCH KUNDERNA

NÖJDA KUNDER

Mätningar av kundnöjdhet är mycket viktiga i Handelsbanken. Varje år genomför EPSI Rating, där även SKI (Svenskt Kvalitetsindex) ingår, oberoende mätningar av kundnöjdhet. Resultatet för årets undersökningar visar att Handelsbanken har nöjdare privat- och företagskunder än genomsnittet för branschen på alla bankens sex hemmamarknader.

Kundnöjdhet Handelsbanken 2019

	Privat-kunder	Bransch-genom-snitt	Företags-kunder	Bransch-genom-snitt
Sverige	71,5	67,3	66,5	64,1
Storbritannien	84,6	72,1	83,1	70,4
Norge	77,2	70,9	72,9	70,6
Danmark	75,7	70,0	71,9	70,3
Finland	81,2	73,6	80,0	72,2
Nederländerna	77,7	68,2	75,3	63,5

Källa: SKI/EPSI 2019.

Hantering av klagomål

Klagomål ska behandlas korrekt, omsorgsfullt och så skyndsamt som möjligt. I första hand hanteras klagomålet av ansvarigt lokalt bankkontor. Om kunden vill ta ärendet vidare finns det särskilda klagomålsansvariga i respektive regionbank på varje hemmamarknad. Dessutom finns klagomålsansvariga på koncernnivå. Klagomålsansvariga på koncernnivå rapporterar regelbundet till Koncernledningen och produktägare. Information om hur banken hanterar klagomål finns tillgänglig på bankens webbplatser.

Finansiell rådgivning

Vid finansiell rådgivning i samband med kreditgivning, investeringar och vid försäkringsförmedling ser banken alltid till kundens hela situation och ekonomiska förutsättningar. Med denna kunskap kan vi ge vägledning om finansiering, betalningar eller investeringar som är anpassade till varje kunds behov. Vi sätter kundens behov i fokus – inte enskilda produkter eller tjänster.

Vid investeringsrådgivning anpassar vi förslaget till kundens mål, intresse, spartid och inställning till risk. Vi lägger särskild vikt vid att kunden förstår den risk som är förknippad med varje typ av finansiellt instrument samt att kunden har den kunskap och erfarenhet som krävs för att göra en placering i vald produkt eller tjänst. Bankens information till kunderna ska vara tydlig, saklig och lätt att uppfatta, och villkoren för bankens tjänster ska vara tydliga och inte ändras godtyckligt. Vi diskuterar även kundens hållbarhetspreferenser och informerar kunden om hur Handelsbanken arbetar med hållbarhet och vilka produkter med särskilda hållbarhetskriterier som vi erbjuder.

Regelverk för finansiell rådgivning och försäkringsförmedling kräver att samtliga medarbetare som arbetar med att ge kunder rådgivning kring placering och försäkring har relevant och aktuell kompetens. Inom banken finns en bred kompetens inom investeringsrådgivning och banken efterlever regelverkskraven från EU och lokala tillsynsmyndigheter i respektive land på samtliga av bankens sex hemmamarknader. Handelsbanken har närmare 4 400 medarbetare som får ge investeringsrådgivning. Samtliga av dessa är licensierade för rådgivning om finansiella instrument samt genomför en obligatorisk kunskapsuppdatering varje år.

Utveckling av produkterbjudandet

Ett av bankens främsta bidrag till en mer hållbar utveckling ligger i de finansiella produkter som banken erbjuder. Därför är det viktigt att beakta hållbarhet vid godkännande av nya och ändrade produkter. Processen för att godkänna nya och ändrade produkter baseras på bankens policy för produkter och tjänster och sker enligt en checklista i vilken produktens egenskaper, risker och annan relevant information beskrivs. Processen ska även säkerställa att bankens hållbarhetsfrågor beaktas.

INTEGRITET OCH SEKRETESS – INFORMATIONS- OCH IT-SÄKERHET

Arbetet med bankens informations- och it-säkerhet innebär att skydda kunders uppgifter och transaktioner samt bankens it-miljö. Informationssäkerhet omfattar såväl administrativa lösningar som regler och instruktioner samt tekniska säkerhetslösningar.

Det är viktigt att banken har ett aktivt it-säkerhetsarbete som svarar upp mot eventuella hot, och att det finns rutiner för att hantera förändringar i it-miljön så att inga brister uppstår. Om det skulle uppstå brister i hanteringen eller om information felaktigt skulle spridas, kan det leda till allvarliga konsekvenser, som försämrat förtroende för banken eller ekonomiska förluster.

Verkställande direktören fastställer riktlinjer för informationssäkerhet i Handelsbanken. Samtliga medarbetare i banken har ansvar att följa regler för skydd av information, och varje chef ansvarar för att reglerna efterlevs inom sitt ansvarsområde. Arbetet med informationssäkerhet bedrivs i enlighet med den internationella standarden ISO 27001. I juni 2019 certifierades Handelsbankens organisation för informationssäkerhet samt fyra väsentliga processer inom it-produktion enligt ISO 27001.

Bankens arbete med informations- och it-säkerhet, samt hantering av känslig information, styrs också av internationell och nationell lagstiftning.

Under året har 22 incidenter (26) som gäller kundintegritet eller bristande hantering av kunddata rapporterats. Ingen av dessa har kommit via myndigheter. Totalt 18 var klagomål från kunder och bedömdes av informationssäkerhetschefen som underbyggda och 4 identifierades internt. Samtliga fall har hanterats med berörda parter. De här uppgifterna inbegriper inte ärenden enligt Dataskyddsförordningen, GDPR, som infördes i maj 2018.

Bankens regelverk för informationssäkerhet bygger på Standard of Good Practice utarbetad av Information Security Forum (ISF), som är en organisation där flera av världens största företag ingår som medlemmar. Arbetet med informations- och it-säkerhet bedrivs systematiskt och vi arbetar med en process där riskanalysen har en central roll. Riskanalyserna genomförs enligt metodiken ISF:s Information Risk Analysis Methodology (IRAM).

Förutsättningarna inom it-säkerhet förändras hela tiden. I Handelsbanken behöver vi därför kontinuerligt utvärdera och ta ställning till nya eventuella hot inom området. En kontinuerlig uppföljning av händelser som inträffar både inom och utom verksamheten ökar våra möjligheter att vidta rätt åtgärd vid rätt tidpunkt. Det sker bland annat genom att vi deltar och samarbetar i internationella forum. Handelsbanken är sedan flera år ackrediterad medlem av Trusted Introducer (europeiskt nätverk för it-säkerhet) och Forum of Incident Response and Security Teams (FIRST). Handelsbanken deltar även i FIDI-finans som är ett forum där information delas mellan stat, näringsliv och andra relevanta organisationer för informationssäkerhetsaspekter inom finanssektorn. Forumet leds av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

FAKTA: BANKEN I SAMHÄLLET

EKONOMI

På sidorna 77–236 finns en fullständig redogörelse av de finansiella aspekterna av verksamheten, men de viktigaste nyckeltalen kopplade till ekonomi och hållbarhet redovisas nedan och på sidorna 49–50.

Lägre kreditförluster

Handelsbanken har låg risktolerans. Detta innebär att krediternas kvalitet aldrig får åsidosättas för att nå högre volym eller högre marginal.

Utfall

Kreditförlusterna uppgick till -1 045 miljoner kronor (-881). I relation till utlåningen uppgick kreditförlusterna till 0,04 procent (0,04). Under den senaste tioårsperioden, det vill säga sedan 2010, har bankens genomsnittliga kreditförlustnivå uppgått till 0,07 procent. Det ska jämföras med genomsnittet för de övriga fem stora bankerna i Norden som uppgick till 0,15 procent.

Handelsbankenkoncernen	2019	2018
Resultat före kreditförluster, mkr	22 821	22 880
Kreditförluster, netto, mkr	-1 045	-881
Rörelseresultat, mkr	21 796	22 013
Räntabilitet på eget kapital för total verksamhet	11,9%	12,8%
Kreditförlustnivå	0,04%	0,04%

Kreditförluster i procent av utlåning

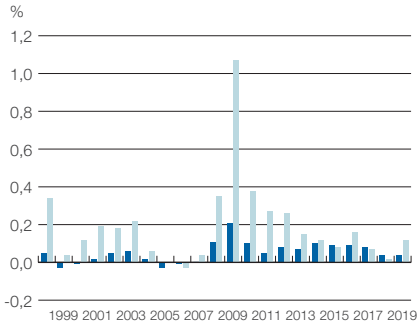

Handelsbanken Övriga nordiska banker*

* För perioden fram till och med 2000 ingår endast svenska banker.

Kapital

Bankens mål är att kärnprimärkapitalrelationen under normala förhållanden ska överstiga det kärnprimärkapitalbehov som Finansinspektionen kommunicerar till banken med 1–3 procentenheter. Därutöver ska primärkapitalrelationen och den totala kapitalrelationen överstiga de av Finansinspektionen till banken kommunicerade samlade kapitalbehoven för dessa kapitalnivåer med minst 1 procentenhet. Banken ska även i övrigt uppfylla de kapitalkrav som myndigheterna beslutar om.

Utfall

Kärnprimärkapitalrelationen uppgick vid utgången av året till 18,5 procent (16,8). Banken bedömer att Finansinspektionens kärnprimärkapitalkrav vid samma tidpunkt uppgick till 15,8 procent. Bankens kapitalisering låg därmed inom målintervallet.

Kärnprimärkapitalrelation, CRD IV

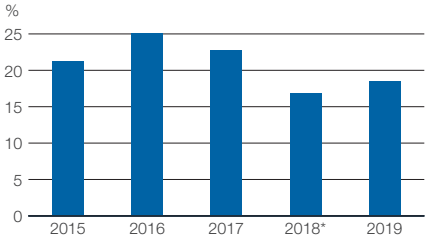

*Kärnprimärkapitalrelationen har påverkats av att Finansinspektionen per 2018-12-31 flyttat riskviktsgolvet för bolån i Sverige till Pelare 1.

Politiskt oberoende

Handelsbanken är partipolitiskt oberoende. Banken lämnar inte ekonomiskt stöd till något politiskt parti, eller gör på något annat sätt politiska donationer.

Skatt och fördelat värde

Handelsbanken vill tillhandahålla transparent ekonomisk redovisning över hur det värde som verksamheten genererar fördelas. Banken betalar och redovisar skatt baserat på lokala regler i de länder där verksamhet bedrivs. Handelsbanken följer OECD:s Transfer Pricing Guidelines, vilket innebär att koncernens resultat beskattas där värde skapas. Banken upprättar även en land-för-land-rapport som visar koncernens resultat och skatt i de länder där verksamhet bedrivs. Bankens verksamheter i Luxemburg och Hongkong omfattas inte av sådana lokala skatteregimer som ger rätt till lägre skatt. Bankens utländska filialer i Luxemburg och Hongkong bedriver reell verksamhet och har vinster från lokal affärsverksamhet för vilka banken beskattas lokalt enligt de normala lokala skattereglerna.

NUTIDA SLAVERI OCH MÄNNISKOHANDEL

Handelsbanken accepterar inte någon form av barnarbete, slavarbete eller människohandel och ska arbeta för att förhindra förekomsten av sådant i koncernens leverantörskedja och i andra företag som banken har affärsrelationer med. Storbritanniens Modern Slavery Act 2015 (lag om nutida slaveri) kräver att vissa organisationer årligen uttalar de åtgärder som organisationen vidtagit för att säkerställa att nutida slaveri och människohandel

Total skatt och statliga avgifter 2019, 11,8 mdkr

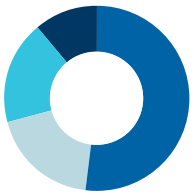

Bolagsskatt (aktuell skatt)	52%
Socialavgifter	19%
Resolutionsavgift och insättargaranti	18%
Ej avdragsgill moms	11%

Innehållna skatter för kunder och anställda 2019, 6,9 mdkr

Innehållen skatt för kunder	42,2%
Innehållen skatt för anställda	57,8%

Geografisk information 2019

mkr	Intäkter	Rörelse-resultat	Bolagsskatt (aktuell skatt)*	Social-avgifter	Avgifter till resolutions-reserven, insättar-garanti m m	Tillgångar	Medelantal anställda
Sverige	26 621	13 886	-4 100	-1 628	-1 567	2 612 909	7 401**
Storbritannien	7 185	3 074	-830	-226	-163	360 677	2 442
Norge	4 336	2 646	-615	-136	-209	316 359	777
Danmark	2 312	849	-167	-104	-84	143 762	651
Finland	2 214	1 143	-201	-13	-107	262 504	617
Nederländerna	1 022	326	-86	-41	-34	66 371	336
USA	288	43	-20	-7	-	340 105	62
Luxemburg	192	80	-20	-7	-1	43 596	46
Kina	123	-84	-11	-	-	5 300	80
Tyskland	100	-15	-10	-5	0	14 011	38
Frankrike	64	31	-5	-2	0	4 002	6
Singapore	49	-85	3	-	-	6 444	30
Polen	40	-57	-	-2	0	1 118	33
Estland	12	-14	-	-6	0	215	19
Lettland	4	-13	-	-1	0	482	5
Litauen	2	-14	-	0	0	45	5
Elimineringar	-	-	-	-	-	-1 108 233	-
Koncernen	**44 564**	**21 796**	**-6 062**	**-2 178**	**-2 165**	**3 069 667**	**12 548**

* Aktuell skatt motsvarar i allt väsentligt betald skatt.

** Inkluderar åtta anställda i bankens representantkontor, vilka anges på sidan 253.

Tabellen, som är uppställd enligt GRI:s principer, visar hur de intäkter bankens verksamhet genererar fördelas på olika intressentgrupper. Uppgifterna härrör från koncernens resultat- och balansräkning.

Skapat och levererat direkt ekonomiskt värde (enligt GRI)
Ekonomiska flöden till och från olika intressentgrupper

mdkr	2019	2018	2017	2016	2015
DIREKT TILLSKAPAT EKONOMISKT VÄRDE					
Kunderna					
Intäkter efter avdrag för kreditförluster och före avgifter för resolutionsreserven, insättargaranti m m	41,3	40,1	38,0	37,7	39,8
Förädlingsvärde skapat genom att betjäna kunder	**41,3**	**40,1**	**38,0**	**37,7**	**39,8**
FÖRDELAT EKONOMISKT VÄRDE					
Medarbetarna					
Löner	9,3	8,7	8,4	8,1	8,0
Avsättning till vinstandelsstiftelse (inkl socialavgifter)*			0,8		0,9
Socialavgifter och andra personalkostnader	5,1	3,9	3,3	4,4	3,7
Kostnad för medarbetarna	**14,4**	**12,6**	**12,5**	**12,5**	**12,6**
Samhället					
Leverantörer**	8,2	7,4	6,5	5,9	5,7
Bolagsskatt (aktuell skatt)	6,1	5,4	5,4	5,2	4,9
Uppskjuten skatt	-1,2	-0,8	-0,5	-0,8	-0,6
Avgifter för resolutionsreserven, insättargaranti m m	2,2	2,8	2,0	1,3	1,1
Erhållet statligt bankstöd	-	-	-	-	-
Deltagande i statliga garantiprogram	-	-	-	-	-
Till samhället	**15,3**	**14,8**	**13,4**	**11,6**	**11,1**
Ägarna					
Utdelning (avser utbetalningsår)	10,7	14,6	9,7	11,4	11,1
Nyemission		-	-	-	-
Transaktioner med aktieägarna	**10,7**	**14,6**	**9,7**	**11,4**	**11,1**
Återinvesterat ekonomiskt värde ("kvar i banken")	**0,9**	**-1,9**	**2,4**	**2,2**	**5,0**

*Den preliminära avsättning som gjordes under 2018 och som upplöstes i början av 2019, har exkluderats i denna uppställning.
**Avser Övriga administrativa kostnader samt avskrivningar.

Tabellen över skapat och levererat direkt ekonomiskt värde visar hur de intäkter Handelsbankens verksamhet genererat under året fördelas på olika intressenter. Beräkningen är baserad på siffror i resultaträkningen och i enlighet med GRI:s riktlinjer. De fördelade posterna i tabellen utgår från ett utvidgat förädlingsvärde där löner, avskrivningar och övriga administrativa kostnader (leverantörer) läggs till rörelseresultatet. Avsikten är att på ett grundläggande sätt visa hur Handelsbanken skapar värde för sina intressenter och i de ekonomiska system inom vilka organisationen arbetar. Tabellen ger en översikt av det direkt mätbara monetära värdet Handelsbanken tillför intressenterna och hur banken därmed bidrar till utvecklingen i samhället.

inte förekommer i deras leverantörskedjor eller i deras egna verksamheter. Interna instruktioner och rutiner finns på plats, så att medarbetare förstår hur de ska agera om de ställs inför eller misstänker nutida slaveri eller människohandel.

Mer information och uttalandet om Modern Slavery Act 2015 finns på handelsbanken.co.uk.

EKONOMISK FORSKNING OCH UTBILDNING

Handelsbanken har vid olika tillfällen sedan början av 1960-talet lämnat bidrag till ekonomisk forskning, framförallt genom avsättningar till två fristående forskningsstiftelser: Tore Browaldhs stiftelse samt Jan Wallanders och Tom Hedelius stiftelse.

Tillsammans är stiftelserna en av de viktigaste anslagsgivarna till ekonomisk forskning i Sverige. Under 2019 beviljades 208 anslag (189) på tillsammans 215 miljoner kronor (215).

Vid slutet av 2019 uppgick stiftelsernas sammantagna förmögenhet till 8 268 miljoner kronor (6 684).

Handelsbanken har också finansierat en professur i redovisning vid Handelshögskolan i Stockholm samt bidragit till Swedish House of Finance (SHoF).

Handelsbanken stödjer även ett forskningsprojekt på Handelshögskolan i Stockholm där studier och analyser görs kring vilka faktorer som är mest betydelsefulla vad gäller att skapa kundnöjdhet, liksom för att följa sambandet mellan lojalitet och lönsamhet.

DIREKT MILJÖ- OCH KLIMATPÅVERKAN

I enlighet med Parisavtalet ska utsläppen kopplade till vår egen verksamhet minska över tid. I Handelsbanken pågår ett systematiskt miljöarbete för att kontinuerligt minska miljöpåverkan från verksamheten. Det följs upp genom en rad nyckeltal som visar hur arbetet utvecklas. Handelsbankens mål är att minimera sin direkta miljöpåverkan genom kontinuerlig utveckling av miljöarbetet. Det försöker vi åstadkomma genom bland annat hög resurseffektivitet, återvinning och genom beaktande av miljöpåverkan vid inköp och resande. Ett konkret exempel är bankens riktlinje för tjänstebilar som innebär att tjänstebil som inte är el- eller laddhybrid endast får väljas i undantagsfall.

Energi och koldioxid

Bankens direkta miljöpåverkan kommer framförallt från energiförbrukning, tjänsteresor och transporter samt resursanvändning som till exempel pappersförbrukning.

Vi arbetar med att minimera de koldioxidutsläpp som verksamheten genererar. De totala koldioxidutsläppen från Handelsbankens

MILJÖDATA

Generell information	Enhet	2019	2018	2017	2016	2015	Basår 2013*
Antal rapporterande kontor		758	768	806	809	827	791
Totalt inrapporterad kontorsyta	m^2	452 821	450 789	450 532	456 838	455 176	458 071
Antal anställda som täcks av miljödata [1]	st	12 217	11 959	11 471	11 373	11 407	11 070
Andel av totalt antal anställda	%	97	97	97	97	97	96
Utsläpp växthusgaser (CO_2e)	**Enhet**	**2019**	**2018**	**2017**	**2016**	**2015**	**Basår 2013***
Utsläpp Scope 1 [2]	ton	27	41	86	51	28	47
Utsläpp Scope 2 [3]	ton	5 422	5 488	5 562	5 416	7 504	11 385
Utsläpp Scope 2 utan ursprungsmärkt el	*ton*	*9 150*	*9 401*	*8 775*	*9 287*	*9 415*	*11 987*
Utsläpp Scope 3 [4]	ton	3 744	4 099	4 230	3 965	4 048	4 787
Totala utsläpp [5]	ton	9 193	9 628	9 878	9 432	11 580	16 219
Totala utsläpp per anställd	ton/anställd	0,75	0,81	0,86	0,83	1,02	1,47
Utsläpp växthusgaser per källa (CO_2e)	**Enhet**	**2019**	**2018**	**2017**	**2016**	**2015**	**Basår 2013***
Utsläpp från energianvändning (i byggnader)	ton	5 443	5 520	5 639	5 460	7 525	11 427
Utsläpp från tjänsteresor	ton	3 341	3 743	3 824	3 362	3 243	3 555
Utsläpp från övriga källor	ton	409	365	415	610	812	1 237
Utsläpp per land (CO_2e)	**Enhet**	**2019**	**2018**	**2017**	**2016**	**2015**	**Basår 2013***
Sverige	ton	4 300	4 789	4 532	4 456	4 632	7 336
Storbritannien	ton	2 751	2 727	3 011	2 710	4 663	4 001
Norge	ton	400	445	476	421	430	848
Danmark	ton	534	558	578	609	680	1 924
Finland	ton	631	621	659	689	689	1 716
Nederländerna	ton	577	488	622	547	486	394
Energiförbrukning	**Enhet**	**2019**	**2018**	**2017**	**2016**	**2015**	**Basår 2013***
Total energiförbrukning (i byggnader)	MWh	99 076	102 494	100 114	103 642	105 060	118 923
Elförbrukning	MWh	41 404	44 101	43 669	45 835	47 504	53 704
Förändring i elförbrukning från föregående år	%	-6,1	1,0	-4,7	-3,5	-5,8	-
Andel förnybar el [6]	%	100	100	99	99	92	80
Total elförbrukning per anställd	MWh/anställd	3,4	3,7	3,8	4,0	4,2	4,9
Värme- och kylaanvändning	MWh	57 672	58 393	56 445	57 807	57 556	65 219
Tjänsteresor	**Enhet**	**2019**	**2018**	**2017**	**2016**	**2015**	**Basår 2013***
Totalt tjänsteresor	km	29 613 756	32 328 350	31 909 038	27 719 588	28 319 984	29 697 980
Tjänsteresor per anställd	km/anställd	2 424	2 703	2 782	2 437	2 483	2 683
Resor med flyg	km	19 417 459	21 872 038	21 531 214	18 034 955	17 481 188	18 584 368
Resor med bil	km	6 451 782	6 970 747	7 558 391	7 080 995	7 163 074	7 203 086
Resor med tåg	km	3 744 515	3 485 565	2 819 433	2 603 638	3 675 722	3 910 526
Resurseffektivitet	**Enhet**	**2019**	**2018**	**2017**	**2016**	**2015**	**Basår 2013***
Pappersförbrukning	ton	1 138	1 111	1 200	1 214	1 465	1 605
Pappersförbrukning per anställd	ton/anställd	0,09	0,09	0,10	0,11	0,13	0,15

[1] Antal anställda enligt den definition som redovisas i årsredovisningen/antal heltidsanställda.
[2] Scope 1 – Direkta utsläpp från stationär och mobil förbränning av diesel, stadsgas och Eo1.
[3] Scope 2 – Indirekt utsläpp från inköpt el, värme och kyla.
[4] Scope 3 – Övriga indirekta utsläpp från tjänsteresor, transporter och pappersförbrukning.
[5] Emissionsfaktorer (se metodbeskrivning) uppdateras för respektive år när aktuell siffra blir tillgänglig, gäller även historiskt.
År 2013–2018 är justerat p.g.a. felrapporterad uppgift från en enskild enhet.
[6] Avser el från vind- och vattenkraft.
* 2013 var det år då banken fick sin nuvarande form med sex hemmamarknader och är det år mot vilket Handelsbanken jämför sina utsläpp över tid.

verksamhet uppgick till 9 193 ton för 2019. Sedan 2013 har banken minskat sina koldioxidutsläpp med 43 procent.

Bankens elförbrukning har minskat med 6 procent under 2019 jämfört med föregående år. Andelen förnybar el är 100 procent för alla hemmamarknader.

Miljöarbete under året

I hela banken genomförs kontinuerligt förändringar som tillsammans resulterar i minskad miljö- och klimatpåverkan.

Exempel på åtgärder vi genomfört under året:

- Kontor och centrala avdelningar använder en miljöchecklista med konkreta åtgärder för att minska sin miljöpåverkan. Den har under året lanserats i bankens alla sex hemmamarknader.
- Tjänsteresor med tåg i Sverige har ökat med 53 procent samtidigt som flygresorna minskade.
- Antalet videokonferenser som kan ersätta tjänsteresor har under 2019 ökat med 68 procent jämfört med 2018.
- Arbetet med att minska pappersanvändningen fortsätter och flera utskrifter kopplade till bolåneaffären har flyttats till kundens e-brevlåda. Sedan 2013 har antalet utskick till kunder minskat med 16 procent.

Klimatkompensation

Handelsbanken arbetar kontinuerligt med att minimera de utsläpp som verksamheten genererar. Banken klimatkompenserar dessutom för de redovisade koldioxidutsläpp som verksamheten genererar. Banken klimatkompenserar genom så kallade CDM-projekt (Clean Development Mechanism), som är FN-registrerade projekt med verifierad klimatnytta. Projekten är certifierade enligt Gold Standard, en certifiering som fler än 80 NGO:s står bakom och som säkerställer att projekten bidrar till långsiktigt hållbar utveckling.

Via våra kunders leasing är Handelsbanken indirekt ägare till många olika fordon. Utsläppen från dessa har ännu inte inkluderats i våra totala redovisade utsläpp, men Handelsbanken Finland har ändå gått före och valt att klimatkompensera för utsläppen för de finska leasingbilarna. Utsläppen har uppskattats med hjälp av finländsk utsläppstatistik och Handelsbanken Finland kompenserar med utsläppscertifikat i ett FN-registrerat indiskt vindkraftsprojekt, som dessutom är certifierat enligt Gold Standard.

Metodbeskrivning för miljödata

Klimatberäkningarna sker enligt GHG-protokollet. Utsläpp inkluderas från källor vi antingen äger eller har operativ kontroll över och delas in i tre olika områden, scopes. I scope 1 ingår direkta utsläpp från stationär förbränning av diesel, stadsgas och Eo1 från reservgeneratorer, värmeproduktion i våra egna fastigheter och mobila utsläpp från våra servicebilar. I scope 2 finns indirekta utsläpp från köpt elektricitet, värme och kyla. Utsläppen för båda områdena beräknas utifrån uppgifter om specifik förbrukning för varje kontor eller enhet och multipliceras med en emissionsfaktor. Där specifik data saknas uppskattas användningen med hjälp av närliggande enhet eller energistatistik.

I Scope 3 beräknas indirekta utsläpp som sker utanför vår egen organisation. Där kommer uppgifterna direkt från vår pappersleverantör, vår resebyrå och våra transportörer. Resor med bil kompletteras med enhetsspecifika uppgifter från bankens tjänstebilar.

Vi mäter vår väsentliga miljöpåverkan på våra sex hemmamarknader. Dessa marknader representerar 97 procent av bankens totala antal anställda. Beräkningarna inkluderar de relevanta växthusgaserna, främst CO_2, CH_4 och N_2O. Det finns utsläpp som inte är medräknade, till exempel utsläpp av köldmedium, arbetspendling, kunders och personals leasingbilar och från bankens investeringar. Bankens investeringar är analyserade i kapitalförvaltningens klimatrapporter i linje med TCFD-rekommendationerna. I bankens CPD-rapportering finns en mer detaljerad beskrivning av utsläppsberäkningarna.

Aktivitet	Källa emissionsfaktorer
Stationär förbränning	Nationella myndigheter
Mobil förbränning	Enhetsspecifika uppgifter
Elförbrukning	Nationella myndigheter & extern konsult
Värme & kyla	Lokala energiproducenter & branschorganisationer
Transporter	Leverantörsuppgifter
Tjänsteresor	Enhetsspecifika uppgifter & leverantörsuppgifter
Resursförbrukning	Leverantörsuppgifter
Växthusgaser	GWP-faktorer CO_2: 1, CH_4: 25 & N_2O: 298. Källa: IPCC Fourth Assessment Report

TJÄNSTER TILL NYTTA FÖR ALLMÄNHETEN

Handelsbanken fortsätter att digitalisera banken och anpassa oss efter våra kunders önskemål och behov. Det leder i sin tur till nya förväntningar på våra mötesplatser där nya digitala lösningar bidrar till en enklare vardag, effektivare service samt nya tjänster och lösningar till nytta för bankens kunder.

Digitala lösningar

I Sverige har Handelsbanken, i samarbete med andra svenska banker, utvecklat betalningstjänsten Swish och e-legitimationen BankID. Genom Swish kan alla våra privatkunder i Sverige snabbt och enkelt i realtid utföra betalningar till privatpersoner, företag, föreningar och organisationer som är anslutna till tjänsten. Med BankID kan myndigheter, organisationer, företag och banker i Sverige identifiera privatpersoner och genom det möjliggöra att digitala avtal, uppdrag och bekräftelser kan genomföras.

Handelsbanken Danmark har ett distributionsavtal med MobilePay som gör det möjligt för våra kunder att enkelt betala med sina smartphones i butiker, e-handelsbutiker, i appar och till andra användare av tjänsten. I Norge har Handelsbanken ett avtal med Vipps, landets ledande betalningsapp. Kunderna i Nederländerna kan använda iDEAL, landets standard för onlinebetalningar. I Finland kan våra kunder använda den marknadsledande betalningsappen MobilePay.

Gemensamt för de flesta hemmamarknader är att vi erbjuder våra kunder personlig teknisk support dygnet runt. När kontoret är stängt kan våra kunder i Sverige dessutom få personlig service via telefon på över 20 olika språk. Även andra marknader erbjuder personlig service via telefon utanför kontorstid.

Kontanttjänster

Handelsbanken är delägare i Bankomat AB som är ledande inom kontanthantering i Sverige. Genom Bankomat AB görs investeringar både i enskilda automater och samlat i kontantcenter, runt om i Sverige. Vid sidan av Bankomats uttagsautomater, som finns på cirka 562 orter, kan våra kunder även ta ut kontanter i övriga automater som tar emot Mastercard och Visa.

Förutom uttag kan privatkunder även göra insättningar i Bankomats automater. Den möjligheten finns på 161 orter.

Kontanttjänster erbjuds på 160 av våra 383 kontor i Sverige. Våra kunder kan också beställa sedlar via internetbanken, telefon eller kontor. Sedlarna hämtas på Postnords utlämningsställen över hela landet. De flesta av Handelsbankens kort möjliggör också kontantuttag i närmare 1 300 Ica-butiker i landet utan krav på köp.

För att öka tillgängligheten och erbjuda kontanthantering dygnet runt för våra kunder i Danmark och Finland har vi samarbeten med externa parter för att våra kunder ska ha tillgång till fler automater för uttag och insättningar av kontanter.

FAKTA: ANSVARSFULL FINANSIERING

Handelsbanken ska agera ansvarsfullt och långsiktigt. Banken har tydliga riktlinjer för affärsrelationer om mänskliga rättigheter, arbetsvillkor och miljö- och klimathänsyn.

AFFÄRSRELATIONER

Riktlinjer avseende affärsrelationer med vapen- och försvarsindustri

I Handelsbankens riktlinjer för affärsrelationer med vapen- och försvarsindustri framgår bland annat att Handelsbanken inte ska ha affärsrelationer med företag som tillverkar eller handlar med vapen som är förbjudna enligt internationella konventioner. Det innefattar bland annat biologiska vapen, kemiska vapen, personminor och klustervapen. Handelsbanken ska inte heller ha affärsrelationer med företag som tillverkar eller handlar med kärnvapen eller med företag som exporterar vapen till länder under embargo av FN eller EU.

Riktlinjer avseende miljö och klimatförändring

Handelsbanken har riktlinjer för affärsbeslut relaterade till miljö och klimatförändring. Där framgår att Handelsbanken ska, vad gäller de företag banken har affärsrelationer med, vara medveten om och agera på risker kopplade till klimatförändring, miljöförstöring, korruption och mänskliga rättigheter. Där framgår bland annat

att Handelsbanken inte direkt ska finansiera ny kolbrytning eller nya kolkraftverk. Banken ska inte heller inleda nya affärsförbindelser med företag som antingen är verksamma inom kolbrytning eller beroende av kol, och som inte aktivt arbetar för en omställning till förnybar energiproduktion.

Riktlinjer avseende affärsrelationer inom skogs- och lantbruk

Handelsbanken har riktlinjer för hur banken ska förhålla sig till affärsrelationer inom skogs- och lantbruk. Där framgår vilka aspekter som vi ska ta hänsyn till i vår kreditgivning, till exempel att vi förväntar oss att kunder, leverantörer och samarbetspartners respekterar arbetstagares rättigheter, minimerar negativ miljöpåverkan, bevarar den biologiska mångfalden, förebygger skogsskövling och bevarar skyddsvärd skog.

Riktlinjer avseende affärsrelationer inom tobaksindustrin

Handelsbanken har riktlinjer för att förtydliga bankens förhållningssätt till företag verksamma inom tobaksindustrin. Där framgår vikten av att bolag som banken har affärsrelationer med inom tobaksindustrin har processer för att adressera de relevanta risker som förekommer över produktens hela livscykel. Banken ska inte ha affärsrelationer med företag involverade i cigarettproduktion.

Riktlinjer för hantering av skatter

I Handelsbankens riktlinjer för hantering av skatter framgår bland annat att Handelsbanken inte genom kreditgivning eller på annat sätt gentemot kunder, direkt eller indirekt, ska medverka i transaktioner som utgör ett led i skatteflykt eller i transaktioner utan affärsmässigt syfte, som företas enbart för att erhålla skattefördelar i strid med skattereglernas syfte. Detta gäller även i förhållande till leverantörer och andra samarbetspartners. Vid tveksamhet ska banken avstå ifrån att medverka.

Utlåning till allmänheten 2019 – Geografisk fördelning

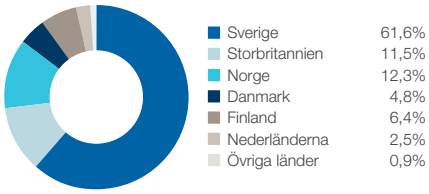

Totalt: 2 293 miljarder kronor

Utlåning till allmänheten 2019 – Sektor

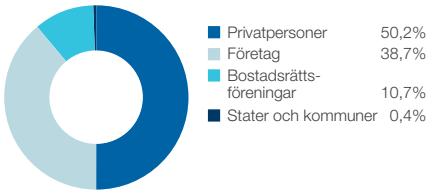

Totalt: 2 293 miljarder kronor

EXPONERING MOT KLIMATRELATERADE RISKER

Handelsbanken gjorde i slutet av 2017 en genomlysning av bankens utlåning till energiproduktion, som visade att utlåning till energiproduktion endast utgör cirka 1 procent av den totala utlåningen till allmänheten. Av denna utlåning var i sin tur cirka 12 procent till fossilbaserad energiproduktion, cirka 7 procent till kärnkraft och cirka 81 procent till energiproduktion från förnybara källor. En motsvarande genomlysning genomfördes vid utgången av tredje kvartalet 2019. Resultatet visade på ännu lägre andel utlåning till energiproduktion.

Utlåning till allmänheten, 31 december 2019	mdkr	Andel av total utlåning, %
Privatpersoner	1 152	50,2
varav hypotekslån	*939*	*41,0*
Bostadsrättsföreningar	245	10,7
Fastighetsförvaltning	647	28,2
Tillverkningsindustri	29	1,3
Handel	29	1,3
Hotell- och resturangverksamhet	9	0,4
Sjötransport	6	0,3
Övrig transport och kommunikation	11	0,5
Byggnadsverksamhet	19	0,8
El, gas och vatten	19	0,8
Jordbruk, jakt och skogsbruk	19	0,8
Övrig serviceverksamhet	20	0,9
Holding, investmentbolag, försäkringsbolag	58	2,5
Övrig företagsutlåning	20	0,9
Stat och kommun	10	0,4
Summa utlåning till allmänheten	**2 293**	**100,0**

Grönt register

Handelsbanken har byggt upp ett grönt register, bestående av krediter som finansierar gröna projekt och som lever upp till de krav och kriterier som gäller i Handelsbankens ramverk för gröna obligationer. Vid emissionstillfället sommaren 2018 uppgick tillgångarna i det gröna registret till 10 miljarder kronor. Vid utgången av 2019 hade volymen ökat till 12,1 miljarder kronor. Utöver det fanns i Stadshypotek gröna tillgångar som vid årsskiftet uppgick till 2,4 miljarder kronor.

Total fördelning gröna registret

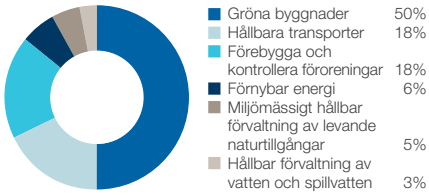

FAKTA: ANSVARSFULLA INVESTERINGAR

Handelsbanken arbetar för en finansiell, social och miljömässig hållbar utveckling i de företag som banken investerar i på kunders uppdrag. Vi gör det utifrån bankens policyer samt utifrån våra åtaganden vad gäller internationella konventioner och riktlinjer.

INVESTERINGSPROCESSER

Integrering av hållbarhet

Tillsammans med finansiella kriterier integreras miljö-, sociala- och bolagsstyrningsfrågor (ESG) för att få bättre beslutsunderlag i investeringsprocesserna. Följande tre metoder är gemensamma utgångspunkter i arbetet.

Väljer in

Aktiv aktie- och ränteförvaltning – välja in företag

I aktiv förvaltning är analysen avgörande. Den går ut på att hitta och investera i rätt bolag. Hållbarhetsanalysen bidrar till att identifiera risker i bolagens affärsmodeller och till att hitta de bolag som ligger i framkant vad gäller omställning till hållbar utveckling. I vår aktiva förvaltning analyseras bolag utifrån två dimensioner, dels genom bolagets hållbarhetsprestanda, dels genom bolagets produkter och tjänster.

Omställningsbolag

Som ett led i vårt hållbarhetsarbete har vi för våra aktivt förvaltade fonder möjliggjort att välja in så kallade omställningsbolag. Omställningsbolag verkar för att ställa om sin verksamhet från fossil energiproduktion till förnybar. Därmed kan principen att välja bort fossila bränslen undantas under en period, om bolaget uppfyller våra krav för att kvalificeras som ett omställningsbolag:

- Bolaget producerar och/eller distribuerar elkraft.
- Bolagets planerade utveckling av verksamheten följer en tydlig, definierad plan där målsättningen är att minska bolagets koldioxidutsläpp i linje med Parisavtalet.
- Bolagets nuvarande verksamhet får inte i huvudsak bestå av fossil energi.
- Bolagets nuvarande investeringstakt ska understryka omställningen från fossil till förnybar energi.

Indexförvaltning – välja index

Indexförvaltning är en regelbaserad förvaltningsform där förvaltaren inte gör någon egen bolagsanalys utan placerar i linje med fondens index. För våra indexfonder är därför fondernas hållbarhetskriterier för både bolag som väljs in och bolag som väljs bort inbyggda i fondens indexmetodik.

Vi erbjuder indexfonder som väljer in bolag baserat på bolagets hållbarhetsarbete. Detta sker utifrån en utvärdering av bolags hållbarhetsprestanda. Bolag som framgångsrikt hanterar hållbarhetsrelaterade risker och möjligheter premieras. Index tas fram i samarbete mellan en indexleverantör och en leverantör av hållbarhetsanalys.

Fondportföljer – välja in fond

I våra fondportföljer investerar inte fondförvaltaren direkt i enskilda bolag, investeringen sker istället i andra fonder. Dessa fondinvesteringar kan vara både i Handelsbankens egna fonder och fonder från externa fondbolag.

Fondinvesteringar väljs ut och följs upp i en urvalsprocess som inkluderar hållbarhetskriterier på såväl fond- som fondbolagsnivå. Här ställs krav på ett systematiskt hållbarhetsarbete som tar utgångspunkt i internationella normer och konventioner.

Handelsbanken Liv – välja in fond

Handelsbanken Liv väljer in fonder som integrerar hållbarhet i investeringsprocessen och som arbetar för att bidra till en hållbar utveckling. Hänsyn tas till finansiell, social och miljömässig hållbarhet när fonder utvärderas och väljs in i utbudet. Vid investeringar i fonder och investeringsprodukter bedöms både leverantören och den enskilda produkten. Bland annat ska aktuellt fondbolag stödja FN:s principer för ansvarsfulla investeringar (PRI), ha policyer eller principer för ett systematiskt hållbarhetsarbete samt regelbunden uppföljning av sina fonder för att få ingå i utbudet. I urvalet premieras fonder som integrerar hållbarhet och har ett aktivt påverkans- och ägarstyrningsarbete.

Väljer bort

Företag som våra fonder väljer bort

Vi väljer bort företag som inte agerar i linje med de värderingar som vi i Handelsbanken står för och som på olika sätt riskerar att motverka målsättningarna i Agenda 2030 och Globala målen.

Våra fonder med utökade hållbarhetskrav, som utgör 90 procent av den totala fondvolymen, väljer därför bort kontroversiella branscher enligt tabellen nedan samt väljer bort bolag som anses agera i strid med internationella normer och konventioner gällande bland annat klimat, miljö, mänskliga rättigheter, korruption och arbetsvillkor.

Förutom ovanstående väljer våra fonder sedan tidigare bort bolag involverade i förbjudna vapen, kärnvapen och kolutvinning.

Exempel på bolag vi utesluter finns publicerade på handelsbanken.com/ansvarsfulla-investeringar.

Bransch	0% av intäkterna från produktion av:	Max 5% av intäkterna från produktion av:	Max 5% av intäkterna från distribution av:
Alkohol		•	•
Tobak	•		•
Cannabis		•	•
Kommersiell spelverksamhet		•	•
Vapen och krigsmateriel		•	•
Pornografi	•		•
Fossila bränslen*		•	•

* För våra aktivt förvaltade fonder kan exkludering av bolag med verksamhet inom fossila bränslen frångås om ett bolag uppfyller våra krav för att kvalificeras som ett omställningsbolag. Ett exempel kan vara ett kraftbolag som går från fossil energiproduktion till förnybar och därmed minskar sin klimatpåverkan.

Dagligen kontrollerar fondbolagens funktion för riskkontroll att fonderna följer sina bestämmelser avseende exkludering av bolag. Kontrollen avser dels de branscher vi väljer bort och dels de bolag som inte lever upp till internationella normer och konventioner.

Fonder som Handelsbanken Liv väljer bort

Handelsbanken Liv undviker fonder med investeringar i företag med betydande verksamhet inom brytning av förbränningskol eller i kraftbolag som har förbränningskol som stor energikälla. Handelsbanken Liv undviker även fonder som investerar i bolag som är delaktiga i tillverkning eller distribution av kärnvapen och vapen som är förbjudna enligt internationell rätt, till exempel klustervapen, personminor samt kemiska och biologiska vapen. Under 2019 har striktare fondurvalskriterier för fossila bränslen införts för att säkerställa att det förvaltade kapitalet riktas mot investeringar som bidrar till ett koldioxidneutralt samhälle. Kriterierna kommer att implementeras under 2020 med en tidsbestämd anpassningsperiod.

Aktiv påverkan

Dialoger

Dialog är en viktig metod för att bidra till en hållbar utveckling. Det gäller både proaktiva dialoger i syfte att uppmuntra företagen att förbättra sitt hållbarhetsarbete och dialoger med företag där vi bedömer att de inte lever upp till de internationella normer och konventioner som vi värnar om. Påverkansarbete utför vi själva genom direktkontakt med företag, i samarbete med andra kapitalägare och genom gemensamma branschinitiativ.

Under 2019 har vi fört dialog kring särskilda hållbarhetsfrågor med 563 bolag. En lista över dessa företag finns publicerad på handelsbanken.com/ansvarsfulla-investeringar. Dialogerna har bland annat gällt korruption, miljö- och klimatförstöring och arbetsrättsliga frågor.

Riktade dialoger

Under året har vi fört 37 riktade dialoger i syfte att proaktivt påverka hur bolag arbetar med hållbarhet. Vi för även dialog om hållbarhetsfrågor i den löpande kontakt vi har med bolagsledningar och analytiker. Under 2019 träffade våra förvaltare närmare 1 500 företag för att nära följa hur bolagen utvecklas och hur deras tillvägagångssätt och affärsmöjligheter ser ut.

Dialoger tillsammans med andra investerare

Tillsammans med andra investerare deltar vi i gemensamma dialoger med bolag. Att samarbeta innebär en styrka och skickar tydliga signaler till bolagen att vi förväntar oss att frågorna tas på allvar. Utgångspunkten för dessa dialoger är ofta misstänkta eller bekräftade fall av kränkningar mot internationella normer och konventioner och fokuserar främst på FN-initiativet Global Compacts principiella områden: mänskliga rättigheter, arbetsrätt, miljö och antikorruption. Under 2019 deltog vi i 145 sådana dialoger.

Samarbeten och branschinitiativ

Vi deltar även i dialoger inom ramen för internationella samarbeten och branschinitiativ såsom PRI och FAIRR. Dialogerna är ofta inriktade på specifika teman som till exempel klimat, avskogning och minskad användning av antibiotika i livsmedel. Under 2019 deltog vi i 381 sådana dialoger.

Dialog med fondleverantörer

Handelsbanken Liv arbetar för att påverka fondleverantörer att verka för en hållbar utveckling. Genom att analysera och jämföra fondbolagens arbetssätt kan livbolaget uppmuntra fondleverantörer att utveckla sitt hållbarhetsarbete. Samtliga fonder i utbudet följs löpande upp för att bland annat identifiera innehav i företag som systematiskt bryter mot internationella normer gällande klimat, miljö, mänskliga rättigheter, arbetsvillkor och korruption. Om utvärderingen av en fond ger en signal om att dessa normer inte följs, inleds en dialog med förvaltaren av fonden i syfte att påverka förvaltaren att se över innehavet i fonden. Om dialogen med förvaltaren inte leder till en förändring, kan det få till följd att fonden väljs bort ur utbudet. Utöver den löpande utvärderingen har Handelsbanken Liv även fokusområden som till exempel klimat och jämställdhet. Under året har fondleverantörer analyserats utifrån sitt klimatarbete i såväl förvaltningen som i rapporteringen. Fondbolagen har även granskats utifrån sitt jämställdhetsarbete inom bolaget och förvaltningsorganisationen samt har uppmanats till att redovisa koldioxidavtryck i fonderna samt att upprätta hållbarhetsprofiler. Resultatet av granskningen kommer att utgöra underlag i den årliga uppföljningen av leverantören.

Det är Handelsbanken Livs fondurvalskommitté som sammanställer granskning och bereder underlag för beslut av fonder som ska väljas in eller tas bort ur fondsortimentet. Beslutet fattas av dotterbolagets verkställande direktör.

Ägarstyrning

En viktig del i vårt uppdrag som kapitalförvaltare är aktiv och ansvarsfull ägarstyrning i de bolag som vi väljer för våra fonder. Rollen som aktieägare innebär att vi genom ägarstyrning kan påverka bolag. Det sker, förutom genom dialoger, främst genom röstning på bolagsstämmor och representation i valberedningar. Målet är att bolagens värde långsiktigt utvecklas på bästa sätt, vilket gynnar våra fondsparare.

Bolagsstämmor

Våra fonder placerar globalt i ett mycket stort antal bolag över en mängd marknader. Bolagsstämman är ett av de främsta verktygen vi har för att påverka i majoriteten av bolagen som våra fonder äger. Vi stödjer generellt aktieägarmotioner som främjar hållbart företagande och större öppenhet i redovisning och rapportering av bolagets klimatpåverkan, arbete med mänskliga rättigheter och arbetsrätt.

Under 2019 röstade vi på 814 ordinarie och extra stämmor fördelat över 48 länder. Röstningen sker både genom deltagande på bolagsstämmor och genom elektronisk röstning via ombud. Ombudsröstningen gör att vi kan nå fler bolag och marknader och därmed påverka bolagens utveckling i större omfattning. Vi röstade även för flera aktieägarmotioner på hållbarhetsområdet, till exempel för bättre klimatrapportering och analys av tvågradersmålet.

Valberedningar

Den mest direkta påverkan vi kan ha i vår ägarroll är att delta i valberedningar. I de svenska företag där våra aktivt förvaltade fonder hör till de större ägarna är vi särskilt aktiva som ägare, framförallt genom att påverka styrelsernas sammansättning genom valberedningsarbete. Riktlinjerna för valberedningsarbetet skickas till alla bolag där vi erbjuds plats i valberedningen. Riktlinjerna innefattar styrelsens kompetens och behovsanalys, vikten av hållbarhetskompetens och fokus på att uppnå mångfald och jämställdhet i styrelserna.

Inför årsstämmorna 2019 deltog Handelsbanken Fonder i 34 valberedningar. I de styrelser som dessa valberedningar föreslog ökade andelen kvinnor endast marginellt från i genomsnitt 34 procent 2018 till 35 procent 2019. Även om genomsnittssiffran är relativt oförändrad så var det stora förändringar i flera av bolagen. Kvinnoandelen i styrelserna ökade i sju av bolagen men minskade tyvärr i nio. Inför valberedningssäsongen 2020 ökar vi fokus på att få bättre jämställdhet i styrelserna. Handelsbanken Fonder tillsatte kvinnor i 65 procent av de valberedningar vi deltog i under 2019. Vi tror att detta är en god förutsättning för att få större tryck på jämställda styrelser men är samtidigt ödmjuka inför uppgiften.

Ägarstyrning	2019	2018	2017
Valberedningar*	34	36	33
Bolagsstämmor**	814	631	267
Handelsbanken Fonder	*473*	*382*	*142*
Xact Kapitalförvaltning	*341*	*156*	*70*

* Avser Handelsbanken Fonder.

** Antal tillfällen. Respektive fondbolag röstar oberoende. Dubbletter kan därför förekomma för den aggregerade totalsiffran för tillfällen där fondbolagen röstat på samma bolagsstämma. I totalen för 2017 och 2018 ingår Handelsbanken Luxemburg. Fondverksamheten i Luxemburg stängdes ned i december 2018.

För röstningssammanställning, se rapport publicerad på handelsbanken.com/ansvarsfulla-investeringar.

Incitamentsprogam

Det har blivit vanligare att styrelserna föreslår incitamentsprogram för ledning och anställda i bolagen. Incitamentsprogram som innefattar aktierelaterade delar ska alltid beslutas av bolagsstämman. Programmen kan vara komplexa och i många fall inte tillräckligt transparenta. Handelsbanken Fonder har tillsammans med Institutionella Ägares Förening (IÄF) utarbetat ett dokument med riktlinjer för hur dessa program ska presenteras. Tydliga mål, transparens kring utformning och utfall samt andra utestående program och ersättningar är en del av kraven. Vi får många förfrågningar från bolagen om dessa program innan de ska presenteras på bolagsstämman och har då ingående dialoger. Inför 2019 års bolagsstämmor hade vi 25 dialoger i ämnet. Vi analyserade utöver detta ett 30-tal andra program inför röstning.

Tvister och förlikningar

Det händer att bolag som fondbolagen investerat i begår olika typer av regelbrott. Det kan till exempel vara brott mot marknadsplatsregler, brott mot konkurrensbestämmelser samt korruption. Brotten kan leda till processer mot bolagen, ofta i form av grupptalan – så kallad ”class action”. Oftast leder en sådan process till förlikning och bolaget tvingas ersätta aktieägarna för uppkomna förluster. Förlikningar kan även innehålla krav på förändringar i bolagets styrning i form av styrelseförändringar, nya eller ändrade interna regler eller kontroller. Målsättningen med bevakning och deltagande i processer och förlikningar är att investerande fonder ska erhålla ersättning. Under 2019 har ett antal av de fonder som fondbolaget förvaltar tagit emot sammanlagt cirka 30 miljoner svenska kronor från åtta förlikta så kallade class actions i USA.

KLIMATRELATERADE FINANSIELLA UPPLYSNINGAR

Handelsbanken har publicerat klimatrapporter i enlighet med TCFD:s rekommendationer. Rapporteringen har genomförts för Handelsbanken Liv, Handelsbanken Fonder och Xact Kapitalförvaltning. I klimatrapporterna beskrivs hur hänsyn tas till klimatförändringarna inom områdena styrning, strategi, riskhantering, mål och mätetal. Resultaten presenteras i klimatrapporterna som finns att läsa på handelsbanken.com/ansvarsfulla-investeringar. Läs mer under Fakta: Banken som investering på sidan 61.

FAKTA: BANKEN SOM ARBETSGIVARE

Handelsbankens värderingar och starka företagskultur har en avgörande betydelse för vår framgång. Vår idé om hur vi ska driva en framgångsrik bank bygger på tilltro och respekt för individen – såväl kund som medarbetare. Bankens decentraliserade arbetssätt skapar delaktighet och ger varje medarbetare möjlighet att påverka.

PERSONALOMSÄTTNING

Banken har en långsiktig syn på relationer till såväl kunder som medarbetare, och ser varje rekrytering som betydelsefull och långvarig. Medarbetare med lång erfarenhet och med stora kunskaper från hela banken bidrar väsentligt till att banken har nöjda kunder. Den externa personalomsättningen för de sex hemmamarknaderna var låg och uppgick till 4,9 procent (3,8) och 3,7 procent (3,0) för Sverige. För koncernen uppgick den till 5,0 procent (3,9).

Handelsbanken främjar långsiktiga anställningar genom att erbjuda kompetensutveckling för varje medarbetare och möjlighet att utvecklas i olika roller. Om anställningen upphör av andra skäl än pension, kan banken erbjuda outplacement med hjälp av externa samarbetspartners.

STÄNDIG UTVECKLING

Medarbetarna ska ha den kunskap och kompetens som krävs för att hjälpa våra kunder på bästa sätt, ge råd efter kundernas behov och följa gällande policyer och regelverk. Varje år genomförs en individuell kompetenskartläggning, för att identifiera behov av kompetensutveckling, utifrån nuvarande arbetsuppgifter.

Under 2019 har ett antal utbildningar varit obligatoriska för samtliga medarbetare i koncernen: antikorruption, åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt om dataskyddsförordningen. För nyanställda är utbildningen Etik och Hållbarhet obligatorisk, och ska även genomföras av samtliga medarbetare vartannat år.

HÄLSA OCH ARBETSMILJÖ

Vårt övergripande hälso- och arbetsmiljömål är att medarbetarna ska må bra, utvecklas och fungera optimalt. Arbetet utgår från ett antal friskfaktorer i syfte att nå arbetsmiljömålet.

Arbetsmiljöundersökningen baseras på våra åtta friskfaktorer med fem frågor per friskfaktor. Frågorna besvaras på en skala mellan 1 och 4, där 1 är ”instämmer inte alls” och 4 är ”instämmer helt”. Se nyckeltalstabellen på sidorna 49–50 för resultat från årets arbetsmiljöundersökningar i koncernen.

För hantering och stöd vid ohälsa, sjukdom och krissituationer finns riktlinjer och rutiner. Vid behov av expertkompetens finns även samarbetsavtal med externa leverantörer.

Antal utredda fall av trakasserier uppgick under 2019 till 22 stycken (26).

SJUKFRÅNVARO

Sjukfrånvaron för medarbetarna på bankens sex hemmamarknader uppgick till 2,7 procent (2,6) och för medarbetarna i Sverige uppgick den till 3,0 procent (3,1), varav långtidssjukskrivna 1,2 procent (1,3).

JÄMSTÄLLDHET

Att främja jämställdhet och mångfald är en del av våra grundläggande värderingar och ska vara en självklar del av det dagliga arbetet. Vi vill ha en inkluderande arbetsmiljö där vi respekterar varandra och tar tillvara på våra olika bakgrunder, kompetenser och erfarenheter. Målet är också att skapa och behålla en jämn könsfördelning inom olika yrkesroller, arbetsgrupper och enheter.

I koncernen var, vid årsskiftet, 40 procent (39) av cheferna kvinnor, i Sverige var 48 procent (46) av cheferna kvinnor. Av det totala antalet anställda i koncernen var 50 procent (49) kvinnor och i Sverige 52 procent (52). Samtliga chefer i Handelsbanken har personalansvar.

Sedan några år tillbaka har banken i Storbritannien anslutit sig till Women in Finance Charter som är ett initiativ från HM Treasury (Storbritanniens finansministerium), vilket innebär ett åtagande att arbeta för en jämnare könsfördelning i den finansiella sektorn. Handelsbanken Storbritannien har som målsättning att uppnå 30 procent kvinnor som chefer år 2021 och 40 procent 2026. Andelen chefer som är kvinnor i Storbritannien har ökat från 24 procent till 26 procent under 2019.

Fördelning kvinnor och män, Koncernen

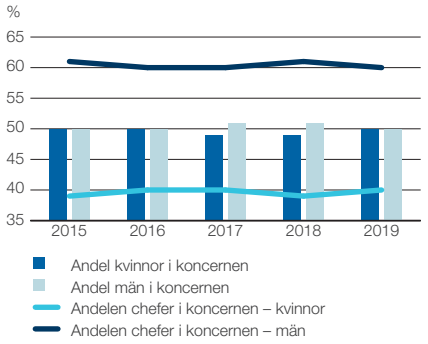

Fördelning kvinnor och män – kontorschefer 2019

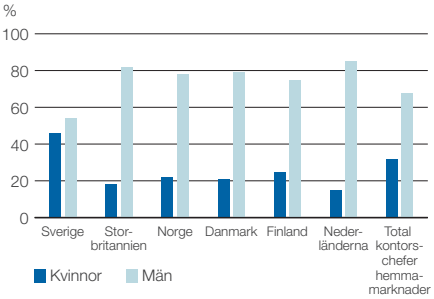

Avsättning av lön till premiebestämd (avgiftsbestämd) pension 2019

%	Sverige[2]	Stor-britannien	Norge[3]	Danmark	Finland[4]	Neder-länderna
Arbetsgivarens avsättning av lön[1]	2	15,3	7/20	11	17,2	10,5
De anställdas avsättning av lön i genomsnitt	0	1,8	0	5,3	6,8/8,3	0

Avsättning av lön till premiebestämd (avgiftsbestämd) pension 2018

%	Sverige[2]	Stor-britannien	Norge[3]	Danmark	Finland[4]	Neder-länderna
Arbetsgivarens avsättning av lön[1]	2	15,3	7/20	11	17,8	14,2
De anställdas avsättning av lön i genomsnitt	0	1,8	0	5,3	6,4/7,9	0

[1] I Sverige, Storbritannien, Norge och Nederländerna är inte hela lönen pensionsgrundande utan det finns en övre gräns.
[2] I Sverige tillämpas en förmånsbestämd pensionsplan. Angiven premie avser premiebestämd kompletteringspension.
[3] För lön motsvarande 0–7,1 norskt grundbelopp/För lön motsvarande 7,1–12 norskt grundbelopp.
[4] Avsättningen avser lagstadgad pension. Anställdas avsättning är för ålder upp till 53 år/från 53 års ålder.

Förmånsbestämd pension, pensionsåtagande och pensionstillgångar enligt IAS 19[1]

	2019-12-31		2018-12-31	
	mkr	%	mkr	%
Pensionsåtagande	35 724	100	31 969	100
Öronmärkta pensionstillgångar	36 378	102	28 743	90
Handelsbanken allmänna tillgångar	-	-	3 226	10

[1] För mer ingående information, 2019 not K8.

ERSÄTTNINGAR OCH FÖRMÅNER

Handelsbanken strävar efter att vara en attraktiv arbetsgivare och erbjuder marknadsmässiga anställningsvillkor för alla anställda, både visstids- och tillsvidareanställda. Utöver vad som följer av lagar, regler, kollektivavtal eller andra lokala överenskommelser, erbjuder vi förmåner som främjar vår syn på långsiktig anställning, jämställdhet och delaktighet i Handelsbankens resultat.

Attraktiv arbetsgivare

Handelsbanken vill på ett flexibelt sätt möta medarbetarnas behov under olika faser i livet. Kollektivavtal är grunden för de villkor banken erbjuder både visstids- och tillsvidareanställda. I Handelsbanken har vi individuella löner som bestäms i lönesamtalet mellan chef och medarbetare som genomförs varje år. Villkor och förmåner skiljer sig åt inom koncernen och är anpassade efter de marknader där banken verkar och de kollektivavtal som har tecknats.

Medarbetarnas totala ersättning ska bidra till att Handelsbankenkoncernens konkurrenskraft och lönsamhet utvecklas genom att attrahera, behålla och utveckla kompetenta medarbetare samt säkerställa bankens chefsförsörjning. Detta fastslås i bankens ersättningspolicy som bankens styrelse beslutar om. Styrelsen ansvarar för att policyn tillämpas och fattar beslut om att den följs upp. Bankens ersättningsutskott gör årligen en bedömning av policyn och ersättningssystemet och rapporterar till styrelsen.

Förmåner och pensioner

Handelsbanken erbjuder olika typer av marknadsmässiga förmåner, för både visstids- och tillsvidareanställda i koncernen, vilka skiljer sig åt mellan länderna. Andelen tillsvidareanställda uppgick under året till 94 procent (94).

Handelsbanken ska underlätta för alla medarbetare att förena förvärvsarbete med föräldraskap. Banken subventionerar hem- och familjeservice till medarbetare i Sverige med barn under tolv år. Utöver gällande socialförsäkringsregler för föräldraledighet bidrar Handelsbanken på de flesta av bankens hemmamarknader på olika sätt med ersättning enligt lokala bestämmelser. Det innebär att föräldrar får 80–100 procent av lönen under en begränsad tid. Vid föräldraledighet har medarbetare samma rätt till lönesamtal som övriga anställda. Bland de som varit föräldralediga på bankens hemmamarknader under 2019 var 60 procent (61) kvinnor och 40 procent (39) män. Näst intill samtliga av dessa återvände i tjänst.

På bankens hemmamarknader erbjuds medarbetare krediter till särskilda villkor. I huvudsak beviljas dessa krediter för finansiering av bostäder. Villkoren skiljer sig mellan länderna beroende på lokala förutsättningar och att villkoren i flera av länderna utgör en beskattningsbar förmån.

Hälsa och arbetsmiljö är en viktig del för att våra medarbetare ska må bra, utvecklas och fungera optimalt. Banken uppmuntrar detta genom att ge bidrag till olika fritidsaktiviteter.

Andra former av förmåner som förekommer är bland annat försäkringar och tjänstebil.

Pensioner är en del av den totala ersättningen för medarbetare i Handelsbanken. Pensionsvillkoren i de länder där banken bedriver verksamhet ska vara konkurrenskraftiga samt anpassade efter lagstiftning och regelverk i enlighet med de förutsättningar som gäller för respektive land.

I en tjänstepensionsplan kan det ingå ålderspension, sjukpension och efterlevandeskydd. De pensionslösningar som medarbetarna kan erbjudas är förmånsbestämda, premiebestämda eller en kombination av båda.

Ålders- och könsfördelning 2019

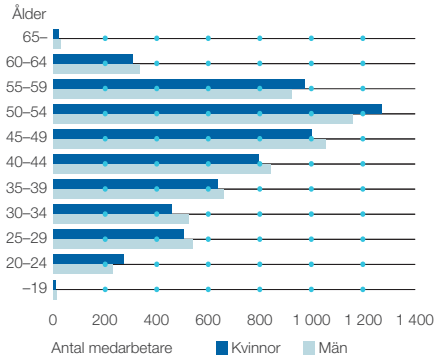

Andel anställda i Handelsbankens hemmamarknader som omfattas av ett pensionsavtal[1]

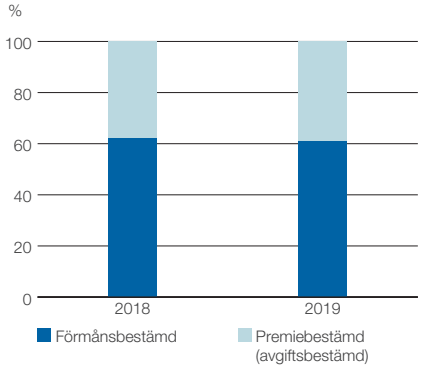

[1] Pensionsavtal omfattar här både allmän (lagstadgad pension) och tjänstepensionsavtal enligt lokala lagar och regler.

Oktogonen – bankens resultatandelssystem
Vårt mål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara konkurrenter på våra hemmamarknader. Sedan 1973 har Handelsbanken varje år utom fyra avsatt en del av vinsten till ett resultatandelssystem för de anställda. Avsättning sker efter styrelsens samlade bedömning avseende bankens utveckling. Medlen förvaltas av Stiftelsen Oktogonen.

För att avsättning ska göras är det en förutsättning att Handelsbanken uppfyller företagsmålet. Varje medarbetare får lika stor del av det avsatta beloppet, oavsett befattning, anställningsform och arbetsuppgift. Resultatandelssystemet är långsiktigt då utbetalning till andelsägaren, enligt huvudregeln, kan göras från 60 år. Av koncernens medarbetare omfattas 98 procent (98) av Oktogonen.

Stiftelsen Oktogonen är sedan många år en av de största ägarna i banken och är därigenom representerad av två ledamöter i centralstyrelsen. Oktogonens ägande ger även stiftelsen en plats i bankens valberedning.

En grundtanke i stiftelsens förvaltning är att medlen placeras i Handelsbankenaktier.

FACKLIGA RELATIONER

Handelsbankens traditionellt goda relation och samverkan med fackliga parter är en värdefull del av kulturen. Banken främjar alla medarbetares rätt att ansluta sig till fackföreningar eller arbetstagarorganisationer. Det förs en ständig och nära dialog mellan fackliga företrädare och chefer om förändringar av verksamheten, till

	2019				2018				2017			
	Nyanställda per hemmamarknad, ålder och kön		Personalomsättning* per hemmamarknad, ålder och kön		Nyanställda per hemmamarknad, ålder och kön		Personalomsättning* per hemmamarknad, ålder och kön		Nyanställda per hemmamarknad, ålder och kön		Personalomsättning* per hemmamarknad, ålder och kön	
	Antal	%**	Antal	%**	Antal	%**	Antal	%**	Antal	%**	Antal	%**
Sverige	299	4	291	3,7	596	7,6	238	3,0	619	8,2	295	3,9
Storbritannien	299	12	146	5,6	288	11,8	122	5,0	219	9,7	103	4,6
Norge	44	5	41	5,1	41	5,1	25	3,1	41	5,3	34	4,4
Danmark	58	9	68	10,2	55	8,0	41	6,0	54	7,9	53	7,7
Finland	48	7	41	6,4	23	3,7	37	5,9	79	11,9	43	6,5
Nederländerna	51	14	42	11,3	48	13,5	16	4,5	57	17,4	20	6,1
Totalt hemmamarknader	**799**	**6**	**629**	**4,9**	**1 051**	**8,3**	**479**	**3,8**	**1069**	**8,7**	**548**	**4,5**
Totalt koncernen	**816**	**6**	**656**	**5,0**	**1 076**	**8,2**	**509**	**3,9**				
män varav < 30 år	123		61		185		49		215		52	
30–50 år	260		206		299		150		320		182	
> 50 år	42		84		75		50		63		63	
kvinnor varav < 30 år	125		55		179		45		178		49	
30–50 år	210		166		245		139		252		144	
> 50 år	39		57		68		46		41		58	

* Personalomsättningen avser andel som slutat externt (exklusive pensioneringar och avlidna) i relation till antal anställda.
** Procent av antal anställda i respektive hemmamarknad.

	2019				2018				2017			
Anställda per anställningsform	Antal	%	Män, %	Kvinnor, %	Antal	%	Män, %	Kvinnor, %	Antal	%	Män, %	Kvinnor, %
Tillsvidareanställning												
Heltid	*10 957*	*83*	*54*	*46*	*10 831*	*83*	*54*	*46*	*10 455*	*82*	*54*	*46*
Deltid	*1 477*	*11*	*19*	*81*	*1 503*	*11*	*19*	*81*	*1475*	*12*	*18*	*82*
Tillfällig anställning	817	6	45	55	748	6	45	55	725	6	46	54
Totalt koncernen	**13 251**				**13 082**				**12 655**			

	2019				2018				2017			
Medelantal anställda	Antal	%	Män, %	Kvinnor, %	Antal	%	Män, %	Kvinnor, %	Antal	%	Män, %	Kvinnor, %
Sverige	7 394	59	48	52	7 262	59	48	52	7 010	60	48	52
Storbritannien	2 442	19	56	44	2 319	19	58	42	2 151	18	58	42
Norge	777	6	53	47	771	6	53	47	750	6	54	46
Danmark	651	5	51	49	659	5	50	50	653	6	51	49
Finland	617	5	44	56	635	5	43	57	623	5	42	58
Nederländerna	336	3	67	33	313	3	69	31	284	2	69	31
Övriga länder	331	3	46	54	348	3	48	52	361	3	46	54
Totalt koncernen	**12 548**		**50,2**	**49,8**	**12 307**		**50,5**	**49,5**	**11 832**		**50,5**	**49,5**

Sjukfrånvaro per hemmamarknad 2019	2019			2018			2017		
%	Män	Kvinnor	Totalt	Män	Kvinnor	Totalt	Män	Kvinnor	Totalt
Sverige	1,9	4,0	3,0	2,1	4,0	3,1	2,0	3,9	3,0
Storbritannien	1,4	1,7	1,5	0,7	1,1	0,9	0,6	1,4	1,0
Norge	3,0	5,5	4,2	2,5	5,3	3,8	2,0	4,2	3,0
Danmark	1,6	2,9	2,3	1,0	1,5	1,2	0,8	1,2	1,0
Finland	1,8	2,1	2,0	1,1	2,7	2,0	1,3	2,3	1,8
Nederländerna*			2,3			2,7			2,8
Total sjukfrånvaro	**1,8**	**3,5**	**2,7**	**1,7**	**3,3**	**2,6**	**1,6**	**3,3**	**2,5**
varav långtidsfrånvaro Sverige	*0,6*	*1,8*	*1,2*	*0,7*	*1,9*	*1,3*	*0,5*	*1,4*	*1,0*
varav långtidsfrånvaro hemmamarknader exklusive Nederländerna	*0,6*	*1,5*	*1,0*	*0,5*	*1,4*	*1,0*			

* Enligt nationell lagstiftning är det inte tillåtet att rapportera sjukfrånvaro uppdelat på kön.

Sjukfrånvaron anges som procentuell andel av total ordinarie arbetstid. Som långtidsfrånvaro avses frånvaro under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer.

exempel om organisationsförändringar, nya produkter eller chefstillsättningar.

Samtliga medarbetare i Danmark, Finland, Luxemburg, Norge, Sverige och Tyskland – det vill säga 76 procent (77) av bankens anställda – omfattas av kollektivavtal. I dessa länder omfattas även de medarbetare som inte är fackligt anslutna av kollektivavtalets villkor. Förutom kollektivavtal förekommer även andra typer av avtal med lokala arbetstagarorganisationer. I Storbritannien och Nederländerna finns exempelvis så kallade Work Councils.

I Sverige är Handelsbanken genom delägarskap i Bankinstitutens Arbetsgivareorganisation, BAO, bundet av kollektivavtal med Finansförbundet och Sacoförbunden Jusek, Civilekonomerna samt Sveriges Ingenjörer angående bland annat allmänna anställningsvillkor och pension. BAO har även kollektivavtal med Hotell- och restauranganställdas förbund samt Fastighetsanställdas förbund. Banken har träffat lokala avtal med Finansförbundet och Akademikerföreningen, Saco, om formerna för inflytande och medbestämmande. Med Finansförbundet finns det även ett arbetsmiljöavtal som bland annat reglerar säkerhetsfrågor, roll- och ansvarsfördelning samt arbetsmiljöorganisation. På lokal nivå finns partsgemensamma arbetsmiljökommittéer med Finansförbundet. På central nivå finns en partsgemensam arbetsmiljö- och säkerhetskommitté med representanter från Finansförbundet och Akademikerföreningen, Saco.

Arbetsmiljöavtal finns även i Danmark, Finland och Norge. Dessa avtal reglerar säkerhetsfrågor, roll- och ansvarsfördelning samt arbetsmiljöorganisation.

Förutom de frågor som hanteras i dialog med fackliga organisationer på nationell nivå i respektive land, finns även Handelsbankens European Works Council (EWC) som är ett forum för gemensamma och gränsöverskridande frågor inom de länder i Europa där koncernen har verksamhet. EWC har personalrepresentanter från nio länder: Danmark, Finland, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Polen, Storbritannien, Sverige och Tyskland.

FAKTA: BANKENS AFFÄRSKULTUR

Handelsbanken värnar god affärsetik och arbetar systematiskt med att beakta nya krav och förväntningar, även för att nya regleringar ska integreras i den dagliga verksamheten.

Inom Handelsbanken finns ett antal policyer som beskriver den gemensamma synen på och förhållningssättet till olika frågor. På bankens webbplats finns bland annat policy för hållbarhet, policy för etik, policy för hantering av intressekonflikter och policy mot korruption i sin helhet samt en sammanfattning av övriga policyer inom Handelsbankenkoncernen. Dessutom finns ett urval av de riktlinjer som är antagna av Handelsbankens verkställande direktör publicerade på bankens webbplats.

REGELEFTERLEVNAD OCH BEKRÄFTADE INCIDENTER

Bankers verksamhet regleras i lag och styrs av ett omfattande regelverk av lagar och föreskrifter. Om en bank inte följer dessa, kan ansvarig tillsynsmyndighet besluta om sanktionsavgifter och i värsta fall återkalla tillståndet. Banker kan få sanktionsavgifter till följd av till exempel korruptionsincidenter, brister i krav på information och märkning av produkter och tjänster samt bristande efterlevnad av lagar och regelverk inom det sociala och ekonomiska området. Under 2019 har 0 (1) bekräftade incidenter skett. Den europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten ESMA fann 2018 att Handelsbanken hade gett ut kreditbetyg utan att ha tillstånd för sådan verksamhet och utdömde böter om 495 000 euro. Beslutet överklagades av banken. Överprövningsnämnden konstaterade i mars 2019 att banken inte hade varit vårdslös i sitt agerande och beslutade att bötesbeloppet skulle återbetalas.

POLICY FÖR ETIK

Etikpolicyn omprövas minst varje år av styrelsen. Utgångspunkten är då eventuella förändringar som skett i berörd lagstiftning, men också förändringar i omvärldens förväntningar, bankens erfarenheter i det löpande interna arbetet samt iakttagelser från bankens omfattande interna kontroll.

RIKTLINJER FÖR HANTERING AV SKATTER

Handelsbankens agerande i skattefrågor ska vara ansvarsfullt, transparent och följa gällande lagar och regler.

I Handelsbanken ska den goda etiken alltid beaktas, vilket regleras i policydokument från styrelsen.

Interna och externa transaktioner som banken genomför inom ramen för den egna verksamheten ska alltid ha ett affärsmässigt syfte och ska inte genomföras enbart av skatteskäl. Tjänster och produkter som banken tillhandahåller ska alltid ha ett affärsmässigt syfte och banken ska inte tillhandahålla produkter eller tjänster vars huvudsakliga syfte är att erhålla skattefördelar i strid med skattereglernas syfte. Banken ska inte genom kreditgivning eller på annat sätt gentemot kunder medverka i transaktioner som utgör ett led i skatteflykt eller i transaktioner utan affärsmässigt syfte, som företas enbart för att erhålla skattefördelar i strid med skattereglernas syfte. Detta gäller även i förhållande till leverantörer och andra samarbetspartners. Vid tveksamhet ska Handelsbanken avstå från att medverka.

POLICY FÖR HÅLLBARHET

År 2016 antog Handelsbankens styrelse en policy för hållbarhet som fastställer inriktningen på bankens hållbarhetsarbete och förtydligar bankens syn på hållbarhet. Policyn gäller för hela Handelsbankenkoncernen och omfattar all verksamhet i förhållande till såväl kunder som leverantörer och andra samarbetspartners.

ARBETE MOT FINANSIELL KRIMINALITET

Handelsbankens styrelse och verkställande direktör fastställer minst årligen en koncernövergripande policy respektive riktlinjer som utgör ramen för bankens åtgärder mot finansiell kriminalitet där arbetet att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism ingår. Funktionsansvaret för arbetet med åtgärder mot finansiell kriminalitet ligger på en central avdelning som ska säkerställa att kompetens och medvetenhet finns i dessa frågor i hela koncernen. Det operativa ansvaret för arbetet med att förhindra finansiell kriminalitet ligger på varje landschef.

INTRESSEKONFLIKTER, KORRUPTION, MUTOR OCH OTILLBÖRLIG PÅVERKAN

I Handelsbanken finns etablerade rutiner för att hantera intressekonflikter i syfte att förhindra att kundernas intressen påverkas negativt. Bankens policy för hantering av intressekonflikter ger ytterligare vägledning för bankens arbete på detta område, till exempel genom att policyn räknar upp ett antal områden där intressekonflikter kan uppstå i verksamheten. I policyn framgår bland annat hur arbetet med att identifiera och hantera intressekonflikter bedrivs. Till exempel ska det göras en årlig rapportering av potentiella intressekonflikter, och hur de har hanterats, från de enheter där sannolikheten för intressekonflikter bedömts vara högre.

Varje enhetschef ska varje år gå igenom de regelverk som gäller för mutor och otillbörlig påverkan med sina medarbetare. Regelverken ska följas i samtliga sammanhang som till exempel vid

ANSTÄLLDAS UPPTRÄDANDE

Här presenteras utdrag ur uppföranderegler som ingår i policyer och riktlinjer och avser personalområdet.

Medarbetare i Handelsbanken

- ska inte kunna misstänkas för att dra otillbörlig fördel av den kunskap om de finansiella marknaderna som de får i sitt arbete
- ska vara väl förtrogna med lagstiftning gällande handel med finansiella instrument och iaktta bankens regler för anställdas värdepappers- och valutaaffärer
- ska, både privat och i tjänsten, avstå från affärstransaktioner som strider mot bankens regler eller gällande lagstiftning
- ska avhålla sig från affärer eller andra åtaganden som allvarligt kan äventyra den egna ekonomin
- får inte handlägga ärenden som de själva eller närstående har ett personligt intresse i – det gäller även för företag som medarbetare eller deras närstående är engagerade i
- ska anmäla misstänkta oegentligheter inom banken till compliance eller internrevision – som komplement till dessa rapporteringskanaler kan Handelsbankens särskilda system för visselblåsare, som tillhandahålls av en extern leverantör, användas
- ska anmäla uppdrag utom banktjänsten för godkännande – detta innefattar även bisysslor och vissa uppdrag i föreningslivet.

eventuella gåvor, representation och övriga evenemang. Avdelningen med ansvar för åtgärder mot finansiell kriminalitet genomför minst årligen en koncerngemensam riskanalys för området finansiell kriminalitet, där korruption ingår. Riskområden där den bedömda risken för korruption bedöms som förhöjd, jämfört med normalkunden, är exempelvis kunder som är verksamma i länder eller branscher där korruption är mer vanligt förekommande samt produkter och tjänster som dessa kunder använder, till exempel utlandsbetalningar. Därtill ska alla enheter minst årligen utföra en självutvärdering av operativa risker där området korruption ingår. Dessutom genomförs säkerhetsgenomgångar årligen, som innehåller ett utbildnings- och informationsavsnitt om korruption.

I Handelsbankens policy mot korruption framgår att alla medarbetare i banken årligen ska genomföra en utbildning om korruption, mutor och otillbörlig påverkan. Bankens medarbetare genomför varje år utbildningar i vilka det bland annat ingår avsnitt som behandlar intressekonflikter, korruption och AML/CTF (Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing). Även Handelsbankens centralstyrelse och dotterbolagsstyrelser har genomfört utbildning.

LEVERANTÖRER

Koncernens inköp kan i stora drag delas upp i följande kategorier: fastigheter och lokaler, externa it-kostnader, kommunikation, resor och marknadsföring, köpta tjänster, materialanskaffning samt andra omkostnader. Externa it-kostnader och kommunikation köps in centralt, främst från internationellt verksamma leverantörer. Övriga inköp görs oftast lokalt i huvudsak från lokala leverantörer. Vi strävar efter att samordna bankens inköp över landsgränserna i syfte att ta hänsyn till både kostnads-, kvalitets- och miljöeffekter.

Banken har en löpande dialog med leverantörer, och där utgör hållbarhet en viktig faktor. Vi undersöker bland annat om leverantören har kollektivavtal, policy för arbetsmiljö, korruption och miljöpåverkan. År 2016 införde Handelsbanken en uppförandekod för större leverantörer i Sverige som nu också implementeras på övriga hemmamarknader. Koden definierar de förväntningar vi ställer på våra leverantörer och deras underleverantörer. De flesta av förväntningarna bygger på internationellt vedertagna standarder med utgångspunkt från FN:s Global Compact. Banken förväntar sig bland annat att leverantörerna eliminerar och bekämpar alla former av människohandel, nutida slaveri och tvångsarbete, att de inte på något sätt är inblandade i någon form av barnarbete samt att de säkerställer att de inte kränker mänskliga rättigheter. Resultatet har varit gott och ett stort antal av de större leverantörerna har undertecknat koden. För den svenska verksamheten utförs arbete för att samtliga leverantörer som utför lokalvård ska underteckna bankens uppförandekod.

Vi ser en positiv koppling mellan uppförandekoden, vår relation med leverantörer och dess direkta effekt på vårt hållbarhetsarbete.

Handelsbankens uppförandekod för leverantörer finns på handelsbanken.com/hallbarhet.

PRINCIPER VID KREDITGIVNING

Hållbarhetsaspekter är en viktig del i bankens kreditpolicy. Där framgår bland annat att kreditgivningen ska vara ansvarsfull och motsvara högt ställda krav på god etik. Handelsbanken ska i sin kreditgivning bedöma och utvärdera kundens förhållningssätt till de principer och överenskommelser som banken står bakom. Detta kan ytterst innebära att Handelsbanken avstår från att lämna krediter till företag som inte tillämpar dessa principer.

FAKTA: BANKEN SOM INVESTERING

PUBLIKT AKTIEBOLAG

Handelsbanken är ett publikt aktiebolag, vilket betyder att allmänheten kan investera i banken genom att köpa och sälja aktien på den öppna marknaden. Handelsbankens aktie handlas på flera olika marknadsplatser. Störst är omsättningen på Nasdaq Stockholm (Stockholmsbörsen), men sedan flera år tillbaka handlas aktien även på andra börser. Handelsbanken har över 120 000 aktieägare.

UTDELNING

Bankens policy för utdelning är att utdelningsnivån inte ska leda till att kapitalrelationerna underskrider en nivå om 1 procentenhet över Finansinspektionens kommunicerade krav. Handelsbanken har i över 25 års tid, även under senaste finanskrisen, gett utdelning till sina aktieägare.

SKAPAT AKTIEÄGARVÄRDE

Under den senaste femårsperioden har Handelsbanken genererat ett positivt aktieägarvärde på 25 miljarder kronor. Börsvärdet har minskat med 33 miljarder kronor samtidigt som banken lämnat 58 miljarder kronor i utdelning till aktieägarna. Utdelningen för 2019 föreslås uppgå till 10,9 miljarder kronor (10,7).

TCFD – TASK FORCE ON CLIMATE-RELATED FINANCIAL DISCLOSURES

Klimatförändringar i spåren av den globala uppvärmningen är en av de största utmaningarna i vår tid, det är nödvändigt att världen minskar utsläppen av växthusgaser för att motverka dem. För att det ska vara möjligt kommer det att krävas stora förändringar av den globala konsumtionen, transporter och energiproduktion vilket därmed påverkar världsekonomin i allt större utsträckning. Det i sin tur kommer att få konsekvenser för företag i en rad olika sektorer, även finanssektorn. Klimatförändringar innebär att företag och branscher utsätts för nya typer av risker, klimatrisker, men också affärsmöjligheter som uppstår genom omställningen till en koldioxidsnål ekonomi i linje med Parisavtalet. Ökad transparens med mer information om hur företag arbetar med och hanterar dessa risker och möjligheter blir därför allt viktigare för både kunder och investerare. De behövs, vid sidan av traditionella finansiella upplysningar, för att bedöma ett företags värde och ställning i marknaden. Även tillsynsmyndigheter och lagstiftare pekar på vikten av att företag adderar information om klimatrisker i sin rapportering. Tillsynsmyndigheter har på senare tid på ett tydligare sätt inkluderat klimatrisker i sin tillsyn av banker och andra finansiella institutioner. De så kallade TCFD-rekommendationerna har blivit en global riktningsvisare i arbetet med klimatrelaterad information. Rekommendationerna presenterades år 2017 av den internationella arbetsgruppen Task Force on Climate-related Financial Disclosure (TCFD) med en rapport om hur företag ska redovisa information kring arbetet med och hantering av klimatrelaterade risker och möjligheter.

Rekommendationerna innehåller fyra grundelement:

Styrning	Beskrivning av hur klimatrelaterade frågor hanteras av bolagets styrelse och ledning.
Strategi	Beskrivning av strategi för klimatförändringar och omställningen till ett koldioxidsnålt samhälle samt de risker och möjligheter som identifierats inklusive scenarioanalyser.
Riskhantering	Beskrivning av processer för identifiering, bedömning och hantering av klimatrisker och affärsmöjligheter.
Mål och mätetal	Redogörelse av relevanta mål och mätetal.

Handelsbanken stödjer TCFD:s rekommendationer och Handelsbanken kapitalförvaltning och Handelsbanken Liv har publicerat klimatrapporter i linje med rekommendationerna. Läs mer på sidan 55 under Fakta: Ansvarsfulla investeringar.

Som ett första steg i arbetet med TCFD för bankens kreditportfölj gjordes redan 2017 en genomlysning av vår utlåning till energiproduktion. Läs mer om resultatet på sidan 55 under Fakta: Ansvarsfull finansiering.

Handelsbanken har under året arbetat vidare med kartläggning och genomgång av bankens olika processer för bedömning, hantering och rapportering av klimatrelaterade risker och möjligheter för att identifiera återstående arbete så att vi fullt ut följer TCFD:s rekommendationer. Som ett kompletterande stöd i detta arbete har banken anlitat extern expertis. Det kommande arbetet handlar främst om att omarbeta och komplettera styrdokument och instruktioner, att öka kunskapsnivån om klimatrelaterade risker, såväl fysiska risker som omställningsrisker, och hur de påverkar olika sektorer samt beräkning av klimatpåverkan på bankens kreditportfölj.

Handelsbanken

Bolagsstyrningsrapport

Handelsbanken är ett svenskt publikt aktiebolag vars aktier är noterade på Nasdaq Stockholm. Styrelsen lämnar här 2019 års bolagsstyrningsrapport. Handelsbanken tillämpar Svensk kod för bolagsstyrning (utan avvikelser).

INNEHÅLL

STRUKTUR FÖR BOLAGSSTYRNING 64

BOLAGSSTYRNING I HANDELSBANKEN 66

Bankens kultur och långsiktiga mål 66

Tillämpning av Svensk kod för bolagsstyrning 66

Allmänt om reglering av och tillsyn över banker 66

AKTIEÄGARE OCH BOLAGSSTÄMMA 66

Aktieägares rättigheter 66

Aktieägare med större innehav 66

Årsstämman 2019 66

Revisorer 67

VALBEREDNING 67

Rekryterings- och mångfaldsarbete 67

STYRELSE 67

Styrelsens sammansättning 67

Styrelseledamöternas oberoende 67

Styrelsearbetets grunder 67

Styrelseordförande 68

Styrelsens arbete 2019 68

Utskotts- och kommittéarbete 68

BANKENS LEDNING 68

Verkställande direktör 68

Koncernledning 69

Beslutsfattande 69

Risk Forum 69

Verksamhetsstruktur 69

Kontorsrörelsen 69

RAMVERK FÖR KONTROLL 69

Verksamhetens interna kontroll 69

Group Compliance 69

Group Risk Control 70

Group Audit 70

POLICYDOKUMENT 70

ERSÄTTNINGSPRINCIPER I HANDELSBANKEN 72

Fast ersättning 72

Rörlig ersättning 72

Principer för ersättning till ledande befattningshavare 72

STYRELSENS RAPPORT OM INTERN KONTROLL AV DEN FINANSIELLA RAPPORTERINGEN 73

Kontrollmiljö 73

Riskbedömning 73

Kontrollaktiviteter 73

Information och kommunikation 73

Uppföljning 73

STYRELSE 74

KONCERNLEDNING 76

Struktur för bolagsstyrning

Bolagsstyrning i Handelsbanken – en översikt

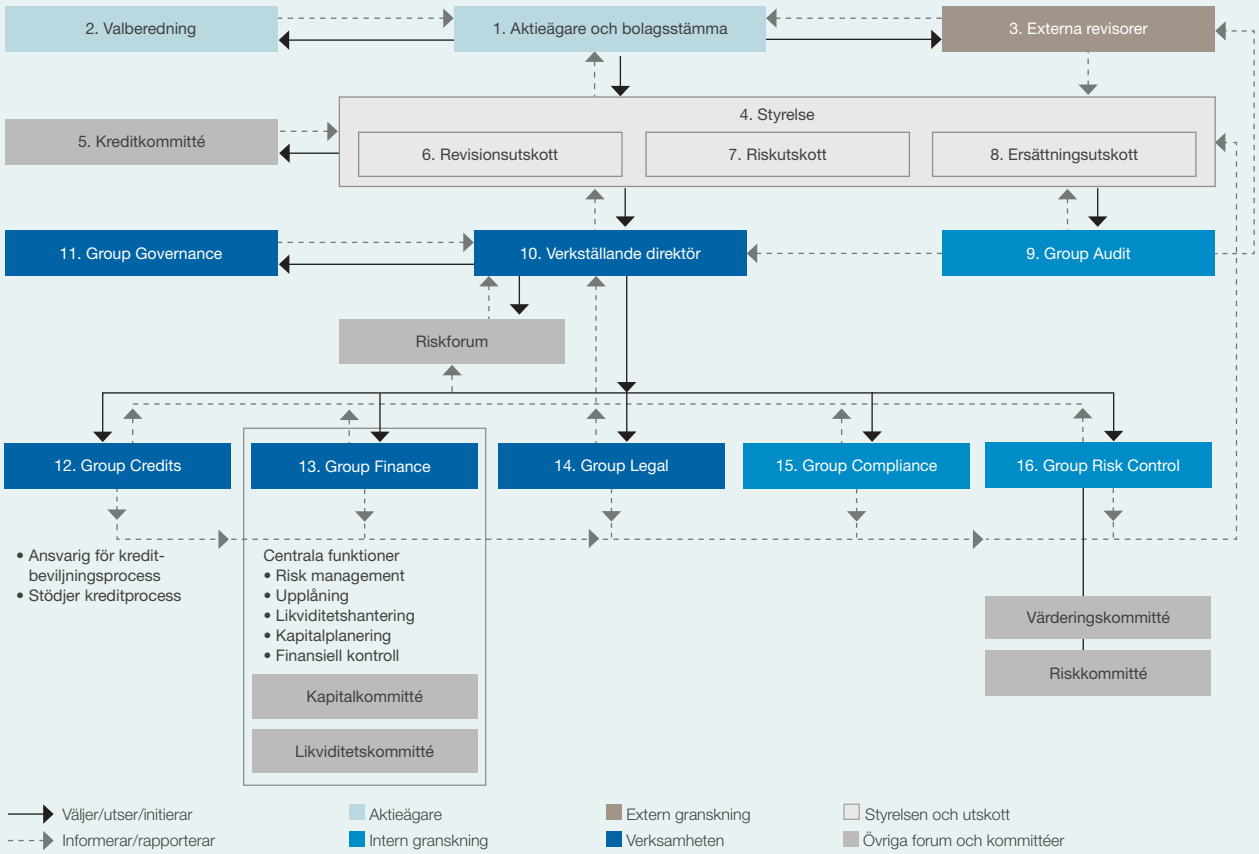

Bolagsstyrning i Handelsbanken – en översikt
Bilden sammanfattar bolagsstyrningen i Handelsbanken. Aktieägarna beslutar vid bolagsstämman. I vissa frågor bereds aktieägarnas beslut av valberedningen. Aktieägarna utser en styrelse som i sin tur utser en verkställande direktör för att sköta den löpande verksamheten. Styrelsen (i Handelsbanken benämnd centralstyrelsen) organiserar inom sig olika utskott. Som stöd för styrningen av banken har verkställande direktören cheferna för Group Finance, Group Credits, Group IT, Group HR, Capital Markets och Group Legal, samlat benämnd Koncernledningen. Inom banken finns också ett antal kontrollfunktioner. Därtill utövar aktieägarna kontroll genom de av bolagsstämman utsedda revisorerna.

1. AKTIEÄGARE OCH BOLAGSSTÄMMA

Aktieägares rätt att besluta i bankens angelägenheter utövas på bolagsstämman, som är bankens högsta beslutande organ. Varje år hålls en årsstämma som bland annat utser styrelse, styrelsens ordförande och revisorer.

2. VALBEREDNING

Valberedningen är aktieägarnas organ för beredning av förslag till årsstämman på styrelseordförande och övriga ledamöter i styrelsen, samt om arvode till ordförande och övriga ledamöter. Valberedningen föreslår även val av revisorer och arvode till dessa. Årsstämman beslutar hur valberedningen ska utses.

3. EXTERNA REVISORER

Revisorer utses av årsstämman för en period som sträcker sig till utgången av nästa årsstämma. Revisorerna är ansvariga inför aktieägarna. De granskar och lämnar en revisionsberättelse över bland annat årsredovisningen, inklusive denna bolagsstyrningsrapport, samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning. Revisorerna rapporterar dessutom muntligen och skriftligen till styrelsens revisionsutskott hur revisionen har bedrivits och hur de bedömer ordningen och den interna kontrollen i banken. Revisorerna lämnar även en sammanfattande redogörelse för revisionen till styrelsen i sin helhet.

4. STYRELSE

Styrelsen ansvarar för bankens organisation och förvaltar bankens angelägenheter för aktieägarnas räkning. Styrelsen ska fortlöpande bedöma bankens ekonomiska situation och se till att banken är organiserad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bankens ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Styrelsen fastställer policyer och instruktioner för hur detta ska utföras, samt fastställer en arbetsordning för styrelsen och en instruktion för verkställande direktören.

Av dessa centrala styrdokument framgår hur ansvar och befogenheter fördelas mellan styrelsen som helhet, utskott, kommittéer, styrelsens ordförande och verkställande direktören. Styrelsen utser verkställande direktören, vice verkställande direktörer och chefer för Group Risk Control, Group Compliance och Group Audit, samt beslutar om anställningsvillkor för bland annat dessa personer. Ordföranden ansvarar för utvärdering av styrelsens arbete och informerar valberedningen om resultatet av utvärderingen.

5. KREDITKOMMITTÉ

Styrelsen har inrättat en kreditkommitté som beslutar i sådana kreditärenden som beloppsmässigt överstiger den beslutandelimit som centralstyrelsen har delegerat till annan enhet. Ärenden av särskild betydelse, liksom krediter till styrelseledamöter och vissa personer i

ledande ställning, avgörs dock av hela styrelsen. En representant från den enhet inom banken som kreditärendet gäller är föredragande i kreditkommittén.

6. REVISIONSUTSKOTT

Styrelsens revisionsutskott övervakar den finansiella rapporteringen genom att granska viktiga redovisningsfrågor och andra förhållanden som kan påverka den finansiella rapporteringens kvalitativa innehåll. Utskottet övervakar även effektiviteten i bankens och koncernens interna kontroll, internrevision och riskhantering av den finansiella rapporteringen samt de externa revisorernas opartiskhet och självständighet. Utskottet utvärderar revisionsinsatsen och biträder valberedningen i fråga om val av revisor. Utskottet tar även del av rapporter från bankens interna och externa revisorer.

7. RISKUTSKOTT

Styrelsens riskutskott övervakar riskkontroll och riskhantering i koncernen Handelsbanken. Utskottet bereder beslut i styrelsen om bland annat bankens riskstrategi och risktolerans samt behandlar rapporter från Group Compliance och Group Risk Control.

8. ERSÄTTNINGSUTSKOTT

Styrelsens ersättningsutskott utvärderar de ledande befattningshavarnas anställningsvillkor mot bakgrund av gällande marknadsvillkor. Bland utskottets uppgifter ingår också bland annat att bereda styrelsens förslag till årsstämman om riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare, att följa och utvärdera tillämpningen av dessa riktlinjer liksom att bereda styrelsens beslut om ersättningar och andra anställningsvillkor för de ledande befattningshavarna samt chefen för Group Audit. Utskottet gör även en bedömning av Handelsbankens ersättningspolicy och ersättningssystem.

9. GROUP AUDIT

Group Audit, internrevision, granskar självständigt och oberoende koncernens verksamhet och redovisning. En central uppgift för Group Audit är att bedöma och verifiera processer för riskhantering, intern kontroll och bolagsstyrning. Chefen för Group Audit utses av styrelsen och rapporterar regelbundet muntligen och skriftligen till revisionsutskottet och lämnar även en årlig sammanfattande rapportering till styrelsen i sin helhet.

10. VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR

Verkställande direktören utses av styrelsen att leda Handelsbankens löpande verksamhet. För verkställande direktören gäller, förutom instruktioner från styrelsen, reglerna i aktiebolagslagen och en rad andra författningar om bankens bokföring, medelsförvaltning och kontroll över verksamheten.

11. GROUP GOVERNANCE

Group Governance, enheten för bolagsstyrning, ser till att beslut som fattas på bolagsstämma och i styrelsen, samt förändringar i lagstiftning, regelverk och bolagsstyrningskod, omsätts till policydokument från styrelsen samt interna riktlinjer och instruktioner från verkställande direktören i syfte att fastställa övergripande ansvar och befogenheter i banken.

12. GROUP CREDITS

Group Credits ansvarar för utformningen samt upprätthållandet av bankens kreditprocess och för beredning av de större kreditärenden som beslutas av styrelsens kreditkommitté eller styrelsen i sin helhet. Chefen för avdelningen, Handelsbankens Chief Credit Officer, rapporterar till verkställande direktören och är ledamot i den av styrelsen inrättade kreditkommittén. Chief Credit Officer rapporterar även till styrelsen om förluster och risker i kreditportföljen.

13. GROUP FINANCE

Group Finance ansvarar för styrsystem, rapportering, bokföring, redovisning och skatt. Avdelningen ansvarar även för koncernens likviditet, finansiering, kapital och för koncernens samlade riskhantering av finansiella risker, likviditetsrisker och försäkringsrisker. För en utförlig beskrivning av denna riskhantering hänvisas till not K2 på sidorna 96–133. Chefen för Group Finance, Handelsbankens CFO, rapporterar till verkställande direktören samt rapporterar på verkställande direktörens uppdrag fortlöpande till styrelsens revisionsutskott, riskutskott samt om marknadsrisker, likviditet, upplåning och kapital till styrelsen i sin helhet.

14. GROUP LEGAL

Group Legal ansvarar för juridiska frågor i koncernen och tillhandahåller juridisk rådgivning till andra enheter. Avdelningen övervakar utvecklingen av regler, lagar, standarder och riktlinjer på Handelsbankens hemmamarknader.

15. GROUP COMPLIANCE

Compliancefunktionens huvudansvar är att aktivt verka för god regelefterlevnad inom koncernen och för att Handelsbankens låga tolerans för de risker som är förknippade med bristande regelefterlevnad uppfylls. Compliancefunktionen hanterar även myndighetskontakter relaterade till tillsynsärenden. Funktionen ska ge råd och stöd kring regelefterlevnad till koncernens personal, verkställande direktör och styrelse samt löpande informera berörda enheter om de risker som kan uppkomma i verksamheten till följd av bristande regelefterlevnad.

Härutöver ska funktionen informera och utbilda berörda personer om nya eller ändrade regler. Compliancefunktionen ska också identifiera vilka risker som finns för att koncernen inte fullgör sina förpliktelser enligt förordningar, lagar och andra regler som gäller för den tillståndspliktiga verksamheten. Den ska också kontrollera och följa upp att dessa risker hanteras av berörda enheter samt avge rapporter enligt fastställda rutiner.

Koncernen har en compliancechef som är direkt underställd verkställande direktören och som ansvarar för compliancefunktionen i koncernen liksom för rapportering om regelefterlevnad. Compliancefunktionen är oberoende och organisatoriskt skild från de funktioner och områden som den ska övervaka och kontrollera. Chefen för Group Compliance rapporterar regelbundet till verkställande direktören, riskutskottet och styrelsen i frågor om regelefterlevnad.

16. GROUP RISK CONTROL

Group Risk Control ansvarar för att kontrollera och rapportera koncernens alla väsentliga risker på aggregerad nivå. Ansvaret omfattar kredit- och marknadsrisker (ränte-, valutakurs-, aktiekurs- och råvaruprisrisker), operativa risker, likviditetsrisker, försäkringsrisker och risker förenade med koncernens ersättningssystem. Group Risk Control rapporterar löpande till verkställande direktören och regelbundet till riskutskottet, ersättningsutskottet och styrelsen. Chefen för Group Risk Control, Handelsbankens CRO, lämnar även fortlöpande information till CFO. Group Risk Control är direkt underställd verkställande direktören och agerar självständigt och oberoende av den kontrollerade verksamheten. Group Risk Control har det funktionella ansvaret för all riskkontroll i koncernen.

Mer information

Mer om bolagsstyrning i Handelsbanken finns att läsa på handelsbanken.com. Där finns bland annat följande information:

- tidigare års bolagsstyrningsrapporter från och med 2008
- bolagsordning
- information om valberedningen
- protokoll från bolagsstämmor från och med 2008.

BOLAGSSTYRNING I HANDELSBANKEN

Bolagsstyrning handlar om hur rättigheter och skyldigheter fördelas mellan bankens organ i enlighet med gällande lagar och regler. Bolagsstyrning innefattar också systemen för beslutsfattande och den struktur genom vilken aktieägarna direkt eller indirekt styr banken. Handelsbankens aktieägare utövar bolagsstyrning främst genom att de väljer styrelse. Styrelsen utser och ger instruktioner till verkställande direktören.

Grundläggande för bolagsstyrning i Handelsbanken är dels bolagsordningen och de dokument som antas av styrelsen, till exempel styrelsens arbetsordning, instruktioner till verkställande direktören och chefen för Group Audit samt kreditinstruktionen jämte policydokument för bankens verksamhet (se även sidorna 70–72), dels de instruktioner och riktlinjer som utfärdas av verkställande direktören. Dessa dokument revideras varje år och vid behov.

Grunden för fungerande bolagsstyrning är dock inte enbart formella dokument utan också bankens företagskultur, företagsmål, arbetssätt och ersättningssystem.

En central del i styrningen av Handelsbanken är att hantera de risker som uppkommer i verksamheten. Riskhanteringen behandlas utförligt i ett separat riskavsnitt i årsredovisningen, not K2 på sidorna 96–133 i bankens Pelare 3-rapport, och mer kortfattat i denna bolagsstyrningsrapport.

Bankens kultur och långsiktiga mål

Handelsbankens företagsmål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara konkurrenter på hemmamarknaderna. Det ska främst nås genom nöjdare kunder och lägre kostnader. Målet syftar bland annat till att ge aktieägarna en långsiktigt god värdetillväxt.

Handelsbanken har ett decentraliserat arbetssätt med stark lokal förankring genom ett rikstäckande kontorsnät och långsiktighet i kundrelationerna. Bankens decentraliserade sätt att arbeta innebär i sig en stark tilltro till medarbetarnas vilja och förmåga att ta ansvar. Detta arbetssätt har konsekvent tillämpats under årtionden och har lett till bankens mycket starka företagskultur.

Resultatandelssystemet Oktogonen stärker medarbetarnas fokus på lönsamhet och är därigenom ett sätt att stärka en företagskultur präglad av kostnadsmedvetenhet och försiktighet. Avsättningar till Oktogonen sker om Handelsbankens lönsamhet är bättre än genomsnittet för jämförbara konkurrenter på bankens hemmamarknader samt efter styrelsens samlade bedömning avseende bankens utveckling.

Handelsbanken har en långsiktig syn på såväl medarbetare som kunder. Bankens önskemål är att rekrytera unga medarbetare för en långvarig anställning i banken genom att erbjuda utvecklingsmöjligheter som gör banken självförsörjande på kompetenta medarbetare och chefer.

Denna långsiktighet gäller även bankens förhållningssätt till sina kunder. Det tar sig bland annat uttryck i ambitionen att alltid ge kunden bästa möjliga råd, utan att snegla på vad som på kort sikt är mest lönsamt för banken. På så sätt bygger banken långvariga relationer med både kunder och medarbetare.

Tillämpning av Svensk kod för bolagsstyrning

Handelsbanken tillämpar Svensk kod för bolagsstyrning utan avvikelser. Koden finns tillgänglig hos Kollegiet för svensk bolagsstyrning, bolagsstyrning.se.

Allmänt om reglering av och tillsyn över banker

Svenska bankers verksamhet regleras i lag och bankverksamhet får enbart bedrivas efter tillstånd från Finansinspektionen.

Regelverket för bankrörelse är mycket omfattande och beskrivs inte närmare i denna rapport. En förteckning över de mest centrala reglerna finns på Finansinspektionens webbplats. Handelsbankens huvudprincip för verksamhet utanför Sverige är att tillämpa såväl det svenska regelverket som värdlandets regler, om de är strängare eller kräver avvikelser från svenska regler.

Finansinspektionen utövar en omfattande tillsyn över bankens verksamhet i Sverige och i alla länder där banken bedriver verksamhet i filial, det vill säga när den utländska verksamheten utgör en del av den svenska juridiska personen Svenska Handelsbanken AB. Tillsynsinsatserna samordnas i ett tillsynskollegium för Handelsbanken under den svenska Finansinspektionens ledning. Tillsynsmyndigheter i andra länder bedriver en begränsad tillsyn över filialernas verksamhet men har full tillsyn över bankens dotterbolag utanför Sverige.

Den svenska tillsynen bygger förutom på lagar och förordningar även på föreskrifter och allmänna råd från Finansinspektionen. Finansinspektionen kräver en omfattande rapportering av bland annat bankens organisation, beslutsstruktur och interna kontroll.

I Finansinspektionens arbete ingår också att systematiskt besöka olika delar av banken. Syftet är att följa upp hur banken i praktiken lever upp till villkor i lämnade tillstånd och de detaljerade regelverken i övrigt.

AKTIEÄGARE OCH BOLAGSSTÄMMA

Aktieägares rättigheter

Handelsbanken hade vid utgången av 2019 fler än 120 000 aktieägare. De har rätt att besluta i bolagets angelägenheter på ordinarie bolagsstämma (årsstämma) eller extra bolagsstämma. I Handelsbanken finns aktier i två serier, A och B. Serie A är den helt dominerande serien och svarade vid utgången av 2019 för drygt 98 procent av alla utestående aktier. Aktie av serie A har en röst och aktie av serie B har en tiondels röst. Handelsbankens bolagsordning anger att ingen aktieägare vid bolagsstämma får rösta för mer än tio procent av det totala antalet röster i banken. Aktie av serie A respektive av serie B ger rätt till samma andel av vinsten.

För att en aktieägare ska kunna få ett ärende behandlat vid årsstämman måste denne komma in med en skriftlig begäran till styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman. När en sådan begäran ska vara styrelsen tillhanda framgår före stämman på handelsbanken.com.

På årsstämman fattar bankens aktieägare en rad beslut av stor vikt för bankens styrning. Aktieägarna fattar bland annat beslut om:

- fastställande av resultat- och balansräkning
- vinstdisposition
- ansvarsfrihet för styrelsen och verkställande direktören när det gäller det gångna verksamhetsåret
- hur många och vilka som ska sitta i bankens styrelse och vilka som ska vara bankens revisorer
- arvoden till styrelseledamöter och revisorer
- riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare.

Därutöver fattar aktieägarna på en bolagsstämma beslut om eventuell ändring av bankens bolagsordning. Bolagsordningen är det grundläggande styrdokumentet för banken, där det bland annat framgår vilken verksamhet banken ska bedriva, gränser för aktiekapitalets storlek, aktieägarnas rätt att delta på bolagsstämma och vilka ärenden som ska förekomma på årsstämman. Bolagsordningen anger även att antalet styrelseledamöter ska vara lägst åtta och högst 15. De väljs för ett år i taget. Handelsbankens bolagsordning innehåller inga bestämmelser rörande tillsättande och entledigande av styrelseledamöter eller om ändring av bolagsordningen.

Information inför bankens bolagsstämmor publiceras på handelsbanken.com. Där finns också protokoll från tidigare bolagsstämmor både på svenska och engelska.

Aktieägare med större innehav

Två aktieägare hade vid utgången av 2019 mer än tio procent av rösterna: Stiftelsen Oktogonen med 10,5 procent och AB Industrivärden med 10,6 procent. Utförliga uppgifter om bankens största svenska aktieägare finns på sidan 41.

Årsstämman 2019

Årsstämman ägde rum den 27 mars 2019.

Drygt 1 600 aktieägare var företrädda på stämman. De representerade närmare 56,2 procent av alla röster i banken. Vid stämman var samtliga av styrelsens ledamöter utom en närvarande. Vidare deltog valberedningens ordförande Helena Stjernholm, och från de stämmovalda revisionsbolagen deltog huvudansvarig revisor Jesper Nilsson från Ernst & Young AB och huvudansvarig revisor Johan Rippe från PricewaterhouseCoopers AB. Ordförande vid stämman var advokat Sven Unger.

På stämman fattade aktieägarna beslut om bland annat följande:

- Ordinarie utdelning med 5,50 kronor per aktie.
- Bemyndigande för styrelsen att besluta om förvärv av högst 120 miljoner aktier i banken samt avyttring av aktier.

- Styrelsen ska bestå av elva ledamöter.
- Omval av tio styrelseledamöter och nyval av en styrelseledamot, Carina Åkerström, för tiden intill slutet av nästa årsstämma.
- Val av Pär Boman till ordförande i styrelsen.
- Arvoden ska betalas till styrelsens ledamöter med 3 400 000 kronor till styrelsens ordförande, 970 000 kronor till vice ordföranden och 690 000 kronor till övriga ledamöter. Ersättning för utskottsarbete ska betalas till varje ledamot i kreditkommittén med 400 000 kronor, i ersättningsutskottet med 140 000 kronor, i riskutskottet med 400 000 kronor och i revisionsutskottet med 400 000 kronor. För riskutskottet beslutades att arvodet till utskottets ordförande ska vara 450 000 och för revisionsutskottet beslutades att arvodet till utskottets ordförande ska vara 500 000 kronor. Styrelseledamöter som är anställda i Handelsbanken ska inte erhålla något arvode.
- Till revisorer valdes Ernst & Young AB (omval) och PricewaterhouseCoopers AB (omval) för tiden intill slutet av den årsstämma som ska hållas 2020.

Vidare beslutade aktieägarna på stämman att fastställa de riktlinjer för ersättning och andra anställningsvillkor för ledande befattningshavare som styrelsen föreslagit, nämligen följande:

- De samlade totala ersättningarna ska vara marknadsmässiga.
- Ersättning ges endast i form av fast lön, avsättning till pension och sedvanliga löneförmåner.
- Banken kan, efter särskilt beslut av styrelsen, tillhandahålla tjänstebostad.
- Rörliga ersättningsformer som bonus eller tantiem förekommer inte.
- De ledande befattningshavarna omfattas, på samma villkor som alla medarbetare i banken, av resultatandelssystemet Oktogonen.
- Pensionsåldern är normalt 65 år. Pensionsförmånerna är premiebaserade och kan betalas utöver kollektivavtalad pensionsplan.
- Uppsägningstiden är från befattningshavarens sida sex månader och från Handelsbankens sida högst tolv månader. Om banken säger upp avtalet senare än fem år efter inträde i gruppen ledande befattningshavare, utgör uppsägningstiden högst 24 månader. Härutöver betalas ingen avgångsersättning. Andra tider kan följa av kollektivavtal eller arbetsrättsliga regler.
- Styrelsen ska ha rätt att undantagsvis frångå de fastställda riktlinjerna om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl för det.

Närvaro på årsstämman 2014–2019

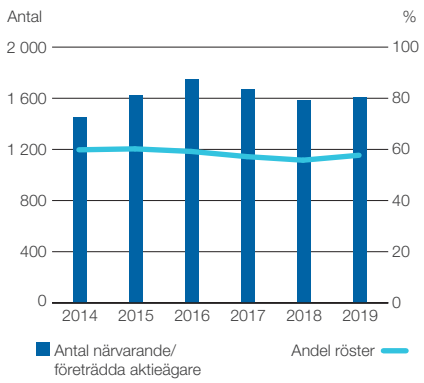

Riktlinjerna påverkar inte sådan ersättning till ledande befattningshavare som bestämts tidigare. Riktlinjerna tillämpas för verkställande direktören, övriga ledande befattningshavare och sådana centralstyrelseledamöter i Handelsbanken som också är anställda i banken.

Revisorer

Jesper Nilsson har varit auktoriserad revisor sedan 2007 och är huvudansvarig revisor för Ernst & Young AB i Handelsbanken och ordförande i Handelsbankens revisorskollegium. Han är även revisor i bland annat Intrum, Creades och Alecta. Jesper Nilsson är född 1964.

Johan Rippe har varit auktoriserad revisor sedan 1999 och är huvudansvarig revisor för PricewaterhouseCoopers AB i Handelsbanken. Han är även revisor i bland annat Stena, Getinge och Lundin Petroleum och därtill vice vd i PricewaterhouseCoopers AB och styrelseordförande i FAR. Johan Rippe är född 1968.

VALBEREDNING

På årsstämman 2010 beslutade aktieägarna att fastställa en instruktion för hur valberedningen ska utses. Enligt beslutet ska instruktionen gälla till dess den ändras av en senare årsstämma. Av instruktionen framgår bland annat att valberedningen ska bestå av fem ledamöter: styrelsens ordförande och en representant för var och en av de fyra största ägarna i banken per den 31 augusti året före det år som årsstämman hålls.

I valberedningen ska det dock inte ingå någon representant för företag som utgör en betydande konkurrent inom något av bankens huvudområden. Det är styrelseordförandens uppgift att kontakta de största ägarna för att dessa ska utse varsin representant att tillsammans med ordföranden utgöra valberedning. 2020 års valberedning presenteras i tabellen nedan.

Representant	Ägare	Röstandel i % per den 31 aug 2019
Helena Stjernholm, ordförande	Industrivärden	10,6
Christian Dahl	Stiftelsen Oktogonen	10,5
Mats Guldbrand	Ägargruppen Lundberg	3,7
Bo Selling	Alecta	1,4
Pär Boman, styrelseordförande		

Uppgifter om valberedningens sammansättning har funnits tillgängliga på handelsbanken.com sedan den 21 september 2019.

Valberedningens uppgift är att inför årsstämman den 25 mars 2020 lämna förslag på val av ordförande under årsstämman, förslag på ordförande och övriga ledamöter i styrelsen, styrelsearvode till ordföranden och övriga ledamöter samt ersättning för utskottsarbete. Vidare har Handelsbankens styrelse beslutat att förslag om val av och arvode till revisorer ska lämnas av valberedningen.

Rekryterings- och mångfaldsarbete

Valberedningen tar i sitt arbete hänsyn till frågor om mångfald, inklusive könsfördelning, i styrelsen. Handelsbankens styrelse har antagit en policy för främjande av mångfald i styrelsen. Policyn stadgar att för att främja oberoende åsikter och ett kritiskt ifrågasättande är det eftersträvansvärt att styrelsen präglas av en tillräcklig mångfald vad gäller ålder, kön, geografiskt ursprung samt utbildnings- och yrkesbakgrund. Andelen kvinnor i bankens styrelse uppgår till 45 procent och andelen ledamöter av annan nationalitet än där Handelsbanken har sitt säte uppgår till 36 procent. Till grund för sitt förslag till årsstämman lägger valberedningen även den utvärdering av styrelsen som styrelsens ordförande ombesörjer.

STYRELSE

Sedan aktieägarna på årsstämman 2019 utsett Pär Boman till styrelsens ordförande, utsågs Fredrik Lundberg till vice ordförande på det konstituerande styrelsesammanträdet i anslutning till årsstämman. Styrelsen utsåg samtidigt ledamöter i kreditkommittén, revisionsutskottet, riskutskottet och ersättningsutskottet. Uppgifter om styrelsen lämnas på sidorna 74–75.

Styrelsens sammansättning

Styrelsen har under 2019 bestått av elva ledamöter. Vid styrelseval föreslår valberedningen ledamöterna. Från och med dagen för årstämman 2020 ingår i styrelsen två ledamöter och två suppleanter som är arbetstagarrepresentanter i enlighet med tillämplig lagstiftning.

Styrelsens ledamöter har en bred och omfattande erfarenhet från näringslivet. Flera av ledamöterna är eller har varit verkställande direktörer i större företag och flertalet har uppdrag som ledamöter i styrelser för större företag. Se även sidorna 74–75. Flera ledamöter har arbetat i bankens styrelse under lång tid och är väl förtrogna med bankens verksamheter. Valberedningens förslag, inklusive dess motiveringar, från tidigare årsstämmor finns tillgängliga på handelsbanken.com.

Styrelseledamöternas oberoende

Svensk kod för bolagsstyrning innehåller bestämmelser om att majoriteten av de bolagsstämmovalda ledamöterna ska vara oberoende i förhållande till banken och bankledningen, samt att minst två av de oberoende ledamöterna ska vara oberoende även i förhållande till aktieägare som kontrollerar tio procent eller mer av aktier eller röster i banken. Styrelsens sammansättning uppfyller kraven på oberoende enligt koden.

Styrelsearbetets grunder

De grundläggande bestämmelserna om uppgiftsfördelningen mellan styrelse, styrelsens

utskott, ordförande, verkställande direktör och Group Audit kommer till uttryck i styrelsens arbetsordning samt i styrelsens instruktioner till verkställande direktören och till chefen för Group Audit.

Styrelseordförande

Av styrelsens arbetsordning framgår bland annat att ordföranden ska se till att styrelsens arbete bedrivs effektivt och att styrelsen fullgör sina skyldigheter. I detta ligger att organisera och leda styrelsens arbete samt att skapa bästa möjliga förutsättningar för dess arbete. Dessutom ska ordföranden se till att styrelsens ledamöter löpande uppdaterar och fördjupar sina kunskaper om bankens verksamhet och att nya ledamöter får lämplig introduktion och utbildning. Ordföranden ska stå till förfogande som rådgivare och diskussionspartner till verkställande direktören, men också bereda styrelsens utvärdering av verkställande direktörens arbete.

Till ordförandens uppgifter hör också att vara ordförande i kreditkommittén och ersättningsutskottet samt att vara ledamot i revisionsutskottet och riskutskottet. Därutöver är det ordförandens uppgift att se till att styrelsens arbete utvärderas varje år. Styrelseutvärderingen har 2019 skett genom en enkät och genom samtal mellan ordföranden och varje ledamot. Ordföranden har informerat styrelsen om utfallet av utvärderingen och lett en diskussion om det i styrelsen. Han har även informerat valberedningen om styrelseutvärderingen. Ordföranden ansvarar för kontakterna med de större ägarna i ägarfrågor.

I styrelsen förekommer i övrigt ingen annan regelbunden arbetsfördelning än vad som följer av arbetet i styrelsens utskott.

Styrelsens arbete 2019

Styrelsen har under året haft 15 möten inklusive ett längre strategimöte.

Bilden på sidan 69 visar en översikt av styrelsens arbete 2019 med återkommande större ärenden vid ordinarie styrelsemöten. Därutöver rapporteras vad som förekommit på utskottens möten på det styrelsesammanträde som följer närmast efter respektive utskottssammanträde.

Utskotts- och kommittéarbete

Kreditkommittén

Kreditkommittén hade åtta ledamöter; styrelsens ordförande (Pär Boman, som även är ordförande i kommittén), vice ordförande (Fredrik Lundberg), ordföranden i revisionsutskottet (Bente Rathe), verkställande direktören (Carina Åkerström), chefen för Group Credits (Per Beckman) samt tre av styrelsen utsedda styrelseledamöter (Jon Fredrik Baksaas, Ole Johansson och Hans Biörck).

Kreditkommittén sammanträder i regel en gång i månaden för beslut i kreditärenden över en viss limitnivå och som inte på grund av ärendets betydelse eller lagkrav ska avgöras av styrelsen i sin helhet. Chefer för regionbankerna och chefen för Handelsbanken International har under 2019 föredragit ärenden från de egna enheterna i kreditkommittén, och deltagit som åhörare till övriga ärenden, i syfte att få en god bild av styrelsens syn på risk. Kreditärenden som beslutas av styrelsen i sin helhet föredras av chefen för Group Credits. Kreditinstruktionen medger att verkställande direktören och chefen för Group Credits fattar beslut i kreditärenden mellan kreditkommitténs möten om dröjsmål med beslut skulle innebära en olägenhet för banken eller kredittagaren.

Kreditkommittén har under 2019 haft elva möten.

Revisionsutskottet

Revisionsutskottet bestod av styrelsens ordförande (Pär Boman) och fyra av styrelsen utsedda styrelseledamöter (Jon Fredrik Baksaas, Ole Johansson, Lise Kaae och Bente Rathe). De senare är oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större ägare. Bente Rathe utsågs till utskottets ordförande.

Revisionsutskottets arbetsuppgifter omfattar bland annat följande:

- övervaka den finansiella rapporteringen samt effektiviteten i bankens interna kontroll, internrevision och riskhantering av finansiell rapportering
- lämna rekommendationer och förslag om den finansiella rapporteringen
- bereda styrelsens beslut om en revisionsplan för Group Audits arbete och beakta rapporter från Group Audit
- ha regelbunden kontakt med externrevisorerna som rapporterar till utskottet avseende viktiga omständigheter som framkommit vid den lagstadgade revisionen
- hålla sig informerad om revisionen av årsredovisning och koncernredovisning och om Revisorsinspektionens kvalitetskontroll
- biträda valberedningen i fråga om förslag till revisor och därvid lämna en rekommendation om val av revisorer
- informera styrelsen om resultatet av revisionen och om på vilket sätt revisionen bidrog till den finansiella rapporteringens tillförlitlighet
- granska och övervaka de externa revisorernas opartiskhet och självständighet och då särskilt uppmärksamma om revisor tillhandahåller bolaget andra tjänster än revision.

Alla delårsrapporter och bokslutskommunikéer gås igenom av revisionsutskottet. Föredragande är verkställande direktören, CFO, chefen för Group Audit samt huvudansvariga från de revisionsbolag som årsstämman utsett till revisorer. Utskottets ledamöter har även möjlighet att ställa frågor till chefen för Group Audit och externrevisorer utan närvaro av bankledningen.

Revisionsutskottet har under 2019 haft tio möten.

Riskutskottet

Riskutskottet bestod av styrelsens ordförande (Pär Boman) och fem av styrelsen utsedda styrelseledamöter (Jon Fredrik Baksaas, Ole Johansson, Kerstin Hessius, Lise Kaae och Bente Rathe). De senare är oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större ägare. Kerstin Hessius utsågs till utskottets ordförande.

Riskutskottets arbetsuppgifter omfattar bland annat följande:

- behandla rapporter från och föredragningar av cheferna för Group Risk Control och Group Compliance
- bereda styrelsens beslut om fastställande av den interna kapitalutvärderingen
- behandla validering och utvärdering av det interna riskklassificeringssystemet
- bereda styrelsens beslut om risktolerans och riskstrategi
- behandla utvärdering av de riskberäkningsmetoder som används för limitering av finansiella risker, beräkning av kapitalkrav och beräkning av ekonomiskt kapital
- bereda styrelsens beslut om fastställande av Handelsbankens återhämtningsplan.

Chefen för Group Risk Control, tillika bankens CRO, och chefen för Group Compliance föredrar själva sina rapporter för riskutskottet. Utskottets ledamöter har även möjlighet att ställa frågor till CRO och chefen för Group Compliance utan närvaro av bankledningen. Närvarande vid riskutskottets möten är även bankens verkställande direktör, CFO, chefen för Group Credits och chefen för Group Legal.

Riskutskottet har under 2019 haft åtta möten.

Ersättningsutskottet

Ersättningsutskottet bestod av styrelsens ordförande (Pär Boman, som även är ordförande i utskottet) och två av styrelsen utsedda styrelseledamöter (Ole Johansson och Bente Rathe), vilka är oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större ägare.

Bland ersättningsutskottets uppgifter ingår att göra en oberoende bedömning av bankens ersättningspolicy och ersättningssystem. Vidare bereder ersättningsutskottet bland annat ersättningsärenden som ska beslutas av styrelsen och årsstämman. Sedan aktieägarna på årsstämman beslutat om riktlinjer för ersättningsvillkor till ledande befattningshavare, beslutar styrelsen om ersättning till dessa och cheferna för kontrollfunktioner som utgörs av Group Audit, Group Risk Control samt Group Compliance. Ersättningsutskottet utvärderar årligen riktlinjerna samt ersättningsstrukturer och ersättningsnivåer i Handelsbanken i enlighet med Svensk kod för bolagsstyrning. Ett uttalande om detta från utskottet publiceras på handelsbanken.com före årsstämman.

Ersättningsutskottet har under 2019 haft elva möten.

BANKENS LEDNING

Verkställande direktör

Carina Åkerström är verkställande direktör sedan mars 2019. Hon är född 1962, har en Jur. Kand. och har arbetat i Handelsbanken sedan 1986. År 2008 inträdde Carina Åkerström i koncernledningen då hon utsågs till vice verkställande direktör och chef för Regionbanken

Östra Sverige. År 2010 utsågs hon till chef för Regionbanken Stockholm. Carina Åkerström utsågs till ställföreträdande koncernchef 2016 samtidigt som hon behöll sitt ansvar som chef för Regionbanken Stockholm. Carina Åkerström har inga väsentliga uppdrag utanför Handelsbanken, förutom som vice ordförande i Svenska Bankföreningen samt styrelseledamot i World Childhood Foundation. Eget och närståendes innehav av aktier i banken uppgår till 10 500 aktier samt 30 427 aktier indirekt i Handelsbanken via vinstandelsstiftelsen Oktogonen. Varken verkställande direktören eller hennes närstående har några väsentliga aktieinnehav, eller andra delägarskap i bolag som banken har betydande affärsförbindelser med.

Koncernledning

I Handelsbankens koncernledning ingår förutom verkställande direktören även CFO och cheferna för Group IT, Group Credits, Group Legal, Group HR och Capital Markets. Cheferna för Affärsutveckling Sverige och Regionbanken Stockholm är adjungerade till koncernledningen. Koncernledningen är ett forum för att behandla koncernövergripande frågor och övriga frågor av stor vikt ur ett koncernperspektiv. Inför beslut i sådana frågor sker regelmässigt behandling i koncernledningen.

Beslutsfattande

Ansvar och befogenheter i Handelsbanken har i stor utsträckning tilldelats enskilda befattningshavare, snarare än grupper och kommittéer. Dock förekommer kollektiva beslut i sådana kreditbeslut som fattas i kreditkommittéer och regionbanksstyrelser. Vid sådana beslut krävs dessutom enighet hos ledamöterna.

Risk Forum

I Handelsbanken finns Risk Forum, som är ett forum för uppföljning av riskhantering inom olika områden samt fördjupade diskussioner kring bankens övergripande risksituation inför styrelsens möten. I Risk Forum ingår förutom verkställande direktören bland annat CFO och cheferna för Group Risk Control, Group Compliance, Group Governance och Group Legal.

Verksamhetsstruktur

Handelsbanken arbetar sedan lång tid med en decentraliserad modell, där så gott som alla viktiga affärsbeslut fattas på de lokala bankkontoren, nära kunden. Verksamheten bedrivs i stor utsträckning i moderbolaget, men även i dotterbolag.

Kontorsrörelsen

Kontorsrörelsen är geografiskt organiserad i regionbanker; fem i Sverige, fem i Storbritannien och en i respektive Danmark, Finland, Norge och Nederländerna. Dessa länder utgör bankens hemmamarknader. Varje regionbank leds av en chef. Regionbankerna i Storbritannien samordnas under chefen för Storbritannien (Handelsbanken UK). Sedan december 2018 är den brittiska verksamheten organiserad i dotterbolaget; Handelsbanken plc.

I Danmark, Finland, Norge och Nederländerna är chefen för respektive regionbank även landschef. Dessa, jämte chefen för verksamheten i Storbritannien och landscheferna inom den internationella verksamheten utanför hemmamarknaderna, ansvarar gentemot myndigheterna i respektive land för all verksamhet banken och dess dotterbolag bedriver i landet.

RAMVERK FÖR KONTROLL

Verksamhetens interna kontroll

Ansvaret för intern kontroll har delegerats från verkställande direktören till chefer som är direkt underställda verkställande direktören, vilka ansvarar för den interna kontrollen inom sina respektive enheter. Dessa chefer har i sin tur delegerat ansvaret för internkontrollen till chefer som är underställda dem. Ansvaret innebär att det ska finnas ändamålsenliga instruktioner och rutiner för verksamheten och att efterlevnaden av dessa rutiner ska följas upp regelbundet. Ansvaret för den interna kontrollen och regelefterlevnaden är således en integrerad del av chefsansvaret på alla nivåer i banken.

Group Compliance

Regelefterlevnad är ett ansvar för alla i koncernen. Åtgärder för att trygga regelefterlevnaden är en del av den interna kontrollen och ansvar för att säkerställa regelefterlevnad åvilar därför såväl funktionsansvariga, produktansvariga, produktägare som chefer och medarbetare i Handelsbanken. Funktionen för regelefterlevnad (Group Compliance) övervakar och kontrollerar

Styrelsens arbete 2019[1] – återkommande större ärenden vid ordinarie styrelsemöten[2]

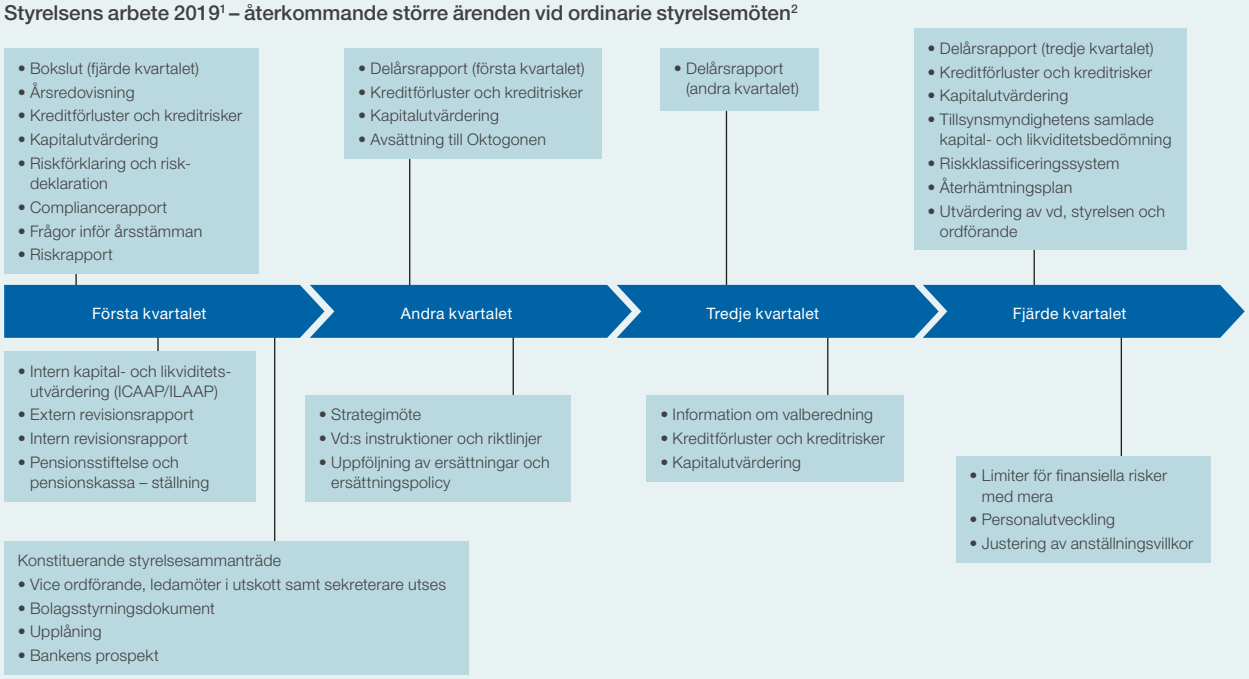

[1] Utskottens arbeten är ej redovisade i bilden.
[2] Vid samtliga möten behandlas utnyttjande av marknadsrisklimiter, likviditet och upplåning samt affärsläget.

regelefterlevnaden inom koncernen. Regelverken är ofta komplicerade och den enskilde medarbetarens kännedom om reglerna kan ibland vara begränsad. Därför är möjligheten till råd och stöd från Compliance väsentlig, inte minst vid implementering av nya eller ändrade regelverk eller vid förändringar i koncernens produkter, tjänster, processer och organisation.

Den centrala avdelningen för regelefterlevnad (Group Compliance) är en oberoende enhet med det funktionella ansvaret för compliancefrågor i koncernen.

Chefen för Group Compliance utses av centralstyrelsen och rapporterar varje kvartal direkt till verkställande direktören om regelefterlevnaden i koncernen. Två gånger om året rapporterar chefen för Group Compliance direkt till styrelsens riskutskott om regelefterlevnaden i koncernen och en gång om året till styrelsen i sin helhet. Dessutom rapporteras väsentliga iakttagelser löpande till verkställande direktören.

Group Risk Control

Banken präglas av en tydlig ansvarsfördelning där varje del av affärsverksamheten bär det fulla ansvaret för att riskerna hanteras.

Group Risk Control identifierar, mäter, analyserar och rapporterar koncernens alla väsentliga risker. Här ingår att övervaka och kontrollera koncernens riskhantering och bedöma ändamålsenligheten och effektiviteten hos Handelsbankens ramverk för riskhantering. Group Risk Control övervakar också att riskerna och riskhanteringen lever upp till bankens riskstrategi och ligger inom den av styrelsen fastlagda risktoleransen. Group Risk Control ansvarar även för kontroll av att finansiella instrument värderas korrekt. I ansvaret ligger även att se till att ledningen har tillförlitliga underlag om riskerna för att agera vid kritiska situationer. Group Risk Control är en oberoende enhet med ett funktionellt ansvar för riskkontroll i koncernen inbegripet dotterbolagen.

Chefen för Group Risk Control utses av centralstyrelsen och rapporterar direkt till verkställande direktören. Information lämnas även löpande till CFO. Chefen för Group Risk Control rapporterar regelbundet till styrelsens riskutskott och ersättningsutskott samt en gång årligen till styrelsen i sin helhet. Group Risk Control har också hand om bankens omfattande riskrapportering till tillsynsmyndigheter.

En mer utförlig beskrivning av bankens riskhantering och kontroll framgår i not K2 på sidorna 96–133 samt i bankens Pelare 3-rapport.

Group Audit

Group Audit, som är styrelsens kontrollorgan, består av cirka 100 medarbetare. Chefen för Group Audit utses av och rapporterar till styrelsen.

Group Audit har i uppdrag att självständigt och oberoende granska koncernens verksamhet och redovisning. I granskningen ingår att utvärdera och verifiera bankens processer för riskhantering, intern kontroll och bolagsstyrning. Uppdraget grundas på en av styrelsen fastställd policy och utförs utifrån en riskbaserad metodik i enlighet med internationellt accepterade normer utgivna av IIA (Institute of Internal Auditors). Planerade revisionsuppgifter dokumenteras varje år i en revisionsplan som fastställs av styrelsen. Slutsatsen av Group Audits granskning, de åtgärder som ska vidtas och statusen för dessa, avrapporteras regelbundet till revisionsutskottet och varje år till styrelsen i sin helhet. Chefen för Group Audit ingår också i kretsen av mottagare för Handelsbankens särskilda system för visselblåsare.

Group Audit är regelbundet föremål för oberoende extern kvalitetsutvärdering. Därutöver gör bankens externa revisorer årligen en kvalitetsutvärdering av Group Audits arbete.

POLICYDOKUMENT

Nedan sammanfattas i korthet ett urval av de policydokument som styrelsen i Handelsbanken beslutat om, och som är ikraft vid utgivningen av denna årsredovisning.

Kreditpolicy

Kredit får endast beviljas om kredittagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra förbindelsen. Krediter ska normalt vara betryggande säkerställda. Handelsbanken strävar efter att dess historiskt låga kreditförlustnivå jämfört med andra banker ska bestå och därmed bidra till bankens lönsamhetsmål samt till att bibehålla en god ställning.

Policy för riskkontroll

Handelsbanken ska ha en riskkontroll som är oberoende i förhållande till de funktioner som ska kontrolleras. Riskkontroll ska utövas beträffande alla väsentliga risker i Handelsbanken, dock med undantag för regelefterlevnadsrisker som kontrolleras av Group Compliance. Riskkontrollen ska dels kontrollera att alla väsentliga risker som koncernen exponeras för, eller kan förväntas komma att exponeras för, identifieras och hanteras av berörda funktioner, dels övervaka och kontrollera koncernens riskhantering och härvid identifiera risker som uppstår på grund av brister i riskhanteringen. Riskkontrollen ska även kontrollera att varje affärsenhet övervakar samtliga för affärsenheten väsentliga risker på ett effektivt sätt. Den centrala riskkontrollen, benämnd Group Risk Control, är direkt underställd verkställande direktören. Riskkontrollen är oberoende och organisatoriskt skild från de funktioner och områden som den ska övervaka och kontrollera.

Policy för operativa risker

Handelsbankens tolerans för operativa risker är låg. Operativa risker är risker för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller misslyckade interna processer, mänskliga fel, felaktiga system eller externa händelser. Operativa risker ska hanteras så att förluster förblir små i jämförelse med tidigare inträffade egna förluster. Ansvaret för operativa risker är en integrerad del i chefsansvaret i hela koncernen.

Kapitalpolicy

Syftet med kapitalpolicyn är att säkerställa att koncernens kapitalförsörjning är betryggande. Koncernen ska vid var tid vara väl kapitaliserad i förhållande till riskerna, uppfylla av styrelsen fastställda mål och av tillsynsmyndigheter fastställda kapitalkrav även i situationer av finansiell stress (se även not K2 på sidorna 96–133). Handelsbankens kapitalsituation ska också stödja en fortsatt hög rating hos de viktigaste ratinginstituten.

Finanspolicy

Styrelsen fastställer genom policyn de ramar inom vilka finansverksamheten i Handelsbanken ska bedrivas. I detta ingår att övergripande fastställa mätmetoder för finansiella risker. Med finansiella risker avses marknadsrisker och likviditetsrisker. Marknadsriskerna delas i sin tur in i ränterisker, aktiekursrisker, valutakursrisker och råvaruprisrisker.

Finansiella risker ska endast förekomma som ett naturligt led i kundaffärer, i samband med Handelsbankens finansiering och likviditetshantering och i dess roll som market maker. Koncernens finansiering och likviditetshantering ska säkerställa att Handelsbanken kan infria sina betalningsförpliktelser på kort och lång sikt. Koncernens upplåning ska vara väl diversifierad när det gäller marknad, valuta och löptid. Handelsbanken ska ha en tillräcklig likviditetsreserv för att under fastställda tidsperioder kunna fortsätta sin rörelse utan nyupplåning på de finansiella marknaderna. Detta ska gälla även under stressade förhållanden.

Informationspolicy

Handelsbankens information ska vara korrekt, saklig och lättbegriplig. Den ska präglas av respekt för mottagaren och lämnas i rätt tid och på rätt sätt. Informationen ska bidra till att stärka Handelsbankens varumärke och förtroende hos kunder, kapitalmarknaden och samhället i övrigt. Den information som lämnas till kapitalmarknaden ska vara korrekt, relevant, tydlig, aktuell och tillförlitlig samt i övrigt i enlighet med börsens regler. Offentliggörande av information ska ske så snart som möjligt och samtidigt till börsen, investerare, analytiker, nyhetsbyråer och övriga medier. Vid presskonferenser och dylikt ska normalt media och analytiker delta samtidigt.

Policy för hållbarhet

Handelsbanken ska integrera finansiell, social och miljömässig hållbarhet i hela sin verksamhet. Handelsbanken ska värna mänskliga rättigheter och arbetstagares rättigheter och inte medverka till överträdelser av dessa. Jämställdhet, mångfald och inkluderande kultur ska vara en del av Handelsbankens grundläggande värderingar och banken ska genom en finansiellt sund och hållbar verksamhet sträva efter att minimera negativ påverkan på miljö och klimat. Handelsbanken ska inte heller acceptera korruption, penningtvätt eller finansiering av terrorism och intressekonflikter ska hanteras.

Policyn är tillgänglig på handelsbanken.com.

Policy för etik
Anställda i Handelsbanken ska uppträda så att förtroendet för Handelsbanken upprätthålls. All verksamhet i koncernen ska präglas av hög etisk standard. Ekonomisk rådgivning ska utgå från kundens behov. Vid tvekan om vad som är etiskt godtagbart ska frågan diskuteras med närmaste chef. Diskriminering på grund av exempelvis kön eller religion får inte förekomma. Policyn för etik beskriver också hur anställda som misstänker oegentligheter eller andra missförhållanden ska förfara. Som komplement till rapporteringsvägarna compliance och internrevision, har Handelsbanken ett etablerat visselblåsarsystem, där det går att vara anonym med sin anmälan.

Policyn är tillgänglig på handelsbanken.com.

Policy för hantering av intressekonflikter
Intressekonflikter är en naturlig del i en affärsdrivande verksamhet vilket innebär att denna typ av konflikter kan uppkomma inom koncernens verksamhetsområden. Det åligger varje enhetschef att löpande i sin verksamhet identifiera potentiella intressekonflikter. Identifieras en intressekonflikt ska i första hand tillses att kundens intressen inte påverkas negativt. Är det inte möjligt ska kunden informeras om intressekonflikten.

Policyn är tillgänglig på handelsbanken.com.

Policy mot korruption
Bankens policy mot korruption fastslår vikten av att förebygga och aldrig acceptera korruption, samt att alltid agera vid misstanke om korruption.

Anställda i koncernen ska i all sin verksamhet i koncernen och vid utförande av andra uppdrag uppträda så att förtroendet för Handelsbanken upprätthålls. De ska därför inte medverka vid handlingar som kan innebära muta eller annan otillbörlig påverkan.

Policyn är tillgänglig på handelsbanken.com.

Policy för ersättning
Handelsbanken har en långsiktig syn på medarbetarnas anställning. Ersättningar ska vara marknadsanpassade och möjliggöra för Handelsbanken att attrahera, behålla och utveckla kompetenta medarbetare, samt att säkerställa god chefsförsörjning, och därmed bidra till att uppnå Handelsbankens företagsmål.

Handelsbanken har generellt en låg risktolerans. Detta avspeglas i synen på ersättningar. Handelsbanken anser att fast ersättning bidrar till en sund verksamhet och ska därför tillämpas som huvudregel. Den fasta ersättningen består huvudsakligen av grundlön, sedvanliga löneförmåner och pension.

Rörlig ersättning tillämpas med stor försiktighet och erbjuds inte till medarbetare som i sin yrkesutövning har en väsentlig inverkan på bankens riskprofil.

Ersättningar i Handelsbanken fastställs huvudsakligen lokalt i enlighet med bankens decentraliserade arbetssätt och baseras på i förväg uppställda lönegrundande faktorer. Handelsbanken är i vissa länder part i kollektivavtal om generella anställningsvillkor och pensionsvillkor. Policyn har inte någon inverkan på rättigheter och skyldigheter enligt kollektivavtal och påverkar inte skyldigheter enligt tillämplig avtals- och arbetsrätt.

Group HR tillser att ersättningar i Handelsbanken tillämpas i enlighet med interna och externa regler. De oberoende kontrollfunktionerna övervakar och analyserar ersättningssystemet, och rapporterar väsentliga risker och brister till styrelsens ersättningsutskott och riskutskott.

En mer utförlig beskrivning av ersättningsprinciper i Handelsbanken finns på sidan 72 och detaljerade upplysningar om ersättningar i not K8 på sidorna 136–139.

Policy för lämplighetsbedömning
Lämplighetsbedömningar vid val av ledamöter till styrelsen, VD, styrelseledamöter till bankens dotterbolag, chef Group Audit, och inför beslut om tillsättning av befattningshavare som rapporterar direkt till vd och chefen för Group Audit, utförs av personalfunktionen.

Policy för den interna revisionsverksamheten
Group Audit ska utvärdera koncernens effektivitet och ändamålsenlighet i processer för riskhantering, intern styrning och kontroll. Revisionen ska självständigt och oberoende granska koncernens verksamhet, redovisning och styrningsprocess, att väsentliga risker identifieras och hanteras tillfredsställande och att väsentlig finansiell information är tillförlitlig, korrekt och lämnas i tid med mera. Group Audit är direkt underställd styrelsen och rapporterar till styrelsen och dess revisionsutskott samt till verkställande direktören.

Policy för hantering och rapportering av händelser av väsentlig betydelse
Händelser av väsentlig betydelse ska rapporteras till Finansinspektionen. Här avses händelser som kan äventyra moderbolagets eller ett dotterbolags stabilitet eller skyddet för kunders tillgångar.

Policy för bankens utnyttjande av externrevisorernas tjänster
Anlitande av bankens valda revisorer för andra tjänster än revision ska undvikas när så kan ske utan olägenhet. Beslut om detta fattas av chefen för Group Audit eller, vid mer omfattande arbete, av styrelsens revisionsutskott. Denna policy beslutas av styrelsens revisionsutskott på uppdrag av styrelsen.

Policy för regelefterlevnad
Med regelefterlevnad menas efterlevnad av förordningar, lagar, myndigheters föreskrifter och allmänna råd, interna regler och god sed eller god standard i den tillståndspliktiga verksamheten som bedrivs inom koncernen Handelsbanken. Handelsbanken har låg tolerans för de risker som är förknippade med bristande regelefterlevnad (compliancerisker) och ska så långt som möjligt förebygga dessa. Compliance ska med ett riskbaserat arbetssätt såväl stödja som kontrollera regelefterlevnad och även analysera brister och risker i regelefterlevnad. Group Compliance är direkt underställd verkställande direktören och rapporterar till denne samt till styrelsen och dess riskutskott. Complianceförnktionen är oberoende och organisatoriskt skild från de funktioner och områden som den ska övervaka och kontrollera.

Policy för klagomålshantering
Ett klagomål ska tas på stort allvar, hanteras professionellt och betraktas som en möjlighet att rätta till fel eller missförstånd. Kunden ska bemötas med respekt och förståelse, oavsett omfattningen av engagemanget med koncernen. Målet med Handelsbankens klagomålshantering är att den som framför ett klagomål ska vara mycket nöjd med bankens hantering.

Policy för anställdas värdepappers- och valutaaffärer
Policyn för anställdas värdepappers- och valutaaffärer omfattar samtliga anställda i koncernen Handelsbanken, både fast och tillfälligt anställda, närstående samt uppdragstagare. Den har till syfte att förhindra att någon som omfattas av policyn gör egna värdepappersaffärer som innebär marknadsmissbruk eller missbruk av eller otillbörligt röjande av konfidentiell information enligt de regler som gäller för Handelsbanken och anställda enligt gällande lagstiftning, myndighetsföreskrifter och frivilliga överenskommelser.

Redovisningspolicy
Redovisningspolicyn tillämpas på Handelsbankens redovisningsfunktion. Koncernredovisningen upprättas i enlighet med IFRS, såsom de har antagits av EU, med de tillägg som följer av lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) och av Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd. Moderbolagets årsredovisning upprättas i enlighet med ÅRKL och Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd. Utländska verksamheter ska, utöver att följa koncernens regler, även upprätta bokföring i enlighet med det regelverk som är tillämpligt i det land där de är bokföringsskyldiga.

Policy för produkter och tjänster
Koncernen Handelsbankens sortiment av produkter ska vara av hög kvalitet. Detta innebär att produkternas funktion, och dess kostnader och risker, ska tillgodose kundernas behov, egenskaper och mål samt presenteras på ett sådant sätt att kunder kan fatta väl avvägda beslut. Det ska finnas en beslutsordning för godkännande av nya och väsentliga ändringar av produkter. Innan en produkt förs ut ska det genomföras produkttester och ingen ny eller ändrad produkt får införas innan det finns resurser för att hantera de risker produkten medför. Produkterna ska ha fastställda målgrupper och strategin för distribu-

tion av produkter ska vara lämplig i förhållande till målgruppen. Produkter ska distribueras till den fastställda målgruppen. Rutiner ska finnas för att följa upp att produkten fortfarande är lämplig för den fastställda målgruppen.

Policy om åtgärder mot finansiell kriminalitet
Policyn om åtgärder mot finansiell kriminalitet är baserad på bland annat svenska lagar och föreskrifter om penningtvätt, finansiering av terrorism, brott mot internationella sanktioner, tillämpliga extraterritoriella regler (bland annat brittiska regler mot undandragande av skatt (tax evasion)) samt bedrägerier och ska tillämpas i hela koncernen Handelsbanken. Handelsbanken ska inte medverka i affärer som de anställda inte förstår innebörden av eller transaktioner som misstänks ha en koppling till brottslig verksamhet. Koncernen utgår från god kännedom om kunden och förståelse för kundens verksamhet samt syfte och art med affärsförbindelsen. Kundkännedom ska uppnås och vidmakthållas så länge kundförhållandet består. Handelsbanken ska bevaka och följa beslut och sanktioner enligt lagen om vissa internationella sanktioner.

ERSÄTTNINGSPRINCIPER I HANDELSBANKEN

Bankens principer för ersättningar till anställda har legat fast under lång tid. Handelsbanken har generellt en låg risktolerans och anser att fast ersättning bidrar till en sund verksamhet och därför ska tillämpas som huvudregel. Till bankens ledande befattningshavare och till medarbetare som fattar beslut om krediter eller limiter, eller arbetar inom bankens kontrollfunktioner, ges endast fast ersättning. Detta gäller även för medarbetare som bedöms ha en väsentlig inverkan på bankens riskprofil, i banken benämnda som risktagare.

Rörlig ersättning tillämpas med stor försiktighet och i mycket begränsad omfattning, och erbjuds endast till medarbetare inom verksamheterna kapitalmarknad samt fond- och kapitalförvaltning. Rörlig ersättning inom dessa verksamheter kan endast ges till medarbetare som ingår i enheter vars resultat byggs upp av provisioner eller sådana förmedlingsaffärer som sker utan tagande av kredit-, marknads- eller likviditetsrisk för banken. Drygt 1 procent av koncernens anställda har möjlighet att erhålla rörlig ersättning. Totalt avsatt belopp för rörlig ersättning under ett år till medarbetare i koncernen Handelsbanken får inte överstiga 0,4 procent av bankens kärnprimärkapital. För 2019 avsattes totalt 48 miljoner kronor till rörlig ersättning, vilket motsvarar cirka 0,5 procent av den totala lönesumman och cirka 0,04 procent av bankens kärnprimärkapital. Handelsbanken följer Finansinspektionens föreskrifter om ersättningssystem i kreditinstitut, värdepappersbolag och fondbolag, vilka bland annat innehåller bestämmelser om utformning av och beslut om ersättningspolicy. I ersättningsutskottets beredning och bedömning av styrelsens ersättningspolicy och bankens ersättningssystem deltar såväl chefer för berörda sakområden som cheferna för Group Risk Control och Group Compliance.

Som huvudregel fastställs lönen lokalt i lönesamtal mellan medarbetaren och dennes chef. Denna ordning har tillämpats med stor framgång under många år och innebär att chefer på alla nivåer regelbundet deltar i löneprocessen och tar ansvar för bankens lönepolitik och den egna enhetens personalkostnadsutveckling.

Lönen baseras på i förväg kända lönegrundande faktorer: arbetets art och svårighetsgrad, kompetens, prestationsförmåga och uppnådda arbetsresultat, ledarskap och medarbetaren som bärare av bankens kultur.

Banken är i Sverige och i vissa andra länder part i kollektivavtal om generella anställningsvillkor under anställningstiden och pensionsvillkor efter uppnådd pensionsålder. Bankens lönepolitik syftar till att bankens konkurrenskraft och lönsamhet ska utvecklas positivt och att banken ska attrahera, behålla och utveckla kompetenta medarbetare samt säkerställa en god chefsförsörjning. En god lönsamhets- och produktivitetsutveckling i banken skapar förutsättningar för en positiv löneutveckling för bankens medarbetare.

I Handelsbanken beslutar styrelsen om ersättningspolicyn. Ersättningspolicyns huvudprincip är att ersättning ska betalas som fast ersättning. Policyn medger dock att rörlig ersättning kan betalas. Styrelsen beslutar om det totala beloppets storlek.

Nedan följer en närmare beskrivning av fast och rörlig ersättning i Handelsbanken. Övriga uppgifter om ersättning som banken lämnar i enlighet med gällande föreskrifter framgår av not K8 på sidorna 136–139. Där lämnas även uppgifter om belopp för löner, pensioner och andra förmåner samt lån till ledande befattningshavare.

Fast ersättning

Banken har en långsiktig syn på medarbetarnas anställning. Ersättning för utfört arbete fastställs individuellt för varje medarbetare och betalas i form av fast kontant lön, sedvanliga löneförmåner och pension. Lönesättningen i Handelsbanken sker lokalt.

Rörlig ersättning

Rörlig ersättning baseras på Handelsbankens lönegrundande faktorer och ska utformas så att den inte uppmuntrar till osunt risktagande. Det resultat som ligger till grund för rörlig ersättning riskjusteras och belastas med faktiska kostnader för det kapital och den likviditet som verksamheten kräver. Rörlig ersättning betalas som huvudregel endast kontant. I dotterbolag som bedriver fondverksamhet och i Heartwood Wealth Management Ltd utbetalas den rörliga ersättningen helt eller delvis i fondandelar.

Huvudregeln för rörlig ersättning är att den ska vara föremål för uppskjutande med minst 40 procent i minst tre år. Rörlig ersättning som uppgår till särskilt höga belopp skjuts upp med 60 procent i fyra år. Utbetalning av och äganderätten till rörlig ersättning tillfaller den berättigade först efter utgången av uppskjutandeperioden. Uppskjuten ersättning kan bortfalla eller nedjusteras om det visar sig att förluster eller ökade risker och kostnader uppstår under uppskjutandeperioden eller i det fall utbetalning skulle bedömas oförsvarbar med hänsyn till bankens finansiella situation. Ingen medarbetare kan få en högre rörlig ersättning än 100 procent av sin fasta ersättning.

Principer för ersättning till ledande befattningshavare

Aktieägarna beslutar på årsstämman om riktlinjer för ersättning till verkställande direktören och andra ledande befattningshavare. Riktlinjerna tillämpas på verkställande direktören, övriga ledande befattningshavare och sådana styrelseledamöter i Handelsbanken som också är anställda i banken. Beträffande årsstämmans riktlinjer från 2019 hänvisas till avsnittet Årsstämman 2019 på sidorna 66–67.

Styrelsen beslutar om ersättning till de befattningshavare som omfattas av årsstämmans ersättningsriktlinjer (med undantag för de två styrelseledamöter som är anställda i Handelsbanken), tillsammans 13 personer (per den 31 december 2019). Styrelsen beslutar också om ersättning till bland annat chefen för Group Audit.

Ledande befattningshavare i Handelsbanken är ledamöter i styrelsen, medlemmar i koncernledningen, vice verkställande direktörer samt cheferna för Group Risk Control och Group Compliance. Dessa personer utgör gruppen ledande befattningshavare enligt aktiebolagslagens definition. För dessa personer tillämpas de av årsstämman beslutade ersättningsriktlinjerna. Ytterligare uppgifter om ledande befattningshavare finns på sidorna 136–139. Verkställande ledning enligt Finansinspektionens föreskrifter FFFS 2011:1 är medlemmar i koncernledningen, vice verkställande direktörer samt cheferna för Group Risk Control och Group Compliance.

Styrelsens rapport om intern kontroll av den finansiella rapporteringen

Redogörelsen för Handelsbankens process för intern kontroll av den finansiella rapporteringen grundar sig på det ramverk som tagits fram av Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) och omfattar komponenterna: kontrollmiljö, riskbedömning, kontrollaktiviteter, information och kommunikation samt uppföljning. Processen har utformats för att säkerställa att bankens principer för finansiell rapportering och intern kontroll efterlevs, samt att den finansiella rapporteringen är upprättad i överensstämmelse med lag, tillämpliga redovisningsstandarder och övriga krav på noterade bolag.

Kontrollmiljö

För att säkerställa en tillförlitlig finansiell rapportering tar Handelsbankens process för intern kontroll av den finansiella rapporteringen sin utgångspunkt i kontrollmiljön. Kontrollmiljön utgör grunden för övriga komponenter i processen och den har beskrivits tidigare i bolagsstyrningsrapporten: organisationsstruktur, ansvarsfördelning, riktlinjer och styrande dokument. En viktig del av kontrollmiljön är att beslutsvägar, befogenheter och ansvar är tydligt definierade och kommunicerade samt att styrande dokument och riktlinjer fastställda av styrelsen och vd ger tydlig vägledning och efterlevs.

Riskbedömning

Riskbedömning syftar till identifiering, hantering och uppföljning av de risker som kan påverka den finansiella rapporteringen. Group Finance ansvarar för att utföra en riskbedömning på koncernnivå för att identifiera vilka enheter som bedöms väsentliga att kontrollera i syfte att minska risken för väsentliga fel i den finansiella rapporteringen. Enheter som Group Finance bedömt ska omfattas av processen är ansvariga för att upprätta en övergripande dokumentation av deras process för intern kontroll av den finansiella rapporteringen. Den övergripande dokumentationen ska beskriva vilka processer som genererar enhetens mest väsentliga balans- och resultatposter, risker, bokslutsrutiner samt vilka kontrollaktiviteter som identifierats. De identifierade kontrollaktiviteterna utförs sedan varje kvartal för att säkerställa att den finansiella rapporteringen i allt väsentligt är korrekt.

En viktig del av bankens totala riskbedömning är de självutvärderingar som årligen utförs på regionbanker, dotterbolag, centrala avdelningar och utländska enheter. Risker i den finansiella rapporteringen är en del av denna totalanalys. Handelsbankens riskhantering i övrigt beskrivs i detalj i not K2 på sidorna 96–133 samt i bankens Pelare 3-rapport.

Kontrollaktiviteter

Olika kontrollaktiviteter finns inbyggda i hela processen för finansiell rapportering. Group Finance har det övergripande ansvaret för den finansiella rapporteringen, koncernredovisning och koncernbokslut samt för ekonomiska och administrativa styrsystem. I avdelningens ansvar ingår även koncernens likviditet, internbank, kapitalbas, skatteanalys samt den koncerngemensamma myndighetsrapporteringen. Kapitalkraven beräknas dock av Group Risk Control.

Group Finance har ett övergripande ansvar för att det finns en ändamålsenlig process för avrapportering av intern kontroll av den finansiella rapporteringen. För de enheter som Group Finance bedömt ska omfattas av processen för intern kontroll av den finansiella rapporteringen identifieras kontrollaktiviteter som syftar till att förebygga, upptäcka och korrigera fel och avvikelser i den finansiella rapporteringen. Group Finance har fastställt ett antal finansiella kontrollaktiviteter vilka är kopplade till huvudboken och själva bokslutsprocessen som samtliga ekonomiavdelningar på regionbanker, dotterbolag, centrala avdelningar och utländska enheter ska utföra vid varje kvartalsbokslut. Dessa innefattar till exempel avstämningar och kontroller av redovisade belopp samt analyser av resultat och balansräkningar. Utöver finansiella kontrollaktiviteter ansvarar enheter utvalda av Group Finance för att identifiera och utvärdera kontrollaktiviteter inom affärsprocesser och system med betydande påverkan på resultat- och balansräkning i syfte att minska risken för väsentliga fel i den finansiella rapporteringen. De ekonomiansvariga på respektive enhet ansvarar för att kontrollaktiviteterna i den finansiella rapporteringen för deras enhet är ändamålsenliga, det vill säga att de är utformade för att förebygga, upptäcka och korrigera fel och avvikelser, samt att de står i överensstämmelse med interna riktlinjer och instruktioner. Vid varje kvartalsbokslut intygar enheterna till Group Finance att kontrollaktiviteter har utförts samt att deras balans- och resultaträkning är korrekta. Baserat på Group Finances uppföljning av enheternas inrapportering avrapporterar Chefen för Group Finance status av den interna kontrollen av den finansiella rapporteringen till revisionsutskottet vid varje kvartalsbokslut.

Chefen för Group Risk Control ansvarar för att inrätta och upprätthålla en värderingskommitté. Kommitténs roll är att stödja riskkontrollen, Group Finance samt lokala risk- och ekonomifunktioner i beslutsfattande inom värderings- och redovisningsfrågor. Kommittén behandlar värdering av finansiella tillgångar och skulder, inklusive derivat, som värderas till verkligt värde, samt finansiella garantier. Värderingen avser såväl egna innehav som sådana som hålls för annans räkning. Kommittén ska säkerställa att värderingen följer externa regelverk, interna riktlinjer och gällande marknadspraxis.

En hög informationssäkerhet är en förutsättning för en god intern kontroll av den finansiella rapporteringen. Därför finns regler och riktlinjer för att säkerställa tillgänglighet, riktighet, sekretess och spårbarhet i informationen i affärssystemen.

Information och kommunikation

Banken har informations- och kommunikationsvägar som syftar till att främja fullständighet och riktighet i den finansiella rapporteringen. Group Finance ska säkerställa att instruktioner av betydelse för den finansiella rapporteringen görs kända och tillgängliga för berörd personal. Koncernens övergripande redovisningsinstruktion och särskilda rutinbeskrivningar för bokslutsarbetet och processen Intern kontroll av den finansiella rapporteringen kommuniceras till berörda medarbetare via koncernens intranät. Det system som används för finansiell rapportering omfattar hela koncernen.

Uppföljning

I den policy som styrelsen har fastställt för Group Compliance framgår att den ska övervaka och kontrollera regelefterlevnaden inom koncernen. Uppföljning av att regelverk i form av interna policyer, instruktioner och andra styrdokument med påverkan på den finansiella rapporteringen efterlevs sker även på lokal nivå av redovisnings- och controlleravdelningarna inom regionbanker, dotterbolag, centrala avdelningar och utländska enheter.

I den policy som styrelsen har fastställt för internrevisionen framgår att den ska granska den interna styrningen och kontrollen samt utvärdera tillförlitligheten i koncernens finansiella rapportering. Internrevisionen beskrivs närmare på sidan 65.

I den policy som styrelsen har fastställt för riskkontrollen framgår att den ska identifiera, kontrollera och rapportera risker för fel i bankens antaganden och bedömningar som ligger till grund för bankens finansiella rapportering.

Som ett led i arbetet med att kvalitetssäkra den finansiella rapporteringen har styrelsen inrättat ett revisionsutskott. Utskottet behandlar bland annat kritiska redovisningsfrågor och de finansiella rapporter som banken lämnar. Utskottet övervakar också effektiviteten i internkontrollen, internrevisionen och riskhanteringssystemen för intern kontroll av finansiell rapportering. Revisionsutskottet beskrivs närmare på sidan 65.

Koncernens informations- och kommunikationsvägar följs kontinuerligt upp för att säkerställa att de är ändamålsenliga för den finansiella rapporteringen.

Styrelse

Namn	Pär Boman Ordförande	Fredrik Lundberg Vice ordförande	Jon Fredrik Baksaas Ledamot	Hans Biörck Ledamot	Kerstin Hessius Ledamot
Invald år	2006	2002	2003	2018	2016
Född	1961	1951	1954	1951	1958
Nationalitet	Svensk	Svensk	Norsk	Svensk	Svensk
Befattning och väsentliga styrelse-uppdrag	Ordförande i Svenska Cellulosa AB SCA och Essity AB • Vice ordförande i AB Industrivärden • Ledamot i Skanska AB.	VD och koncernchef i L E Lundbergföretagen AB • Ordförande i Holmen AB, Hufvudstaden AB, AB Industrivärden • Ledamot i L E Lundbergföretagen AB, Skanska AB.	Ledamot i Telefonaktiebolaget LM Ericsson och Statnett SF.	Ordförande i Skanska AB och Trelleborg AB.	VD Tredje AP-fonden • Ledamot i Vasakronan AB, Hemsö Fastighets AB, Trenum AB, Svensk-Danska Bro-förbindelsen SVEDAB AB samt Øresundsbro Konsortiet.
Bakgrund	2006–2015 VD i Handels-banken.	Koncernchef i L E Lundberg-företagen AB sedan 1981 • Verksam inom Lundbergs sedan 1977.	2008–2016 ledamot i GSM Association, ordförande 2013–2016 • 2002–2015 Telenorkoncernen, VD och koncernchef • 1989–2002 Telenorkoncernen, olika uppdrag inom ekonomi, ekonomistyrning och ledning • 1988–1989 Aker AS • 1985–1988 Stolt Nielsen Seaway AS • 1979–1985 Det Norske Veritas, Norge och Japan.	2001–2011 Skanska, vice VD och CFO • 1998–2001 Autoliv, CFO • 1997–1998 Egen verk-samhet • 1977–1997 Olika positioner inom Esselte.	2001–2004 Stockholmsbör-sen, VD • 1999–2000 Sveriges Riksbank, vice riksbankschef • 1998 Danske Bank, VD Asset Management • 1990–1997 ABN Amro Bank/Alfred Berg • 1989–1990 Finanstidningen • 1986–1989 Riksgälden • 1985–1986 Sveriges Riksbank • 1984–1985 Statskontoret.
Utbildning	Ingenjör och ekonomexamen.	Civilekonom och civilingenjör, ekon.dr. h.c. och tekn.dr. h.c.	Civilekonom och PED från IMD.	Civilekonom.	Civilekonom.
Ersättning 2019[1]	4 706 250 kr	1 360 000 kr	1 877 500 kr	1 082 500 kr	1 120 000 kr
Kreditkommitté Deltagande	Ordförande 11/11	10/11	8/11	11/11	-
Revisionsutskott Deltagande	10/10	-	9/10	-	-
Ersättningsutskott Deltagande	Ordförande 11/11	-	-	-	-
Riskutskott Deltagande	8/8	-	7/8	-	Ordförande 8/8
Styrelsemöten Deltagande	Ordförande 15/15	15/15	11/15	14/15	15/15
Egna och närståendes aktieinnehav	126 475, varav 26 475 i indirekt innehav[3].	67 275 000	3 800	5 000	8 700
Beroende/ oberoende	Ej oberoende i förhållande till banken och bankledningen (tidigare VD).[4] Ej oberoende i förhållande till större aktieägare (vice ord-förande i AB Industrivärden).	Oberoende i förhållande till banken och bankledningen. Ej oberoende i förhållande till större aktieägare (ordförande i AB Industrivärden).	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.
Antal uppdrag[5] **Faktiskt antal uppdrag**[6]	5[7] 14	4[7] 9	4 5	3 5	4 10

[1] Av årsstämman beslutad ersättning. Summan av ersättningar till styrelsen uppgick 2019 till 15 753 750 kronor.
[2] Ledamot i styrelsen/utskottet från 27 mars 2019.
[3] Indirekt innehav av aktier i Handelsbanken via vinstandelsstiftelsen Oktogonen.
[4] Anses oberoende i förhållande till bank- och bankledningen från 25 mars 2020.
[5] Antal uppdrag beräknat enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse 10 kap. 8 b §, varvid sammanräkning får ske av uppdrag inom samma koncern och i bolag där banken har ett kvalificerat innehav. Uppdrag i organisationer utan huvudsakligt kommersiellt syfte, bland annat vissa stiftelser och ideella föreningar, medräknas inte.
[6] Antal uppdrag utan hänsynstagande till i fotnot 4 nämnda beräkningsprinciper.
[7] Har beviljats tillstånd av Finansinspektionen att ha ett ytterligare uppdrag som styrelseledamot i enlighet med lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse 10 kap. 8 b § tredje stycket.

Jan-Erik Höög **Ledamot**	**Ole Johansson** **Ledamot**	**Lise Kaae** **Ledamot**	**Bente Rathe** **Ledamot**	**Charlotte Skog** **Ledamot**	**Carina Åkerström** **Ledamot**
2017	2012	2015	2004	2012	2019
1969	1951	1969	1954	1964	1962
Svensk	Finsk	Dansk	Norsk	Svensk	Svensk
Chef Private Banking och ställföreträdande chef Affärsstöd i Handelsbanken Sydöstra Sverige • Ordförande i Stiftelsen Oktogonen.	Ledamot i Konecranes Oyj Apb.	VD HeartLand A/S • Ledamot i Whiteway A/S och olika bolag inom Heartland-koncernen.	Ordförande i Ecohz AS och Cenium AS (båda bolagen är dotterbolag till Strawberry Invest AS).	Banktjänsteman i Handelsbanken • Ledamot i Finansförbundet.	VD och koncernchef i Handelsbanken • Vice ordförande i Svenska Bankföreningen • Syrelseledamot i World Childhood Foundation.
Haft olika positioner i Handelsbanken • Anställd sedan 1991.	1975–2011 haft olika uppdrag inom Wärtsilä (Metra)-koncernen med ett avbrott för Valmet 1979–1981 • Koncernchef 2000–2011.	1992–2008 PricewaterhouseCoopers.	1999–2002 vice koncernchef Gjensidige NOR (VD livbolaget, ordförande fond- och kapitalförvaltningsbolaget) • 1996–1999 VD Gjensidige Bank AS • 1993–1996 VD Elcon Finans AS • 1991–1993 vice VD Forenede Forsikring • 1989–1991 Ekonomidirektör Forenede Forsikring • 1977–1989 Kredit- och ekonomichef E.A. Smith AS.	Haft olika positioner i Handelsbanken • Anställd sedan 1989.	2016-2019 vice VD, ställföreträdande koncernchef Handelsbanken • 2010–2019 vice VD, chef för regionbanken Stockholm • 2008–2010 vice VD, chef för Handelsbanken Östra Sverige • Anställd i Handelsbanken sedan 1986.
Ekonomiskt gymnasium, marknadsekonom (IHM Business School).	Diplomekonom.	Auktoriserad revisor.	Civilekonom och MBA.	Ekonomiskt gymnasium.	Jur.kand.
0 kr	2 016 250 kr	1 480 000 kr	2 111 250 kr	0 kr	0 kr
Suppleant -	9/11	-	11/11	Suppleant -	8/11[2]
-	10/10	9/10	Ordförande 10/10	-	-
-	10/11	-	11/11	-	-
-	8/8	7/8	8/8	-	-
15/15	15/15	15/15	15/15	13/15	11/15[2]
30 944, varav 30 944 i indirekt innehav[3].	113 555	2 560	0	32 979, varav 29 400 i indirekt innehav[3].	40 927, varav 30 427 i indirekt innehav[3].
Ej oberoende i förhållande till banken och bankledningen (anställd). Ej oberoende i förhållande till större aktieägare (ordförande i Stiftelsen Oktogonen).	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Ej oberoende i förhållande till banken och bankledningen (anställd). Oberoende i förhållande till större aktieägare.	Ej oberoende i förhållande till banken och bankledningen (VD). Oberoende i förhållande till större aktieägare.
2 3	2 4	3 60	2 3	2 5	1 1

Koncernledning

Koncernledning

Namn	Befattning	Född	Anställd	Aktieinnehav
Per Beckman	Chief Credit Officer, Group Credits	1962	1993	Aktieinnehav* 14 966 varav 14 966 i indirekt innehav**
Magnus Ericson	Chief Human Resources Officer, Group HR	1968	1988	Aktieinnehav* 26 681 varav 25 681 i indirekt innehav**
Michael Green[1]	Head, Handelsbanken Stockholm	1966	1994	Aktieinnehav* 116 452 varav 19 592 i indirekt innehav**
Dan Lindwall	Head, Capital Markets	1965	2000	Aktieinnehav* 13 624 varav 13 624 i indirekt innehav**
Katarina Ljungqvist[1]	Head, Business Development Sweden	1965	1989	Aktieinnehav* 41 964 varav 30 104 i indirekt innehav**
Rolf Marquardt	CFO, Group Finance	1964	2002	Aktieinnehav* 15 752 varav 10 752 i indirekt innehav**
Juha Rantamaa	Acting CIO, Group IT	1964	2011	Aktieinnehav* 12 402 varav 12 402 i indirekt innehav**
Martin Wasteson	Chief Legal Officer, Group Legal	1971	2012	Aktieinnehav* 2 444 varav 2 444 i indirekt innehav**
Carina Åkerström	President and Group Chief Executive	1962	1986	Aktieinnehav* 40 927 varav 30 427 i indirekt innehav**

* Direkt innehav av aktier avser såväl eget som närståendes innehav.
** Indirekt innehav av aktier i Handelsbanken via vinstandelsstiftelsen Oktogonen.
[1] Adjungerad till koncernledningen.

Finansiella rapporter Koncernen

INNEHÅLL

Resultaträkning 78
Totalresultat 79
Balansräkning 80
Förändring i eget kapital 81
Kassaflödesanalys 83
Noter Koncernen 84
K1 Redovisningsprinciper och andra utgångspunkter vid upprättande av de finansiella rapporterna 84
K2 Risk- och kapitalhantering 96
K3 Räntenetto 134
K4 Provisionsnetto 134
K5 Nettoresultat av finansiella transaktioner 135
K6 Riskresultat försäkring 135
K7 Övriga intäkter 135
K8 Personalkostnader 136
K9 Övriga kostnader 140
K10 Kreditförluster 140
K11 Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar 146
K12 Resultat per aktie 146
K13 Övrig utlåning till centralbanker 146
K14 Utlåning till övriga kreditinstitut 147
K15 Utlåning till allmänheten 147
K16 Räntebärande värdepapper 148
K17 Aktier och andelar 148
K18 Andelar i intresseföretag 149
K19 Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken 149
K20 Innehav i icke-konsoliderade strukturerade företag 149
K21 Derivatinstrument 150
K22 Säkringsredovisning 151
K23 Kvittning av finansiella instrument 155
K24 Immateriella tillgångar 156
K25 Fastigheter och inventarier 157
K26 Övriga tillgångar 158
K27 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter 158
K28 Skulder till kreditinstitut 158
K29 In- och upplåning från allmänheten 159
K30 Skulder där kunden står värdeförändringsrisken 159
K31 Emitterade värdepapper 160
K32 Korta positioner 160
K33 Försäkringsskulder 160
K34 Skatter 161
K35 Avsättningar 162
K36 Övriga skulder 162
K37 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter 162
K38 Efterställda skulder 163
K39 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder 164
K40 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde 165
K41 Ställda och mottagna säkerheter samt överförda finansiella tillgångar 168
K42 Eventualförpliktelser 169
K43 Leasing 170
K44 Segmentinformation 172
K45 Geografisk information 174
K46 Tillgångar och skulder i valuta 175
K47 Upplysningar om närstående 176
K48 Händelser efter balansdagen 176
K49 Kapitaltäckning 177

Resultaträkning Koncernen

Koncernen mkr		2019	2018
Ränteintäkter	*Not K3*	54 395	49 171
varav ränteintäkter enligt effektivräntemetoden samt räntor på derivat för säkring		*53 798*	*48 341*
Räntekostnader	*Not K3*	-22 260	-17 885
Räntenetto		**32 135**	**31 286**
Provisionsintäkter	*Not K4*	12 762	12 183
Provisionskostnader	*Not K4*	-2 065	-1 936
Provisionsnetto		**10 697**	**10 247**
Nettoresultat av finansiella transaktioner	*Not K5*	1 299	908
Riskresultat försäkring	*Not K6*	145	106
Övriga utdelningsintäkter		113	218
Andelar i intresseföretags resultat	*Not K18*	32	0
Övriga intäkter	*Not K7*	143	1 005
Summa intäkter		**44 564**	**43 770**
Personalkostnader	*Not K8*	-13 549	-13 465
Övriga kostnader	*Not K9*	-6 524	-6 712
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	*Not K24, K25*	-1 670	-713
Summa kostnader		**-21 743**	**-20 890**
Resultat före kreditförluster		**22 821**	**22 880**
Kreditförluster, netto	*Not K10*	-1 045	-881
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	*Not K11*	20	14
Rörelseresultat		**21 796**	**22 013**
Skatter	*Not K34*	-4 871	-4 656
Årets resultat		**16 925**	**17 357**
varav tillhör			
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB		16 922	17 354
Innehav utan bestämmande inflytande		3	3
Resultat per aktie, kr	*Not K12*	8,65	8,93
efter utspädning	*Not K12*	8,58	8,84

Totalresultat Koncernen

Koncernen mkr	2019	2018
Årets resultat	16 925	17 357
Övrigt totalresultat		
Poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen		
Förmånsbestämda pensionsplaner	4 262	-4 405
Egetkapitalinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	372	-188
Skatt på poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	-931	978
varav förmånsbestämda pensioner	*-910*	*977*
varav egetkapitalinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	*-21*	*1*
Summa poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	**3 703**	**-3 615**
Poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen		
Kassaflödessäkringar	3 741	768
Skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	7	-12
Årets omräkningsdifferens	1 072	-188
varav säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet	*-1 509*	*-850*
Skatt på poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	-480	38
varav kassaflödessäkringar	*-801*	*-159*
varav skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	*-2*	*3*
varav säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet	*323*	*194*
Summa poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	**4 340**	**606**
Summa övrigt totalresultat	**8 043**	**-3 009**
Årets totalresultat	**24 968**	**14 348**
varav tillhör		
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	24 965	14 345
Innehav utan bestämmande inflytande	3	3

Årets omklassificeringar till resultaträkningen framgår av Förändring i eget kapital.

Under 2019 uppgick övrigt totalresultat till 8 043 mkr (-3 009) efter skatt. Resultaten av samtliga poster inom övrigt totalresultat kan för enskilda perioder vara volatila till följd av förändringar i diskonteringsränta, valutakurser och inflation.

Övrigt totalresultat har påverkats positivt under perioden januari till december med 3 352 mkr efter skatt avseende förmånsbestämda pensionsplaner, medan jämförelseperioden hade en negativ effekt med -3 428 mkr efter skatt. Förvaltningstillgångarna har ökat mer i värde än pensionsförpliktelsernas ökning. Detta trots att diskonteringsräntan avseende det svenska pensionsåtagandet minskat till 1,7% jämfört med 2,0% sedan årsskiftet 2018.

Merparten av koncernens långfristiga upplåning är säkrad med derivat där samtliga kassaflöden är matchade fram till förfall. I kassaflödessäkringen hanteras risken för variationer i kassaflöden hänförliga till förändringar i rörlig ränta och valuta på ut- och upplåning. Underliggande upplåning och den tillgång som finansieras värderas till upplupet anskaffningsvärde medan derivaten som säkrar dessa poster marknadsvärderas. Resultateffekten av marknadsvärderingen redovisas under posten Kassaflödessäkringar. Sådana värdeförändringar på säkringsderivat i kassaflödessäkringar uppgick under året till 2 940 mkr (609) efter skatt. Värdeförändringarna härrör i viss mån från valutakursförändringar men framförallt från förändringar i respektive valutas diskonteringsräntor. Under året har -9 mkr (-39) resultatförts till följd av ineffektivitet.

Orealiserade värdeförändringar på eget kapitalinstrument respektive skuldinstrument som klassificerats som verkligt värde via övrigt totalresultat har påverkat med 351 mkr (-187) respektive 5 mkr (-9) efter skatt.

Orealiserade valutakurseffekter för omräkning av utländska filialer och dotterbolag till koncernens rapporteringsvaluta samt effekten av säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet har påverkat övrigt totalresultat under året med 1 395 mkr (6) efter skatt.

Balansräkning Koncernen

Koncernen mkr		2019	2018
TILLGÅNGAR			
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		327 958	317 217
Övrig utlåning till centralbanker	*Not K13*	19 547	33 557
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	*Not K16*	103 387	122 260
Utlåning till övriga kreditinstitut	*Not K14*	17 939	22 137
Utlåning till allmänheten	*Not K15*	2 292 603	2 189 092
Värdeförändring på räntesäkrad post i portföljsäkring		25	33
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	*Not K16*	42 640	50 729
Aktier och andelar	*Not K17*	21 390	13 821
Andelar i intresseföretag	*Not K18*	285	259
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	*Not K19*	174 988	136 346
Derivatinstrument	*Not K21*	41 545	58 041
Återförsäkringstillgångar		11	12
Immateriella tillgångar	*Not K24*	11 185	10 455
Fastigheter och inventarier	*Not K25*	6 645	2 229
Aktuella skattefordringar		53	617
Uppskjutna skattefordringar	*Not K34*	693	1 044
Tillgångar som innehas för försäljning		1	19
Pensionstillgångar	*Not K8*	654	-
Övriga tillgångar	*Not K26*	6 167	16 880
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	*Not K27*	1 951	3 426
Summa tillgångar	*Not K39*	**3 069 667**	**2 978 174**
SKULDER OCH EGET KAPITAL			
Skulder till kreditinstitut	*Not K28*	147 989	194 082
In- och upplåning från allmänheten	*Not K29*	1 117 825	1 008 487
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	*Not K30*	174 988	136 346
Emitterade värdepapper	*Not K31*	1 384 961	1 394 647
Derivatinstrument	*Not K21*	20 642	17 360
Korta positioner	*Not K32*	1 856	6 163
Försäkringsskulder	*Not K33*	578	542
Aktuella skatteskulder		1 284	1 118
Uppskjutna skatteskulder	*Not K34*	5 634	5 786
Avsättningar	*Not K35*	1 141	222
Pensionsskulder, netto	*Not K8*	-	3 226
Övriga skulder	*Not K36*	14 038	12 984
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	*Not K37*	3 353	3 865
Efterställda skulder	*Not K38*	35 546	51 085
Summa skulder	*Not K39*	**2 909 835**	**2 835 913**
Innehav utan bestämmande inflytande		8	12
Aktiekapital		3 069	3 013
Överkursfond		8 758	5 629
Reserver		13 141	5 098
Balanserad vinst		117 934	111 155
Årets resultat, tillhörande aktieägare i Svenska Handelsbanken AB		16 922	17 354
Summa eget kapital		**159 832**	**142 261**
Summa skulder och eget kapital		**3 069 667**	**2 978 174**

Förändring i eget kapital Koncernen

Koncernen 2019 mkr	Aktie-kapital	Överkurs-fond	Förmåns-bestämda pensions-planer	Säkrings-reserv	Verkligt värde-reserv	Omräknings-reserv	Balanserade vinstmedel inkl årets resultat	Innehav utan bestämmande inflytande	Totalt
Ingående eget kapital 2019	**3 013**	**5 629**	**1 283**	**1 263**	**304**	**2 248**	**128 509**	**12**	**142 261**
Årets resultat							16 922	3	16 925
Övrigt totalresultat			3 352	2 940	356	1 395		0	8 043
varav omklassificering inom eget kapital					*15*	*-133*			*-118*
Årets totalresultat			**3 352**	**2 940**	**356**	**1 395**	**16 922**	**3**	**24 968**
Omklassificerat till balanserat resultat							118		118
Utdelning							-10 693		-10 693
Effekter av konvertibla förlagslån	56	3 129							3 185
Förändring i innehav utan bestämmande inflytande								-7	-7
Utgående eget kapital 2019	**3 069**	**8 758**	**4 635**	**4 203**	**660**	**3 643**	**134 856**	**8**	**159 832**

Koncernen 2018 mkr	Aktie-kapital	Överkurs-fond	Förmåns-bestämda pensions-planer	Säkrings-reserv	Verkligt värde-reserv	Omräknings-reserv	Balanserade vinstmedel inkl årets resultat	Innehav utan bestämmande inflytande	Totalt
Utgående eget kapital 2017	**3 013**	**5 629**	**4 711**	**654**	**499**	**2 242**	**124 845**	**11**	**141 604**
Effekt av övergång till IFRS 9					1		-640		-639
Skatteeffekt vid övergång till IFRS 9					0		139		139
Ingående eget kapital 2018	**3 013**	**5 629**	**4 711**	**654**	**500**	**2 242**	**124 344**	**11**	**141 104**
Årets resultat							17 354	3	17 357
Övrigt totalresultat			-3 428	609	-196	6		0	-3 009
varav omklassificering inom eget kapital			*1*		*-5*	*-1 388*			*-1 392*
Årets totalresultat			**-3 428**	**609**	**-196**	**6**	**17 354**	**3**	**14 348**
Omklassificerat till balanserat resultat							1 392		1 392
Utdelning							-14 581		-14 581
Effekter av konvertibla förlagslån	0	0							0
Förändring i innehav utan bestämmande inflytande								-2	-2
Utgående eget kapital 2018	**3 013**	**5 629**	**1 283**	**1 263**	**304**	**2 248**	**128 509**	**12**	**142 261**

I omräkningsreserven ingår omräkningseffekter avseende koncernens utländska filialers balans- och resultaträkningar. Ackumulerade omräkningseffekter tas upp till beskattning vid nedläggning eller avyttring av sådan filial. Skattereglerna avseende beskattning av omräkningseffekter är mycket komplicerade och därför föremål för olika tolkningar. Det kan därför inte uteslutas att omräkningseffekter kan komma att behöva tas upp till beskattning vid en tidigare tidpunkt än en avyttring/nedläggning.

Under perioden januari–december 2019 hade konvertibler till ett nominellt värde av 3 185 mkr (0) avseende konvertibla förlagslån konverterats till 35 853 334 A-aktier (1 609).
Vid räkenskapsårets slut uppgick antalet egna aktier i handelslagret till 0 aktier (0).

Förändring i eget kapital Koncernen, forts

Specifikation av förändringar i eget kapital

Förändring av säkringsreserv mkr	**2019**	**2018**
Säkringsreserv vid årets ingång	1 263	654
Kassaflödessäkring		
Effektiv del av förändringen i verkligt värde		
Ränterisk	3 146	-536
Valutakursrisk	617	1 304
Orealiserade värdeförändringar		
Omklassificerat till resultaträkningen[1]	-22	-
Skatt	-801	-159
Säkringsreserv vid årets utgång	**4 203**	**1 263**

Förändring av verkligt värdereserv mkr	**2019**	**2018**
Verkligt värdereserv vid utgången av 2017		499
Effekt av övergång till IFRS 9		1
Verkligt värdereserv vid årets ingång	**304**	**500**
Orealiserade värdeförändringar – egetkapitalinstrument	351	-187
Realiserade värdeförändringar – egetkapitalinstrument	-15	5
Orealiserade värdeförändringar – skuldinstrument	4	-10
Förändring av reserv för förväntade kreditförluster – skuldinstrument	1	1
Omklassificerat till balanserade vinstmedel – egetkapitalinstrument	15	-5
Omklassificerat till resultaträkningen – skuldinstrument[2]	0	-
Verkligt värdereserv vid årets utgång	**660**	**304**

Förändring av omräkningsreserv mkr	**2019**	**2018**
Omräkningsreserv vid årets ingång	2 248	2 242
Förändring av omräkningsdifferens hänförlig till filialer	76	1 520
Förändring av omräkningsdifferens hänförlig till dotterbolag	1 450	-128
Omklassificerat till resultaträkningen[3]	2	2
Omklassificerat till balanserade vinstmedel[4]	-133	-1 388
Omräkningsreserv vid årets utgång	**3 643**	**2 248**

[1] Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 5 mkr (-) .
[2] Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 0 mkr (-).
[3] Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 0 mkr (0).
[4] Skatt som omklassificerats till balanserade vinstmedel hänförlig till denna post 28 mkr (335).

Kassaflödesanalys Koncernen

Koncernen mkr	2019	2018
LÖPANDE VERKSAMHET		
Rörelseresultat, total verksamhet	21 796	22 013
varav inbetalda räntor	*54 358*	*50 266*
varav utbetalda räntor	*-23 964*	*-17 648*
varav inbetalda utdelningar	*249*	*372*
Justering för ej kassaflödespåverkande poster i rörelseresultatet		
Kreditförluster	1 297	1 057
Orealiserade värdeförändringar	-130	1 589
Av- och nedskrivningar	1 670	713
Betalda inkomstskatter	-5 325	-5 106
Förändring i den löpande verksamhetens tillgångar och skulder		
Övrig utlåning till centralbanker	14 010	5 363
Utlåning till övriga kreditinstitut	4 198	-1 887
Utlåning till allmänheten	-104 758	-124 830
Räntebärande värdepapper och aktier	19 916	4 872
Skulder till kreditinstitut	-46 093	19 262
In- och upplåning från allmänheten	109 338	66 520
Emitterade värdepapper	-9 686	118 051
Derivatinstrument, nettopositioner	20 137	-9 381
Korta positioner	-4 439	4 178
Fondlikvidfordringar och fondlikvidskulder	7 380	-7 311
Övrigt	-6 933	-18 441
Kassaflöde från löpande verksamhet	**22 378**	**76 662**
INVESTERINGSVERKSAMHET		
Förvärv av och tillskott till intresseföretag	-134	-219
Försäljning av aktier och andelar	39	262
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	-1 094	-695
Avyttring av materiella anläggningstillgångar	562	312
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar	-1 120	-786
Kassaflöde från investeringsverksamhet	**-1 747**	**-1 126**
FINANSIERINGSVERKSAMHET		
Amortering efterställda skulder	-17 730	-
Emission efterställda skulder	4 670	15 449
Utbetald utdelning	-10 693	-14 581
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	**-23 753**	**868**
varav valutakursförändringar	*669*	*4 132*
Årets kassaflöde	**-3 122**	**76 404**
Likvida medel vid årets början	317 217	226 314
Kassaflöde från löpande verksamhet	22 378	76 662
Kassaflöde från investeringsverksamhet	-1 747	-1 126
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	-23 753	868
Kursdifferens i likvida medel	13 863	14 499
Likvida medel vid årets slut	**327 958**	**317 217**

Kassaflödesanalysen har upprättats i enlighet med den indirekta metoden, vilket innebär att rörelseresultatet har justerats för transaktioner som inte medfört in- eller utbetalningar, till exempel avskrivningar och kreditförluster.

Likvida medel definieras som kassa och tillgodohavanden hos centralbanker.

Noter Koncernen

K1 Redovisningsprinciper och andra utgångspunkter vid upprättande av de finansiella rapporterna

INNEHÅLL

1. Lag- och föreskriftsenlighet
2. Förändrade redovisningsprinciper
3. Förändringar i IFRS som ännu inte tillämpats
4. Koncernredovisning och presentation
5. Segmentrapportering
6. Tillgångar och skulder i utländsk valuta
7. Redovisning och bortbokning av finansiella instrument i balansräkningen
8. Finansiella instrument
9. Principer för värdering av finansiella tillgångar och skulder till verkligt värde
10. Kreditförluster
11. Säkringsredovisning
12. Leasing
13. Försäkringsverksamhet
14. Immateriella tillgångar
15. Fastigheter och inventarier
16. Avsättningar
17. Eget kapital
18. Intäkter
19. Ersättningar till anställda
20. Skatter
21. Uppskattningar och väsentliga bedömningar

1. LAG- OCH FÖRESKRIFTSENLIGHET

Grunder för redovisningen

Koncernredovisningen är upprättad i enlighet med de internationella redovisningsstandarder (IFRS) och tolkningar av dessa standarder som antagits av EU. Därutöver tillämpas de tillägg som följer av lagen 1995:1559 om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) och av Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd FFFS 2008:25 om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. I koncernredovisningen tillämpas även RFR 1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner och uttalanden från Rådet för finansiell rapportering.

Moderbolagets redovisningsprinciper framgår av not M1.

Avgivande och fastställelse av årsredovisningen

Års- och koncernredovisningen godkändes för utfärdande av styrelsen den 4 februari 2020 och blir föremål för fastställelse på årsstämman den 27 mars 2020.

2. FÖRÄNDRADE REDOVISNINGSPRINCIPER

IFRS 16 Leasingavtal

Den 1 januari 2019 trädde IFRS 16 Leasingavtal, som ersatte IAS 17, ikraft för tillämpning inom EU. Det är främst redovisningen för leasetagare som påverkats genom ikraftträdandet av standarden. Redovisningen för leasegivare är i huvudsak oförändrad. Den största förändringen som den nya standarden medfört är att alla leasingkontrakt (med undantag för kortfristiga leasingkontrakt och leasingkontrakt av mindre värde) redovisas som en tillgång (nyttjanderätt) och som en skuld i leasetagarens balansräkning. I resultaträkningen har den linjära operationella leasingkostnaden ersatts med en kostnad för avskrivning av den leasade tillgången och en räntekostnad hänförlig till leasingskulden. Den huvudsakliga påverkan på koncernens redovisning härrör från redovisningen av hyreskontrakt för lokaler. Handelsbanken har tillämpat den modifierade retrospektiva metoden vid implementeringen av standarden. Jämförelsesiffrorna har således inte räknats om. Vid övergången till IFRS 16 per den 1 januari 2019 uppgick tillgången (nyttjanderätterna) till 4,2 miljarder kronor och leasingskulden till 4,2 miljarder kronor. Ingående balanserade vinstmedel påverkades inte av någon initial effekt vid övergången, eftersom banken tillämpade alternativet att på den första tillämpningsdagen redovisa samtliga nyttjanderätter till ett belopp som motsvarade leasingskulden, justerat för eventuella förutbetalda eller upplupna leasingavgifter relaterade till leasingavtalen.

Ändringar i IFRS 9 Finansiella instrument, IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering och IFRS 7 Finansiella instrument: Upplysningar

Ändringar har genomförts som innebär temporära undantag från att tillämpa vissa specifika krav avseende säkringsredovisning för samtliga säkringsrelationer som direkt påverkas av osäkerheten från Benchmarkreformen. De temporära undantagen syftar till att säkringsrelationer, som annars hade varit effektiva, inte ska behöva brytas upp endast till följd av osäkerhet från benchmarkreformen. Det föreligger enligt regelverket en direkt påverkan på en säkringsrelation, endast om denna ger upphov till osäkerhet om benchmarkräntan som utgör säkrad risk och/eller tidpunkt eller belopp avseende kassaflöden baserade på benchmarkräntan från den säkrade posten eller säkringsinstrumentet.

Osäkerheten om benchmarkräntan kvarstår fram till dess att beslut har fattats om vilken ränta som är den alternativa räntan samt om och när reformen kommer att genomföras, inklusive specificering av dess effekter på enskilda kontrakt.

Ändringarna i IAS 39, IFRS 9 och IFRS 7 har godkänts av EU och gäller från och med 2020-01-01. Det föreligger dock möjlighet till tillämpning i förtid. Ändringarna ska tillämpas retrospektivt på de säkringsrelationer som existerade vid ingången av den rapporteringsperiod som företaget väljer att första gången tillämpa ändringarna, eller tillkommer därefter, och på vinster eller förluster redovisade i Övrigt totalresultat som existerade vid ingången av denna rapporteringsperiod. Banken har valt att tillämpa ändringarna i förtid.

De redovisningsprinciper och beräkningsmetoder som tillämpats av koncernen under räkenskapsåret överensstämmer i övrigt med de principer som tillämpades i årsredovisningen 2018.

3. FÖRÄNDRINGAR I IFRS SOM ÄNNU INTE TILLÄMPATS

IFRS 17 Försäkringsavtal

IFRS 17 Försäkringsavtal har publicerats av IASB. Under förutsättning att IFRS 17 antas av EU, och den tidpunkt för ikraftträdande som IASB föreslagit inte ändras, kommer standarden att tillämpas från och med räkenskapsåret 2022. IFRS 17 medför en förändring av hur försäkringsavtal ska redovisas, presenteras och värderas. Den medför även krav på utökade upplysningar. Banken analyserar för närvarande de finansiella effekterna av den nya standarden.

Övriga förändringar i IFRS

Ingen av de övriga förändringarna i redovisningsregelverken som är utfärdade för tillämpning bedöms få någon väsentlig inverkan på Handelsbankens finansiella rapporter, kapitaltäckning, stora exponeringar eller andra förhållanden enligt tillämpliga rörelseregler.

4. KONCERNREDOVISNING OCH PRESENTATION

Dotterföretag

I koncernredovisningen har samtliga företag där Handelsbanken direkt eller indirekt har ett bestämmande inflytande (dotterföretag) konsoliderats fullständigt. Banken anses ha ett bestämmande inflytande över ett företag när den exponeras för eller har rätt till rörlig avkastning från sitt innehav i företaget och har möjlighet att påverka avkastningen genom sitt inflytande i företaget. Bestämmande inflytande uppnås i regel om Handelsbanken har mer än 50 procent av rösterna på årsstämma eller motsvarande.

Dotterföretag konsolideras med tillämpning av förvärvsmetoden. Det innebär att förvärv av ett dotterföretag betraktas som en transaktion där koncernen förvärvar företagets identifierbara tillgångar och tar över dess skulder och förpliktelser. Vid rörelseförvärv upprättas en förvärvs-

K1 Forts

balans där identifierbara tillgångar och skulder värderas till verkligt värde vid förvärvstidpunkten. Anskaffningsvärdet utgörs av det verkliga värdet avseende samtliga tillgångar, skulder och emitterade egetkapitalinstrument som lämnats som vederlag för nettotillgångarna i dotterföretaget. Eventuella överskott till följd av att anskaffningsvärdet överstiger förvärvsbalansens identifierbara nettotillgångar redovisas som goodwill i koncernens balansräkning. Förvärvsrelaterade utgifter kostnadsförs när de uppstår. Dotterföretagets finansiella rapporter tas in i koncernredovisningen från och med förvärvstidpunkten till det datum bestämmande inflytande upphör. Koncerninterna transaktioner och mellanhavanden elimineras vid upprättandet av koncernens finansiella rapporter.

Vid rörelseförvärv redovisas den förvärvade rörelsen i koncernens räkenskaper från förvärvstidpunkten. Förvärvstidpunkten är den tidpunkt då bestämmande inflytande över den förvärvade enheten inträder. Förvärvstidpunkten kan skilja sig från den tidpunkt då transaktionen är lagligt fastställd.

I den mån de redovisningsprinciper som tillämpas i ett enskilt dotterföretag inte överensstämmer med de principer som tillämpas av koncernen, görs en justering av koncernräkenskaperna vid konsolidering av dotterföretaget.

Strukturerade företag

Ett strukturerat företag är ett företag som bildats för att uppnå ett begränsat och väldefinierat syfte, där rösträtten inte är den avgörande faktorn för att avgöra om bestämmande inflytande föreligger. Handelsbankens innehav i strukturerade företag är begränsade till innehav i fonder. Fonder för vilka banken är kapitalförvaltare samt i vilka banken äger mer än 50 procent av andelarna, konsolideras helt i balansräkningen på raderna Tillgångar respektive Skulder där kunden står värdeförändringsrisken. Ägande mellan 20 och 50 procent konsolideras i vissa fall om omständigheterna gör gällande att banken har ett bestämmande inflytande, exempelvis genom att fonden har ett brett förvaltningsmandat och genererar en hög andel variabel avkastning. Fonder som banken äger genom fondförsäkringsavtal konsolideras inte. Ytterligare information om innehav i icke konsoliderade strukturerade företag framgår av not K20.

Intresseföretag

Som intresseföretag redovisas företag där Handelsbanken har ett betydande inflytande. Betydande inflytande är rätten att delta i beslut som rör företagets finansiella och operativa strategier, men ger inte ett bestämmande inflytande över dessa. Betydande inflytande uppnås i regel när röstandelen i företaget är lägst 20 procent och högst 50 procent. Intresseföretag redovisas i koncernredovisningen enligt kapitalandelsmetoden. Det innebär att innehavet inledningsvis tas upp till anskaffningsvärdet. Det redovisade värdet ökas eller minskas därefter för att beakta koncernens andel av intresseföretagets resultat efter förvärvstidpunkten. Eventuella utdelningar från intresseföretag minskar det redovisade värdet på innehavet. Resultatandelar i intresseföretag redovisas som Andelar i intresseföretags resultat på egen rad i koncernens resultaträkning.

Tillgångar som innehas för försäljning och redovisning av avvecklad verksamhet

Anläggningstillgångar eller en grupp av tillgångar (avyttringsgrupp) klassificeras som att de innehas för försäljning när det redovisade värdet i huvudsak kommer att återvinnas genom försäljning och när försäljning är mycket sannolik. Om klassificeringen sker som tillgång som innehas för försäljning tillämpas särskilda värderingsprinciper. Dessa innebär i huvudsak att, med undantag för bland annat finansiella tillgångar och skulder (se punkt 8), tillgångar som innehas för försäljning och avyttringsgrupper värderas till det lägsta av det redovisade värdet och verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader. Därmed görs inte några avskrivningar på materiella eller immateriella tillgångar som innehas för försäljning. Eventuella nedskrivningar och efterföljande omvärderingar redovisas direkt i resultaträkningen. Vinst redovisas inte om den överstiger ackumulerad nedskrivning. Tillgångar och skulder som innehas för försäljning särredovisas i koncernens balansräkning fram till försäljningstidpunkten.

Som avvecklad verksamhet redovisas självständig verksamhet av väsentlig karaktär som är klart avskiljbar från koncernens övriga verksamhet och som klassificerats som att den innehas för försäljning med tillämpning av de principer som beskrivits ovan. Som avvecklad verksamhet redovisas även dotterföretag som förvärvats uteslutande i syfte att vidaresäljas. Redovisning som avvecklad verksamhet innebär att verksamhetens resultat särredovisas på egen rad i resultaträkningen skilt från övriga resultatposter. Resultatet från avvecklad verksamhet består av resultatet efter skatt av avvecklade verksamheter, det resultat efter skatt som uppstår vid värdering till verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader av de tillgångar som innehas för försäljning/avyttringsgrupper som ingår i avvecklade verksamheter, samt realiserat resultat från avyttring av avvecklade verksamheter.

5. SEGMENTRAPPORTERING

I segmentrapporteringen presenteras intäkter och kostnader respektive tillgångar och skulder uppdelade på rörelsesegment. Ett rörelsesegment är en sådan del av koncernen som bedriver verksamhet som genererar externa eller interna intäkter och kostnader och vars resultat i styrningssyfte regelbundet granskas och följs upp av koncernledningen. Principer för segmentrapportering beskrivs vidare i not K44.

6. TILLGÅNGAR OCH SKULDER I UTLÄNDSK VALUTA

Koncernredovisningen presenteras i svenska kronor, koncernens rapporteringsvaluta. Den funktionella valutan för koncernens verksamheter utomlands avviker som regel från koncernens rapporteringsvaluta. Som funktionell valuta betraktas den valuta som används i den ekonomiska miljö där verksamheten primärt bedrivs.

Omräkning av transaktioner i annan valuta än den funktionella valutan

Transaktioner i annan valuta än den funktionella valutan, utländsk valuta, omräknas initialt till den funktionella valutan till transaktionsdagens kurs. Monetära poster i utländsk valuta och icke-monetära poster i utländsk valuta som värderas till verkligt värde omvärderas per balansdagen till då gällande stängningskurs. Vinster och förluster till följd av valutaomräkning av monetära poster och icke-monetära poster som värderas till verkligt värde redovisas i resultaträkningen som valutakurseffekter i Nettoresultat av finansiella transaktioner. Omräkningsdifferenser hänförliga till icke-monetära poster som klassificeras till verkligt värde via övrigt totalresultat redovisas som en komponent i övrigt totalresultat och ackumuleras i eget kapital. Så redovisas även valutakursdifferenser som uppstår vid omräkning av monetära poster som utgör en del av en nettoinvestering i en utlandsverksamhet.

Omräkning av utländska verksamheter till koncernens rapporteringsvaluta

Vid omräkning av utländska etableringars (däribland filialers) balans- och resultaträkningar från funktionell valuta till koncernens rapporteringsvaluta, tillämpas dagskursmetoden. Det innebär att tillgångar och skulder omräknas till balansdagens kurs. Eget kapital omräknas till kursen vid investerings- respektive intjänandetidpunkten. Resultaträkningen räknas om efter genomsnittskursen under året. Omräkningsdifferenser redovisas som en komponent i övrigt totalresultat och ingår i omräkningsreserven i eget kapital.

7. REDOVISNING OCH BORTBOKNING AV FINANSIELLA INSTRUMENT I BALANSRÄKNINGEN

Köp och försäljning av aktier samt penning- och kapitalmarknadsinstrument på avistamarknaden redovisas på affärsdagen vilket är den dag då avtal ingåtts. Motsvarande gäller för derivat. Övriga finansiella tillgångar och skulder redovisas normalt på likviddagen.

Finansiella tillgångar tas bort från balansräkningen när de avtalsenliga rättigheterna till de kassaflöden som härrör från tillgången upphör eller när samtliga risker och fördelar förknippade med tillgången överförs till någon annan. En finansiell skuld tas bort från balansräkningen när förpliktelsen fullgjorts, upphör eller annulleras.

K1 Forts

Principerna för redovisning av finansiella instrument i balansräkningen har bland annat särskild betydelse för redovisning av återköpstransaktioner, värdepapperslån och leasing (se respektive separat avsnitt).

8. FINANSIELLA INSTRUMENT

Värderingskategorier

Alla finansiella tillgångar delas, i enlighet med bestämmelserna i IFRS 9, in i någon av följande värderingskategorier:

1. upplupet anskaffningsvärde
2. verkligt värde via övrigt totalresultat
3. verkligt värde via resultaträkningen
   a. obligatoriskt
   b. verkligt värdeoptionen.

Utgångspunkten för att klassificera finansiella tillgångar i respektive värderingskategori är företagets affärsmodell för förvaltning av de finansiella instrumenten samt huruvida instrumentens avtalsenliga kassaflöden enbart innehåller betalningar av kapitalbelopp och ränta.

Finansiella skulder delas in i följande värderingskategorier:

1. upplupet anskaffningsvärde
2. verkligt värde via resultaträkningen
   a. obligatoriskt
   b. verkligt värdeoptionen.

Finansiella skulder ska som huvudregel redovisas till upplupet anskaffningsvärde. Undantaget är finansiella skulder som obligatoriskt ska värderas till verkligt värde via resultaträkningen, exempelvis derivat, samt skulder som vid första redovisningstillfället oåterkalleligen identifierats att värderas till verkligt värde (verkligt värdeoptionen).

Finansiella tillgångar respektive skulder som redovisas på samma rad i balansräkningen kan klassificeras i olika värderingskategorier, se not K39.

Vid första redovisningstillfället redovisas alla finansiella tillgångar och skulder till verkligt värde. För tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde via resultaträkningen förs transaktionskostnader direkt till resultaträkningen vid anskaffningstillfället. För övriga finansiella instrument räknas transaktionskostnader in i anskaffningsvärdet.

Bedömning av affärsmodell

Affärsmodellen för förvaltningen av finansiella tillgångar är avgörande för uppdelningen i värderingskategorier. Affärsmodellen fastställs på portföljnivå, eftersom detta bäst avspeglar hur verksamheten styrs och hur information rapporteras till och utvärderas av bankens ledning. Information av betydelse för att kunna göra en sammanvägd bedömning av affärsmodellen för en portfölj omfattar angivna riktlinjer och mål med en portfölj och hur dessa genomförs i verksamheten, de risker som påverkar portföljens resultat och hur dessa risker hanteras samt frekvens, volym, orsak och tidpunkt för försäljningar.

Bedömning av om avtalsenliga kassaflöden enbart är betalningar av kapitalbelopp och ränta

Bedömningen av om avtalsenliga kassaflöden enbart är betalningar av kapitalbelopp och ränta har betydelse för uppdelningen i värderingskategorier. Vid denna bedömning definieras kapitalbeloppet som den finansiella tillgångens verkliga värde vid första redovisningstillfället. Ränta definieras som ersättning för pengars tidsvärde, kreditrisk, andra grundläggande utlåningsrisker (till exempel likviditetsrisk) och kostnader (till exempel administrativa kostnader) samt vinstmarginal.

För att bedöma om den finansiella tillgångens avtalsenliga kassaflöden enbart innehåller betalningar av kapitalbelopp och ränta görs en bedömning av den finansiella tillgångens avtalsvillkor. Om det finns avtalsvillkor som kan ändra tidpunkten eller beloppen i de avtalsenliga kassaflödena, modifierar ersättningen för pengars tidsvärde eller medför hävstångseffekt eller extra kostnader vid förskottsbetalning och förlängning, så bedöms kassaflödena inte enbart bestå av kapitalbelopp och ränta.

Upplupet anskaffningsvärde

En finansiell tillgång ska värderas till upplupet anskaffningsvärde om båda följande villkor är uppfyllda:

- Syftet med affärsmodellen är att erhålla avtalsenliga kassaflöden.
- De avtalsenliga kassaflödena är enbart betalningar av kapitalbelopp och ränta.

Finansiella tillgångar som redovisas i värderingskategorin upplupet anskaffningsvärde består av utlåning och innehav i räntebärande värdepapper som uppfyller ovanstående villkor. Dessa tillgångar är föremål för nedskrivningsprövning. Finansiella skulder som redovisas i värderingskategorin upplupet anskaffningsvärde består i huvudsak av skulder till kreditinstitut, in- och upplåning från allmänheten samt emitterade värdepapper.

Upplupet anskaffningsvärde utgörs av det diskonterade nuvärdet av alla framtida betalningar hänförliga till instrumentet där diskonteringsräntan utgörs av instrumentets effektivränta vid anskaffningstillfället.

Räntor och kreditförluster avseende finansiella instrument redovisade till upplupet anskaffningsvärde redovisas i resultaträkningen i posterna Räntenetto respektive Kreditförluster. Ränteskillnadsersättning för förtidsinlöst utlåning och realisationsresultat som genereras vid återköp av egna emitterade värdepapper, redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. Även valutakurseffekter redovisas i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Verkligt värde via övrigt totalresultat

En finansiell tillgång ska värderas till verkligt värde via övrigt totalresultat om båda följande villkor är uppfyllda:

- Syftet med affärsmodellen är både att erhålla avtalsenliga kassaflöden och att sälja tillgången.
- De avtalsenliga kassaflödena är enbart betalningar av kapitalbelopp och ränta.

I värderingskategorin verkligt värde via övrigt totalresultat redovisas räntebärande värdepapper i bankens likviditetsportfölj som uppfyller ovanstående villkor. Dessa tillgångar är föremål för nedskrivningsprövning. Ränteintäkter redovisas i räntenettot, och valutakurseffekter och kreditförluster redovisas i post Nettoresultat av finansiella transaktioner. Orealiserade värdeförändringar redovisas i övrigt totalresultat och omklassificeras till resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner vid försäljning.

Vid första redovisningstillfället är det tillåtet att oåterkalleligen klassificera egetkapitalinstrument som inte innehas i handelssyfte till verkligt värde via övrigt totalresultat. Efterföljande värdeförändringar, såväl orealiserade som realiserade inklusive valutakursresultat, redovisas då i övrigt totalresultat. Realiserade värdeförändringar omklassificeras till balanserade vinstmedel, det vill säga omklassificering inom eget kapital, och inte till resultaträkningen. Endast utdelningsintäkter från dessa innehav redovisas i resultaträkningen. Denna värderingsprincip tillämpas för vissa aktieinnehav i företag som utför stödjande verksamhet för banken. Det kan exempelvis röra sig om andelar i clearingorganisationer och infrastruktursamarbeten på bankens hemmamarknader. Aktieinnehaven är långsiktiga och inga större förändringar i innehaven sker från år till år.

Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt

Om en finansiell tillgång inte uppfyller villkoren för värdering till upplupet anskaffningsvärde eller till verkligt värde via övrigt totalresultat, ska den värderas till verkligt värde via resultaträkningen.

Finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel klassificeras alltid till verkligt värde via resultaträkningen, liksom finansiella tillgångar som förvaltas och utvärderas baserat på verkliga värden.

Värderingskategorin verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt, består i huvudsak av noterade aktier, fondandelar, räntebärande värdepapper samt derivat. Räntor, utdelningar, valutakurseffekter samt orealiserade och realiserade värdeförändringar hänförliga till dessa instrument redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. För redovisning av derivat i säkringsredovisning, se punkt 11.

K1 Forts

Verkligt värde via resultaträkningen, verkligt värdeoptionen
Vid första redovisningstillfället finns en möjlighet att oåterkalleligen identifiera en finansiell tillgång såsom värderad till verkligt värde via resultaträkningen, om detta eliminerar eller i betydande utsträckning minskar inkonsekvenser i värdering eller redovisning som annars skulle uppkomma vid värdering av tillgången.

Motsvarande möjlighet finns att vid första redovisningstillfället oåterkalleligen identifiera en finansiell skuld såsom värderad till verkligt värde via resultaträkningen, om något av följande villkor är uppfyllda:

- Det eliminerar eller i betydande utsträckning minskar inkonsekvenser i värdering eller redovisning som annars skulle uppkomma vid värdering av skulden.
- En grupp av finansiella skulder eller en grupp av både finansiella tillgångar och finansiella skulder förvaltas och utvärderas baserat på verkligt värde, i enlighet med en dokumenterad riskhanterings- eller investeringsstrategi, och intern information om dessa instrument tillhandahålls till bankens ledning baserat på verkliga värden.

Denna värderingsprincip tillämpas för att undvika inkonsekvens vid värderingen av tillgångar och skulder som utgör motpositioner till varandra och förvaltas på portföljbasis, till exempel skulder till följd av fondförsäkringsavtal och vissa innehav i likviditetsportföljen som säkras med ekonomiska säkringar.

Orealiserade och realiserade värdeförändringar på finansiella instrument som värderas till verkligt värde via resultaträkningen via verkligt värdeoptionen redovisas i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. Ränta på dessa instrument redovisas i räntenettot.

Omklassificeringar av finansiella instrument
Finansiella tillgångar omklassificeras i regel inte efter det första redovisningstillfället. Omklassificering är tillåten om banken i sällsynta fall skulle byta affärsmodell för förvaltningen av en portfölj av finansiella tillgångar. Omklassificering av finansiella skulder är inte tillåtet efter det första redovisningstillfället.

Finansiella garantier och lånelöften
Finansiella garantier är sådana förbindelser som kräver att utställaren gör angivna betalningar för att ersätta innehavaren för en förlust denne ådrar sig på grund av att en angiven gäldenär inte fullgör betalning vid förfall enligt villkoren i ett skuldinstrument (lån och räntebärande värdepapper), exempelvis en kreditgaranti. Det verkliga värdet på en utställd garanti motsvaras vid utfärdandet av den mottagna premien. Vid första redovisningstillfället redovisas den mottagna premien för garantin som en skuld på raden Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter i balansräkningen. Därefter värderas garantin till det högre av den periodiserade premien och reserven för den förväntade förlusten. Premier för utställda finansiella garantier periodiseras i provisionsnettot över garantins löptid. Därutöver redovisas det totala garanterade beloppet hänförligt till utställda garantier som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen, se not K42.

Premier för köpta finansiella garantier periodiseras och redovisas som minskad ränteintäkt i räntenettot i den mån räntan på det instrument garantin avser redovisas där.

Lånelöften redovisas som ett åtagande utanför balansräkningen fram till lånets likviddag, se not K42. Mottagna avgifter för lånelöften periodiseras i provisionsnettot över åtagandets löptid, såvida det inte är mycket sannolikt att löftet kommer att infrias. I sådana fall räknas mottagna avgifter in i lånets effektivränta.

Finansiella garantier och oåterkalleliga lånelöften är föremål för nedskrivningsprövning.

Sammansatta finansiella instrument
Ett sammansatt finansiellt instrument består av ett inbäddat derivat och ett värdkontrakt som inte är ett derivat. Vissa av det sammansatta instrumentets kassaflöden varierar på ett sätt som liknar kassaflödena för ett fristående derivat.

Om värdkontraktet i ett sammansatt finansiellt instrument är en finansiell skuld ska ett inbäddat derivat skiljas från värdkontraktet och redovisas som ett derivat om alla dessa villkor är uppfyllda:

- Det inbäddade derivatets ekonomiska egenskaper och risker är inte nära förknippade med värdkontraktets ekonomiska egenskaper och risker.
- Ett separat instrument med samma villkor som det inbäddade derivatet skulle uppfylla definitionen på ett derivat.
- Det sammansatta finansiella instrumentet värderas inte till verkligt värde via resultaträkningen. Följaktligen avskiljs inte derivat inbäddade i finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

Särredovisning sker exempelvis av emitterade aktieindexobligationer och andra strukturerade produkter.

Särredovisning sker inte om värdkontraktet i det sammansatta finansiella instrumentet är en finansiell tillgång. Finansiella tillgångar med inbäddade derivat beaktas i sin helhet vid bedömningen av om avtalsenliga kassaflöden endast är betalningar av kapitalbelopp och ränta.

Värdet av konverteringsrätten i emitterade konvertibla skuldebrev särredovisas som eget kapital. Värdet av konverteringsrätten fastställs vid emissionstillfället som skillnaden mellan det verkliga värdet på det konvertibla skuldebrevet som helhet minskat med det verkliga värdet på skuldkomponenten. Konverteringsrättens redovisade värde justeras inte under skuldebrevets löptid. Skuldkomponenten värderas och redovisas till verkligt värde i balansräkningen vid emissionstillfället. Under löptiden redovisas skuldkomponenten till upplupet anskaffningsvärde baserat på ursprunglig effektivränta.

Återköpsavtal och omvända återköpsavtal
Med återköpsavtal, eller repotransaktioner, avses avtal där parterna samtidigt har kommit överens om försäljning och återköp av ett visst värdepapper till ett i förväg bestämt pris. Värdepapper som säljs i en repotransaktion (återköpsavtal) kvarstår i balansräkningen under transaktionens löptid eftersom koncernen under transaktionens löptid är exponerad emot värdepapprets värdeförändringsrisk. Det sålda värdepappret redovisas därutöver utanför balansräkningen som ställd säkerhet. Erhållen likvid redovisas beroende på motpart som Skuld till kreditinstitut eller In- och upplåning från allmänheten. Värdepapper som köps i en repotransaktion (omvända återköpsavtal) redovisas på motsvarande sätt, det vill säga värdepappret tas inte upp i balansräkningen under transaktionens löptid. Den erlagda likviden redovisas beroende på motpart som Övrig utlåning till centralbanker, Utlåning till övriga kreditinstitut eller Utlåning till allmänheten. Mottagna panter som sålts vidare under återköpsavtal redovisas som åtagande utanför balansräkningen.

Avtal om inlåning och utlåning av värdepapper
Värdepapper som lånats ut kvarstår i balansräkningen då koncernen fortsatt är exponerad mot värdepapprets värdeförändringsrisk och redovisas därutöver utanför balansräkningen som Ställd säkerhet. Inlånade värdepapper tas inte upp i balansräkningen, såvida de inte säljs (så kallad blankning). Om de säljs tas ett värde motsvarande det avyttrade värdepapprets verkliga värde upp som skuld. Inlånade värdepapper som vidareutlånats redovisas som åtagande utanför balansräkningen.

Derivatinstrument
Samtliga derivat redovisas i balansräkningen och värderas till verkligt värde. Derivat med positiva verkliga värden redovisas på tillgångssidan under posten Derivatinstrument. Derivat med negativa verkliga värden redovisas på skuldsidan under posten Derivatinstrument. Realiserade och orealiserade vinster och förluster på derivat redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. För redovisning av derivat i säkringsredovisning, se punkt 11.

Kvittning av finansiella tillgångar och skulder
Finansiella tillgångar och skulder kvittas i balansräkningen om banken har avtalsmässig

K1 Forts

rätt till kvittning, i den löpande verksamheten och i händelse av konkurs, och om avsikten är att reglera posterna med ett nettobelopp eller att samtidigt realisera tillgången och reglera skulden. Ytterligare upplysningar om kvittning av finansiella tillgångar och skulder lämnas i not K23.

9. PRINCIPER FÖR VÄRDERING AV FINANSIELLA TILLGÅNGAR OCH SKULDER TILL VERKLIGT VÄRDE

Verkligt värde definieras som priset till vilken en tillgång skulle kunna säljas eller en skuld överföras i en normal transaktion mellan oberoende marknadsaktörer.

För finansiella instrument som handlas på en aktiv marknad likställs verkligt värde med det aktuella marknadspriset. Som aktiv betraktas en sådan marknad där noterade priser med lätthet och regelbundenhet finns tillgängliga på en reglerad marknad, handelsplats, tillförlitlig nyhetstjänst eller motsvarande, och där prisuppgifterna lätt kan verifieras genom regelbundet förekommande transaktioner. Det aktuella marknadspriset motsvaras av den kurs mellan köp- och säljkursen som under omständigheterna ger mest korrekt bild av det verkliga värdet. För grupper av finansiella instrument som förvaltas på basis av bankens nettoexponering för marknadsrisk likställs det aktuella marknadspriset med det pris som skulle erhållas eller betalas vid en avyttring av nettopositionen.

När tillförlitliga uppgifter om marknadspris saknas för finansiella instrument, bestäms verkligt värde med hjälp av värderingsmodeller. De värderingsmodeller som används bygger på indata som i allt väsentligt kan verifieras med marknadsobservationer, exempelvis marknadsräntor och aktiekurser. Vid behov görs en justering för andra variabler som en marknadsaktör förväntas ta i beaktande vid prissättningen. De antaganden som används vid värdering baseras på internt genererad erfarenhet och kontrolleras löpande av riskkontrollfunktionen. Uppföljning görs mot verkliga utfall för att därigenom identifiera eventuella behov av anpassningar av antaganden och prognosverktyg.

Räntebärande värdepapper

Räntebärande värdepapper utgivna av stater och svenska bostadsobligationer värderas med hjälp av aktuella marknadspriser. Företagsobligationer värderas med värderingstekniker som baseras på marknadsräntor för motsvarande löptid med justering för kredit- och likviditetsrisk. Värderingen kontrolleras regelbundet för att säkerställa att den avspeglar gällande marknadspris. Kontrollerna utförs främst genom inhämtning av prisnoteringar från fler oberoende prisställare och genom avstämning mot nyligen genomförda transaktioner i samma eller likvärdiga instrument.

Aktier och andelar

Aktier noterade på en aktiv marknad värderas till marknadspris. Vid värdering av aktier och andelar i nivå 3 styrs valet av värderingsmodell av vad som bedöms lämpligt för det enskilda instrumentet. Innehav av aktier i nivå 3 består i huvudsak av aktier i företag som utför stödjande verksamhet åt banken. Aktier i nivå 3 är i allt väsentligt klassificerade till verkligt värde via övrigt totalresultat. Sådana innehav värderas i regel till bankens andel av substansvärdet i bolaget. För aktier i nivå 3 för vilka bolagsavtalet reglerar det pris till vilket aktierna kan avyttras, värderas innehaven till det i förväg bestämda avyttringspriset.

Vid värdering av andelar i nivå 3 i riskkapitalfonder används på marknaden vedertagna värderingsmodeller som godkänts av European Venture Capital & Private Equity Association. Dessa modeller innebär att investeringarnas marknadsvärde härleds genom relativvärdering av jämförbara noterade företag i samma bransch. Resultatposter som stör jämförelser mellan investeringen och jämförelsebolaget justeras, och därefter beräknas värdet av investeringen på basis av vinstmultiplar som exempelvis P/E och EV/EBITA. Värdeförändringar samt realiserat resultat på innehav i riskkapitalfonder som utgör en del av placeringstillgångarna i försäkringsrörelsen redovisas inte direkt i resultaträkningen utan ingår i underlaget för beräkning av avkastningsdelning i försäkringsrörelsen, se punkt 13.

Derivat

Derivat som handlas på en aktiv marknad värderas till marknadspris. Merparten av koncernens derivatkontrakt, däribland ränteswappar och olika typer av linjära valutaderivat, värderas med värderingsmodeller som bygger på marknadsräntor och andra marknadspriser. Värderingen av icke-linjära derivatkontrakt som inte handlas aktivt bygger även på en rimlig skattning av marknadsbaserade indata, exempelvis volatilitet.

Vid modellvärdering av derivat förekommer i vissa fall differenser mellan transaktionspriset och det värde som räknats fram med hjälp av en värderingsmodell vid det första redovisningstillfället. Sådana skillnader orsakas av att den tillämpade värderingsmodellen inte fullt ut fångar upp alla komponenter som påverkar derivatets värde. Orealiserade resultat på grund av positiva skillnader mellan transaktionspris och det värde som räknas fram med hjälp av en värderingsmodell (så kallade dag 1-resultat) förs inte till resultatet vid det första redovisningstillfället, utan periodiseras över derivatets löptid. Banken gör därutöver löpande en fristående värdering av den sammanlagda kreditriskkomponenten (såväl egen kreditrisk (DVA) som motpartsrisk (CVA)) i utestående modellvärderade derivat. Förändringar i verkligt värde till följd av förändrad kreditrisk tas till resultatet i den utsträckning den sammanlagda effekten överstiger ännu ej resultatförda dag 1-resultat.

Tillgångar och skulder där kunden står värdeförändringsrisken

Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken består i huvudsak av fondandelar i fondförsäkringsavtal. Sådana fondandelar värderas till fondens aktuella marknadsvärde (NAV). Tillgångarna motsvaras av skulder för vilka kunden står värdeförändringsrisken. Värderingen av dessa skulder speglar värderingen av tillgångarna. Med hänsyn till att försäkringstagarna och fondandelsägarna har förmånsrätt i tillgångsmassan, saknas skäl för att justera värderingen för kreditrisk. Tillgångar och skulder där kunden står värdeförändringsrisken har i allt väsentligt kategoriserats som värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

10. KREDITFÖRLUSTER

Förväntade kreditförluster

Reglerna om nedskrivning i IFRS 9 omfattar finansiella tillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde, finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat samt finansiella garantier och oåterkalleliga lånelöften, och baseras på en modell för redovisning av förväntade kreditförluster (Expected Credit Losses, ECL). Enligt denna ska reserven spegla ett sannolikhetsvägt belopp som bestäms genom att utvärdera en rad sannolika utfall med hänsyn tagen till all rimlig och verifierbar information som är tillgänglig på rapporteringsdagen utan orimlig kostnad eller ansträngning. I bedömningen beaktas historiska, nuvarande och framåtblickande faktorer. De tillgångar vars nedskrivningsbehov ska prövas delas in i följande tre steg, beroende på graden av kreditförsämring:

- Steg 1 omfattar finansiella tillgångar utan betydande ökning av kreditrisk sedan första redovisningstillfället.
- Steg 2 omfattar finansiella tillgångar med betydande ökning av kreditrisk sedan första redovisningstillfället men där det vid rapporteringstillfället saknas objektiva belägg för att fordran är kreditförsämrad.
- Steg 3 omfattar finansiella tillgångar för vilka objektiva omständigheter har identifierats för att fordran är kreditförsämrad. För definition av kreditförsämrad tillgång se rubrik Fallissemang/Kreditförsämrad tillgång nedan.

För Steg 1 ska reserveringar som motsvarar förväntade förluster orsakade av fallissemang som förväntas inträffa inom tolv månader redovisas. I Steg 2 och Steg 3 ska reserveringar som motsvarar den förväntade förlust som förväntas inträffa vid fallissemang någon gång under tillgångens hela återstående löptid redovisas.

K1 Forts

För avtal i Steg 1 och Steg 2 finns en koncerngemensam central process med modellbaserad beräkning. Processen inleds med att det för samtliga avtal bedöms om det skett en betydande ökning av kreditrisken sedan första redovisningstillfället (avtalets ingående). För utförligare beskrivning av betydande ökning av kreditrisk, se not K2 avsnitt Kreditrisker. Reserverna i de olika nedskrivningsstegen beräknas på individuell basis. För avtal i Steg 3 sker manuell beräkning med undantag för en mindre portfölj av homogena fordringar som har modellberäknad reservering i Steg 3. Vid varje rapporteringstillfälle avgörs på avtalsnivå om ett avtal ska bli föremål för en modellbaserad beräkning eller en manuell beräkning.

Beräkningarna av förväntade kreditförluster påverkas i första hand av riskparametrarna sannolikhet för fallissemang (PD), exponering vid fallissemang (EAD) och förlustandel vid fallissemang (LGD). Förväntade kreditförluster bestäms genom att beräkna PD, EAD och LGD fram till avtalets förväntade slutförfallodag. Dessa tre riskparametrar multipliceras och justeras med överlevnadssannolikheten alternativt sannolikheten för att kreditexponeringen inte har fallerat eller blivit återbetald i förtid. De beräknade förväntade kreditförlusterna diskonteras sedan tillbaka till rapporteringsdagen med den ursprungliga effektivräntan och summeras. Summan av kreditförluster för Steg 1 beräknas med sannolikheten för fallissemang under de kommande 12 månaderna. För Steg 2 och Steg 3 beräknas kreditförluster med sannolikheten för fallissemang under tillgångens återstående löptid.

Modellbaserad beräkning

Beräkningen av de förväntade kreditförlusterna tar hänsyn till minst tre makroekonomiska scenarier (ett neutralt, ett positivt och ett negativt scenario) med relevanta makroekonomiska riskfaktorer såsom arbetslöshet, styr-/centralbanksräntor, BNP, inflation och fastighetspriser, uppdelade per land. De olika scenarierna används för att justera riskparametrarna. Varje makroekonomiskt scenario tilldelas en sannolikhet, och de förväntade kreditförlusterna erhålls som ett sannolikhetsvägt genomsnitt av de förväntade kreditförlusterna för varje scenario.

För utförligare information om modellerna för att beräkna förväntade kreditförluster för avtal i Steg 1 och Steg 2 (och för en mindre portfölj av homogena fordringar i Steg 3) och för förklaring av begrepp såsom PD, EAD och LGD, förväntad löptid, betydande ökning av kreditrisk och makroekonomisk information, se not K2 avsnitt Kreditrisk. För känslighetsanalys för förväntade kreditförluster, se not K10.

Manuell beräkning

Tillgångar i Steg 3 prövas för nedskrivning på individuell basis, och beräkningen är manuell (med undantag för en mindre portfölj av homogena fordringar som har modellberäknad reservering i Steg 3). Denna prövning genomförs löpande och vid varje rapporteringstillfälle av affärsansvarigt bankkontor (kund- och kreditansvarig enhet) och beslutas av regional eller central kreditavdelning.

Nedskrivningsprövning utförs då det finns objektiva omständigheter som tyder på att motparten inte kommer att kunna fullfölja sina kontraktsenliga åtaganden i enlighet med definitionen på fallissemang. Sådana objektiva omständigheter kan exempelvis vara försenad eller utebliven betalning, ändrad intern rating eller om kredittagaren försätts i konkurs.

I nedskrivningsprövningen uppskattas de framtida kassaflödena och säkerhetens värde (inklusive garantier). Hänsyn tas normalt till minst två möjliga framåtblickande scenarier för förväntade kassaflöden baserade på både motpartens återbetalningsförmåga och säkerheternas värde. Utfallet av dessa scenarier sannolikhetsviktas och diskonteras med fordrans ursprungliga effektivränta. De scenarier som används kan innehålla såväl makroekonomiska som avtalsspecifika faktorer, utifrån vad som bedöms ha påverkan på den enskilda motpartens återbetalningsförmåga och säkerheternas värdeutveckling. Vid bedömningen tas hänsyn till den enskilda motpartens specifika egenskaper. Nedskrivning görs om det beräknade återvinningsvärdet understiger bokfört värde.

Expertbaserad beräkning

Expertbaserad beräkning görs för kreditförluster för att införliva uppskattad effekt från faktorer som inte bedömts ha fångats av modellen (Steg 1, Steg 2 och för en mindre portfölj av homogena fordringar i Steg 3) eller som inte har tagits hänsyn till manuellt (Steg 3). De modellbaserade beräkningarna är konstruerade med ambitionen att göra en så precis skattning som möjligt av de enskilda bidragen till reserveringsbehovet. Det är dock mycket svårt att med generella modeller fånga alla de säregenskaper som karaktäriserar ett enskilt avtal. Därför görs en manuell analys av de avtal som ger de största bidragen till reserveringsbehovet. Den manuella analysen syftar till att, baserat på expertkunskap om de enskilda krediterna, bedöma om den modellbaserade eller manuella beräkningen ska ersättas med en expertbedömd beräkning. En expertbedömd beräkning kan medföra både högre och lägre reserveringsbehov än den ursprungliga beräkningen.

Expertbaserad beräkning kan även utföras på en mer aggregerad nivå för att justera de modellbaserade beräkningarna för en delportfölj eller motsvarande. Dessa justeringar fördelas proportionellt över de ingående avtalen. En expertbedömd beräkning kan medföra både högre och lägre reserveringsbehov än den ursprungliga beräkningen.

Redovisning och presentation av kreditförluster

- Finansiella tillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde redovisas i balansräkningen till sitt nettobelopp, efter avdrag för förväntade kreditförluster.
- Poster utanför balansräkningen (finansiella garantier och oåterkalleliga lånelöften) redovisas till sitt nominella belopp. Reserveringar för förväntade kreditförluster avseende dessa instrument redovisas som en avsättning i balansräkningen.
- Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat är redovisade till verkligt värde i balansräkningen. Reserveringar för förväntade kreditförluster avseende dessa instrument redovisas i verkligt värdereserven i eget kapital och minskar således inte redovisat värde på instrumentet.
- För finansiella tillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde och för poster utanför balansräkningen redovisas periodens kreditförluster (förväntade och konstaterade) i resultaträkningen på raden Kreditförluster. Raden Kreditförluster utgörs av periodens reserveringar för förväntade kreditförluster med avdrag för återföringar av tidigare utförda reserveringar, periodens bortskrivningar och periodens återvinningar.
- För finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat redovisas periodens kreditförluster (förväntade och konstaterade) i resultaträkningen på raden Nettoresultat av finansiella transaktioner.
- Bortskrivningar utgörs av konstaterade kreditförluster med avdrag för återföringar av tidigare gjorda reserveringar för förväntade kreditförluster i Steg 3 och kan avse hela eller delar av en finansiell tillgång. Bortskrivning sker när det inte bedöms finnas någon realistisk möjlighet till återbetalning. Efter bortskrivningen kvarstår normalt kraven mot låntagare och eventuella borgensmän, vilka som regel drivs vidare genom efterbevakning. Efterbevakning vidtas inte i vissa situationer, exempelvis i de fall konkursförvaltare lämnat slutlig redovisning av utdelning i konkurs, när ett ackordsförslag antagits eller när en fordran eftergivits i sin helhet. Fordringar som efterges i samband med omstrukturering av finansiella tillgångar redovisas alltid som konstaterade kreditförluster.
- Betalningar som tillkommer banken för bortskrivna finansiella tillgångar intäktsredovisas som återvinningar.

Ytterligare information om kreditförluster lämnas i not K10.

Fallissemang/Kreditförsämrad tillgång

Bankens definition av fallissemang överensstämmer med kapitaltäckningsförordningens (CRR) definition vilket innebär att motparten antingen är mer än 90 dagar sen med en

K1 Forts

betalning eller att det gjorts en bedömning att motparten inte kommer att kunna betala kontraktsenligt. En sådan bedömning innebär att det ses som mer sannolikt att kredittagaren inte kommer att kunna betala än det motsatta. Bedömningen av detta görs utifrån all tillgänglig information om kredittagarens betalningsförmåga. Hänsyn tas till obeståndssignaler som bristande likviditet, försenade och inställda betalningar, betalningsanmärkningar eller andra tecken på bristande betalningsförmåga. Andra signaler kan vara att kredittagaren försätts i konkurs eller att beslut tas om en betydande eftergift som innebär att värdet på bankens fordran mot kredittagaren minskar.

Sannolikheten för fallissemang beräknas inför varje rapporteringstillfälle och ingår vid bedömningen av om det skett en betydande ökning av kreditrisken sedan första redovisningstillfället och vid beräkningen av förväntad kreditförlust för finansiella tillgångar i Steg 1 och Steg 2.

Kreditförsämrad finansiell tillgång, vilket är exponering i Steg 3, definieras som exponering i fallissemang. Det medför att bedömningen för redovisningssyften är i linje med den som används i koncernens kreditriskhantering.

Ränta

Redovisning av ränteintäkter hänförliga till poster i balansräkningen som ingår i Steg 1 och Steg 2 bygger på bruttoredovisning, vilket innebär att ränteintäkter redovisas till sitt fulla belopp i räntenettot.

Ränteintäkter avseende motsvarande poster i Steg 3 redovisas netto, det vill säga efter beaktande av nedskrivningen. Ränteeffekter som uppstår till följd av diskonteringseffekter då perioden fram till förväntad inbetalning minskar, resulterar i en upplösning av tidigare reserverade belopp och redovisas som ränteintäkt i enlighet med effektivräntemetoden.

Värdering av egendom som övertagits för skyddande av fordran

Vid första redovisningstillfället redovisas övertagen egendom till verkligt värde i balansräkningen. Övertagen egendom (inklusive övertagna leasingobjekt) som förväntas avyttras inom en snar framtid, tas vid efterföljande värdering upp till det lägsta av redovisat värde och verkligt värde med avdrag för kostnader för försäljning. Övertagna fastigheter som inte förväntas avyttras inom en snar framtid redovisas som förvaltningsfastigheter till verkligt värde via resultaträkningen. Onoterade aktieinnehav som övertas för skyddande av fordran redovisas normalt till verkligt värde via resultaträkningen.

Modifierade finansiella tillgångar

Ett lån anses vara modifierat när de villkor och bestämmelser som styr kassaflöden ändras jämfört med det ursprungliga avtalet till följd av åtgärder i form av eftergifter eller affärsmässiga omförhandlingar. Eftergifter är villkorsändringar i samband med omstruktureringar eller andra finansiella lättnadsåtgärder. Dessa villkorsändringar utförs för att säkerställa full återbetalning eller för att maximera återbetalningen av det utestående lånebeloppet för låntagare som har, eller står inför, finansiella svårigheter. Affärsmässiga omförhandlingar är villkorsändringar som inte är relaterade till en låntagares finansiella svårigheter, till exempel ändringar i kassaflödet för ett lån på grund av förändringar i marknadsförhållanden för amorteringar eller ränta.

Om kassaflöden från en finansiell tillgång klassificerad till upplupet anskaffningsvärde har modifierats, men tillgångens kassaflöden inte blir väsentligt annorlunda, resulterar normalt inte modifieringen i att den finansiella tillgången tas bort från balansräkningen. I det fallet omräknas redovisat bruttovärde utifrån den finansiella tillgångens förändrade kassaflöden, och justeringsbeloppet redovisas i resultaträkningen.

Eftersom modifieringar utförs av olika anledningar finns inget ovillkorligt samband mellan modifieringar och bedömd kreditrisk. När en finansiell tillgång beviljats eftergift och kvarstår i balansräkningen klassificeras den till Steg 2 eller Steg 3, baserat på utfallet av den bedömning som utförs i samband med eftergifter. Bedömningen omfattar kontroll av om det finns behov av reservering för kreditförlust eller annan omständighet som innebär klassificering till Steg 3.

Om en finansiell tillgång modifieras på ett sätt som medför väsentligt förändrade kassaflöden tas den modifierade finansiella tillgången bort från balansräkningen och ersätts med ett nytt avtal. I dessa fall utgör datumet för modifieringen första redovisningstillfället för det nya avtalet och detta datum används vidare vid beräkning av förväntade kreditförluster samt vid bedömning av huruvida det föreligger en betydande ökning av kreditrisk sedan första redovisningstillfället.

11. SÄKRINGSREDOVISNING

Handelsbanken har valt att fortsätta tillämpa säkringsredovisningsreglerna i IAS 39, i enlighet med övergångsbestämmelserna i IFRS 9. Koncernen tillämpar olika metoder för säkringsredovisning beroende på syftet med säkringen. Som säkringsinstrument används derivat, i huvudsak ränte- och valutaränteswappar. Vid säkringar av valutarisker kopplade till nettoinvesteringar i utländska enheter används även skulder i respektive utländsk enhets funktionella valuta som säkringsinstrument. Som en del av koncernens säkringsstrategier delas värdet på säkringsinstrument i vissa fall upp och ingår i fler än en säkringsrelation. Ett och samma säkringsinstrument kan därmed säkra olika risker. Sådan uppdelning görs endast om de säkrade riskerna tydligt kan identifieras, om effektiviteten kan mätas tillförlitligt och om den totala värdeförändringen på instrumentet ingår i någon säkringsrelation.

Kassaflödessäkring används för att hantera exponeringar för variationer i kassaflöden hänförliga till förändringar i rörlig ränta på ut- och upplåning. Den förväntade löptiden för sådan ut- och upplåning är i regel betydligt längre än räntebindningstiden som är kort. Kassaflödessäkring används även för att säkra valutarisken i framtida kassaflöden hänförliga till ut- och upplåning. Även valutarisker hänförliga till koncerninterna monetära poster kan omfattas av denna typ av säkring, i den mån de ger upphov till valutaexponeringar som inte elimineras vid upprättande av koncernredovisningen. Derivat som är säkringsinstrument i kassaflödessäkringar värderas till verkligt värde. I den mån derivatets värdeförändring är effektiv, det vill säga motsvaras av framtida kassaflöden hänförliga till den säkrade posten, redovisas den som en komponent i övrigt totalresultat och i säkringsreserven i eget kapital. Ineffektiva delar av derivatets värdeförändring redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. Då kassaflödessäkringar avslutas i förtid periodiseras den ackumulerade värdeförändringen, som tidigare redovisats i övrigt totalresultat, i Nettoresultat av finansiella transaktioner under den period de säkrade kassaflödena förväntas inträffa. Avslutas kassaflödessäkringar i förtid, och de säkrade kassaflödena inte längre förväntas inträffa, omklassificeras den ackumulerade värdeförändringen i säkringsreserven till Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Säkringar av verkligt värde tillämpas i syfte att skydda koncernen mot icke önskvärda resultateffekter på grund av exponeringar för förändringar i marknadspriser. Säkringar av verkligt värde tillämpas för enskilda tillgångar och skulder samt för portföljer av finansiella instrument. Säkrade risker i säkringspaket till verkligt värde består av ränte- och valutarisk i ut- och upplåning till fast ränta samt i utlåning med räntetak. Säkringsinstrumenten i dessa säkringsrelationer består av ränte- och valutaränteswappar samt ränteoptioner. Vid säkring av verkligt värde värderas såväl säkringsinstrumentet som den säkrade risken till verkligt värde. Värdeförändringarna redovisas direkt i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. När portföljsäkring tillämpas redovisas värdet på den säkrade posten på en enskild rad i balansräkningen i anslutning till Utlåning till allmänheten. Då säkringar av verkligt värde avslutas i förtid periodiseras den upparbetade värdeförändringen på den säkrade posten i Nettoresultat av finansiella transaktioner under återstående löptid. Avslutas säkringar av verkligt värde i förtid, och den säkrade posten inte längre kvarstår, återförs den upparbetade värdeförändringen direkt i Nettoresultat av finansiella transaktioner. Ackumulerade värdeförändringar på portföljsäkringar som avslutats i förtid redovisas i balansräkningen under posten Övriga tillgångar.

K1 Forts

Säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamheter tillämpas för att skydda koncernen mot valutakursdifferenser till följd av verksamhet i utlandet. Som säkringsinstrument används valutaränteswappar och lån i utländsk valuta. Den säkrade posten i dessa säkringar utgörs av nettoinvesteringar i form av direkta investeringar samt fordringar på utlandsverksamhet som inte förväntas regleras inom en överskådlig framtid. Lån i utländsk valuta som säkrar nettoinvesteringar i utlandsverksamhet redovisas i koncernen till kursen på balansdagen. Den effektiva delen av valutakursdifferenser på sådana lån redovisas som en komponent i övrigt totalresultat och i omräkningsreserven i eget kapital. Så redovisas även den effektiva delen av värdeförändringar på valutaränteswappar som säkrar valutakursrisk i fordringar på utlandsverksamhet. Ineffektiva delar av säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamhet redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

12. LEASING

Banken som leasegivare

En leasegivare ska klassificera ett leasingavtal som antingen finansiellt eller operationellt. Finansiella leasingavtal är sådana avtal där de ekonomiska risker och fördelar som förknippas med ägandet av den leasade tillgången i allt väsentligt överförs från leasegivaren till leasetagaren. Övriga leasingavtal klassificeras som operationella leasingavtal. Samtliga avtal där koncernen är leasegivare har definierats som finansiella leasingavtal. Sådana leasingavtal redovisas som utlåning i balansräkningen, initialt till ett belopp som motsvarar nettoinvesteringen. Erhållna leasingavgifter redovisas löpande som ränteintäkter respektive amorteringar.

Finansiella leasingavtal omfattas av nedskrivningsprövning på samma sätt som andra finansiella tillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde.

Banken som leasetagare

Vid ingången av ett leasingavtal redovisas en leasingskuld och en nyttjanderätt. Leasingskulden värderas initialt till nuvärdet av framtida leasingavgifter, vilka diskonteras med bankens marginella låneränta. Leasingavgifterna som ingår i värderingen av leasingskulden utgörs i huvudsak av fasta avgifter och variabla avgifter som beror på ett index. Nyttjanderätten värderas initialt till anskaffningsvärdet, vilket motsvarar den ursprungliga värderingen av leasingskulden, förutbetalda leasingavgifter, eventuella initiala direkt utgifter och en uppskattning av eventuella återställningskostnader. Det är endast när en förpliktelse uppstår för återställningskostnader som dessa utgör en del av anskaffningsvärdet.

Vid efterföljande värdering av leasingskulden ökar det redovisade värdet med ränta och minskar med utbetalda leasingavgifter. Därutöver ökar eller minskar leasingskulden vid omprövningar eller ändringar av leasingavtalet. Vid efterföljande värdering av nyttjanderätten värderas denna till anskaffningsvärde minus ackumulerade avskrivningar och eventuella ackumulerade nedskrivningar samt med beaktande av eventuella omvärderingar av leasingskulden. Nyttjanderätten skrivs av över leasingperiodens längd. Nedskrivningsprövning av nyttjanderätterna utförs i enlighet med IAS 36 Nedskrivningar, se punkt 15 avsnittet om nedskrivningsprövning.

Nyttjanderätterna ingår i balansposten Fastigheter och Inventarier och leasingskulden ingår i balansposten Övriga skulder.

Leasingavtal som är kortare än 12 månader, eller för vilka den underliggande tillgången har ett lågt värde, redovisas som en kostnad linjärt över leasingperioden och ingår således inte i leasingskulder och nyttjanderätter.

13. FÖRSÄKRINGSVERKSAMHET

Koncernens försäkringsverksamhet bedrivs i dotterbolaget Handelsbanken Liv. Verksamhetens produkter består främst av legala livförsäkringar i form av traditionell livförsäkring och fondförsäkring samt riskförsäkringar i form av sjukförsäkring och premiebefrielse.

Klassificering och uppdelning av försäkringskontrakt

I koncernredovisningen klassas sådana avtal som innehåller betydande försäkringsrisk som försäkringskontrakt. Med försäkringsrisk avses risk, annan än finansiell risk, som överförs från avtalets ägare till utfärdaren. Avtal som inte överför betydande försäkringsrisk klassificeras i sin helhet som investeringsavtal. I regel innebär detta att försäkringar med återbetalningsskydd klassas som investeringsavtal, och övriga avtal klassas som försäkringskontrakt. Försäkringskontrakt som består av både försäkringskomponenter och sparande (finansiella komponenter) delas upp och särredovisas i enlighet med de principer som beskrivs i det följande.

Redovisning av försäkringskomponenter i försäkringskontrakt

Premieintäkter och utbetalda försäkringsersättningar för försäkringsavtal redovisas i resultaträkningen i nettoposten Riskresultat försäkring. Under denna post redovisas även årets förändring av koncernens försäkringsskulder.

Mottagna premier som ännu inte intäktsförts redovisas som skuld för inbetalda premier under posten Försäkringsskulder i balansräkningen. I balansposten Försäkringsskulder ingår även skulder för sjukräntor, livräntor och andra oreglerade skador. Försäkringsskulden värderas genom diskontering av uppskattade framtida kassaflöden hänförliga till ingångna försäkringsavtal. Värderingen bygger på antaganden om ränta, livslängd, hälsa och framtida avgifter. Livslängdsantaganden varierar med hänsyn till när försäkringen tecknats och beaktar den förväntade framtida ökningen av livslängden. Även avgiftsantaganden beror på när försäkringen tecknats. Det innebär i huvudsak en avgift som är proportionell mot premien och en avgift som är proportionell mot livförsäkringsavsättningen. Tillämpade antaganden om de försäkrades framtida hälsa är baserade på internt genererad erfarenhet och varierar beroende på produkt. Ränteantaganden är baserade på aktuella marknadsräntor och beror på skuldens löptid. Koncernens försäkringsskulder prövas regelbundet och minst årligen i syfte att säkerställa att den redovisade försäkringsskulden är tillräcklig för att täcka förväntade framtida anspråk. Vid behov görs en ytterligare avsättning. Mellanskillnaden redovisas i resultaträkningen.

Redovisning av investeringsavtal och finansiella komponenter i försäkringskontrakt

Inbetalningar och utbetalningar för kunders sparkapital som härrör från investeringsavtal samt finansiella komponenter i försäkringskontrakt redovisas som insättningar respektive uttag direkt i balansräkningen.

Den från försäkringskontraktet separerade finansiella komponenten i traditionella legala livförsäkringar redovisas i balansräkningen som upplåning från allmänheten. Dessa skulder värderas till det högsta av garanterat belopp och försäkringens aktuella värde. Det garanterade beloppet förräntas med garanterad ränta och motsvarar försäkringens upplupna anskaffningsvärde. Försäkringens aktuella värde är lika med värdet av de tillgångar som förvaltas för försäkringstagarnas räkning, och förräntas med en avkastning som bestäms från totalavkastningen för tillgångarna med avdrag för eventuell avkastningsdelning. Avkastningsdelningen innebär att försäkringsgivaren tilldelas en avtalad del av totalavkastningen om denna avkastning under kalenderåret överstiger den garanterade räntan. Beräkningen görs årligen och ackumulerat för varje enskilt försäkringskontrakt. Det innebär att den villkorade återbäringen minskar i de fall avkastningen ett enskilt år understiger garantiräntan och vice versa. Den del av avkastningen som enligt modellen för avkastningsdelning tillfaller koncernen redovisas som provisionsintäkt. I det fall avkastningen understiger den per kontrakt garanterade räntan redovisas mellanskillnaden i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Tillgångar och skulder som härrör från fondförsäkringsavtal redovisas till verkligt värde i balansräkningen i posterna Tillgångar respektive Skulder där kunden står värdeförändringsrisken.

Premieavgifter, kapitalavgifter samt övriga administrativa avgifter för försäkringskontrakt

K1 Forts

och investeringsavtal redovisas i resultaträkningen i posten Provisionsintäkter. Anskaffningskostnader redovisas direkt i resultaträkningen.

Återförsäkring
Återförsäkrares andel av koncernens försäkringsskulder redovisas i posten Återförsäkringstillgångar i balansräkningen.

14. IMMATERIELLA TILLGÅNGAR

Redovisning i balansräkningen
En immateriell tillgång är en identifierbar, icke-monetär tillgång utan fysisk form. En immateriell tillgång tas endast upp i balansräkningen om det är troligt att de framtida ekonomiska fördelar som härrör från tillgången kommer att tillfalla koncernen och om det går att beräkna anskaffningsvärdet på ett tillförlitligt sätt. Det innebär att internt upparbetade värden i form av goodwill, varumärken, kundregister och liknande inte redovisas som tillgångar i balansräkningen.

Investeringar i egenutvecklad programvara tas till resultatet löpande i den mån utgifterna avser underhåll av befintlig affärsverksamhet eller befintlig programvara. Vid egen utveckling av ny programvara, eller vid utveckling av befintlig programvara för ny affärsverksamhet, aktiveras nedlagda utgifter, som kan beräknas på ett tillförlitligt sätt, från den tidpunkt det är sannolikt att ekonomiska fördelar kommer att uppstå. Utgifter som härrör från lånekostnader aktiveras från den tidpunkt då beslut har fattats om aktivering av utgifter för utveckling av en immateriell tillgång.

Vid ett rörelseförvärv hänförs förvärvspriset till värdet av förvärvade identifierbara tillgångar, skulder och eventualförpliktelser i den förvärvade rörelsen. Bland dessa tillgångar kan även ingå sådana immateriella tillgångar som inte skulle ha tagits upp i balansräkningen om de förvärvats separat eller upparbetats internt. Den del av förvärvspriset som vid ett rörelseförvärv inte kan hänföras till identifierbara tillgångar och skulder redovisas som goodwill.

Goodwill och immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod
Goodwill och andra immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod redovisas till anskaffningsvärdet med avdrag för eventuella nedskrivningar. Nedskrivningsprövning sker årligen i samband med bokslutet eller när det finns en indikation på att tillgången kan ha minskat i värde. Nedskrivningsprövning görs genom en beräkning av tillgångens återvinningsvärde, det vill säga det högsta av nyttjandevärdet och det verkliga värdet med avdrag för försäljningskostnader. Så länge återvinningsvärdet överstiger redovisat värde är nedskrivning inte befogad. Nedskrivningar redovisas direkt i resultaträkningen.

Med hänsyn till att det inte är möjligt att särskilja de kassaflöden som härrör från goodwill från kassaflöden som härrör från andra tillgångar, sker nedskrivningsprövningen på nivån kassagenererande enhet. En kassagenererande enhet är den minsta grupp tillgångar som ger upphov till inbetalningar som är oberoende av inbetalningar från andra tillgångar eller tillgångsgrupper. Goodwill följs upp på rörelsesegmentnivå. Väsentliga bedömningar och antaganden vid nedskrivningsprövning av goodwill framgår av not K24. Tidigare gjorda nedskrivningar av goodwill återförs inte.

Immateriella tillgångar med bestämbar nyttjandeperiod
Immateriella tillgångar för vilka det går att fastställa en bedömd nyttjandeperiod är föremål för avskrivning. Avskrivningen sker linjärt över nyttjandeperioden. För närvarande innebär det att kundkontrakt skrivs av på 20 år och att internt utvecklad programvara vanligen skrivs av på fem år. I vissa infrastrukturprojekt bedöms nyttjandeperioden vara längre än fem år. För sådana investeringar är avskrivningstiden upp till 15 år. Varumärken som är föremål för avskrivning skrivs av på fem år. Avskrivningstiden prövas individuellt, dels vid nyanskaffning, dels fortlöpande vid indikation på att nyttjandeperioden kan ha ändrats. Immateriella tillgångar med bestämbar nyttjandeperiod prövas för nedskrivning när det finns indikation på att tillgången kan ha minskat i värde. Nedskrivningsprövning görs enligt samma principer som för immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod, det vill säga genom en beräkning av tillgångens återvinningsvärde.

15. FASTIGHETER OCH INVENTARIER

Koncernens materiella anläggningstillgångar består av fastigheter och inventarier. Med undantag av sådana fastigheter som utgör placeringstillgångar i försäkringsrörelsen och fastigheter som övertagits för skydd av fordran, värderas dessa tillgångar till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade av- och nedskrivningar.

Avskrivningarna sker utifrån tillgångarnas bedömda nyttjandeperioder. Normalt tillämpas en linjär avskrivningsplan. De bedömda nyttjandeperioderna prövas årligen. De materiella tillgångar som består av delkomponenter med olika bedömda nyttjandeperioder, indelas i olika kategorier med separata avskrivningsplaner. Sådan så kallad komponentavskrivning är normalt endast aktuell för fastigheter. Som delkomponenter betraktas då de delar av fastigheten som har ett anskaffningsvärde som är betydande i förhållande till det sammanlagda anskaffningsvärdet. Resterande delar av fastigheten (stomme) skrivs av som helhet över den förväntade nyttjandeperioden. För närvarande är den bedömda nyttjandeperioden för stomme 100 år, för vatten och avlopp 35 år, för tak 30 år, för fasad, värme, ventilation och el 25 år, för hissar 20 år och för byggnadsinventarier 10 år. Persondatorer och övrig it-utrustning skrivs i regel av på tre år och investeringar i bankvalv och liknande lokalinvesteringar på 10 år. Övriga inventarier skrivs normalt av på fem år.

Nedskrivningsprövning av materiella anläggningstillgångar sker när det finns indikation på att tillgången kan ha minskat i värde. Nedskrivning görs i det fall återvinningsvärdet understiger det redovisade värdet. Eventuell nedskrivning redovisas omedelbart i resultaträkningen. En nedskrivning reverseras om det finns indikation på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av återvinningsvärdet.

16. AVSÄTTNINGAR

Posten Avsättningar består av resultatförda förväntade negativa utflöden av resurser från koncernen som är ovissa vad gäller förfallotidpunkt eller belopp. Avsättningar redovisas när koncernen till följd av en inträffad händelse har en legal eller informell förpliktelse som det är sannolikt att det kommer att krävas ett utflöde av resurser för att reglera. För att redovisning ska kunna ske måste det vara möjligt att göra en tillförlitlig uppskattning av beloppet. Avsättningen värderas till det belopp som motsvarar den bästa uppskattningen av vad som krävs för att reglera förpliktelsen på balansdagen. Vid värderingen tas hänsyn till den förväntade framtida tidpunkten för reglering.

Avsättningar redovisas för omstruktureringar. Med omstrukturering avses genomgripande organisationsförändring, till exempel genom att anställda får avgångsvederlag för förtida uppsägning, eller nedläggningar av kontor. För att en avsättning ska redovisas krävs att en omstruktureringsplan har fastställts och tillkännagivits så att det har skapats en välgrundad förväntan hos dem som berörs av att företaget kommer att genomföra omstruktureringen. En avsättning för omstrukturering omfattar enbart de direkta utgifter som uppstår vid omstruktureringen och som inte hör samman med den framtida verksamheten.

17. EGET KAPITAL

Eget kapital består av de komponenter som beskrivs i det följande.

Överkursfond
Överkursfonden består dels av optionskomponenten av emitterade konvertibla skuldebrev och dels av det belopp som vid emission av aktier och vid konvertering av konvertibla skuldebrev överstiger de emitterade aktiernas kvotvärde.

Säkringsreserv
I säkringsreserven redovisas orealiserade värdeförändringar på derivatinstrument som utgör säkringsinstrument i kassaflödessäkringar.

K1 Forts

Verkligt värdereserv
Orealiserade värdeförändringar på finansiella tillgångar klassificerade till verkligt värde via övrigt totalresultat redovisas i verkligt värdereserven. Vidare består verkligt värdereserven av reserveringar för förväntade kreditförluster på skuldinstrument klassificerade till verkligt värde via övrigt totalresultat. Realiserade värdeförändringar på dessa skuldinstrument omklassificeras från verkligt värdereserven till resultaträkningen. Realiserade värdeförändringar på egetkapitalinstrument klassificerade till verkligt värde via övrigt totalresultat omklassificeras från verkligt värdereserven till balanserade vinstmedel.

Omräkningsreserv
Omräkningsreserven består av orealiserade valutakurseffekter som uppstår till följd av omräkning av utländska enheter till koncernens rapporteringsvaluta. Därutöver redovisas effektiva delar för säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamhet i omräkningsreserven.

Förmånsbestämda pensionsplaner
I posten Förmånsbestämda pensionsplaner redovisas aktuariella vinster och förluster på pensionsförpliktelsen samt avkastning på förvaltningstillgångarna som överstiger eller understiger diskonteringsräntan.

Balanserade vinstmedel inklusive årets resultat
Balanserade vinstmedel består av intjänat resultat från innevarande och tidigare räkenskapsår. Utdelning och återköp av egna aktier redovisas som avdrag från balanserade vinstmedel.

Realiserade resultat hänförliga till egetkapitalinstrument klassificerade till verkligt värde via övrigt totalresultat omklassificeras från verkligt värdereserven till balanserade vinstmedel.

Innehav utan bestämmande inflytande
Innehav utan bestämmande inflytande utgörs av den andel av koncernens nettotillgångar som inte direkt eller indirekt ägs av moderföretagets stamaktieägare. Innehav utan bestämmande inflytande redovisas som en separat andel av eget kapital.

Redovisning av egna aktier
Återköpta egna aktier redovisas inte som tillgång utan kvittas mot posten Balanserade vinstmedel i eget kapital.

18. INTÄKTER

Räntenetto
Ränteintäkter och räntekostnader redovisas i räntenettot i resultaträkningen, med undantag för räntor hänförliga till finansiella instrument som obligatoriskt värderas till verkligt värde via resultaträkningen vilka redovisas i Nettoresultat av finansiella transaktioner där den samlade aktiviteten i handelslagret redovisas.

Ränteintäkter och räntekostnader för finansiella instrument som värderas till upplupet anskaffningsvärde beräknas och redovisas med tillämpning av effektivräntemetoden eller, om så anses lämpligt, med tillämpning av en metod som resulterar i ett belopp som utgör en rimlig uppskattning av vad en beräkning grundad på effektivräntemetoden skulle ge. Effektivräntan innefattar avgifter som anses vara en integrerad del av effektivräntan för ett finansiellt instrument (vanligen avgifter som kompenserar för risk). Effektivräntan motsvarar den ränta som används för att diskontera avtalsenliga framtida kassaflöden till redovisat värde på den finansiella tillgången eller skulden.

I räntenettot redovisas även räntor från derivat som ingår i säkringsredovisning och räntor från derivat i ekonomiska säkringar, eftersom dessa säkrar poster vars ränteflöden redovisas i räntenettot.

Utöver ränteintäkter och räntekostnader ingår i räntenettot avgifter för statliga garantier, exempelvis insättningsgaranti och resolutionsavgiften.

Intäkter från avtal med kunder
Standarden för Intäkter från avtal med kunder, IFRS 15, tillämpas för olika typer av tjänster som i resultaträkningen huvudsakligen redovisas som Provisionsintäkter. IFRS 15 är även tillämplig på vissa tjänster som återfinns i posten Övriga intäkter. Övriga intäkter avser dock i allt väsentligt inte intäkter från avtal med kunder.

Intäkterna redovisas vid den tidpunkt när prestationsåtagandet är uppfyllt, vilket är när kontrollen av tjänsten är överförd till kunden. Den totala intäkten fördelas för varje tjänst, och intäktsföringen beror på om tjänsterna är uppfyllda vid en viss specifik tidpunkt eller över tid.

Följande gäller i fråga om tidpunkten för redovisning av intäkter:

- Intäkter som tjänas in successivt genom att tjänster utförs, exempelvis förvaltningsavgifter inom kapitalförvaltningen, redovisas i takt med att dessa tjänster levereras, det vill säga linjärt över tid. Detta eftersom kunden samtidigt erhåller och förbrukar tjänsten och bankens åtagande då uppfylls under den tid tjänsten utförs.
- Intäkter hänförliga till en specifik tjänst eller handling redovisas när tjänsten utförts, det vill säga vid en viss specifik tidpunkt. Exempel på sådana intäkter är courtage och betalningsprovisioner.

Den intäkt som redovisas ska spegla den förväntade intäkten. När intäkten inkluderar en rörlig ersättning, till exempel rabatt, återbäring eller prestationsbaserade delar, redovisas intäkten först när det är högst troligt att ingen återbetalning av beloppet kommer att ske.

Betalningar sker löpande i takt med att tjänsterna utförs, och förskottsbetalning avser max 12 månader framåt. Upplupna intäkter redovisas för tjänster som har tillhandahållits men ännu inte har betalats. Förutbetalda intäkter redovisas för tjänster som har betalats men ännu inte har tillhandahållits. Intäkter från avtal med kunder utgör en obetydlig andel av posterna Upplupna intäkter och Förutbetalda intäkter. Tillkommande utgifter för att erhålla ett avtal med en kund redovisas inte som en tillgång (förutbetald kostnad), utan utgifter redovisas som kostnad under den redovisningsperiod de inträffar.

Provisionsnetto
Intäkter och kostnader för olika typer av tjänster redovisas i resultaträkningen i posterna Provisionsintäkter respektive Provisionskostnader. Det innebär bland annat att courtage och olika former av förvaltningsavgifter redovisas som provisioner. Andra typer av intäkter som redovisas som provisioner är betalningsprovisioner och kortavgifter, premier för utställda finansiella garantier och provisioner i försäkringsverksamheten. Ränteliknande garantiprovisioner och avgifter som utgör integrerade delar av finansiella instrument och därför räknas in i effektivräntan, redovisas inte som provisioner utan ingår i räntenettot. Provisionskostnader är transaktionsberoende och är direkt relaterade till transaktioner vars intäkter redovisats som Provisionsintäkter.

Övriga intäkter
Posten Övriga intäkter består främst av hyresintäkter och realisationsresultat vid avyttring av ägarandelar i dotterföretag och intresseföretag. Posten Övriga intäkter avser därmed i allt väsentligt inte intäkter från avtal med kunder.

Nettoresultat av finansiella transaktioner
I posten Nettoresultat av finansiella transaktioner redovisas den resultatpåverkan som uppstår vid värdering av finansiella tillgångar och skulder till verkligt värde via resultaträkningen och vid realisation av finansiella tillgångar och skulder (med undantag för egetkapitalinstrument klassificerade till verkligt värde via övrigt totalresultat).

- Resultat från finansiella instrument till upplupet anskaffningsvärde består av realiserade vinster och förluster på finansiella tillgångar och skulder klassificerade till upplupet anskaffningsvärde, såsom till exempel räntesskillnadsersättning för förtidsinlöst utlåning och realisationsresultat som genereras vid återköp av egna emitterade värdepapper.
- Resultat från finansiella instrument till verkligt värde via övrigt totalresultat består av realiserade vinster och förluster på räntebärande värdepapper klassificerade till verkligt värde via övrigt totalresultat. Realiserade vinster och förluster omklassificeras från övrigt totalresultat till Nettoresultat av finansiella transaktioner i samband med avyttring/försäljning.

K1 Forts

Vidare består posten av kreditförluster (förväntade och konstaterade) på dessa tillgångar.
- Resultat från finansiella instrument till verkligt värde via resultaträkningen, verkligt värdeoptionen, består av orealiserade och realiserade värdeförändringar på finansiella tillgångar och skulder som vid första redovisningstillfället identifierats som värderade till verkligt värde via resultaträkningen.
- Resultat från finansiella instrument till verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt, består av orealiserade och realiserade värdeförändringar samt utdelningsintäkter och räntor (med undantag för räntor som härrör från derivat som säkrar poster vars ränteflöde redovisas i räntenettot) på finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel eller som förvaltas och utvärderas på basis av verkliga värden.
- Säkring av verkligt värde består av orealiserade och realiserade värdeförändringar på säkringsinstrument respektive säkrad riskkomponent i finansiella tillgångar och skulder som är säkrade poster i säkringar till verkligt värde. Ineffektivitet i kassaflödessäkringar består av de värdeförändringar på säkringsinstrumentet som inte motsvaras av framtida kassaflöden hänförliga till den säkrade posten.
- Resultat från den finansiella komponenten i försäkringskontrakt består av det resultat som uppstår om avkastningen understiger den garanterade räntan.

Utdelning
Utdelningar på aktier som klassificerats till verkligt värde via övrigt totalresultat redovisas i resultaträkningen i posten Övriga utdelningsintäkter. Utdelningar på aktier som klassificerats till verkligt värde via resultaträkningen redovisas i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. Utdelningar på aktier i intresseföretag ingår inte i posten Utdelningar i resultaträkningen. Redovisning av andelar i intresseföretags resultat beskrivs i punkt 4.

19. ERSÄTTNINGAR TILL ANSTÄLLDA
Personalkostnader
Som personalkostnader redovisas löner, pensionskostnader och andra former av direkta personalkostnader inklusive social avgifter, särskild löneskatt på pensionskostnader och andra former av lönebikostnader. Eventuella ersättningar i samband med avslutad anställning skuldförs vid avtalets ingång och periodiseras över återstående tjänstgöringstid.

Redovisning av pensioner
Ersättningar till anställda efter anställningens upphörande utgörs av dels avgiftsbestämda planer (premiebestämda), dels förmånsbestämda planer. Som avgiftsbestämda planer redovisas sådana planer för ersättningar enligt vilka koncernen betalar fastställda avgifter till en utomstående juridisk enhet och därefter saknar rättslig eller informell förpliktelse att betala ytterligare avgifter om den juridiska enheten saknar tillgångar för att fullgöra sitt åtagande gentemot den anställda. Betalda premier för avgiftsbestämda planer redovisas löpande i resultaträkningen som personalkostnad. Övriga planer för ersättning efter avslutad anställning redovisas som förmånsbestämda planer. Vid förmånsbaserad pensionslösning utgår en pension baserad på lön och anställningstid, vilket innebär att arbetsgivaren bär alla väsentliga risker för fullgörandet av pensionsutfästelsen. För majoriteten av de förmånsbaserade pensionsplanerna har koncernen avskilt förvaltningstillgångar i pensionsstiftelser och pensionskassa. Som nettoskuld i balansräkningen avseende de förmånsbaserade pensionsplanerna redovisas pensionsförpliktelserna minskade med förvaltningstillgångarna. Aktuariella vinster och förluster på pensionsförpliktelsen, samt avkastning som överstiger avkastning enligt diskonteringsränta på förvaltningstillgångarna, redovisas i övrigt totalresultat.

Den redovisade pensionskostnaden för förmånsbestämda planer utgörs av nettot av följande poster, som samtliga ingår i personalkostnader:
+ Intjänad pensionsrätt under året, det vill säga årets andel av den beräknade slutliga totala pensionsutbetalningen. Beräkningen av intjänad pensionsrätt utgår från en beräknad slutlön och är föremål för aktuariella antaganden.
+ Årets räntekostnad på grund av att nuvärdet av pensionsskulden har ökat under året då tiden till utbetalning minskat. För beräkning av årets räntekostnad används aktuell företagsobligationsränta (räntan vid årets början) för en löptid motsvarande återstående tid till utbetalning av pensionsskulden.
- Beräknad avkastning (ränta) på förvaltningstillgångarna. Räntan på förvaltningstillgångar redovisas i resultatet med tillämpning av samma ränta som vid fastställande av årets räntekostnad.
+ Beräknade kostnader för särskild löneskatt periodiseras enligt samma principer som tillämpas för den underliggande pensionskostnaden.

Beräkningen av kostnader och åtaganden med anledning av koncernens förmånsbestämda planer är förenad med ett flertal bedömningar och antaganden som kan ha en betydande inverkan på redovisade belopp. En utförligare beskrivning av dessa antaganden och bedömningar lämnas i punkt 21 och i not K8.

20. SKATTER
Periodens skattekostnad utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Som aktuell skatt redovisas skatter som hänför sig till periodens eller tidigare perioders skattepliktiga resultat. Uppskjuten skatt är skatt som hänför sig till temporära skillnader mellan en tillgångs eller skulds redovisade värde och dess skattepliktiga värde. Uppskjutna skatter värderas till den skattesats som bedöms vara tillämplig då posten realiseras. Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att dessa kommer att utnyttjas. Uppskjutna skatteskulder värderas till nominellt värde. Skatt redovisas i resultaträkningen, antingen i övrigt totalresultat eller direkt i eget kapital beroende på var den underliggande transaktionen redovisas.

21. UPPSKATTNINGAR OCH VÄSENTLIGA BEDÖMNINGAR
Tillämpningen av koncernens redovisningsprinciper innebär i vissa fall att bedömningar måste göras som får en väsentlig inverkan på redovisade belopp. Redovisade belopp påverkas dessutom i ett antal fall av uppskattningar och antaganden om framtiden. Sådana antaganden innebär alltid en risk för en justering av det redovisade värdet för tillgångar och skulder. De bedömningar och antaganden som görs speglar alltid företagsledningens bästa och mest rimliga uppfattning och är kontinuerligt föremål för granskning och validering.

Nedan följer de bedömningar och antaganden som har haft en väsentlig påverkan på de finansiella rapporterna.

Uppskattningar och väsentliga bedömningar som berör följande områden lämnas i not:
- finansiella instrument värderade till verkligt värde, se not K40 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde
- nedskrivningsprövning av goodwill, se not K24 Immateriella tillgångar
- krav i civilrättsliga processer, se not K35 Avsättningar.

Aktuariell beräkning av förmånsbestämda pensionsplaner
Beräkningen av koncernens kostnader och förpliktelser för förmånsbestämda pensioner bygger på ett flertal aktuariella, demografiska och finansiella antaganden som har betydande inverkan på redovisade belopp. En förteckning över de antaganden som använts vid beräkningen av årets avsättning finns i not K8. Beräkningen av pensionsförpliktelserna för anställda i Sverige bygger på DUS14 som är på marknaden vedertagna antaganden om livslängd baserade på statistik framtagen av Svensk Försäkring. Antagandena om framtida löneökningar och inflation bygger på den förväntade långsiktiga utvecklingen.

Diskonteringsräntan baseras på ett antal förstklassiga företagsobligationer med olika

löptider. För företagsobligationer med löptider som överensstämmer med den uppskattade genomsnittliga löptiden för pensionsförpliktelsen vilken uppgår till 20 år fastställs diskonteringsräntan utifrån marknadsräntor. Då det inte finns tillräckligt många emittenter av förstklassiga företagsobligationer med en löptid som överensstämmer med pensionsförpliktelsens använder sig banken även av förstklassiga företagsobligationer med kortare löptid som bas för att fastställa diskonteringsräntan. För dessa fastställs diskonteringsräntan med utgångspunkt från en räntekurva. Räntekurvan är byggd som en spread över den svenska swapkurvan. Spreaden, som är baserad på företagsobligationer exkluderat egna emissioner, appliceras på swapkurvan. På detta sätt modelleras en räntekurva fram utifrån vilken en 20-årig ränta kan härledas.

En känslighetsanalys av koncernens pensionsförpliktelse för varje betydande aktuariellt antagande, som visar hur förpliktelsen skulle ha påverkats av rimligt möjliga förändringar i dessa antaganden, framgår av not K8.

Kreditförluster

Vid beräkning av förväntade kreditförluster används i ett antal fall antaganden och bedömningar. Värderingen av förväntade kreditförluster är till sin natur behäftad med viss osäkerhet. Områden med hög grad av antaganden och bedömningar beskrivs nedan under respektive rubrik.

Framåtblickande information i makroekonomiska scenarier

Handelsbanken övervakar löpande den makroekonomiska utvecklingen med särskilt fokus på hemmamarknaderna. Denna bevakning sker bland annat för att ta fram de makroekonomiska scenarier som ligger till grund för den framåtblickande information som används i den modellbaserade beräkningen av förväntade kreditförluster. Förmågan hos bankens kunder att uppfylla sina kontraktsenliga betalningar varierar med den makroekonomiska utvecklingen. Det innebär att den framtida makroekonomiska utvecklingen har en påverkan på bankens syn på reserveringsbehov för förväntade förluster. Beräkningen av reserveringsbehovet för förväntade kreditförluster utgår från det neutrala scenariot enligt bankens enhet för makroanalys. Eftersom förlusterna kan påverkas mer av en framtida försämring av den ekonomiska utvecklingen än av en motsvarande förbättring, använder banken minst två alternativa scenarier för att fånga icke-linjära aspekter på de förväntade kreditförlusterna. Dessa alternativa scenarier motsvarar tänkbara, men väsentligt sämre respektive bättre, utvecklingar än det neutrala scenariot. Baserat på bankens förlusthistorik under det senaste decenniet kompletterat med erfarenhetsbedömningar har de mest väsentliga makroekonomiska riskfaktorerna valts ut. Dessa makroekonomiska riskfaktorer ingår sedan som makroekonomiska riskfaktorer i bankens kvantitativa statistiska modeller för prognoser av migrationer, fallissemang, förlustandelar och exponering. De makroekonomiska riskfaktorerna inkluderar arbetslöshet, styr-/centralbanksräntor, BNP, inflation och fastighetspriser. Bankens affärsmodell, att ge krediter till kunder med stark återbetalningsförmåga, gör att sambanden mellan den makroekonomiska utvecklingen och reserveringsbehovet inte alltid är framträdande. För utförligare beskrivning av makroekonomisk information, se not K2 avsnitt Kreditrisker, och för känslighetsanalys, se not K10.

Betydande ökning av kreditrisk

Banken gör en bedömning på avtalsnivå vid varje rapportperiods slut av om en betydande ökning av kreditrisken har skett sedan det första redovisningstillfället. För utförligare beskrivning av betydande ökning av kreditrisk, se not K2 avsnitt Kreditrisker.

Modellbaserad beräkning

De kvantitativa modeller som ligger till grund för beräkningen av förväntade kreditförluster för avtal i Steg 1 och Steg 2 utgår från flera antaganden och bedömningar. Ett viktigt antagande är att de relationer som kan mätas mellan makroekonomiska riskfaktorer och riskparametrar på historiska data är representativa för framtida händelser. De kvantitativa modeller som tillämpas baseras på cirka 10 års historik, men historiken varierar med produkt och region beroende på tillgång till historiska utfall. De kvantitativa modellerna är konstruerade med hjälp av ekonometriska modeller under antagande att observationerna är oberoende betingat av de valda riskfaktorerna. Det innebär att riskparametrarna kan predikteras utan snedvridande effekter. Vidare görs ett urval av de mest väsentliga makroekonomiska riskfaktorerna baserat på de enskilda makroekonomiska riskfaktorernas förklaringsförmåga på de enskilda riskparametrarna. När makroekonomiska riskfaktorer väljs ut och modellen specificeras görs en avvägning mellan enkelhet, förklaringsförmåga och stabilitet.

Manuell och expertbaserad beräkning

Manuell beräkning används regelmässigt för avtal i Steg 3 med undantag för en mindre portfölj av homogena fordringar i Steg 3. Expertbaserad beräkning görs på modellutfall för avtal i Steg 1 och Steg 2, för att införliva uppskattad effekt från faktorer som inte bedömts ha fångats av modellen samt för manuellt bedömda i Steg 3. För utförligare beskrivning av manuell och expertbaserad beräkning, se punkt 10 rubrik Manuell beräkning och Expertbaserad beräkning.

K2 Risk- och kapitalhantering

Numreringen av vissa tabeller och figurer i denna not följer den numrering som återfinns i Handelsbankens publikation Risk and Capital – Information according to Pillar 3.

Handelsbanken arbetar utifrån en väl beprövad affärsmodell som varit oförändrad i närmare 50 år. Banken har ett decentraliserat arbetssätt och en stark lokal förankring genom landsomfattande kontorsnät. Banken lägger stor vikt vid tillgänglighet och långsiktiga kundrelationer, har låg risktolerans samt växer internationellt genom att etablera affärsmodellen på utvalda marknader. Handelsbankens affärsmodell fokuserar på att ta kreditrisker som uppstår som en del i kreditgivningen i kontorsrörelsen och strävar efter att minimera övriga risker.

Handelsbankens kreditförlustnivå har under de senaste decennierna varit väsentligt lägre än genomsnittet hos övriga nordiska banker. Bankens mål är alltid att ingen kredit ska medföra en förlust. Detta förhållningssätt är helt styrande för kontorens kreditgivning och arbete med sina kreditportföljer.

Genom stora likviditetsreserver och matchning av kassaflöden har banken sedan lång tid arbetat med att upprätthålla låga likviditetsrisker. Även detta är ett naturligt resultat av bankens låga risktolerans.

Även marknadsriskerna i Handelsbanken är mycket låga.

RISKTOLERANS

Handelsbanken har låg risktolerans. Kreditrisker uppstår som en del i kreditgivningen. Banken fokuserar på långsiktiga relationer med kunder med god återbetalningsförmåga och stark finansiell ställning. Kvalitetskravet får aldrig åsidosättas till förmån för högre kreditvolymer, högre pris eller marknadsandelar.

Toleransen för marknadsrisker och likviditetsrisker är låg. Marknadsrisker förekommer endast som ett led i kundaffärer, i samband med bankens finansiering och likviditetshantering samt i dess roll som marknadsgarant. Därutöver uppstår marknadsrisker i pensionssystemet.

En konsekvens av bankens låga tolerans för marknadsrisk är att en jämförelsevis låg andel av bankens resultat kommer från nettoresultat av finansiella transaktioner. All finansiering och likviditetshantering är centraliserad till den centrala enheten Group Treasury. Likviditetsriskerna begränsas genom krav på matchande kassaflöden och betryggande likviditetsreserver av hög kvalitet.

Även för operativa risker och compliancerisker är toleransen låg. Banken strävar efter att så långt som möjligt förebygga dessa risker och reducera förlusterna på området. Förlusterna ska förbli låga.

RISKSTRATEGI

Handelsbanken har ett brett utbud av olika bank-och försäkringsprodukter. Därigenom uppkommer olika risker som identifieras, mäts, hanteras och rapporteras på ett systematiskt sätt inom koncernens alla delar. Handelsbankens restriktiva förhållningssätt till risk innebär att banken medvetet undviker att delta i affärer med hög risk även om den förväntade ersättningen för ögonblicket kan vara hög.

Den låga risktoleransen upprätthålls genom en stark riskkultur som är uthållig över tid och som gäller på alla områden i koncernen. Riskkulturen genomsyrar hela bankens arbete och är väl förankrad hos bankens medarbetare. Banken präglas av en tydlig ansvarsfördelning där varje del av affärsverksamheten bär det fulla ansvaret för sina affärer och för att riskerna hanteras. En följd av detta är att det finns starka incitament till hög riskmedvetenhet och till försiktighet i affärsverksamheten. Den decentraliserade affärsmodellen är dock kombinerad med starka centraliserade kontroller. Den låga risktoleransen avspeglas också i synen på ersättning. Huvudprincipen är fast ersättning eftersom detta bidrar till den långsiktighet som är en central del av Handelsbankens affärsmodell. Medarbetare som i sin yrkesutövning har en väsentlig inverkan på bankens riskprofil erbjuds inte rörlig ersättning. De anställda är också genom Stiftelsen Oktogonen en av bankens största ägare, vilket ytterligare bidrar till hög riskmedvetenhet och långsiktighet.

Kreditgivningen har stark lokal förankring, där den nära kundrelationen och lokala kännedomen verkar för låga kreditrisker. Därutöver ska koncernen vid var tid vara välkapitaliserad i förhållande till verksamhetens risker och hålla likvida tillgångar för att alltid klara sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, även i en situation av finansiell stress där upplåning på de finansiella marknaderna inte är möjlig. Handelsbanken eftersträvar på så sätt en affärsmodell som är oberoende av förändringar i konjunkturen.

Det restriktiva förhållningssättet till risk innebär att banken är en stabil och uthållig affärspartner till kunderna oavsett konjunktur eller marknadssituation. Det bidrar till både god riskhantering och att en hög servicenivå kan upprätthållas även när verksamheten och de marknader som banken verkar på utsätts för påfrestningar. Samma principer för bankens inställning till risk gäller i alla länder där banken är verksam.

MOTSTÅNDSKRAFTIG RISKHANTERING

Handelsbanken har en stark kapital- och likviditetssituation. Banken har kontinuerlig tillgång till de finansiella marknaderna via sina kort-och långfristiga finansieringsprogram. Banken har en stor likviditetsreserv av hög kvalitet, vilket ger en hög motståndskraft mot eventuella störningar på de finansiella marknaderna. Group Treasurys likviditetsportfölj, som är en del av bankens likviditetsreserv, har en låg riskprofil och består främst av tillgodohavanden i centralbanker, statsobligationer och säkerställda obligationer. Därutöver finns ett mycket omfattande outnyttjat emissionsutrymme av säkerställda obligationer i Stadshypotek. Likviditetsreserver hålls i alla för banken väsentliga valutor. Den totala likviditetsreserven täcker bankens likviditetsbehov i ett stressat scenario i mer än tre år helt utan tillgång till ny marknadsfinansiering. En bibehållen verksamhet kan upprätthållas under en betydande tid även i en extrem situation med stängda marknader för valutaväxling.

Bankens kapitalsituation är fortsatt stark. Till detta har en god intjäning och låga kreditförluster under året bidragit.

Handelsbankens låga risktolerans, goda kapitalisering och starka likviditetssituation gör banken väl rustad att verka även under betydligt svårare marknadsförutsättningar än de som varit under de senaste åren.

Figur ÅR 1 Kreditförluster i procent av utlåning 1998–2019

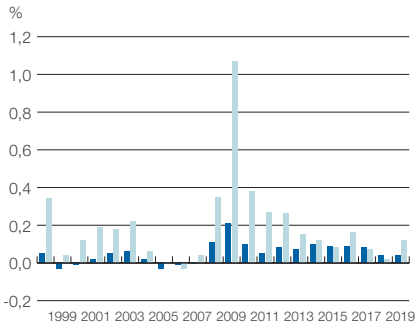

Handelsbanken Övriga nordiska banker*

* För perioden fram till och med 2000 ingår endast svenska banker.

Figur ÅR 2 Nettoresultat av finansiella transaktioner som andel av vinst 2009–2019

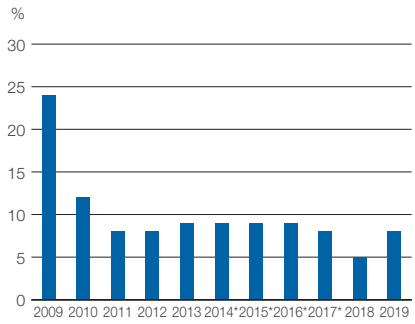

Källa: Årsredovisningar
* Exklusive poster av icke återkommande karaktär.

RISKORGANISATION

Handelsbankens styrelse har det övergripande ansvaret för bankens riskhantering och fastställer interna regler för detta. Styrelsen fastställer policydokument, och CEO fastställer riktlinjer som beskriver hur olika risker ska hanteras och rapporteras. För beskrivning av ramverk för kontroll hänvisas till Handelsbankens Bolagsstyrningsrapport, sidorna 63–76.

Styrelsen har inrättat en kreditkommitté (bestående av CEO och chefen för Group Credits samt ett antal styrelseledamöter). Kreditkommittén beslutar i sådana kreditärenden som beloppsmässigt överstiger den beslutandelimit som centralstyrelsen delegerat till annan enhet.

Figur ÅR:3 Risker i Handelsbanken

	Beskrivning
Kreditrisk	Kreditrisk definieras som risken att banken drabbas av ekonomisk förlust som följd av att bankens motparter inte kan fullfölja sina kontraktsenliga förpliktelser.
Marknadsrisk	Marknadsriskerna härrör från pris- och volatilitetsförändringar på de finansiella marknaderna. Marknadsriskerna delas in i räntesrisker, aktiekursrisker, valutakursrisker och råvaruprisrisker.
Likviditetsrisk	Likviditetsrisk är risken för att banken inte kan fullgöra sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, utan att drabbas av oacceptabla kostnader eller förluster.
Operativ risk	Operativ risk är risken för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller misslyckade interna processer, mänskliga fel, felaktiga system eller externa händelser. Definitionen inkluderar legal risk.
Compliancerisk	Compliancerisk är risker förknippade med bristande regelefterlevnad. Med regelefterlevnad menas efterlevnad av förordningar, lagar, myndigheters föreskrifter och allmänna råd, interna regler och god sed eller god standard avseende den tillståndspliktiga verkamheten.
Ersättningsrisk	Ersättningsrisk utgörs av risken för förlust eller annan skada som uppkommer till följd av ersättningssystemet.
Försäkringsrisk	Försäkringsrisk är risken i en försäkrings utfall, som beror på den försäkrades livslängd eller hälsa.

Figur ÅR:4 Handelsbankens riskhantering och riskkontroll

Affärsverksamheten

Banken präglas av en tydlig ansvarsfördelning där varje del av affärsverksamheten bär det fulla ansvaret för sina affärer och för att samtliga risker hanteras. Den som bäst känner kunden och marknadsförutsättningarna har bäst möjlighet att bedöma risken och kan också på ett tidigt stadium agera om problem uppkommer. Varje kontor och varje resultatansvarig enhet bär ansvaret för att hantera uppkomna problem. Detta skapar incitament till hög riskmedvetenhet och till försiktighet i affärsverksamheten.

Decentraliserade kreditbeslut förutsätter dock en gemensam kreditprocess som Group Credits ansvarar för. Group Credits bereder de kreditlimiter som styrelsen eller den kreditkommitté som styrelsen inrättat fattar beslut om. Group Credits säkerställer också att kreditbedömningarna i hela koncernen sker på ett enhetligt sätt och att kreditgivningen utförs i enlighet med den kreditpolicy styrelsen har beslutat.

Affärsverksamhetens finansiella risker uppstår och hanteras huvudsakligen i Group Treasury, i Handelsbanken Capital Markets och i Handelsbanken Liv. Handelsbanken har en helt decentraliserad affärsmodell, men all finansiering och likviditetshantering i koncernen är centraliserad till Group Treasury. De marknadsrisker som uppstår för att möta kunders efterfrågan på finansiella instrument med exponering mot ränte-, valuta-, aktie- eller råvarumarknaderna hanteras i Handelsbanken Capital Markets. Operativa risker förekommer i all verksamhet inom banken, och ansvaret för att hantera operativa risker är en integrerad del av chefsansvaret på alla nivåer i verksamheten. Hantering av marknadsrisker, hantering av bankens operativa risker samt finansierings-och likviditetshantering styrs av policyer fastställda av styrelsen.

Stresstester – kapital- och likviditetsplanering

Om Handelsbanken skulle råka ut för allvarliga förluster, håller banken ett kapital och en likviditetsreserv som säkerställer bankens fortlevnad såväl under som efter extrema händelser. Det är kapitalsituationen bedömd enligt det legala kapitalkravet som, tillsammans med beräkningen av ekonomiskt kapital och stresstester, utgör grunderna i kapitalplaneringen. Likviditetsplaneringen säkerställer att koncernen alltid klarar sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, även i en situation av finansiell stress där upplåning på de finansiella marknaderna inte är möjlig. Genom stresstester och scenarioanalyser identifieras vilka åtgärder som behöver förberedas eller genomföras för att kapitaliseringen och likviditetssituationen vid varje tidpunkt ska vara tillfredsställande samt vilka åtgärder som krävs för att återställa koncernens kapital och likviditet i en återhämtningssituation efter en allvarlig kris.

Group Risk Control och Group Compliance

Riskkontrollen i Handelsbanken är oberoende i förhållande till de funktioner som ska kontrolleras. Riskkontrollen kontrollerar att alla väsentliga risker som koncernen exponeras för, eller kan förväntas komma att exponeras för, identifieras och hanteras av berörda funktioner. Riskkontrollen övervakar och kontrollerar koncernens riskhantering, och att relevanta interna regler, processer och rutiner för riskhantering följs samt att riskerna är inom den av centralstyrelsen fastlagda risktoleransen och att ledningen har tillförlitliga underlag för hur risker ska hanteras vid kritiska situationer. I ansvaret ingår också att kontrollera limiter för marknads-, likviditets-, och motpartsrisker samt operativa risker och utvärdera överträdelser av dessa limiter samt kreditlimiter. Riskkontrollen ska även utvärdera den riskanalys som verksamheten gör av nya och väsentligt ändrade produkter och tjänster, marknader, processer och it-system samt vid verksamhets- eller organisationsförändringar av väsentlig karaktär.

Behovet av uppföljning av risk-och kapitalsituationen ökar med graden av decentraliserade affärsbeslut. Riskkontrollen är således en naturlig och viktig del av bankens affärsmodell. Vidare har Group Risk Control ett funktionellt ansvar för att mäta risker på ett ändamålsenligt och enhetligt sätt i koncernen och att bankens ledning och styrelse löpande får rapporter och analyser om den aktuella risksituationen.

Risker inom regelefterlevnad och risker inom processerna för att motverka penningtvätt och terrorism kontrolleras av Group Compliance. Compliance är oberoende i förhållande till affärsverksamheten och organisatoriskt skild från de funktioner och områden som ska kontrolleras. Compliance verkar aktivt för god regelefterlevnad och att Handelsbankens låga tolerans för compliancerisker uppfylls. Compliance identifierar, övervakar och kontrollerar risker och brister i förhållande till regelefterlevnanden, lämnar rekommendationer, ger råd och stöd till bankens personal, ledning och enheter i frågor om regelefterlevnad och rapporterar till ledning och styrelse om regelefterlevnad.

Styrelsen har även inrättat ett antal utskott som bland annat är beredande i frågor som ska beslutas av styrelsen. Följande utskott finns: Riskutskottet, Revisionsutskottet och Ersättningsutskottet. Risk-, revisions- och ersättningsutskotten består endast av styrelseledamöter. För beskrivning av utskottens arbete hänvisas till Handelsbankens Bolagsstyrningsrapport på sidorna 63–76. Därutöver har banken interna kommittéer som är rådgivande till bankledningen: Riskkommittén, Likviditetskommittén, Kapitalkommittén och Värderingskommittén.

RAPPORTERING OCH UPPFÖLJNING AV RISK- OCH KAPITALSITUATIONEN

CRO föredrar en koncernriskrapport sammanställd av Group Risk Control kvartalsvis för Riskutskottet och presenterar risksituationen årligen för styrelsen. Rapporteringen sker även till CEO och Riskforum. Koncernriskrapporterna innehåller CRO:s bedömning av koncernens väsentliga risker och en bedömning av om det finns väsentliga brister i verksamheten att rapportera och åtgärda. I förekommande fall innehåller rapporten också förslag till åtgärder och uppföljning av tidigare rapporterade risker och brister. Koncernriskrapporterna omfattar framåtblickande riskbedömningar och ska möjliggöra en bedömning av om Handelsbanken uppfyller den riskstrategi och den risktolerans som styrelsen uttalat. Koncernriskrapporten utformas i enlighet med styrelsens Policy för riskkontroll.

Riskkommittén, med CRO som ordförande, är rådgivande till CEO och CFO och har sammanträtt 10 gånger under 2019. På Riskkommitténs möten görs en fördjupad uppföljning av koncernens aktuella risksituation, potentiella risker och åtgärder för kreditrisker, finansiella risker, operativa risker och risker i försäkringsrörelsen. Övriga riskslag kommenteras vid behov. Indikatorer för återhämtningsplanen övervakas och eventuella åtgärder inklusive behovet av dem diskuteras. Vidare följs limitutnyttjandet för finansiella risker upp för hela koncernen. Kapitalsituationen, utnyttjandet av marknadsrisklimit samt likviditetssituationen rapporteras till styrelsen vid varje ordinarie styrelsemöte.

Kreditrisksituationen, inklusive motpartsrisker, rapporteras periodiskt i bankens styrelse och i dotterbolagsstyrelserna, med avseende på bland annat volymutveckling, riskrapporterade krediter och information från bankens kreditriskmodeller. Regionbanksstyrelserna följer löpande kreditsituationen. Varje kvartal sammanställer respektive kontor en kreditriskrapport, det vill säga en genomgång av kontorets samtliga kreditengagemang där kredittagarens återbetalningsförmåga försämrats och bankens säkerheter är eller befaras vara otillräckliga. Vidare rapporterar Group Risk Control kreditriskutvecklingen i banken månadsvis till CEO, CFO, Chief Credit Officer samt kreditchefer i koncernen.

Limitutnyttjandet för marknadsrisker och likviditetsrisker sammanställs och kontrolleras dagligen av Group Risk Control. Limitöverträdelser rapporteras omgående till den som har beslutat om limiterna. Likviditetsrisken sammanställs av Group Risk Control och rapporteras dagligen till CFO, veckovis till CEO samt till styrelsen vid varje ordinarie styrelsemöte. Likviditetskommittén, med Head of Group Treasury som ordförande, är rådgivande till CEO och CFO och sammanträder inför varje ordinarie styrelsemöte och i övrigt vid behov. Där föredras den aktuella likviditetssituationen, resultat av stresstester, scenarioanalyser och annan information som är relevant för bedömningen av koncernens likviditetssituation.

Operativa risker och inträffade incidenter rapporteras löpande från kontor och avdelningar i hela koncernen till riskkontrollen som bevakar dem. Group Risk Control rapporterar i sin tur operativa risker och inträffade incidenter till Riskkommittén och till styrelsens riskutskott. Årligen utvärderas risker i ersättningssystemet och rapportering sker till styrelsens ersättningsutskott och till riskutskottet. Rapporteringen av operativa risker inkluderar information om väsentliga händelser, större förluster, viktiga proaktiva åtgärder och en aggregerad riskbedömning på koncernnivå. Utöver detta följer Group Risk Control upp att beslutade åtgärder genomförs. Compliancerisker rapporteras minst kvartalsvis av Chief Compliance Officer till CEO, halvårsvis till styrelsens riskutskott och årsvis till styrelsen.

Bankens kapitalbehov rapporteras veckovis till CFO och CEO och minst kvartalsvis till styrelsen. I händelse av att något gränsvärde passeras eller om Head of Group Capital Management eller CFO av annan anledning bedömer det som lämpligt, ska förslag till lämpliga åtgärder presenteras till CEO. Utifrån ett medel- och långsiktigt perspektiv sammanfattas kapitalsituationen kvartalsvis i Kapitalkommittén. Group Capital Management gör en fullständig uppdatering av kapitalprognosen kvartalsvis eller när signifikant ändrade förutsättningar uppstår.

STYRELSENS RISKDEKLARATION OCH RISKFÖRKLARING

Styrelsen har beslutat om följande riskdeklaration och riskförklaring.

Riskdeklaration:
Handelsbanken har tillfredsställande arrangemang för riskhantering vilka är ändamålsenliga i förhållande till bankens affärsmål, övergripande riskprofil och den riskstrategi som styrelsen beslutat om för verksamheten.

Riskförklaring
Handelsbankens affärsmål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara konkurrenter på hemmamarknaderna. Målet ska främst nås genom nöjdare kunder och lägre kostnader än konkurrenterna. Handelsbanken är en bank med stark lokal förankring och ett decentraliserat arbetssätt.

Bankens övergripande riskprofil är att risker ska hållas låga. Koncernen ska vara väl kapitaliserad i förhållande till riskerna, uppfylla de krav som resolutionsmyndigheter ställer och hålla likvida tillgångar för att klara sina betalningsförpliktelser, även i situationer av finansiell stress på kort och lång sikt. Riskstrategin och bankens övergripande riskprofil understödjer Handelsbankens strävan att ha en affärsmodell som är oberoende av förändringar i konjunkturcykeln. Banken har och ska ha låga kreditrisker. Detta uppnås bland annat genom den starka lokala förankringen och de nära kundrelationerna. Krediternas kvalitet får aldrig åsidosättas för att nå högre volym eller högre marginal. Banken är selektiv i sitt kundurval med krav på att kredittagare har en god återbetalningsförmåga. Till följd av detta har kreditportföljen en tydlig koncentration till riskklasser där sannolikheten för förlust är låg. Det konsekventa tillvägagångssättet återspeglas i bankens över tid låga kreditförlustnivåer, vilka för år 2019 uppgick till 0,04 procent (0,04) i relation till utlåningen.

För att säkerställa att banken är väl kapitaliserad i förhållande till riskerna och har en god likviditetssituation, fastställer styrelsen bankens risktolerans för kapitalisering och likviditet. När risktoleransen för kapitalisering beslutas, ställs kapitalmått dels i relation till de lagstadgade kraven, dels i relation till Handelsbankens bedömda kapitalbehov utifrån bankens modell för ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC), som i ett mått fångar koncernens samlade risker. Risktoleransen för bankens likviditetsrisk beslutas dels genom krav på att banken under stressade förhållanden ska ha tillräcklig likviditetsreserv i form av likvida och pantsättningsbara tillgångar samt likviditetsskapande åtgärder för att under fastställda tidsperioder kunna fortsätta sin rörelse, dels genom krav på det ackumulerade nettot mellan in- och utgående kassaflöden i olika tidsintervall.

Styrelsen har fastställt att kärnprimärkapitalrelationen under normala förhållanden ska uppgå till mellan 1 och 3 procentenheter över det av Finansinspektionen kommunicerade samlade kärnprimärkapitalbehovet (Bankens bedömning av kärnprimärkapitalkravet vid utgången av 2019 är 15,8 procent), och att kvoten mellan AFR (Available Financial Resources) och EC ska överstiga 120 procent. Vid utgången av 2019 uppgick kärnprimärkapitalrelationen till 18,5 procent (16,8) och kvoten mellan AFR och EC till 314 procent (271). Styrelsen har fastställt målet att banken ska ha ackumulerade positiva nettokassaflöden under minst ett år med beaktande av likviditetsreserven och under antagandet att 10 procent av den icke-tidsbundna inlåningen från hushåll och företag försvinner under första månaden. Handelsbankens samlade likviditetsreserv och likviditetsskapande åtgärder innebär att likviditetsbehovet täcks i mer än tre år under dessa stressade förhållanden. Bankens riskprofil är inom den risktolerans som fastlagts av styrelsen.

KREDITRISK

Kreditrisk definieras som risken att banken drabbas av ekonomisk förlust som följd av att bankens motparter inte kan fullfölja sina kontraktsenliga förpliktelser.

KREDITRISKSTRATEGI

Kreditprocessen i Handelsbanken utgår från övertygelsen att en decentraliserad organisation med lokal närvaro ger hög kvalitet i kreditbesluten. Banken är en relationsbank där kontoren håller löpande kontakt med kunden, vilket ger en djup kunskap om varje enskild kund och en kontinuerligt uppdaterad bild av kundens ekonomiska situation.

Handelsbanken är inte en massmarknadsbank utan är selektiv i kundurvalet, vilket innebär att kunderna ska ha en hög kreditkvalitet. Kvalitetskravet åsidosätts aldrig till förmån för högre kreditvolymer eller för att erhålla högre avkastning. Banken undviker även att delta i finansiering där det förekommer komplicerade kundkonstellationer eller komplexa och svårförståeliga affärsupplägg.

När banken bedömer kreditrisken hos en viss kund bedöms i första hand kredittagarens återbetalningsförmåga. Enligt bankens kreditpolicy kan en svag återbetalningsförmåga aldrig kompenseras med att banken erbjuds goda säkerheter. Säkerheter kan dock reducera bankens förlust väsentligt om kredittagaren inte kan fullfölja sina förpliktelser. Krediter ska därför normalt vara betryggande säkerställda.

Det lokala kontorets nära kontakt med kunden innebär också att kontoret snabbt kan identifiera och agera vid eventuella problem. Detta medför att banken i många fall kan agera snabbare än vad som hade varit möjligt vid en mer centraliserad hantering av problemkrediter. Kontoret har också det fulla ekonomiska ansvaret för kreditgivningen. Kontoret hanterar således de problem som uppstår när en kund brister i betalningsförmåga och kontoret bär eventuella kreditförluster. Vid behov får det lokala kontoret stöd från det regionala huvudkontoret och från centrala avdelningar. Bankens arbetssätt leder till att alla som gör affärer förknippade med kreditrisk tillägnar sig ett väl etablerat synsätt för denna typ av risk. Detta synsätt utgör en viktig del av bankens kultur. De beskrivna arbets- och synsätten är viktiga anledningar till att banken över en lång tid redovisat mycket låga kreditförluster.

KREDITORGANISATIONEN

I Handelsbankens decentraliserade organisation bär varje kundansvarigt kontor det fulla kreditansvaret. Kund- och kreditansvar ligger på kontorschefen eller de medarbetare på det lokala kontoret som kontorschefen utser.

I Handelsbankens decentraliserade organisation ingår också att underlaget för kreditbeslut alltid utarbetas av det kreditansvariga kontoret oavsett om det slutgiltiga beslutet fattas på kontoret, på regional nivå, i styrelsens kreditkommitté eller av styrelsen. Underlaget för kreditbeslut innehåller bland annat allmän och ekonomisk information om kredittagaren, en bedömning av dennes återbetalningsförmåga, krediter och kreditvillkor samt värdering av säkerheter.

För regionbanksstyrelse, styrelsens kreditkommitté och styrelsen avser beslutet kreditlimitens totalbelopp och eventuellt utrymme för blankokrediter. För kredittagare vars sammanlagda krediter överstiger 5 miljoner kronor fattas kreditbeslutet i form av kreditlimit. Vid krediter till privatpersoner mot säkerhet i bostad inträder limitplikten för belopp över 12 miljoner kronor. Beloppen höjdes under året från 3 respektive 6 miljoner kronor. Krediter till bostadsrättsföreningar mot säkerhet i bostadsfastighet blir limitpliktiga för belopp över 12 miljoner kronor.

Beviljade kreditlimiter gäller i normalfallet ett år. Vid förlängning av kreditlimiter är kravet på beslutsordning detsamma som för en ny kreditlimit.

Kontorschefer och de flesta medarbetare på kontor har personliga beslutandelimiter som gör det möjligt för dem att besluta om krediter till de kunder som de ansvarar för.

Vid beslut om större kreditlimiter finns även beslutsinstanser på regional och central nivå. Varje högre beslutandenivå tillför ytterligare kreditkompetens. På varje beslutandenivå finns rätt att avstyrka kreditlimiter inom såväl den egna beslutandenivån som kreditlimiter som annars skulle beslutats på högre beslutandenivåer. Samtliga kreditbeviljare i hela beslutsprocessen, oavsett nivå, måste vara eniga för att ett positivt kreditlimitbeslut ska komma till stånd. Finns minsta tveksamhet hos någon kreditbeviljare avslås kreditansökan. De största krediterna har beretts av Group Credits och beslutas av styrelsen eller den kreditkommitté som styrelsen inrättat. Utan tillstyrkan av kreditansvarig kontorschef kan dock ingen kreditansökan processas vidare i banken, förutom de kreditbeslut som fattas genom maskinella modeller. Sådana maskinella modeller ska godkännas av verkställande direktören.

Figur ÅR:5 Kreditprocessen och beslutandenivåer i Handelsbanken

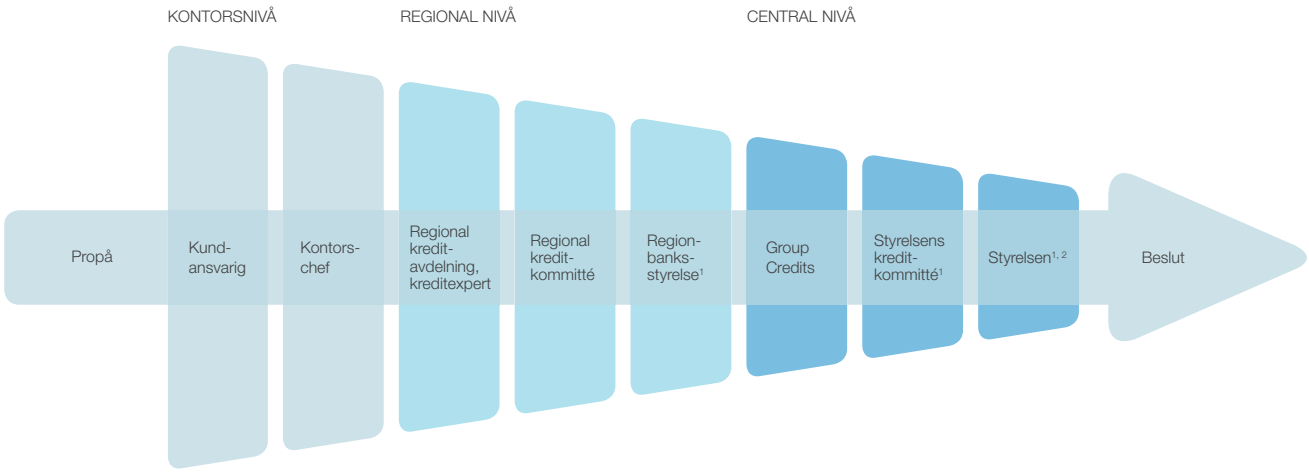

Fördelning av fattade kreditlimitbeslut³

Andel av antal limiter	59%	39%	2%
Andel av limitbelopp	9%	35%	56%

[1] Beslutet avser kreditlimitens totalbelopp och eventuellt utrymme för blankokrediter.
[2] Beslutar endast om ärendet bedöms vara av särskilt eller allmänt intresse samt krediter till styrelseledamöter och vissa ledande befattningshavare.
[3] Exklusive stat- och banklimiter som beslutas på central nivå.

Tabell ÅR:6 Kreditriskexponeringar Geografisk fördelning

Kreditriskexponeringar Geografisk fördelning 2019 mkr		Sverige	Stor-britannien	Norge	Danmark	Finland	Neder-länderna	Övriga länder	Summa
Poster i balansräkningen									
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		46551	85 069	22 097	270	106 105	7 996	59 870	327 958
Övrig utlåning till centralbanker	*Not K13*	183	1000	2881	15 483	-	-	-	19 547
Utlåning till övriga kreditinstitut	*Not K14*	12 849	368	139	24	68	139	4 352	17 939
Utlåning till allmänheten	*Not K15*	1 412 328	262 623	283 003	109 060	146 710	56 975	21 904	2 292 603
Belåningsbara statsskuldförbindelser mm	*Not K16*	102 363	-	-	18	-	-	1006	103 387
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	*Not K16*	42 628	-	-	12	-	-	-	42 640
Derivatinstrument[1]	*Not K21*	41 481	-	-	26	-	-	38	41 545
Summa		**1 658 383**	**349 060**	**308 120**	**124 893**	**252 883**	**65 110**	**87 170**	**2 845 619**
Poster utanför balansräkningen									
Eventualförpliktelser	*Not K42*	292 239	52 027	65 670	31 778	38 090	7 766	47 283	534 853
varav ansvarsförbindelser		*37 438*	*7 424*	*6 370*	*8 541*	*7 679*	*195*	*27 539*	*95 186*
varav åtaganden		*254 801*	*44 603*	*59 300*	*23 237*	*30 411*	*7 571*	*19 744*	*439 667*
Summa		**292 239**	**52 027**	**65 670**	**31 778**	**38 090**	**7 766**	**47 283**	**534 853**
Summa poster i och utanför balansräkningen		**1 950 622**	**401 087**	**373 790**	**156 671**	**290 973**	**72 876**	**134 453**	**3 380 472**

Kreditriskexponeringar Geografisk fördelning 2018 mkr		Sverige	Stor-britannien	Norge	Danmark	Finland	Neder-länderna	Övriga länder	Summa
Poster i balansräkningen									
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		55	73 393	3 549	505	129 633	3 096	106 986	317 217
Övrig utlåning till centralbanker	*Not K13*	10 129	846	-	22 582	-	-	-	33 557
Utlåning till övriga kreditinstitut	*Not K14*	12 830	453	394	41	44	154	8 221	22 137
Utlåning till allmänheten	*Not K15*	1 379 534	234 554	258 819	105 061	139 111	47 319	24 694	2 189 092
Belåningsbara statsskuldförbindelser mm	*Not K16*	96 863	-	-	11	-	-	25386	122 260
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	*Not K16*	43 694	-	-	-	-	-	7035	50 729
Derivatinstrument[1]	*Not K21*	57 552	0	-	35	26	-	428	58 041
Summa		**1 600 657**	**309 246**	**262 762**	**128 235**	**268 814**	**50 569**	**172 750**	**2 793 033**
Poster utanför balansräkningen									
Eventualförpliktelser	*Not K42*	303 254	55 534	64 748	30 485	40 107	7 233	50 350	551 711
varav ansvarsförbindelser		*38 518*	*6 030*	*6 639*	*7 842*	*7 179*	*186*	*26 545*	*92 939*
varav åtaganden		*264 736*	*49 504*	*58 109*	*22 643*	*32 928*	*7 047*	*23 805*	*458 772*
Summa		**303 254**	**55 534**	**64 748**	**30 485**	**40 107**	**7 233**	**50 350**	**551 711**
Summa poster i och utanför balansräkningen		**1 903 911**	**364 780**	**327 510**	**158 720**	**308 921**	**57 802**	**223 100**	**3 344 744**

Med geografisk fördelning avses det land där exponeringarna är redovisade.
[1] Avser summa positiva marknadsvärden. Om rättsligt hållbara nettningsavtal beaktas uppgår exponeringen till 29 522 mkr (45 437).

Tabell ÅR:7 Utlåning till allmänheten som är föremål för nedskrivningsprövning, Geografisk fördelning

Utlåning till allmänheten Geografisk fördelning 2019 mkr	Brutto			Reserver			
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Netto
Sverige	1 388 088	22 960	3 620	-131	-169	-2 040	1 412 328
Storbritannien	252 905	9 094	949	-78	-75	-172	262 623
Norge	272 812	9 264	1 625	-48	-51	-599	283 003
Danmark	105 365	3 123	986	-42	-43	-329	109 060
Finland	139 721	6 160	1 447	-51	-99	-468	146 710
Nederländerna	56 717	266	-	-7	-1	-	56 975
Övriga länder	21 063	802	204	-3	-3	-159	21 904
Summa	**2 236 671**	**51 669**	**8 831**	**-360**	**-441**	**-3 767**	**2 292 603**

Utlåning till allmänheten Geografisk fördelning 2018 mkr	Brutto			Reserver			
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Netto
Sverige	1 351 484	26 914	2 505	-124	-211	-1 034	1 379 534
Storbritannien	225 304	8 583	1 056	-48	-114	-227	234 554
Norge	247 382	10 395	1 712	-48	-80	-542	258 819
Danmark	100 473	4 033	1 025	-41	-54	-375	105 061
Finland	130 669	7 947	1 221	-42	-91	-593	139 111
Nederländerna	47 284	40	-	-5	0	-	47 319
Övriga länder	24387	267	212	-4	-2	-166	24 694
Summa	**2 126 983**	**58 179**	**7 731**	**-312**	**-552**	**-2 937**	**2 189 092**

Beslutsgången när det gäller krediter och kreditlimiter illustreras av figur ÅR:5 Kreditprocessen och beslutandenivåer i Handelsbanken. I figuren visas även procentuell andel av antal kreditlimitbeslut och beslutade belopp fördelade på olika beslutandenivåer.

I Handelsbankens decentraliserade organisation, där en stor andel av antalet kredit- och kreditlimitbeslut fattas på de enskilda kontoren, är det viktigt att det finns en väl fungerande eftergranskningsprocess som säkerställer att besluten håller en hög kvalitet. Kontorschefen kvalitetsgranskar medarbetarnas beslut och regionala kreditavdelningen kvalitetsgranskar beslut fattade av kontorschefer.

Syftet med kvalitetsgranskningen är att säkerställa att bankens kreditpolicy och interna instruktioner efterlevs, att kreditkvaliteten upprätthålls och att kredit- och kreditlimitbeslut vittnar om gott kreditomdöme och sund affärsmässighet. En motsvarande granskning av kvaliteten utförs även av kreditlimitbeslut som fattas av högre beslutandenivåer i banken. Kreditlimiter som beviljas av regionala kreditkommittéer och regionbanksstyrelser granskas av Group Credits, som även bereder och granskar kreditlimiter som beslutas av styrelsen eller den kreditkommitté som styrelsen inrättat.

Ecster

Dotterbolaget Ecster AB arbetar med att erbjuda betallösningar till utvalda säljföretag över hela Sverige. Finansieringstypens karaktär kräver att snabba och korrekta kreditbesked kan levereras årets alla dagar, dygnet runt, vilket innebär att merparten av besluten fattas av maskinella modeller. För de beslut som inte kan hanteras genom de maskinella modellerna görs manuella beslut där medarbetarna har personliga beslutslimiter. Vid beslut om större kreditlimiter fattas besluten i Ecsters kreditkommitté eller i styrelsen. Vid propåer om större engagemang och kunden är en befintlig Handelsbankenkund fattas beslut på det ansvariga kontoret eller i berörd instans som gäller i banken.

KREDITPORTFÖLJEN

Bankens kreditportfölj presenteras i detta avsnitt med utgångspunkt från sammanställda balansräkningsposter. I avsnittet Kapitalkrav för kreditrisker presenteras kreditportföljen med utgångspunkt från CRR.

Med utgångspunkt från koncernbalansräkningen kategoriseras krediter i utlåning till

Tabell ÅR:8 Utlåning till allmänheten som är föremål för nedskrivningsprövning, fördelad per sektor och bransch

Utlåning till allmänheten Fördelad per sektor och bransch 2019 mkr	Brutto			Reserver			
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Netto
Privatpersoner	1 130 885	19 804	2 301	-133	-119	-759	1 151 979
varav hypotekslån	*924 628*	*13 901*	*666*	*-40*	*-34*	*-49*	*939 072*
varav övriga lån säkerställda i bostad	*160 282*	*4 159*	*575*	*-14*	*-17*	*-155*	*164 830*
varav övriga lån till privatpersoner	*45 975*	*1 744*	*1 060*	*-79*	*-68*	*-555*	*48 077*
Bostadsrättsföreningar	243 357	1 825	102	-7	-4	-12	245 261
varav hypotekslån	*210 053*	*709*	*35*	*-4*	*0*	*-10*	*210 783*
Fastighetsförvaltning	630 825	14 738	1 746	-104	-115	-336	646 754
Tillverkningsindustri	25 801	3 368	1292	-11	-36	-1215	29 199
Handel	26 354	2 228	171	-15	-26	-115	28 597
Hotell- och resturangverksamhet	8 425	418	20	-8	-7	-7	8 841
Person- och godstransport till sjöss	5 220	56	1 616	-1	-3	-496	6 392
Övrig transport och kommunikation	9 893	739	96	-5	-10	-79	10 634
Byggnadsverksamhet	17 307	1 798	262	-14	-19	-213	19 121
Elektricitet, gas och vatten	17 148	2 300	8	-3	-10	-8	19 435
Jordbruk, jakt och skogsbruk	17 679	1491	91	-8	-14	-36	19 203
Övrig serviceverksamhet	18 943	1217	349	-14	-23	-148	20 324
Holding-, investment- och försäkringsbolag, fonder m.m.	57 044	1 051	145	-16	-13	-111	58 100
Stat och kommun	9 773	164	-	-1	0	-	9 936
Varav Riksgälden	-	-	-	-	-	-	-
Övrig företagsutlåning	18 017	472	632	-20	-42	-232	18 827
Summa	**2 236 671**	**51 669**	**8 831**	**-360**	**-441**	**-3 767**	**2 292 603**

Utlåning till allmänheten Fördelad per sektor och bransch 2018 mkr	Brutto			Reserver			
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Netto
Privatpersoner	1 075 441	21 118	2 326	-117	-110	-755	1 097 903
varav hypotekslån	*881 551*	*14 777*	*588*	*-35*	*-33*	*-36*	*896 812*
varav övriga lån säkerställda i bostad	*145 349*	*4 267*	*509*	*-12*	*-17*	*-119*	*149 977*
varav övriga lån till privatpersoner	*48 541*	*2 074*	*1 229*	*-70*	*-60*	*-600*	*51 114*
Bostadsrättsföreningar	226 387	2 989	72	-10	-12	-15	229 411
varav hypotekslån	*191 140*	*1 358*	*26*	*-4*	*0*	*-10*	*192 510*
Fastighetsförvaltning	579 606	17 689	1 365	-88	-203	-367	598 002
Tillverkningsindustri	23 508	3 548	445	-10	-66	-272	27 153
Handel	20 311	1 774	153	-12	-27	-110	22 089
Hotell- och resturangverksamhet	8 721	256	31	-6	-5	-22	8 975
Person- och godstransport till sjöss	5 665	150	1 574	-1	-3	-405	6 980
Övrig transport och kommunikation	12 744	1 684	107	-6	-10	-80	14 439
Byggnadsverksamhet	20 264	1 036	171	-15	-38	-122	21 296
Elektricitet, gas och vatten	19 400	1 109	53	-2	-9	-53	20 498
Jordbruk, jakt och skogsbruk	14 791	892	83	-7	-13	-40	15 706
Övrig serviceverksamhet	22 800	884	353	-13	-23	-168	23 833
Holding-, investment- och försäkringsbolag, fonder m.m.	72 371	3 083	283	-12	-20	-202	75 503
Stat och kommun	10 598	277	-	-1	0	-	10 874
Varav Riksgälden	*120*	-	-	-	-	-	*120*
Övrig företagsutlåning	14 376	1 690	715	-12	-13	-326	16 430
Summa	**2 126 983**	**58 179**	**7 731**	**-312**	**-552**	**-2 937**	**2 189 092**

allmänhet respektive utlåning till kreditinstitut samt poster utanför balansräkningen fördelade på produkttyp. När begreppet exponering används avses summan av poster i och utanför balansräkningen. Utlåning till allmänheten är den dominerande posten. Se tabell ÅR:6 Kreditriskexponeringar Geografisk fördelning.

Handelsbanken eftersträvar att dess historiskt låga kreditförlustnivå i förhållande till andra banker ska bestå och därmed bidra till Handelsbankens lönsamhetsmål samt till att bibehålla en god finansiell ställning. Banken strävar vid kreditgivningen aldrig efter att uppnå bestämda volymer eller marknadsandelar inom olika branscher eller dylikt, utan banken ska vara selektiv i kundurvalet och kreditkunderna ska vara av hög kvalitet. Kvalitetskravet får aldrig åsidosättas för att nå hög kreditvolym. Det här framgår av bankens kreditpolicy som årligen fastställs av styrelsen.

Handelsbanken granskar kontinuerligt kreditportföljens kvalitet i syfte att identifiera och begränsa nedskrivningsbehov. För en mer utförlig beskrivning av IFRS 9 se vidare not K1 samt not K2 avsnitt Beräkning av förväntade kreditförluster enligt IFRS 9.

Tabell ÅR:9 Utlåning till allmänheten som är föremål för nedskrivningsprövning, geografisk fördelning per sektor och bransch

Utlåning till allmänheten Geografisk fördelning per sektor och bransch 2019 mkr	Sverige	Storbritannien	Norge	Danmark	Finland	Nederländerna	Övriga länder	Summa
Privatpersoner	834 052	82 036	105 047	64 429	42 514	16 819	7 082	1 151 979
varav hypotekslån	*798 418*	*-*	*72 503*	*48 254*	*19 897*	*-*	*-*	*939 072*
varav övriga lån säkerställda i bostad	*6 423*	*77 089*	*30 504*	*11 186*	*17 275*	*16 191*	*6 162*	*164 830*
varav övriga lån privatpersoner	*29 211*	*4 947*	*2 040*	*4 989*	*5 342*	*628*	*920*	*48 077*
Bostadsrättsföreningar	188 182	-	23 057	965	33 057	-	-	245 261
varav hypotekslån	*174 378*	*-*	*22 003*	*-*	*14 402*	*-*	*-*	*210 783*
Fastighetsförvaltning	258 326	153 096	125 524	22 978	44 707	37 706	4 417	646 754
Tillverkningsindustri	11 730	2 757	3 065	4 925	2 175	0	4 547	29 199
Handel	14 222	4 040	4 987	2 734	1 008	41	1565	28 597
Hotell- och restaurangverksamhet	2 501	4 083	269	1 931	50	7	-	8 841
Person- och godstransport till sjöss	2 464	69	1 607	346	1 906	-	-	6 392
Övrig transport och kommunikation	5 897	944	740	1632	1 396	22	3	10 634
Byggnadsverksamhet	7 522	3 193	6 870	530	987	19	-	19 121
Elektricitet, gas och vatten	6 483	378	4 719	60	6 550	105	1140	19 435
Jordbruk, jakt och skogsbruk	16 274	1 998	308	399	181	31	12	19 203
Övrig serviceverksamhet	7 640	5 829	3 420	1104	1 384	738	209	20 324
Holding-, investment-, försäkringsbolag, fonder m m	40 533	2 632	1 921	6 227	3 356	1 392	2 039	58 100
Stat och kommun	2 589	-	328	2	7 017	-	-	9 936
Varav Riksgälden	-							-
Övrig företagsutlåning	13 913	1 568	1 141	798	422	95	890	18 827
Netto utlåning till allmänheten	**1 412 328**	**262 623**	**283 003**	**109 060**	**146 710**	**56 975**	**21 904**	**2 292 603**
varav total reservering för förväntade kreditförluster (Steg 1-3)	*-2 340*	*-325*	*-698*	*-414*	*-618*	*-8*	*-165*	*-4 568*
Brutto utlåning till allmänheten	**1 414 668**	**262 948**	**283 701**	**109 474**	**147 328**	**56 983**	**22 069**	**2 297 171**

Utlåning till allmänheten Geografisk fördelning per sektor och bransch 2018 mkr	Sverige	Storbritannien	Norge	Danmark	Finland	Nederländerna	Övriga länder	Summa
Privatpersoner	806 379	71 668	95 482	63 042	40 995	13 698	6 639	1 097 903
varav hypotekslån	*766 746*	*-*	*63 683*	*46 316*	*20 067*	*-*	*-*	*896 812*
varav övriga lån säkerställda i bostad	*6 151*	*66 933*	*29 376*	*12 775*	*15 594*	*13 284*	*5 864*	*149 977*
varav övriga lån privatpersoner	*33 482*	*4 735*	*2 423*	*3 951*	*5 334*	*414*	*775*	*51 114*
Bostadsrättsföreningar	180 162	-	20 295	891	28 063	-	-	229 411
varav hypotekslån	*161 651*	*-*	*19 161*	*-*	*11 698*	*-*	*-*	*192 510*
Fastighetsförvaltning	251 580	136 950	111 646	20 731	41 188	31 449	4 458	598 002
Tillverkningsindustri	12 996	2 409	2 054	1 743	2 104	1	5 846	27 153
Handel	10 675	4 241	3 483	2 288	1 302	38	62	22 089
Hotell- och restaurangverksamhet	2 159	3 918	514	2 305	77	2	0	8 975
Person- och godstransport till sjöss	2 680	16	1 808	611	1 865	-	0	6 980
Övrig transport och kommunikation	9 168	829	2 536	631	1 237	26	12	14 439
Byggnadsverksamhet	8 864	3 068	8 021	372	944	2	25	21 296
Elektricitet, gas och vatten	7 243	345	4 833	70	7 516	103	388	20 498
Jordbruk, jakt och skogsbruk	13 449	1 533	316	239	135	34	-	15 706
Övrig serviceverksamhet	12 179	4 883	3 677	866	1 658	553	17	23 833
Holding-, investment-, försäkringsbolag, fonder m m	54 119	2 257	1 163	8 717	3 380	1 402	4 465	75 503
Stat och kommun	2 488	-	270	2	8 114	-	-	10 874
Varav Riksgälden	*120*							*120*
Övrig företagsutlåning	5 393	2 437	2 721	2 553	533	11	2 782	16 430
Netto utlåning till allmänheten	**1 379 534**	**234 554**	**258 819**	**105 061**	**139 111**	**47 319**	**24 694**	**2 189 092**
varav total reservering för förväntade kreditförluster (Steg 1-3)	*-1 369*	*-389*	*-670*	*-470*	*-726*	*-5*	*-172*	*-3 801*
Brutto utlåning till allmänheten	**1 380 903**	**234 943**	**259 489**	**105 531**	**139 837**	**47 324**	**24 866**	**2 192 893**

Säkerheter

I bankens kreditpolicy framgår att krediter normalt ska vara betryggande säkerställda. En svag återbetalningsförmåga kan aldrig kompenseras med att banken erbjuds goda säkerheter. Säkerheter kan dock reducera bankens förlust väsentligt om kredittagaren inte kan fullfölja sina förpliktelser.

Banken begränsar kreditrisken genom att bland annat ta in säkerheter från kunderna. De främsta sätten att reducera kreditrisk i banken är pantsättning av fast egendom såsom bostadsfastigheter och övriga fastigheter, företagshypotek, garantier (inklusive borgen) och användning av nettningsavtal (se vidare Motpartsrisker).

Grundprincipen vid fastighetsfinansiering är att krediter ska vara säkerställda med pant i fastigheter. För exponeringar med fastigheter som säkerhet beräknas en belåningsgrad, Loan To Value (LTV), genom att dividera kreditexponeringen med säkerhetens marknadsvärde. Banken följer interna rekommendationer och externa regelverk som bland annat begränsar hur mycket som är möjligt att låna med fastighet som säkerhet. För mer information gällande belåningsgrad, se rapporten Risk and Capital (Information according to Pillar 3), avsnittet Credit risk – Loan-to-value ratio for property lending.

Säkerheternas värde kontrolleras årligen och baseras på ett uppskattat marknadsvärde. Om marknadsvärdet bedöms ha sjunkit och värdet på panten har försämrats sker kontroll oftare. Bankens instruktioner avseende säkerheter har inte förändrats efter införandet av IFRS 9. Då det som regel blir aktuellt att ta säkerheter i anspråk först sedan kredittagaren drabbats av allvarliga betalningssvårigheter inriktas värderingen av säkerheter på det värde säkerheterna förväntas ha vid en försäljning under ogynnsamma omständigheter i samband med en obeståndssituation.

Vid långfristiga kreditåtaganden utan säkerhet till företag avtalar banken ofta med kunden om särskilda kreditvillkor som ger rätt till omförhandling eller uppsägning vid ogynnsam utveckling.

Under speciella omständigheter kan banken köpa kreditderivat eller finansiella garantier som kreditriskskydd för fordringar. Detta förekommer dock inte inom bankens ordinarie kreditgivning.

En mindre del av utlåningen till kreditinstitut är omvända repor. En omvänd repa är en återköpstransaktion som innebär att banken repar in (köper) räntebärande värdepapper eller aktier med särskild överenskommelse att värdepappret ska säljas tillbaka till ett visst pris vid en viss tidpunkt. Omvända repor betraktas av banken som säkerställd utlåning.

Säkerheterna specificerade i tabellerna nedan är endast sådana som används i kapitalkravsberäkningen för kreditrisker.

Tabell ÅR:10 Kreditriskexponeringar fördelad per säkerhet

Kreditriskexponeringar Fördelad per säkerhet 2019 mkr		Bostads-fastigheter[1]	Övriga fastigheter	Stat, kommun och landsting[2]	Borgen[3]	Finansiella säkerheter	Objekt säkerheter	Övriga säkerheter	Blanko	Summa
Poster i balansräkningen										
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker				327 958						327 958
Övrig utlåning till centralbanker	*Not K13*			19 547						19 547
Utlåning till övriga kreditinstitut	*Not K14*	-	-	2 969	-	-	-	-	14 970	17 939
Utlåning till allmänheten	*Not K15*	1 637 016	362 351	57 209	13 112	11 442	24 889	26 127	160 457	2 292 603
Belåningsbara statsskuldförbindelser mm	*Not K16*			103 387						103 387
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	*Not K16*			2 982					39 658	42 640
Derivatinstrument	*Not K21*	463	875	1 739	60	29 993	-	184	8 231	41 545
Summa		**1 637 479**	**363 226**	**515 791**	**13 172**	**41 435**	**24 889**	**26 311**	**223 316**	**2 845 619**
Poster utanför balansräkningen										
Eventualförpliktelser	*Not K42*	64 146	41 183	26 675	3 714	4 769	515	22 063	371 788	534 853
varav ansvarsförbindelser		*1 740*	*2 191*	*1 537*	*1 685*	*1 013*	*-*	*2 959*	*84 061*	*95 186*
varav åtaganden		*62 406*	*38 992*	*25 138*	*2 029*	*3 756*	*515*	*19 104*	*287 727*	*439 667*
Summa		**64 146**	**41 183**	**26 675**	**3 714**	**4 769**	**515**	**22 063**	**371 788**	**534 853**
Summa poster i och utanför balansräkningen		**1 701 625**	**404 409**	**542 466**	**16 886**	**46 204**	**25 404**	**48 374**	**595 104**	**3 380 472**

Kreditriskexponeringar Fördelad per säkerhet 2018 mkr		Bostads-fastigheter[1]	Övriga fastigheter	Stat, kommun och landsting[2]	Borgen[3]	Finansiella säkerheter	Objekt säkerheter	Övriga säkerheter	Blanko	Summa
Poster i balansräkningen										
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker				317 217						317 217
Övrig utlåning till centralbanker	*Not K13*			33 557						33 557
Utlåning till övriga kreditinstitut	*Not K14*	-	-	2 896	-	2 149	-	-	17 092	22 137
Utlåning till allmänheten	*Not K15*	1 529 080	317 066	61 715	23 611	19 233	26 772	16 432	195 183	2 189 092
Belåningsbara statsskuldförbindelser mm	*Not K16*									122 260
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	*Not K16*									50 729
Derivatinstrument	*Not K21*	101	65	2 372	68	43 709	-	-	11 726	58 041
Summa		**1 529 181**	**317 131**	**417 757**	**23 679**	**65 091**	**26 772**	**16 432**	**224 001**	**2 793 033**
Poster utanför balansräkningen										
Eventualförpliktelser	*Not K42*	62 380	49 247	35 689	12 391	16 072	407	5 897	369 628	551 711
varav ansvarsförbindelser		*2 876*	*2 280*	*2 038*	*6 172*	*863*	*-*	*602*	*78 108*	*92 939*
varav åtaganden		*59 504*	*46 967*	*33 651*	*6 219*	*15 209*	*407*	*5 295*	*291 520*	*458 772*
Summa		**62 380**	**49 247**	**35 689**	**12 391**	**16 072**	**407**	**5 897**	**369 628**	**551 711**
Summa poster i och utanför balansräkningen		**1 591 561**	**366 378**	**453 446**	**36 070**	**81 163**	**27 179**	**22 329**	**593 629**	**3 344 744**

[1] Inklusive bostadsrätter.
[2] Avser direkta stats- och kommunexponeringar samt statsgarantier.
[3] Inkluderar ej statsgarantier.

Tabell ÅR:11 Poster i och utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning, fördelad per säkerhet

Poster i och utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivning fördelad per säkerhet 2019

		2019					
		Brutto			Reserver		
mkr		Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Poster i balansräkningen							
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		**327 958**	**-**	**-**	**0**	**-**	**-**
Stat, kommun och landsting[2]		327 958	-	-	0	-	-
Övrig utlåning till centralbanker	*Not K13*	**19 547**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Stat, kommun och landsting[2]		19 547	-	-	-	-	-
Utlåning till övriga kreditinstitut	*Not K14*	**17 750**	**193**	**-**	**-1**	**-3**	**-**
Stat, kommun och landsting[2]		2 900	71	-	-1	-1	-
Finansiella säkerheter		-	-	-	-	-	-
Blanko		14 850	122	-	0	-2	-
Utlåning till allmänheten	*Not K15*	**2 236 671**	**51 669**	**8 831**	**-360**	**-441**	**-3 767**
Bostadsfastigheter[1]		1 607 259	28 552	1 774	-110	-129	-330
Övriga fastigheter		350 198	11 567	1 168	-93	-101	-388
Stat, kommun och landsting[2]		55 917	1 014	283	-2	-3	-
Borgen[3]		12 839	199	80	-3	-3	-
Finansiella säkerheter		11 228	215	4	-3	-2	-
Objekt		23 514	1 403	40	-21	-28	-19
Övriga säkerheter		22 823	2 476	1 882	-17	-54	-983
Blanko		152 893	6 243	3 600	-111	-121	-2 047
Belåningsbara statsskuldförbindelser mm	*Not K16*	**1 427**	**-**	**-**	**0**	**-**	**-**
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	*Not K16*	**4 953**	**-**	**-**	**-2**	**-**	**-**
Summa		**2 608 306**	**51 862**	**8 831**	**-363**	**-444**	**-3 767**
Poster utanför balansräkningen							
Eventualförpliktelser	*Not K35, K42*	**400 479**	**7 985**	**712**	**-69**	**-66**	**-106**
varav ansvarsförbindelser		*92 097*	*2 593*	*496*	*-7*	*-13*	*-71*
Bostadsfastigheter[1]		1 675	62	4	-2	-1	-
Övriga fastigheter		2 114	68	8	-	-1	-
Stat, kommun och landsting[2]		1 396	121	20	-	-3	-
Borgen[3]		1 669	10	5	-	-	-
Finansiella säkerheter		933	77	3	-	-	-
Objekt		-	-	-	-	-	-
Övriga säkerheter		2 342	253	364	-1	-2	-55
Blanko		81 968	2 002	92	-4	-6	-16
varav åtaganden		*308 382*	*5 392*	*216*	*-62*	*-53*	*-35*
Bostadsfastigheter[1]		61 870	502	34	-5	-2	-5
Övriga fastigheter		38 484	494	14	-4	-5	-
Stat, kommun och landsting[2]		25 029	106	4	-	-	-
Borgen[3]		1 853	174	3	-1	-1	-
Finansiella säkerheter		3 712	40	4	-	-	-
Objekt		501	14	-	-	-	-
Övriga säkerheter		17 917	1 087	100	-7	-16	-23
Blanko		159 016	2 975	57	-45	-29	-7
Summa		**400 479**	**7 985**	**712**	**-69**	**-66**	**-106**
Summa poster i och utanför balansräkningen		**3 008 785**	**59 847**	**9 543**	**-432**	**-510**	**-3 873**

[1] Inklusive bostadsrätter.
[2] Avser direkta stats- och kommunexponeringar samt statsgarantier.
[3] Inkluderar ej statsgarantier.

Poster i och utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivning fördelad per säkerhet 2018

		2018					
		Brutto			Reserver		
mkr		Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Poster i balansräkningen							
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		**317 217**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Stat, kommun och landsting[2]		317 217	-	-	-	-	-
Övrig utlåning till centralbanker	*Not K13*	**33 557**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Stat, kommun och landsting[2]		33 557	-	-	-	-	-
Utlåning till övriga kreditinstitut	*Not K14*	**21 751**	**397**	**-**	**-3**	**-8**	**-**
Stat, kommun och landsting[2]		2 804	94	-	-1	-1	-
Finansiella säkerheter		2 149	-	-	-	-	-
Blanko		16 798	303	-	-2	-7	-
Utlåning till allmänheten	*Not K15*	**2 126 983**	**58 179**	**7 731**	**-312**	**-552**	**-2 937**
Bostadsfastigheter[1]		1 498 838	29 235	1 555	-100	-150	-298
Övriga fastigheter		305 121	11 309	1 221	-71	-146	-367
Stat, kommun och landsting[2]		59 606	2 103	21	-2	-13	-
Borgen[3]		22 446	1 157	25	-5	-13	-
Finansiella säkerheter		18 659	557	20	-2	-1	-
Objekt		25 409	1 381	58	-20	-31	-25
Övriga säkerheter		15 250	1 145	231	-8	-27	-159
Blanko		181 654	11 292	4 600	-104	-171	-2 088
Belåningsbara statsskuldförbindelser mm	*Not K16*	**1 236**	**-**	**-**	**0**	**-**	**-**
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	*Not K16*	**5 373**	**-**	**-**	**-1**	**-**	**-**
Summa		**2 506 117**	**58 576**	**7 731**	**-316**	**-560**	**-2 937**
Poster utanför balansräkningen							
Eventualförpliktelser	*Not K35, K42*	**420 024**	**7 619**	**411**	**-78**	**-64**	**-**
varav ansvarsförbindelser		*89 801*	*2 755*	*383*	*-5*	*-9*	-
Bostadsfastigheter[1]		2 768	94	15	-1	-1	-
Övriga fastigheter		2 215	52	13	-	-	-
Stat, kommun och landsting[2]		1 868	167	4	-	-1	-
Borgen[3]		6 039	128	5	-1	-1	-
Finansiella säkerheter		756	106	1	-	-	-
Objekt		-	-	-	-	-	-
Övriga säkerheter		554	36	11	-	-	-
Blanko		75 601	2 172	334	-3	-6	-
varav åtaganden		*330 223*	*4 864*	*28*	*-73*	*-55*	-
Bostadsfastigheter[1]		47 698	259	-	-4	-	-
Övriga fastigheter		20 552	280	-	-2	-2	-
Stat, kommun och landsting[2]		21 941	194	-	-	-	-
Borgen[3]		5 407	293	-	-1	-1	-
Finansiella säkerheter		13 506	36	-	-1	-	-
Objekt		406	-	-	-	-	-
Övriga säkerheter		4 283	392	-	-2	-6	-
Blanko		216 430	3 410	28	-63	-46	-
Summa		**420 024**	**7 619**	**411**	**-78**	**-64**	**-**
Summa poster i och utanför balansräkningen		**2 926 141**	**66 195**	**8 142**	**-394**	**-624**	**-2 937**

[1] Inklusive bostadsrätter.
[2] Avser direkta stats- och kommunexponeringar samt statsgarantier.
[3] Inkluderar ej statsgarantier.

Kreditriskkoncentrationer

Handelsbankens kontor är starkt fokuserade på att etablera långsiktiga relationer med kunder som har hög kreditvärdighet. Om ett kontor identifierar en bra kund ska kontoret kunna göra affärer med kunden oavsett om banken som helhet har en stor exponering mot den bransch som kunden representerar. Som en konsekvens av det har banken relativt stora koncentrationer i enskilda sektorer. Banken följer dock kreditportföljens utveckling och kvalitet och beräknar koncentrationer mot olika typer av branscher och geografiska områden. Banken mäter och följer också exponeringar mot större enskilda motparter. Särskilda limiter tillämpas för att begränsa den maximala kreditexponeringen mot enskilda motparter som ett komplement till kreditriskbedömningen. Om en koncentration i kreditportföljen avseende sektor eller motpart kan antas utgöra en förhöjd risk, följs denna koncentration upp. Koncentrationsrisker fångas upp i bankens beräkning av ekonomiskt kapital för kreditrisker och i de stresstester som görs i den interna kapitalutvärderingen. Finansinspektionen beräknar också ett särskilt kapitalkravspåslag i Pelare 2 för koncentrationsrisker i kreditportföljen. Därigenom säkerställs att banken är väl kapitaliserad med hänsyn också till koncentrationsrisker. Om koncentrationsriskerna skulle bedömas vara för stora har banken både möjlighet och förmåga att reducera riskerna genom olika riskreducerande åtgärder.

Handelsbanken har, utöver bolån och utlåning till bostadsrättsföreningar, en betydande utlåning till fastighetsförvaltning om 647 miljarder kronor (598). Med fastighetsförvaltning avses här alla företag som riskklassificeras som fastighetsbolag. Det är vanligt förekommande att koncerner verksamma i andra branscher har dotterbolag som förvaltar de fastigheter som koncernen bedriver verksamhet i, och även sådana fastighetsbolag anses här tillhöra fastighetsförvaltning. Den underliggande kreditrisken i sådana fall är dock inte enbart fastighetsrelaterad eftersom motpartens återbetalningsförmåga bestäms av annan verksamhet än fastighetsförvaltningen. Därutöver riskklassificeras privatpersoner med större fastighetsinnehav som fastighetsbolag.

En mycket stor del av fastighetsutlåningen är säkerställd i fastigheter med låg belåningsgrad vilket minskar bankens risk för kreditförluster. En stor del av fastighetsutlåningen sker dessutom till statliga fastighetsbolag, kommunala bostadsbolag och annan bostadsrelaterad verksamhet där låntagarna genomgående har starka och stabila kassaflöden och därigenom

Tabell ÅR:12 Utlåning till allmänheten som är föremål för nedskrivningsprövning, Fastighetsförvaltning

Utlåning till allmänheten Fastighetsförvaltning 2019 mkr	Brutto			Reserver			
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Netto
Utlåning i Sverige							
Statligt ägda fastighetsbolag	6 304	35	-	0	0	-	6 339
Kommunalt ägda fastighetsbolag	7 291	-	-	0	-	-	7 291
Bostadsfastighetsbolag	118 042	1 456	69	-5	-5	-50	119 507
varav hypotekslån	*105 249*	*1 236*	*10*	*-3*	*-4*	*-4*	*106 484*
Övrig fastighetsförvaltning	122 326	2 791	168	-10	-13	-73	125 189
varav hypotekslån	*60 237*	*1 407*	*15*	*-3*	*-5*	*-2*	*61 649*
Summa	**253 963**	**4 282**	**237**	**-15**	**-18**	**-123**	**258 326**
Utlåning utanför Sverige							
Storbritannien	146 345	6 241	720	-45	-54	-111	153 096
Norge	123 541	1 994	67	-28	-16	-34	125 524
Danmark	22 242	635	151	-5	-11	-34	22 978
Finland	42 854	1 346	555	-3	-14	-31	44 707
Nederländerna	37 485	229	-	-7	-1	-	37 706
Övriga länder	4 395	11	16	-1	-1	-3	4 417
Summa	**376 862**	**10 456**	**1 509**	**-89**	**-97**	**-213**	**388 428**
Summa fastighetsförvaltning inom utlåning till allmänheten	**630 825**	**14 738**	**1 746**	**-104**	**-115**	**-336**	**646 754**

Utlåning till allmänheten Fastighetsförvaltning 2018 mkr	Brutto			Reserver			
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Netto
Utlåning i Sverige							
Statligt ägda fastighetsbolag	5 066	-	-	0	-	-	5 066
Kommunalt ägda fastighetsbolag	7 782	189	-	0	0	-	7 971
Bostadsfastighetsbolag	110 102	1 510	44	-6	-6	-24	111 620
varav hypotekslån	*95 995*	*1 341*	*5*	*-4*	*-4*	*-*	*97 333*
Övrig fastighetsförvaltning	124 384	2 485	193	-12	-13	-114	126 923
varav hypotekslån	*55 132*	*1 182*	*2*	*-3*	*-5*	*0*	*56 308*
Summa	**247 334**	**4 184**	**237**	**-18**	**-19**	**-138**	**251 580**
Utlåning utanför Sverige							
Storbritannien	130 699	5 773	728	-28	-91	-131	136 950
Norge	106 962	4 625	175	-26	-38	-52	111 646
Danmark	20 102	585	98	-7	-19	-28	20 731
Finland	38 630	2 507	102	-3	-36	-12	41 188
Nederländerna	31 440	13	-	-4	0	-	31 449
Övriga länder	4 439	2	25	-2	-	-6	4 458
Summa	**332 272**	**13 505**	**1 128**	**-70**	**-184**	**-229**	**346 422**
Summa fastighetsförvaltning inom utlåning till allmänheten	**579 606**	**17 689**	**1 365**	**-88**	**-203**	**-367**	**598 002**

mycket hög kreditvärdighet. En stor del av utlåningen till fastighetssektorn är således till bolag med mycket låg sannolikhet för finansiella svårigheter. Bankens exponering mot fastighetssektorn finns specificerad i tabeller nedan.

Andelen exponeringar hänförliga till fastighetsmotparter som har en sämre rating än bankens riskklass 5 (normal risk) är mycket låg. 99 procent (99) av total fastighetsutlåning i Sverige återfinns i riskklass 5 eller bättre. Motsvarande uppgift avseende fastighetsutlåningen i Storbritannien uppgår till 98 procent (98)), Norge 98 procent (97), Danmark 97 procent (97), Finland 97 procent (98). Nederländernas kapitalkrav beräknas till största del med schablonmetoden som har föreskrivna riskvikter, vilket innebär att riskklasserna inte är relevanta för kapitalkravsberäkningen. Dock är andel av exponeringar som i realiteten återfinns i riskklass fem eller bättre 99 procent. Av de motparter som återfinns i sämre riskklasser än normalt återfinns huvuddelen i riskklasserna 6–7 och endast små volymer i de högre riskklasserna 8–9. För information om Handelsbankens riskklassificering, se not K2 avsnitt Beräkning av kapitalkrav för kreditrisker.

Handelsbankens utlåning till fastighetsbolag har under de senaste åren vuxit delvis som en följd av att banken haft en betydande kredittillväxt i Storbritannien genom en expansion av kontorsnätet. En stor del av tillväxten har varit i fastighetsrelaterade krediter. Handelsbanken har i Storbritannien samma strikta krav på återbetalningsförmåga, belåningsgrader och säkerheternas kvalitet som på övriga hemmamarknader.

Tabell ÅR:13 Utlåning till allmänheten, Fastighetsförvaltning, typ av säkerhet och land (Brutto)

Utlåning till allmänheten Fastighetsförvaltning, typ av säkerhet och land	2019					2018				
mkr	Utlåning	Stat och kommun[1]	Bostads-fastigheter	Kommersiella fastigheter och övriga säkerheter	Blanko	Utlåning	Bolag ägda av stat och kommun/fastighetsutlåning garanterad av stat och kommun	Bostads-fastigheter	Kommersiella fastigheter och övriga säkerheter	Blanko
Sverige	258 482	14 552	134 987	98 139	10 804	251 755	13 920	126 098	101 345	10 392
Storbritannien	153 306	-	77 694	72 762	2 850	137 200	-	68 071	66 431	2 698
Norge	125 602	-	21 312	97 021	7 269	111 762	23	19 079	86 371	6 289
Danmark	23 028	-	12 179	10 146	703	20 785	-	11 848	7 886	1 051
Finland	44 755	22 734	7 371	13 972	678	41 239	20 363	7 196	12 818	862
Nederländerna	37 714	-	24 283	13 079	352	31 453	-	19 706	11 066	681
Övriga länder	4 422	474	779	2 105	1 064	4466	562	734	2374	796
Summa	**647 309**	**37 760**	**278 605**	**307 224**	**23 720**	**598 660**	**34 868**	**252 732**	**288 291**	**22 769**

[1] Bolag ägda av stat och kommun/fastighetsutlåning garanterad av stat och kommun

Tabell ÅR:14 Utlåning till allmänheten, Fastighetsförvaltning, riskklass och land

Utlåning till allmänheten, Fastighetsförvaltning, riskklass och land 2019
mkr

Riskklass	Sverige	Stor-britannien	Norge	Danmark	Finland	Nederländerna	Övriga länder	Summa	%
1	17 027	427	905	6	12 637	-	-	31 002	4,79
2	71 671	22 748	23 950	1 625	8 902	-	5	128 901	19,91
3	111 256	68 186	66 041	12 678	11 392	-	-	269 553	41,64
4	41 979	51 783	26 798	6 060	8 660	105	-	135 385	20,92
5	14 144	7 729	5 016	2 063	1 828	-	-	30 780	4,76
6	1 327	1 137	2 275	171	203	-	-	5 113	0,79
7	470	395	411	226	285	-	-	1 787	0,28
8	210	82	39	21	13	-	-	365	0,06
9	152	1	98	24	48	-	-	323	0,05
Fallissemang	237	720	67	151	555	-	-	1 730	0,27
Schablonmetoden[1]	9	98	2	3	232	37 609	4 417	42 370	6,55
Summa	**258 482**	**153 306**	**125 602**	**23 028**	**44 755**	**37 714**	**4 422**	**647 309**	**100**

Utlåning till allmänheten, Fastighetsförvaltning, riskklass och land 2018
mkr

Riskklass	Sverige	Stor-britannien	Norge	Danmark	Finland	Nederländerna	Övriga länder	Summa	%
1	21 939	619	835	84	11 667	-	611	35 755	5,97
2	68 885	22 985	19 509	1 635	9 233	-	-	122 247	20,42
3	101 813	71 396	55 068	11 517	10 762	-	-	250 556	41,85
4	37 871	34 680	25 758	5 052	7 121	103	-	110 585	18,47
5	18 110	4 651	7 239	1 859	1 454	-	-	33 313	5,56
6	1 880	1 407	2 197	194	124	-	-	5 802	0,97
7	702	234	834	241	194	-	-	2 205	0,37
8	176	63	42	90	539	-	-	910	0,15
9	141	362	104	8	42	-	-	657	0,11
Fallissemang	238	727	175	98	102	-	-	1 340	0,22
Schablonmetoden[1]	0	76	1	7	1	31 350	3 855	35 290	5,89
Summa	**251 755**	**137 200**	**111 762**	**20 785**	**41 239**	**31 453**	**4 466**	**598 660**	**100**

[1] Schablonmetoden har föreskrivna riskvikter riskklasserna är därför ej relevanta.

Tabell ÅR:15 Utlåning till allmänheten, Fastighetsförvaltning, riskklass och säkerhet

Utlåning till allmänheten, Fastighetsförvaltning, riskklass och säkerhet 2019
mkr

	Utlåning	Säkerhet				
Riskklass		Bostads-fastigheter	Kommersiella fastigheter	Stat och kommun[1]	Övriga säkerheter	Blanko
1	31 002	11 172	3 732	14 370	721	1 007
2	128 901	58 833	50 828	12 132	1 076	6 032
3	269 553	110 344	146 562	4 521	1 421	6 705
4	135 385	57 961	66 614	4 927	730	5 153
5	30 780	12 488	14 146	1037	463	2 646
6	5 113	1 554	3 390	7	30	132
7	1 787	617	1 026	11	39	94
8	365	119	229	-	0	17
9	323	125	115	4	7	72
Fallissemang	1 730	277	663	276	19	495
Schablonmetoden[1]	42 370	25 115	14 926	475	487	1367
Summa	**647 309**	**278 605**	**302 231**	**37 760**	**4 993**	**23 720**

Utlåning till allmänheten, Fastighetsförvaltning, riskklass och säkerhet 2018
mkr

	Utlåning	Säkerhet				
Riskklass		Bostads-fastigheter	Kommersiella fastigheter	Garantier från stat och kommun	Övriga säkerheter	Blanko
1	35 755	13 633	3 638	14 624	2 134	1 726
2	122 247	58 385	45 856	10 134	1 027	6 845
3	250 556	98 862	138 273	3 931	2 457	7 033
4	110 585	46 933	53 798	4 454	1 882	3 518
5	33 313	11 683	17 445	816	988	2 381
6	5 802	1 621	3 787	18	268	108
7	2 205	583	1 286	3	275	58
8	910	320	221	321	30	18
9	657	81	450	5	102	19
Fallissemang	1 340	188	841	-	90	221
Schablonmetoden[1]	35 290	20 443	13 327	562	116	842
Summa	**598 660**	**252 732**	**278 922**	**34 868**	**9 369**	**22 769**

[1] Schablonmetoden har föreskrivna riskvikter riskklasserna är därför ej relevanta.

BERÄKNING AV KAPITALKRAV FÖR KREDITRISKER

Riskklassificeringssystemet

Kapitalkravet för kreditrisk beräknas enligt schablonmetoden och internmetoden i enlighet med förordning (EU) nr 575/2013 (CRR). Schablonmetoden innebär att riskvikterna i beräkningen av kapitalkrav är föreskrivna medan internmetoden innebär att institut skattar riskparametrar som i sin tur används för beräkning av riskvikter för kapitalkravsberäkning. För internmetoden återfinns två olika metoder: internmetoden utan egna skattningar av förlustandel vid fallissemang (LGD) och konverteringsfaktor (KF används vid beräkning av exponeringsbelopp för outnyttjade checkkrediter, kreditlöften, garantier och andra åtaganden utanför balansberäkningen) den så kallade grundläggande internmetoden och internmetoden med egna skattningar av LGD och KF, den så kallade avancerade internmetoden.

Vid kreditbedömningen av kunder åsätts kunderna en rating, som sin tur har koppling till internmetodens indelning i riskklasser. Ratingens två dimensioner är risken för finansiella påfrestningar (A) och motpartens finansiella motståndskraft vid sådana påfrestningar (B) i en femgradig skala från mycket låg risk till mycket hög risk.

Ratingen omvandlas till en intern riskklass vid tillämpning av internmetoden (A+B-1) för företags- och institutsexponeringar samt för exponeringar mot stater, centralbanker, statliga myndigheter och kommuner (statsexponeringar).

Ratingen för hushållsexponeringar omvandlas inte direkt till en riskklass som för företagsexponeringar, utan de olika exponeringarna sorteras i ett antal mindre grupper, beroende på vissa faktorer. Exempel på sådana faktorer är vilken typ av kredit det gäller, motpartens betalningsskötsel och om det finns en eller flera låntagare. För var och en av de mindre grupperna beräknas en genomsnittlig fallissemangsandel, och baserat på denna sorteras grupperna in i någon av de tio riskklasserna. Olika modeller används för exponeringar mot privatpersoner respektive mot småföretag (som också räknas till kategorin hushållsexponeringar), men principen är densamma. Internmetodens riskklasser är således en skala mellan 1 och 10.

En klar majoritet av bankens exponeringar ligger i riskklass 1–4, vilket betyder att den genomsnittliga risknivån i kreditportföljen är väsentligt lägre än den nivå som bedöms vara normal risk. Riskklass 5 motsvarar normal risk och riskklass 10 avser fallerade motparter.

Handelsbankens interna riskklassificeringssystem (IRK), det vill säga internmetoden, består av ett antal olika system, metoder, processer och rutiner som stödjer Handelsbankens klassificering och kvantifiering av kreditrisk.

Genom IRK mäts kreditrisken i all verksamhet på ett tillförlitligt och konsekvent sätt.

Exponeringsklasser

Antalet exponeringsklasser är avhängigt vilken metod som används vid beräkning av kreditrisk. Exponeringar som ska beräknas enligt schablonmetoden kan hänföras till 17 olika exponeringsklasser medan det för internmetoden finns sju exponeringsklasser.

Banken använder olika modeller för beräk-

ningen av kreditrisk beroende på typen av exponering. Den övergripande indelningen i exponeringsklasser enligt internmetoden är stats-, instituts-, företags-, hushålls- och aktieexponeringar samt positioner i värdepapperiseringar. Härtill kommer så kallade motpartslösa exponeringar, det vill säga tillgångar där det inte krävs någon prestation från motparten, exempelvis materiella anläggningstillgångar.

Till statsexponeringar hänförs exponeringar mot stater, centralbanker, statliga myndigheter och kommuner. Till institutsexponeringar hänförs exponeringar mot motparter som är definierade såsom banker och övriga kreditinstitut samt vissa värdepappersbolag.

Hushållsexponeringar innefattar dels exponeringar mot privatpersoner, dels exponeringar mot enskilda näringsidkare där den totala exponeringen inom koncernen uppgår till högst 5 miljoner kronor. Därutöver ingår företag som är juridiska personer där den totala exponeringen inom koncernen uppgår till högst 5 miljoner kronor (exklusive bostadskrediter). Hushållsexponeringar delas upp i två undergrupper: fastighetskrediter och övriga hushållsexponeringar.

Till företagsexponeringar hänförs exponeringar mot icke-finansiella företag bestående av juridiska personer som har en total exponering inom koncernen som överstiger 5 miljoner kronor eller där företagets omsättning överstiger 50 miljoner kronor samt enskilda näringsidkare med en total exponering inom koncernen som överstiger 5 miljoner kronor. Förutom vanliga icke-finansiella företag ingår i exponeringsklassen även försäkringsbolag, bostadsrättsföreningar samt exponering i form av så kallad specialfinansiering.

Till aktieexponeringar hänförs bankens innehav i aktier som inte utgör en del av handelslagret.

Vid indelningen i exponeringsklasser enligt schablonmetoden hänförs bankens volymer till någon av exponeringsklasserna multilaterala utvecklingsbanker, internationella organisationer, institut, företag, hushåll, exponering med säkerheter i fastigheter, fallerande exponeringar, övriga poster samt aktier.

Tabell ÅR:16 Kreditriskexponeringar per riskklass

Kreditriskexponeringar per riskklass 2019 mkr	Poster i balansräkningen						Poster utanför balansräkningen		
Riskklass	Utlåning till allmänheten	Utlåning till övriga kreditinstitut	Kassa och tillgodo-havanden hos centralbanker	Övrig utlåning till centralbanker	Derivat instrument	Ränte-bärande värdepapper	Ansvars-förbindelser	Åtaganden	Summa
1	434 204	4 185	326 508	19 547	12 158	120 838	7 575	52 519	977 534
2	611 021	10 263	1 425	-	3 324	9 269	33 800	130 358	799 460
3	632 816	1 517	25	-	13 119	15 917	32 573	137 934	833 901
4	303 308	30	-	-	2 553	-	6 551	51 025	363 467
5	92 125	120	-	-	253	0	7 628	31 202	131 328
6	19 862	7	-	-	98	-	741	4 582	25 290
7	25 571	5	-	-	23	-	217	3 810	29 626
8	2 551	-	-	-	4	-	163	3 125	5 843
9	10 633	-	-	-	-	-	98	2 004	12 735
Fallissemang	4 486	-	-	-	4	-	410	153	5 053
Schablonmetoden[1]	156 026	1 812	-	-	10 009	3	5 430	22 955	196 235
Summa	**2 292 603**	**17 939**	**327 958**	**19 547**	**41 545**	**146 027**	**95 186**	**439 667**	**3 380 472**

Kreditriskexponeringar per riskklass 2018 mkr	Poster i balansräkningen						Poster utanför balansräkningen		
Riskklass	Utlåning till allmänheten	Utlåning till övriga kreditinstitut	Kassa och tillgodo-havanden hos centralbanker	Övrig utlåning till centralbanker	Derivat instrument	Ränte-bärande värdepapper	Ansvars-förbindelser	Åtaganden	Summa
1	418 828	8074	316 545	33 557	20 756	168 373	7 541	55 098	1 028 772
2	596 415	5 951	672	-	3 152	2 870	28 545	139 014	776 619
3	621 175	4 058	-	-	18 034	1 731	30 830	143 146	818 974
4	269 425	1 854	-	-	4 467	15	5 479	49 048	330 288
5	81 394	12	-	-	290	-	12 859	28 800	123 355
6	20 628	7	-	-	248	-	505	6 049	27 437
7	26 888	28	-	-	33	-	340	5 360	32 649
8	3 776	-	-	-	1	-	76	1 798	5 651
9	11 311	-	-	-	1	-	288	3 682	15 282
Fallissemang	4 103	-	-	-	0	-	384	26	4 513
Schablonmetoden[1]	135 149	2153	-	-	11 059	-	6 092	26 751	181 204
Summa	**2 189 092**	**22 137**	**317 217**	**33 557**	**58 041**	**172 989**	**92 939**	**458 772**	**3 344 744**

[1] Schablonmetoden har föreskrivna riskvikter riskklasserna är därför ej relevanta.

Metoder för riskklassificeringen

För att kvantifiera bankens kreditrisker beräknas sannolikhet för fallissemang (PD), exponering vid fallissemang (EAD) och förlustandel vid fallissemang (LGD). Fallissemang definieras som att motparten antingen är mer än 90 dagar sen med en betalning eller att det gjorts en bedömning att motparten inte kommer att kunna betala kontraktsenligt. PD-värdet uttrycks som ett procenttal, där exempelvis ett PD-värde på 0,5 procent innebär att en kredittagare av 200 med samma PD-värde väntas fallera inom ett år.

Företagsexponeringarna delas in i fyra motpartstyper och statsexponeringar i två motpartstyper baserat på den affärsbedömningsmall som används för motparten. PD beräknas individuellt för varje riskklass och motpartstyp. För exponeringar som kapitaltäcks enligt internmetoden utan egna skattningar av LGD och KF tillämpas föreskrivna värden för LGD. Vilket föreskrivet värde som får användas styrs av vilken säkerhet som finns för respektive exponering. Även för hushållsexponeringar beräknas en genomsnittlig fallissemangsandel för var och en av riskklasserna. Olika modeller används för exponeringar mot privatpersoner respektive mot småföretag (som också räknas till kategorin hushållsexponeringar), men principen är densamma.

För hushållsexponeringar och för exponeringar mot medelstora företag, fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar fastställs LGD från bankens egen förlusthistorik. För exponeringar mot stora företag som kapitaltäcks med internmetoden med egna skattningar av LGD och KF fastställs LGD baserat på interna förluster och externa observationer. För hushållsexponeringar med fastighetssäkerhet i Sverige och för fastighetsexponeringar mot medelstora företag, fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar tillämpas olika LGD-värden beroende på säkerhetens belåningsgrad. För övriga exponeringar styrs LGD-värdet av faktorer som kan bero på förekomst av och värde på säkerhet, produkttyp eller liknande.

För varje exponeringsklass beräknas PD för var och en av de riskklasser som avser icke-fallerade motparter eller avtal. PD grundar sig på beräkningar av hur stor andelen fallissemang varit historiskt för olika typer av exponeringar. Den genomsnittliga fallissemangsandelen justeras därefter med olika marginaler, till exempel av försiktighetsskäl.

Vid fastställande av LGD beaktas att riskmåttet ska återspegla förlustandelen under ekonomiskt ogynnsamma förhållanden, vilket benämns Nedgångs-LGD. För fastighetssäkerheter baseras Nedgångs-LGD på observerade förlustandelar från fastighetskrisen under början av 1990-talet. För övriga säkerheter avseende hushållsexponeringar nedgångsjusteras observerat LGD med en faktor som beror på PD och produkttyp. För företagsexponeringar inom internmetoden med egna skattningar av LGD och KF nedgångsjusteras LGD med beaktande av bankens observerade förluster under krisåren 1991–1996. För exponeringar med fastig-

Tabell ÅR:17 Poster i balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning, fördelat per riskklass

Poster i balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9 Fördelad per riskklass 2019 mkr	Brutto			Reserver		
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Riskklass						
1	733 064	2 079	-	-4	-2	-
2	634 644	5 689	-	-22	-9	-
3	660 270	7 179	-	-43	-12	-
4	298 762	7 754	-	-99	-26	-
5	70 960	9 244	-	-106	-82	-
6	17 555	2 494	-	-39	-44	-
7	18 177	7 573	-	-20	-131	-
8	722	1 882	-	-1	-47	-
9	5 038	5 689	-	-14	-80	-
Fallissemang	-	-	8 173	-	-	-3 687
Schablonmetoden[1]	169 114	2 279	658	-15	-11	-80
Summa	**2 608 306**	**51 862**	**8 831**	**-363**	**-444**	**-3 767**

Poster i balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9 Fördelad per riskklass 2018 mkr	Brutto			Reserver		
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Riskklass						
1	779 733	2 649	-	-4	-3	-
2	600 029	4 101	-	-20	-7	-
3	617 450	7 835	-	-38	-12	-
4	263 612	7 769	-	-84	-19	-
5	71 588	9 974	-	-100	-53	-
6	17 462	3 261	-	-38	-51	-
7	17 091	9 999	-	-9	-166	-
8	688	3 180	-	-1	-91	-
9	3 975	7 493	-	-11	-146	-
Fallissemang	-	-	6 932	-	-	-2 829
Schablonmetoden[1]	134 318	2 315	799	-11	-12	-108
Summa	**2 505 946**	**58 576**	**7 731**	**-316**	**-560**	**-2 937**

[1] Schablonmetoden har föreskrivna riskvikter riskklasserna är därför ej relevanta.

Tabell ÅR:18 Utlåning till allmänheten som är föremål för nedskrivningsprövning, fördelat per riskklass

Utlåning till allmänheten som är föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9 Fördelad per riskklass 2019 mkr	Brutto			Reserver		
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Riskklass						
1	432 131	2 079	-	-4	-2	-
2	605 363	5 687	-	-20	-9	-
3	625 691	7 179	-	-42	-12	-
4	295 679	7 754	-	-99	-26	-
5	83 070	9 244	-	-107	-82	-
6	17 451	2 494	-	-39	-44	-
7	18 154	7 568	-	-20	-131	-
8	717	1 882	-	-1	-47	-
9	5 038	5 689	-	-14	-80	-
Fallissemang	-	-	8 173	-	-	-3 687
Schablonmetoden[1]	153 377	2 093	658	-14	-8	-80
Summa	**2 236 671**	**51 669**	**8 831**	**-360**	**-441**	**-3 767**

Utlåning till allmänheten som är föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9 Fördelad per riskklass 2018 mkr	Brutto			Reserver		
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Riskklass						
1	416 185	2 649	-	-3	-3	-
2	592 340	4 101	-	-19	-7	-
3	613 389	7 835	-	-37	-12	-
4	261 759	7 769	-	-84	-19	-
5	71 574	9 973	-	-100	-53	-
6	17 456	3 261	-	-38	-51	-
7	17 091	9 971	-	-9	-165	-
8	688	3 180	-	-1	-91	-
9	3 975	7 493	-	-11	-146	-
Fallissemang	-	-	6 932	-	-	-2 829
Schablonmetoden[1]	132 526	1 947	799	-10	-5	-108
Summa	**2 126 983**	**58 179**	**7 731**	**-312**	**-552**	**-2 937**

Tabell ÅR:19 Poster utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning, fördelat per riskklass

Poster utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9 Fördelad per riskklass 2019 mkr	Brutto			Reserver		
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Riskklass						
1	39 710	384	-	-2	-1	-
2	133 002	662	-	-5	-1	-
3	121 064	1 310	-	-9	-1	-
4	36 561	1 033	-	-14	-3	-
5	29 770	1 831	-	-24	-11	-
6	4 923	412	-	-6	-6	-
7	3 113	927	-	-5	-17	-
8	2 670	628	-	0	-10	-
9	1 814	296	-	-1	-7	-
Fallissemang	-	-	669	-	-	-106
Schablonmetoden[1]	27 852	502	43	-3	-9	0
Summa	**400 479**	**7 985**	**712**	**-69**	**-66**	**-106**

Poster utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9 Fördelad per riskklass 2018 mkr	Brutto			Reserver		
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Riskklass						
1	42 299	140	-	-1	-3	-
2	140 985	463	-	-4	-1	-
3	127 567	781	-	-9	-1	-
4	37 469	1 353	-	-16	-3	-
5	31 470	1 959	-	-37	-14	-
6	5 458	600	-	-5	-7	-
7	4 247	1 011	-	-2	-15	-
8	1 447	393	-	0	-7	-
9	3 368	503	-	-1	-9	-
Fallissemang	-	-	385	-	-	-
Schablonmetoden[1]	25 714	416	26	-3	-4	-
Summa	**420 024**	**7 619**	**411**	**-78**	**-64**	**-**

[1] Schablonmetoden har föreskrivna riskvikter riskklasserna är därför ej relevanta.

hetssäkerheter skattas LGD i många fall baserat på fastighetens belåningsgrad. Eftersom fastigheternas värde och därmed även belåningsgraden vanligtvis varierar med konjunkturen innebär detta att även kapitalkravet kommer att uppvisa ett visst konjunkturberoende.

När exponeringsbeloppet ska beräknas sker vissa justeringar av den bokförda exponeringen. Exempel på detta är kreditlöften eller revolverande krediter, där banken avtalar med kunden om att denne får låna upp till ett visst belopp i framtiden. Denna typ av åtaganden utgör en kreditrisk som också ska kapitaltäckas. Normalt betyder det att den beviljade krediten justeras med en viss KF för den del av krediten som inte är utnyttjad vid rapporteringstillfället. När det gäller vissa produktklasser för företagsexponeringar och för institutsexponeringar är konverteringsfaktorerna bestämda av regelverket, men för hushållsexponeringar och vissa produktklasser för stora företag, medelstora företag, fastighetsbolag och bostads-rättsföreningar använder banken egenberäknade konverteringsfaktorer. Här styrs konverteringsfaktorn framförallt av vilken produkt som avses, men även utnyttjandegrad kan spela in.

Riskparametrarna (PD, EAD, LGD) används förutom vid kapitaltäckningsberäkningen även för beräkning av kostnaden för kapital i varje enskild affär och vid beräkning av ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC).

Jämförelse med extern rating

Bankens riskklasser är inte direkt jämförbara med den rating som de externa kreditvärderingsföretagen tillämpar. Kreditvärderingsföretagens rating svarar inte mot en direkt klassificering av motparternas sannolikhet för fallissemang på samma sätt som bankens riskklassificering gör. Kreditvärderingsföretagen beaktar i varierande grad också hur allvarliga förluster ett fallissemang kan leda till. Den tidshorisont för vilken kreditvärdigheten bedöms är inte alltid densamma för banken som för kreditvärderingsföretagen. Bankens riskklasser anger inte en enhetlig skala där en viss riskklass alltid motsvarar en viss fallissemangssannolikhet. Dessutom tillämpas olika PD-skalor för olika delar av kreditportföljen och PD-värdet förändras över tiden.

Sammantaget är det inte möjligt att entydigt och konsekvent översätta de interna riskklasserna till en extern rating. Genom att analysera den historiska fallissemangsandelen i Handelsbankens riskklasser i förhållande till fallissemangsandelen i de externa ratingklasserna enligt det externa ratinginstitutet Moody's, kan dock en rimlig jämförelsetabell erhållas.

Kvalitetssäkring av kreditriskmodellen

Banken utför årligen en grundläggande översyn av riskklassificeringssystemet. Översynen tar sikte dels på att den interna ratingen som ligger till grund för bankens riskklassificering tillämpas på ett konsistent, korrekt och ändamålsenligt sätt (utvärdering), dels på att de modeller som används kvantifierar risk på ett tillfredsställande sätt (validering). För en mer detaljerad beskrivning hänvisas till rapporten Risk and Capital Information according to Pillar 3, avsnittet Credit risk – Quality assurance of the rating system.

BERÄKNING AV FÖRVÄNTADE KREDITFÖRLUSTER

Reglerna om nedskrivning i IFRS 9 omfattar finansiella tillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde, finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat samt finansiella garantier och oåterkalleliga löften. I detta avsnitt redogörs huvudsakligen för de processer och metoder som tillämpas i Handelsbankens modellbaserade beräkningar av reserver för förväntade kreditförluster (Expected Credit Losses, ECL).

Bedömningar av förväntade kreditförluster utförs på avtalsnivå där avtalets och motpartens egenskaper styr klassificering och kvantifiering av reserveringsbehovet. Bedömningen baseras antingen på en modellberäkning eller en manuell beräkning där val av metod främst beror på om avtalet anses vara kreditförsämrat.

För redovisning och värdering av förväntade kreditförluster samt definitioner, se not K1 avsnitt 10 Kreditförluster.

Modellbaserade beräkningar för avtal i Steg 1 och Steg 2

Handelsbankens koncerngemensamma centrala process för modellbaserade beräkningar av förväntade kreditförluster består av ett antal olika processer och metoder som stödjer kvantifiering av reserveringsbehovet i Steg 1 och Steg 2.

I de modellbaserade beräkningarna tas hänsyn till historisk, aktuell och framåtblickande data. Historisk data ligger till grund för modell- och parameterkonstruktion, aktuell data är rapporteringstillfällets aktuella balanser (som omfattas av beräkningskraven) och framåtblickande data är de makroekonomiska scenarier som tillämpas för att beräkna framtida riskparametrar och exponeringar.

Modellerna baseras på samma historiska riskdata som i IRK-modellerna och således utgår redovisningen och kapitalkravsberäkningarna från samma grundläggande förlusthistorik. I likhet med hur riskklassificeringssystemet påverkar kapitaltäckningsberäkningarna så utgör den interna ratingen (från vilken riskklassificeringen härleds) en väsentlig del i modellerna för beräkning av förväntade kreditförluster. Beräkningarna påverkas i första hand av riskparametrarna sannolikhet för fallissemang (PD), exponering vid fallissemang (EAD) och förlustandel vid fallissemang (LGD). Den förväntade kreditförlusten i en framtida period erhålls genom att multiplicera nuvärdet av exponeringen vid fallissemang (EAD) med sannolikheten för fallissemang (PD) och med förlustandel vid fallissemang (LGD). Till skillnad från kapitaltäckningsregelverkets kreditförlustberäkning, som även den använder riskparametrarna PD, EAD och LGD, utgår kreditförlustskattningen i IFRS 9 från framåtblickande aktuella bedömningar. Då regelverken har olika syften skiljer sig beräkningsmodellerna åt både vad gäller riskparametersättning och konstruktion. För presentation av huvudsakliga skillnader mellan IFRS 9 och IRK, se tabell ÅR:20 Skillnader mellan IFRS 9 och IRK.

Makroekonomisk information

Beräkningarna avseende modellbaserad bedömning av betydande ökning av kreditrisk och förväntade kreditförluster utförs med modeller för de respektive riskparametrarna (PD, EAD och LGD). För att säkerställa att beräkningarna tar hänsyn till icke-linjära aspekter används tre framåtblickande makroekonomiska scenarier (ett neutralt, ett negativ och ett positivt) i modellerna. Respektive scenario inkluderar väsentliga makroekonomiska riskfaktorer som arbetslöshet, BNP, fastighetspriser, styr-/centralbanksräntor och inflation, uppdelade per land. De väsentliga makroekonomiska riskfaktorerna har identifierats från bankens historik och relationen till riskparametrarna är skattade på samma historiska material. De olika scenarierna används för att justera de aktuella riskparametrarna. Varje makroekonomiskt scenario representerar en av banken beslutad sannolikhet. Dessa sannolikhetsfördelningar är i nuläget 60 (70) procent för det neutrala scenariet och 15 (15) procent för det positiva samt 25 (15) procent för det negativa scenariet. Som förväntade kreditförluster redovisas ett sannolikhetsvägt genomsnitt av de förväntade kreditförlusterna för respektive scenario.

Alla makroscenarier tas fram av bankens enhet för ekonomisk analys som ansvarar för all ekonomisk analys som levereras av Handelsbanken, både för internt och externt bruk. Dessa makroekonomiska scenarier avser regionspecifika 30-åriga prognoser för Sverige, Norge, Finland, Danmark, England, Euro-området, USA och världen. En förändring i de makroekonomiska scenarierna, eller i de vikter som tillämpas, påverkar både bedömningen av betydande ökning av kreditrisk och uppskattningen av den förväntade kreditförlusten. Scenarierna uppdateras kvartalsvis av bankens enhet för ekonomisk analys och presenteras för beslutsfattarna innan de tillämpas i ECL-beräkningarna.

Portföljsegmentering

I den modellbaserade bedömningen används statistiska modeller. Dessa är framtagna för olika segment i portföljen där respektive segment avser riskmässigt likartade exponeringar och riskparametrarna kan skattas baserat på en gemensam uppsättning riskfaktorer. För hushållsexponeringar är portföljsegmenteringen baserad på produkttyp och för övriga exponeringar är den baserad på motpartstyp. Segmenten har identifierats genom statistisk analys och expertbedömningar. För hushållsexponeringar finns följande åtta portföljsegment; exponeringar med säkerhet i bostadsfastighet för privatpersoner, revolverande krediter inklusive kreditkortsexponeringar för privatpersoner respektive små företag, övriga exponeringar för privatpersoner respektive små företag, kortkre-

diter avseende säljfinansiering för privatpersoner respektive små företag, samt avbetalningslån avseende säljfinansiering för privatpersoner respektive små företag. För övriga exponeringar finns följande sex segment; fastighetsbolag, bostadsrättsföreningar, övriga stora icke-finansiella företag, övriga icke-finansiella företag, stater, finansiella företag och banker.

Inom respektive portföljsegment klassificeras avtalen ytterligare till så kallade tillståndsklasser baserat på riskfaktorer som intern rating, betalningshistorik, landtillhörighet, säkerhetstyp och belåningsgrad. Tillståndsklasserna är framtagna baserat på statistisk analys av historiska utfall. För varje tillståndklass används statistiska modeller för migration mellan tillstånden för att beräkna framåtblickande sannolikheter för riskparametrarna PD, LGD och EAD. En viktig riskfaktor för tillståndsklasserna är motpartens interna rating som sätts vid kreditbeslutstillfället och uppdateras minst årligen eller om det finns tecken på att motpartens återbetalningsförmåga har ändrats. Det finns tillståndsklasser för icke-fallerade, fallerade och förtidslösta exponeringar. Exponeringar mot hushåll klassas i nio tillståndsklasser och övriga exponeringar i 12 tillståndsklasser.

Betydande ökning av kreditrisk

Betydande ökning av kreditrisk avspeglar risken för fallissemang och är ett mått som mäter avtalets relativa förändring av kreditrisk sedan första redovisningstillfället. För beräkning av betydande ökning av kreditrisk används inom Handelsbanken samma underliggande modeller som vid beräkning av förväntade kreditförluster och hänsyn tas till historisk, nuvarande och framåtblickande information. I bedömningen beaktas inte säkerheter. Vid varje rapporteringstillfälle inleds den koncerngemensamma centrala modellbaserade processen med att samtliga avtal bedöms med avseende på om det skett en betydande ökning av kreditrisken sedan första redovisningstillfället (avtalets ingående). Denna bedömning avgör sedan huruvida avtalet får en förväntad kreditförlust beräknad på 12 månaders horisont (Steg 1) eller för avtalets hela återstående löptid (Steg 2). En viktig del som påverkar kreditförlustreservens storlek är således vilka faktorer och trösklar som definieras som utlösande för överföring av tillgångar från Steg 1 till Steg 2. Bankens definition av betydande ökning av kreditrisk som är avgörande för att förflytta avtalen till Steg 2 grundar sig på såväl kvalitativa som kvantitativa faktorer.

Den kvantitativa indikator som i första hand används för att bedöma förändring i kreditrisken är den relativa förändringen mellan instrumentets första redovisningstillfälle och aktuell rapporteringstidpunkt i sannolikheten för fallissemang (PD) under avtalets återstående löptid. I de fall det har krävts orimlig kostnad och ansträngning för att kunna fastslå PD vid ett instruments första redovisningstillfälle, har förändringar i motpartens eller avtalets interna rating eller riskklassificering sedan första redovisningstillfället använts för att bedöma betydande ökning av kreditrisken. För avtal som redovisas för första gången den 1 januari 2018 eller senare baseras prognoserna av fallissemangsrisken på tre scenarier. För avtal som redovisats före den 1 januari 2018 tillämpas samma kriterier men baseras på ett scenario som utgår från bankens senast publicerade ekonomiska analys vid tidpunkten för det första redovisningstillfället.

Det huvudsakliga kriteriet för att ett avtal bedöms ha fått en betydande ökning av kreditrisk och förflyttas till Steg 2 enligt Handelsbankens definition är att den beräknade återstående fallissemangsrisken (PD) vid rapporteringstillfället är större än 2,5 gånger motsvarande fallissemangsrisk vid första redovisningstillfället. Gränsvärdet om 2,5 är baserat på statistisk analys av bankens historiska data och jämför ökningen i den återstående risken att motparten fallerar relativt motsvarande förväntade risk vid avtalets första redovisningstillfälle. Därutöver finns det andra kvalitativa faktorer som banken bedömt medför en betydande ökning av kreditrisk, till exempel att motparten har betalningar som är mer än 30 dagar försenade eller att motparten har erhållit eftergifter till följd av försämrad kreditvärdighet.

Om det föreligger en betydande ökning av kreditrisken sedan första redovisningstillfället redovisas en reserv motsvarande förväntade kreditförluster för hela den återstående löptiden och det finansiella instrumentet flyttas till Steg 2. Modellen är symmetrisk, vilket innebär att om det finansiella instrumentets kreditrisk minskar och det därmed inte längre föreligger en betydande försämring i kreditrisk sedan första redovisningstillfället flyttas den finansiella tillgången tillbaka till Steg 1.

Modeller för riskparametrar och förväntad löptid

Riskparametrarna PD, LGD och EAD beräknas för varje avtal och framtida tidpunkt, baserat på statistiska modeller. Dessa modeller bygger så långt som möjligt på de relationer mellan de väsentliga riskfaktorer och relevanta riskutfall som kan identifieras i bankens egen förlusthistorik. De flesta riskparametrar som kvantifieras baseras på cirka tio års intern data. I de fall banken saknar tillräckligt med information, till exempel på grund av få fallissemang, sker komplettering med hjälp av extern information. De historiska utfallen analyseras med avseende på samvariation med avtals-, motparts- och regionspecifika riskfaktorer, som till exempel produkttyp, intern rating, ålder som kund, säkerhetstyp, belåningsgrad, arbetslöshet och BNP-tillväxt. De riskfaktorer som identifieras som väsentliga för en viss riskparameter inkluderas i modellen och det historiska sambandet kvantifieras.

Sannolikhet för fallissemang (PD)

PD motsvarar sannolikheten för att en kund eller ett avtal kommer att hamna i fallissemang vid en given tidpunkt under den tillgångens återstående löptid. PD för 12 månader motsvarar sannolikheten för fallissemang under de kommande 12 månaderna. PD för återstående löptid motsvarar sannolikheten för fallissemang under tillgångens återstående löptid (maximalt 30 år). Vid rapporteringstillfället prognostiseras framtida PD baserat på framåtblickande makroscenarier och aktuell avtals- och motpartsinformation. Den prognostiserade fallissemangsrisken tar hänsyn till utvecklingen av scenarier och sannolikheten för migration mellan olika tillståndsklasser över tid. Modellerna beräknar årsvisa migrations- och fallissemangssannolikheter där migrationsmodellen ger sannolikheten att avtalet befinner sig i en given tillståndsklass med en given fallissemangsrisk framåt i tiden. Avtalets förväntade PD för ett givet år beräknas av sannolikhetsvägda PD över alla tänkbara tillståndsklasser och scenarier. Förväntat PD för återstående löptid baseras på de årsvisa förväntade fallissemangsprognoserna och sannolikheten för att avtalet förtidslöses. En försämring av en ekonomisk framtidsutsikt baserad på prognostiserade makroekonomiska riskfaktorer för varje scenario, eller en ökning i att sannolikheten för att det negativa scenariot ska inträffa, resulterar i ett högre PD.

Exponering vid fallissemang (EAD)

EAD avser förväntad kreditexponering vid fallissemangstidpunkten. Vid rapporteringstillfället prognostiseras framtida exponeringar vid fallissemang baserat på nuvarande amorteringsplaner, sannolikhet för förtidslösen och förväntat utnyttjande av exempelvis kreditutrymmen, finansiella garantier och lånelöften. EAD prognostiseras på årsbasis och utgör det belopp på vilket förluster och återvinningar sker vid framtida fallissemang.

Förväntad löptid

Ett instruments förväntade löptid är relevant för både bedömningen av betydande ökning av kreditrisk, vilken tar hänsyn till förändringar i PD under förväntad återstående löptid, såväl som för värderingen av förväntade kreditförluster för tillgångens förväntade återstående löptid. Den förväntade löptiden beaktas i beräkningen av återstående PD genom att väga de prognosticerade årsvisa PD-värdena under avtalets kontraktuella löptid med sannolikheten att avtalet inte förtidslöses innan fallissemang inträffar.

Sannolikheten för förtidslösen av avtalet baseras på en statistisk analys och på bankens interna historik cirka tio år bakåt och ingår som en komponent i modellen för EAD. I analysen har potentiella riskfaktorer i form av avtals-, motparts- och makroekonomiska riskfaktorer analyserats. De riskfaktorer som identifieras som väsentliga inkluderas i modellen. I flera fall kan inga väsentliga riskfaktorer för förtidslösen identifieras utöver motpartstyp och rating. Dessa riskfaktorer påverkas dock av framåtblickande makroekonomiska scenarier, vilket indirekt medför att förtidslösen är beroende av framåtblickande makroekonomiska scenarier.

För revolverande krediter utan förfallodag, till exempel kreditkort, och bolån med ränteom-

Tabell ÅR:20 Skillnader mellan IFRS 9 och IRK

Riskparameter	IRK	IFRS 9
PD, Sannolikhet för fallissemang	Genomsnittlig risk för fallissemang inom 12 månader över en konjunkturcykel, inklusive statistiska säkerhetsmarginaler och regelverksgolv. Fallissemangsdefinitionen enligt Kapitaltäckningsförordningen tillämpas på avtalsnivå för hushållsexponeringar och på motpartsnivå för övriga exponeringar.	Konjunkturberoende (kortsiktig, ”point in time”) risk för fallissemang inom 12 månader. ”Livstids-PD” avser risken för fallissemang under avtalets förväntade återstående löptid. Fallissemangsdefinitionen enligt Kapitaltäckningsförordningen tillämpas på avtalsnivå för hushållsexponeringar och på motpartsnivå för övriga exponeringar.
LGD, Förlustandel vid fallissemang	Maxvärdet av förväntad förlustandel på exponering vid fallissemang inom 12 månader på lång sikt och vid en konjunkturnedgång, inklusive statistiska säkerhetsmarginaler och regelverksgolv. Kvantifiering av förlust för företagsexponeringar baseras på återvinningar inom 12 månader samt kvarstående reserver (24 månader för hushållsexponeringar)	Konjunkturberoende förväntad förlustandel på exponering vid fallissemang. LGD justeras baserat på framåtblickande makroekonomiska scenarier.
EAD, Exponering vid fallissemang	Maxvärdet av förväntad exponering vid fallissemang inom 12 månader på lång sikt och vid en konjunkturnedgång, inklusive statistiska säkerhetsmarginaler och regelverksgolv.	Konjunkturberoende förväntad exponering vid fallissemang inom 12 månader. EAD justeras efter avtalsvillkor och framåtblickande makroekonomiska scenarier.
Löptid	Avtalets kontraktuella löptid med beaktande av kundens option på förlängning	Den förväntade löptiden. Avtalets kontraktuella löptid med beaktande av sannolikhet för förtidslösen.
Prognoshorisont	12 månader	Upp till 12 månader respektive återstående löptid (beroende på Steg 1 eller Steg 2-3).
Diskontering	Prognosticerade förluster diskonteras inte till rapporteringstidpunkten. Vid kvantifiering av återvinningsgrad diskonteras observerade återvinningar till fallissemangstidpunkten med den genomsnittliga kostnaden för eget kapital.	Prognosticerade förluster diskonterade till rapporteringstidpunkt med avtalets effektivränta vid första rapporteringstillfället. Vid kvantifiering av återvinningsgrad diskonteras observerade återvinningar till fallissemangstidpunkten med den genomsnittliga kostnaden för eget kapital.
Betydande ökning av kreditrisk	Ej tillämpligt	Baseras på förhållandet mellan aktuell återstående fallissemangsrisk vid aktuellt rapporteringstillfälle samt förväntad aktuell återstående fallissemangsrisk beräknad vid första rapporteringstillfället.
Framåtblickande scenarier	Ej tillämpligt	Beräkningar av framåtblickande riskparametrar (PD, LGD, EAD) baseras på ett regionalt basscenario, ett så kallat neutralt scenario och två alternativa regionala makroekonomiska scenarier (ett positivt och ett negativt).
Första rapporteringstillfället	Ej tillämpligt	Första rapporteringstillfället för avtalsidentiteten.

sättningsperiod på högst tre månader tillämpas en 30-årig löptid från rapporteringstillfället, vilket innebär att den förväntade löptiden i praktiken definieras av den beteendebaserade statistiska modellen.

Förlustandel vid fallissemang (LGD)

LGD speglar den ekonomiska förlustandel som banken förväntar sig vid ett fallissemang. De viktigaste riskfaktorerna vid beräkning av LGD är säkerhetsvärdet, säkerhetstypen och motpartens egenskaper. Framåtblickande makroekonomiska riskfaktorer återspeglas i LGD-beräkningarna genom dess inverkan på säkerhetsvärdet och belåningsgraden. Kvantifieringen av förlusten delas in i en sannolikhet för att motparten tillfrisknar utan att orsaka banken några ekonomiska förluster, och en återvinningsgrad då motparten inte tillfrisknar. Återvinningsgraden påverkas av belåningsgraden på så sätt att högre belåningsgrader är associerade med lägre återvinningsgrader. Säkerhetens marknadsvärdering ingår i de flesta LGD-modeller. Säkerhetsvärdet för fastigheter, och därmed belåningsgraden och återvinningsgraden, påverkas av prisutvecklingen på fastigheten så att ett förväntat framtida prisfall på fastigheter driver upp belåningsgraden och den förväntade förlustandelen vid fallissemang.

Skillnader mellan IFRS 9 och IRK

Handelsbankens IFRS 9-modeller bygger på samma historiska data och samma övergripande modellansats som bankens IRK-modeller där riskparametrarna PD, LGD och EAD modelleras. Då regelverken har olika syften skiljer sig beräkningsmodellerna åt både vad gäller riskparametersättning och konstruktion och i vissa fall används nya modeller för att uppfylla kraven enligt IFRS 9. De huvudsakliga skillnaderna mellan IFRS 9 och IRK presenteras i tabellen ovan.

Validering av IFRS 9 modeller och modellbaserade beräkningar

Validering av modellerna och av dess ingående riskparametrar utförs årligen och säkerställer att de modellbaserade beräkningarna uppvisar god prognosförmåga och identifierar oväntade avvikelser mellan prognoser och senast tillgängliga utfall. Valideringen sker på flera aggregeringsnivåer och omfattar alla väsentliga riskparametrar samt den sammanvägda beräknade förväntade kreditförlusten på individuell och aggregerad nivå. Valideringen rapporteras till chefen för Group Credits, CRO och CFO.

Principerna för utvärdering och validering av modellerna är fastställda av Group Risk Control och valideringen utförs eller granskas av oberoende part från modellutvecklingen. De iakttagelser som framkom i valideringen 2019 var av metodmässig karaktär, och bedöms inte medföra några väsentliga effekter på de beräknade reserverna som inte redan har beaktats. Iakttagelserna kommer att hanteras i vidareutvecklingen under 2020.

MANUELL BERÄKNING FÖR AVTAL I STEG 3

Tillgångar i Steg 3 prövas för nedskrivning på individuell nivå och beräkningen är manuell (med undantag för mindre portfölj av homogena fordringar som har modellberäknad reservering i Steg 3). Denna prövning genomförs löpande och vid varje rapporteringstillfälle av affärsansvarigt bankkontor (kund- och kreditansvarig enhet) och beslutas av regional kreditkommitté eller Group Credits.

Nedskrivningsprövning utförs när det finns objektiva omständigheter som tyder på att motparten inte kommer att kunna fullfölja sina kontraktsenliga åtaganden i enlighet med definitionen på fallissemang. Sådana objektiva omständigheter kan exempelvis vara försenad eller utebliven betalning, ändrad intern rating eller om kredittagaren försätts i konkurs.

I nedskrivningsprövningen uppskattas de framtida kassaflödena och säkerhetens värde

(inklusive garantier). Hänsyn tas till normalt minst två möjliga framåtblickande scenarier med förväntade kassaflöden baserade både motpartens återbetalningsförmåga och på säkerheternas värde. Utfallet av dessa scenarier sannolikhetsviktas och diskonteras med fordrans ursprungliga effektivränta. De scenarier som används kan innehålla såväl makroekonomiska som avtalsspecifika faktorer, utifrån vad som bedöms ha påverkan på den individuella motpartens återbetalningsförmåga och säkerheternas värdeutveckling. Vid bedömningen tas hänsyn till den enskilda motpartens specifika egenskaper. Nedskrivning görs om det beräknade återvinningsvärdet understiger bokfört värde.

GOVERNANCE OCH INTERN KONTROLL

För att beräkna ECL för avtal i Steg 1 och Steg 2 använder sig Handelsbanken av en koncerngemensam central process med internt utvecklade statistiska modeller (modellbaserad beräkning). För avtal i Steg 3 sker manuell beräkning. Beskrivningen nedan avser i huvudsak de modellberäknade reserverna för förväntade kreditförluster. Denna process omgärdas av en samling interna kontroller, vilka beskrivs nedan. I processens steg sker också olika godkännanden/fastställanden, vilket skapar en struktur för governance, och även den beskrivs nedan.

Kontroll av indata vid rapportering

Vid varje rapporteringstillfälle kontrolleras att den information som utgör grunden för beräkningarna av förväntade kreditförluster är korrekt och komplett. Detta sker genom maskinella avstämningar av inläst data från levererande källor. Vidare görs en rimlighetsbedömning där systembalanser jämförs med föregående rapporteringstillfälles balanser. De balanser som används stäms slutligen av mot huvudboksvolymer.

Modeller

Innan en ny kvantitativ modell tas in i det övergripande modellsystemet genomgår den validering och godkänns för användning av chefen för Group Credits. Vid rapporteringstillfället kan endast detta modellsystem anropas i samband med beräkning, vilket gör att bara godkända modeller kan användas.

I de kvantitativa modeller som ligger till grund för beräkningen av förväntade kreditförluster ingår flera antaganden och bedömningar. Exempel på antaganden är att de relationer som kan mätas mellan makroekonomiska riskfaktorer och riskparametrar på historiska data är representativa för framtida händelser, samt att avtals förväntade löptid kan baseras på historiskt data om beteenden. Vidare görs ett urval av de mest väsentliga makroekonomiska riskfaktorerna baserat på de enskilda makroekonomiska riskfaktorernas förklaringsförmåga på de enskilda riskparametrarna. När makroekonomiska riskfaktorerna väljs ut och modellen specificeras görs en avvägning mellan enkelhet, förklaringsförmåga och stabilitet. Samtliga antaganden och avvägningar är presenterade för och beslutade av chefen för Group Credits.

Eventuella expertbedömda beräkningar på modellberäknade avtal i Steg 1 och Steg 2 och av manuellt beräknade avtal i Steg 3 tillstyrks av chefen för Group Credits innan de tillämpas.

Makroekonomiska scenarier

De makroekonomiska scenarierna tas fram av bankens enhet för ekonomisk analys baserat på en instruktion från chefen för Group Credits. I denna instruktion framgår önskade makroekonomiska riskfaktorer, geografiska områden som ska ingå samt antal scenarier och sannolikhetsfördelningen mellan dessa.

Inför varje rapportering presenteras aktuella makroekonomiska scenarier för chefen för Group Credits och CFO, vilka godkänner scenarierna för användning i rapporteringsprocessen. De godkända makroscenarierna läses sedan in automatiskt i rapporteringsflödet.

Reserveringsbeloppens storlek

De totala beräknade reserverna i Steg 1 och Steg 2 tillstyrks av chefen för Group Credits. Beräknade reserver i Steg 3 föreslås av affärsansvarigt bankkontor (kund- och kreditansvarig enhet) och beslutas av regionalkreditkommitté eller central enhet beroende på reservens storlek. Kreditreserver i Steg 3 som beslutas regionalt eftergranskas/kvalitetsgranskas av central enhet. Därutöver utför Group Risk Control vid varje rapporteringstillfälle en oberoende granskning av ett urval av de kreditreserver i Steg 3 som beslutas centralt.

Kontrollfunktionernas roll

Group Risk Control fastställer principer för validering och säkerställer att validering av modeller utförs. Vid varje rapporteringstillfälle genomförs en oberoende granskning av ett urval av de kreditreserver i Steg 3 som beslutas centralt. Group Risk Control beskrivs närmare på sidan 65. Group Audit granskar beräkningen av förväntade kreditförluster som ett led i deras uppdrag att självständigt och oberoende granska den interna styrningen och kontrollen samt utvärdera tillförlitligheten i koncernens finansiella rapportering. Group Audit beskrivs närmare på sidan 65.

MOTPARTSRISKER

Motpartsrisker uppkommer när banken har ingått derivatkontrakt eller kontrakt för lån av värdepapper med en motpart. Kapitaltäckningsreglerna behandlar således förutom derivat också repor och aktielån som motpartsrisker.

Vid beräkningen av såväl kapitalkrav som ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC) beaktas motpartsexponeringarna utifrån de exponeringsbelopp som kapitaltäckningsreglerna ställer upp. Handelsbanken tillämpar marknadsvärderingsmetoden vid beräkning av exponeringsbelopp på derivatkontrakt för kapitaltäckningsändamål. För att fastställa den aktuella ersättningskostnaden för alla kontrakt med positivt värde åsätts kontrakten de aktuella marknadsvärdena. För att uppskatta den möjliga framtida kreditexponeringen multipliceras kontraktens nominella belopp med i regelverket fastställda procentsatser som beror på typ av derivat och löptiden på exponeringen.

Motpartsrisken är att betrakta som en kreditrisk, där exponeringens storlek styrs av marknadsvärdet på kontraktet. I det fall det finns ett positivt värde på kontraktet betyder ett fallissemang hos motparten en potentiell förlust för banken.

Reducering av motpartsrisk

Motpartsrisk förekommer från affärsdag fram till leverans och innebär att banken kan drabbas av en avvecklingskostnad om motparten inte kan fullfölja sitt åtagande. Denna risk finns i alla derivattransaktioner och i värdepappersaffärer där banken på förhand inte har säkrat betalning. Storleken på motpartsexponeringarna begränsas genom kreditlimitering i den ordinarie kreditprocessen. Exponeringarnas storlek kan variera kraftigt med anledning av prisförändringar på den underliggande tillgången. För att beakta risken att exponeringen kan öka, görs vid kreditlimiteringen tillägg till värdet på den aktuella exponeringen. Tilläggen beräknas med schabloner som beror på typen av kontrakt och kontraktets löptid. Exponeringarna beräknas och följs upp dagligen.

Motpartsrisken i derivat reduceras genom avtal om så kallad close-out nettning, det vill säga kvittning av positiva och negativa värden i alla derivattransaktioner med en och samma motpart. Nettningsavtalen kompletteras med avtal om ställande av säkerheter för nettoexponeringen (Credit Support Annex, CSA), vilket ytterligare reducerar kreditrisken. I huvudsak används kontanter som säkerhet för dessa transaktioner, men även statspapper förekommer. Till följd av den höga andelen kontanter är koncentrationsriskerna i säkerhetsmassan begränsade.

Majoriteten av Handelsbankens avtal innehåller close-out nettning och avtalen med de största exponeringarna innehåller även CSA.

Även derivat som clearas via så kallade centrala motparter ger upphov till kapitalkrav. Centrala motparter är clearinghus som går in som motpart till både köpare och säljare i olika transaktioner och som därmed övertar ansvaret för att fullfölja parternas förpliktelser. Alla som använder en central motpart måste lämna säkerheter för alla transaktioner. I de flesta fall är riskvikten för centralt clearade derivat betydligt lägre än för andra typer av derivat.

Tabell 3.24 (Pelare 3) Motpartsrisk uppdelat på exponeringsklasser, exponeringsbelopp och riskvägda exponeringsbelopp, internmetoden

Exponeringsbeloppet består av derivat, repor och aktielån.

Motpartsrisk uppdelat på exponeringsklasser, exponeringsbelopp och riskvägda exponeringsbelopp, internmetoden mkr	2019 Exponerings-belopp	2019 Riskvägt exponerings-belopp	2018 Exponerings-belopp[1]	2018 Riskvägt exponerings-belopp
Exponeringsklasser internmetoden				
Institutsexponeringar	41 109	8 516	60 561	9 218
Företagsexponeringar	8 509	2 604	10 050	2 986
Statsexponeringar	3 918	76	3 915	96
Summa internmetoden	**53 536**	**11 196**	**74 526**	**12 300**

[1] Från 30 sep 2019 rapporterar banken exponeringsbelopp för repor och värdepapperslån netto. Jämförelsesiffror för 31 dec 2018 har justerats enligt samma metod.

Tabell 3.25 (Pelare 3) Motpartsrisk uppdelat på exponeringsklasser, exponeringsvärden och riskvägda exponeringsbelopp, schablonmetoden

Exponeringsvärdet består av derivat, repor och aktielån.

Motpartsrisk uppdelat på exponeringsklasser, exponeringsvärden och riskvägda exponeringsbelopp, schablonmetoden mkr	2019 Exponerings-belopp	2019 Riskvägt exponerings-belopp	2018 Exponerings-belopp[1]	2018 Riskvägt exponerings-belopp
Exponeringsklasser schablonmetoden				
Institutsexponeringar	7 169	144	6 776	136
Varav Centrala motparter (CCP)	7 165	143	6 776	136
Övriga exponeringar	*299*	*19*	*378*	*162*
Summa schablonmetoden	**7 468**	**163**	**7 154**	**298**
Summa intern- och schablonmetoden	**61 004**	**11 359**	**81 680**	**12 598**

[1] Från 30 sep 2019 rapporterar banken exponeringsbelopp för repor och värdepapperslån netto. Jämförelsesiffror för 31 dec 2018 har justerats enligt samma metod.

Tabell 3.26 (Pelare 3) Motpartsrisker i derivatkontrakt exklusive schablontillägg för potentiell framtida exponering

Motpartsrisker i derivatkontrakt exklusive schablontillägg för potentiell framtida exponering mkr	2019	2018
Positivt bruttomarknadsvärde för derivatkontrakt	66 877	79 091
Nettningsvinster	-29 673	-28 547
Aktuell kvittad exponering	37 204	50 544
Säkerheter[1]	-30 022	-43 805
Nettokreditexponering för derivat	7 182	6 739

[1] Inkluderar säkerheter som kvittats med marknadsvärden i balansräkningen.

Tabell 3.27 (Pelare 3) Motpartsrisker i derivatkontrakt inklusive potentiell framtida exponering

Motpartsrisker i derivatkontrakt inklusive potentiell framtida exponering 2019 mkr	Aktuell kvittad exponering	Potentiell framtida exponering	Exponerings-belopp	Riskvägt exponerings-belopp	Kapitalkrav
Statsexponeringar	1 433	577	2 010	76	6
Institutsexponeringar	24 023	21 870	45 893	8 419	674
Företagsexponeringar	5 103	4 634	9 737	2 604	208
Övriga	7	15	22	15	1
Summa	**30 566**	**27 096**	**57 662**	**11 114**	**889**
varav verksamhet i handelslagret	*7 557*	*10 459*	*18 016*	*3 960*	*317*

Motpartsrisker i derivatkontrakt inklusive potentiell framtida exponering 2018 mkr	Aktuell kvittad exponering	Potentiell framtida exponering	Exponerings-belopp	Riskvägt exponerings-belopp	Kapitalkrav
Statsexponeringar	1 714	658	2 372	95	8
Institutsexponeringar	37 528	26 531	64 059	8 900	711
Företagsexponeringar	6 120	3 767	9 887	3 021	242
Övriga	75	45	120	88	7
Summa	**45 437**	**31 001**	**76 438**	**12 104**	**968**
varav verksamhet i handelslagret	*10 665*	*11 993*	*22 658*	*4 185*	*335*

MARKNADSRISK

Marknadsriskerna härrör från pris- och volatilitetsförändringar på de finansiella marknaderna. Marknadsriskerna delas in i ränterisker, aktiekursrisker, valutakursrisker och råvaruprisrisker.

I Handelsbankens verksamhet uppstår marknadsrisker till följd av att bankens kunder efterfrågar tjänster som kräver att banken har en flexibel finansiering. Vidare kan banken finansiera sig på andra marknader än där den har sin utlåning i syfte att diversifiera finansieringskällorna. Finansieringen kan också ha en annan räntebindningstid än de tillgångar som ska finansieras. Marknadsrisker kan även ha sitt ursprung i Group Treasurys likviditetsportfölj som med kort varsel kan omsättas till likviditet i samband med eventuella störningar på de marknader där banken bedriver sin verksamhet. Portföljen säkerställer koncernens betalningar i den dagliga clearingverksamheten och är en del av bankens likviditetsreserv.

Marknadsrisker uppstår också för att möta kunders efterfrågan på finansiella instrument med exponering mot ränte-, valuta-, aktie- eller råvarumarknaderna. För att möta denna efterfrågan kan det krävas att banken håller ett visst lager. Denna situation uppstår exempelvis när banken har åtagit sig att ställa priser, så kallad market maker-funktion.

Affärsverksamhetens marknadsrisker uppstår och hanteras således huvudsakligen i Group Treasury och i Handelsbanken Capital Markets, men uppstår även i Handelsbanken Liv. Marknadsriskerna i Handelsbanken Liv behandlas i ett särskilt avsnitt. De upplysningar som lämnas i detta avsnitt avser således riskerna exklusive Handelsbanken Liv.

MARKNADSRISKSTRATEGI

Handelsbanken har en restriktiv syn på marknadsrisker. Marknadsrisker i bankens affärsverksamhet tas i allt väsentligt endast som ett led i att lösa kunders placerings- och riskhanteringsbehov. Marknadsrisker ska begränsas genom att matcha kassaflöden och räntebindningstider, säkra öppna positioner och vidta andra riskbegränsande åtgärder.

Marknadsriskerna i Handelsbanken är mot denna bakgrund mycket låga. En konsekvens av de låga marknadsriskerna är att en betydligt mindre andel av bankens resultat kommer från nettoresultat av finansiella transaktioner.

ORGANISATION

Bankens limitsystem begränsar hur stor exponeringen mot marknadsrisker får vara. Mätmetoder och limiter fastställs av styrelsen. CFO har det funktionella ansvaret för likviditet och finansiering; under CFO har chefen Group Treasury ansvaret för koncernens likviditet och finansiering. Ansvaret omfattar att hantera koncernens likviditets-, valutakurs- och ränterisker i bankverksamheten. Limiterna för ränte-, valuta- och likviditetsrisk fördelas av CEO och CFO till Head of Group Treasury, som i sin tur fördelar dessa på de affärsdrivande enheterna. Limiter för aktiekursrisk och råvaruprisrisk fördelas av CFO till Capital Markets.

CEO och CFO beslutar även om kompletterande riskmått, intradagslimiter och närmare riktlinjer. De kompletterande limitmåtten syftar till att minska bankens känslighet för volatilitetsförändringar på de finansiella marknaderna samt begränsa riskerna i specifika innehav och likviditetsrisken per valuta. Vidare begränsar de kompletterande limitmåtten riskerna ur ett löptidsperspektiv. Marknadsriskerna och utnyttjande av limiter rapporteras löpande till CFO, CEO och styrelsen.

MARKNADSRISKER I HANDELSBANKEN

Marknadsriskerna mäts med flera olika metoder. De känslighetsmått som används visar vilka värdeförändringar som uppstår av fördefinierade förändringar i priser och volatiliteter. Vidare används även positionsrelaterade riskmått och sannolikhetsbaserade Value at Risk-modeller (VaR).

VaR

För de handelslagerklassificerade portföljerna i Handelsbanken Capital Markets och Group Treasury beräknas Value-at-Risk (VaR). VaR är ett sannolikhetsbaserat mått och uttrycker i kronor de förluster som kan uppstå i riskpositioner på grund av rörelser i underliggande marknader över en specificerad innehavsperiod och en given konfidensnivå. VaR beräknas med historisk simulering och mäts för enskilda riskfaktorer, riskslag och på portföljnivå med 99 procents konfidensnivå och en innehavsperiod på en dag. Detta innebär att banken, i förväntan, kommer att göra en förlust som överstiger VaR-utfallet för en av 100 handelsdagar. Modellen medför att olika riskslag kan behandlas på ett enhetligt sätt, vilket möjliggör en jämförelse mellan riskslag och att dessa kan aggregeras till en total marknadsrisk. Den samlade risken i handelslagerklassificerade portföljer var vid årsskiftet 8 miljoner kronor (9). VaR redovisas löpande till CFO, CEO och styrelsen. VaR-modellen använder historiskt observerade utfall och fångar därmed inte alla potentiella utfall eller alltid risken vid extrema, snabba, marknadsrörelser. Beräkningarna kompletteras därför med stresstester där portföljerna testas mot scenarier som grundar sig på alla händelser på de finansiella marknaderna sedan 1994. Även resultaten av dessa stresstester redovisas löpande till CFO, CEO och styrelsens riskutskott.

Figur ÅR:21 Beslutandenivåer för marknads- och likviditetsrisker

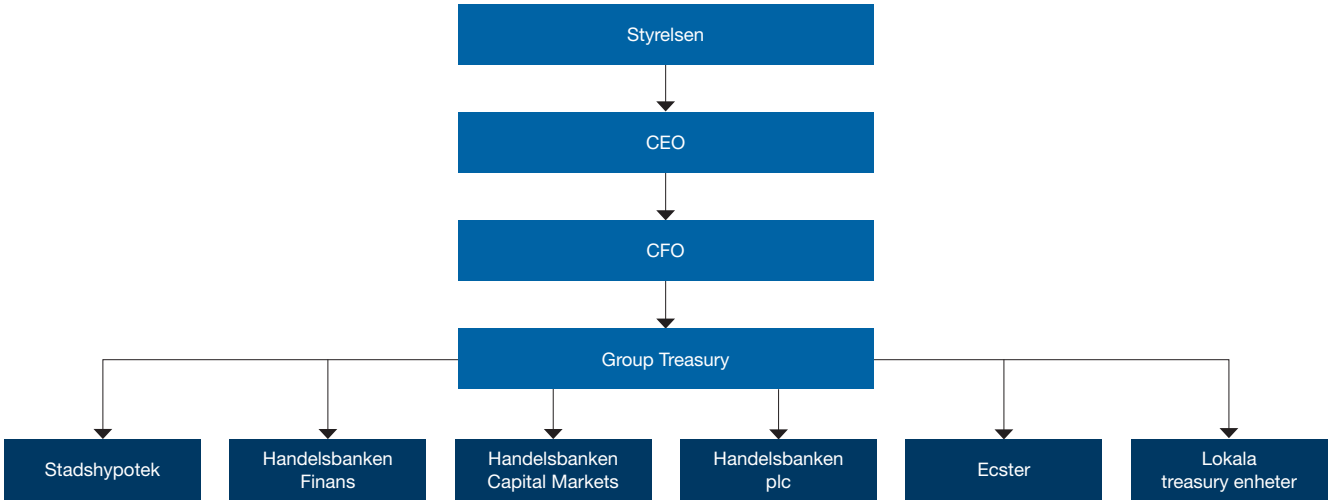

Tabell ÅR:22 VaR för handelslagret – Handelsbanken Capital Markets och Group Treasury[1]

VaR för handelslagret – Handelsbanken Capital Markets och Group Treasury[1]

	Totalt		Aktier		Räntor		Valuta		Råvaror	
mkr	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Genomsnitt	9	11	1	0	10	11	2	2	1	1
Maximum	16	16	3	3	15	13	5	5	3	4
Minimum	6	8	0	0	6	8	1	1	0	0
Årsskifte	8	9	1	0	8	8	2	4	1	0

[1] Handelslagerklassificerade portföljer omgärdas av särskilda instruktioner och riktlinjer.

Tabell ÅR:23 Värsta utfall i stresstest av handelslagret – Handelsbanken Capital Markets och Group Treasury

Värsta utfall i stresstest av handelslagret – Handelsbanken Capital Markets och Group Treasury mkr	2019	2018
Genomsnitt	83	76
Maximum	244	243
Minimum	31	35
Årsskifte	56	57

Ränterisk

Ränterisken uppstår främst inom Handelsbanken Capital Markets, Group Treasury och i utlåningsverksamheten. Ränterisken mäts på flera sätt inom banken. Generell ränterisk mäts dagligen och limiteras som absolutsumman av de minst gynnsamma förändringarna i verkligt värde per valuta vid kraftiga momentana parallellskift uppåt eller nedåt på en procentenhet för samtliga räntor. Vid årsskiftet uppgick bankens totala generella ränterisk till 1 060 miljoner kronor (944). Räntebindningstid för inlåning som saknar kontraktuell löptid fastställs med internmetod. Utgångspunkten för sådan inlåning är kortast möjliga räntebindningstid, och justering görs endast för den del som på underlag av observationer kan anses vara såväl stabil som icke räntekänslig. Riskmåttet omfattar såväl marknadsvärderade som icke marknadsvärderade räntebärande poster och är därför inte lämpligt för att bedöma resultateffekter på balans- och resultaträkningen.

Specifik ränterisk mäts och limiteras med känsligheten för förändringar i kreditspreadar, det vill säga skillnaden mellan det aktuella innehavets ränta och räntan på en statsobligation med motsvarande löptid. Denna risk uppkommer främst inom Handelsbanken Capital Markets och i Group Treasurys likviditetsportfölj.

Risken mäts och limiteras utifrån olika ratingkategorier och beräknas som den minst gynnsamma marknadsvärdeförändringen vid en baspunkts förändring uppåt eller nedåt av samtliga kreditspreadar. Detta görs för varje enskild motpart och utfallen absolutsummeras. Total specifik ränterisk uppgick vid årsskiftet till 6 miljoner kronor (8).

Ränterisk i handelslagret

Handelslagret i Handelsbanken utgörs av Capital Markets och Group Treasurys handelslagerklassade portföljer. Den generella ränterisken i handelslagret uppgick till 61 miljoner kronor (83) och den specifika ränterisken uppgick till 4 miljoner kronor (5). Hur riskerna utvecklas vid hypotetiska förändringar av olika avkastningskurvor, så kallade kurvvridningsrisker, mäts och följs upp löpande. Den icke-linjära ränterisken, exempelvis en del av risken i ränteoptioner, mäts och limiteras med fördefinierade stresscenarier som uttrycks i matriser. Det innebär att risken mäts som förändringar i underliggande marknadsräntor och volatiliteter. För handelslagret mäts risken även med VaR och andra riskmått som kompletteras med olika stresscenarier.

Ränterisk i övrig verksamhet

I utlåningsverksamheten uppstår ränterisken som ett resultat av att utlåningen delvis löper med annan räntebindningstid än finansieringen. Ränterisk hanteras till stor del genom ränteswappar. Generellt gäller att ränterisken i allt väsentligt tas i marknader som kännetecknas av god likviditet. Den generella ränterisken i övrig verksamhet uppgick till 1 066 miljoner kronor (941) och den specifika ränterisken uppgick till 2 miljoner kronor (2).

För att uppskatta effekten av ränteförändringar på resultaträkningen mäts även räntenettoeffekten. Räntenettoeffekten vid ränteförändringar mäts som förändringen av räntenettot över en tolvmånadersperiod vid en generell ökning av marknadsräntorna med en procentenhet. Denna effekt speglar de skillnader som finns i räntebindningstider och volymsammansättning mellan tillgångar, skulder och derivat utanför handelslagret med antagandet att balansräkningens storlek är konstant. I beräkningen fastställs räntebindningstid för inlåning som saknar kontraktuell löptid med internmetod. Detta görs på basis av observationer och endast den del som är såväl stabil som inte räntekänslig justeras. Räntenettoeffekten uppgick vid årsskiftet till 267 miljoner kronor (337).

Tabell ÅR:24 Generell ränterisk i övrig verksamhet

Generell ränterisk i övrig verksamhet **(förändring i verkligt värde vid sämsta utfallet av parallellskift av samtliga räntor med en procentenhet)** mkr	2019	2018
SEK	18	218
DKK	292	297
EUR	320	84
NOK	200	142
USD	9	119
GBP	219	67
Övriga valutor	8	14
Summa	**1 066**	**941**

Tabell ÅR:25 Räntebindningstider för tillgångar och skulder

Tabellen visar räntebindningstiden för ränterelaterade tillgångar och skulder per 2019-12-31. Icke-räntebärande tillgångar och skulder har exkluderats.

Räntebindningstider för tillgångar och skulder 2019 mkr	Upp till 3 månader	3–6 mån	6–12 mån	1–5 år	Över 5 år	Summa
Tillgångar						
Utlåning	1 498 765	99 266	122 178	524 187	48 207	2 292 603
Banker och andra finansinstitut	334 350	3 616	5 543	1 354	1 035	345 898
Obligationer m m	74 324	9 800	5 461	44 828	10 466	144 879
Summa tillgångar	**1 907 439**	**112 682**	**133 182**	**570 369**	**59 708**	**2 783 380**
Skulder						
Inlåning	1 044 190	34 617	30 713	6 207	2 100	1 117 827
Banker och andra finansinstitut	116 525	8 458	8 498	9 419	5 089	147 989
Emitterade värdepapper	445 435	195 046	117 596	593 385	69 045	1 420 507
Övriga skulder	-	-	-	-	-	-
Summa skulder	**1 606 150**	**238 121**	**156 807**	**609 011**	**76 234**	**2 686 323**
Poster utanför balansräkningen	-123 510	-40 396	38 602	96 982	-15 227	-43 549
Skillnad mellan tillgångar och skulder inklusive poster utanför balansräkningen	177 779	-165 835	14 977	58 340	-31 753	53 508

Räntebindningstider för tillgångar och skulder 2018 mkr	Upp till 3 månader	3–6 mån	6–12 mån	1–5 år	Över 5 år	Summa
Tillgångar						
Utlåning	1 354 571	142 841	142 413	514 625	34 642	2 189 092
Banker och andra finansinstitut	362 307	5 054	2 058	3 492	0	372 911
Obligationer m m	73 147	1 121	1 793	78 379	14 149	168 589
Summa tillgångar	**1 790 025**	**149 016**	**146 264**	**596 496**	**48 791**	**2 730 592**
Skulder						
Inlåning	983 327	5 841	15 820	1 603	1 896	1 008 487
Banker och andra finansinstitut	185 334	3 029	976	2 382	2 361	194 082
Emitterade värdepapper	291 071	168 226	208 324	693 818	84 293	1 445 732
Övriga skulder	-	-	-	-	-	-
Summa skulder	**1 459 732**	**177 096**	**225 120**	**697 803**	**88 550**	**2 648 301**
Poster utanför balansräkningen	-85 413	-66 497	23 063	126 152	23 624	20 929
Skillnad mellan tillgångar och skulder inklusive poster utanför balansräkningen	244 880	-94 577	-55 793	24 845	-16 135	103 220

Aktiekursrisk

Bankens aktiekursrisk uppstår främst i Handelsbanken Capital Markets genom kundhandel och i bankens egna aktieinnehav.

Risken mäts som marknadsvärdeförändringen i bankens totala aktiepositioner vid momentan förändring i aktiepriser och volatiliteter med +/-10 respektive +/-25 procent. Vid årsskiftet uppgick det värsta utfallet av denna risk till 221 miljoner kronor (174). Den största exponeringen i aktier kommer från den brittiska marknaden.

Aktiekursrisk i handelslagret

Aktiekursrisken i Handelsbanken Capital Markets uppkommer vid kundgenererade aktierelaterade affärer. Vidare är Handelsbanken Capital Markets market maker för strukturerade produkter, vilket ger upphov till aktiekursrisk, såväl linjär som icke-linjär. Den icke-linjära aktiekursrisken uppkommer via inslag av optioner som finns främst i de strukturerade produkterna.

Banken limiterar och mäter aktiekursrisken i Handelsbanken Capital Markets med matriser. Fördelen med metoden är att den fångar upp aktiekursrisken inklusive den icke-linjära risken på ett ändamålsenligt sätt. Såväl VaR som andra riskmått och stresscenarier används som komplement i mätningen av aktiekursrisken. Vid årsskiftet uppgick VaR för aktiekursrisk i handelslagret till 1 miljoner kronor (0).

Aktiekursrisk utanför handelslagret

Koncernens aktieinnehav utanför handelslagret utgörs bland annat av Nivå 3-aktier som i huvudsak består av olika typer av gemensamägd verksamhet med anknytning till bankens affär. Innehaven är klassificerade som verkligt värde via övrigt totalresultat och värderas till verkligt värde i balansräkningen enligt redovisningsregelverket. Värdering sker som regel till bankens andel av substansvärdet i bolaget, alternativt till det pris den senaste transaktionen genomfördes. Aktiekursrisken är mycket liten.

Tabell ÅR:26 Aktiekursrisk

Aktiekursrisk mkr	Förändring i volatilitet					
	2019			2018		
Förändring i aktiepris	-25%	0%	25%	-25%	0%	25%
10%	228	229	229	183	184	186
-10%	-221	-219	-217	-174	-173	-172

Tabell ÅR:27 Aktieexponeringar utanför handelslagret

Aktieexponeringar utanför handelslagret enligt IFRS 9 mkr	2019	2018
Innehav klassificerade som verkligt värde via övrigt totalresultat	2 303	1 840
varav Nivå 1 och 2	*1 051*	*783*
varav Nivå 3	*1 252*	*1 057*
Innehav klassificerade som verkligt värde via övrigt totalresultat	2 303	1 840
varav näringsbetingade	*1 995*	*1 633*
varav övrigt innehav	*308*	*207*
Verkligtvärdereserv vid årets ingång	361	547
Orealiserad marknadsvärdeförändring under året för kvarvarande samt nya innehav	336	-181
Realiserat till följd av försäljningar och avvecklingar under perioden	15	-5
Verkligtvärdereserv vid årets utgång	712	361
Inbegripet i supplementärt kapital	0	0

Valutakursrisk

Banken har hemmamarknader utanför Sverige och dessutom verksamhet i ett antal andra länder. Därigenom uppkommer en valutaexponering av strukturell natur då koncernens räkenskaper är uttryckta i svenska kronor. Denna strukturella risk hanteras genom en avvägning mellan att antingen reducera valutakursförändringars påverkan på kapitalrelationerna eller eget kapital. Styrelsen har fastställt den maximala påverkan på eget kapital som den strukturella valutapositionen får ge upphov till i säkringen av kapitalrelationerna. De valutakursförändringar som påverkar bankens egna kapital framgår av tabellen på sidan 81 i årsredovisningen: Förändring i eget kapital, Koncernen.

Bankens direkta valutakursexponering uppstår till följd av kunddriven intradaghandel på de internationella valutamarknaderna. Handeln bedrivs inom Handelsbanken Capital Markets. För denna valutakursrisk har styrelsen, CEO och CFO fastställt VaR-limiter.

En viss valutaexponering uppstår även i den vanliga bankverksamheten som ett led i hantering av kundflöden och inom finansieringsverksamheten i Group Treasury. För dessa risker har styrelsen, CEO och CFO fastställt positionslimiter. Vid årsskiftet uppgick den aggregerade nettopositionen till 632 miljoner kronor (455), exklusive den strukturella valutapositionen.

Denna valutakursrisk är inte beroende av trendutvecklingen av en enskild valuta eller grupp av valutor, då positionerna är mycket korta och uppkommer i hanteringen av kunddrivna flöden. Den samlade valutakursrisken i handelslagret och övrig verksamhet var 56 miljoner kronor (11), mätt som en påverkan på banken vid en momentan förändring av den svenska kronan med 5 procent.

Tabell ÅR:28 Valutakänslighet

Valutakänslighet (värsta utfall +/-5% förändring av SEK mot respektive valuta) mkr	2019	2018
EUR	98	13
NOK	17	8
DKK	5	7
USD	5	9
GBP	9	2
Övriga valutor	8	5

Råvaruprisrisk

Handeln med råvaror bedrivs uteslutande inom Handelsbanken Capital Markets. Exponering i råvarurelaterade instrument uppkommer endast till följd av kunddriven handel på de internationella råvarumarknaderna. Råvaruprisrisk, såväl linjär som icke-linjär, mäts som absolutsumman av risken för alla råvaror där banken har exponering. Råvaruprisrisken var vid årsskiftet 5 miljoner kronor (4), mätt som den maximala förlusten vid prisförändringar upp till 20 procent i underliggande råvaror och volatilitetsförändringar upp till 35 procent. Vid årsskiftet uppgick VaR för råvaruprisrisk till 1 miljoner kronor (0).

Övriga marknadsrisker

Marknadsrisk uppkommer även inom bankens pensionssystem (pensionsrisk). Risken består av risken för värdeförändringar på pensionstillgångarna som tryggar bankens pensionsåtaganden, samt av förändringar i diskonteringsräntor.

Värdering till verkligt värde

Riskkontrollfunktionen kontrollerar att koncernens finansiella instrument värderas korrekt. Detta inbegriper ansvaret för att kontrollera de marknadsdata värderingen grundar sig på och att denna kontroll sker oberoende av risktagarna. Källor för marknadsdata är oberoende från affärsverksamheten. I de fall där marknadsdata erhållits från affärsverksamheten sker dokumenterade kontroller av rimlighet och mot externa källor. Verifiering av marknadspriser och marknadsdata till modeller ska ske åtminstone varje månad men sker i all väsentlighet även dagligen. Värderingsmodeller valideras av riskkontrollfunktionen som är oberoende av den som utvecklat modellen. Värderingskommittén, vars syfte är att samordna värderingsfrågor i Handelsbankenkoncernen, fyller en viktig funktion för att säkerställa, och verka för, att värderingen är korrekt och följer gällande marknadspraxis.

Värderingen av finansiella instrument som värderas till verkligt värde sker enligt IFRS 13. Se not K40 för närmare information om de tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde samt för ytterligare information om bankens värderingsprocess.

Försiktig värdering

I enlighet med artikel 105 i CRR ska banken beräkna ytterligare värdejusteringar för syftet lagstiftningsjusteringar av kapitalbasen. Artikel 34 utvidgar omfånget från att endast inbegripa handelslagret till att omfatta samtliga positioner som redovisas till verkligt värde. Kraven och metoden för dessa ytterligare värdejusteringar har därefter förtydligats i Europeiska kommissionens delegerade förordning (EU) 2016/101 avseende den tekniska standarden i enlighet med artikel 105 (14). Handelsbanken använder sig av den huvudmetod som definieras i den tekniska standarden för att beräkna ytterligare värdejusteringar för samtliga positioner som redovisas till verkligt värde.

FINANSIERING OCH LIKVIDITETSRISK

Likviditetsrisk är risken för att banken inte kan fullgöra sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, utan att drabbas av oacceptabla kostnader eller förluster.

FINANSIERINGSSTRATEGI

Handelsbanken har låg tolerans för likviditetsrisker och arbetar aktivt för att minimera dessa, såväl totalt sett som i alla valutor var för sig. Ambitionen är att ha god tillgång till likviditet, låg resultatvariation och stor kapacitet att även i svåra tider kunna tillgodose kundernas finansieringsbehov. Det sker genom att upprätthålla god matchning av ingående och utgående kassaflöden över tid i alla för banken väsentliga valutor och genom att upprätthålla stora likviditetsreserver av god kvalitet. Banken minimerar på det sättet de ekonomiska riskerna i finansieringen och kan därmed upprätthålla stabila och långsiktiga internräntor till de affärsdrivande enheterna.

Vidare eftersträvas en bredd i finansieringsprogrammen och deras användning. Därigenom säkerställs att banken kan bedriva sin kärnverksamhet intakt under en lång period även om de finansiella marknaderna skulle ha omfattande störningar.

Utgångspunkten i detta arbete är en väl matchad balansräkning där illikvida tillgångar finansieras med stabil finansiering. De illikvida tillgångarna utgörs av krediter till hushåll och företag. Dessa krediter utgör bankens kärnverksamhet. Den långsiktiga stabila finansieringen av dessa tillgångar utgörs av säkerställda obligationer emitterade av Stadshypotek, seniora obligationer emitterade av Handelsbanken, inlåning från hushåll och viss inlåning från företag, eftersträvade skulder och eget kapital. En del av kärnverksamheten utgörs av utlåning till hushåll och företag på kortare löptider, och på skuldsidan är en del av inlåningen för dessa kunder av mer kortfristig natur.

En balansräkning är en ögonblicksbild av tillgångar och skulder. För att säkerställa bankens åtaganden gentemot kunder och investerare är det viktigt med ett framåtblickande perspektiv i finansierings- och likviditetsriskhanteringen. Balansräkningen är därför strukturerad så att den reala ekonomins aktörer i form av företag och hushåll och deras behov av krediter kan understödjas även under en långvarig stress på de finansiella marknaderna. De kortfristiga skulderna täcks med god marginal av de kortfristiga tillgångarna. I figur ÅR:29 beskrivs balansräkningen i ett stressat scenario där 20 procent av inlåningen antas försvinna inom ett år och all tillgång till ny marknadsfinansiering försvinner. Trots stressen beräknas korta tillgångar vid årets slut väsentligt överstiga korta skulder. Effekten av en långvarig kris skulle bli en krympt balansräkning med bibehållen kärnverksamhet där volymen korta tillgångar successivt används för att återbetala förfallande korta skulder. Skulle en kris bli än mer långvarig finns det likviditetsskapande åtgärder förberedda för att stödja verksamheten ytterligare.

Handelsbankens förtroende på marknaden är högt och marknaden bedömer att Handelsbankens kreditrisk är låg. Detta illustreras bland annat av att kostnaden för att försäkra en kreditrisk på banken, den så kallade CDS-spreaden, är en av de lägsta bland europeiska banker, och Handelsbanken har lägst finansieringskostnad bland jämförbara konkurrenter. Handelsbanken har en hög rating hos de externa ratinginstituten. Handelsbankens sammanslagna långsiktiga rating uppgår till AA och banken har därmed högst rating i Europa av samtliga jämförbara banker.

Ett viktigt inslag i finansieringsstrategin är att ha en god spridning mellan olika typer av finansieringskällor i olika marknader, valutor och typer av upplåningsinstrument. På så vis reduceras betydelsen av enskilda marknader eller finansieringskällor. Banken har en geografiskt väldiversifierad långfristig utlandsfinansiering och har emitterat betydande volymer av obligationer i bland annat amerikanska dollar, euros, brittiska pund och asiatiska valutor. De viktigaste finansieringskällorna är inlåning från hushåll och företag samt säkerställda och seniora obligationer. Den korta finansieringen utgörs primärt av inlåning från finansiella företag och institutioner samt emissioner av certifikat och inlåningsbevis (CD). Group Treasury förfogar över ett antal olika finansieringsprogram för marknadsfinansiering. Under dessa program emitteras obligationer och certifikat såväl i bankens namn som för Stadshypotek och Handelsbanken plc. Finansieringsprogrammen säkerställer en väl diversifierad tillgång till finansiering med avseende på olika valutor, antal investerare och geografisk spridning.

Figur ÅR:29 Balansräkningens sammansättning ur ett löptidsperspektiv

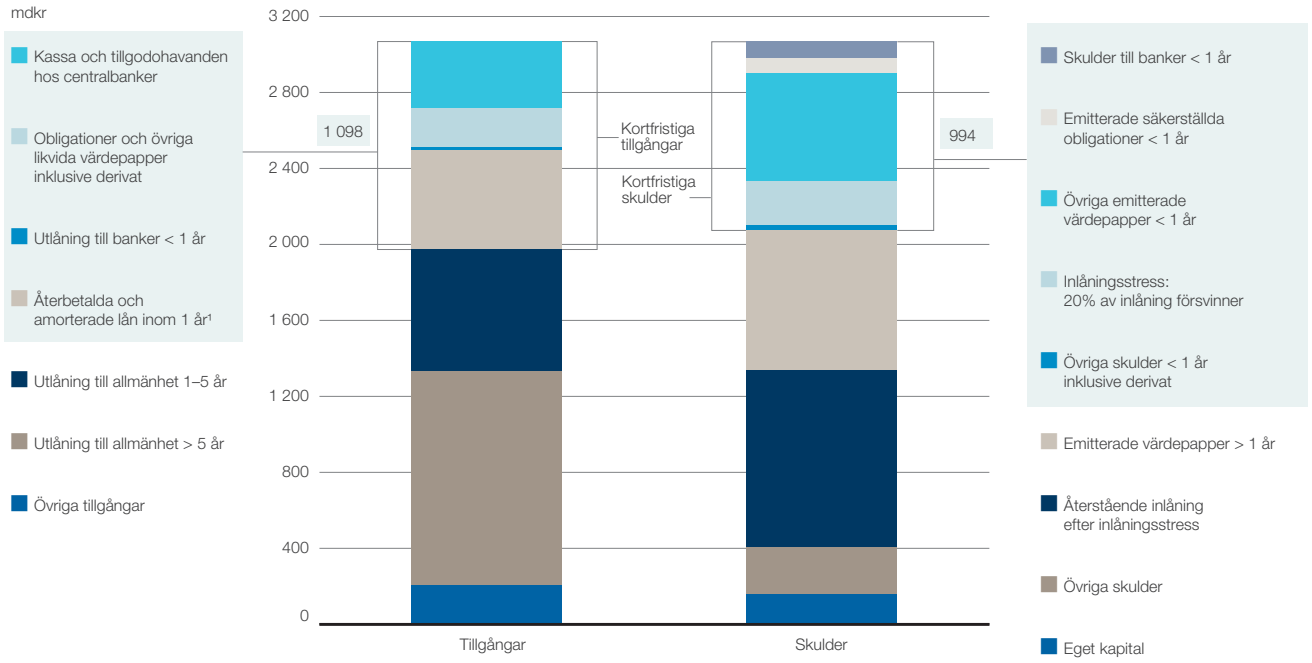

¹ Enligt amorteringsplaner, kontraktuella förfall och ytterligare återbetalningar av lån enligt prognos.

Figur ÅR:30 Handelsbankens 5-åriga CDS-spread jämfört med ITRAXX Financials
ITRAXX Financials är ett index över CDS-spreadarna för de 25 största obligationsemittenterna inom bank- och försäkringssektorn i Europa och beskriver den genomsnittliga premie som investerare kräver för att acceptera kreditrisk på bolagen.

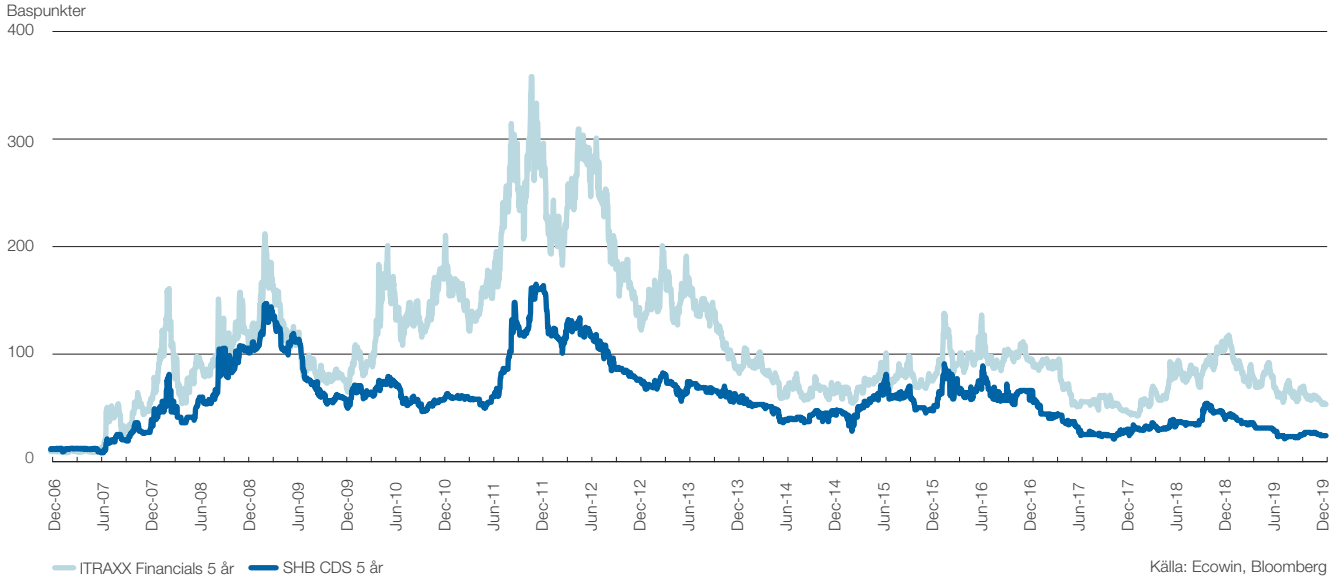

Källa: Ecowin, Bloomberg

ORGANISATION

Handelsbanken har en helt decentraliserad affärsmodell, men all finansiering och likviditetsriskhantering i koncernen är centraliserad till Group Treasury. Finansierings- och likviditetsriskhanteringen styrs av policyer fastställda av styrelsen som också beslutar om limiter. Dessa policyer konkretiseras i riktlinjer av CEO och instruktioner från CFO. Riktlinjerna fastställer bland annat limiter, finansieringens sammansättning och riktvärden i samband med störningar på finansieringsmarknaderna. Vidare kanaliseras alla likviditetslimiter ut i verksamheten via Group Treasury.

Group Treasury ansvarar också för bankens clearingverksamhet och övervakar likviditetsflödena under dagen för att säkerställa att banken vid var tid har tillräckligt med säkerheter i betalningssystemen för att fullfölja bankens betalningsförpliktelser. Bankens likviditetsövervakning sker lokalt nära affärerna och kompletteras med en central hantering av panter och likviditetsreserven för hela gruppen.

Storleken på panter i clearingsystemen sätts utifrån den omfattning som banken bedömer behövs för bankens åtagande både vid normala förhållanden och vid större flöden. Vid förändringar av flödet justeras storleken av panter och likviditet, och vid krissituationer kan också panter omfördelas och likviditetsreserven aktiveras.

Banken säkerställer likviditeten på bankens nostrokonton för förväntade betalnings- och avvecklingsåtaganden genom aktiv likviditetsplanering och övervakning i samtliga valutor.

MARKNADSFINANSIERING – SAMMANSÄTTNING

Handelsbanken har under året emitterat totalt 376 miljarder kronor (389) i långfristig marknadsfinansiering (värdepapper med en ursprunglig löptid överstigande ett år) fördelat över alla för banken viktiga valutor. En viktig komponent i den långfristiga marknadsfinansieringen är emissioner av säkerställda obligationer. Valutafördelning över den utestående stocken visas nedan i Figur ÅR:32. Kortfristig upplåning sker företrädesvis genom emissioner av bankcertifikat under de olika låneprogrammen, främst i Europa och USA. Dessa låneprogram kompletteras av upplåning på den internationella interbankmarknaden. Därigenom har banken under året fortsatt att möta investerare i samma omfattning som tidigare, uppdaterat upplåningsprogram och även i övrigt bibehållit förutsättningarna för en obligationsupplåning på relevanta upplåningsmarknader världen över. Detta möjliggör en bibehållen finansieringsverksamhet under betydligt svårare omständigheter än de som varit de senaste åren.

Figur ÅR:31 Långfristig marknadsfinansiering – förfallostruktur
Avser emitterade värdepapper per 2019-12-31 med en ursprunglig löptid överstigande ett år.

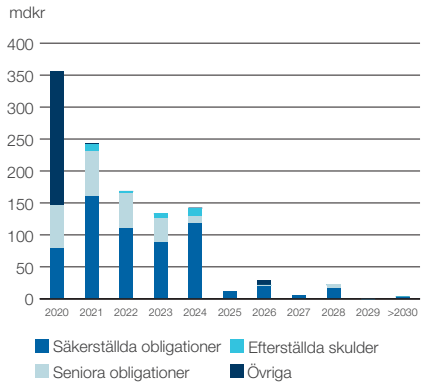

Figur ÅR:32 Marknadsfinansiering säkerställda obligationer per valuta 2019
Avser fördelningen av valutor 2019-12-31 för emitterade säkerställda obligationer. Belopp i miljarder kronor inom parentes.

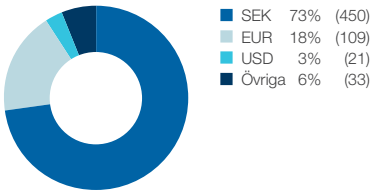

Figur ÅR:33 Kortfristig marknadsfinansiering per valuta 2019
Avser fördelningen av valutor 2019-12-31 för emitterade värdepapper med en ursprunglig löptid under ett år.
Belopp i miljarder kronor inom parentes.

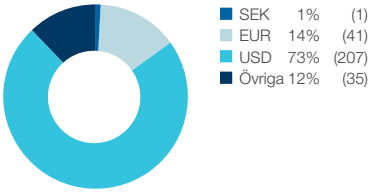

Figur ÅR:34 Långfristig marknadsfinansiering per valuta 2019
Avser fördelningen av valutor 2019-12-31 för emitterade värdepapper med ursprunglig löptid över ett år.
Belopp i miljarder kronor inom parentes.

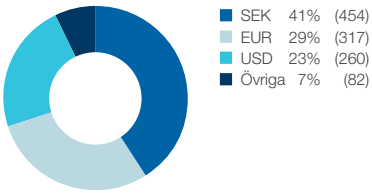

Figur ÅR:35 Långfristig marknadsfinansiering per instrument 2019
Avser fördelning per instrument 2019-12-31 för emitterade värdepapper med ursprunglig löptid över ett år.
Belopp i miljarder kronor inom parentes.

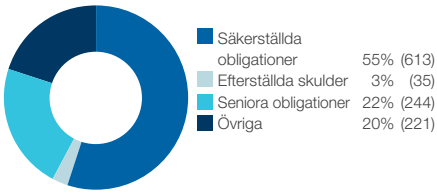

PANTSATTA TILLGÅNGAR OCH SÄKERHETSPOOLER

Ytterligare ett viktigt led i Handelsbankens likviditetshantering är att hålla betydande volymer av outnyttjade säkerheter som kan användas vid störningar på finansmarknaderna. En förutsättning för att kunna ställa mer säkerheter är att banken förfogar över säkerheter i utgångsläget. Banken upprätthåller därför betydande volymer av icke-pantsatta tillgångar som skulle kunna användas som säkerhet vid emission av säkerställda obligationer och likvida värdepapper med mycket hög kreditvärdighet.

Banken är restriktiv med att ingå avtal med andra än kreditinstitut, till exempel CSA-avtal, som stipulerar att banken under vissa kriterier kan tvingas att ställa säkerheter till en motpart. Ställda kontantsäkerheter enligt CSA-avtal för utestående derivat uppgick till 7 172 miljoner kronor (3 993). För mer information om bankens intecknade tillgångar, se Handelsbankens Faktabok, tabell Ställda säkerheter. Utöver att säkerställa bankens likviditet bidrar det restriktiva arbetssättet till att begränsa i vilken utsträckning bankens seniora långivare blir efterställda de långivare som investerar i säkerställda obligationer, så kallad subordinering. För att bedöma graden av subordinering mellan investerare av icke-säkerställd finansiering och säkerställd finansiering är det volymen och kreditkvaliteten på de icke-pantsatta tillgångarna som är relevant. Handelsbankens restriktiva syn på risktagande gör att de icke-pantsatta tillgångarna har en hög kvalitet. Eftersom Handelsbanken vill ha en balanserad användning av säkerställda och seniora obligationer finns en betydande volym hypotekslån som inte är pantsatta. Övriga icke-pantsatta lån har också en låg risk mätt till exempel i termer av bankens interna rating.

Tabell ÅR:36 visar att volymen icke-pantsatta tillgångar för Handelsbanken utgör 238 procent (216) av den utestående volymen icke-säkerställd upplåning.

Den helt dominerande delen av de pantsatta tillgångarna utgörs av Stadshypoteks cover pooler, vilka består av hypotekslån som ställs som säkerhet för utestående säkerställda obligationer. Dessutom har banken ett frivilligt så kallat OC (over-collateralisation), det vill säga extra tillgångar utöver de som behövs för att täcka de emitterade obligationerna och utöver de 2 procent som lagstiftningen kräver, på 8 procent som ingår i poolen. Dessa extra tillgångar finns i poolen i händelse av att värdet på hypotekslånen skulle sjunka till en sådan nivå att ytterligare tillgångar behövs för att matcha volymen utestående obligationer.

Vid en bedömning av risken för att ytterligare tillgångar blir nödvändiga att skjuta till, är belåningsgraden på hypotekslånen i tillgångspoolen central. Ju lägre belåningsgrad, desto mindre risk för att ytterligare hypotekslån krävs i poolen vid prisfall på fastighetsmarknaden. Handelsbankens genomsnittliga volymviktade belåningsgrad, LTV-max, uppgick i den svenska poolen till 54,8 procent (53,1), i den norska poolen till 55,7 procent (55,1) och i den finska poolen till 49,2 procent (49,2). Det finns även förutsättningar för en dansk pool, men detta tillgångslager har ännu inte använts för emissioner. Det danska tillgångslagrets genomsnittliga volymviktade belåningsgrad uppgick till 62,4 procent (63,1). Detta visar att banken klarar betydande prisfall på underliggande fastighetstillgångar innan ytterligare hypotekslån måste tillföras poolerna.

De tillgångar som banken valt att hålla utanför cover poolerna återfinns i tabell ÅR:36 och kan användas för emissioner av säkerställda obligationer om så skulle vara nödvändigt.

Tabell ÅR:36 Tillgångar som ej är intecknade/pantsatta

Tillgångar som ej är intecknade/pantsatta	2019		2018	
mdkr	IPT (NEA)[1]	Ackumulerad andel av icke säkerställd upplåning, %[2]	IPT (NEA)[1]	Ackumulerad andel av icke säkerställd upplåning, %[2]
Kontanter samt behållning hos centralbanken	**337**	**37**	**351**	**36**
Likvida obligationer i likviditetsportföljen[3]	**157**	**55**	**176**	**55**
Utlåning till hushåll inklusive derivat	**553**		**550**	
varav hypotekslån	*351*	*94*	*366*	*93*
varav utlåning med säkerhet i fastighet	*5*	*94*	*6*	*93*
varav övrig hushållsutlåning	*197*	*116*	*178*	*112*
Utlåning till företag inklusive derivat	**1 079**		**985**	
varav hypotekslån	*350*	*155*	*279*	*141*
varav utlåning till bostadsrättsföreningar exkl hypotekslån	*65*	*162*	*62*	*147*
varav utlåning till fastighetsbolag exkl hypotekslån				
- riskklass 1–3	*299*	*195*	*288*	*177*
- riskklass 4–5	*134*	*210*	*114*	*189*
- varav riskklass > 5	*8*	*211*	*9*	*190*
varav övrig företagsutlåning				
- riskklass 1–3	*142*	*227*	*151*	*205*
- riskklass 4–5	*70*	*235*	*69*	*212*
- riskklass > 5	*11*	*236*	*13*	*214*
Utlåning till kreditinstitut inklusive derivat	**16**		**18**	
- riskklass 1–3	*15*	*238*	*16*	*215*
- riskklass > 3	*1*	*238*	*2*	*216*
Övrig utlåning	**0**	**238**	**0**	**216**
Övriga tillgångar	**0**	**238**	**0**	**216**
Summa	**2 142**	**238**	**2 080**	**216**

[1] IPT: Icke-intecknade/pantsatta tillgångar. NEA: Non encumbered assets.
[2] Emitterad kort och lång icke-säkerställd upplåning samt skulder till kreditinstitut.
[3] Avser i centralbank pantsättningsbart värde

Tabell ÅR:37 Cover pool-data

Cover pool-data	Sverige		Norge		Finland	
mkr	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Stadshypotek summa utlåning, allmänheten	1 174 773	1 115 985	97 201	85 659	51 963	51 066
Tillgängliga tillgångar för cover pool	1 073 220	1 015 275	93 893	82 527	48 816	48 176
Ianspråktagna tillgångar i cover pool	623 660	606 294	27 952	26 613	18 400	18 248
Fyllnadssäkerheter, spärrat konto	5 000	5 000	-	-	-	-
Max-belåningsgrad %, vägt genomsnitt enligt ASCB:s definition[1]	54,80	53,14	55,68	55,09	49,18	49,20
Belåningsgrad, fördelning						
0–10%	21,9	24,0	21,2	21,9	27,7	27,9
10–20%	19,7	19,9	20,5	20,9	23,5	23,4
20–30%	17,3	16,7	16,9	16,6	19,9	19,8
30–40%	14,6	13,9	14,1	13,9	13,0	13,3
40–50%	11,6	11,0	11,7	11,5	8,3	8,3
50–60%	8,2	7,9	8,7	8,6	4,9	4,8
60–70%	5,1	5,0	5,5	5,3	2,1	2,0
70–75%	1,6	1,6	1,4	1,3	0,6	0,5
Lånestorlek, vägt genomsnitt, kronor	664 000	651 800	4 109 415	3 839 623	1 101 925	1 032 477
Lånelivslängd, vägt genomsnitt, antal månader[2]	66	65	26	26	59	56
Räntebindningstider, fördelning						
Rörlig ränta, %	46,1	48,2	99,5	99,2	100	99,8
Bunden ränta, %	53,9	51,8	0,5	0,8	0,0	0,2

[1] Association of Swedish Covered Bond issuers.
[2] Beräknat från lånets beviljandedatum.

LIKVIDITETSRISK

Banken hanterar en stor mängd in- och utgående kassaflöden varje dag. Gapet mellan in- och utgående kassaflöden begränsas med limiter. Group Risk Control rapporterar riskutnyttjandet dagligen till CFO, veckovis till CEO och löpande till styrelsen.

Likviditetsplaneringen bygger på en analys av kassaflöden för respektive valuta. Generellt gäller att exponeringen tillåts vara större i valutor med hög likviditet än i valutor där likviditeten är låg. Strategin är att förväntade kassaflöden ut ur banken alltid ska matchas med minst lika stora kassaflöden in i banken och att ett positivt kassaflöde och en positiv kassaposition ska upprätthållas även under stressade förhållanden. En sådan gapanalys kompletteras också med scenariotester där effekten på likviditeten stressas och analyseras under olika antaganden.

Styrningen av bankens likviditetssituation baseras på dessa stresstester vilka utförs såväl på aggregerad nivå som enskilt på de för banken väsentliga valutorna. Stresstesterna säkerställer att banken har tillräcklig likviditet i olika stressade scenarier och givet olika åtgärder, vilka även ingår i bankens återhämtningsplan. Stresstesterna utförs med såväl marknadsvid som idiosynkratisk stress på en regelmässig basis samt ad hoc. De kompletteras även med scenarioanalyser som tar kraftiga bostadsprisfall i beaktande. Motståndskraften för mer långvariga störningar på marknaden mäts dagligen genom att kassaflöden stressas under vissa antaganden. Till exempel antas att banken inte kan finansiera sig alls på de finansiella marknaderna samtidigt som 10 procent av den icketidsbundna inlåningen från hushåll och företag försvinner successivt under den första månaden. Vidare antas att banken fortsätter att bedriva sin kärnverksamhet, det vill säga att den tidsbundna in- och utlåningen till hushåll och företag förlängs vid förfall och att utställda löften och kreditfaciliteter delvis utnyttjas av kunderna. Samtidigt beaktas att tillgodohavanden i centralbanker och banker tas i anspråk och att Group Treasurys värdepapper omedelbart kan ge likviditet genom belåning i första hand via marknaden och som sista utväg i centralbanker.

Därutöver kan banken skapa likviditet genom att nyttja emissionsutrymme av säkerställda obligationer samt likvidera övriga likvditetsskapande åtgärder för att successivt ge likviditet till banken. Under dessa förutsättningar är banken likvid i mer än tre år. Banken har således en stor motståndskraft även mot allvarliga och långvariga störningar på finansieringsmarknaderna.

En förutsättning för att banken ska kunna upprätthålla en stor motståndskraft mot störningar på de finansiella marknaderna är att balansräkningen är väl balanserad. Figur ÅR:29 Balansräkningens sammansättning ur ett löptidsperspektiv visar att volymen kortfristiga tillgångar väsentligen överstiger volymen kortfristiga skulder i ett stressat scenario där 20 procent av inlåningen antas försvinna inom ett år. Vidare krävs att volym och kvalitet på outnyttjade säkerheter är sådana att de vid en krissituation kan ge banken den likviditet som är nödvändig. Att konsekvent styra banken efter framåtblickande positiva nettokassaflöden, och inte ögonblicksbaserade kvotmått, säkerställer vidare detta över tid.

I tabell ÅR:40 Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder redovisas kassaflöden för de kontrakterade betalningsåtaganden inklusive ränteflöden som ska erläggas senast inom de

Figur ÅR:38 Stresstest av likviditeten inklusive likviditetsskapande åtgärder – ackumulerad likviditetsposition

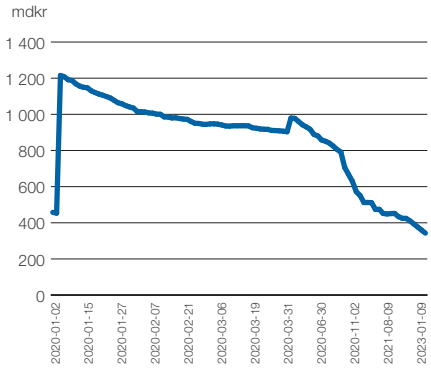

angivna tidsintervallen. I tabellen redovisas innehav i obligationer och andra räntebärande värdepapper i det tidsintervall i vilket de kan omsättas till likviditet vid en eventuell belåning eller försäljning. Vidare redovisas tillgångar, skulder och ränteflöden som förfaller i de tidsintervall som motsvarar kontraktsenliga förfallodatum. Ränteflöden för utlåning i hypoteksverksamheten matchas tidsmässigt med de skulder som finansierat utlåningen. Finansiella garantier, lånelöften och outnyttjade räkningskrediter redovisas i sin helhet i tidsintervallet upp till 30 dagar. Totalt utestående belopp för dessa åtaganden representerar inte nödvändigtvis framtida finansieringsbehov. För derivatinstrument redovisas kassaflöden netto för ränteswappar och brutto för instrument för vilka bruttokassaflöden erläggs respektive erhålls, som exempelvis valutaswappar.

Likviditetstäckningskvoten LCR (Liquidity Coverage Ratio) är genom Europeiska kommissionens delegerade förordning ett bindande krav för banker inom EU. Måttet uttrycker kvoten mellan bankens likviditetsbuffert och nettokassaflöden i ett mycket stressat scenario under en 30-dagarsperiod. Kravet gäller på aggregerad nivå och kvoten ska uppgå till minst 100 procent. Finansinspektionen utövar även tillsyn av LCR i enskilda valutor inom ramen för översyn och utvärderingsprocessen i Pelare 2. Vid årsskiftet uppgick koncernens aggregerade LCR till 147 procent (146), vilket visar att banken har stor motståndskraft mot kortsiktiga störningar på finansieringsmarknaden.

Minimikravet för det strukturella likviditetsmåttet net stable funding ratio (NSFR), relationen mellan tillgänglig stabil finansiering och behovet av stabil finansiering, träder i kraft inom EU i juni 2021. Vid utgången av 2019 uppgick NSFR till 113 procent enligt CRR2 (104 enligt Basel-kommitténs förslag 2014) på koncernnivå.

PRISSÄTTNING AV LIKVIDITETSRISK

En viktig del av likviditetsriskhanteringen är att inlåning och utlåning internt prissätts med hänsyn till de likviditetsrisker de ger upphov till. När banken exempelvis ger ett lån med lång löptid så skapar det ett behov av att skaffa ytterligare långfristig finansiering, vilket är dyrare än mer kortfristig finansiering. Det beror på att investeraren som köper bankens långfristiga obligationer normalt kräver en högre kompensation för löptiden. Detta beaktas i bankens interna prissättning, vilket sker genom att det pris som interna enheter i banken får betala för de lån de tar från Group Treasury bland annat beror på löptiden. Inga likviditetsrisker får tas lokalt. Den interna prissättningen är viktig för att skapa rätt incitament och undvika att ett osunt risktagande uppstår. Banken har under lång tid arbetat med löptidsbaserade interna priser som säkerställer att priset på kontraktsnivå tar höjd för den likviditetsrisk avtalet gett upphov till.

Tabell ÅR:39 Liquidity coverage ratio (LCR) – delkomponenter

Liquidity coverage ratio (LCR) – delkomponenter mkr	**31 dec 2019**	**31 dec 2018**
Högkvalitativa likviditetstillgångar	**484 489**	**508 009**
Kassautflöden	**379 970**	**404 045**
Inlåning från allmänheten och småföretag	58 136	58 078
Osäkrad kapitalmarknadsfinansiering	264 686	300 759
Säkrad kapitalmarknadsfinansiering	3 568	4 609
Övriga kassautflöden	53 580	40 599
Kassainflöden	**49 911**	**55 956**
Inflöden från fullt presterande exponeringar	26 619	25 418
Övriga kassainflöden	23 292	30 538
Liquidity coverage ratio (LCR), %	**147**	**146**

Delkomponenterna definieras i enlighet med Kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/61

Tabell ÅR:40 Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder

För inlåningsvolymer avser kolumn "Ospecificerad löptid" inlåning som är betalbar på anfordran. Tabellen innehåller ränteflöden vilket innebär att balansraderna inte är avstämningsbara mot koncernens balansräkning. Löptidstabeller utan ränteflöden inklusive löptidstabeller i valuta återfinns i Faktabok på handelsbanken.com/irsv.

Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder 2019 mkr	Upp till 30 dagar	31 dagar–6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år	Ospecificerad löptid	Summa
Kassa och tillgodohavanden i centralbanker	347 438	-	-	-	-	-	-	347 438
Belåningsbara statsskuldförbindelser[1]	103 387	-	-	-	-	-	-	103 387
Obligationer och andra räntebärande värdepapper[2]	42 639	-	-	-	-	-	-	42 639
Utlåning till kreditinstitut	11 403	1 777	289	935	2 097	3 261	-	19 762
varav omvända repor	-	-	-	-	-	-	-	*0*
Utlåning till allmänheten	59 185	284 961	204 305	226 877	456 662	1 145 149	-	2 377 139
varav omvända repor	*10 438*	-	-	-	-	-	-	*10 438*
Övrigt	24 442	-	-	-	-	-	244 868	269 310
varav aktier och andelar	*21 390*	-	-	-	-	-	-	*21 390*
varav fordringar på fondlikvider	*3 052*	-	-	-	-	-	-	*3 052*
Summa tillgångar	**588 494**	**286 738**	**204 594**	**227 812**	**458 759**	**1 148 410**	**244 868**	**3 159 675**
Skulder till kreditinstitut	87 261	26 344	4 984	3 426	547	1 283	24 931	148 776
varav repor	-	-	-	-	-	-	-	*0*
varav inlåning från centralbanker	*40 025*	*12 795*	-	-	-	-	*26*	*52 846*
In- och upplåning från allmänheten	2 139	27 824	4 098	504	340	6 576	1 075 844	1 117 325
varav repor	-	-	-	-	-	-	-	*0*
Emitterade värdepapper[3]	53 199	366 519	244 008	247 550	443 595	74 562	-	1 429 433
varav säkerställda obligationer	*85*	*63 942*	*26 761*	*172 344*	*333 168*	*58 595*	-	*654 895*
varav certifikat och andra värdepapper med ursprunglig löptid understigande ett år	*48 203*	*275 095*	*117 376*	-	-	-	-	*440 674*
varav seniora obligationer och andra värdepapper med ursprunglig löptid överstigande ett år	*4 911*	*27 482*	*99 871*	*75 206*	*110 427*	*15 967*	-	*333 864*
Efterställda skulder	-	1 125	29	12 623	24 631	-	-	38 408
Övrigt	4 783	381	383	716	1 692	1 304	381 156	390 415
varav korta positioner	*1 865*	-	-	-	-	-	-	*1 865*
varav fondlikvidskulder	*2 904*	-	-	-	-	-	-	*2 904*
Summa skulder	**147 382**	**422 193**	**253 502**	**264 819**	**470 805**	**83 725**	**1 481 931**	**3 124 357**
Poster utanför balansräkningen								
Finansiella garantier och ej utnyttjade lånelöften	439 667							

Derivat 2019 mkr	Upp till 30 dagar	31 dagar–6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år		Summa
Summa derivat inflöde	210 350	458 282	124 620	131 515	205 915	70 538		1 201 220
Summa derivat utflöde	212 716	459 576	117 496	121 935	196 116	69 638		1 177 477
Netto	**-2 366**	**-1 294**	**7 124**	**9 580**	**9 799**	**900**		**23 743**

Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder 2018 mkr	Upp till 30 dagar	31 dagar–6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år	Ospecificerad löptid	Summa
Kassa och tillgodohavanden i centralbanker	350 692	-	-	-	-	-	-	350 692
Belåningsbara statsskuldförbindelser[1]	122 260	-	-	-	-	-	-	122 260
Obligationer och andra räntebärande värdepapper[2]	50 728	-	-	-	-	-	-	50 728
Utlåning till kreditinstitut	14 067	3 103	1 102	624	2 767	2 852	-	24 515
varav omvända repor	*2 758*	-	-	-	-	-	-	*2 758*
Utlåning till allmänheten	51 079	260 480	182 526	234 189	441 981	1 099 482	-	2 269 737
varav omvända repor	*9 050*	-	-	-	-	-	-	*9 050*
Övrigt	24 320	-	-	-	-	-	222 533	246 853
varav aktier och andelar	*13 821*	-	-	-	-	-	-	*13 821*
varav fordringar på fondlikvider	*10 499*	-	-	-	-	-	-	*10 499*
Summa tillgångar	**613 146**	**263 583**	**183 628**	**234 813**	**444 748**	**1 102 334**	**222 533**	**3 064 785**
Skulder till kreditinstitut	104 079	38 652	12 742	4 150	1 056	5 944	30 477	197 100
varav repor	-	-	-	-	-	-	-	*0*
varav inlåning från centralbanker	*42 398*	*24 092*	*17*	-	-	-	*2 316*	*68 823*
In- och upplåning från allmänheten	7 508	24 574	4 670	667	609	7 109	962 707	1 007 844
varav repor	-	-	-	-	-	-	-	*0*
Emitterade värdepapper[3]	98 564	351 948	225 311	193 104	498 156	79 751	-	1 446 834
varav säkerställda obligationer	*74*	*37 007*	*87 074*	*111 155*	*342 814*	*70 948*	-	*649 072*
varav certifikat och andra värdepapper med ursprunglig löptid understigande ett år	*65 559*	*254 094*	*63 516*	-	-	-	-	*383 169*
varav seniora obligationer och andra värdepapper med ursprunglig löptid överstigande ett år	*32 931*	*60 847*	*74 721*	*81 949*	*155 342*	*8 803*	-	*414 593*
Efterställda skulder	15 655	6 495	27	824	22 839	7 748	-	53 588
Övrigt	9 166	-	-	-	-	-	329 197	338 363
varav korta positioner	*6 195*	-	-	-	-	-	-	*6 195*
varav fondlikvidskulder	*2 971*	-	-	-	-	-	-	*2 971*
Summa skulder	**234 972**	**421 669**	**242 750**	**198 745**	**522 660**	**100 552**	**1 322 381**	**3 043 729**
Poster utanför balansräkningen								
Finansiella garantier och ej utnyttjade lånelöften	458 772							

Derivat 2018 mkr	Upp till 30 dagar	31 dagar–6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år		Summa
Summa derivat inflöde	262 475	411 486	102 761	123 746	257 026	68 164		1 225 658
Summa derivat utflöde	256 616	402 697	98 108	113 529	241 314	67 657		1 179 921
Netto	**5 859**	**8 789**	**4 653**	**10 217**	**15 712**	**507**		**45 737**

[1] Av beloppet (exklusive räntor) har 83 175 mkr (72 611) en återstående löptid som understiger ett år.
[2] Av beloppet (exklusive räntor) har 16 653 mkr (7 047) en återstående löptid som understiger ett år.
[3] Av beloppet (exklusive räntor) har 644 231 mkr (653 553) en återstående löptid som understiger ett år.

LIKVIDITETSRESERVEN

För att säkerställa att banken har tillräckligt med likviditet för att stödja kärnverksamheten även under stressade finansiella förhållanden håller banken betydande likviditetsreserver i alla för banken relevanta valutor och är tillgängliga för Group Treasury. Likviditetsreserven som är oberoende av finansierings- och valutaväxlingsmarknaderna och kan vid var tid ge likviditet till banken, vissa delar omedelbart och andra delar successivt under en tidsperiod.

Likviditetsreserven består av flera olika delar. Kassa, tillgodohavanden och övrig utlåning till centralbanker är delar som omedelbart kan ge likviditet till banken. Vidare består reserven av likvida värdepapper som statsobligationer, säkerställda obligationer och övriga värdepapper av god kreditkvalitet som är likvida och belåningsbara i centralbanker. Även dessa kan ge banken likviditet omedelbart. Resterande delar av likviditetsreserven består av outnyttjat emissionsutrymme av säkerställda obligationer och övriga likviditetsskapande åtgärder.

Tabell ÅR:41 Tillgodohavanden i centralbanker samt värdepappersinnehav i likviditetsreserven

Tillgodohavanden i centralbanker samt värdepappersinnehav i likviditetsreserven, marknadsvärde 2019 mkr	SEK	EUR	USD	Övrigt	Summa
Tillgångar nivå 1	**167 449**	**121 485**	**59 355**	**131 947**	**480 236**
Kassa samt centralbanksreserver	46 552	114 519	57 959	127 176	346 206
Värdepapper emitterade eller garanterade av stater, centralbanker, multilaterala utvecklingsbanker och internationella organisationer	90 042	6 338	1 396	2	97 778
Värdepapper emitterade av kommuner och enheter inom den offentliga sektorn	1 012	-	-	-	1 012
Säkerställda obligationer med extremt hög kvalitet	29 843	628	-	4 769	35 240
Tillgångar nivå 2	**1 190**	**1 150**	**3 801**	**1 775**	**7 916**
Tillgångar nivå 2A	*1 190*	*1 125*	*3 801*	*1 775*	*7 891*
Värdepapper emitterade eller garanterade av stater, centralbanker, kommuner och enheter inom den offentliga sektorn	-	-	-	1 739	1 739
Säkerställda obligationer med hög kvalitet	1 190	1 125	3 801	36	6 152
Företagsvärdepapper (lägsta rating AA-)	-	-	-	-	-
Tillgångar nivå 2B	-	*25*	-	-	*25*
Värdepapper med bakomliggande tillgångar	-	-	-	-	-
Säkerställda obligationer med hög kvalitet	-	-	-	-	-
Företagsvärdepapper (rating A+ till BBB-)	-	25	-	-	25
Aktier (större aktieindex)	-	-	-	-	-
Summa likvida tillgångar	**168 639**	**122 635**	**63 156**	**133 722**	**488 152**

Tillgodohavanden i centralbanker samt värdepappersinnehav i likviditetsreserven, marknadsvärde 2018 mkr	SEK	EUR	USD	Övrigt	Summa
Tillgångar nivå 1	**127 390**	**139 690**	**133 045**	**104 355**	**504 480**
Kassa samt centralbanksreserver	10 192	133 072	105 665	101 750	350 679
Värdepapper emitterade eller garanterade av stater, centralbanker, multilaterala utvecklingsbanker och internationella organisationer	83 744	5 947	27 380	49	117 120
Värdepapper emitterade av kommuner och enheter inom den offentliga sektorn	481	-	-	1	482
Säkerställda obligationer med extremt hög kvalitet	32 973	671	-	2 555	36 199
Tillgångar nivå 2	**1 216**	**1 247**	**4 097**	**607**	**7 167**
Tillgångar nivå 2A	*1 216*	*1 164*	*4 097*	*607*	*7 084*
Värdepapper emitterade eller garanterade av stater, centralbanker, kommuner och enheter inom den offentliga sektorn	-	-	-	4	4
Säkerställda obligationer med hög kvalitet	1 216	1 164	4 097	603	7 080
Företagsvärdepapper (lägsta rating AA-)	-	-	-	-	-
Tillgångar nivå 2B	-	*83*	-	-	*83*
Värdepapper med bakomliggande tillgångar	-	-	-	-	-
Säkerställda obligationer med hög kvalitet	-	-	-	-	-
Företagsvärdepapper (rating A+ till BBB-)	-	83	-	-	83
Aktier (större aktieindex)	-	-	-	-	-
Summa likvida tillgångar	**128 606**	**140 937**	**137 142**	**104 962**	**511 647**

OPERATIV RISK

Operativ risk är risken för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller misslyckade interna processer, mänskliga fel, felaktiga system eller externa händelser. Definitionen inkluderar legal risk.

Styrelsen har fastställt Handelsbankenkoncernens risktolerans för operativa risker. Handelsbanken har låg tolerans för operativa risker, samtidigt som operativ risk oundvikligen förekommer i all verksamhet inom banken. Väsentliga operativa risker som skulle kunna orsaka stora operativa förluster, måste genom riskbegränsande åtgärder reduceras till en lägre risknivå så att riskerna ligger inom bankens risktolerans, det vill säga så att konsekvens av och/eller sannolikhet för en incident blir acceptabel. Förluster till följd av en operativ riskhändelse kan täckas av försäkringar eller andra lösningar.

Operativa risker ska hanteras så att koncernens operativa förluster förblir små. CEO har fastställt limiter och gränsvärden för operativa risker. Risker ovanför gränsvärdet måste ha en plan för riskbegränsande åtgärder. Åtgärdsplanen ska också vara effektiv och fortlöpa enligt fastlagd tidplan.

Handelsbankens operativa förluster, som omfattar förväntade och erkända operativa förluster samt eventuella återvinningar, uppgick under 2019 till 53 miljoner kronor (58). Det är inte ovanligt att beloppet avseende operativ förlust justeras över tiden till följd av återvinningar, eller att ytterligare förluster tillkommer som hänförs til en tidigare rapporterad incident. Detta kan påverka jämförelsetalen för tidigare rapporterade förluster.

ORGANISATION

Ansvaret för att identifiera, bedöma och hantera operativa risker är en integrerad del i chefsansvaret på alla nivåer i Handelsbankenkoncernen. Bankens decentraliserade arbetssätt och kostnadsmedvetenhet främjar en god hantering av operativa risker, vilket leder till en vaksamhet mot potentiella förlustrisker i dagliga rutiner och händelser.

Operativa risker hanteras i affärsverksamheten, och hanteringen kontrolleras av riskkontrollen. Till chefernas hjälp med hanteringen av operativa risker finns på regionbanker, huvudavdelningar, dotterbolag och enheter utanför bankens hemmamarknader särskilt utsedda lokala koordinatorer för operativ risk (lokala OpRisk-koordinatorer). Deras ansvar är att säkerställa att befintliga metoder och rutiner för hantering av operativa risker används i affärsverksamheten, att hantera uppföljning av rapporterade incidenter och att stödja affärsverksamheten och följa upp beslutade åtgärder beträffande operativa risker.

Group Risk Control har det övergripande ansvaret för de metoder och rutiner som används för att hantera operativa risker, samt för att regelbundet utvärdera metoder och rutiner samt verksamhetens tillämpning av dessa. Group Risk Control säkerställer att regionbanker, huvudavdelningar, dotterbolag, och enheter utanför bankens hemmamarknader identifierar, bedömer, rapporterar och hanterar operativa risker samt att följa upp att beslutade åtgärder genomförs. Group Risk Control ansvarar också för att tillse att risker utvärderas innan beslut fattas om nya eller väsentligt förändrade produkter, tjänster, marknader, processer och it-system samt vid större förändringar i koncernens verksamhet och organisation. Group Risk Control ansvarar vidare för att på koncernnivå identifiera, mäta, analysera och rapportera alla väsentliga operativa risker och deras utveckling till ledning och styrelse. Riskrapporteringen till ledning och styrelse innehåller även information om väsentliga incidenter och riskbegränsande åtgärder.

METODER FÖR ATT IDENTIFIERA, BEDÖMA OCH HANTERA OPERATIVA RISKER

Som stöd för löpande identifiering, bedömning och hantering av operativa risker har banken ett rapporterings- och ärendehanteringssystem för incidenter, en metod och rutin för självutvärdering av operativa risker samt riskindikatorer.

Incidentrapportering

Den löpande insamlingen av riskfakta i form av incidentrapportering sker hos kontor och avdelningar i hela koncernen i enlighet med CEO:s riktlinjer samt kompletterande instruktioner. Alla medarbetare i hela koncernen ska samla fakta om incidenter med förlust överstigande 25 000 kronor som deras enhet drabbas av. Därtill ska riskfakta samlas in och rapporteras om incidenter utan förluster eller med förluster som understiger 25 000 kronor, men som visar på väsentliga operativa risker som skulle kunna leda till väsentlig negativ påverkan på en enhets resultat. För att ytterligare främja enhetens förebyggande riskarbete uppmuntras alla medarbetare att även samla fakta om incidenter som ger upphov till mindre förluster eller ingen skada alls.

Rapporterade incidenter granskas och kategoriseras löpande av lokal OpRisk-koordinator. Banken kategoriserar operativ risk efter sju händelsetyper:

- brister i handläggning och processer
- avbrott/störning i verksamhet/system
- kunder, produkter och affärspraxis
- extern brottslighet
- skada på materiella tillgångar
- anställningsförhållanden och arbetsmiljö
- interna bedrägerier.

Självutvärderingsrutin OPRA Riskanalys

OPRA Riskanalys är en metod och självutvärderingsrutin för att dokumentera och bedöma operativa risker som kan få konsekvenser för banken. Den utförs minst en gång om året på alla enheter. Ansvaret för utförandet ligger hos respektive chef. Lokal OpRisk-koordinator ger stöd vid planering och genomförande. Deltagare ska vara personer med bred erfarenhet från enhetens verksamhet. Den samlade kompetensen ska täcka alla identifierade ansvarsområden för analysen. Syftet är att bedöma konsekvens av och sannolikhet för en händelse. Konsekvensbedömningen omfattar både ekonomisk förlust och anseenderisk. Viktig information som underlag för OPRA Riskanalys är bland annat fakta och statistik från tidigare rapporterade incidenter, revisionsrapporter, compliancerapporter, externa publika händelser i omvärlden samt OPRA Riskanalys från andra enheter och väsentliga processer som är relevanta. Självutvärderingen utmynnar i en åtgärdsplan som anger vilka risker som ska reduceras, hur detta ska ske, vem som är ansvarig samt tidsramar för åtgärderna. Åtgärdsplanen är ett arbetsunderlag som följs upp regelbundet under året av affärsverksamheten med stöd av lokal OpRisk-koordinator. Riskkontrollen tar del av utförd OPRA Riskanalys inklusive åtgärdsplan och utvärderar rutinen. Riskkontrollen ger löpande stöd till lokal OpRisk-koordinator vid planering, genomförande och uppföljning av OPRA Riskanalys.

Riskindikatorer

Riskindikatorer tillämpas för att förvarna om ökad operativ risk. Om ett gränsvärde för en riskindikator överskrids ska en avgränsad OPRA Riskanalys genomföras inom en snabb tidsram som underlag för bedömning av eventuella riskhanterande åtgärder.

ORX

Banken är medlem i föreningen ORX (Operational Riskdata eXchange Association). ORX främsta syfte är att deltagande banker utbyter anonymi-

Figur ÅR:42 Tre försvarslinjer

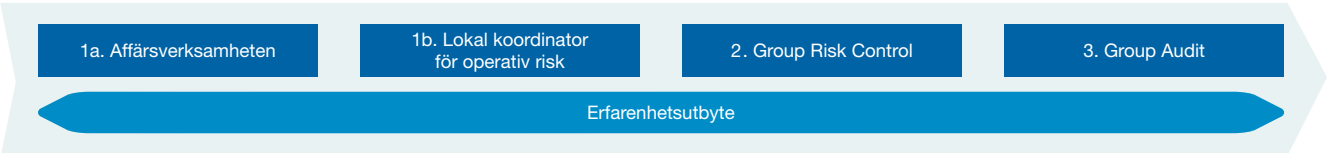

serade data om incidenter som inneburit operativa förluster. ORX har också en viktig funktion att standardisera och kvalitetssäkra data om operativa risker. Det sker betydande forskningsarbete om metoder inom ämnet operativ risk, och ORX utgör ett viktigt forum för erfarenhetsutbyte.

IT-VERKSAMHET I HANDELSBANKENKONCERNEN

Tillgänglighet och säkerhet i bankens it-tjänster är en förutsättning för bankens verksamhet. Den tekniska utvecklingen och digitaliseringen av banktjänster innebär att området ökar i betydelse. CEO fastställer riktlinjer avseende övergripande mål och strategi för it-verksamhet i Handelsbankenkoncernen. Operativa risker inom detta område hanteras enligt samma rutiner som i övriga delar av banken, med tillägg av särskilda rutiner för att hantera specifika typer av risker inom området, till exempel:

- övervakning av it-produktion
- hantering av it-incidenter
- hantering av nya eller förändrade it-system
- hantering av cyberrisker
- genomförande av säkerhetstester
- genomförande av riskanalyser av it-system
- granskning av externa leverantörer med avseende på informations- och it-säkerhet
- kontinuitetshantering av it-system.

INFORMATIONS- OCH IT-SÄKERHET

Känslig information om kunder och kundrelationer hanteras löpande i en banks verksamhet. Handelsbankens arbete med informations- och it-säkerhet fokuserar på tillgänglighet, riktighet, sekretess och spårbarhet. Information och affärssystem ska finnas tillgängliga utifrån verksamhetens affärskrav. Samtidigt ska all information vara tillförlitlig, korrekt och fullständig. Den får inte spridas till obehöriga och får enbart användas i den utsträckning som arbetsuppgiften kräver. Det ska också vara möjligt att i efterhand kunna se vem som tagit del av eller förändrat information, både gällande tidpunkt och vad som har förändrats.

I banken pågår ett strukturerat arbete med att öka medvetenheten hos våra medarbetare och kunder om hot och risker inom informationssäkerhet, till exempel genom föreläsningar, utbildningar och informationsinsatser.

INTEGRITET OCH SEKRETESS – INFORMATIONS- OCH IT-SÄKERHET

Arbetet med bankens informations- och it-säkerhet innebär att skydda kunders uppgifter och transaktioner samt bankens it-miljö. Informationssäkerhet omfattar såväl administrativa lösningar som regler och instruktioner samt tekniska säkerhetslösningar.

Det är viktigt att banken har ett aktivt it-säkerhetsarbete som svarar upp mot eventuella hot, och att det finns rutiner för att hantera förändringar i it-miljön så att inga brister uppstår. Om det skulle uppstå brister i hanteringen eller att information felaktigt skulle spridas, kan det leda till allvarliga konsekvenser, som försämrat förtroende för banken eller ekonomiska förluster.

CEO fastställer riktlinjer för informationssäkerhet i Handelsbanken. Samtliga medarbetare i banken har ansvar att följa regler för skydd av information, och varje chef ansvarar för att reglerna efterlevs inom sitt ansvarsområde.

Arbetet med informationssäkerhet bedrivs i enlighet med den internationella standarden ISO 27001. I juni 2019 certifierades Handelsbankens organisation för informationssäkerhet samt fyra väsentliga processer inom it-produktion enligt ISO 27001. Bankens arbete med informations- och it-säkerhet, samt hantering av känslig information, styrs också av internationellt och nationellt regelverk.

Bankens regelverk för informationssäkerhet bygger på Standard of Good Practice utarbetat av Information Security Forum (ISF), som är en organisation där flera av världens största företag ingår som medlemmar. Arbetet med informations- och it-säkerhet bedrivs systematiskt och banken använder en process där riskanalysen har en central roll. Riskanalyserna genomförs enligt metodiken ISF:s Information Risk Analysis Methodology (IRAM).

Förutsättningarna inom it-säkerhet förändras hela tiden. Handelsbanken behöver därför kontinuerligt utvärdera och ta ställning till nya eventuella hot inom området. En kontinuerlig uppföljning av händelser som inträffar både inom och utom verksamheten ökar möjligheterna att vidta rätt åtgärd vid rätt tidpunkt. Det sker bland annat genom att delta och samarbeta i internationella forum. Handelsbanken är sedan flera år ackrediterad medlem av Trusted Introducer (europeiskt nätverk för it-säkerhet) och Forum of Incident Response and Security Teams (FIRST). Handelsbanken deltar även i FIDI-finans som är ett forum där information delas mellan stat, näringsliv och andra relevanta organisationer för informationssäkerhetsaspekter inom finanssektorn. Forumet leds av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

FINANSIELL KRIMINALITET

Bankens målsättning är att kontinuerligt arbeta för att på ett effektivt och ändamålsenligt sätt minimera risken för att banken, eller bankens produkter eller tjänster, utnyttjas som ett led i finansiell kriminalitet. Finansiell kriminalitet innefattar penningtvätt, finansiering av terrorism, tax evasion, korruption, bedrägerier och brott mot internationella sanktioner. Handelsbanken har en koncerngemensam avdelning som arbetar med att motverka finansiell kriminalitet. Avdelningen leds av bankens särskilt utsedde befattningshavare. Viktiga utgångspunkter för bankens arbete mot finansiell kriminalitet är bland annat bankens låga risktolerans samt de externa regelverken gällande penningtvätt och finansiering av terrorism.

FÖRÄNDRINGSHANTERING

Hantering av förändringar innefattar nya eller väsentligt förändrade produkter, tjänster, marknader, processer och it-system samt större förändringar i koncernens verksamhet och organisation och beskrivs i bankens processer, riktlinjer och instruktioner för förändringshantering.

I bankens godkännandeprocesser för förändringar beskrivs de aktiviteter och aktörer som ingår i respektive process, samt hur och när kontrollfunktionerna ska involveras. Processerna omfattar även krav på att riskanalys ska genomföras och exempelvis beakta områden så som finansiell kriminalitet, hållbarhet, informationssäkerhet och datakvalitet. Beslut relaterat till förändringen ska även dokumenteras.

VÄSENTLIGA PROCESSER

Banken har identifierat och dokumenterat de processer som är väsentliga för bankens verksamhet. Bankens förteckning av väsentliga processer ses över och revideras löpande. Riskanalyser utförs årligen och vid en väsentlig förändring av en väsentlig process.

KRIS- OCH KONTINUITETSHANTERING

För att hantera allvarliga störningar finns krishandböcker och kontinuitetsplaner på plats i alla delar av koncernen. Kontinuitetsplaner görs på organisatoriska enheter, it-system och väsentliga processer. Test av kontinuitetsplaner genomförs regelbundet. Krishantering hjälper krisstaben att snabbt, organiserat och systematiskt starta sitt arbete med att ta sig an en krissituation och dess effekter. Det finns en central krisstab på koncernnivå och lokala krisstaber på hemmamarknaderna, dotterbolag, utländska enheter utanför bankens hemmamarknader samt inom flera verksamhetsområden.

Figur ÅR:43 Fördelning av antal förluster över 25 tkr, 2015–2019

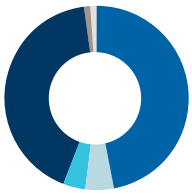

Brister i handläggning och processer	47%
Avbrott/störning i verksamhet/system	5%
Kunder, produkter och affärspraxis	4%
Extern brottslighet	42%
Skada på materiella tillgångar	1%
Anställningsförhållanden och arbetsmiljö	0%
Interna bedrägerier	1%

Figur ÅR:44 Fördelning av förlustbelopp över 25 tkr, 2015–2019

Brister i handläggning och processer	60%
Avbrott/störning i verksamhet/system	6%
Kunder, produkter och affärspraxis	13%
Extern brottslighet	16%
Skada på materiella tillgångar	0%
Anställningsförhållanden och arbetsmiljö	0%
Interna bedrägerier	5%

Centrala krisstaben är en permanent stab sammansatt av nyckelpersoner i eller nära bankledningen. Centrala krisstabens uppgift är att fungera som sammanhållande krisstab vid större kriser i koncernen, stödja den eller de lokala krisstaber som arbetar med en akut kris och fungera som krisstab för centrala huvudavdelningar. Kontinuitetsplanering syftar till att vidta förberedande åtgärder för att lindra följdverkningar av en allvarlig störning i affärsverksamheten. Group Risk Control gör en årlig utvärdering av rutinen på koncernnivå.

Handelsbanken deltog i FSPOS (Finansiell Sektor Privat Offentlig Samverkan) sektorsövning 2019 som har ett övergripande mål att stärka sektorns förmåga att hantera störningar och avbrott i den finansiella sektorn. Årets fokus var att öka kunskapen om totalförsvaret och den egna samt sektorns förmåga att verka under höjd beredskap.

UTKONTRAKTERING

CEO har utfärdat riktlinjer som anger förutsättningar och krav för utläggande av arbete och funktioner som är kritiska/viktiga för verksamheten samt hur riskbedömningen av leverantörsavtal sker. Riktlinjerna gäller i hela Handelsbankenkoncernen och omfattar även dotterbolagen i koncernen.

ANSEENDERISK, UPPFÖRANDERISK OCH UTBILDNING

Anseenderisk är risken för förluster till följd av att förtroendet för banken skadas. Detta kan ske exempelvis på grund av bristande etik, olämpligt agerande, bristfällig information eller ogenomtänkt utveckling av nya eller ändrade produkter. Handelsbanken hanterar och minimerar anseenderisken i sin verksamhet genom aktiv omvärldsbevakning med därtill relevanta åtgärder vid behov, samt genom att bedriva verksamheten enligt hög etisk standard. Under 2019 har två utbildningar varit obligatoriska för samtliga medarbetare i koncernen: Finansiell kriminalitet samt Dataskyddsförordningen (GDPR).

Handelsbankens låga risktolerans avspeglas även i synen på ersättning till anställda. Banken anser att fast ersättning bidrar till en sund verksamhet och fast ersättning tillämpas därför som huvudregel.

HÅLLBARHETSRISKER

Hållbarhetsrisker kan uppstå i och med bankens olika roller – som långivare, kapitalförvaltare, tjänsteleverantör, inköpare eller arbetsgivare. Hållbarhetsrisker spänner över många områden, till exempel mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö -och klimat, finansiell brottslighet samt informations- och it-säkerhet.

Att identifiera, hantera och även förebygga hållbarhetsrisker är viktigt ur ett ekonomiskt och legalt perspektiv men även för bankens anseende.

Handelsbankens arbete med att hantera hållbarhetsrisker följer vår decentraliserade modell och ligger i linje med bankens generellt låga risktolerans. Bankens affärsverksamheter bär ansvaret för att identifiera hållbarhetsrisker och att hantera dessa. Det görs inom ramen för etablerade riskhanteringsprocesser.

Den internationella arbetsgruppen Task Force on Climate-Related Financial Disclosure (TCFD) har tagit fram rekommendationer om rapportering av klimatrelaterad information vilka presenterades i juni 2017. Handelsbanken stödjer dessa rekommendationer. En central del som omfattar finanssektorn är utökad rapportering om exponering mot tillgångar kopplade till klimatrelaterade risker.

Handelsbanken påbörjade redan 2017 ett arbete med att implementera TCFD:s rekommendationer och publicerade 2018, för första gången, klimatrapporter i enlighet med dessa rekommendationer för Handelsbanken Liv samt Handelsbanken Asset Management. Även för verksamhetsåret 2019 kommer rapporter att publiceras för dessa båda enheter.

Under det gångna året har arbetet fortsatt med att genomlysa bankens olika processer för riskhantering för att identifiera återstående arbete för att fullt ut linjera med TCFD:s rekommendationer. Det kommande arbetet handlar främst om att komplettera styrdokument och instruktioner, öka kunskapsnivån om klimatrelaterade risker, såväl fysiska risker som omställningsrisker och hur de påverkar olika sektorer samt beräkning av klimatpåverkan på bankens kreditportfölj.

COMPLIANCERISK

Compliancerisk är risker förknippade med bristande regelefterlevnad.

Handelsbankenkoncernen har höga ambitioner avseende ordning och reda, etik samt efterlevnad av lagar och regler. Handelsbankens styrelse har fastställt i Policy för regelefterlevnad att ”Handelsbanken har låg tolerans för compliancerisker och ska så långt som möjligt förebygga dessa”.

Med regelefterlevnad menas efterlevnad av förordningar, lagar, myndigheters föreskrifter och allmänna råd, interna regler och god sed eller god standard avseende den tillståndspliktiga verksamheten. Bristande regelefterlevnad kan bl.a. leda till ökade operativa risker, risker för sanktioner och andra ingripanden, ekonomiska förluster eller minskat förtroende för koncernens verksamhet. Compliancearbetet syftar till att skydda banken mot compliancerisker genom råd och stöd, att identifiera compliancerisker och att rekommendera åtgärder för att hantera dessa.

I Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om styrning, riskhantering och kontroll i kreditinstitut (FFFS 2014:1), Europeiska bankmyndighetens riktlinjer för intern styrning samt Europeiska värdepappers- och marknadsmyndighetens riktlinjer om vissa aspekter av kraven för funktionen för regelefterlevnad enligt MiFID, anges huvuddragen för hur tillsynsmyndigheterna anser att funktionen för regelefterlevnad ska vara uppbyggd och hur ett institut bör arbeta med regelefterlevnadsfrågor. I Baselkommitténs ramverk för regelefterlevnad, Compliance and the compliance function in banks, anges även riktlinjer för hur compliancefunktionen inom en bank bör utformas. Handelsbanken har genom policy, riktlinjer och instruktioner implementerat detta arbetssätt.

ORGANISATION

Compliancefunktionen är organiserad i dels Group Compliance och dels lokala compliance-enheter vid dotterbolag och andra juridiska personer. Alla compliance-enheter ska vara oberoende i förhållande till affärsverksamheten och organisatoriskt skilda från de funktioner och områden som ska kontrolleras. Anställda i compliance-enheter får inte utföra operativa uppgifter som ingår i verksamhet som de ska kontrollera.

ANSVAR

Regelefterlevnad är ett ansvar för samtliga chefer och medarbetare i koncernen och åtgärder för att trygga regelefterlevnaden är en del av den interna kontrollen. Compliancefunktionen ansvarar för att aktivt verka för god regelefterlevnad och att Handelsbankens låga tolerans för compliancerisker uppfylls. Compliancefunktionen har till uppgift att identifiera, övervaka och kontrollera risker och brister i förhållande till regelefterlevnanden, lämna rekommendationer, ge råd och stöd till bankens personal, ledning och enheter i frågor om regelefterlevnad och rapportera till ledning och styrelse om regelefterlevnad. Chief Compliance Officer har ansvaret för compliancefunktionen i koncernen och för rapportering om regelefterlevnad.

RISKBASERAT COMPLIANCEARBETE

Grunden för compliancearbetet är en riskbaserad prioritering av koncernens mest väsentliga riskområden. Dessa riskområden är utgångspunkten för compliance-aktiviteter i form av råd och stöd, utbildning och kontroller. Om risker eller brister identifieras värderas dessa och rapporteras enligt en fyrgradig bedömningsskala ”låg”, ”medelhög”,

Figur ÅR:45 Compliance arbetsprocess

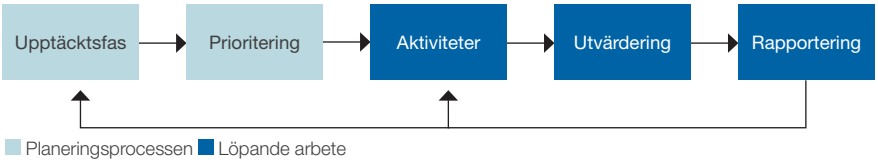

”hög” samt ”kritisk”. Bedömningarna sker utifrån regelverkets art, frekvensen av eventuella brister samt verksamhetens arbete med att åtgärda brister och andra iakttagelser. Signifikanta riskområden som bedöms ha en ”hög” eller ”kritisk” risk rapporteras minst kvartalsvis av Chief Compliance Officer till CEO, halvårsvis till styrelsens riskutskott och årsvis till styrelsen. Rapporteringen innehåller även en bedömning av de åtgärder som verksamheten vidtagit för att hantera identifierade risker och brister.

COMPLIANCERISKER

Under 2019 har ett fåtal compliancerisker rapporterats som signifikanta, det vill säga höga eller kritiska risker, på koncernnivå och de är alla föremål för åtgärder för att reduceras till en acceptabel nivå. Under 2019 var de signifikanta complianceriskerna på koncernnivå främst kopplade till regelverket som rör åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Under året har det noterats positiv utveckling inom området. Fortsatt arbete krävs dock alltjämt för att säkerställa god hantering av riskerna och regelefterlevnad inom detta område. Vid behov har interimslösningar införts för att säkerställa regelefterlevnad samtidigt som arbete pågår för en långsiktig effektiv lösning. Ett annat fokusområde under året har varit att verka för att ytterligare stärka regelefterlevnaden när det gäller dataskyddsförordningen.

I början av året sänktes den tidigare rapporterade höga risken på koncernnivå avseende kreditriskklassificering baserat bland annat på de åtgärder som vidtagits.

RISK I ERSÄTTNINGSSYSTEMET

Ersättningsrisk utgörs av risken för förlust eller annan skada som uppkommer till följd av ersättningssystemet.

ERSÄTTNINGSSYSTEMET

Ersättningar i Handelsbanken fastställs individuellt för varje medarbetare vid tillträde i ny befattning och i lokala lönesamtal. Ersättningen ska, med beaktande av för Handelsbanken bindande kollektiva avtal eller motsvarande lokala standardiserade avtal eller överenskommelser, baseras på bankens modell för lönesättning och de där angivna lönegrundande faktorerna: arbetets art och svårighetsgrad, kompetens, prestationsförmåga och uppnådda arbetsresultat, ledarskap, marknaden samt uppgiften som bärare av bankens kultur. Denna ordning har tillämpats under många år och innebär att chefer på alla nivåer regelbundet deltar i löneprocesser och tar ansvar för bankens lönepolitik och den egna enhetens personalkostnadsutveckling.

För att säkerställa att Handelsbanken har ett väl utformat ersättningssystem hanteras risker i ersättningssystemet som ett separat riskslag för vilket hanteringen följer samma ansvarsfördelning som för andra typer av risker. Handelsbanken har låg tolerans för ersättningsrisker och eftersträvar aktivt att hålla dessa risker på en låg nivå. Rörlig ersättning tillämpas med stor försiktighet och erbjuds inte till medarbetare som i sin yrkesutövning har en väsentlig inverkan på bankens riskprofil.

Under 2019 har rörlig ersättning tilldelats med 48 miljoner kronor (46).

ORGANISATION OCH ANSVAR

Principerna för bankens ersättningssystem fastställs i ersättningspolicyn som beslutas av styrelsen. Mer detaljerade riktlinjer och tillämpningsföreskrifter beslutas av CEO. Group Compliance granskar att dessa styrdokument överensstämmer med regelverk på området. Ansvaret för att identifiera och hantera ersättningsrisker vilar på varje ansvarig chef i verksamheten. Group Risk Control tillser att ersättningssystemet och dess tillämpning årligen utvärderas ur ett riskperspektiv. Utvärderingen ska också innehålla en analys av ersättningssystemets påverkan på bankens risk-, kapital- och likviditetssituation.

RISKER I ERSÄTTNINGSSYSTEMET

Bedömningen är att Handelsbankens ersättningspolicy och ersättningssystem genererar låga risker, harmoniserar med bankens låga risktolerans samt stöder bankens långsiktiga intressen. Ersättningssystemets påverkan på bankens finansiella risk-, kapital- och likviditetssituation är låg. Totalt avsatt belopp för rörlig ersättning under ett år till anställda i Handelsbankenkoncernen får inte överstiga 0,4 procent av Handelsbankenkoncernens kärnprimärkapital. Underlaget för beräkning av rörlig ersättning riskjusteras utifrån bedömning av nuvarande och framtida risker. Det finns regler för uppskjutande av utbetalning av rörlig ersättning och för att helt eller delvis nedsätta tilldelad uppskjuten rörlig ersättning.

För mer detaljerad information och statistik om bankens ersättningssystem, se bolagsstyrningsrapport och not K8 i årsredovisningen.

RISK I FÖRSÄKRINGSRÖRELSEN

Risken i försäkringsrörelsen består främst av marknadsrisker och försäkringsrisker.

VERKSAMHETEN OCH RISKER I FÖRSÄKRINGSRÖRELSEN

Handelsbanken Liv bedriver livförsäkringsverksamhet med traditionell förvaltning, fondförsäkring och depåförsäkring samt riskförsäkringsverksamhet. Traditionellt förvaltade försäkringar är stängda för nyteckning. Riskprofilen mäts med den i Solvens 2 föreskrivna standardformeln. Riskprofilen domineras av marknadsrisker och försäkringsrisker.

MARKNADSRISK

Marknadsrisk avser den samlade risken att förändringar i riskfaktorer inom finansiella marknader, till exempel förändringar i räntor, fastighetspriser, aktiepriser och valutakurser, resulterar i värdeförändringar på bolagets placeringstillgångar och/eller dess åtaganden. Marknadsrisken uppstår i den traditionella förvaltningen avseende garantiprodukterna samt indirekt från sparprodukter, fond- och depåförsäkringar, där försäkringstagarna själva står för risken men där bolagets intjäning beror på det förvaltade kapitalet i produkterna.

Ränterisk finns även i försäkringsskulderna genom att de försäkringstekniska avsättningarna diskonteras med en riskfri räntesats.

Handelsbanken Liv har låg risktolerans. Handelsbanken Livs styrelse ger genom bolagets placeringsriktlinjer och riskpolicy övergripande anvisningar om hur tillgångarna ska förvaltas givet åtagandena till försäkringstagarna och lagstadgade krav, hur styrning och kontroll av placeringarna ska ske samt hur den totala risknivån i bolagets samlade tillgångar och åtaganden ska hanteras. Tillgångar ska endast investeras på ett aktsamt sätt i tillgångar och instrument vars risker kan identifieras, mätas, analyseras och rapporteras.

Tabell ÅR:46 Rörlig ersättning

Rörlig ersättning	2019	2018
Avsättning rörliga ersättningar[1], mkr	48	46
Löner och arvoden, mkr	9 291	8 726
Antal personer som har möjlighet att tjäna in rörlig ersättning[2]	164	187
Medelantal anställda	12 548	12 307
Avsättning rörlig ersättning som andel av totala löner och arvoden, %	0,5	0,5
Avsättning rörlig ersättning som andel av kärnprimärkapitalet,%	0,04	0,04
Antal personer som har möjlighet att tjäna in rörlig ersättning som andel av medelantal anställda, %	1,3	1,5

[1] Beloppen redovisas exklusive socialavgifter. Beloppen fastställs efter publicering av årsredovisningen.
[2] Antal personer som tilldelas rörlig ersättning fastställs efter publicering av årsredovisningen. Av de 187 personer som hade möjlighet att tjäna in rörlig ersättning 2018, fick 125 personer tilldelning.

LIKVIDITETSRISK

Likviditetsrisk är risken för att ett bolag inte kan fullgöra sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, utan att drabbas av oacceptabla kostnader eller förluster. Likviditetsrisker hanteras genom en daglig uppföljning av kommande utbetalningar och genom att en betydande del av bolags placeringstillgångar placeras i marknadsnoterade värdepapper med mycket god likviditet.

FÖRSÄKRINGSRISK

Försäkringsriskerna består framförallt av liv- och sjukförsäkringsrisker och kan delas in i nedanstående kategorier.

Riskkategori

Dödsfallsrisk

Risken för förlust eller negativ förändring av försäkringsåtagandena till följd av ändrade nivåer och trender eller ändrad volatilitet i fråga om dödlighet. Ökad dödlighet leder till att värdet av försäkringsåtagandena ökar.

Livsfallsrisk

Risken för förlust eller negativ förändring av försäkringsåtagandena till följd av ändrade nivåer och trender eller ändrad volatilitet i fråga om dödlighet. Minskad dödlighet leder till att värdet av försäkringsåtagandena ökar.

Invaliditets- och sjuklighetsrisk

Risken för förlust eller negativ förändring av försäkringsåtagandena till följd av ändrade nivåer och trender eller ändrad volatilitet för insjuknande och tillfrisknande.

Annullationsrisk

Risken för förlust eller negativ förändring av försäkringsåtagandena till följd av ändrade nivåer eller ändrad volatilitet i fråga om uppehåll, upphörande, förnyelse och återköp.

Driftkostnadsrisk

Risken för förlust eller negativ förändring av försäkringsåtagandena till följd av ändrade nivåer och trender eller ändrad volatilitet för driftkostnaderna för försäkringsavtal.

Omprövningsrisk

Risken för förlust eller negativ förändring av försäkringsåtagandena till följd av ändrade nivåer och trender för omprövningar av periodiska utbetalningar på grund av ändrade författningar, ändrade rättsliga förhållanden eller ändrad hälsostatus hos de försäkrade.

Katastrofrisk

Risken för förlust eller negativ förändring av värdet av försäkringsåtagandena till följd av väsentlig osäkerhet i prissättnings- och avsättningsantagandena i fråga om extrema eller onormala händelser.

Handelsbanken Liv-gruppen är även exponerad för risker kopplade till olycksfallsförsäkring. Dessa bedöms dock inte vara materiella jämfört med övriga risker. En större del av Handelsbanken Livs försäkringar är tecknade av mindre företag och privatpersoner. Någon riskkoncentration finns inte, utöver att flertalet försäkringar är tecknade i Sverige.

Försäkringsrörelsen rapporterar sina marknads- och försäkringsrisker samt operativa risker till försäkringsbolagets styrelse och CEO, bankens Group Risk Control samt till bankens Riskkommitté som är rådgivande till bankens CEO och CFO.

För mer information om Handelsbanken Livs företagsstyrningssystem och riskhantering hänvisas till Handelsbanken Livs publikation Gemensam rapport om solvens och finansiell ställning som finns tillgänglig på handelsbanken.com/irsv.

EKONOMISKT KAPITAL

Handelsbankens modell för beräkning av ekonomiskt kapital fångar i ett mått koncernens samlade risker och anger det kapital som med en mycket hög sannolikhet ska täcka oväntade förluster eller värdeminskningar.

Group Risk Control har ansvaret för att bedriva en heltäckande bevakning av koncernens olika risker. Ett instrument i den bevakningen är bankens modell för ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC). EC-modellen utgör även del i bankens bedömning av internt kapitalbehov som rapporteras kvartalsvis till styrelsen. Denna bedömning syftar till att säkerställa att koncernen vid varje tidpunkt har tillräckligt med kapital i förhållande till koncernens samtliga risker. Koncernperspektivet innebär att det ekonomiska kapitalet även innefattar risker i försäkringsrörelsen och risker i bankens pensionsåtaganden.

Beräkningen av EC görs med ett års tidshorisont och en konfidensnivå som speglar en acceptabel risknivå och önskad rating. Styrelsen har beslutat att beräkningen av ekonomiskt kapital ska göras på 99,97 procents konfidensnivå, vilket fångar en för banken extremt ogynnsam händelse. EC utgör skillnaden mellan utfallet under ett genomsnittligt år – med positivt resultat och god värdeutveckling av bankens tillgångar – och utfallet vid 99,97 procents konfidensnivå.

I sammanräkningen av EC beaktas diversifieringseffekter mellan de olika riskslagen. Kapitalbehovet för samtliga risker är således lägre än summan av det ekonomiska kapitalet för varje individuell risk för sig, eftersom riskerna delvis är oberoende av varandra.

Det kapital och de andra finansiella resurser som utgör en buffert som kan absorbera negativa utfall benämns tillgängliga finansiella resurser (Available Financial Resources, AFR). AFR är Handelsbankens eget kapital med tillägg av andra finansiella värden i och utanför balansräkningen som är tillgängliga för att täcka förluster med ett års tidshorisont.

Koncernen arbetar med ett aktieägarperspektiv på risk- och kapitalsituationen. Genom modellen för ekonomiskt kapital erhålls en samlad bild av koncernen som ger förutsättningar för att optimera risk- och kapitalsituationen utifrån aktieägarens perspektiv. Utfallet från beräkningarna spelar en viktig roll i den interna styrningen av banken och när nya affärer eller strukturförändringar övervägs.
Kreditrisken är beräknad med hjälp av en simulering av utfall avseende fallissemang för koncernens samtliga motparter och exponeringar.

Marknadsriskerna består av risken i handelslagerklassificerade tillgångar, ränterisk i övrig verksamhet, marknadsrisker i försäkringsrörelsen och av risken i aktieinnehav i övrig verksamhet.

Risken i pensionsåtagandena består i huvudsak av risken för att de värden som finns inom ramen för tryggandet av bankens pensionsåtaganden ska minska. Huvuddelen av pensionsåtagandena finns i Sverige och tryggas där i en pensionsstiftelse och i en tjänstepensionskassa.

De icke-finansiella riskerna består av operativ risk, affärsrisk, fastighetsrisk och försäkringsrisk. Affärsrisken är relaterad till oväntade resultatförändringar inom respektive affärsområde. Dessa kan exempelvis uppstå på grund av att efterfrågan eller konkurrensen förändras på ett oväntat sätt, med minskade volymer och pressade marginaler som följd. Fastighetsrisken fångar risken att de fastigheter som banken äger faller i värde.

EC uppgick vid årsskiftet till 57,2 miljarder kronor (60,2), där kreditriskerna står för huvuddelen av den totala risken. Den av styrelsen fastställda målsättningen är att kvoten mellan AFR och EC ska överstiga 120 procent. Kvoten var vid årsskiftet 314 procent (271), vilket visar att banken är väl kapitaliserad i förhållande till sina totala risker. Finansinspektionen har inom ramen för sin samlade kapitalbedömning av banken kommit till samma slutsats.

Figur ÅR:47 Sammanställning av AFR och EC inklusive diversifiering 2019

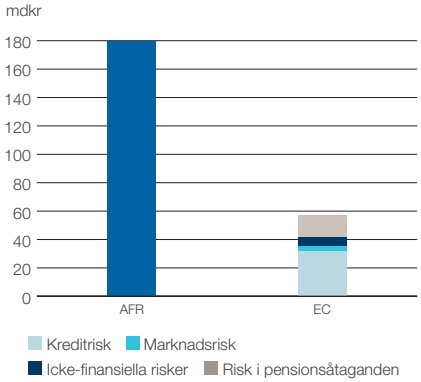

Den redovisade risk- och kapitalsituationen är en ögonblicksbild, även om det i riskberäkningarna ingår försiktighetsmarginaler för variationer i konjunkturen. För en slutlig bedömning av koncernens kapitalbehov måste också hänsyn tas till den stress- och scenarioanalys som genomförs inom ramen för bankens kapitalplanering.

KAPITALPLANERING

Handelsbankens kapitalplanering syftar till att säkerställa att koncernen vid varje tidpunkt har rätt mängd tillgängliga finansiella resurser och att kapitalet har en optimal sammansättning.

Kapitalbehovet är en funktion av koncernens risker, förväntade utveckling, regelverk och måltal, Handelsbankens modell för ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC) samt stresstester. Bankens kapitalbehov rapporteras veckovis till CFO och CEO och minst kvartalsvis till styrelsen.

Som en del av den proaktiva kapitalplaneringen finns en beredskaps- och handlingsplan med konkreta åtgärder som kan vidtas om banken behöver förbättra sin kapitalposition. Syftet med beredskaps- och handlingsplaneringen är att säkerställa att det finns ett varningssystem som upptäcker potentiella hot i ett tidigt skede och att koncernen är förberedd att skyndsamt kunna genomföra åtgärder, om så måste ske.

Minst årligen upprättas en långsiktig kapitalplan som syftar till att ge en övergripande bild av koncernens nuvarande kapitalsituation, en prognos över den förväntade kapitalutvecklingen och utfallet i olika scenarier. Dessa scenarier är utformade så att de väsentligt avviker från den förväntade utvecklingen och harmonierar således med koncernens låga risktolerans. Kapitalplanen innehåller också förslag på hur kapitalsituationen ska kunna behållas på en tillfredsställande nivå i ett starkt negativt omvärldsscenario, utifrån både ett reglerings- och ett aktieägarperspektiv.

Kapitalplaneringen är uppdelad i ett kortsiktigt och ett medellångt till långsiktigt prognosarbete. Den del av kapitalplaneringen som utgörs av kortsiktiga prognoser på upp till två år är främst inriktad på att bedöma rådande resultatutveckling och utveckling av kapitalkravet. Prognosarbetet är nödvändigt för att löpande kunna anpassa kapitalbasens storlek och sammansättning.

Kapitalplanering görs genom en löpande analys av volym-, risk- och resultatutveckling samt genom bevakning av händelser som kan påverka kapitalbehov och kapitalmängd. Det kortsiktiga prognosarbetet omfattar alla delkomponenter som utgör koncernens kapitalbas, och kapitalbehovet inkluderar, förutom regleringsmässiga minimikrav och buffertar, även kapitalkravet enligt regelverkets Pelare 2 samt minimikravet på nedskrivningsbara skulder (MREL). I detta arbete ingår också att i ett kortsiktigt perspektiv utföra olika känslighetsanalyser av den förväntade utvecklingen av kapitalkravet och kapitalbasen för att vid behov vara beredd att påverka kapitalbasens storlek och sammansättning genom till exempel marknadsoperationer.

Resultatet av den kortsiktiga analysen utgör grunden för de eventuella kapitaloperationer som genomförs, och resultatet rapporteras veckovis till CFO och CEO och vid behov till styrelsen. Analysen utgår från ett försiktigt grundscenario med beslutspunkter i närtid om hur den befintliga intjäningsförmågan klarar av att bära olika volymförändringar, och vilka effekter som uppkommer av potentiella kapitaloperationer.

Den del av kapitalplaneringen som utgörs av medellånga till långsiktiga prognoser syftar till att säkerställa dels att de lagstadgade kapitalkraven uppfylls, dels att koncernens tillgängliga finansiella resurser (Available Financial Resources, AFR) vid varje tidpunkt med marginal täcker alla risker beräknade enligt modellen för EC.

Även den långsiktiga prognosen innehåller en bedömning av utvecklingen av bankens samlade kapitalbehov över perioden: minimikraven, de kombinerade buffertkraven, Pelare 2-kravet samt MREL-kravet. Syftet är att prognostisera den förväntade utvecklingen och bedöma huruvida bankens motståndskraft är tillfredsställande i olika scenarier. Planeringsperioden är minst fem år och beaktar utvecklingen i hela koncernen.

Basen för den långsiktiga kapitalprognosen är ett grundscenario som ges av den förväntade utvecklingen under de kommande fem åren beträffande resultat, volymtillväxt, finansiella antaganden, som exempelvis kreditförluster, samt utveckling på aktie-, fastighets- och räntemarknaden. Grundscenariot ställs sedan mot utfallen i ett antal konjunktur- och krisscenarier. Stresscenarierna har fastställts efter analys av de historiska sambanden mellan olika makroekonomiska variablers påverkan på de finansiella marknaderna och har valts utifrån de scenarier som kan förväntas påverka Handelsbanken mest negativt.

Kärnprimärkapitalrelationen uppgick vid utgången av 2019 till 18,5 procent (16,8). Kvoten mellan AFR och EC uppgick till 314 procent (271) vid samma tidpunkt. Således överstiger AFR det bedömda interna kapitalbehovet (EC) med mycket god marginal.

Bankens starka position framhävs ytterligare av resultatet av de olika framåtblickande stresscenarier som utförs, vilket visar på att Handelsbankens långsiktiga kapitalisering är mycket stabil ur ett ekonomiskt och legalt perspektiv.

Kapitalplaneringen följer även den regleringsmässiga utvecklingen och bedömer effekten och behoven till följd av nya tillkommande krav.

KONCERNENS MÅLTAL FÖR REGLERINGSMÄSSIGT KAPITAL

Målen för bankens kapitalisering fastställs löpande av styrelsen. En hörnsten i den interna kapitalbehovsbedömningen av den regleringsmässiga kapitalsituationen är stress- och scenarioanalyser av bankens situation både i det långa och i det korta perspektivet. De scenarier som används grundas i första hand på bankens interna risktolerans samt på krav som kommer direkt av regelverket eller andra myndighetskrav. Utöver den interna bedömningen av kapitalbehovet har Finansinspektionen kommunicerat att svenska bankers måltal, oaktat bankernas interna beräkningar, inte får understiga det av Finansinspektionen framräknade samlade bedömda kapitalbehovet. Banken har beaktat detta vid fastställandet av måltalen för den regleringsmässiga kapitaliseringen.

Styrelsen har beslutat att kärnprimärkapitalrelationen, som är det mest relevanta måttet för styrningen av banken enligt nuvarande regler, under normala förhållanden ska uppgå till mellan 1 och 3 procentenheter över det av Finansinspektionen kommunicerade samlade kärnprimärkapitalbehovet. Övriga kapitaldelar (primärkapitalrelation och total kapitalrelation) ska minst uppgå till 1 procentenhet högre värde än det samlade kapitalbehovet som Finansinspektionen har kommunicerat för dessa delar. Vidare ska banken uppfylla samtliga övriga kapitalkrav från myndigheter. I tillägg har styrelsen beslutat att ”utdelningsnivån ska inte leda till att kapitalrelationerna underskrider en nivå om en procentenhet över Finansinspektionens kommunicerade krav”.

Banken bedömer att Finansinspektionens kärnprimärkapitalkrav vid utgången av det fjärde kvartalet uppgick till 15,8 procent.

K3 Räntenetto

mkr	2019	2018
Ränteintäkter		
Utlåning till kreditinstitut och centralbanker	3 160	3 160
Utlåning till allmänheten	44 445	41 469
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	333	387
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	520	811
Derivatinstrument	4 084	1 817
Övriga ränteintäkter	1 341	1 334
Summa	**53 883**	**48 978**
Ränteintäkter redovisade i nettoresultat av finansiella transaktioner	-512	-193
Summa ränteintäkter	**54 395**	**49 171**
varav ränteintäkter enligt effektivräntemetoden samt räntor på derivat för säkring	*53 798*	*48 341*
Räntekostnader		
Skulder till kreditinstitut och centralbanker	-871	-1 362
In- och upplåning från allmänheten	-2 157	-1 814
Emitterade värdepapper	-20 022	-18 458
Derivatinstrument	4 440	8 070
Efterställda skulder	-1 282	-1 543
Övriga räntekostnader	-2 366	-3 080
Summa	**-22 258**	**-18 187**
Räntekostnader redovisade i nettoresultat av finansiella transaktioner	2	-302
Summa räntekostnader	**-22 260**	**-17 885**
varav räntekostnader enligt effektivräntemetoden samt räntor på derivat för säkring	*-20 095*	*-15 114*
Räntenetto	**32 135**	**31 286**

På raderna Derivatinstrument ingår räntenetto som är hänförligt till tillgångar och skulder som säkras. Dessa kan ha både positiv och negativ inverkan på ränteintäkter och räntekostnader.

K4 Provisionsnetto

mkr	2019	2018
Courtage och övriga värdepappersprovisioner	625	690
Fonder	3 885	3 692
Depå och övrig kapitalförvaltning	1 151	1 043
Rådgivning	255	214
Försäkringar	757	714
Betalningar	3 757	3 605
Ut- och inlåning	1 401	1 340
Garantier	399	390
Övrigt	532	495
Summa provisionsintäkter	**12 762**	**12 183**
Värdepapper	-240	-222
Betalningar	-1 733	-1 630
Övrigt	-92	-84
Summa provisionskostnader	**-2 065**	**-1 936**
Provisionsnetto	**10 697**	**10 247**

Provisionsintäkter per segment 2019	Hemmamarknader									
mkr	Sverige	Stor-britannien	Norge	Denmark	Finland	Neder-länderna	Capital Markets	Övrigt	Justeringar och elimine-ringar	Totalt
Courtage och övriga värdepappersprovisioner	197	4	13	37	32	25	309	20	-12	625
Fonder	915	-	35	25	29	58	2 913	24	-114	3 885
Depå och övrig kapitalförvaltning	418	305	67	143	28	63	128	1	-2	1 151
Rådgivning	0	40	1	12	-	-	207	-5	-	255
Försäkringar	363	-	18	24	5	-	370	1	-24	757
Betalningar	2 555	299	282	213	357	3	60	-12	0	3 757
Ut- och inlåning	700	166	88	65	296	19	56	13	-2	1 401
Garantier	126	24	52	63	28	1	104	0	1	399
Övrigt	421	5	2	71	16	0	257	1	-241	532
Summa provisionsintäkter	**5 695**	**843**	**558**	**653**	**791**	**169**	**4 404**	**43**	**-394**	**12 762**

K4 Forts

Provisionsintäkter per segment 2018	Hemmamarknader									
mkr	Sverige	Stor-britannien	Norge	Denmark	Finland	Neder-länderna	Capital Markets	Övrigt	Justeringar och elimine-ringar	Totalt
Courtage och övriga värdepappersprovisioner	200	5	14	36	7	36	372	39	-19	690
Fonder	840	-	65	25	36	61	2 783	0	-118	3 692
Depå och övrig kapitalförvaltning	393	283	26	133	27	59	123	0	-1	1 043
Rådgivning	0	36	-	11	0	-	167	-	0	214
Försäkringar	360	-	17	22	4	-	333	1	-23	714
Betalningar	2 512	269	257	205	314	2	70	-12	-12	3 605
Ut- och inlåning	696	150	96	51	265	19	59	5	-1	1 340
Garantier	102	24	58	56	26	2	122	-	0	390
Övrigt	397	4	2	62	16	1	250	0	-237	495
Summa provisionsintäkter	**5 500**	**771**	**535**	**601**	**695**	**180**	**4 279**	**33**	**-411**	**12 183**

Provisionsintäkter avser intäkter från avtal med kunder. Intäkter från Courtage och övriga värdepappersprovisioner, Rådgivning, Betalningar samt Ut- och Inlåning redovisas huvudsakligen när tjänsterna utförs, det vill säga vid en viss tidpunkt. I Betalningar ingår kortutgivning och kortinlösen. Intäkter från Fonder, Depå och övrig kapitalförvaltning, Försäkringar och Garantier redovisas huvudsakligen i takt med att dessa tjänster utförs, det vill säga linjärt över tid.

K5 Nettoresultat av finansiella transaktioner

mkr	2019	2018
Upplupet anskaffningsvärde	209	180
varav lån	*323*	*357*
varav räntebärande värdepapper	*0*	*0*
varav emitterade värdepapper	*-114*	*-177*
Verkligt värde via övrigt totalresultat	-1	0
varav förväntade kreditförluster	*-1*	*-1*
Verkligt värde via resultaträkningen, verkligt värdeoptionen	646	-129
varav räntebärande värdepapper	*646*	*-129*
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt inkl valutakurseffekter	553	1 107
Säkringsredovisning	-58	-44
varav nettoresultat säkringar av verkligt värde	*-49*	*-4*
varav ineffektivitet i kassaflödessäkringar	*-9*	*-40*
Resultat från den finansiella komponenten i försäkringskontrakt	-50	-206
Summa	**1 299**	**908**

Den ackumulerade värdeförändring som beror på förändringar av kreditrisk från det första redovisningstillfället för finansiella tillgångar som klassificerats till verkligt värde över resultaträkningen, verkligt värdeoptionen, uppgår till 23 mkr (-47).

K6 Riskresultat försäkring

mkr	2019	2018
Premieinkomst	506	459
Utbetalda försäkringsersättningar	-351	-382
Förändring avsättningar oreglerade skador	-7	33
Övrigt	-3	-4
Summa	**145**	**106**

K7 Övriga intäkter

mkr	2019	2018
Hyresintäkter	39	38
Andra rörelseintäkter[1]	104	967
Summa	**143**	**1 005**

[1] Handelsbanken AB sålde sina aktier i UC AB under 2018 vilket påverkar andra rörelseintäkter med 837 mkr.

K8 Personalkostnader

mkr	2019	2018
Löner och arvoden	-9 291	-8 726
Socialavgifter	-2 178	-2 069
Pensionskostnader[1]	-1 939	-1 397
Avsättning till resultatandelssystem	829	-859
Andra personalkostnader	-970	-414
Summa	**-13 549**	**-13 465**

[1] Komponenterna i redovisade pensionskostnader framgår av tabellen Pensionskostnader.

Löner och arvoden mkr	2019	2018
Ledande befattningshavare[2]	-144	-146
Övriga	-9 147	-8 580
Summa	**-9 291**	**-8 726**

[2] Ledande befattningshavare i moderbolaget samt vd:ar, vice vd:ar och styrelser i dotterbolag (i genomsnitt 53 personer).

Medelantal anställda	2019	Män	Kvinnor	2018	Män	Kvinnor
Sverige	7 394	3 532	3 862	7 262	3 483	3 779
Storbritannien	2 442	1 371	1 071	2 319	1 339	980
Norge	777	412	365	771	411	360
Danmark	651	334	317	659	329	330
Finland	617	273	344	635	273	362
Nederländerna	336	225	111	313	215	98
USA	62	41	21	66	44	22
Kina	80	30	50	75	28	47
Luxemburg	46	26	20	52	30	22
Singapore	30	11	19	33	11	22
Tyskland	38	19	19	42	21	21
Polen	33	11	22	36	14	22
Övriga länder	42	14	28	44	18	26
Summa	**12 548**	**6 299**	**6 249**	**12 307**	**6 216**	**6 091**

Könsfördelning	2019		2018	
%	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Ledande befattningshavare exklusive styrelser	70	30	62	38
varav i moderbolaget	*67*	*33*	*62*	*38*
varav i dotterbolag	*71*	*29*	*62*	*38*
Styrelser	68	32	64	36
varav i moderbolaget	*55*	*45*	*64*	*36*
varav i dotterbolag	*70*	*30*	*65*	*35*

Ersättningar[3] över en miljon EUR Antal personer	2019	2018
Lönesteg 1,0–1,5 m euro	5	2
Lönesteg 1,5–2,0 m euro	-	-
Lönesteg 2,0–2,5 m euro	2	2
Lönesteg över 2,5 m euro	-	-
Summa	**7**	**4**

[3] Inklusive intjänad pension och andra löneförmåner.

ERSÄTTNINGAR TILL ANSTÄLLDA

Information om ersättningsprinciper till samtliga anställda i Handelsbankenkoncernen beskrivs närmare i bolagsstyrningsrapporten på sidan 72.

Enligt Finansinspektionens föreskrift FFFS 2011:1 och enligt kommissionens delegerade förordning (EU) 575/2013 samt (EU) 604/2014 ska banker identifiera anställda vars arbetsuppgifter har en väsentlig inverkan på bankens riskprofil. Handelsbanken har identifierat 1 163 (1 172) medarbetare med sådana arbetsuppgifter och benämner dem risktagare. I tabellerna nedan redogörs för Handelsbankenkoncernens ersättningar till dessa risktagare enligt upplysningskrav i ovan nämnda regelverk. Under 2019 har Handelsbankenkoncernen inga risktagare som har tjänat in rörlig ersättning.

Under 2018 gjordes en avsättning till resultatandelssystemet Oktogonen om 859 miljoner kronor, vilken styrelsen i mars 2019, efter en samlad bedömning om bankens utveckling, beslutade att reversera. Den återförda avsättningen redovisades i första kvartalet 2019.

ERSÄTTNINGAR TILL LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Ledande befattningshavare i Handelsbanken är ledamöter i styrelsen, medlemmar i koncernledningen, vice verkställande direktörer samt cheferna för Group Risk Control och Group Compliance, se även Bolagsstyrningsrapporten sidorna 74–76. Ersättningar till ledande befattningshavare i moderbolaget följer av årsstämman 2019 fastställda ersättningsriktlinjer, se även sidan 72.

Upplysningar om ersättningar, pensionsförpliktelser samt om krediter till och inlåning från ledande befattningshavare i Handelsbanken lämnas på dessa sidor. Det gäller även för dotterbolagens verkställande direktörer, vice verkställande direktörer och styrelseledamöter.

Ersättning till ledande befattningshavare i Handelsbankenkoncernen utgår endast i form av fast lön och avsättning till pension samt sedvanliga förmåner som till exempel tjänstebil. Som en del av ersättningen kan banken även tillhandahålla en tjänstebostad efter särskilt styrelsebeslut. Rörlig ersättning förekommer inte. Ledande befattningshavare som är anställd i banken omfattas av Handelsbankens resultatandelssystem Oktogonen och har rätt att växla lön till pension på samma villkor som gäller för alla medarbetare.

Styrelseledamöter som inte är anställda i banken eller i bankens dotterbolag har endast erhållit arvode enligt årsstämmans beslut.

Styrelseledamöter som är anställda i banken eller bankens dotterbolag erhåller ersättning och pensionsförmåner med anledning av sin anställning. Inga ytterligare ersättningar eller pensionsförmåner utgår på grund av styrelseuppdraget. Information om arvode till styrelseledamöter i moderbolaget finns på sidorna 74–75 i bolagsstyrningsrapporten.

Den pensionskostnad som banken anger i nedanstående ersättningsupplysningar för ledande befattningshavare utgörs av service cost enligt IAS19 avseende förmånsbestämda pensioner, avtalad premie för premiebestämda pensioner och eventuell pensionspremie som växlats från lön.

Verkställande direktörens ersättningar och pensionsvillkor

Verkställande direktören, Carina Åkerström, som tillträdde i samband med årsstämma 2019 har under perioden 27 mars till och med 31 december erhållit fast lön om 9,1 miljoner kronor. Övriga löneförmåner utgör 0,2 miljoner kronor och pensionskostnaden uppgick till 3,2 miljoner kronor. Den verkställande direktören omfattas av premiebestämd pension som uppgår till 35 procent av fast lön.

Den tidigare verkställande direktören i moderbolaget, Anders Bouvin, har för perioden fram till 27 mars erhållit fast lön om 3,4 miljoner kronor (13,2). Övriga löneförmåner utgör 0,2 miljoner kronor (0,5) och pensionskostnaden, i form av premiebestämd pension, uppgick till 1,2 miljoner kronor (8,0). För perioden efter 27 mars till pensionsdagen 31 augusti har Anders Bouvin erhållit fast lön om 5,6 miljoner kronor och övriga löneförmåner om 0,3 miljoner kronor. Premiebestämd pensionskostnad uppgick till 2,0 miljoner kronor.

Ersättningar och pensionsvillkor till övriga ledande befattningshavare i moderbolaget

Pensionsvillkor

Av bankens övriga ledande befattningshavare, anställda i moderbolaget, erhåller 3 personer (3) förmånsbestämd ålderspension med som mest

K8 Forts

Ersättningar[1] till risktagare[2], segment	2019		2018	
mkr	Ersättning	Antal personer	Ersättning	Antal personer
Handelsbanken Sverige	510	437	509	456
Handelsbanken Storbritannien	459	290	455	296
Handelsbanken Norge	131	62	121	68
Handelsbanken Danmark	114	73	109	72
Handelsbanken Finland	74	50	84	65
Handelsbanken Nederländerna	78	49	67	48
Handelsbanken Capital Markets	153	36	180	44
Övrigt	400	166	296	123
Summa	**1 919**	**1 163**	**1 821**	**1 172**

Ersättningar[1] till risktagare[2]	2019		2018	
	Verkställande ledning[3]	Övriga risktagare	Verkställande ledning[3]	Övriga risktagare
Intjänade fasta ersättningar, mkr	74	1 845	111	1 710
Intjänade rörliga ersättningar, mkr	-	-	-	-
Summa	**74**	**1 845**	**111**	**1 710**
Antal personer som enbart fått fast ersättning	12	1 151	14	1 158
Antal personer som har möjlighet att få både fast och rörlig ersättning	-	-	0	0
Summa antal personer	**12**	**1 151**	**14**	**1 158**
Garanterade kostnadsförda rörliga ersättningar i samband med nyanställning, mkr	-	-	-	-
Utfästa garanterade rörliga ersättningar i samband med nyanställning, mkr	-	-	-	-

[1] Intjänade ersättningar inklusive pension och andra löneförmåner har kostnadsförts i sin helhet. Under 2019 eller 2018 har inga risktagare tjänat in rörlig ersättning. Rörliga ersättningar tilldelas på individuell nivå under räkenskapsåret efter intjäningen och betalas ut eller skjuts upp i enlighet med bankens policy för rörliga ersättningar. Under 2019 har uppskjutna rörliga ersättningar till risktagare intjänade före 2017 betalats ut med 6 mkr (5). Utgående uppskjutna ersättningar uppgår till 2 mkr (8). Förfoganderätten över uppskjutna ersättningar övergår till den anställda vid utbetalningstillfället. All rörlig ersättning betalas ut kontant. Beloppen redovisas exklusive socialavgifter. Under året har avgångsvederlag till 15 (7) risktagare betalats ut med 40 mkr (16). Totalt utfästa avgångsvederlag under året uppgår till 47 mkr (17) varav det enskilt högsta uppgår till 9,5 mkr (8). Garanterad rörlig ersättning förekommer inte.
[2] Anställda vars arbetsuppgifter i tjänsten väsentligt kan påverka bankens riskprofil enligt kommissionens delegerade förordning (EU) 604/2014. Risktagare eller annan särskilt reglerad personal med rörlig ersättning kan finnas i dotterbolag vars ersättningspolicy följer av annan EU-förordning eller annan av Finansinspektionen publicerad föreskrift.
[3] Finansinspektionen använder begreppet verkställande ledning i sina föreskrifter FFFS 2011:1. I Handelsbanken motsvaras detta av bankens Ledande befattningshavare.

65 procent av lönen vid pensioneringstillfället samt en pensionspremie uppgående till som mest 2 procent av lönen. Pensionsåldern är som lägst 60 år* och den förmånsbestämda ålderspensionen intjänas successivt under anställningstiden och är för dessa personer fullt intjänad vid uppnådd pensionsålder.

Premiebestämd pension med 65 års pensionsålder erhålls av 8 ledande befattningshavare (9). Premien är individuell och uppgår som högst till 35 procent av lönen. 6 av dessa personer (6) har i tillägg till premien kollektivavtalad pension enligt BTP och BTPK.

Intjänad förmånsbestämd pension är oantastbar och tryggas i bankens pensionsstiftelse eller försäkras i bankens pensionskassa. Vid avgång ur tjänst före pensionsålder erhålls fribrev på intjänad förmåns- och/eller premiebestämd pension.

Ersättningar

Vice verkställande direktören, Per Beckman, har under året erhållit fast lön om 5,9 miljoner kronor (5,8). Övriga löneförmåner utgör 0,3 miljoner kronor (0,3) och pensionskostnaden uppgick till 3,8 miljoner kronor (3,6), vilket motsvarar 64,5 procent (62,5) av lönen.

Övriga ledande befattningshavare, i genomsnitt 10 personer (13) under året, har erhållit fasta löner efter växling till pension om 46,7 miljoner kronor (61,1). Övriga löneförmåner utgör 3,0 miljoner kronor (6,6) och pensionskostnaden uppgick till 17,7 miljoner kronor (23,0). Före växling till pension uppgick pensionskostnaden till 16,8 miljoner kronor (23,0) vilket motsvarar 35,3 procent (37,6) av lönen.

Arvoden från externa styrelseuppdrag för bankens räkning har levererats in till banken.

Ersättningar till ledande befattningshavare i dotterbolag

Arvode till styrelseledamöter i dotterbolag, 17 personer (18), vilka inte är anställda i banken eller dess dotterbolag uppgår till 5,4 miljoner kronor (4,2).

Verkställande direktörer och vice verkställande direktörer i dotterbolag, 16 personer (17), har år 2019 erhållit fasta löner efter växling till pension om 57,9 miljoner kronor (47,6). Övriga löneförmåner utgör 4,5 miljoner kronor (2,2) och pensionskostnaden uppgick till 10,9 miljoner kronor (9,8). Före växling till pension uppgick pensionskostnaden till 10,6 miljoner kronor (9,5), vilket motsvarar 18,2 procent (19,8) av lönen.

Ersättning utges inte till verkställande direktörer och vice verkställande direktörer i dotterbolag vilka har en annan huvudsaklig arbetsuppgift i Handelsbanken.

PENSIONSFÖRPLIKTELSER TILL LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Pensionsförpliktelsen** för verkställande direktören, Carina Åkerström, intjänad före tillträdet som verkställande direktör och nu lagd i så kallat fribrev uppgick till 94,2 miljoner kronor (92,7) per den 31 december 2019. Pensionsförpliktelsen för vice verkställande direktören, Per Beckman, uppgick till 113,9 miljoner kronor (102,3) per den 31 december 2019 och för övriga ledande befattningshavare i moderbolaget, 10 personer (11), till 181,5 miljoner kronor (260,4).

Pensionsförpliktelserna i Handelsbankenkoncernen för samtliga nuvarande och tidigare ledande befattningshavare uppgick till 3 129 miljoner kronor (3 022) per den 31 december 2019 varav pensionsförpliktelserna för samtliga nuvarande och tidigare ledande befattningshavare i moderbolaget uppgick till 2 936 miljoner kronor (2 847) per den 31 december 2019.

* I nya pensionsvillkor som ingåtts efter den 1 januari 2012 tillämpas 65 år som pensionsålder.
** Pensionsförpliktelser avser belopp som banken enligt IAS19 reserverar för utbetalning av framtida förmånsbestämda pensioner. Storlek på belopp beror på finansiella och demografiska antaganden vilka kan ändras mellan åren.

K8 Forts

Antal personer som omfattas av dessa förpliktelser är i koncernen 84 (82), varav 63 är pensionärer (60). Motsvarande antal för moderbolaget är 69 (67), varav 57 är pensionärer (54).

KREDITER TILL OCH INLÅNING FRÅN LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Krediter till ledande befattningshavare i moderbolaget uppgick per den 31 december 2019 i moderbolaget till 9,3 miljoner kronor (64,3) och i dotterbolagen till 95,3 miljoner kronor (93,9). Inlåning till moderbolaget från dessa personer uppgick till 702,3 miljoner kronor (458,0). Bankens ränteintäkter från dessa personer för krediter i moderbolaget uppgick för 2019 till 0,3 miljoner kronor (0,2) och i dotterbolagen till 1,2 miljoner kronor (1,2). Erlagd ränta till dessa personer för inlåning i moderbolaget uppgick til 2,1 miljoner kronor (1,5).

Krediter till ledande befattningshavare i dotterbolagen uppgick per den 31 december 2019 i Handelsbankenkoncernen till 100,1 miljoner kronor (123,5).

Villkor för krediter och inlåning för ledande befattningshavare som är anställda i Handelsbankenkoncernen är i enlighet med samma principer som för alla andra medarbetare i koncernen. Alla krediter beviljas efter kreditprövning.

PENSIONER

Pensionsförpliktelser, netto mkr	2019	2018
Pensionsförpliktelser	35 724	31 969
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde	36 378	28 743
Pensionsnetto	**654**	**-3 226**

Utöver pensionsförpliktelserna och förvaltningstillgångarna i tabellen ovan finns inom Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse avsättningar som gjorts under åren 1989–2004 till en särskild kompletterande pension (SKP). I den ingår förvaltningstillgångar vars marknadsvärde uppgår till 10 072 mkr (10 458). SKP:n medför en utfästelse för banken uppgående till samma belopp som förvaltningstillgångarna.

En del av denna utfästelse, 7 631 mkr (7 919), är villkorad.

Från och med den 1 mars 2018 sker all ny intjäning av pension i Storbritannien i en avgiftsbestämd plan. Anställda innan den 1 januari 2006 omfattades av förmånsbestämd pensionsplan, vilken lades i fribrev per den 28 februari 2018 och ingår fortsatt i bankens pensionsförpliktelse. Övergången från förmånsbestämd plan till ny intjäning i avgiftsbestämd plan medförde per den 31 december 2018 en minskad pensionsförpliktelse med 144 mkr.

Från och med den 1 april 2017 sker all ny intjäning av pension i Norge i en avgiftsbestämd plan. I samband med detta stängdes den förmånsbestämda pensionsplanen. Stängningen medförde per den 31 december 2018 en minskad pensionsförpliktelse med 52 mkr.

Pensionskostnader mkr	2019	2018
Pensioner intjänade under året	-885	-842
Pensioner intjänade under tidigare år[1]	-	166
Ränta på pensionsförpliktelserna	-664	-681
Ränta på förvaltningstillgångar	596	703
Vinster och förluster från regleringar och reduceringar	-	58
Socialavgifter, förmånsbaserade planer	0	4
Pensionskostnader, förmånsbaserade planer	**-954**	**-592**
Pensionskostnader, avgiftsbaserade planer	-831	-767
Socialavgifter, avgiftsbaserade planer	-154	-38
Summa pensionskostnader	**-1 939**	**-1 397**

[1] Stängning av den norska förmånsbestämda pensionsplanen under 2018, gav per den 31 december 2018 en positiv effekt på pensionskostnaden med 26 mkr.

Övergången till avgiftsbestämd plan i Storbritannien under 2018, gav per den 31 december 2018 en positiv effekt på pensionskostnaden med 144 mkr.

Pensionsförpliktelser mkr	2019	2018
Ingående balans	31 969	30 455
Pensioner intjänade under året	885	838
Pensioner intjänade under tidigare år	-	-196
Ränta på pensionsförpliktelserna	664	681
Betalda förmåner	-965	-947
Vinster och förluster från regleringar och reduceringar	-	-58
Aktuariella vinster (-)/förluster (+)	2 980	1 107
Valutaeffekt	191	89
Utgående balans	**35 724**	**31 969**

Förvaltningstillgångar mkr	2019	2018
Ingående balans	28 743	31 694
Pensioner intjänade under tidigare år	-	-30
Ränta på förvaltningstillgångar	596	703
Tillskjutna medel från arbetsgivaren	535	542
Ersättning till arbetsgivaren	-498	-480
Vinster och förluster från regleringar och reduceringar	-	-
Utbetalda medel direkt till anställd	-424	-420
Aktuariella vinster (+)/förluster (-)	7 248	-3 309
Valutaeffekt	178	43
Utgående balans	**36 378**	**28 743**

Avkastning på förvaltningstillgångar mkr	2019	2018
Ränta på förvaltningstillgångar	596	703
Aktuariella vinster (+)/förluster (-)	7 248	-3 309
Verklig avkastning	**7 844**	**-2 606**

Fördelning av förvaltningstillgångar mkr	2019	2018
Noterade aktier och fondandelar[2]	32 968	25 908
Icke-noterade aktier och andelar	513	348
Noterade räntebärande värdepapper	2 049	2 185
Icke-noterade räntebärande värdepapper	-	-
Övriga förvaltningstillgångar	848	302
Summa	**36 378**	**28 743**

[2] Fondandelarna är i sin helhet placerade i räntefonder och uppgår till 8 798 mkr (3 145).

I förvaltningstillgångarna ingår aktier i Svenska Handelsbanken AB (publ) med ett marknadsvärde om 118 mkr (115) på balansdagen den 31 december 2019. Obligationer utgivna av Svenska Handelsbanken AB (publ) ingår med ett marknadsvärde om - mkr (439). I övriga förvaltningstillgångar ingår en skuld avseende ännu ej utbetald gottgörelse.

K8 Forts

Aktuariella vinster (-)/förluster (+), pensionsförpliktelser mkr	2019	2018
Ändringar i demografiska antaganden	312	-41
Ändringar i finansiella antaganden	2 256	843
Erfarenhetsbaserade justeringar	412	305
Summa	**2 980**	**1 107**

Framtida kassaflöden mkr	Utfall 2019	Prognos 2020
Betalda förmåner	-965	-894
Tillskjutna medel från arbetsgivaren	535	570

Förmånsbestämd pension intjänas huvudsakligen av anställda i Sverige. Av den totala pensionsförpliktelsen avser 32 478 mkr (29 579) den svenska planen och 3 113 mkr (2 275) den stängda planen i Storbritannien. Därutöver finns en förmånsbestämd plan i Tyskland av mindre omfattning, som med hänsyn till sin storlek inte anses väsentlig och därför inte redogörs för närmare.

Av de totala förvaltningstillgångarna avser 33 728 mkr (26 497) den svenska planen och 2 642 mkr (2 238) den stängda planen i Storbritannien. Därutöver finns förvaltningstillgångar i Tyskland av mindre omfattning, som med hänsyn till sin storlek inte anses väsentliga och därför inte redogörs för närmare.

I Sverige utgår ålderspension från och med 65 års ålder enligt pensionsavtal mellan BAO och Finansförbundet/SACO-förbunden med 10% av årslönen, upp till 7,5 inkomstbasbelopp. På lönedel i inkomstbasbeloppsintervall 7,5–20 utgår ålderspension med 65% och i inkomstbasbeloppsintervall 20–30 med 32,5% av årslönen. På lönedel överstigande 30 inkomstbasbelopp utgår ingen ålderspension. Från och med den 1 mars 2020, kommer alla nyanställda och anställda yngre än 25 år att tjäna in pension i en ny avgiftsbestämd pensionsplan. Anställda som redan är medlemmar i den förmånsbestämda pensionsplanen påverkas inte.

I Storbritannien stängdes den förmånsbestämda pensionsplanen den 28:e februari 2018 och all nyintjäning av pension sker fr.o.m. den 1 mars 2018 i en avgiftsbestämd plan.

Pensionsplanerna är externt fonderade, där förvaltningstillgångarna innehas av pensionskassa, stiftelser eller liknande juridiska personer. Dessa verksamheter regleras av nationella bestämmelser och praxis, vilka även reglerar förhållandet mellan koncernen och förvaltaren (eller motsvarande) av förvaltningstillgångar, samt sätter ramar för hur förvaltningstillgångar får placeras. I Sverige är det främst tryggandelagen och lagen om understödsföreningar som är tillämplig. I Storbritannien tillämpas standard UK pensions and tax law.

Väsentliga antaganden	Sverige		Storbritannien	
	2019	2018	2019	2018
Diskonteringsränta, %	1,70	2,00	2,00	2,90
Förväntad löneökning, %	3,5	3,5	N/A	N/A
Pensionsuppräkning, %	2,0	2,0	3,0	3,2
Inkomstbasbelopp, %	3,0	3,0	N/A	N/A
Inflation, %	2,0	2,0	3,2	3,4
Personalomsättning, %	3,5	3,0	N/A	N/A
Förväntad återstående livslängd vid pension, år	23,1	23,1	24,1	23,6
Genomsnittlig duration (Macaulay), år	18,8	18,9	20,0	20,0

Känslighetsanalys		Påverkan på pensionsförpliktelsen			
		Ökad pensionsförpliktelse, mkr		Minskad pensionsförpliktelse, mkr	
	Ändring i antagande	2019	2018[3]	2019	2018[3]
Diskonteringsränta, %	0,5	3 823	3 308	-3 317	-2 904
Förväntad löneökning, %	1,0	1 613	1 512	-2 441	-2 275
Pensionsuppräkning, %	0,5	2 158	1 843	-1 993	-1 707
Förväntad återstående livslängd vid pension, år	1,0	1 432	1 191	-1 303	-1 178

[3] Jämförelsesiffrorna har justerats.

Känslighetsanalysen ovan baseras på att ett antagande förändras och övriga antaganden är konstanta. I praktiken är det osannolikt att detta inträffar och förändringar i vissa antaganden kan vara korrelerade. Vid beräkningen av känsligheten i pensionsförpliktelsen för förändringar i väsentliga antaganden, har samma metod använts för att beräkna pensionsförpliktelsen som den som använts för den redovisade pensionsförpliktelsen. Metoden beskrivs närmare i bankens redovisningsprinciper (se not K1, avsnitt 19). Jämfört med årsredovisningen 2018 har det inte skett några förändringar i de metoder som använts vid upprättandet av känslighetsanalysen.

Genom sina förmånsbestämda pensionsplaner är banken exponerad för ett antal risker. De viktigaste riskerna beskrivs nedan:

Tillgångsvolatilitet: Pensionsförpliktelsen beräknas med hjälp av en diskonteringsränta som baseras på företagsobligationer. Om förvaltningstillgångar genererar sämre avkastning än diskonteringsräntan, kommer det att skapa ett underskott. I förvaltningstillgångarna ingår en betydande andel aktier, vilket förväntas ge högre avkastning än företagsobligationer på lång sikt, samtidigt som det ger högre volatilitet och risk på kort sikt. Med anledning av pensionsförpliktelsens långsiktiga karaktär anser banken att en fortsatt hög andel aktier är lämplig för att hantera planerna effektivt.

Förändringar i obligationsräntor: Om företagsobligationsräntorna sjunker så kommer pensionsförpliktelsen att öka. Detta kommer dock delvis att kompenseras genom att värdet av de obligationer som ingår i förvaltningstillgångarna kommer att öka.

Inflationsrisk: Pensionsförpliktelserna är kopplade till inflationen. Högre inflation kommer att leda till att pensionsförpliktelsen ökar. Värderingen av förvaltningstillgångarna påverkas inte direkt av inflationen i någon väsentlig utsträckning. Om inflationen ökar så kommer det sannolikt att leda till ett ökat underskott i pensionsplanerna.

Förväntad livslängd: Syftet med pensionsplanerna är att generera en pension som sträcker sig över den anställdas livstid. Detta innebär att om den förväntade livslängden ökar så kommer pensionsförpliktelsen att öka.

Matchning av tillgångar och skulder: Placering av tillgångar utgår ifrån utfästelsernas sammansättning och förväntade utveckling. Den övergripande målsättningen är att placeringstillgångarnas avkastning på medellång och lång sikt minst ska motsvara pensionsförpliktelsens utveckling. Den största andelen av tillgångarna har investerats i aktier, men investeringar har även gjorts i räntebärande instrument och likvida medel. En hög andel aktier anses lämplig för att hantera planerna effektivt.

Fondering: Lägsta fonderingskrav skiljer sig åt mellan planer, men där sådana krav är baserade på kollektivavtal eller internt fastställd policy så är fonderingskravet normalt att pensionsförpliktelsen värderad till lokala krav ska täckas fullt ut. Fonderingsnivån övervakas löpande. Banken anser att den nuvarande avgiftsnivån är lämplig.

K9 Övriga kostnader

mkr	2019	2018
Fastigheter och lokaler	-656	-1 310
Externa datakostnader	-2 288	-2 191
Kommunikation	-334	-344
Resor och marknadsföring	-299	-305
Köpta tjänster	-2 001	-1 760
Materialanskaffning	-186	-178
Andra omkostnader	-760	-624
Summa	**-6 524**	**-6 712**

mkr	2018
varav kostnader avseende operationell leasing	
Leasingavgift	*-752*
Variabel avgift	*-80*
Summa	**-832**

Operationell leasing är främst hänförlig till för verksamheten normala avtal avseende kontorslokaler och kontorsutrustning. Hyreskostnader avseende lokaler har normalt en variabel avgift knuten till inflation och fastighetsskatt.

Avtalade, ej uppsägbara, framtida operationella leasingavgifter fördelade på förfallotidpunkter

mkr	2018
Inom 1 år	-788
Mellan 1 och 5 år	-2 250
Senare än 5 år	-1 411
Summa	**-4 449**

Information om Banken som leasingtagare finns för 2019 i not K43 Leasing.

Ersättning till revisorer och revisionsbolag	Ernst & Young AB		PricewaterhouseCoopers AB	
mkr	2019	2018	2019	2018
Revisionsuppdraget	-28	-19	-4	-4
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	-2	-3	-	-
Skatterådgivning	-	-	-	-
Övriga tjänster	-	-	-	-

Kostnader för internrevision har under året uppgått till 186 mkr (169).

K10 Kreditförluster

mkr	2019	2018
Förväntade kreditförluster på poster i balansräkningen		
Årets reservering Steg 3	-1 585	-1 155
Steg 3 reservering som återförts till Steg 1 eller Steg 2	386	265
Summa förväntade kreditförluster i Steg 3	**-1 199**	**-890**
Årets nettoreservering Steg 2	129	33
Årets nettoreservering Steg 1	-48	93
Summa förväntade kreditförluster i Steg 1 och Steg 2	**81**	**126**
Summa förväntade kreditförluster på poster i balansräkningen	**-1 118**	**-764**
Förväntade kreditförluster på poster utanför balansräkningen		
Årets nettoreservering Steg 3	-107	0
Årets nettoreservering Steg 2	-1	23
Årets nettoreservering Steg 1	9	33
Summa förväntade kreditförluster på poster utanför balansräkningen	**-99**	**56**
Bortskrivningar		
Årets konstaterade kreditförluster[1]	-501	-3 060
Utnyttjad andel av tidigare reserverat i Steg 3	421	2 711
Summa bortskrivningar	**-80**	**-349**
Återvinningar	252	176
Kreditförluster, netto	**-1 045**	**-881**
varav utlåning till allmänheten	*-950*	*-929*

[1] Av årets konstaterade kreditförluster omfattas 159 mkr (413) av efterbevakning.

K10 Forts

Poster i och utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning 2019

	Brutto			Reserver		
mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3[1]	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Poster i balansräkningen						
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	327 958	-	-	0	-	-
Övrig utlåning till centralbanker	19 547	-	-	0	-	-
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	1 427	-	-	0	-	-
Utlåning till övriga kreditinstitut	17 750	193	-	-1	-3	-
Utlåning till allmänheten	2 236 671	51 669	8 831	-360	-441	-3 767
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	4 953	-	-	-2	-	-
Summa	**2 608 306**	**51 862**	**8 831**	**-363**	**-444**	**-3 767**
Poster utanför balansräkningen						
Eventualförpliktelser	400 479	7 985	712	-69	-66	-106
varav ansvarsförbindelser	*92 097*	*2 593*	*496*	*-7*	*-13*	*-71*
varav åtaganden	*308 382*	*5 392*	*216*	*-62*	*-53*	*-35*
Summa	**400 479**	**7 985**	**712**	**-69**	**-66**	**-106**

Poster i och utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning 2018

	Brutto			Reserver		
mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3[1]	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Poster i balansräkningen						
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	317 217	-	-	0	-	-
Övrig utlåning till centralbanker	33 557	-	-	-	-	-
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	1 236	-	-	0	-	-
Utlåning till övriga kreditinstitut	21 751	397	-	-3	-8	-
Utlåning till allmänheten	2 126 983	58 179	7 731	-312	-552	-2 937
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	5 373	-	-	-1	-	-
Summa	**2 506 117**	**58 576**	**7 731**	**-316**	**-560**	**-2 937**
Poster utanför balansräkningen						
Eventualförpliktelser	420 024	7 619	411	-78	-64	-
varav ansvarsförbindelser	*89 801*	*2 755*	*383*	*-5*	*-9*	-
varav åtaganden	*330 223*	*4 864*	*28*	*-73*	*-55*	-
Summa	**420 024**	**7 619**	**411**	**-78**	**-64**	**-**

[1] Bruttovolym i Steg 3 där ingen reservering gjorts på grund av säkerheter uppgår till 2 125 mkr (1 335).

Nyckeltal kreditförluster **Utlåning till allmänheten**	2019	2018
Kreditförlustnivå ack, %	0,04	0,04
Total reserveringsgrad, %	0,20	0,17
Reserveringsgrad Steg 1, %	0,02	0,01
Reserveringsgrad Steg 2, %	0,85	0,95
Reserveringsgrad Steg 3, %	42,65	38,00
Andel utlåning i Steg 3, %	0,22	0,22

K10 Forts
FÖRÄNDRINGSANALYSER

Förändring av reserv för förväntade kreditförluster, poster i balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning

	2019				2018			
mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Reserv vid årets ingång	-316	-560	-2 937	-3 813	-401	-576	-4 696	-5 673
Bortbokningar	35	107	81	223	51	109	145	305
Bortskrivningar	1	1	419	421	0	26	2 685	2 711
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	-197	-134	63	-268	-126	-619	-175	-920
Förändringar i modell/riskparametrar	-4	-5	-	-9	29	154	-	183
Valutaeffekt m m	-11	-9	-47	-67	-7	-23	-40	-70
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	-46	-17	-16	-79	-59	-82	-16	-157
Förflyttning till Steg 1	-26	52	1	27	-13	44	0	31
Förflyttning till Steg 2	93	-225	20	-112	94	-245	2	-149
Förflyttning till Steg 3	108	346	-1 351	-897	116	652	-842	-74
Reserv vid årets utgång	**-363**	**-444**	**-3 767**	**-4 574**	**-316**	**-560**	**-2 937**	**-3 813**

Förändring av reserv för förväntade kreditförluster, utlåning till allmänheten

	2019				2018			
mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Reserv vid årets ingång	-312	-552	-2 937	-3 801	-400	-573	-4 696	-5 669
Bortbokningar	33	101	81	215	50	109	145	304
Bortskrivningar	1	1	419	421	0	26	2 685	2 711
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	-196	-134	63	-267	-118	-619	-175	-912
Förändringar i modell/riskparametrar	-4	-5	-	-9	28	153	-	181
Valutaeffekt m m	-11	-9	-47	-67	-7	-23	-40	-70
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	-46	-16	-16	-78	-58	-81	-16	-155
Förflyttning till Steg 1	-26	52	1	27	-13	44	0	31
Förflyttning till Steg 2	93	-225	20	-112	90	-240	2	-148
Förflyttning till Steg 3	108	346	-1 351	-897	116	652	-842	-74
Reserv vid årets utgång	**-360**	**-441**	**-3 767**	**-4 568**	**-312**	**-552**	**-2 937**	**-3 801**

Förändring av reserv för förväntade kreditförluster, poster utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning

	2019				2018			
mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Reserv vid årets ingång	-78	-64	-	-142	-110	-86	0	-196
Bortbokningar	19	13	-	32	16	13	0	29
Bortskrivningar	0	0	-	0	-	-	-	-
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	-10	1	-106	-115	9	-23	-	-14
Förändringar i modell/riskparametrar	2	2	-	4	24	25	-	49
Valutaeffekt m m	-1	-1	-	-2	-1	-2	-	-3
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	-13	-9	-	-22	-28	-4	-	-32
Förflyttning till Steg 1	-4	11	-	7	-4	18	-	14
Förflyttning till Steg 2	11	-31	-	-20	11	-33	-	-22
Förflyttning till Steg 3[1]	5	12	-	17	5	28	-	33
Reserv vid årets utgång	**-69**	**-66**	**-106**	**-241**	**-78**	**-64**	**-**	**-142**

[1] Ansvarsförbindelser och åtaganden som vid årets ingång var klassificerade i Steg 1 eller Steg 2 men som vid periodens utgång är utnyttjade, ingår vid rapporteringstillfället som en tillgång i balansräkningen. Vid förflyttning av sådana avtal till Steg 3 redovisas reserverat belopp i motsvarande tabell för poster i balansräkningen.

Förändringsanalysen visar nettoeffekten på reserven i angivet steg per förklaringspost under perioden. Effekten av bortbokningar och bortskrivningar beräknas på ingående balans. Effekten av omvärdering till följd av förändringar i modell/riskparametrar samt valutaeffekt mm beräknas innan eventuell förflyttning av nettobeloppet mellan steg. Nyutgivna eller förvärvade tillgångar och förflyttade belopp mellan stegen redovisas efter att effekten av övriga förklaringsposter beaktats. Förflyttningsraderna anger effekten på reserven i angivet steg.

K10 Forts

Förändring av bruttovolymer, poster i balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning

	2019				2018			
mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Volym vid årets ingång	2 506 117	58 576	7 731	2 572 424	2 339 400	30 876	10 186	2 380 462
Bortbokningar	-191 016	-9 667	-585	-201 268	-186 770	-7 462	-827	-195 059
Bortskrivningar	-11	-8	-482	-501	-12	-38	-3 010	-3 060
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	18 585	-1 486	-952	16 147	36 142	12 891	-1 116	47 917
Förändringar i modell/riskparametrar	-	-	-	-	-	-	-	-
Valutaeffekt m m	44 575	1 454	144	46 173	40 078	863	114	41 055
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	232 296	3 641	87	236 024	293 919	7 066	124	301 109
Förflyttning till Steg 1	44 887	-44 847	-40	-	34 136	-33 768	-368	-
Förflyttning till Steg 2	-46 439	46 646	-207	-	-49 980	50 447	-467	-
Förflyttning till Steg 3	-688	-2 447	3 135	-	-796	-2 299	3 095	-
Volym vid årets utgång	**2 608 306**	**51 862**	**8 831**	**2 668 999**	**2 506 117**	**58 576**	**7 731**	**2 572 424**

Förändring av bruttovolymer, utlåning till allmänheten

	2019				2018			
mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Volym vid årets ingång	2 126 983	58 179	7 731	2 192 893	2 030 102	30 749	10 045	2 070 896
Bortbokningar	-168 657	-9 427	-585	-178 669	-167 919	-7 418	-827	-176 164
Bortskrivningar	-11	-8	-482	-501	-12	-38	-3 010	-3 060
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	36 579	-1 422	-944	34 213	-6 897	12 596	-971	4 728
Förändringar i modell/riskparametrar	-	-	-	-	-	-	-	-
Valutaeffekt m m	28 652	1 454	144	30 250	20 812	851	114	21 777
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	215 317	3 581	87	218 985	267 593	7 003	120	274 716
Förflyttning till Steg 1	44 885	-44 845	-40	-	33 822	-33 454	-368	-
Förflyttning till Steg 2	-46 389	46 596	-207	-	-49 722	50 189	-467	-
Förflyttning till Steg 3	-688	-2 439	3 127	-	-796	-2 299	3 095	-
Volym vid årets utgång	**2 236 671**	**51 669**	**8 831**	**2 297 171**	**2 126 983**	**58 179**	**7 731**	**2 192 893**

Förändring av bruttovolymer, poster utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning

	2019				2018			
mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Volym vid årets ingång	420 024	7 619	411	428 054	415 943	7 309	681	423 933
Bortbokningar	-37 132	-1 513	-15	-38 660	-40 196	-1 109	-21	-41 326
Bortskrivningar	-	-	0	0	-	0	0	0
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	-23 720	1 516	146	-22 058	-17 348	5 015	-410	-12 743
Förändringar i modell/riskparametrar	-	-	-	-	-	-	-	-
Valutaeffekt m m	5 405	210	14	5 629	5 801	442	13	6 256
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	35 114	1 094	3	36 211	51 342	589	3	51 934
Förflyttning till Steg 1	6 528	-6 523	-5	-	14 780	-14 761	-19	-
Förflyttning till Steg 2	-5 690	5 705	-15	-	-10 222	10 246	-24	-
Förflyttning till Steg 3	-50	-123	173	-	-76	-112	188	-
Volym vid årets utgång	**400 479**	**7 985**	**712**	**409 176**	**420 024**	**7 619**	**411**	**428 054**

Förändringsanalysen avseende bruttovolymer visar, i likhet med analysen av reserv, effekten av valda förklaringsposter på volymerna i angivet steg. Posterna för förflyttning mellan stegen och ”Nyutgivna eller förvärvade tillgångar” anger beloppen i angivet steg vid periodens utgång. Övriga poster anger effekten i det steg som var gällande vid periodens ingång.

K10 Forts

KÄNSLIGHETSANALYSER

Känslighetsanalys makroscenarier

Beräkningen av förväntade kreditförluster enligt IFRS 9 tillämpar framåtblickande information i form av makroscenarier. Den förväntade kreditförlusten är ett sannolikhetsvägt genomsnitt av de beräknade prognoserna över tre scenarier. Prognosen i det neutrala scenariet vägs med 60% (70), medan en uppgång i ekonomin vägs med 15% (15) och en nedgång i ekonomin med 25% (15). I tabellen nedan presenteras de högsta, lägsta och genomsnittliga årsvisa prognoserna för några av de centrala makroekonomiska riskfaktorerna per hemmamarknad och scenario för de kommande fem åren. Dessa har legat till grund för beräkningar av förväntade kreditförluster i Steg 1 och Steg 2 per den 31 december 2019 respektive 31 december 2018.

	Lägsta						Genomsnittliga						Högsta					
	Negativt		Neutralt		Positivt		Negativt		Neutralt		Positivt		Negativt		Neutralt		Positivt	
Makroekonomiska riskfaktorer	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
BNP-tillväxt																		
Sverige	-1,49	-0,40	0,81	1,60	1,70	1,70	1,84	1,89	1,96	2,00	2,08	2,11	2,70	2,50	2,20	2,20	2,84	3,20
Storbritannien	-0,90	0,10	1,00	1,30	1,20	1,20	1,50	1,53	1,61	1,62	1,71	1,71	1,90	1,90	1,77	1,77	2,60	2,70
Norge	-0,04	0,10	1,24	1,50	1,20	1,20	1,57	1,60	1,67	1,69	1,78	1,81	1,85	2,21	1,84	2,40	3,64	3,30
Danmark	-0,66	-0,90	1,09	0,70	1,10	1,10	1,39	1,39	1,49	1,48	1,59	1,59	1,81	1,81	1,81	1,81	3,04	2,50
Finland	-1,67	-0,70	0,73	1,20	1,10	1,10	1,50	1,56	1,62	1,66	1,73	1,77	1,95	1,95	1,88	1,95	2,63	3,10
Nederländerna och övriga Europa	-1,17	-0,40	0,93	1,30	1,00	1,00	1,16	1,20	1,28	1,32	1,39	1,42	1,70	1,70	1,40	1,63	2,63	2,80
USA	0,54	0,80	1,25	1,30	1,94	1,80	1,95	1,95	1,98	1,98	2,02	2,02	2,50	2,50	2,30	2,35	2,30	2,44
Övriga länder	2,40	2,90	2,90	3,00	3,00	3,00	3,07	3,10	3,10	3,13	3,12	3,15	3,50	3,50	3,50	3,52	3,50	3,61
Arbetslöshetsindex																		
Sverige	6,60	6,30	6,60	6,30	6,30	5,90	6,90	6,80	6,75	6,66	6,65	6,58	8,35	7,70	7,24	6,70	6,70	6,70
Storbritannien	4,80	4,19	4,10	4,19	3,50	3,70	5,18	5,18	5,04	5,05	4,90	4,94	5,80	6,10	5,20	5,20	5,20	5,20
Norge	3,50	3,50	3,40	3,40	2,80	2,80	3,61	3,61	3,50	3,50	3,39	3,39	4,40	4,30	3,60	3,53	3,50	3,53
Danmark	5,50	4,50	5,18	4,50	4,68	4,30	5,67	5,60	5,50	5,44	5,40	5,31	7,00	6,70	5,60	5,50	5,50	5,50
Finland	6,90	6,90	6,48	6,90	5,80	6,20	7,05	7,09	6,88	6,93	6,74	6,82	8,20	8,35	6,90	7,23	6,90	7,23
Nederländerna och övriga Europa	7,80	7,80	7,80	7,80	6,90	7,10	8,05	8,02	7,83	7,85	7,70	7,72	9,50	9,50	8,10	8,20	7,80	7,93
USA	4,24	3,70	4,04	3,70	3,74	3,70	4,53	4,65	4,48	4,61	4,42	4,57	4,90	5,60	4,50	5,30	4,50	5,00
Övriga länder	6,00	5,59	6,00	5,59	5,85	5,59	6,03	6,01	6,01	5,99	5,99	5,97	6,40	6,35	6,10	6,10	6,00	6,00
Styrräntan																		
Sverige	-0,50	0,00	0,00	0,21	0,50	0,21	2,14	2,55	2,34	2,72	2,45	2,82	3,30	3,30	3,30	3,30	3,30	3,30
Storbritannien	0,25	0,25	0,75	0,75	1,35	0,75	2,40	2,53	2,59	2,68	2,71	2,80	3,30	3,30	3,30	3,30	3,30	3,30
Norge	0,25	0,50	1,50	1,21	2,00	1,21	2,08	2,48	2,29	2,67	2,38	2,78	3,10	3,10	3,10	3,10	3,10	3,10
Danmark	-0,05	0,00	0,05	0,14	0,25	0,14	1,70	2,38	1,91	2,53	1,99	2,61	3,12	3,20	3,12	3,20	3,12	3,20
Finland	-0,10	0,00	0,00	0,00	0,25	0,00	1,69	2,38	1,91	2,53	1,99	2,61	3,12	3,20	3,12	3,20	3,12	3,20
Nederländerna och övriga Europa	-0,10	0,00	0,00	0,00	0,25	0,00	1,69	2,38	1,91	2,53	1,99	2,61	3,12	3,20	3,12	3,20	3,12	3,20
USA	0,88	2,08	1,38	2,38	1,63	2,58	2,64	2,89	2,70	2,92	2,73	2,94	3,30	3,10	3,30	3,10	3,30	3,10
Övriga länder	2,60	3,00	2,80	3,09	2,95	3,09	3,54	3,74	3,57	3,75	3,60	3,76	4,10	4,10	4,10	4,10	4,10	4,10
Fastighetsprisindex, kommersiella fastigheter																		
Sverige	-7,65	-8,72	-7,77	-6,13	-11,16	-9,55	-1,53	-1,47	-1,42	-1,43	-1,17	-1,33	6,92	7,71	11,48	9,52	22,99	12,34
Storbritannien	-4,93	-7,09	-3,83	-3,90	-4,09	-2,33	-0,09	0,10	0,03	0,11	0,19	0,17	5,48	8,02	7,42	4,46	17,04	1,71
Norge	-5,77	-9,49	-5,03	-8,21	-7,44	-9,28	-1,54	-1,82	-1,45	-1,70	-1,31	-1,51	3,06	4,19	5,20	6,29	9,47	8,67
Danmark	-8,94	-9,21	-8,49	-7,55	-10,81	-6,79	-2,11	-2,24	-1,97	-2,05	-1,81	-1,84	3,42	3,13	7,07	4,22	12,50	5,33
Finland	-8,25	-7,89	-7,24	-6,27	-9,98	-5,73	-1,08	-1,06	-0,92	-0,98	-0,72	-0,86	7,07	7,99	8,74	5,14	17,77	6,23
Nederländerna och övriga Europa	-6,29	-5,95	-5,72	-3,61	-5,46	-6,51	0,03	0,64	0,27	0,48	0,75	0,49	2,02	2,73	4,70	4,07	12,48	5,85
USA	1,25	1,30	-4,97	-3,98	1,25	1,30	1,98	1,98	0,75	0,60	1,98	1,98	2,30	2,35	2,58	2,00	2,30	2,35
Övriga länder	-1,17	-0,40	0,93	1,30	1,00	1,00	1,16	1,20	1,28	1,32	1,39	1,42	1,70	1,70	1,40	1,63	2,63	2,80
Fastighetsprisindex, bostadsfastigheter																		
Sverige	-0,74	-2,63	0,03	-0,72	-0,37	-0,14	1,79	2,00	1,96	2,10	2,14	2,18	6,55	4,64	5,28	2,99	7,76	3,55
Storbritannien	-4,30	-1,13	1,41	1,90	1,55	1,63	1,98	2,36	2,34	2,66	2,79	2,88	4,94	5,31	3,95	3,76	8,40	6,75
Norge	-0,40	-1,70	1,86	1,00	0,43	1,73	2,85	2,60	2,96	2,68	3,09	2,76	4,80	3,80	5,62	3,00	9,31	3,00
Danmark	-2,77	-1,90	1,75	1,50	1,45	1,00	2,88	2,28	3,02	2,37	3,17	2,47	4,72	2,70	3,90	2,60	6,23	4,20
Finland	0,92	-1,50	1,51	0,75	1,57	0,80	1,59	2,10	1,71	2,18	1,81	2,25	1,77	2,70	1,89	2,50	2,46	2,80
Nederländerna och övriga Europa	-1,70	0,20	1,80	1,50	1,70	1,60	2,14	2,28	2,36	2,37	2,43	2,45	2,50	2,50	2,50	3,10	3,20	4,00
USA	-1,70	0,20	1,80	1,50	1,70	1,60	2,14	2,28	2,36	2,37	2,43	2,45	2,50	2,50	2,50	3,10	3,20	4,00
Övriga länder	-1,70	0,20	1,80	1,50	1,70	1,60	2,14	2,28	2,36	2,37	2,43	2,45	2,50	2,50	2,50	3,10	3,20	4,00

Tabellen nedan visar procentuell ökning respektive minskning av reserven för förväntade kreditförluster i Steg 1 och Steg 2 per den 31 december om det negativa respektive positiva scenariot tilldelats sannolikheter om 100 %.

	2019		2018	
%	Procentuell ökning av reserv vid negativt scenario	Procentuell minskning av reserv vid positivt scenario	Procentuell ökning av reserv vid negativt scenario	Procentuell minskning av reserv vid positivt scenario
Sverige	6,37	-6,20	2,68	-2,24
Storbritannien	5,32	-6,05	1,65	-1,54
Norge	4,05	-4,14	1,70	-1,85
Danmark	5,07	-5,10	1,25	-1,30
Finland	1,40	-1,19	1,57	-1,45
Nederländerna	1,28	-1,27	0,14	-0,13
USA	6,60	-7,54	0,52	-0,51
Övriga länder	7,11	-6,94	1,45	-1,37

K10 Forts

Känslighetsanalys betydande ökning av kreditrisk

Tabellen nedan visar hur reserven för förväntade kreditförluster i Steg 1 och Steg 2 per den 31 december påverkas om det gränsvärde som tillämpas för kvoten mellan återstående kreditrisk beräknat vid rapportering och första redovisningstillfället var satt till 0,5 enheter lägre respektive högre än det tillämpade gränsvärdet 2,5. En minskning av gränsvärdet med 0,5 enheter skulle öka antalet lån som överförs från Steg 1 till Steg 2 och också öka reserven för förväntade kreditförluster. En ökning av gränsvärdet med 0,5 enheter skulle ha motsatt effekt. Banken använder både kvantitativa och kvalitativa indikatorer för att bedöma betydande ökning av kreditrisk. För utförligare information, se not K2 avsnitt Kreditrisk.

Förändring av den totala reserven för Steg 1 och Steg 2, % **Tröskelvärde**	**2019**	**2018**
2	2,97	3,42
2,5	0,00	0,00
3	-1,96	-2,09

KREDITEXPONERING SOM ÄR FÖREMÅL FÖR NEDSKRIVNINGSPRÖVNING PER PD-INTERVALL

Poster i balansräkningen fördelat på pd-intervaller	**2019**			**2018**		
	Bruttovolym, mkr			**Bruttovolym**, mkr		
pd-värde[1]	**Steg 1**	**Steg 2**	**Steg 3**	**Steg 1**	**Steg 2**	**Steg 3**
0,00 till <0,15	2 220 408	11 885	-	2 115 004	11 404	-
0,15 till <0,25	256 109	4 862	-	255 600	6 220	-
0,25 till <0,50	60 292	3 241	-	65 057	4 406	-
0,50 till <0,75	24 544	2 701	-	23 657	1 296	-
0,75 till <2,50	33 614	8 103	-	34 971	11 145	-
2,50 till <10,00	12 539	18 099	-	11 057	19 958	-
10,00 till <100	800	2 971	-	771	4 147	-
100 (fallissemang)	-	-	8 831	-	-	7 731
Summa	**2 608 306**	**51 862**	**8 831**	**2 506 117**	**58 576**	**7 731**

Utlåning till allmänheten fördelat på pd-intervaller	**2019**			**2018**		
	Bruttovolym, mkr			**Bruttovolym**, mkr		
pd-värde[1]	**Steg 1**	**Steg 2**	**Steg 3**	**Steg 1**	**Steg 2**	**Steg 3**
0,00 till <0,15	1 904 041	11 841	-	1 795 038	11 328	-
0,15 till <0,25	219 618	4 844	-	216 932	6 178	-
0,25 till <0,50	51 702	3 229	-	55 215	4 376	-
0,50 till <0,75	21 047	2 691	-	20 078	1 287	-
0,75 till <2,50	28 825	8 073	-	29 681	11 069	-
2,50 till <10,00	10 752	18 031	-	9 384	19 822	-
10,00 till <100	686	2 960	-	655	4 119	-
100 (fallissemang)	-	-	8 831	-	-	7 731
Summa	**2 236 671**	**51 669**	**8 831**	**2 126 983**	**58 179**	**7 731**

Poster utanför balansräkningen fördelat på pd-intervaller	**2019**			**2018**		
	Bruttovolym, mkr			**Bruttovolym**, mkr		
pd-värde[1]	**Steg 1**	**Steg 2**	**Steg 3**	**Steg 1**	**Steg 2**	**Steg 3**
0,00 till <0,15	335 516	2 705	-	358 587	3 204	-
0,15 till <0,25	24 068	1 336	-	23 438	523	-
0,25 till <0,50	20 448	587	-	15 898	458	-
0,50 till <0,75	6 788	554	-	7 453	131	-
0,75 till <2,50	11 643	880	-	12 063	1 079	-
2,50 till <10,00	1 810	1 532	-	2 456	1 668	-
10,00 till <100	206	391	-	129	556	-
100 (fallissemang)	-	-	712	-	-	411
Summa	**400 479**	**7 985**	**712**	**420 024**	**7 619**	**411**

[1] Avser 12-månaders pd-värde vid rapporteringstillfället.

Tillgångar övertagna för skyddande av fordran mkr	**2019**	**2018**
Fastigheter	11	73
Lös egendom	1	0
Aktier och andelar	0	0
Redovisat värde	**12**	**73**

Lös egendom består i allt väsentligt av återtagna leasingobjekt. Värderingsprinciper för tillgångar och skulder som övertagits för skyddande av fordran beskrivs i not K1.

K11 Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar

mkr	2019	2018
Inventarier	8	9
Fastigheter	12	5
Summa	**20**	**14**

K12 Resultat per aktie

	2019	2018
Årets resultat, mkr	16 925	17 357
varav räntekostnad på konvertibla skuldebrev efter skatt	*-41*	*-104*
Genomsnittligt antal under året konverterade aktier, miljoner	12,6	0,0
Genomsnittligt innehav av egna aktier i handelslager, miljoner	-	-
Genomsnittligt antal utestående aktier, miljoner	1 956,8	1 944,2
Genomsnittlig utspädningseffekt antal aktier, miljoner	20,1	30,3
Genomsnittligt antal utestående aktier efter utspädning, miljoner	1 976,9	1 974,5
Resultat per aktie, kr	**8,65**	**8,93**
efter utspädning	8,58	8,84

Resultat per aktie efter utspädning beräknas genom att ta hänsyn till effekterna av en konvertering av utestående konvertibla skuldebrev. Det innebär att genomsnittligt antal aktier justeras med potentiella stamaktier och att årets resultat justeras med årets räntekostnad på utestående konvertibla skuldebrev efter skatt.

K13 Övrig utlåning till centralbanker

mkr	2019	2018
Övrig utlåning till centralbanker i svenska kronor	13	10 128
Övrig utlåning till centralbanker i utländsk valuta	19 534	23 429
Summa	**19 547**	**33 557**
Reservering för förväntade kreditförluster	-	-
Summa övrig utlåning till centralbanker	**19 547**	**33 557**
varav upplupna ränteintäkter	*-5*	*-6*

Medelvolymer mkr	2019	2018
Övrig utlåning till centralbanker i svenska kronor	36 071	35 391
Övrig utlåning till centralbanker i utländsk valuta	12 006	25 125
Summa	**48 077**	**60 516**
varav omvända repor	-	-

K14 Utlåning till övriga kreditinstitut

mkr	2019	2018
Utlåning i svenska kronor		
Banker	2 245	1 918
Övriga kreditinstitut	18	161
Summa	**2 263**	**2 079**
Utlåning i utländsk valuta		
Banker	11 279	12 956
Övriga kreditinstitut	4 401	7 113
Summa	**15 680**	**20 069**
Reservering för förväntade kreditförluster	-4	-11
Summa utlåning till övriga kreditinstitut	**17 939**	**22 137**
varav upplupna ränteintäkter	*47*	*63*
varav omvända repor	*-*	*2 756*

Medelvolymer mkr	2019	2018
Utlåning till övriga kreditinstitut i svenska kronor	4 753	3 419
Utlåning till övriga kreditinstitut i utländsk valuta	40 016	41 094
Summa	**44 769**	**44 513**
varav omvända repor	*6 892*	*7 356*

K15 Utlåning till allmänheten

mkr	2019	2018
Utlåning i svenska kronor		
Hushåll	873 595	845 880
Företag	500 877	494 228
Riksgälden	-	120
Summa	**1 374 472**	**1 340 228**
Utlåning i utländsk valuta		
Hushåll	344 861	315 625
Företag	577 838	537 040
Riksgälden	-	-
Summa	**922 699**	**852 665**
Reservering för förväntade kreditförluster	-4 568	-3 801
Summa utlåning till allmänheten	**2 292 603**	**2 189 092**
varav upplupna ränteintäkter	*3 302*	*3 119*
varav omvända repor	*10 441*	*9 050*
varav efterställda	*-*	*90*

Medelvolymer, exkl Riksgälden mkr	2019	2018
Utlåning till allmänheten i svenska kronor	1 376 234	1 326 137
Utlåning till allmänheten i utländsk valuta	907 845	848 198
Summa	**2 284 079**	**2 174 335**
varav omvända repor	*16 205*	*13 648*

K16 Räntebärande värdepapper

mkr	2019 Redovisat värde	2019 Verkligt värde	2019 Nominellt värde	2018 Redovisat värde	2018 Verkligt värde	2018 Nominellt värde
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	103 387	103 387	101 154	122 260	122 260	120 924
varav upplupna ränteintäkter	*217*			*322*		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	42 640	42 640	39 818	50 729	50 729	44 279
varav upplupna ränteintäkter	*212*			*216*		
Summa	**146 027**	**146 027**	**140 972**	**172 989**	**172 989**	**165 203**
varav efterställda	*15*	*15*		*20*	*20*	

Räntebärande värdepapper fördelade på emittent mkr	2019 Redovisat värde	2019 Verkligt värde	2019 Nominellt värde	2018 Redovisat värde	2018 Verkligt värde	2018 Nominellt värde
Stat	103 387	103 387	101 154	122 260	122 260	120 924
Kreditinstitut	10 529	10 529	9 911	14 872	14 872	14 139
Bostadsinstitut	25 814	25 814	23 714	30 787	30 787	26 032
Övrigt	6 297	6 297	6 193	5 070	5 070	4 108
Summa	**146 027**	**146 027**	**140 972**	**172 989**	**172 989**	**165 203**

Räntebärande värdepapper som är föremål för nedskrivningsprövning mkr	2019	2018
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m		
Verkligt värde via övrigt totalresultat	403	405
Upplupet anskaffningsvärde	1 024	831
Summa bruttovolymer	**1 427**	**1 236**
Reservering för förväntade kreditförluster avseende instrument värderade till upplupet anskaffningsvärde	0	0
Summa redovisat värde	**1 427**	**1 236**
Reservering för förväntade kreditförluster redovisad i verkligt värdereserven i eget kapital	0	0
Obligationer och andra räntebärande värdepapper		
Verkligt värde via övrigt totalresultat	4 953	5 373
Summa redovisat värde	**4 953**	**5 373**
Reservering för förväntade kreditförluster redovisad i verkligt värdereserven i eget kapital	-2	-1

Medelvolymer mkr	2019	2018
Räntebärande värdepapper	222 609	206 215
Räntebärande värdepapper, försäkringsrörelsen	4 924	6 434
Summa	**227 533**	**212 649**

K17 Aktier och andelar

mkr	2019	2018
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	19 087	11 981
Verkligt värde via övrigt totalresultat	2 303	1 840
Summa aktier och andelar	**21 390**	**13 821**

Innehav klassificerade till verkligt värde via övrigt totalresultat mkr	2019	2018
Asiakastieto Group Oy	712	545
BEC	489	432
Euroclear plc	431	381
Visa Inc	308	207
Övriga innehav	363	275
Summa	**2 303**	**1 840**

Handelsbanken klassificerar ovanstående aktieinnehav till verkligt värde via övrigt totalresultat då dessa inte innehas i handelssyfte. Under året erhöll Handelsbanken endast utdelningar för aktier som fortfarande ägs vid rapporteringsperiodens slut. Utdelningarna uppgår till 110 mkr (218) och redovisas i resultaträkningen som Övriga utdelningsintäkter. Under året har Banken avyttrat innehav i DLR Kredit, Let-P Holdings AS, Samlink Oy samt två bostadsrättsföreningar om totalt 39 mkr (5). Skälet till avyttringarna var i huvudsak omallokeringar samt att aktierna justerats i förhållande till andelarna.
För information om orealiserat och realiserat resultat för egetkapitalinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat se Förändring av eget kapital Koncernen.

K18 Andelar i intresseföretag

Handelsbanken har inga enskilda väsentliga innehav i intresseföretag. Det finns vissa företag som anses strategiska för bankverksamheten i koncernen då de utför stödjande verksamheter, såsom exempelvis betalningstjänster. Samtliga innehav är onoterade.

Andelar i intresseföretag mkr	2019	2018
Redovisat värde vid årets början	259	297
Andel av årets resultat	32	0
Skatt	-6	0
Utdelning	0	-2
Avyttringar	-	-36
Omräkningsdifferenser	0	0
Redovisat värde vid årets slut	**285**	**259**

Resultat från intresseföretag mkr	2019	2018
Årets resultat	32	0
Övrigt totalresultat	0	0
Årets totalresultat	**32**	**0**

					Redovisat värde, mkr	
Intresseföretag	**Organisations-nummer**	**Säte**	**Antal aktier**	**Röstandel, %**	**2019**	**2018**
Bankomat AB	556817-9716	Stockholm	150	20,00	81	76
BGC Holding AB	556607-0933	Stockholm	25 382	25,38	173	153
Dyson Group plc	00163096	Sheffield	74 333 672	24,01	0	0
Finansiell ID-teknik BID AB	556630-4928	Stockholm	12 735	28,30	12	18
Getswish AB	556913-7382	Stockholm	10 000	20,00	19	12
USE Intressenter AB	559161-9464	Stockholm	2 448	24,48	0	0
Summa					**285**	**259**

K19 Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken

mkr	2019	2018
Fond- och depåförsäkringstillgångar	169 601	132 077
Övriga fondtillgångar	5 387	4 225
Ej ägd andel av konsoliderade fonder	-	44
Summa	**174 988**	**136 346**

K20 Innehav i icke-konsoliderade strukturerade företag

	Innehav i fonder	
mkr	2019	2018
Tillgångar		
Aktier och andelar	6 825	585
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	155 912	118 610
Summa innehav i strukturerade företag som inte konsolideras	**162 737**	**119 195**

Ett strukturerat företag är ett företag som har utformats så att röster eller liknande rättigheter inte är den dominerande faktorn vid avgörandet av vem som har det bestämmande inflytandet i företaget, exempelvis när rösträtten endast avser administrativa uppgifter och relevanta aktiviteter regleras genom avtal. Handelsbankens innehav i icke-konsoliderade strukturerade företag är begränsade och utgörs av fondandelar. Fondandelar ägs främst genom fondförsäkringsavtal hos Handelsbanken Liv samt liknande avtal i andra länder. Fondandelar som ägs genom fondförsäkringsavtal utgör inte grund för konsolidering, se vidare not K1, och utgör därmed icke-konsoliderade strukturerade företag. Handelsbanken äger vidare fondandelar i egenskap av market maker. I den mån dessa innehav inte konsolideras utgör de andelar i icke-konsoliderade strukturerade företag. Den maximala exponeringen för förlust för alla innehav i icke-konsoliderade strukturerade företag är det redovisade värdet på innehaven. De totala tillgångarna för dessa företag anses inte som meningsfull information för att förstå de relaterade riskerna och därför har de inte presenterats.

K21 Derivatinstrument

	Nominellt belopp/löptid			Nominellt belopp		Positiva marknadsvärden		Negativa marknadsvärden	
mkr	upp till 1 år	mer än 1 år upp till 5 år	mer än 5 år	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Derivat för handel									
Ränterelaterade kontrakt									
Optioner	9 524	16 661	2 442	28 627	35 842	16	148	68	211
FRA/terminer	735 640	157 955	0	893 595	1 464 132	211	85	172	462
Swappar	447 025	1 018 910	320 437	1 786 372	1 971 004	19 366	18 937	20 869	19 945
Valutarelaterade kontrakt									
Optioner	25 101	540	44	25 685	42 936	136	238	212	344
Terminer	56 339	7 007	517	63 863	108 706	863	1 188	480	792
Swappar	626 457	59 791	17 710	703 958	557 798	4 529	5 875	11 869	4 398
Aktierelaterade kontrakt									
Optioner	6 973	2 506	106	9 585	13 138	545	534	425	779
Terminer	1 814	0	0	1 814	1 217	0	5	13	0
Swappar	10 373	4 345	37	14 755	15 386	138	742	1 157	587
Råvarurelaterade kontrakt									
Optioner	241	738	43	1 022	2 377	35	178	103	324
Terminer	9 840	3 111	0	12 951	17 119	430	672	494	1 016
Kreditrelaterade kontrakt									
Swappar	1 127	6 740	168	8 035	6 098	465	252	289	246
Summa	**1 930 454**	**1 278 304**	**341 504**	**3 550 262**	**4 235 753**	**26 734**	**28 854**	**36 151**	**29 104**
Derivat för marknadsvärdesäkringar									
Ränterelaterade kontrakt									
Optioner	1 835	2 806	0	4 641	5 385	3	12	0	0
Swappar	26 321	95 988	27 333	149 642	74 410	1 958	25	587	241
Valutarelaterade kontrakt									
Swappar	0	580	919	1 499	0	166	0	0	
Summa	**28 156**	**99 374**	**28 252**	**155 782**	**79 795**	**2 127**	**37**	**587**	**241**
Derivat för kassaflödessäkringar									
Ränterelaterade kontrakt									
Swappar	92 386	382 585	57 482	532 453	614 098	13 104	12 592	1 974	3 381
Valutarelaterade kontrakt									
Swappar	71 877	211 313	27 986	311 176	382 808	24 912	37 608	1 163	2 454
Summa	**164 263**	**593 898**	**85 468**	**843 629**	**996 906**	**38 016**	**50 200**	**3 137**	**5 835**
Summa derivatinstrument	**2 122 873**	**1 971 576**	**455 224**	**4 549 673**	**5 312 454**	**66 877**	**79 091**	**39 875**	**35 180**
Varav börshandlade derivat				*440 829*	*1 060 603*	*347*	*745*	*1 223*	*1 127*
Varav OTC-derivat clearade via CCP				*2 472 024*	*2 335 104*	*22 588*	*17 488*	*16 293*	*14 121*
Varav OTC-derivat ej clearade via CCP				*1 636 819*	*1 916 747*	*43 942*	*60 858*	*22 359*	*19 932*
Kvittade belopp totalt				-2 147 269	-2 241 073	-25 332	-21 050	-19 233	-17 820
Nettobelopp				**2 402 403**	**3 071 381**	**41 545**	**58 041**	**20 642**	**17 360**
Valutafördelning av marknadsvärden									
SEK						-31 749	-123 391	257 947	147 160
USD						39 098	296 057	-348 281	-83 058
EUR						204 475	167 851	-14 922	-20 447
Övriga						-144 947	-261 426	145 131	-8 475
Summa						**66 877**	**79 091**	**39 875**	**35 180**

I noten presenteras derivatkontrakt brutto. Kvittade belopp består av det kvittade marknadsvärdet och tillhörande nominella belopp på kontrakt för vilka det finns en legal rätt och avsikt att reglera avtalade kassaflöden netto (däribland clearade kontrakt). Dessa kontrakt nettoredovisas i balansräkningen per motpart och valuta.

Positiva skillnader mellan det värde som räknats fram med en värderingsmodell vid det första redovisningstillfället och transaktionspriset (dag 1-resultat) periodiseras över derivatets löptid. Vid årsskiftet uppgick sådana ännu ej resultatförda dag 1-resultat till 630 mkr (602).

K22 Säkringsredovisning

Koncernens övergripande mål för riskhantering och säkringsredovisning är att säkra risken för variationer i framtida kassaflöden respektive verkliga värden hänförliga till ut- och upplåning med avseende på förändringar i räntor och valutakurser. För att uppnå detta använder koncernen derivat. Säkringsredovisning tillämpas för att koncernens riskhanteringsstrategi ska avspeglas i de finansiella rapporterna. För information om koncernens hantering av marknadsrisker, se not K2. Nedan beskrivs koncernens säkringsstrategier samt de olika typer av säkringsredovisning som tillämpas uppdelat per riskkategori. För en beskrivning av redovisningsprinciperna för säkringsredovisning, se not K1.

KASSAFLÖDESSÄKRING

Ränterisk i ut- och upplåning till rörlig ränta

Syftet med denna säkringsstrategi är att minska osäkerheten i framtida in- och utbetalningar av räntor till följd av förändringar i rörliga räntor, och istället erhålla respektive betala en fast ränta som är känd vid ingången av säkringen. Den säkrade posten utgörs av mycket sannolika framtida in- och utbetalningar avseende ränterörlig utlåning till allmänheten respektive emitterade värdepapper med rörlig ränta. Den säkrade risken definieras som en rörlig referensränta i respektive valuta, vilken utgör en observerbar komponent i räntan. Säkringsinstrumenten utgörs av ränteswappar, i vilka fast ränta erhålls och rörlig ränta betalas respektive fast ränta betalas och rörlig ränta erhålls.

Valutakursrisk i upplåning

Säkringsstrategin syftar till att minska osäkerheten i framtida räntebetalningar till följd av förändringar i valutakurser och istället betala en ränta i den funktionella valutan, som är känd vid tidpunkten för ingången av säkringen. Den säkrade posten utgörs av mycket sannolika framtida räntebetalningar och återbetalningar av nominella belopp hänförliga till emitterade värdepapper i en annan valuta än den funktionella valutan. Den säkrade risken utgörs av risken för förändringar i dessa framtida betalningar till följd av förändringar i valutakurser mellan upplåningsvalutan och den funktionella valutan. Säkringsinstrumenten utgörs av valutarelaterade derivat.

Valutakursrisk i internlån till eller från utlandsverksamhet

Intentionen med denna säkringsstrategi är att minska risken för volatilitet hänförlig till valutakursrörelser avseende ett internlån, till eller från en utlandsverksamhet. Den säkrade posten utgörs av det nominella beloppet avseende ett internlån mellan koncernens finansavdelning och en utländsk verksamhet, utgiven i den funktionella valutan för den utländska verksamheten. Den säkrade risken utgörs av värdeförändringsrisken avseende ett internlån, till eller från en utlandsverksamhet, till följd av skillnader i valutakurser mellan internlånets valuta och moderbolagets funktionella valuta, svenska kronor. Säkringsinstrumenten utgörs av valutarelaterade derivat.

Effektivitetsmätning

Effektiviteten testas vid ingången av säkringsrelationen samt löpande kvartalsvis. Säkringarnas effektivitet testas såväl prospektivt som retrospektivt. I de fall villkoren avseende den säkrade risken och säkringsinstrumentet inte överensstämmer fullständigt tillämpas regressionsanalys. Med fullständigt menas att kassaflöden och diskonteringsfaktorer i var tid är identiska. Vid mätning av effektivitet representeras den säkrade risken av ett så kallat hypotetiskt derivat (PEH), vilket ska matcha de kritiska villkoren i den säkrade posten. Det verkliga värdet avseende det hypotetiska derivatet (PEH) är noll vid ingången av säkringsrelationen. Vid effektivitetsmätning jämförs förändringen i verkligt värde avseende det hypotetiska derivatet (PEH) med derivatets förändring i verkligt värde.

Kriterier vid effektivitetsmätning

För att kvalificera för säkringsredovisning ska kvoten mellan förändringen i verkligt värde avseende den säkrade risken i den säkrade posten, vilken representeras av det hypotetiska derivatet (PEH), och derivatet vara inom intervallet 80–125 procent. I de fall detta kontrolleras genom regressionsanalys ska följande kriterier vara uppfyllda för att bestämma ett effektivt säkringsförhållande:

- Linjens lutning ska vara inom intervallet 0,8 <b <1,25 och
- R2 ska vara > 0,96.

Ineffektivitet

Ineffektiviteten beräknas genom att jämföra förändringen i verkligt värde avseende den säkrade risken i den säkrade posten, vilken representeras av det hypotetiska derivatet (PEH), med derivatets förändring i verkligt värde. Ineffektivitet föreligger om derivatets förändring i verkligt värde överstiger värdeförändringen för det hypotetiska derivatet (PEH) i absoluta belopp.

De huvudsakliga förklaringarna till ineffektivitet i dessa säkringsrelationer är skillnader i marknadsräntor och valutakurser mellan tidpunkten för ingången av säkringsrelationen och affärstidpunkten för derivatet. Ineffektiviteten förklaras också av förändringar i verkligt värde hänförligt till vissa räntekomponenter i derivatet som inte ingår i den säkrade risken.

Säkringsinstrument i kassaflödessäkring	2019			2018		
mkr	Upp till 1 år	1-5 år	Över 5 år	Upp till 1 år	1-5 år	Över 5 år
Ränterisk						
Ränteswappar betalar fast ränta och erhåller rörlig ränta						
Nominellt belopp	13 649	73 337	17 886	22 474	68 483	14 910
Genomsnittlig fast ränta %	0,91	0,56	0,90	0,56	0,88	1,02
Ränteswappar betalar rörlig ränta och erhåller fast ränta						
Nominellt belopp	78 737	309 248	39 596	100 413	350 629	57 189
Genomsnittlig fast ränta %	2,50	1,94	1,15	2,36	2,11	1,07
Valutakursrisk						
Valutarelaterade derivat EUR/SEK						
Nominellt belopp	9 620	67 575	24 513	14 844	56 060	18 838
Genomsnittlig valutakurs EUR/SEK	0,1130	0,1040	0,0960	0,1118	0,1079	0,0972
Valutarelaterade derivat EUR/NOK						
Nominellt belopp	4 741	36 400	-	-	40 184	-
Genomsnittlig valutakurs EUR/NOK	0,1200	0,1200	-	-	0,1172	-
Valutarelaterade derivat GBP/SEK						
Nominellt belopp	-	7 562	-	-	7 274	-
Genomsnittlig valutakurs GBP/SEK	-	0,0900	-	-	0,0907	-
Valutarelaterade derivat USD/GBP						
Nominellt belopp	11 599	19 410	932	6 012	29 252	879
Genomsnittlig valutakurs USD/GBP	1,4300	1,3600	1,3200	1,6033	1,3913	1,3157
Valutarelaterade derivat USD/NOK						
Nominellt belopp	19 402	25 572	337	16 220	43 356	368
Genomsnittlig valutakurs USD/NOK	0,1300	0,1300	0,1300	0,1561	0,1289	0,1326
Valutarelaterade derivat USD/SEK						
Nominellt belopp	13 164	23 524	-	32 527	35 891	-
Genomsnittlig valutakurs USD/SEK	0,1300	0,1100	-	0,1278	0,1169	-
Valutarelaterade derivat AUD/USD						
Nominellt belopp	-	9 301	-	4 740	8 949	796
Genomsnittlig valutakurs AUD/USD	-	1,3800	-	1,0819	1,3823	1,3928
Valutarelaterade derivat övriga valutapar						
Nominellt belopp	13 351	21 969	2 204	15 338	39 155	12 125
Summa	**164 263**	**593 898**	**85 468**	**212 568**	**679 233**	**105 105**

K22 Forts

Säkringsinstrument samt ineffektivitet i kassaflödessäkring 2019 mkr	Nominellt belopp säkrings-instrument	Redovisat värde säkringsinstrument		Förändring i verkligt värde som använts för att beräkna ineffektivitet	Värdeförändring avseende säkrings-instrumenten som redovisas i övrigt totalresultat	Ineffektivitet som redovisas i resultaträkningen	Omklassificerat från säkrings-reserven till resultaträkningen
		Tillgångar	Skulder				
Ränterisk							
Ränteswappar betalar fast ränta och erhåller rörlig ränta	104 872	131	1 813	-861	-864	3	-
Ränteswappar betalar rörlig ränta och erhåller fast ränta	427 581	12 973	161	4 006	4 010	-4	17
Valutakursrisk[1]							
Valutarelaterade derivat EUR/SEK	101 708	7 556	424	-42	-42	-	-
Valutarelaterade derivat EUR/DKK	3 653	4	-	16	16	-	-
Valutarelaterade derivat EUR/GBP	12 915	735	122	147	147	-	-
Valutarelaterade derivat EUR/NOK	41 141	4 309	-	60	57	3	-
Valutarelaterade derivat GBP/SEK	7 562	782	-	17	17	-	-
Valutarelaterade derivat USD/GBP	31 941	1 715	169	-79	-74	-5	-
Valutarelaterade derivat USD/NOK	45 311	4 682	-	0	0	-	-
Valutarelaterade derivat USD/SEK	36 688	3 383	-	-39	-39	-	-
Valutarelaterade derivat AUD/USD	9 301	22	265	77	77	-	-2
Valutarelaterade derivat övriga valutapar	20 956	1 724	183	452	458	-6	7
Summa	**843 629**	**38 016**	**3 137**	**3 754**	**3 763**	**-9**	**22**

Säkringsinstrument samt ineffektivitet i kassaflödessäkring 2018 mkr	Nominellt belopp säkrings-instrument	Redovisat värde säkringsinstrument		Förändring i verkligt värde som använts för att beräkna ineffektivitet	Värdeförändring avseende säkrings-instrumenten som redovisas i övrigt totalresultat	Ineffektivitet som redovisas i resultaträkningen	Omklassificerat från säkrings-reserven till resultaträkningen
		Tillgångar	Skulder				
Ränterisk							
Ränteswappar betalar fast ränta och erhåller rörlig ränta	105 867	586	930	125	123	2	-
Ränteswappar betalar rörlig ränta och erhåller fast ränta	508 231	12 006	2 451	-662	-659	-3	-
Valutakursrisk[1]							
Valutarelaterade derivat EUR/SEK	89 742	7 742	48	-74	-74	-	-
Valutarelaterade derivat EUR/DKK	3 796	4	12	46	46	-	-
Valutarelaterade derivat EUR/GBP	12 331	1 333	-	75	75	-	-
Valutarelaterade derivat EUR/NOK	40 184	4 625	-	-53	-44	-9	-
Valutarelaterade derivat GBP/SEK	7 274	188	-	-36	-36	-	-
Valutarelaterade derivat USD/GBP	36 143	4 007	-	240	246	-6	-
Valutarelaterade derivat USD/NOK	59 944	8 922	-	320	320	-	-
Valutarelaterade derivat USD/SEK	68 418	6 296	14	257	257	-	-
Valutarelaterade derivat AUD/USD	14 485	-	1 549	-22	-22	-	-
Valutarelaterade derivat övriga valutapar	50 491	4 491	831	512	536	-24	-
Summa	**996 906**	**50 200**	**5 835**	**728**	**768**	**-40**	**-**

[1] Vid analys utifrån ett säkringsredovisningssyfte beaktas omvandlingen till moderbolagets funktionella valuta, svenska kronor, genom att nominella derivatben imputeras i säkringsrelationerna. De imputerade derivatbenen är inte inkluderade i de nominella volymerna i tabellerna ovan.
Redovisat värde avseende säkringsinstrument ingår i posten Derivatinstrument i balansräkningen.
Ineffektivitet som redovisas i resultaträkningen ingår i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.
Omklassificerat till resultaträkningen ingår i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner och avser kassaflödessäkring som är avslutad i förtid.

Säkrade poster i kassaflödessäkring mkr	2019			2018		
	Förändring i värde som använts för att beräkna ineffektivitet	Säkrings-reserv	Belopp som kvarstår i säkringsreserven från säkrings-förhållanden där säkringsredovisning inte längre tillämpas	Förändring i värde som använts för att beräkna ineffektivitet	Säkrings-reserv	Belopp som kvarstår i säkringsreserven från säkrings-förhållanden där säkringsredovisning inte längre tillämpas
Ränterisk						
Emitterade värdepapper till rörlig ränta	864	-1 544	-	-123	-477	-
Utlåning till allmänheten till rörlig ränta	-4 010	7 769	1 492	659	3 601	-
Valutakursrisk						
Emitterade värdepapper EUR samt internlån DKK, GBP och NOK	-294	-867	-	-202	-1 080	-
Emitterade värdepapper USD samt internlån DKK, EUR, GBP och NOK	62	82	121	-842	207	-
Emitterade värdepapper samt internlån övriga valutor	-385	-93	19	-260	-645	-
Summa	**-3 763**	**5 347**	**1 632**	**-768**	**1 606**	**-**

SÄKRING AV VERKLIGT VÄRDE

Ränterisk i ut- och upplåning till fast ränta

Syftet med denna säkringsstrategi är att minska risken för förändringar i verkligt värde avseende ut- och upplåning till fast ränta, till följd av förändringar i marknadsräntor. Den säkrade risken definieras som referensräntan i respektive valuta, vilken utgör en observerbar komponent i räntan. De säkrade posterna utgörs av utlåning till allmänheten till fast ränta och emitterade värdepapper till fast ränta. Säkringsinstrumenten utgörs av ränteswappar, i vilka fast ränta betalas och rörlig ränta erhålls respektive ränteswappar i vilka fast ränta erhålls och rörlig ränta betalas.

Effektivitetsmätning

Säkringarnas effektivitet mäts genom att jämföra förändringen i verkligt värde avseende den säkrade risken i ut- och upplåning med räntes-wapparnas värdeförändring. Effektivitetsmätningen utförs, såväl prospektivt som retrospektivt, genom regressionsanalys. Effektiviteten testas vid ingången av säkringsrelationen samt löpande kvartalsvis. De kriterier som ska vara uppfyllda för att kvalificera för säkringsredovisning är desamma som beskrivs ovan i avsnittet om kassaflödessäkring.

K22 Forts

Säkringsinstrument i säkring av verkligt värde	2019			2018		
mkr	Upp till 1 år	1–5 år	Över 5 år	Upp till 1 år	1–5 år	Över 5 år
Ränterisk						
Ränteswappar betalar fast ränta och erhåller rörlig ränta						
Nominellt belopp	26 321	71 963	2 412	15 141	56 946	2 323
Genomsnittlig fast ränta %	0,00	0,07	0,53	-0,22	0,12	0,62
Ränteswappar betalar rörlig ränta och erhåller fast ränta						
Nominellt belopp	-	24 025	24 921	-	-	-
Genomsnittlig fast ränta %	-	1,60	0,79	-	-	-
Valutaränteswappar betalar rörlig ränta och erhåller fast ränta						
Nominellt belopp	-	580	919	-	-	-
Genomsnittlig fast ränta %	-	3,26	3,69	-	-	-

Säkringsinstrument samt ineffektivitet i säkring av verkligt värde 2019	Nominellt belopp	Redovisat värde säkringsinstrument		Förändring i verkligt värde som använts för att	Ineffektivitet som redovisas
mkr	säkringsinstrument	Tillgångar	Skulder	beräkna ineffektivitet	i resultaträkningen
Ränterisk					
Ränteswappar betalar fast ränta och erhåller rörlig ränta	100 696	219	355	82	5
Ränteswappar betalar rörlig ränta och erhåller fast ränta	48 946	1 739	232	-227	-51
Valutaränteswappar betalar rörlig ränta och erhåller fast ränta	1 499	166	-	-16	-3
Summa	**151 141**	**2 124**	**587**	**-161**	**-49**
Portföljsäkring av verkligt värde					
Ränterisk					
Ränteoptioner (cappar)	4 641	3	-	8	0

Säkringsinstrument samt ineffektivitet i säkring av verkligt värde 2018	Nominellt belopp	Redovisat värde säkringsinstrument		Förändring i verkligt värde som använts för att	Ineffektivitet som redovisas
mkr	säkringsinstrument	Tillgångar	Skulder	beräkna ineffektivitet	i resultaträkningen
Ränterisk					
Ränteswappar betalar fast ränta och erhåller rörlig ränta	74 410	25	241	-131	-4
Portföljsäkring av verkligt värde					
Ränterisk					
Ränteoptioner (cappar)	5 385	12	-	2	-1

Redovisat värde avseende säkringsinstrument ingår i posten Derivatinstrument i balansräkningen. Ineffektivitet som redovisas i resultaträkningen ingår i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Säkrade poster i säkring av verkligt värde 2019	Redovisat värde säkrad post		Ackumulerad justering till verkligt värde som ingår i det redovisade värdet för den säkrade posten		Förändring i värde som använts för att beräkna	Det upplupna beloppet för justeringar av säkring av verkligt värde som kvarstår i balansräkningen för säkrade poster som inte längre justeras
mkr	Tillgångar	Skulder	Tillgångar	Skulder	ineffektivitet	för förändringar i verkligt värde
Ränterisk						
Utlåning till allmänheten till fast ränta	101 432		114		-77	-
Emitterade värdepapper och efterställda skulder till fast ränta		50 545		-189	189	-
Summa	**101 432**	**50 545**	**114**	**-189**	**112**	
Portföljsäkring av verkligt värde						
Ränterisk						
Räntetak i utlåning till rörlig ränta	25				-8	

Säkrade poster i säkring av verkligt värde 2018	Redovisat värde säkrad post		Ackumulerad justering till verkligt värde som ingår i det redovisade värdet för den säkrade posten		Förändring i värde som använts för att beräkna	Det upplupna beloppet för justeringar av säkring av verkligt värde som kvarstår i balansräkningen för säkrade poster som inte längre justeras
mkr	Tillgångar	Skulder	Tillgångar	Skulder	ineffektivitet	för förändringar i verkligt värde
Ränterisk						
Utlåning till allmänheten till fast ränta	74 652		191		127	-
Portföljsäkring av verkligt värde						
Ränterisk						
Räntetak i utlåning till rörlig ränta	33				-3	-

Ineffektivitet

Ineffektivitet beräknas genom att jämföra förändringen i verkligt värde för ränteswappen med verkligt värde för den säkrade risken i ut- respektive upplåning från ingången av säkringen till periodens utgång.

Den huvudsakliga förklaringen till ineffektivitet i dessa säkringsrelationer är förändringar i verkligt värde med avseende på den rörliga räntan i ränteswappen, vilken ej motsvaras av en värdeförändring avseende den säkrade risken i ut- eller upplåningen.

PORTFÖLJSÄKRING AV VERKLIGT VÄRDE MED AVSEENDE PÅ RÄNTERISK I EN UTLÅNINGSPORTFÖLJ TILL RÖRLIG RÄNTA MED RÄNTETAK

Syftet med denna säkringsstrategi är att minska risken för förändringen i verkligt värde avseende utlåningsportföljer med tre månaders räntebindning, där låntagaren har ett räntetak. Den säkrade risken definieras som referensräntan i det avtalade räntetaket. Säkringsinstrumenten utgörs av ränteoptioner (cappar).

Den nominella utlåningsvolymen som säkras för en viss period fastställs kvartalsvis. Vid beräkning av effektivitet jämförs förändringen i verkligt värde under perioden avseende räntetak med ränteoptionernas (capparnas) förändring i verkligt värde. Kvoten ska vara inom intervallet 80–125 procent för att säkringen ska kvalificera för säkringsredovisning.

De huvudsakliga förklaringarna till ineffektivitet i dessa säkringsrelationer är avvikelser i löptid och ränta mellan räntetak i utlåning och

K22 Forts

cappar, eftersom volymen för respektive cap fastställs för en portfölj av utlåning med räntetak och inte för respektive lån.

För en specifikation av förändringen av säkringsreserven respektive omräkningsreserven, se Förändring i eget kapital Koncernen.

SÄKRING AV VALUTAKURSRISK I NETTOINVESTERING I UTLANDSVERKSAMHET

Syftet med säkringsstrategin är att reducera valutakursexponeringen avseende en nettoinvestering i en utlandsverksamhet. Den säkrade posten utgörs av det nominella beloppet avseende intern långfristig utlåning mellan koncernens finansavdelning och en utlandsverksamhet utgiven i den funktionella valutan för den utländska verksamheten. För att utgöra en del av en nettoinvestering i en utlandsverksamhet krävs att en återbetalning av den interna utlåningen varken är planerad eller trolig under en överskådlig framtid. Den säkrade risken utgörs av värdeförändringsrisken avseende en nettoinvestering i en utlandsverksamhet, till följd av förändringar i valutakursen mellan den utländska verksamhetens funktionella valuta och moderbolagets funktionella valuta, svenska kronor. Säkringsinstrumenten utgörs av valutarelaterade derivat. Det föreligger endast äldre säkringsrelationer, och banken ingår inga nya säkringsrelationer i denna säkringsstrategi.

Effektivitetsmätning

Vid effektivitetsmätning avseende säkring av en nettoinvestering i en utlandsverksamhet tillämpas motsvarande rutiner som vid effektivitetsmätning för kassaflödessäkringar, vilka beskrivs ovan i avsnittet om kassaflödessäkringar.

Ineffektivitet

Ineffektiviteten beräknas på motsvarande sätt som för kassaflödessäkringar, vilket beskrivs ovan i avsnittet om kassaflödessäkringar.

Den huvudsakliga förklaringen till ineffektivitet i dessa säkringsrelationer är skillnader i valutakurser mellan tidpunkten för ingången av säkringsrelationen och affärstidpunkten för derivatet.

BENCHMARKREFORMEN

Ändringar i IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering

Ändringar har genomförts som innebär temporära undantag från att tillämpa vissa specifika krav avseende säkringsredovisning för säkringsrelationer som direkt påverkas av Benchmarkreformen. De temporära undantagen syftar till att säkringsrelationer inte ska behöva brytas upp endast till följd av osäkerhet från benchmarkreformen. Se not K1 punkt 2.

Anpassningar till Benchmarkreformen

Det pågår ett omfattande arbete internationellt med framtagande av alternativa referensräntor, vilka utgörs av nästan riskfria räntor, så kallade RFR (Nearly Risk-free Rates). Inom EU pågår såväl en anpassning av nuvarande interbankräntor till att uppfylla kraven enligt Benchmarkförordningen ((EU) 2016/1011) som framtagande av alternativa RFR. Inom banken föreligger en koncernövergripande koordinering som har till syfte att säkerställa att samtliga enheter i koncernen utför förberedande arbeten inför en potentiell omställning till RFR. Arbetet omfattar identifiering av vilka produkter, kundavtal och IT-system som påverkas vid en implementering av RFR, samt vilka åtgärder som behöver vidtas. Vidare omfattas bland annat påverkan på redovisning, värdering av finansiella instrument och riskmätning vid en övergång till RFR.

Bedömning av säkringsrelationer som påverkas av Benchmarkreformen

De interbankräntor som bedöms vara väsentliga för banken är hemmamarknaderna och USD, vilka är Stibor, Euribor, GBP Libor, Nibor, Cibor och USD Libor.

Den brittiska tillsynsmyndigheten (Prudential Regulation Authority (PRA)) har beslutat att de inte kommer att tvinga någon bank att bidra till att fastställa GBP Libor efter 2021. GBP Libor ersätts sannolikt med SONIA (Reformed Sterling Overnight Index Average). Övergångsperioden för implementeringen är till och med 2021-12-31. Motsvarande gäller avseende USD Libor, vilken sannolikt ersätts med SOFR (Secured Overnight Financing Rate). Bankens bedömning är således att GBP Libor och USD Libor ej förväntas kvarstå som referensräntor efter 2021-12-31 och att det därmed föreligger en osäkerhet från Benchmarkreformen på säkringsrelationer som förfaller efter 2021-12-31, i vilka GBP Libor eller USD Libor har en direkt påverkan på säkrad post eller säkringsinstrument.

En reformerad Euribor är framtagen och godkänd som referensränta enligt Benchmarkförordningen. ESTER (Euro Short Term Rate) är beslutad att utgöra RFR i euro och publiceras från och med den 2 oktober 2019. Till och med 2021 publiceras ESTER parallellt med den nuvarande dagsutlåningsräntan EONIA. Med utgångspunkt från att en reformerad Euribor är godkänd, och fortsättningsvis kommer att publiceras, är bankens bedömning att det ej föreligger en osäkerhet från Benchmarkreformen på befintliga säkringsrelationer i vilka Euribor har en direkt påverkan på säkrad post eller säkringsinstrument.

Det finns inget beslut om att Stibor ska upphöra som referensränta. Det pågår ett arbete inom Bankföreningen med att ta fram en RFR. Målsättningen är att den nya referensräntan ska börja publiceras under 2020. Ingen myndighet har uttryckt krav på, eller önskemål om, att Stibor ska upphöra att gälla. Det föreligger i dagsläget således ingen plan för eller något krav på att Stibor ska upphöra. Stibor måste dock uppfylla de krav som ställs enligt Benchmarkförordningen och godkännas av Finansinspektionen. Ansökan ska lämnas före utgången av 2021, eftersom Stibor är en kritisk referensränta enligt Benchmarkförordningen. I nuläget är bankens bedömning att Stibor förväntas godkännas enligt Benchmarkförordningen och kvarstå som referensränta. Med anledning härav är bankens bedömning att det ej föreligger en osäkerhet till följd av benchmarkreformen i befintliga säkringsrelationer där Stibor har en direkt påverkan på säkrad post eller säkringsinstrument.

De övriga nordiska interbankräntorna, Nibor i Norge och Cibor i Danmark, är inte definierade som kritiska referensräntor och ska därmed uppfylla kraven enligt Benchmarkförordningen från och med den 1 januari 2020. Den danska tillsynsmyndigheten har godkänt Cibor enligt Benchmarkförordningen. I Norge krävs lagstiftning för att implementera Benchmarkförordningen, eftersom Norge inte är medlem i EU. Ansökan om att godkänna Nibor enligt Benchmarkförordningen har lämnats till tillsynsmyndigheten i Norge. Det pågår ett arbete med framtagande av RFR i såväl Norge som i Danmark. Bankens bedömning är att även Nibor förväntas godkännas enligt Benchmarkförordningen och kvarstå som referensränta. Med anledning härav är bankens bedömning att det ej föreligger en osäkerhet till följd av benchmarkreformen i befintliga säkringsrelationer där Nibor respektive Cibor har en direkt påverkan på säkrad post eller säkringsinstrument.

Med utgångspunkt från bedömningen ovan utgörs den säkrade risken, som direkt påverkas av osäkerheten till följd av benchmarkreformen, av den rörliga referensräntan i ut- och upplåning i GBP respektive USD. Vidare påverkas kassaflöden hänförliga till ut- och upplåning samt derivatinstrument som är baserade på GBP Libor respektive USD Libor. Osäkerheten till följd av Benchmarkreformen upphör för de säkrade posterna respektive säkringsinstrumenten när den nya räntan är fastställd och har införts i de enskilda kontrakten.

Säkringsinstrument som ingår i säkringsrelationer som påverkas av osäkerheten från benchmarkreformen 2019

mkr	Nominellt belopp
Ränteswappar GBP	38 355
Ränteswappar USD	30 352
Valutaränteswappar AUD/USD	5 991
Valutaränteswappar EUR/GBP	6 588
Valutaränteswappar GBP/SEK	7 562
Valutaränteswappar JPY/GBP	348
Valutaränteswappar USD/DKK	2 602
Valutaränteswappar USD/EUR	919
Valutaränteswappar USD/GBP	7 985
Valutaränteswappar USD/NOK	4 805
Valutaränteswappar USD/SEK	13 678
Summa	**119 185**

K23 Kvittning av finansiella instrument

2019 mkr	Derivat	Återköpsavtal samt utlåning av värdepapper	Totalt
Finansiella tillgångar som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	66 877	18 436	85 313
Kvittade belopp	-25 332	-5 816	-31 148
Redovisat värde i balansräkningen	**41 545**	**12 620**	**54 165**
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-12 023	-	-12 023
Mottagna finansiella säkerheter	-22 340	-12 620	-34 960
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	**-34 363**	**-12 620**	**-46 983**
Nettobelopp	**7 182**	**-**	**7 182**
Finansiella skulder som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	39 875	5 816	45 691
Kvittade belopp	-19 233	-5 816	-25 049
Redovisat värde i balansräkningen	**20 642**	**-**	**20 642**
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-12 023	-	-12 023
Ställda finansiella säkerheter	-5 179	-	-5 179
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	**-17 202**	**-**	**-17 202**
Nettobelopp	**3 440**	**-**	**3 440**

2018 mkr	Derivat	Återköpsavtal samt utlåning av värdepapper	Totalt
Finansiella tillgångar som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	79 091	20 041	99 132
Kvittade belopp	-21 050	-7 155	-28 205
Redovisat värde i balansräkningen	**58 041**	**12 886**	**70 927**
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-12 604	-	-12 604
Mottagna finansiella säkerheter	-38 698	-12 886	-51 584
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	**-51 302**	**-12 886**	**-64 188**
Nettobelopp	**6 739**	**-**	**6 739**
Finansiella skulder som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	35 180	7 155	42 335
Kvittade belopp	-17 820	-7 155	-24 975
Redovisat värde i balansräkningen	**17 360**	**-**	**17 360**
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-12 604	-	-12 604
Ställda finansiella säkerheter	-1 766	-	-1 766
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	**-14 370**	**-**	**-14 370**
Nettobelopp	**2 990**	**-**	**2 990**

Derivatinstrument kvittas i balansräkningen när det återspeglar bankens förväntade kassaflöden vid regleringen av två eller flera avtal. Återköpsavtal och omvända återköpsavtal mot centrala clearingmotparter kvittas i balansräkningen när det återspeglar bankens förväntade kassaflöden vid regleringen av två eller flera avtal. Det inträffar när banken har både en avtalsmässig rätt och avsikt att reglera avtalade kassaflöden netto. I det kvittade beloppet för derivattillgångar ingår kvittade kontantsäkerheter om 7 682 miljoner kronor (5 106) vilka härrör från balansräkningsposten In- och upplåning från -allmänheten. I det kvittade beloppet för derivatskulder ingår kvittade kontantsäkerheter om 1 583 miljoner kronor (1 877) vilka härrör från balansräkningsposten Utlåning till allmänheten.

Den kvarvarande motpartsrisken i derivat reduceras genom avtal om nettning vid betalningsinställelse, det vill säga nettning av positiva och negativa värden i alla derivattransaktioner med en och samma motpart i en konkurssituation. Banken har som policy att teckna nettningsavtal med alla bankmotparter. Nettningsavtalen kompletteras med avtal om ställande av säkerheter för nettoexponeringen. I huvudsak används kontanter som säkerhet, men även statspapper förekommer. Säkerheter för återköpsavtal samt in- och utlåning av värdepapper utgår i regel i form av kontanter eller andra värdepapper.

K24 Immateriella tillgångar

2019 mkr	Goodwill	Varumärken och andra rättigheter	Kund-kontrakt	Internt utvecklad programvara	Totalt 2019
Anskaffningsvärde vid ingången av året	6 922	192	818	3 765	11 697
Anskaffningsvärde på tillkommande immateriella tillgångar				1120	1 120
Avyttringar och utrangeringar				-55	-55
Valutaeffekt	85	7	29	24	145
Anskaffningsvärde vid utgången av året	**7 007**	**199**	**847**	**4 854**	**12 907**
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-	-119	-201	-922	-1 242
Avyttringar och utrangeringar	-			55	55
Årets avskrivningar	-	-27	-42	-380	-449
Årets nedskrivningar	-			-69	-69
Valutaeffekt	-	-5	-8	-4	-17
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	**-**	**-151**	**-251**	**-1320**	**-1 722**
Redovisat värde	**7 007**	**48**	**596**	**3 534**	**11 185**

Under 2019 har utvecklingskostnader uppgående till 1 610 mkr (1 740) kostnadsförts.

2018 mkr	Goodwill	Varumärken och andra rättigheter	Kund-kontrakt	Internt utvecklad programvara	Totalt 2018
Anskaffningsvärde vid ingången av året	6 798	185	790	3 040	10 813
Anskaffningsvärde på tillkommande immateriella tillgångar	-	-	-	786	786
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-	-67	-67
Valutaeffekt	124	7	28	6	165
Anskaffningsvärde vid utgången av året	**6 922**	**192**	**818**	**3 765**	**11 697**
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-	-85	-155	-712	-952
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-	67	67
Årets avskrivningar	-	-31	-41	-272	-344
Årets nedskrivningar	-	-	-	-4	-4
Valutaeffekt	-	-3	-5	-1	-9
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	**-**	**-119**	**-201**	**-922**	**-1 242**
Redovisat värde	**6 922**	**73**	**617**	**2 843**	**10 455**

	Goodwill		Immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod	
mkr	2019	2018	2019	2018
Handelsbanken Sverige	3 331	3 331	-	-
Handelsbanken Storbritannien	175	162	-	-
Handelsbanken Finland	18	18	-	-
Handelsbanken Danmark	2 608	2 558	-	-
Handelsbanken Norge	699	680	-	-
Handelsbanken Nederländerna	166	163	-	-
Handelsbanken Capital Markets	10	10	3	3
Summa	**7 007**	**6 922**	**3**	**3**

Nedskrivningsprövning av goodwill och immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod

Redovisad koncerngoodwill härrör till övervägande del från traditionell bankverksamhet på Handelsbankens hemmamarknader. Goodwill och immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod prövas för nedskrivning årligen i samband med årsbokslutet. Vid nedskrivningsprövningen beräknas nyttjandevärdet för de enheter till vilka goodwill fördelats ut genom diskontering av estimerade framtida kassaflöden samt slutvärde. I tabellen har goodwill fördelats ut på rörelsesegment.

Estimerade framtida kassaflöden bygger de första fem åren på prognoser för riskvägda volymer, intäkter, kostnader samt kreditförluster. Prognoserna baseras främst på en intern bedömning av den framtida intäkts- och kostnadsutvecklingen, konjunkturläge, förväntad ränteutveckling samt förväntade effekter av kommande regelverk. Efter den första femårsperioden görs en prognos baserad på ett antagande om långsiktig tillväxttakt. Antagandet om kassaflödestillväxt baseras på historisk real BNP-utveckling samt Riksbankens långsiktiga inflationsmål. Årets nedskrivningsprövning bygger på ett antagande om en långsiktig tillväxttakt på 2 procent (2). Den totala prognosperioden är 20 år. Som slutvärde används det prognostiserade substansvärdet för den prövade enheten. Estimerade kassaflöden har diskonterats med en ränta som baseras på riskfri ränta samt riskjustering motsvarande marknadens genomsnittliga avkastningskrav. Diskonteringsräntan uppgick vid årets nedskrivningsprövning till 5,2 procent (5,8) efter skatt. Motsvarande ränta före skatt uppgick till 7,7 procent (8,4).

Vid årets nedskrivningsprövning bedömdes skillnaden mellan återvinningsvärde och bokfört värde på goodwill vara betryggande. Det beräknade nyttjandevärdet på goodwill är känsligt för ett antal olika variabler som har betydelse för förväntade kassaflöden samt diskonteringsräntan. De variabler som har störst betydelse för beräkningen är antaganden om ränte- och konjunkturutveckling, framtida marginaler och kostnadseffektivitet. Ingen rimlig möjlig förändring av viktiga antaganden skulle påverka det redovisade värdet på goodwill.

K25 Fastigheter och inventarier

Fastigheter och inventarier mkr	2019	2018
Inventarier	1 015	823
Fastigheter	5 619	1 353
Egendom övertagen för skyddande av fordran	11	53
Summa	**6 645**	**2 229**

I posten Egendom övertagen för skyddande av fordran ingår fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde i enlighet med koncernens redovisningsprinciper för tillgångar som övertagits för skydd av fordran, se not K1. Det verkliga värdet på fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde uppgår till 11 mkr (53). Orealiserade värdeförändringar på dessa fastigheter har påverkat årets resultat med 0 mkr (0). Värdering av privatbostäder bygger i allt väsentligt på marknadsobservationer av jämförbara fastighetsköp på den aktuella orten. Värdering av kommersiella fastigheter bygger på diskontering av framtida kassaflöden och baseras på antaganden om bland annat hyresnivå, vakansgrad, drift- och underhållskostnader, direktavkastningskrav och kalkylränta. I värderingen tas även hänsyn till fastighetens skick, läge samt alternativanvändning. Banken har som princip att alltid använda en oberoende, godkänd värderingsman vid värdering av affärs- och kontorsfastigheter samt industrifastigheter. Värdering som enbart bygger på marknadsobservationer 8 mkr (43) klassificeras som nivå 2 i den värderingshierarki som beskrivs i not K1. Värdering som har ett väsentligt inslag av egna antaganden 2 mkr (10) klassificeras som nivå 3 i värderingshierarkin. Orealiserade värdeförändringar i nivå 3 avseende fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde har påverkat årets resultat med 0 mkr (0). Årets försäljning av fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde uppgår till 47 mkr (49) varav 2 mkr (1) var klassade som nivå 3 innan försäljningen. Nya fastigheter har tillkommit under året med 2 mkr (2) varav 2 mkr (0) klassats som nivå 3.

Inventarier mkr	2019	2018
Anskaffningsvärde vid ingången av året	2 242	2 135
Anskaffningsvärde på tillkommande under året	495	351
Avyttringar och utrangeringar	-548	-287
Valutaeffekt	45	43
Anskaffningsvärde vid utgången av året	**2 234**	**2 242**
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-1 419	-1 344
Årets avskrivningar enligt plan	-385	-329
Avyttringar och utrangeringar	536	281
Valutaeffekt	-17	-27
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	**-1 285**	**-1 419**
Redovisat värde	**949**	**823**
Redovisat värde nyttjanderätter	**66**	
Summa redovisat värde	**1 015**	**823**

Fastigheter mkr	2019	2018
Anskaffningsvärde vid ingången av året	2 360	2 313
Ny- och ombyggnation	63	63
Avyttringar och utrangeringar	-12	-25
Valutaeffekt	4	9
Anskaffningsvärde vid utgången av året	**2 415**	**2 360**
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-1 007	-971
Årets avskrivningar enligt plan	-40	-37
Avyttringar och utrangeringar	2	4
Valutaeffekt	-1	-3
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	**-1 046**	**-1 007**
Redovisat värde	**1 369**	**1 353**
Redovisat värde nyttjanderätter	**4 250**	
Summa redovisat värde	**5 619**	**1 353**

K26 Övriga tillgångar

mkr	2019	2018
Fondlikvidfordringar	3 050	10 500
Övrigt	3 117	6 380
Summa	**6 167**	**16 880**

K27 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

mkr	2019	2018
Upplupna intäkter	1 333	2 646
Förutbetalda kostnader	618	780
Summa	**1 951**	**3 426**

K28 Skulder till kreditinstitut

mkr	2019	2018
Skulder i svenska kronor		
Banker	28 251	43 174
Övriga kreditinstitut	9 759	10 169
Summa	**38 010**	**53 343**
Skulder i utländsk valuta		
Banker	109 827	140 680
Övriga kreditinstitut	152	59
Summa	**109 979**	**140 739**
Summa skulder till kreditinstitut	**147 989**	**194 082**
varav upplupna räntekostnader	*-73*	*204*

Medelvolymer mkr	2019	2018
Skulder till kreditinstitut i svenska kronor	52 775	69 225
Skulder till kreditinstitut i utländsk valuta	152 056	166 290
Summa	**204 831**	**235 515**
varav repor	*369*	*237*

K29 In- och upplåning från allmänheten

Inlåning från allmänheten mkr	2019	2018
Inlåning i svenska kronor		
Hushåll	376 314	351 519
Företag	250 866	221 077
Riksgälden	-	-
Summa	**627 180**	**572 596**
Inlåning i utländsk valuta		
Hushåll	142 227	120 959
Företag	306 425	269 152
Riksgälden	-	-
Summa	**448 652**	**390 111**
Summa inlåning från allmänheten	**1 075 832**	**962 707**

Upplåning från allmänheten mkr	2019	2018
Upplåning i svenska kronor	22 290	30 507
Upplåning i utländsk valuta	19 703	15 273
Summa upplåning från allmänheten	**41 993**	**45 780**
Summa in- och upplåning från allmänheten	**1 117 825**	**1 008 487**
varav upplupna räntekostnader	*521*	*780*
varav inom försäkringsrörelsen	*7 224*	*7 501*

Medelvolymer mkr	2019	2018
Inlåning från allmänheten		
Inlåning från allmänheten i svenska kronor	612 267	561 093
Inlåning från allmänheten i utländsk valuta	439 816	398 432
Summa	**1 052 083**	**959 525**
Upplåning från allmänheten		
Upplåning i svenska kronor	33 212	32 090
Upplåning i svenska kronor, försäkringsrörelsen	7 389	7 720
Upplåning i utländsk valuta	50 117	83 396
Summa	**90 718**	**123 206**
varav repor	*10 976*	*12 239*

K30 Skulder där kunden står värdeförändringsrisken

mkr	2019	2018
Fond- och depåförsäkringsskulder	169 601	132 077
Övriga fondskulder	5 387	4 225
Ej ägd andel av konsoliderade fonder	-	44
Summa	**174 988**	**136 346**

K31 Emitterade värdepapper

mkr	2019 Redovisat värde	2019 Nominellt belopp	2018 Redovisat värde	2018 Nominellt belopp
Certifikat				
Certifikat i svenska kronor	2 286	2 254	11 049	11 556
varav upplupet anskaffningsvärde	*1 480*	*1 480*	*10 009*	*10 000*
varav verkligt värde obligatoriskt	*806*	*774*	*1 040*	*1 556*
Certifikat i utländsk valuta	499 192	499 283	480 099	480 068
varav upplupet anskaffningsvärde	*496 745*	*496 889*	*478 889*	*478 871*
varav verkligt värde obligatoriskt	*2 447*	*2 394*	*1 210*	*1 197*
Summa	**501 478**	**501 537**	**491 148**	**491 624**
Obligationslån				
Obligationslån i svenska kronor	467 527	445 862	449 966	432 338
varav upplupet anskaffningsvärde	*467 527*	*445 862*	*449 966*	*432 338*
varav ingår i säkring av verkligt värde	*1 099*	*1 000*		
Obligationslån i utländsk valuta	415 956	415 336	453 533	452 605
varav upplupet anskaffningsvärde	*415 956*	*415 336*	*453 533*	*452 605*
varav ingår i säkring av verkligt värde	*42 824*	*43 276*		
Summa	**883 483**	**861 198**	**903 499**	**884 943**
Summa emitterade värdepapper	**1 384 961**	**1 362 735**	**1 394 647**	**1 376 567**
varav upplupna räntekostnader	*6 268*		*7 070*	

mkr	2019	2018
Emitterade värdepapper vid årets ingång	1 394 647	1 276 595
Emitterade	1 025 300	1 116 122
Återköpta	-35 146	-74 918
Förfallna	-1 014 860	-967 815
Valutaeffekter m m	15 020	44 663
Emitterade värdepapper vid årets utgång	**1 384 961**	**1 394 647**

Medelvolymer mkr	2019	2018
Svenska kronor	481 504	472 182
Utländsk valuta	955 401	913 966
Summa	**1 436 905**	**1 386 148**

K32 Korta positioner

mkr	2019	2018
Korta positioner värderade till verkligt värde		
Aktier	708	1 731
Räntebärande värdepapper	1 148	4 432
Summa	**1 856**	**6 163**
varav upplupna räntekostnader	*9*	*32*

Medelvolymer mkr	2019	2018
Svenska kronor	13 129	13 683
Utländsk valuta	520	530
Summa	**13 649**	**14 213**

K33 Försäkringsskulder

mkr	2019	2018
Skuld för sjukräntor	154	157
Skuld för livsfall	231	222
Skuld för andra oreglerade skador	140	128
Skuld för förinbetalda premier	53	35
Summa	**578**	**542**

K34 Skatter

Uppskjutna skattefordringar mkr	2019	2018
Säkringsinstrument	327	90
Immateriella tillgångar	1	3
Fastigheter och inventarier	19	13
Pensioner	202	930
Övrigt	144	8
Summa	**693**	**1 044**

Uppskjutna skatteskulder mkr	2019	2018
Utlåning till allmänheten[1]	3 745	4 792
Säkringsinstrument	1 386	671
Immateriella tillgångar	159	167
Fastigheter och inventarier	115	112
Pensioner	105	-
Övrigt	124	44
Summa	**5 634**	**5 786**
Netto uppskjutna skatteskulder	**4 941**	**4 742**

Förändring av uppskjutna skatter 2019 mkr	Ingående balans	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Valutaeffekt	Utgående balans
Utlåning till allmänheten[1]	4 792	-1 047	-	-	3 745
Säkringsinstrument	581	-	478	-	1 059
Immateriella tillgångar	164	-7	-	1	158
Fastigheter och inventarier	99	-3	-	-	96
Pensioner	-930	-78	910	1	-97
Övrigt	36	-56	-	-	-20
Summa	**4 742**	**-1 191**	**1 388**	**2**	**4 941**

Förändring av uppskjutna skatter 2018 mkr	Ingående balans	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Valutaeffekt	Utgående balans
Utlåning till allmänheten[1]	5 372	-717	-	137	4 792
Säkringsinstrument	626	-12	-33	-	581
Immateriella tillgångar	239	-59	1	-17	164
Fastigheter och inventarier	100	5	-6	-	99
Pensioner	39	17	-977	-9	-930
Övrigt	78	-34	3	-11	36
Summa	**6 454**	**-800**	**-1 012**	**100**	**4 742**

Redovisade skattekostnader i resultaträkningen mkr	2019	2018
Aktuell skatt		
Årets skattekostnad	-6 074	-5 444
Justering av skatt hänförlig till tidigare år	12	-12
Uppskjuten skatt		
Förändringar i temporära skillnader	1 191	508
Förändringar pga ändrad skattesats	-	292
Summa	**-4 871**	**-4 656**
Skatt beräknat som 21,4% (22) på årets resultat före skatt	**-4 664**	**-4 843**
Skillnad	**-207**	**187**
Skillnaden förklaras av skatteeffekt avseende följande poster		
Diverse ej avdragsgilla kostnader	-34	-62
Ej avdragsgill ränta på efterställda skulder	-263	-310
Annan skattesats i försäkringsrörelse	173	144
Ej skattepliktiga reavinster och utdelningar	23	214
Annan skattesats i utlandet	-132	-92
Omvärdering uppskjutna skatter pga ändrad skattesats	-	292
Övrigt	26	1
Summa	**-207**	**187**

[1] Varav leasing 3 745 mkr (4 792).

K35 Avsättningar

mkr	Avsättningar för förväntade kreditförluster på poster utanför balansräkningen[1]	Omstrukturerings-reserv[2]	Övriga avsättningar[3]	Summa 2019	Summa 2018
Avsättningar vid årets ingång	**142**	**-**	**80**	**222**	**254**
Avsatt under året		930	15	945	55
Ianspråktaget		-66	-42	-108	-27
Återfört			-17	-17	-6
Nettoförändring av förväntade kreditförluster	99			99	-54
Avsättningar vid årets utgång	**241**	**864**	**36**	**1 141**	**222**

[1] För ytterligare information, se not K10 och K42.
[2] Avsättning för omstrukturering avser främst kostnader som hänför sig till stängning av kontor utanför hemmamarknaderna, nedläggning av vissa produktområden samt hantering av övertalighet inom främst centrala enheter. Merparten av avsättningsbeloppet förväntas vara reglerat vid utgången av 2021. Som för alla reserver finns en osäkerhet kring tidpunkt och belopp, men denna förväntas minska allt eftersom planen exekveras.
[3] Under Övriga avsättningar redovisas de belopp som avsatts för reglering av de anspråk som riktats mot banken.

K36 Övriga skulder

mkr	2019	2018
Fondlikvidskulder	2 904	2 971
Leasingskuld	4 240	
Övrigt	6 894	10 013
Summa	**14 038**	**12 984**

K37 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

mkr	2019	2018
Upplupna kostnader	1 670	2 401
Förutbetalda intäkter	1 683	1 464
Summa	**3 353**	**3 865**

K38 Efterställda skulder

mkr	2019	2018
Förlagslån i svenska kronor	3 003	8 691
Förlagslån i utländsk valuta	32 543	42 394
Summa	**35 546**	**51 085**
varav upplupna räntekostnader	*932*	*1 193*

Medelvolymer mkr	2019	2018
Förlagslån i svenska kronor	5 625	8 758
Förlagslån i utländsk valuta	32 400	35 428
Summa	**38 025**	**44 186**

Specifikation, förlagslån **Emissionsår/förfall**	**Valuta**	**Ursprungligt nominellt belopp av respektive valuta**	**Räntesats, %**	**Utestående belopp**
I svenska kronor				
Svenska förlagslån[1]		6 179		3 003
Summa				**3 003**
I utländsk valuta				
2015/evigt[3]	USD	1 200	5,250	11 675
2018/tidsbunden[2]	EUR	750	1,250	7 904
2018/tidsbunden[2]	EUR	750	1,630	7 926
2019/evigt[3]	USD	500	6,250	5 038
Summa				**32 543**
Summa efterställda skulder				**35 546**

[1] För upplysningar avseende svenska förlagslån, se not K49.
[2] För ytterligare upplysning om förlagslån i EUR, se not K49.
[3] För ytterligare upplysning om förlagslån i USD, se not K49.

mkr	2019	2018
Förlagslån vid årets ingång	51 085	32 896
Emitterade	4 654	15 498
Återköpta	-3 179	0
Förfallna	-17 674	-
Valutaeffekter m m	660	2 691
Förlagslån vid årets utgång	**35 546**	**51 085**

K39 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder

2019	Verkligt värde via resultaträkningen						
mkr	Obligatoriskt	Verkligt värde-optionen	Derivat identifierat som säkringsinstrument	Verkligt värde via övrigt totalresultat	Upplupet anskaffnings-värde	Summa redovisat värde	Verkligt värde
Tillgångar							
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker					327 958	327 958	327 958
Övrig utlåning till centralbanker					19 547	19 547	19 547
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	3 001	98 959		403	1 024	103 387	103 387
Utlåning till övriga kreditinstitut					17 939	17 939	17 940
Utlåning till allmänheten					2 292 603	2 292 603	2 301 479
Värdeförändring på räntesäkrad post i portföljsäkring					25	25	
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	8 642	29 045		4 953		42 640	42 640
Aktier och andelar	19 087			2 303		21 390	21 390
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	174 926				62	174 988	174 988
Derivatinstrument	8 882		32 663			41 545	41 545
Övriga tillgångar	10				6 157	6 167	6 167
Summa	**214 548**	**128 004**	**32 663**	**7 659**	**2 665 315**	**3 048 189**	**3 057 041**
Andelar i intresseföretag						285	
Icke finansiella tillgångar						21 193	
Summa tillgångar						**3 069 667**	
Skulder							
Skulder till kreditinstitut					147 989	147 989	148 322
In- och upplåning från allmänheten					1 117 825	1 117 825	1 117 732
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		174 926			62	174 988	174 988
Emitterade värdepapper	3 253				1 381 708	1 384 961	1 395 070
Derivatinstrument	18 985		1 657			20 642	20 642
Korta positioner	1 856					1 856	1 856
Övriga skulder	11				14 027	14 038	14 038
Efterställda skulder					35 546	35 546	35 825
Summa	**24 105**	**174 926**	**1 657**		**2 697 157**	**2 897 845**	**2 908 473**
Icke finansiella skulder						11 990	
Summa skulder						**2 909 835**	

2018	Verkligt värde via resultaträkningen						
mkr	Obligatoriskt	Verkligt värde-optionen	Derivat identifierat som säkringsinstrument	Verkligt värde via övrigt totalresultat	Upplupet anskaffnings-värde	Summa redovisat värde	Verkligt värde
Tillgångar							
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker					317 217	317 217	317 217
Övrig utlåning till centralbanker					33 557	33 557	33 557
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	2 567	118 457		405	831	122 260	122 260
Utlåning till övriga kreditinstitut					22 137	22 137	22 072
Utlåning till allmänheten					2 189 092	2 189 092	2 199 205
Värdeförändring på räntesäkrad posti portföljsäkring					33	33	
Obligationer och andraräntebärande värdepapper	8 748	36 608		5 373		50 729	50 729
Aktier och andelar	11 981			1 840		13 821	13 821
Tillgångar där kunden stårvärdeförändringsrisken	136 287				59	136 346	136 346
Derivatinstrument	12 547		45 494			58 041	58 041
Övriga tillgångar	19				16 861	16 880	16 880
Summa	**172 149**	**155 065**	**45 494**	**7 618**	**2 579 787**	**2 960 113**	**2 970 128**
Andelar i intresseföretag						259	
Icke finansiella tillgångar						17 802	
Summa tillgångar						**2 978 174**	
Skulder							
Skulder till kreditinstitut					194 082	194 082	196 447
In- och upplåning från allmänheten					1 008 487	1 008 487	1 008 562
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		136 287			59	136 346	136 346
Emitterade värdepapper	2 250				1 392 397	1 394 647	1 403 560
Derivatinstrument	13 155		4 205			17 360	17 360
Korta positioner	6 163					6 163	6 163
Övriga skulder	20				12 964	12 984	12 984
Efterställda skulder					51 085	51 085	51 081
Summa	**21 588**	**136 287**	**4 205**		**2 659 074**	**2 821 154**	**2 832 503**
Icke finansiella skulder						14 759	
Summa skulder						**2 835 913**	

K40 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde

Finansiella instrument värderade till verkligt värde 2019

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m				
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	1 452	1 549	-	3 001
Verkligt värde via resultaträkningen, verkligt värdeoptionen	98 959	-	-	98 959
Verkligt värde via övrigt totalresultat	403	-	-	403
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	4 636	4 006	-	8 642
Verkligt värde via resultaträkningen, verkligt värdeoptionen	29 045	-	-	29 045
Verkligt värde via övrigt totalresultat	4 740	213	-	4 953
Aktier och andelar				
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	17 705	1 326	56	19 087
Verkligt värde via övrigt totalresultat	711	340	1 252	2 303
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	173 609	824	493	174 926
Derivatinstrument	402	41 074	69	41 545
Summa	**331 663**	**49 331**	**1 870**	**382 864**
Skulder				
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	173 609	824	493	174 926
Emitterade värdepapper	-	3 253	-	3 253
Derivatinstrument	489	20 083	70	20 642
Korta positioner	1 708	148	-	1 856
Summa	**175 806**	**24 308**	**563**	**200 677**

Finansiella instrument värderade till verkligt värde 2018

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m				
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	2 507	60	-	2 567
Verkligt värde via resultaträkningen, verkligt värdeoptionen	116 426	2 031	-	118 457
Verkligt värde via övrigt totalresultat	405	-	-	405
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	8 154	594	-	8 748
Verkligt värde via resultaträkningen, verkligt värdeoptionen	35 275	1 333	-	36 608
Verkligt värde via övrigt totalresultat	5 373	-	-	5 373
Aktier och andelar				
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	10 117	1 786	78	11 981
Verkligt värde via övrigt totalresultat	545	238	1 057	1 840
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	134 715	1 088	484	136 287
Derivatinstrument	421	57 796	-176	58 041
Summa	**313 938**	**64 926**	**1 443**	**380 307**
Skulder				
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	134 715	1 088	484	136 287
Emitterade värdepapper	-	2 250	-	2 250
Derivatinstrument	501	17 035	-176	17 360
Korta positioner	6 060	103	-	6 163
Summa	**141 276**	**20 476**	**308**	**162 060**

K40 Forts

Värderingshierarkin

Finansiella instrument värderade till verkligt värde har i tabellerna kategoriserats med avseende på hur de värderats och graden av transparens kring marknadsdata som använts vid värderingen. Kategoriseringen framgår som nivå 1–3 i tabellerna. Finansiella instrument som värderas till ett direkt och likvitt marknadspris kategoriseras som nivå 1. Dessa finansiella instrument består främst av statspapper och andra räntebärande värdepapper som handlas aktivt, noterade aktier samt korta positioner i motsvarande tillgångar. I nivå 1 ingår även merparten av de fondandelar och andra tillgångar som är kopplade till fondförsäkringskontrakt och liknande avtal samt motsvarande skulder. Finansiella instrument som värderas med värderingsmodeller som i allt väsentligt bygger på marknadsdata kategoriseras som nivå 2. I nivå 2 ingår främst räntebärande värdepapper samt ränte- och valutarelaterade derivat. Finansiella instrument vars värdering i väsentlig utsträckning påverkas av indata som inte går att verifiera med externa marknadsuppgifter kategoriseras som nivå 3. I nivå 3 ingår onoterade aktier, vissa innehav i riskkapitalfonder samt vissa derivat.

Som grund för indelningen ligger den värderingsmetod som använts på balansdagen. Om kategorin för ett specifikt instrument har förändrats i jämförelse med föregående balansdag (2018-12-31) har instrumentet flyttats mellan nivåerna i tabellen. Under räkenskapsåret har vissa volymer flyttats mellan nivå 1 och nivå 2 till följd av en ny bedömning av marknadsaktiviteten. På tillgångssidan har räntebärande värdepapper till ett värde av 213 miljoner kronor, tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken till ett värde av 153 miljoner kronor och aktier till ett värde av 149 miljoner kronor flyttats från nivå 1 till nivå 2. Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken till ett värde av 29 miljoner kronor och aktier till ett värde av 2 miljoner kronor har flyttats från nivå 2 till nivå 1. På skuldsidan har derivat till ett värde av 55 miljoner kronor flyttats från nivå 1 till nivå 2. Årets förändringar av innehav i nivå 3 redovisas i en separat tabell, se nedan.

Innehav i nivå 3 består främst av onoterade aktier. Koncernens innehav av onoterade aktier består till övervägande del av andelar i företag som utför stödjande verksamhet för banken. Det kan exempelvis röra sig om andelar i clearingorganisationer och infrastruktursamarbeten på Handelsbankens hemmamarknader. Sådana innehav värderas i regel till bankens andel av substansvärdet i bolaget, alternativt till det pris till vilket den senaste transaktionen genomfördes. Onoterade aktier är i allt väsentligt klassificerade till verkligt värde via övrigt totalresultat. Värdeförändringar på dessa innehav redovisas därmed i övrigt totalresultat.

Vissa innehav i riskkapitalfonder kategoriseras som nivå 3. De värderas med värderingsmodeller som huvudsakligen bygger på relativvärdering av jämförbara noterade företag i samma bransch. Det resultatmått som jämförelsen bygger på justeras för faktorer som stör jämförelsen mellan investeringen och jämförelsebolaget. Därefter beräknas värdet på basis av vinstmultiplar, exempelvis P/E-tal. Merparten av dessa innehav utgör placeringstillgångar i koncernens försäkringsrörelse. Värdeförändringar på placeringstillgångarna ingår i underlaget för beräkning av avkastningsdelning i försäkringsrörelsen och redovisas därmed inte direkt i resultaträkningen.

Vidare kategoriseras derivatkomponenten i vissa av bankens emitterade strukturerade obligationer och dess tillhörande säkrande derivat i nivå 3. För dessa derivat har interna antaganden väsentlig påverkan för beräkningen av det verkliga värdet. Säkrande derivat i nivå 3 är handlade under CSA-avtal, där marknadsvärdena stäms av och säkerställs på daglig basis med bankens motparter.

Årets realiserade värdeförändringar på finansiella instrument i nivå 3 uppgår till 30 miljoner kronor (27). Hela beloppet ingår i underlaget för beräkning av avkastningsdelning i försäkringsrörelsen.

Förändring av innehav i finansiella instrument i nivå 3 2019 mkr	**Aktier och andelar**	**Derivat-tillgångar**	**Derivat-skulder**	**Utlåning till allmänheten**	**Tillgångar där kunden står värde-förändringsrisken**	**Skulder där kunden står värde-förändringsrisken**
Redovisat värde vid årets ingång	**1 135**	**-176**	**176**	**-**	**484**	**-484**
Nyanskaffningar	74	-	1	-	-	-
Återköp/avyttrat	-33	2	-	-	-	-
Förfallet	-	-	-	-	-	-
Orealiserad värdeförändring i resultaträkningen	-17	-13	10	-	9	-9
Orealiserad värdeförändring i övrigt totalresultat	149	-	-	-	-	-
Förändringar i metod	-	352	-352	-	-	-
Förflyttning från nivå 1 eller 2	-	4	-4	-	-	-
Förflyttning till nivå 1 eller 2	-	-100	99	-	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	**1 308**	**69**	**-70**	**-**	**493**	**-493**

Förändring av innehav i finansiella instrument i nivå 3 2018 mkr	**Aktier och andelar**	**Derivat-tillgångar**	**Derivat-skulder**	**Utlåning till allmänheten**	**Tillgångar där kunden står värde-förändringsrisken**	**Skulder där kunden står värde-förändringsrisken**
Redovisat värde per 2017-12-31	1 246	-87	88	13	464	-464
Effekt av övergång till IFRS 9	-	-	-	-13	-	-
Redovisat värde vid årets ingång	**1 246**	**-87**	**88**	**-**	**464**	**-464**
Nyanskaffningar	24	-20	14	-	-	-
Återköp/avyttrat	-33	10	4	-	-	-
Förfallet	-	-	-	-	-	-
Orealiserad värdeförändring i resultaträkningen	6	-107	100	-	20	-20
Orealiserad värdeförändring i övrigt totalresultat	-108	-	-	-	-	-
Förflyttning från nivå 1 eller 2	-	-3	3	-	-	-
Förflyttning till nivå 1 eller 2	-	31	-33	-	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	**1 135**	**-176**	**176**	**-**	**484**	**-484**

K40 Forts

Skillnader mellan transaktionspris och det värde som räknas fram med hjälp av en värderingsmodell

Som framgår av redovisningsprinciperna i not K1 periodiseras väsentliga positiva skillnader mellan det värde som räknats fram vid det första redovisningstillfället och transaktionspriset (så kallat dag 1-resultat) vid modellvärdering av derivat. Principen innebär att en periodiserings-effekt om 154 miljoner kronor (158) redovisats i nettoresultat av finansiella transaktioner under året. Vid utgången av året uppgick sammanlagda ännu ej resultatförda dag 1-resultat till 630 miljoner kronor (602).

Principer för upplysningar om verkligt värde på finansiella instrument som redovisas till upplupet anskaffningsvärde

Upplysningar om verkligt värde på finansiella instrument som redovisas till upplupet anskaffningsvärde lämnas i not K39 och i tabellen nedan. Dessa instrument består i allt väsentligt av utlåning samt in- och upplåning. För betalningsmedel samt kortfristiga fordringar och skulder har det redovisade värdet bedömts vara en godtagbar estimering av det verkliga värdet. Fordringar och skulder med förfallodag alternativt tidpunkt för nästkommande ränteomsättning som infaller inom 30 dagar, har definierats som kortfristiga.

Värderingen av utlåning till fast ränta baseras på aktuell marknadsränta med justering för antagande om marknadsmässig kredit- och likviditetsriskpremie. Premien har antagits vara lika med genomsnittlig marginal för nyutlåning vid mättidpunkten. Räntebärande värdepapper har värderats till aktuellt marknadspris i den mån ett sådant funnits tillgängligt. Upplåning samt räntebärande värdepapper för vilka marknadsprisinformation inte funnits har värderats med en värderingsmodell som bygger på marknadsdata i form av priser eller räntor för liknande instrument.

I tabellen har den värdering som ligger till grund för uppgifterna om verkligt värde på finansiella instrument som redovisas till upplupet anskaffningsvärde kategoriserats i den värderingshierarki som beskrivits ovan. Betalningsmedel samt inlåning har likställts med kontanter och kategoriserats som nivå 1. I nivå 1 redovisas även räntebärande värdepapper (tillgångar och skulder) för vilka det finns ett aktuellt marknadspris. Utlåning för vilken antagandet om kredit- och likviditetspremie väsentligt påverkat upplysningen om verkligt värde har kategoriserats som nivå 3. Övriga instrument är kategoriserade som nivå 2.

Verkligt värde på finansiella instrument redovisade till upplupet anskaffningsvärde 2019

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	327 958	-	-	327 958
Övrig utlåning till centralbanker	19 359	188	-	19 547
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	549	475	-	1 024
Utlåning till övriga kreditinstitut	5 643	12 239	58	17 940
Utlåning till allmänheten	4 871	121 759	2 174 849	2 301 479
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	-	62	-	62
Summa	**358 380**	**134 723**	**2 174 907**	**2 668 010**
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	47 519	100 803	-	148 322
In- och upplåning från allmänheten	1 087 501	30 231	-	1 117 732
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	-	62	-	62
Emitterade värdepapper	840 701	551 116	-	1 391 817
Efterställda skulder	-	35 825	-	35 825
Summa	**1 975 721**	**718 037**	**-**	**2 693 758**

Verkligt värde på finansiella instrument redovisade till upplupet anskaffningsvärde 2018

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	317 217	-	-	317 217
Övrig utlåning till centralbanker	23 422	10 135	-	33 557
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	557	274	-	831
Utlåning till övriga kreditinstitut	6 939	11 108	4 025	22 072
Utlåning till allmänheten	300	16 159	2 182 746	2 199 205
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	-	59	-	59
Summa	**348 435**	**37 735**	**2 186 771**	**2 572 941**
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	67 750	128 697	-	196 447
In- och upplåning från allmänheten	985 441	23 121	-	1 008 562
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	-	59	-	59
Emitterade värdepapper	903 353	497 957	-	1 401 310
Efterställda skulder	-	51 081	-	51 081
Summa	**1 956 544**	**700 915**	**-**	**2 657 459**

K41 Ställda och mottagna säkerheter samt överförda finansiella tillgångar

För egna skulder ställda säkerheter mkr	**2019**	**2018**
Kontanter	18 399	14 807
Statspapper och obligationer	7 526	41 829
Utlåning till allmänheten	670 012	651 155
Aktier	7 006	947
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	169 675	132 203
Övrigt	5 839	9 427
Summa	**878 457**	**850 368**
varav panter som fritt kan återkallas av banken	*38*	*27 056*

Övriga ställda säkerheter mkr	**2019**	**2018**
Kontanter	1 223	1 326
Statspapper och obligationer	41 761	40 632
Utlåning till allmänheten	-	-
Aktier	6 760	6 664
Övrigt	-	0
Summa	**49 744**	**48 622**
varav panter som fritt kan återkallas av banken	*39 110*	*38 919*

Med Övriga ställda säkerheter avses säkerheter som ställts för förpliktelser som ej redovisas i balansräkningen.

Ställda säkerheter

Ställda säkerheter är redovisade som tillgångar i balansräkningen. Ställda säkerheter i form av räntebärande värdepapper består i huvudsak av värdepapper som ställts som säkerhet i centralbanker och andra kreditinstitut, för betalningssystem, värdepappershandel och clearing samt värdepapper som sålts under bindande återköpsavtal (repor). Ställda säkerheter i form av aktier består av utlånade aktier och aktier i försäkringsrörelsen.

Utlåning till allmänheten som ställts som säkerhet utgörs till största delen av den registrerade säkerhetsmassan till förmån för innehavare av säkerställda obligationer emitterade av Stadshypotek. Säkerhetsmassan består av hypotekslån som lämnats mot pant i huvudsakligen småhus, fritidshus, flerbostadshus och bostadsrätter med belåningsgrad inom 75 procent av marknadsvärdet. I händelse av bolagets obestånd har innehavarna av de säkerställda obligationerna förmånsrätt enligt lagen om säkerställda obligationer och förmånsrättslagen i de pantförskrivna tillgångarna. Om tillgångarna i säkerhetsmassan vid tiden för ett konkursbeslut uppfyller de villkor som uppställts i lagen, ska de hållas åtskilda från konkursboets övriga tillgångar och skulder. Innehavarna av obligationerna erhåller då fortsatt kontraktsenliga betalningar enligt obligationsvillkoren fram till förfall.

Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken består i huvudsak av fondandelar under fondförsäkringsavtal i Handelsbanken Liv i vilka försäkringstagarna har förmånsrätt.

Mottagna säkerheter

Mottagna säkerheter redovisas inte i balansräkningen. Vid omvända återköpsavtal och aktielån mottas värdepapper som kan säljas eller pantsättas vidare till tredje part. Det verkliga värdet av mottagna värdepapper under omvända återköpsavtal och avtal om aktielån uppgick till 28 530 miljoner kronor (28 592) vid räkenskapsårets slut, varav säkerheter till ett värde av 8 761 miljoner kronor (8 034) sålts eller pantsatts vidare. Information om mottagna panter för utlåning och andra mottagna säkerheter framgår av not K2.

Överförda finansiella tillgångar redovisade i balansräkningen

Överförda finansiella tillgångar är redovisade som tillgångar i balansräkningen, men för dessa har rätten till framtida kassaflöden direkt eller indirekt överförts till en extern motpart. Merparten av de överförda finansiella tillgångar som redovisas i balansräkningen består av räntebärande värdepapper som sålts under bindande återköpsavtal samt utlånade aktier. I normalfallet regleras villkoren för bindande återköp och aktielån i ramavtal som ingåtts mellan banken och respektive motpart.

Bindande återköpsavtal innebär försäljning av ett värdepapper med förbindelse om återköp till ett fastställt pris vid en förutbestämd framtida tidpunkt. Säljaren av värdepappret är därmed fortsatt exponerad för risken för värdeförändringar under avtalets löptid. Sålda värdepapper under återköpsavtal kvarstår till marknadsvärde i balansräkningen under avtalets löptid. Mottagen köpeskilling redovisas som skuld till motparten. Enligt standardvillkoren i återköpsavtal övergår äganderätten till det sålda värdepappret helt från säljare till köpare, vilket innebär att köparen har rätt att vidaresälja, återpantsätta eller på annat sätt förfoga över de köpta värdepappren.

Enligt standardavtalen för aktielån kvarstår exponeringen för värdeförändring i den utlånade aktien hos långivaren. Utlånade aktier kvarstår därmed i balansräkningen under lånets löptid. Säkerheter för utlånade aktier utgår i regel i form av kontanter eller andra värdepapper. Mottagen kontantsäkerhet redovisas som skuld i balansräkningen. På samma sätt som för återköpsavtal innebär det standardavtal som används för aktielån att låntagaren under lånets löptid har rätt att vidaresälja, återpantsätta eller på annat sätt förfoga över de lånade aktierna.

Som övriga överförda finansiella tillgångar redovisas statspapper, obligationer och aktier som ställts som säkerhet för värdepappershandel, clearing med mera och där förfoganderätten över värdepappret övergått till mottagaren. Som överförda finansiella tillgångar redovisas även vissa tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken. Dessa tillgångar består av portföljer av finansiella instrument till vilka banken har formell äganderätt, men där de risker som är förknippade med tillgångarna liksom rätten till framtida kassaflöden överförts till en tredje part. Värderingen av dessa tillgångar speglar värderingen av den motsvarande skuldposten.

K41 Forts

Överförda finansiella tillgångar redovisade i balansräkningen	2019		2018	
mkr	Redovisat värde	Redovisat värde motsvarande skuld	Redovisat värde	Redovisat värde motsvarande skuld
Aktier, värdepappersutlåning	7 051	342[1]	7 115	486[1]
Aktier, övrigt	-	-	-	-
Statspapper och obligationer, repor	5 811	-	7 141	-
Statspapper och obligationer, övrigt	549	-	262	-
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	561	561	547	547
Summa	**13 972**	**903**	**15 065**	**1 033**

[1] Mottagen kontantsäkerhet.

K42 Eventualförpliktelser

mkr	2019	2018
Ansvarsförbindelser		
Garantiförbindelser, krediter	11 936	10 319
Garantiförbindelser, övriga	77 089	75 290
Oåterkalleliga remburser	4 301	4 680
Övrigt	1 860	2 650
Summa	**95 186**	**92 939**
varav föremål för nedskrivningsprövning	*95 186*	*92 939*
Åtaganden		
Kreditlöften	303 491	314 437
Outnyttjad del av beviljade räkningskrediter	120 947	123 744
Övrigt	15 229	20 591
Summa	**439 667**	**458 772**
varav föremål för nedskrivningsprövning	*313 990*	*335 115*
Summa eventualförpliktelser	**534 853**	**551 711**
Reservering för förväntade kreditförluster redovisad som avsättning, se not K35	241	142

Ansvarsförbindelser
Ansvarsförbindelserna består i huvudsak av olika typer av garantiförbindelser. Kreditgarantier ges till kunder för att garantera åtaganden i andra kredit- och pensionsinstitut. Övriga garantier utgörs främst av kommersiella garantier såsom anbudsgarantier, garantier avseende förskottsbetalningar, garantier under ansvarstiden och exportrelaterade garantier. Ansvarsförbindelser omfattar också outnyttjade oåterkalleliga importremburser och bekräftade exportremburser. Dessa transaktioner ingår i bankens tjänster och är till stöd för bankens kunder. I tabellen anges garantiernas nominella belopp.

Tvister
Bolag inom koncernen är föremål för krav i ett antal tvistemål som drivs i allmän domstol. Bedömningen är att tvistemålen i allt väsentligt kommer att utfalla till vår fördel. Tvistebeloppen bedöms inte kunna få en väsentlig inverkan på koncernens ställning eller resultat.

Bankens polska verksamhet har en portfölj av bolån, bokförd till strax under 400 mkr, som är utställda i schweizerfranc respektive euro. Det har visat sig finnas en generell osäkerhet i polsk rätt när det gäller tillämpningen av olika kreditvillkor som involverar utländsk valuta. Bindande prejudikat väntas i närtid från Polens högsta domstol. Nämnda rättsutveckling kan bli relevant även för bankens del och leda till att vissa avtalsvillkor i dess polska verksamhet inte kan tillämpas såsom avsett och att vissa kunder ska ersättas. Det är i nuläget inte praktiskt möjligt att uppskatta de eventuella finansiella effekterna på banken eller sannolikheten för olika utfall.

K43 Leasing

HANDELSBANKEN SOM LEASEGIVARE

Finansiella leasingavtal mkr	2019
Vinster och förluster vid försäljning	0
Finansiella intäkter från nettoinvesteringen	468
Variabla leasingavgifter	124
Summa	**592**

Fördelning av odiskonterade leasingfordringar på förfallotidpunkter samt nettoinvestering mkr	2019
Upp till 1 år	3 889
1 år till 2 år	5 107
2 år till 3 år	6 119
3 år till 4 år	3 874
4 år till 5 år	4 074
Över 5 år	5 018
Summa odiskonterade leasingfordringar	**28 081**
Ej intjänade finansiella intäkter	-466
Nettoinvestering	**27 615**

Uppgift om bruttoinvestering och nettoinvestering mkr	2018
Bruttoinvestering	32 486
Ej intjänade finansiella intäkter	-384
Nettoinvestering	32 102

Fördelning på förfallotidpunkter mkr	Inom 1 år	Mellan 1 och 5 år	Senare än 5 år	Summa
2018				
Fördelning av bruttoinvestering	5 052	15 847	11 588	**32 486**
Fördelning av nettoinvestering	5 026	15 616	11 460	**32 102**

Samtliga avtal där koncernen är leasegivare har definierats som finansiella leasingavtal. Sådana leasingavtal redovisas som utlåning i balansräkningen, initialt till ett belopp som motsvarar nettoinvesteringen. Förändringen mellan åren beror främst på minskade leasingvolymer (-4 mdkr), vilka huvudsakligen avser ett specifikt kundengagemang som avslutats 2019. Leasingobjekten består huvudsakligen av fordon och maskiner. Samtliga leasingavtal har garanterade restvärden. Vid utgången av året fanns i koncernen fyra leasingengagemang som vart och ett enskilt hade ett redovisat värde överstigande 1 mdkr.

K43 Forts

HANDELSBANKEN SOM LEASETAGARE

Poster i resultaträkningen mkr	2019
Räntekostnader leasingskulder	-75
Avskrivning nyttjanderätter	
Fastigheter	-708
Inventarier	-17
Summa	**-725**
Kostnader för korttidsleasing	-49
Kostnader för leasingavtal i vilka den underliggande tillgången är av lågt värde	-17
Variabla leasingavgifter som inte ingår i beräkningen av leasingskulder	-98

Poster i balansräkningen mkr	2019
Nyttjanderätter[1]	
Fastigheter	4 250
Inventarier	66
Summa	**4 316**
Tillkommande nyttjanderätter[2]	524
Leasingskulder[3]	4 240
Kassautflöden för leasingavtal som minskat leasingskulder	-753

[1] Nyttjanderätter ingår i balansposten Fastigheter och inventarier.
[2] Under året nya leasingkontrakt som ingår i nyttjanderätter.
[3] Leasingskulder ingår i balansposten Övriga skulder.

Återstående löptider avseende leasingskulder mkr	2019
Upp till 6 månader	395
6 månader till 1 år	384
1 år till 2 år	716
2 år till 5 år	1 692
Över 5 år	1 304
Summa	**4 491**

Bankens leasingavtal utgörs huvudsakligen av hyreskontrakt avseende lokaler. Därutöver omfattar leasingavtalen främst multifunktionsskrivare, persondatorer och diverse övriga kontorsinventarier.

Huvuddelen av hyreskontrakten avseende lokaler har en avtalstid mellan 3 år till 10 år. Vissa av bankens hyreskontrakt för lokaler innehåller en möjlighet till förlängning av avtalstiden, vilken innebär att hyreskontraktet förlängs för en angiven period om kontraktet inte sägs upp vid en specifik tidpunkt. Det förekommer även hyreskontrakt avseende lokaler som innehåller en möjlighet för banken att säga upp hyreskontraktet i förtid. Vid fastställande av leasingperiodens längd för hyreskontrakt inkluderas möjligheter att förlänga ett leasingkontrakt, eller avsluta ett leasingkontrakt i förtid, endast vid mycket hög grad av sannolikhet att dessa kommer att utnyttjas.

Banken har ingått leasingavtal som är kortare än 12 månader och leasingavtal i vilka den underliggande tillgången är av lågt värde, vilka kostnadsförs i enlighet med undantaget i IFRS 16 Leasingavtal, och därmed inte ingår i leasingskulder och nyttjanderätter.

Inledande tillämpning av IFRS 16 leasingavtal
Banken tillämpade den modifierade retrospektiva metoden vid implementeringen av IFRS 16 Leasingavtal. I enlighet med IFRS 16 tillämpade banken den praktiska lösningen som innebär att avtal inte behöver omprövas med avseende på huruvida de är, eller innehåller, ett leasingavtal på den första tillämpningsdagen. IFRS 16 applicerades således på avtal som bedömts utgöra leasingavtal enligt IAS 17. Vidare har banken, i enlighet med den praktiska lösningen i IFRS 16, valt att vid beräkningen av leasingskulden vid övergången inte inkludera leasingavtal som hade en återstående löptid på mindre än 12 månader. Därutöver har möjligheten att göra bedömningar i efterhand, vid exempelvis fastställande av leasingperioden, tillämpats.

Skillnaden mellan upplysningar om operationella leasingåtaganden i årsredovisningen 2018, diskonterade med den marginella upplåningsräntan 2019-01-01, och leasingskulder redovisade i balansräkningen på den första tillämpningsdagen mkr	2019
Framtida operationella leasingavgifter enligt årsredovisningen 2018, enligt IAS 17[4]	4 449
Diskonteringseffekter	-308
Övriga effekter[5]	9
Summa	**4 150**

[4] Se not K9.
[5] Utgör ett netto av effekter från korttidsleasing och leasingavtal i vilka den underliggande tillgången är av lågt värde, som inte ingår i beräkningen av leasingskulderna, tillkommande varibla leasingavgifter kopplade till index samt ändringar i bedömningen av leasingperioderna etc.

Den vägda genomsnittliga marginella upplåningsräntan som tillämpades vid beräkning av leasingskulderna per 2019-01-01 uppgick till 1,8%.

K44 Segmentinformation

Segmentinformation 2019	Hemmamarknader									
mkr	Sverige	Stor-britannien	Norge	Danmark	Finland	Neder-länderna	Capital Markets	Övrigt	Justeringar och elimine-ringar	Totalt
Räntenetto	17 503	6 029	3 957	1 666	1 386	800	437	357		32 135
Provisionsnetto	4 152	777	415	516	572	151	4 122	-8		10 697
Nettoresultat av finansiella transaktioner	485	222	63	98	46	37	1 044	-696		1 299
Riskresultat försäkring							145			145
Andelar i intresseföretags resultat								32		32
Övriga intäkter	52	1	9	8	17	-2	12	159		256
Summa intäkter	**22 192**	**7 029**	**4 444**	**2 288**	**2 021**	**986**	**5 760**	**-156**		**44 564**
Personalkostnader	-3 429	-2 384	-884	-768	-446	-400	-1 795	-3 209	-234	-13 549
Övriga kostnader	-849	-962	-190	-140	-193	-86	-696	-3 408		-6 524
Internt köpta och sålda tjänster	-3 743	-758	-443	-403	-399	-142	-1 178	7 066		
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-297	-246	-94	-49	-70	-55	-85	-774		-1 670
Summa kostnader	**-8 318**	**-4 350**	**-1 611**	**-1 360**	**-1 108**	**-683**	**-3 754**	**-325**	**-234**	**-21 743**
Resultat före kreditförluster	**13 874**	**2 679**	**2 833**	**928**	**913**	**303**	**2 006**	**-481**	**-234**	**22 821**
Kreditförluster, netto	-1 069	10	-99	3	103	-3	9	1		-1 045
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	6	1	6	6	-1	0	0	2		20
Rörelseresultat	**12 811**	**2 690**	**2 740**	**937**	**1 015**	**300**	**2 015**	**-478**	**-234**	**21 796**
Resultatutdelning	2 012	42	124	72	175	2	-2 427			
Rörelseresultat efter resultatutdelning	**14 823**	**2 732**	**2 864**	**1 009**	**1 190**	**302**	**-412**	**-478**	**-234**	**21 796**
Interna intäkter[1]	138	-1 549	-3 596	-240	-185	-366	-2 560	8 358		
K/I-tal, %	34,4	61,5	35,3	57,6	50,5	69,1	112,6			48,8
Kreditförlustnivå, %	0,08	-0,01	0,02	-0,01	-0,09	0,01	-0,02	-0,17		0,04
Tillgångar	1 921 187	444 290	285 175	131 170	212 594	71 342	313 829	2 261 013	-2 570 933	3 069 667
Skulder	1 835 508	426 997	264 894	124 060	205 113	69 144	307 637	2 261 013	-2 584 531	2 909 835
Allokerat kapital	85 679	17 293	20 281	7 110	7 481	2 198	6 192		13 598	159 832
Räntabilitet på allokerat kapital, %	14,0	13,3	12,0	12,0	13,3	11,8	-6,2			11,9
Årets investeringar i icke-finansiella anläggningstillgångar	165	208	48	1	81	6	148	1 021		1 678
Årets investeringar i intresseföretag								-		-
Medelantal anställda	3 841	2 361	699	600	506	317	990	3 234		12 548

[1] Interna intäkter som ingår i Summa intäkter består av intäkter från transaktioner med andra rörelsesegment och Övrigt. Eftersom ränteintäkter och räntekostnader redovisas netto som en intäkt innebär det att interna intäkter bland annat innehåller nettot av intern finansieringskostnad mellan segmenten och Övrigt.

Rörelsesegmenten redovisas i enlighet med IFRS 8 Rörelsesegment, vilket innebär att segmentinformationen presenteras på motsvarande sätt som tillämpas internt i styrningssyfte. Handelsbankens verksamhet presenteras uppdelat på segmenten Sverige, Storbritannien, Norge, Danmark, Finland, Nederländerna samt Capital Markets. Kontorsrörelsen i Handelsbanken, vars verksamhet består av att tillhandahålla ett fullsortiment av banktjänster, var under 2019 uppdelad i fjorton regionbanker, varav fem svenska och nio belägna utanför Sverige. Varje regionbank styrs av en regionbankschef och följs upp som en fristående resultatenhet. Segmentet Capital Markets är bankens investmentbank, vilket bland annat inbegriper värdepappershandel och investeringsrådgivning. I verksamheten ingår även kapitalförvaltning, försäkringsverksamhet samt bankens internationella verksamhet utanför hemmamarknaderna.

Segmentens resultat visas före och efter intern resultatutdelning. Den interna resultatutdelningen innebär att kundansvarig enhet tilldelas allt resultat som härrör från dess kunders transaktioner med banken, oavsett inom vilket segment transaktionen är genomförd. Dessutom redovisas intäkter och kostnader för internt utförda tjänster netto på raden Internt köpta och sålda tjänster. Transaktioner mellan segmenten redovisas huvudsakligen enligt självkostnadsprincipen. I kolumnerna Övrigt samt Justeringar och elimineringar visas poster som inte hör till något specifikt segment eller elimineras på koncernnivå. I kolumnen Övrigt ingår finansförvaltning och centrala stabsavdelningar samt transaktioner hänförliga till avsättningen till vinstandelsstiftelsen Oktogonen. I kolumnen Justeringar och elimineringar redovisas bland annat justeringar för personalkostnader. I justeringar för personalkostnader ingår skillnaden mellan koncernens pensionskostnader beräknade enligt IAS 19 Ersättningar till anställda och lokalt beräknade pensionskostnader.

Interna intäkter består främst av interna räntor och provisioner. I segmentens resultaträkningar ingår dessutom interna poster i form av ersättningar för interna tjänster. Interndebitering

K44 Forts

Segmentinformation 2018	Hemmamarknader									
mkr	Sverige	Stor-britannien	Norge	Danmark	Finland	Neder-länderna	Capital Markets	Övrigt	Justeringar och elimine-ringar	Totalt
Räntenetto	16 988	5 555	3 832	1 713	1 315	675	440	768		31 286
Provisionsnetto	3 995	704	413	478	502	160	3 968	27		10 247
Nettoresultat av finansiella transaktioner	626	210	88	103	45	21	802	-987		908
Riskresultat försäkring							106			106
Andelar i intresseföretags resultat								0		0
Övriga intäkter	55	7	7	10	16	2	17	1 109		1 223
Summa intäkter	**21 664**	**6 476**	**4 340**	**2 304**	**1 878**	**858**	**5 333**	**917**		**43 770**
Personalkostnader	-3 428	-1 970	-824	-782	-437	-355	-1 791	-3 808	-70	-13 465
Övriga kostnader	-1 036	-881	-250	-214	-195	-103	-781	-3 252		-6 712
Internt köpta och sålda tjänster	-3 616	-786	-460	-364	-365	-117	-789	6 497		
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-65	-72	-17	-8	-21	-17	-28	-485		-713
Summa kostnader	**-8 145**	**-3 709**	**-1 551**	**-1 368**	**-1 018**	**-592**	**-3 389**	**-1 048**	**-70**	**-20 890**
Resultat före kreditförluster	**13 519**	**2 767**	**2 789**	**936**	**860**	**266**	**1 944**	**-131**	**-70**	**22 880**
Kreditförluster, netto	-202	-125	-413	5	-172	14	10	2		-881
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	5	-1	4	5	0	-	0	1		14
Rörelseresultat	**13 322**	**2 641**	**2 380**	**946**	**688**	**280**	**1 954**	**-128**	**-70**	**22 013**
Resultatutdelning	1 883	32	127	70	183	2	-2 297			
Rörelseresultat efter resultatutdelning	**15 205**	**2 673**	**2 507**	**1 016**	**871**	**282**	**-343**	**-128**	**-70**	**22 013**
Interna intäkter[1]	-632	-1 086	-2 572	-209	-157	-296	-2 772	7 724		
K/I-tal, %	34,6	57,0	34,7	57,6	49,4	68,8	111,6			47,7
Kreditförlustnivå, %	0,02	0,06	0,17	-0,01	0,14	-0,03	-0,02	-0,23		0,04
Tillgångar	1 831 844	384 417	262 164	122 915	193 618	54 684	277 159	2 160 503	-2 309 130	2 978 174
Skulder	1 746 592	369 536	244 395	116 451	186 931	52 861	272 734	2 160 503	-2 314 090	2 835 913
Allokerat kapital	85 252	14 881	17 769	6 464	6 687	1 823	4 425		4 960	142 261
Räntabilitet på allokerat kapital, %	14,4	14,7	11,5	12,7	10,4	12,9	-5,9			12,8
Årets investeringar i icke-finansiella anläggningstillgångar	106	145	12	4	1	42	417	473		1 200
Årets investeringar i intresseföretag								-		-
Medelantal anställda	3 985	2 230	697	615	518	300	1 076	2 886		12 307

Under första kvartalet 2019 genomfördes en omorganisation som innebär att viss verksamhet inom segmenten Handelsbanken Sverige och Handelsbanken Capital Markets flyttats till Group IT samt den nybildade enheten Group Products and Services. Intäkter och kostnader hänförliga till Group IT och Group Products and Services redovisas inom Övriga enheter. Jämförelsesiffror har med anledning av detta omräknats. Samtidigt har modellen för den interna kapitalallokeringen till segmenten justerats något.

[1] Interna intäkter som ingår i Summa intäkter består av intäkter från transaktioner med andra rörelsesegment och Övrigt. Eftersom ränteintäkter och räntekostnader redovisas netto som en intäkt innebär det att interna intäkter bland annat innehåller nettot av intern finansieringskostnad mellan segmenten och Övrigt.

sker huvudsakligen enligt självkostnadsprincipen. I kontorsrörelsen består tillgångarna till största delen av utlåning till allmänheten och skulderna av inlåning från allmänheten samt intern upplåning. I segmentet Capital Markets består tillgångarna främst av värdepapper som förvaltas inom ramen för kapitalförvaltning och försäkringsverksamheten. Tillgångarna i kolumnen Övrigt består till övervägande del av internutlåning till de olika segmenten, medan skulderna framförallt består av extern upplåning. Det allokerade kapitalet för segmenten överensstämmer med kapitalfördelningen enligt den interna styrmodellen.

Intäkter per produktområde mkr	2019	2018
In- och utlåning privat	15 725	15 448
In- och utlåning företag	17 784	16 711
Betalningar netto	2 025	1 975
Kapitalförvaltning fonder	5 036	4 735
Pension och Försäkring	854	631
Investmentbankstjänster	1 201	1 818
Övrigt	1 939	2 468
Summa	**44 564**	**43 786**

K45 Geografisk information

Geografisk information 2019 mkr	Intäkter	Rörelseresultat	Skatt	Tillgångar
Sverige	26 621	13 886	-4 078	2 612 909
Storbritannien	7 185	3 074	-830	360 677
Norge	4 336	2 646	-615	316 359
Danmark	2 312	849	-165	143 762
Finland	2 214	1 143	-201	262 504
Nederländerna	1 022	326	-74	66 371
USA	288	43	-20	340 105
Luxemburg	192	80	-20	43 596
Kina	123	-84	-11	5 300
Tyskland	100	-15	-10	14 011
Frankrike	64	31	-5	4 002
Singapore	49	-85	3	6 444
Polen	40	-57	-	1 118
Estland	12	-14	-	215
Lettland	4	-13	-	482
Litauen	2	-14	-	45
Elimineringar	-	-	1 155	-1 108 233
Koncernen	**44 564**	**21 796**	**-4 871**	**3 069 667**

Intäkter, rörelseresultat och tillgångar som presenteras i den geografiska informationen består av interna och externa intäkter, kostnader och tillgångar i respektive land. Den geografiska fördelningen av intäkter och kostnader är baserad på det land där transaktionen är genomförd och är inte jämförbar med redovisningen av segmentinformationen. Med skatt avses aktuell och uppskjuten skatt. Ytterligare geografisk information lämnas i not M16 avseende koncernföretag och deras säte samt i not K8 avseende medelantal anställda per land.

Geografisk information 2018 mkr	Intäkter	Rörelseresultat	Skatt	Tillgångar
Sverige	27 004	16 196	-3 558	2 569 641
Storbritannien	6 346	1 730	-537	331 946
Norge	4 260	2 244	-577	288 393
Danmark	2 259	700	-175	136 549
Finland	2 079	768	-162	277 642
Nederländerna	889	235	-46	51 820
USA	359	101	-41	473 406
Luxemburg	208	70	-18	35 796
Kina	109	-11	-41	7 989
Tyskland	81	-20	-2	18 126
Frankrike	60	18	0	3 987
Singapore	53	4	-3	5 963
Polen	42	-6	-	1 128
Estland	13	0	-	1 069
Lettland	5	-7	-	447
Litauen	3	-9	-	206
Elimineringar	-	-	504	-1 225 934
Koncernen	**43 770**	**22 013**	**-4 656**	**2 978 174**

K46 Tillgångar och skulder i valuta

2019 mkr	SEK	EUR	NOK	DKK	GBP	USD	Övriga valutor	Totalt
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavande hos centralbanker	46 552	114 477	22 096	291	85 069	58 039	1 434	327 958
Övrig utlåning till centralbanker	13	182	2 868	15 484	1 000	-	0	19 547
Utlåning till övriga kreditinstitut	2 260	5 569	440	366	1 046	7 028	1 230	17 939
Utlåning till allmänheten	1 372 132	243 507	280 110	104 095	267 214	20 803	4 742	2 292 603
varav företag	*499 072*	*157 535*	*176 218*	*38 050*	*181 116*	*20 588*	*2 832*	*1 075 411*
varav hushåll	*873 060*	*85 972*	*103 892*	*66 045*	*86 098*	*215*	*1 910*	*1 217 192*
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	91 603	8 256	1 144	20	-	1 358	1 006	103 387
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	32 612	2 032	4 112	12	0	3 872	-	42 640
Övriga ej valutafördelade poster	265 593							265 593
Summa tillgångar	**1 810 765**	**374 023**	**310 770**	**120 268**	**354 329**	**91 100**	**8 412**	**3 069 667**
Skulder								
Skulder till kreditinstitut	38 010	89 030	5 384	4 119	2 527	8 428	491	147 989
In- och upplåning från allmänheten	649 470	121 251	74 402	50 035	196 003	21 310	5 354	1 117 825
varav företag	*260 874*	*96 867*	*50 526*	*27 568*	*128 848*	*17 161*	*4 781*	*586 625*
varav hushåll	*388 596*	*24 384*	*23 876*	*22 467*	*67 155*	*4 149*	*573*	*531 200*
Emitterade värdepapper	469 814	345 368	25 878	100	68 584	451 930	23 287	1 384 961
Efterställda skulder	3 003	15 829	-	-	19	16 697	-2	35 546
Övriga ej valutafördelade poster, inkl eget kapital	383 346							383 346
Summa skulder och eget kapital	**1 543 643**	**571 478**	**105 664**	**54 254**	**267 133**	**498 365**	**29 130**	**3 069 667**
Valutafördelade övriga tillgångar och skulder (netto)		197 540	-204 941	-65 918	-87 015	407 292	20 776	
Nettoposition i valuta		85	165	96	181	27	58	612

Bankens syn på valutarisktagande framgår av not K2.

2018 mkr	SEK	EUR	NOK	DKK	GBP	USD	Övriga valutor	Totalt
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavande hos centralbanker	56	133 057	3 548	505	73 394	105 765	892	317 217
Övrig utlåning till centralbanker	10 128	-	-	22 583	846	-	-	33 557
Utlåning till övriga kreditinstitut	2 071	7 090	820	151	543	10 188	1 274	22 137
Utlåning till allmänheten	1 338 696	225 596	255 700	99 330	238 624	24 637	6 509	2 189 092
varav företag	*493 278*	*147 086*	*160 461*	*34 663*	*163 535*	*24 514*	*5 090*	*1 028 627*
varav hushåll	*845 418*	*78 511*	*95 239*	*64 667*	*75 089*	*123*	*1 419*	*1 160 466*
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	89 716	7 139	5	14	-	24 567	819	122 260
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	39 784	2 122	1 217	-	558	7 048	-	50 729
Övriga ej valutafördelade poster	243 182							243 182
Summa tillgångar	**1 723 633**	**375 004**	**261 290**	**122 583**	**313 965**	**172 205**	**9 494**	**2 978 174**
Skulder								
Skulder till kreditinstitut	53 343	104 355	6 416	5 432	839	13 714	9 983	194 082
In- och upplåning från allmänheten	603 103	108 519	64 004	43 719	161 974	23 835	3 333	1 008 487
varav företag	*238 197*	*86 964*	*42 505*	*23 915*	*106 423*	*21 444*	*2 830*	*522 278*
varav hushåll	*364 906*	*21 555*	*21 499*	*19 803*	*55 551*	*2 390*	*504*	*486 208*
Emitterade värdepapper	461 015	297 125	25 165	86	85 509	494 203	31 544	1 394 647
Efterställda skulder	8 691	31 222	-	-	-	11 172	-	51 085
Övriga ej valutafördelade poster, inkl eget kapital	329 873							329 873
Summa skulder och eget kapital	**1 456 025**	**541 221**	**95 585**	**49 237**	**248 322**	**542 924**	**44 860**	**2 978 174**
Valutafördelade övriga tillgångar och skulder (netto)		166 291	-165 567	-73 215	-65 607	370 651	35 422	
Nettoposition i valuta		74	138	131	36	-68	56	367

K47 Upplysningar om närstående

Fordringar på och skulder till närstående	Intresseföretag		Övriga närstående	
mkr	2019	2018	2019	2018
Utlåning till allmänheten	591	774	-	-
Övriga tillgångar	-	43	6	4
Summa	**591**	**817**	**6**	**4**
In- och upplåning från allmänheten	72	104	724	252
Efterställda skulder	-	-	-	654
Övriga skulder	-	-	11	66
Summa	**72**	**104**	**735**	**972**

Närstående – intäkter och kostnader	Intresseföretag		Övriga närstående	
mkr	2019	2018	2019	2018
Ränteintäkter	7	8	0	0
Räntekostnader	0	0	-16	-72
Provisionsintäkter	0	0	-	-
Provisionskostnader	-65	-257	-37	-33
Nettoresultat av finansiella poster värderade till verkligt värde	0	0	-	-
Övriga intäkter	0	0	18	19
Övriga kostnader	0	-53	-67	-51
Summa	**-58**	**-302**	**-102**	**-137**

Specifikation över intresseföretagen samt information om aktieägartillskott till intresseföretag finns i not K18. Intresseföretagens verksamhet består i att utföra olika typer av tjänster som har anknytning till bankens verksamhet. I gruppen Övriga närstående ingår följande företag: Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse, Svenska Handelsbankens Personalstiftelse och Pensionskassan SHB, Försäkringsförening (pensionskassan). Företagen anlitar Svenska Handelsbanken AB för sedvanliga bank- och redovisningstjänster.

Moderbolagets svenska dotterbolag har betalat pensionspremier avseende förmånsbestämda pensioner till pensionskassan uppgående till 67 mkr (50). Pensionskassans utfästelser till anställda i dotterbolag garanteras av moderbolaget, det vill säga om pensionskassan inte skulle kunna betala sina åtaganden så är moderbolaget skyldigt att ta över och betala åtagandet. Pensionskassans förpliktelser uppgår till 7 461 mkr (6 904). Svenska Handelsbanken AB har begärt ersättning av Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse uppgående till 498 mkr (480) avseende pensionskostnader och - mkr (455) avseende särskild kompletterande pension samt av Svenska Handelsbankens Personalstiftelse uppgående till 29 mkr (25) för personalfrämjande åtgärder.

Information om krediter till ledande befattningshavare samt om ledande befattningshavares villkor och ersättningar i övrigt framgår av not K8.

K48 Händelser efter balansdagen

Inga väsentliga händelser har inträffat efter balansdagen.

K49 Kapitaltäckning

Numreringen av vissa tabeller och figurer i denna not följer den numrering som återfinns i Handelsbankens publikation Risk and Capital – Information according to Pillar 3.

KAPITALPOLICY

Banken har som mål att upprätthålla en betryggande kapitalnivå som svarar mot de risker som koncernens verksamhet innebär och som överstiger de minimikrav som lagen föreskriver. En god kapitalnivå behövs för att kunna hantera situationer med finansiell påfrestning, men även andra händelser såsom förvärv och kraftig volymtillväxt.

KAPITALKRAVSREGLER

Enligt kapitaltäckningsreglerna, förordning nr 575/2013 EU (CRR) som trädde ikraft inom EU den 1 januari 2014 och direktiv 2013/36/EU (CRD IV) som genomfördes i Sverige den 2 augusti 2014, ska banken ha kärnprimärkapital, primärkapital och en total kapitalbas som minst motsvarar de enskilda kraven i förhållande till det totala riskvägda exponeringsbeloppet för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker. Utöver att hålla kapital enligt minimikravet ska banken hålla kärnprimärkapital för att uppfylla det kombinerade buffertkravet som i Sverige utgörs av summan av en kapitalkonserveringsbuffert, en cyklikalitetsbuffert samt en systemriskbuffert. Banken måste även hålla kapital för pelare 2 krav. Pelare 2-kravet är ett individuellt krav och ska täcka risker som inte fullt ut fångas av regelverkets minimi- och kombinerade buffertkrav. Banken ska dessutom göra en intern kapitalutvärdering. Handelsbankens kapitalpolicy anger riktlinjerna för den interna kapitalutvärderingen. Banken omfattas även av ett kapitalkrav på nivån finansiellt konglomerat enligt lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat, se vidare Kapitaltäckning för det finansiella konglomeratet nedan. Sedan 1 februari 2016 gäller även att resolutionsmyndigheten, som i Sverige är Riksgäldskontoret, ska fastställa ett minimikrav på nedskrivningsbara skulder (MREL) för banken, se nedan Minimikravet för nedskrivningsbara skulder. Banken har under 2019, med god marginal, uppfyllt samtliga av de lagstadgade minimi- och buffertnivåerna. Detaljerad information om bankens kapitalbas och kapitalkrav finns i not K2, Risk- och kapitalhantering, samt i Handelsbankens publikation Risk and Capital – Information according to Pillar 3, se handelsbanken.com/irsv. I denna publikation återfinns även fullständig information kring villkoren avseende Handelsbankens samtliga kapitalbasinstrument.

BESKRIVNING AV KONSOLIDERAD SITUATION

Den regleringsmässiga konsolideringen (konsoliderad situation) består av moderbolaget samt dotter- och intresseföretag som också ingår i koncernens redovisning, se tabell 2.10 Företag som ingår i konsoliderad situation. De bolag som ingår i koncernredovisningen men som inte ingår i den konsoliderade situationen framgår också av tabell 2.10 Företag som ingår i konsoliderad situation. Precis som i koncernredovisningen konsolideras intresseföretag enligt kapitalandelsmetoden i den regleringsmässigt konsoliderade situationen. Vidare konsolideras dotterbolag enligt förvärvsmetoden. Samtliga dotterbolag som omfattas av regelverket ingår i konsoliderad situation. Handelsbanken har inga dotterbolag där den faktiska kapitalbasen underskrider föreskriven kapitalbas.

BESKRIVNING AV KAPITALBASEN FÖR KONSOLIDERAD SITUATION

Kapitalbasen består av primärt respektive supplementärt kapital. Det primära kapitalet delas in i kärnprimärkapital samt övrigt primärkapital. Kärnprimärkapitalet utgörs i huvudsak av aktiekapital, upparbetade vinstmedel samt övriga reserver i de bolag som ingår i konsolideringen. Övrigt primärkapital utgörs av utgivna primärkapitaltillskott. Det supplementära kapitalet består huvudsakligen av förlagslån. Från kapitalbasen görs därefter vissa avdrag. Avdragen görs huvudsakligen från kärnprimärkapitalet. För bankens riskhantering är det viktigt att såväl koncernen som den regleringsmässiga konsolideringen riskmässigt kan ses som en enhet. För att risker ska kunna hanteras effektivt i koncernen kan kapital behöva omfördelas mellan de olika företagen i koncernen. Banken har generellt sett möjlighet att omfördela kapital mellan koncernens bolag, inom ramen för de begränsningar som följer av lagstiftning, till exempel kapitaltäckningskrav och bolagsrättsliga begränsningar. Banken ser i övrigt inga materiella eller rättsliga hinder för en snabb överföring av medel ur kapitalbasen eller återbetalning av skulder mellan moderbolaget och dess dotterföretag.

Primärkapital

Primärkapitalet utgörs av kärnprimärkapital respektive övrigt primärkapital.

Kärnprimärkapital

Kärnprimärkapitalet utgörs till största delen av aktiekapital, upparbetade vinstmedel samt övriga reserver i de bolag som ingår i den regleringsmässiga konsolideringen. I och med att koncernens försäkringsbolag inte ingår i konsolideringen, se tabell på sidan 179, ingår inte upparbetade vinstmedel i dessa bolag i kärnprimärkapitalet. De poster som ska exkluderas från kärnprimärkapitalet är främst goodwill och andra immateriella tillgångar samt kapitaltillskott till försäkringsbolag i koncernen eller vissa uppskjutna skattefordringar som överstiger 10 procent av kärnprimärkapitalet. Summan av kapitaltillskott och uppskjutna skattefordringar får heller inte överstiga 15 procent av kärnprimärkapitalet. Eftersom varken kapitaltillskotten till försäkringsbolagen i koncernen eller de uppskjutna skattefordringarna överstiger tröskelvärdet, belastar dessa inte kärnprimärkapitalet. Neutralitetsjustering görs för påverkan som kassaflödessäkringar har haft på eget kapital. Dessutom ska en prisjustering beräknas och vid behov göras för försiktig värdering av instrument som värderas till verkligt värde. Institut som har tillstånd att använda interna riskklassificeringsmodeller ska göra ett avdrag för skillnaden mellan förväntad kreditförlust enligt internmetoden och gjorda reserveringar för sannolika kreditförluster i det fall de förväntade kreditförlusterna överstiger gjorda reserveringar. Avdrag ska även göras för nettovärdet av redovisade övervärden i pensionstillgångar. Avdraget får emellertid minskas med ett belopp som motsvarar bankens rätt till ersättning för pensionskostnader från Handelsbankens Pensionsstiftelse. Vidare görs ett avdrag för tillstånd att inneha egna aktier i egenskap av marknadsgarant. Avdraget ska motsvara det högsta marknadsvärdet tillståndet omfattar. Slutligen görs ett avdrag för investeringar i värdepapperiseringar.

Övrigt primärkapital

Övrigt primärkapital utgörs av instrument som uppfyller kraven för primärkapitaltillskott. Bland annat ska tillskotten ha evig löptid och kunna förtidsinlösas tidigast efter fem år och först efter att tillstånd utfärdats av tillsynsmyndigheten. Det nominella värdet ska kunna skrivas ned eller konverteras till aktier för att skapa kärnprimärkapital vid en förutbestämd nivå på kärnprimärkapitalet, och räntebetalningarna ska ovillkorligen kunna ställas in.

Bankens samtliga primärkapitaltillskott uppgår till 15,8 miljarder kronor. 11,2 miljarder kronor av dessa emitterades under 2015 och 4,6 miljarder kronor emitterades under 2019, samtliga uppfyller kraven enligt CRR. I det fall utdelningsbara medel saknas måste kupongutbetalningar ställas in för primärkapitaltillskott.

Supplementärkapital

Det supplementära kapitalet utgörs av förlagslån med en löptid om minst fem år. Avdrag görs för förlagslånetillskott till försäkringsbolagen inom koncernen.

KAPITALKRAV

Kreditrisk

Kapitalkravet för kreditrisk beräknas enligt schablonmetoden och internmetoden enligt CRR. För internmetoden återfinns två olika metoder: internmetoden utan egna skattningar av LGD och KF (grundläggande internmetoden) och internmetoden med egna skattningar av LGD och KF (avancerade internmetoden).

K49 Forts

I internmetoden utan egna skattningar av LGD och KF beräknar banken med en egen metod sannolikheten för att kunden ska fallera inom ett år (PD), medan övriga parametrar är givna i regelverket CRR. I internmetoden med egna skattningar av LGD och KF använder banken egna metoder för att beräkna förlustandel givet fallissemang (LGD) och konverteringsfaktorn (KF). För definition av konverteringsfaktorn (KF) hänvisas till Handelsbankens Faktabok.

Handelsbanken tillämpar internmetoden utan egna skattningar av LGD och KF för exponeringar mot institut, samt för vissa produkt- och säkerhetstyper avseende företagsexponeringar för hela regionbanksrörelsen samt i dotterbolagen Stadshypotek AB, Handelsbanken Finans AB, Ecster AB och Rahoitus Oy.

Internmetoden med egna skattningar av LGD och KF tillämpas för merparten av exponeringarna mot stora företag, medelstora företag, fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar i regionbanksrörelsen (exklusive Nederländerna), Handelsbanken Capital Markets, Stadshypotek AB och Handelsbanken Finans AB, samt för hushållsexponeringar i Sverige, Norge, Danmark och Finland samt i dotterbolagen Stadshypotek AB, Handelsbanken Finans AB, Ecster AB och Rahoitus Oy.

Från den 1 december 2018 bedrivs Handelsbankens verksamhet i Storbritannien i dotterbolaget Handelsbanken plc. Innan detta datum bedrevs verksamheten som en filial. I konsoliderad situation på gruppnivå kapitaltäcks företagsexponeringar i Storbritannien med internmetoden, medan det lokala kapitalkravet beräknas enligt schablonmetoden.

Internmetoden omfattade vid årsskiftet 86 procent (86) av det totala riskvägda exponeringsbeloppet för kreditrisk. För resterande kreditriskexponeringar beräknas kapitalkravet enligt schablonmetoden. Sifferuppgifter som redovisas i detta avsnitt avser minimikapitalkraven enligt Pelare 1 samt buffertar i kapitaltäckningsreglerna CRR och CRD IV.

Den totala genomsnittliga riskvikten för exponeringar godkända för internmetoden minskade under året och uppgick till 13,7 procent (13,9). Minskningen är marginell och beror främst på portföljfördelning där exponeringsklasser med något lägre riskvikter, bostadsrättsföreningar och hushåll, proportionellt sett ökat något mer än de med högre riskvikter. Justerat för att riskviktgolvet för svenska bolån flyttat från Pelare 2 till Pelare 1 så blir den totala genomsnittliga riskvikten 20,0 procent (19,9).

Kreditkvaliteten är god. Av Handelsbankens företagsexponeringar var 98 procent (98) kunder med en bedömd återbetalningsförmåga som var normal, eller bättre än normal, det vill säga hade en riskklassificering mellan 1 och 5 i bankens tiogradiga skala för riskklassificering.

2017 blev Handelsbanken godkänd för att använda nya PD-modeller för företag i internmetoden. Dessa modeller utgår från den historiska fallissemangsfrekvensen, både per riskklass och per portfölj. Skattningarna per portfölj är baserade dels på bankens interna data, dels på data från andra källor, såsom till exempel externa kreditvärderingsinstitut, och ska gälla över en tänkt konjunkturcykel där ett av fem år är ett nedgångsår och där den svenska bankkrisen på 1990-talet beaktas, enligt krav från Finansinspektionen. Till skattningarna adderas väsentliga försiktighetsmarginaler, och dessa portfölj-PD väntas i normalfallet inte variera mellan åren. Skattningarna per riskklass baseras på bankens interna fallissemangsdata och en modell som fastställer relationen i fallissemangsrisk mellan olika riskklasser. Marginaler adderas sedan så att varje portföljs aggregerade PD sammanfaller med skattningen av portfölj-PD. Detta innebär att PD per riskklass kan komma att variera över tid trots att portfölj-PD inte gör det, då fördelningen av motparter över riskklasserna varierar över tid.

Kapitalkravet för aktieexponeringar i internmetoden beräknas enligt förenklad riskviktsmetod.

För närmare information om förändringar under året hänvisas till bankens delårsrapporter under 2019 samt till bankens publikation Risk and Capital – Information according to Pillar 3.

Marknadsrisker

Kapitalkravet för marknadsrisker beräknas för bankens konsoliderade situation. Kapitalkravet för ränterisker och aktiekursrisker beräknas dock endast för positioner i handelslagret. Vid beräkning av kapitalkravet för marknadsrisker tillämpas schablonmetoden.

Kapitalkrav för operativa risker

Handelsbanken använder schablonmetoden för att beräkna kapitalkravet för operativa risker. Kapitalkravet enligt schablonmetoden beräknas genom att en i regelverket bestämd faktor multipliceras med den genomsnittliga rörelseintäkten under de tre senaste verksamhetsåren. Olika faktorer tillämpas för olika affärssegment.

Det totala kapitalkravet för operativa risker för konsoliderad situation uppgick vid utgången av 2019 till 5 282 miljoner kronor (5 115).

KAPITALTÄCKNING FÖR DET FINANSIELLA KONGLOMERATET

Institut och försäkringsföretag som ingår i ett finansiellt konglomerat skall ha en kapitalbas som är tillräckligt stor med hänsyn till kapitalkravet för det finansiella konglomeratet. Kapitalbasen och kapitalkravet för det finansiella konglomeratet har beräknats i enlighet med avräknings- och totalmetoden (metod 2, bilaga 1, direktiv 2002/87/EG). Det finansiella konglomeratets sammanlagda kapitalbas överstiger det finansiella konglomeratets kapitalkrav.

MINIMIKRAVET PÅ NEDSKRIVNINGSBARA SKULDER (MREL)

Resolutionsdirektivet 2014/59/EU (or BRRD) infördes i Sverige genom Resolutionslagen (2015:1016). Regelverket innehåller sätt att hantera banker i kris och möjliggör för myndigheter att, inom dessa ramar, ta kontroll över, omstrukturera och sälja av hela eller delar av en bank. Detta utan att likvidera eller försätta banken i konkurs. Som tillägg till ovan åtgärder i kris, innebär regelverket en möjlighet att skriva ned vissa skuldinstrument för att återkapitalisera en krisutsatt bank.

Som en del av detta regelverk infördes ett minikrav på nedskrivningsbara skulder (MREL) från och med den 1 januari 2018. Kravet beslutas i bankens resolutionsplan som upprättas av Riksgälden i samarbete med Finansinspektionen. För 2020, uppgår Handelsbankens MREL krav till 5,8 procent (6,2) av totala skulder och kapitalbas på konsoliderad nivå. Kravet består av ett förlustabsorberingsbelopp och ett återkapitaliseringsbelopp.

Riksgälden tillämpar även skuldandelsprincipen, som innebär att MREL kravet delvis måste uppfyllas av endast medräkningsbara, kvalificerade skulder (och inte kapitalbas). För att fylla behovet har en ny typ av skuldinstrument införts i svensk lagstiftning från december 2018. Dessa efterställs nuvarande seniora skuldinstrument, men rankas högre än kapitalbasinstrument vid ett resolutionsförfarande. Handelsbanken har emitterat denna typ av efterställda skuldinstrument under 2019. Under 2020 kommer regelverket att anpassas till nya EU-direktiv. Handelsbanken följer utvecklingen.

K49 Forts

Tabell 2.10 (Pelare 3) Företag som ingår i konsoliderad situation

Företag som ingår i konsoliderad situation	Ägarandel, %	Organisationsnummer	Säte
Handelsbanken AB (publ)[1]		502007-7862	Stockholm
KONCERNFÖRETAG			
Handelsbanken Finans AB[1]	100	556053-0841	Stockholm
Handelsbanken Finans (Shanghai) Financial Leasing Co., Ltd	100	310101717882194	Shanghai
Stadshypotek AB[1]	100	556459-6715	Stockholm
Svenska Intecknings Garanti AB Sigab (inaktiv)	100	556432-7285	Stockholm
Handelsbanken Fondbolagsförvaltning AB	100	556070-0683	Stockholm
Handelsbanken Fonder AB	100	556418-8851	Stockholm
Handelsinvest Investeringsforvaltning A/S	100	12930879	Köpenhamn
Xact Kapitalförvaltning AB	100	556997-8140	Stockholm
AB Handel och Industri	100	556013-5336	Stockholm
Ecster AB	100	556993-2311	Stockholm
Handelsbanken plc[13]	100	11305395	London
Heartwood Wealth Management Limited	100	04132340	London
Heartwood Nominees Limited (inaktiv)	100	2299877	London
Heartwood Second Nominees Limited (inaktiv)	100	3193458	London
Heartwood ACD Limited (inaktiv)	100	4332528	London
Svenska Property Nominees Limited (inaktiv)	100	2308524	London
Optimix Vermogensbeheer N.V.	100	33194359	Amsterdam
Add Value Fund Management B.V.	80	19196768	Amsterdam
Optimix Beheer en Belegging B.V. (inaktiv)	100	33186584	Amsterdam
Övriga dotterbolag			
Ejendomsselskabet af 1. maj 2009 A/S[1]	100	59173812	Hillerød
Forva AS	100	945812141	Oslo
Handelsbanken Markets Securities, Inc[1]	100	11-3257438	New York
Handelsbanken Rahoitus Oy	100	0112308-8	Helsingfors
Lokalbolig A/S	71,05	78488018	Hillerød
Rådstuplass 4 AS	100	910508423	Bergen
Lila stugan i Stockholm AB (inaktiv)	100	556993-9084	Stockholm
Blå stugan i Stockholm (inaktiv)	100	556993-9357	Stockholm
Dotterbolag till Handelsbanken Liv Försäkrings AB			
Handelsbanken Fastigheter AB	100	556873-0021	Stockholm
INTRESSEFÖRETAG			
Bankomat AB	20	556817-9716	Stockholm
BGC Holding AB	25,38	556607-0933	Stockholm
Bankgirocentralen BGC AB[2]	100	556047-3521	Stockholm
Torig AB	100	556564-5404	Stockholm
Finansiell ID-teknik BID AB	28,3	556630-4928	Stockholm
USE Intressenter AB	24,48	559161-9464	Stockholm
Getswish AB	20	556913-7382	Stockholm

[1] Kreditinstitut.
[2] Avser ägande i dotterbolag samt intressebolag.
[3] Från den 1 december 2018 bedrivs Handelsbankens verksamhet i Storbritannien i dotterbolaget Handelsbanken plc.
Handelsbanken plc innehar på solonivå en egen konsoliderad situation där dotterbolaget Heartwood ingår.

Företag som inte ingår i konsoliderad situation	Ägarandel, %	Organisationsnummer	Säte
Handelsbanken Liv Försäkring AB (koncernen exkl Handelsbanken Fastigheter AB)	100	516401-8284	Stockholm
Svenska Re S.A.	100	RCS Lux B-32053	Luxemburg
Handelsbanken Skadeförsäkrings AB	100	516401-6767	Stockholm
Dyson Group plc	27	00163096	Sheffield
Dyson Industries Ltd	100	1187031	Sheffield
Beepart Ltd	100	177682	Sheffield
Pickford Holland & Company Ltd	100	128414	Sheffield
Millennium Materials Inc	100	-	Knoxville
Dyson US holdings Inc	100	-	Wilmington
EFN Ekonomikanalen AB	100	556930-1608	Stockholm
SHB Liv Försäkringsaktiebolag	100	2478149-7	Helsingfors
Svenska RKA International Insurance Services AB (inaktiv)	100	556324-2964	Stockholm

K49 Forts

Tabell 2.1 (Pelare 3) Balansräkning

Balansräkning	2019		2018	
mkr	Konsoliderad situation	Koncern	Konsoliderad situation	Koncern
TILLGÅNGAR				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	327 958	327 958	317 217	317 217
Övrig utlåning till centralbanker	19 547	19 547	33 557	33 557
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	103 387	103 387	118 929	122 260
Utlåning till övriga kreditinstitut	17 934	17 939	22 133	22 137
Utlåning till allmänheten	2 293 735	2 292 603	2 190 223	2 189 092
Värdeförändring på räntesäkrad post i portföljsäkring	25	25	33	33
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	42 640	42 640	47 850	50 729
varav räntebärande instrument klassificerade som tillgängliga för försäljning (redovisat värde)	*4 953*	*4 953*	*5 373*	*5 373*
varav räntebärande instrument klassificerade som tillgängliga för försäljning, ackumulerad värdeförändring	*-73*	*-73*	*-79*	*-79*
Aktier och andelar	14 340	21 390	13 168	13 821
varav aktier klassificerade som tillgängliga för försäljning (redovisat värde)	*2 303*	*2 303*	*1 841*	*1 841*
varav aktier klassificerade som tillgängliga för försäljning, ackumulerad värdeförändring	*739*	*739*	*367*	*367*
Andelar i intresseföretag	6 560	285	6 534	259
Tillgångar där kunden står för värdeförändringsrisken	6 514	174 988	5 345	136 346
Derivatinstrument	41 545	41 545	58 041	58 041
varav kassaflödessäkringar	*4 203*	*4 203*	*1 263*	*1 263*
Återförsäkringstillgångar	-	11	-	12
Immateriella tillgångar	11 051	11 185	10 322	10 455
Fastigheter och inventarier	6 644	6 645	2 229	2 229
Aktuella skattefordringar	50	53	615	617
Uppskjutna skattefordringar	693	693	1 044	1 044
varav relaterade till kassaflödessäkringar	-	-	-	-
varav relaterade till räntebärande instrument klassificerade som tillgängliga för försäljning	*20*	*20*	*21*	*21*
Pensionstillgångar	700	654	-	-
Tillgångar som innehas för försäljning	1	1	19	19
Övriga tillgångar	5 917	6 167	16 652	16 880
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	1 925	1 951	3 406	3 426
Summa tillgångar	**2 901 166**	**3 069 667**	**2 847 317**	**2 978 174**
SKULDER OCH EGET KAPITAL				
Skulder till kreditinstitut	147 934	147 989	194 033	194 082
In- och upplåning från allmänheten	1 117 260	1 117 825	1 007 837	1 008 487
Skulder där kunden står för värdeförändringsrisken	6 514	174 988	5 345	136 346
Emitterade värdepapper	1 384 961	1 384 961	1 394 647	1 394 647
Derivatinstrument	20 642	20 642	17 361	17 360
varav kassaflödessäkringar	-	-	-	-
Korta positioner	1 856	1 856	6 163	6 163
Försäkringsskulder		578	-	542
Aktuella skatteskulder	1 264	1 284	1 105	1 118
Uppskjutna skatteskulder	5 594	5 634	5 746	5 786
varav relaterade till kassaflödessäkringar	*1144*	*1144*	*344*	*344*
varav relaterade till aktier klassificerade som tillgängliga för försäljning	*27*	*27*	*6*	*6*
Avsättningar	1132	1141	213	222
Pensionsskulder	0	0	3 171	3 226
Skulder hänförliga till tillgångar som innehas för försäljning	-	-	-	-
Övriga skulder	13 714	14 038	12 694	12 984
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	3 271	3 353	3 784	3 865
Efterställda skulder	35 546	35 546	51 085	51 085
varav primärkapitallån	*15 819*	*15 819*	*13 053*	*13 053*
varav lån med återstående löptid > 5 år	*18 639*	*18 639*	*18 325*	*18 325*
varav lån med återstående löptid < 5 år	-	-	-	-
varav övriga lån	*2*	*2*	*18 514*	*18 514*
Summa skulder	**2 739 688**	**2 909 835**	**2 703 184**	**2 835 913**
Minoritetsintresse	8	8	12	12
Aktiekapital	3 069	3 069	3 013	3 013
Innehav egna aktier	*0*	*0*	*0*	*0*
Överkursfond	8 758	8 758	5 629	5 629
varav eget kapital från sammansatta finansiella instrument	*0*	*0*	*466*	*466*
Andra reserver	13 130	13 141	5 105	5 098
Balanserad vinst	119 799	117 934	113 799	111 155
Årets resultat, tillhörande aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	16 714	16 922	16 575	17 354
Summa eget kapital	**161 478**	**159 832**	**144 133**	**142 261**
Summa skulder och eget kapital	**2 901 166**	**3 069 667**	**2 847 317**	**2 978 174**

K49 Forts

Tabell 2.2 (Pelare 3) Kapitalbas under övergångsperioden

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013. Exkluderade rader bedöms ej relevanta för Handelsbanken vid tidpunkt för publicering.

Kapitalbas under övergångsperioden		2019			2018	
mkr		Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordning (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordning (EU) nr 575/2013	Förordning (EU) nr 575/2013 artikelhänvisning	Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013
	Kärnprimärkapital: instrument och reserver					
1	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	11 827		26.1, 27, 28, 29, EBA-förteckningen 26.3	8 177	
	Varav: aktiekapital	*11 827*		*EBA-förteckningen 26.3*	*8 177*	
	Varav: konvertibler			*EBA-förteckningen 26.3*	-	
2	Ej utdelade vinstmedel	119 799		26.1 c	113 799	
3	Ackumulerat annat totalresultat (och andra reserver, för att inkludera orealiserade vinster och förluster enligt tillämpliga redovisningsstandarder)	13 130		26.1	5 536	
5a	Delårsresultat netto efter avdrag för förutsebara kostnader och utdelningar som har verifierats av personer som har en oberoende ställning	5 824		26.2	5 881	
6	**Kärnprimärkapital före lagstiftningsjusteringar**	**150 580**			**133 393**	
	Kärnprimärkapital: lagstiftningsjusteringar					
7	Ytterligare värdejusteringar (negativt belopp)	-399		34, 105	-375	
8	Immateriella tillgångar (netto efter minskning för tillhörande skatteskulder) (negativt belopp)	-11 119		36.1 b, 37	-10 390	
11	Reserver i verkligt värde relaterade till vinster eller förluster på kassaflödessäkringar	-4 203		33.1 a	-1 263	
12	Negativa belopp till följd av beräkningen av förväntade förlustbelopp	-1 581		36.1 d, 40, 159	-2 047	
14	Vinster eller förluster på skulder som värderas till verkligt värde och som beror på ändringar av institutets egen kreditstatus	-		33.1 b	-	
15	Förmånsbestämda pensionsplaner (negativt belopp)	-		36.1 e, 41	-	
16	Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna kärnprimärkapitalinstrument (negativt belopp)	-527		36.1 f, 42	-508	
19	Institutets direkta, indirekta och syntetiska innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-		36.1 i, 43, 45, 47, 48.1 b, 49.1-49.3, 79	-	
20a	Exponeringsbelopp för följande poster som är kvalificerade för en riskvikt på 1 250 % när institutet väljer alternativet med avdrag	-20		36 (1) (k)		
20c	*Varav: värdepapperiseringspositioner (negativt belopp)*	*-20*		*36 (1) (k) (ii), 243 (1) (b), 244 (1) (b), 258*		
21	Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter minskning av tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda) (negativt belopp)	-		36.1 c, 38, 48.1 a	-	
22	Belopp som överskrider tröskelvärdet på 15% (negativt belopp)	-		48.1	-	
23	*Varav: institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn när institutet har en väsentlig investering i de enheterna*	-		*36.1 i, 48.1 b*	-	
25	*Varav: uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader*	-		*36.1 c, 38, 48.1 a*	-	
25a	Förluster för innevarande räkenskapsår (negativt belopp)	-		36.1 a	-	
25b	Förutsebara skatter som är relaterade till kärnprimärkapitalposter (negativt belopp)	-		36.1 l	-	
27	Avdrag från kvalificerade primärkapitaltillskott som överskrider institutets primärkapitaltillskott (negativt belopp)	-		36.1 j	-	
28	**Sammanlagda lagstiftningsjusteringar av kärnprimärkapital**	**-17 849**			**-14 583**	
29	**Kärnprimärkapital**	**132 731**			**118 810**	
	Primärkapitaltillskott: instrument					
30	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	15 819		51, 52	10 701	
32	*Varav: klassificerade som skulder enligt tillämpliga redovisningsstandarder*	*15 819*			*10 701*	
33	Belopp för kvalificerande poster som avses i artikel 484.4 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från primärkapitaltillskottet	-		486.3	2 352	2 352
36	**Primärkapitaltillskott före lagstiftningsjusteringar**	**15 819**			**13 053**	

K49 Forts

Kapitalbas under övergångsperioden		2019			2018	
mkr		Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordning (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordning (EU) nr 575/2013	Förordning (EU) nr 575/2013 artikelhänvisning	Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013
	Primärkapitaltillskott: lagstiftningsjusteringar					
37	Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna primärkapitaltillskottsinstrument (negativt belopp)	-		52.1 b, 56 a, 57	-400	-400
40	Institutets direkta och indirekta innehav av primärkapitaltillskottsinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-		56 d, 59, 79	-	
42	Avdrag från kvalificerade supplementärkapital som överskrider institutets supplementärkapital (negativt belopp)	-		56 e	-	
43	**Summa lagstiftningsjusteringar av primärkapitaltillskott**	**0**			**-400**	
44	**Primärkapitaltillskott**	**15 819**			**12 653**	
45	**Primärkapital (primärkapital = kärnprimärkapital + primärkapitaltillskott)**	**148 550**			**131 463**	
	Supplementärkapital: instrument och avsättningar					
46	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	18 639		62, 63	33 704	
50	Kreditriskjusteringar	0		62 c och d	0	
51	**Supplementärkapital före lagstiftningsjusteringar**	**18 639**			**33 704**	
	Supplementärkapital: lagstiftningsjusteringar					
52	Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna supplementärkapitalinstrument och efterställda lån (negativt belopp)	-		63 b i, 66 a, 67	-15 379	
55	Institutets direkta och indirekta innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-1 129		66 d, 69, 79	-1 129	
57	**Summa lagstiftningsjusteringar av supplementärkapital**	**-1 129**			**-16 508**	
58	**Supplementärkapital**	**17 510**			**17 196**	
59	**Totalt kapital (totalt kapital = primärkapital + supplementärkapital)**	**166 060**			**148 659**	
60	**Summa riskvägda tillgångar**	**716 462**			**707 579**	
	Kapitalrelationer och buffertar					
61	Kärnprimärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	18,5		92.2 a	16,8	
62	Primärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	20,7		92.2 b	18,6	
63	Summa kapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	23,2		92.2 c	21,0	
64	Institutsspecifika buffertkrav (krav på kärnprimärkapital i enlighet med artikel 92.1 a plus krav på kapitalkonserveringsbuffert och kontracyklisk kapitalbuffert, plus systemriskbuffert, plus buffert för systemviktiga institut (buffert för globala systemviktiga institut eller andra systemviktiga institut) uttryckt som en procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	7,4		Kapitalkravsdirektivet 128, 129, 130	7,0	
65	*Varav: krav på kapitalkonserveringsbuffert*	*2,5*			*2,5*	
66	*Varav: krav på kontracyklisk kapitalbuffert*	*1,9*			*1,5*	
67	*Varav: krav på systemriskbuffert*	*3,0*			*3,0*	
67a	*Varav: buffert för globalt systemviktigt institut eller för annat systemviktigt institut*	*0,0*		*Kapitalkravsdirektivet 131*	*0,0*	
68	Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	14,0		Kapitalkravsdirektivet 128	12,3	

K49 Forts

Kapitalbas under övergångsperioden		2019			2018	
mkr		Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordning (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordning (EU) nr 575/2013	Förordning (EU) nr 575/2013 artikelhänvisning	Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013
	Kapitalrelationer och buffertar					
72	Direkta och indirekta innehav av kapital i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner)	0		36.1 h, 45, 46, 56 c, 59, 60, 66 c, 69, 70	0	
73	Institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner)	-		36.1 i, 45, 48	-	
75	Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter minskning av tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda)	-2		36.1 c, 38, 48	-960	
	Tak som ska tillämpas på inkludering av avsättningar i supplementärkapitalet					
76	Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av schablonmetoden (före tillämpningen av taket)	-		62	-	
77	Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt schablonmetoden	1 084		62	1 093	
78	Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av internmetoden (före tillämpningen av taket)	-		62	-	
79	Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt internmetoden	3 308		62	3 247	
	Kapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang (får endast tillämpas mellan den 1 januari 2013 och den 1 januari 2022)					
80	Nuvarande tak för kärnprimärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	-		484.3, 486.2 och 486.5	58	
81	Belopp som utesluts från kärnprimärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	-		484.3, 486.2 och 486.5	-	
82	Nuvarande tak för primärkapitaltillskottsinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	-		484.4, 486.3 och 486.5	2 445	
83	Belopp som utesluts från primärkapitaltillskott på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	-		484.4, 486.3 och 486.5	-	
84	Nuvarande tak för supplementärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	-		484.5, 486.4 och 486.5	1 481	
85	Belopp som utesluts från supplementärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	-		484.5, 486.4 och 486.5	-	

Tabell 2.12 (Pelare 3) Kapitaltäckning finansiella konglomeratet
Tabellen visar relation mellan kapital och kapitalkrav för det finansiella konglomeratet. Överskottet har ökat jämfört med föregående år.

Kapitaltäckning finansiella konglomeratet mkr	2019	2018
Kapitalbas efter avdrag och justeringar	174 186	152 229
Kapitalkrav	153 484	139 687
Överskott	**20 702**	**12 542**

K49 Forts

Tabell 2.11 (Pelare 3) EU OV1 – Översikt av riskvägda exponeringsbelopp

Tabellen visar riskvägda exponeringsbelopp (REA) för kreditrisk, motpartsrisk, marknadsrisk och operativ risk per utgången av 2019 och föregående år. Beloppen för kreditrisk är beräknade för exponeringar som behandlas enligt schablonmetoden, den grundläggande internmetoden och den avancerade internmetoden. Beloppen för marknadsrisk och operativ risk är beräknade för exponeringar som behandlas enligt schablonmetoden. REA för kreditrisk har ökat jämfört med föregående år. REA för motpartsrisk har minskat jämfört med föregående år. REA för marknadsrisk har minskat jämfört med föregående år. REA för operativ risk har ökat jämfört med föregående år.

EU OV1 – Översikt av riskvägda exponeringsbelopp			Riskvägda exponeringsbelopp		Minimikapitalkrav
mkr			2019	2018	2019
	1	Kreditrisk (exklusive motpartskreditrisk)	626 682	616 009	50 132
Artikel 438 c och d	2	Varav schablonmetoden	86 573	87 147	6 926
Artikel 438 c och d	3	Varav den grundläggande internmetoden[1]	53 846	53 978	4 305
Artikel 438 c och d	4	Varav den avancerade internmetoden[2]	475 964	467 474	38 077
Artikel 438 d	5	Varav den kapitalrelaterade internmetoden inom ramen för den enkla riskviktade metoden eller den interna modellen	10 299	7 410	824
Artikel 107 Artikel 438 c och d	6	Motpartskreditrisk	11 371	12 603	910
Artikel 438 c och d	7	Varav marknadsvärdering	11 359	12 598	909
Artikel 438 c och d	8	Varav ursprunglig exponering			
	9	Varav schablonmetoden			
	10	Varav metoden med interna modeller			
Artikel 438 c och d	11	Varav riskexponeringsbelopp för bidrag till en central motparts obeståndsfond	12	5	1
Artikel 438 c och d	12	Kreditvärdighetsjustering	4 114	5 219	329
Artikel 438 e	13	Avvecklingsrisk	9	0	1
Artikel 449 o i)	14	Värdepapperiseringsexponeringar utanför handelslagret (efter taket)	-	51	-
	15	Varav internmetoden	-	51	-
	16	Varav den interna formelbaserade metoden			
	17	Varav internmetoden			
	18	Varav schablonmetoden			
Artikel 438 e	19	Marknadsrisk	8 263	9 765	662
	20	Varav schablonmetoden	8 263	9 765	662
	21	Varav den interna modellen			
Artikel 438 e	22	Stora exponeringar			
Artikel 438 f	23	Operativ risk	66 023	63 932	5 282
	24	Varav basmetoden			
	25	Varav schablonmetoden	66 023	63 932	5 282
	26	Varav internmätningsmetoden			
Artikel 437.2, artikel 48 och artikel 60	27	Belopp under trösklarna för avdrag (föremål för riskviktning på 250 procent)			
Artikel 500	28	Justering av minimigränsen			
	29	**Summa**	**716 462**	**707 579**	**57 317**

[1] Motpartslösa exponeringar redovisas under den grundläggande internmetoden
[2] Riskviktsgolv för svenska bolån redovisas under den avancerade internmetoden

Tabell 4.1 (Pelare3) EU MR1 – Marknadsrisk som behandlas enligt schablonmetoden

Tabellen visar kapitalkrav och riskexponeringsbelopp för marknadsrisker enligt schablonmetoden (CRR) per utgången av 2019.

EU MR1 – Marknadsrisk som behandlas enligt schablonmetoden	2019		2018	
	a	b	a	b
mkr	Riskexponerings-belopp	Kapitalkrav	Riskexponerings-belopp	Kapitalkrav
Direkta produkter				
Ränterisk	8 130	651	9 552	764
varav generell risk	*6 923*	*554*	*7 888*	*631*
varav specifik risk	*1 207*	*97*	*1 664*	*133*
Aktiekursrisk	43	3	84	7
varav generell risk	*12*	*1*	*27*	*2*
varav specifik risk	*30*	*2*	*54*	*5*
varav fonder	*1*	*0*	*3*	*0*
Valutakursrisk	-	-	-	-
Råvarurisk	54	4	85	7
Optioner				
Scenariometod	36	3	43	3
varav ränterisk	*3*	*0*	*4*	*0*
varav aktiekursrisk	*33*	*3*	*39*	*3*
varav valutakursrisk	-	-	-	-
varav råvarurisk	-	-	*0*	*0*
Värdepapperisering (specifik risk)	-	-	-	-
Avvecklingsrisk	9	1	1	0
Summa	**8 272**	**662**	**9 765**	**781**

K49 Forts

Tabell ÅR:47 Minimikrav på nedskrivningsbara skulder (MREL)

MREL krav uttryckt som andel av totala skulder och kapitalbas (SFS 2015:1016). Minimikravet på nedskrivningsbara skulder och kapitalbas bestäms i bankens resolutionsplan av resolutionsmyndigheten RGK, i samarbete med FI. Totala skulder och kapitalbas samt MREL krav baseras på siffror från det tredje kvartalet.

mkr	2019	2018
MREL krav	184 086	191 255
Nedskrivningsbara skulder och kapitalbas	350 820	289 591
Totala skulder och kapitalbas	2 986 085	2 900 642

%	2019	2018
MREL krav som procent av totala skulder och kapitalbas	6,2	6,6
Nedskrivningsbara skulder och kapitalbas som procent av totala skulder och kapitalbas	11,7	10,0

Tabell 3.14 (Pelare 3) Kreditriskexponeringar godkända för internmetoden

Kreditriskexponeringar godkända för internmetoden	Exponeringsbelopp		Varav utanför balansräkningen		Riskvägt exponeringsbelopp		Kapitalkrav		Genomsnittlig riskvikt i %	
mkr	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Statsexponeringar	**426 414**	**436 476**	**10 983**	**13 141**	**7 098**	**7 694**	**568**	**616**	**1,7**	**1,8**
Företagsexponeringar	**909 304**	**899 041**	**121 194**	**133 763**	**246 710**	**250 750**	**19 737**	**20 060**	**27,1**	**27,9**
Företagsutlåning	900 795	888 991	121 194	133 763	244 106	247 764	19 529	19 821	27,1	27,9
varav övrig utlåning, internmetod utan egna skattningar av LGD och KF	*110 550*	*125 126*	*64 725*	*72 146*	*33 651*	*37 526*	*2 693*	*3 002*	*30,4*	*30,0*
varav övrig utlåning, internmetod med egna skattningar av LGD och KF	*790 245*	*763 865*	*56 469*	*61 617*	*210 455*	*210 238*	*16 836*	*16 819*	*26,6*	*27,5*
varav stora företag	*140 751*	*154 297*	*32 185*	*36 485*	*51 641*	*57 241*	*4 131*	*4 579*	*36,7*	*37,1*
varav medelstora företag	*91 926*	*85 130*	*9 533*	*8 961*	*37 399*	*37 275*	*2 992*	*2 982*	*40,7*	*43,8*
varav fastighetsbolag	*557 568*	*524 438*	*14 751*	*16 171*	*121 415*	*115 722*	*9 713*	*9 258*	*21,8*	*22,1*
Motpartsrisk	8 509	10 050	-	-	2 604	2 986	208	239	30,6	29,7
Bostadsrättsföreningar	**235 554**	**216 026**	**2 796**	**3 812**	**9 806**	**9 902**	**783**	**791**	**4,2**	**4,6**
Hushållsexponeringar	**1 119 800**	**1 079 337**	**58 312**	**55 531**	**82 406**	**85 185**	**6 593**	**6 815**	**7,4**	**7,9**
Privatpersoner	1 095 928	1 054 730	52 195	49 507	74 659	77 746	5 973	6 220	6,8	7,4
varav fastighetskrediter	*1 046 593*	*991 558*	*36 074*	*29 601*	*63 871*	*62 459*	*5 110*	*4 997*	*6,1*	*6,3*
varav övriga	*49 335*	*63 172*	*16 121*	*19 906*	*10 788*	*15 287*	*863*	*1 223*	*21,9*	*24,2*
Små företag	23 872	24 607	6 117	6 024	7 747	7 438	620	595	32,5	30,2
varav fastighetskrediter	*11 892*	*7 280*	*1 010*	*63*	*4 268*	*1 409*	*341*	*113*	*35,9*	*19,4*
varav övriga	*11 980*	*17 327*	*5 107*	*5 961*	*3 479*	*6 029*	*279*	*482*	*29,0*	*34,8*
Institutsexponeringar	**57 663**	**78 120**	**6 316**	**6 014**	**14 436**	**14 858**	**1 155**	**1 189**	**25,0**	**19,0**
Institutsutlåning	16 554	17 559	6 316	6 014	5 920	5 640	474	452	35,8	32,1
Motpartsrisk	41 109	60 561	-	-	8 516	9 218	681	737	20,7	15,2
Aktieexponeringar	**3 028**	**2 121**	**-**	**-**	**10 299**	**7 410**	**824**	**593**	**340,2**	**349,4**
varav börsnoterade aktier	*1 129*	*545*	-	-	*3 274*	*1 581*	*262*	*126*	*290,0*	*290,0*
varav övriga aktier	*1 899*	*1 576*	-	-	*7 025*	*5 829*	*562*	*467*	*370,0*	*370,0*
Motpartslösa exponeringar	**6 946**	**2 239**	**-**	**-**	**6 946**	**2 239**	**556**	**179**	**100,0**	**100,0**
Positioner i värdepapperisering	**-**	**22**	**-**	**-**	**-**	**51**	**-**	**4**	**-**	**229,2**
varav traditionell värdepapperisering	-	*22*	-	-	-	*51*	-	*4*	-	*229,2*
varav syntetisk värdepapperisering	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Summa internmetoden	**2 758 709**	**2 713 382**	**199 601**	**212 261**	**377 701**	**378 089**	**30 216**	**30 247**	**13,7**	**13,9**
Riskviktsgolv Svenska bolån**					**173 604**	**163 123**	**13 888**	**13 050**		
Totalt Internmetoden med effekt av riskviktsgolv Svenska bolån	**2 758 709**	**2 713 382**	**199 601**	**212 261**	**551 305**	**541 212**	**44 104**	**43 297**	**20,0**	**19,9**

** Från 30 sep 2019 rapporterar banken exponeringsbelopp för repor och värdepapperslån netto. Jämförelsesiffror för 31 dec 2018 har justerats enligt samma metod.

K49 Forts

Tabell 3.15 (Pelare 3) Kreditriskexponeringar enligt schablonmetoden[1]

Kreditriskexponeringar enligt schablonmetoden[1]	Exponeringsvärde		Varav utanför balansräkningen		Riskvägt exponeringsbelopp		Kapitalkrav		Genomsnittlig riskvikt i %	
mkr	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Stater och centralbanker	353	403	79	21	7	-	1	-	1,9	0,0
Kommuner	-	25	-	-	-	5	-	0	-	20,0
Multilaterala utvecklingsbanker	274	183	2	-	0	-	0	-	0,0	0,0
Internationella organisationer		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Institut	9 639	9 570	407	490	762	897	61	72	7,9	9,4
Företag	8 495	10 282	2 326	2 360	8 408	10 191	673	815	99,0	99,1
Hushåll	10 226	9 198	2 898	2 306	7 460	6 867	597	549	72,9	74,7
Säkerheter i fastigheter	141 499	125 107	2 064	7 126	50 655	46 682	4 052	3 735	35,8	37,3
Fallerade exponeringar	598	705	21	13	725	878	58	70	121,2	124,6
Högrisk poster	26	-	-	-	39	-	3	-	150,0	-
Fonder	151	-	-	-	151	-	12	-	100,0	-
Aktier	6 254	6 254	-	-	15 636	15 636	1 251	1 251	250,0	250,0
varav börsnoterade aktier	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
varav övriga aktier	*6 254*	*6 254*	-	-	*15 636*	*15 636*	*1 251*	*1 251*	*250,0*	*250,0*
Övriga poster	3 244	6 604	17	26	2 905	6 295	232	504	89,6	95,3
Summa schablonmetoden	**180 759**	**168 331**	**7 814**	**12 342**	**86 748**	**87 451**	**6 940**	**6 996**	**48,0**	**52,0**

[1] Uppgifter om kapitalkrav för exponeringsklasser där det förekommer exponeringar.

Tabell 2.13 (Pelare 3) LRCom: Bruttosoliditetsgrad – gemensam upplysning

Tabellen visar bruttosoliditetsgrad per utgången av inneverande respektive föregående år. Exponeringarna är specificerade för kategorierna balansräkning, derivat, värdepappersfinansiering och exponeringar utanför balansräkning. Bruttosoliditetsgraden beräknas som primärkapital dividerat med sammanlagda exponeringar. Bruttosoliditetsgraden har äkat jämfört med föregående år.

LRCom: Bruttosoliditetsgrad – gemensam upplysning mkr		2019	2018
	Exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat och transaktioner för värdepappersfinansiering)		
1	Poster i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och förvaltningstillgångar, men inklusive säkerhet)	2 843 612	2 777 127
2	(Tillgångsbelopp som dragits av för att fastställa kärnprimärkapital)	-17 849	-14 583
3	**Sammanlagda exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och förvaltningstillgångar) (summan av raderna 1 och 2)**	**2 825 763**	**2 762 544**
	Derivatexponeringar		
4	Återanskaffningskostnad förbunden med samtliga derivattransaktioner (dvs netto av medräkningsbar kontantvariationsmarginal)	6 667	8 183
5	Tilläggsbelopp för potentiell framtida exponering förbundet med samtliga derivattransaktioner (marknadsvärdering)	27 096	31 001
EU-5a	Exponering fastställd enligt ursprunglig åtagandemetod	-	-
6	Gross-up för derivatsäkerhet vid avdrag från tillgångar i balansräkningen i enlighet med den tillämpliga redovisningsramen	-	-
7	(Avdrag för fordringar på kontantvariationsmarginal i derivattransaktioner)	-8 466	-5 418
8	(Undantagen central motpartsdel i handelsexponeringar som är clearade med denna motpart)		
9	Justerat effektivt teoretiskt belopp för skriftliga kreditderivat	5 621	5 774
10	(Justerad effektiv teoretisk kompensation och tilläggsavdrag för skriftliga kreditderivat)	-116	-
11	**Sammanlagda derivatexponeringar (summa av rad 4 till 10)**	**30 802**	**39 540**
	Exponeringar i transaktioner för värdepappersfinansiering		
12	Bruttotillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering (utan godkännande av nettning) efter justering för försäljningstransaktioner	16 010	12 149
13	(Nettade belopp för kontantskulder och kontantfordringar i bruttotillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering)	-	-
14	Motpartens kreditriskexponering mot tillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering	3 342	3 850
EU-14a	Undantag för transaktioner för värdepappersfinansiering: Motpartens kreditriskexponering i enlighet med artikel 429b 4 och artikel 222 i förordning (EU) nr 575/2013	-	-
15	Exponeringar mot förmedlade transaktioner	-	-
EU-15a	(Undantagen central motpartsdel av exponeringar mot transaktioner för värdepappersfinansiering som är clearade med motparten)	-	-
16	**Sammanlagda exponeringar i transaktioner för värdepappersfinansiering (summa av raderna 12 till 15a)**	**19 352**	**15 999**
	Andra poster utanför balansräkningen		
17	Poster utanför balansräkningen i teoretiska bruttobelopp	522 450	535 815
18	(Justeringar för konvertering till kreditekvivalenter)	-338 171	-343 827
19	**Övriga exponeringar utanför balansräkningen (summa av rad 17 till 18)**	**184 279**	**191 988**
	Undantagna exponeringar i enlighet med artikel 429.7 och 429.14 (i och utanför balansräkningen)		
EU-19a	(Undantag för exponeringar inom gruppen (individuell nivå) i enlighet med artikel 429.7 i förordning (EU) nr 575/2013 (i och utanför balansräkningen))	-	-
EU-19b	(Undantagna exponeringar i enlighet med artikel 429.14 i förordning (EU) nr 575/2013 (i och utanför balansräkningen))	-	-
	Kapital- och sammanlagda exponeringar		
20	Primärkapital	148 550	131 463
21	Sammanlagda exponeringar i bruttosoliditetsgrad (summan av raderna 3, 11, 16, 19, EU-19a och EU-19b)	3 060 195	3 010 071
	Bruttosoliditetsgrad		
22	Bruttosoliditetsgrad	4,85%	4,37%
	Val av övergångsarrangemang och belopp för förvaltningsposter som har tagits bort från balansräkningen		
EU-23	Val av övergångsarrangemang för definitionen av kapitalmåttet	Transitional	Transitional
EU-24	Belopp för förvaltningsposter som har tagits bort från balansräkningen i enlighet med artikel 429.13 i förordning (EU) nr 575/2013	0	0

K49 Forts

Tabell 2.14 (Pelare 3) LRSum: Sammanfattande avstämning av redovisningstillgångar och exponeringar i bruttosoliditetsgrad
Tabellen specificerar redovisningstillgångar och exponeringar i bruttosoliditetsgrad per utgången av 2019 och föregående år.
Totalt exponeringsmått för bruttosoliditetsgrad har ökat jämfört med föregående år.

LRSum: Sammanfattande avstämning av redovisningstillgångar och exponeringar i bruttosoliditetsgrad mkr		2019	2018
1	Sammanlagda tillgångar enligt offentliga finansiella rapporter	3 069 667	2 978 174
2	Justering för enheter som har konsoliderats för redovisningsändamål men som inte omfattas av konsolidering under tillsyn	-168 500	-130 857
3	(Justering för förvaltningstillgångar som redovisas i balansräkningen i enlighet med den tillämpliga redovisningsramen, men som är undantagna från exponeringsmåttet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.13 i förordning (EU) nr 575/2013)	-	-
4	Justeringar för finansiella derivatinstrument	-10 743	-18 501
5	Justeringar för transaktioner för värdepappersfinansiering	3 342	3 850
6	Justering för poster utanför balansräkningen (dvs konvertering till kreditekvivalenter för exponeringar utanför balansräkningen)	184 279	191 988
EU-6a	(Justering för exponeringar inom gruppen som inte omfattas av exponeringsmåttet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.7 i förordning (EU) nr 575/2013)	-	-
EU-6b	(Justering för exponeringar inom gruppen som inte omfattas av exponeringsmåttet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.14 i förordning (EU) nr 575/2013)	-	-
7	Andra justeringar	-17 850	-14 583
8	**Summa exponeringsmått för bruttosoliditetsgrad**	**3 060 195**	**3 010 071**

Tabell 2.15 (Pelare 3) LRSpl: Uppdelning av exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och undantagna exponeringar)
Tabellen specificerar redovisningstillgångar och exponeringar i bruttosoliditetsgrad. Totalt exponeringsmått för bruttosoliditetsgrad har ökat jämfört med föregående år.

LRSpl: Uppdelning av exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och undantagna exponeringar) mkr		2019	2018
EU-1	Sammanlagda exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och undantagna exponeringar) varav:	2 833 306	2 757 336
EU-2	Exponeringar i handelslagret	160 009	180 589
EU-3	Exponeringar utanför handelslagret, varav:	2 673 297	2 576 747
EU-4	Säkerställda obligationer	4 952	5 372
EU-5	Exponeringar som hanteras som exponeringar mot nationella regeringar	411 782	419 788
EU-6	Exponeringar mot delstatliga självstyrelseorgan, multilaterala utvecklingsbanker, internationella organisationer och offentliga organ som inte behandlas som exponeringar mot nationella regeringar	0	25
EU-7	Institut	7 346	8 476
EU-8	Säkrade genom panträtt i fastigheter	1 984 322	1 843 389
EU-9	Hushållsexponeringar	52 512	64 218
EU-10	Företag	186 732	211 962
EU-11	Fallerande exponeringar	4 703	4 797
EU-12	Övriga exponeringar (t ex aktier, värdepapperiseringar och övriga motpartslösa tillgångar)	20 948	18 720

Moderbolaget

Förvaltningsberättelse Moderbolaget

Utveckling i moderbolaget

Moderbolagets räkenskaper omfattar delar av den verksamhet som organisatoriskt ingår i kontorsrörelsen i och utanför Sverige, Capital Markets samt centrala avdelningar och staber. Även om Handelsbankens affärer till övervägande del utgår från och samordnas av de lokala bankkontoren, ligger en betydande del av affärsvolymerna juridiskt utanför moderbolaget i helägda dotterbolag, i synnerhet bolåneinstitutet Stadshypotek AB och sedan den 1 december 2018 bedrivs verksamheten i Storbritannien i Handelsbanken plc. Utvecklingen i moderbolaget är därmed inte att likställa med utvecklingen av affärsverksamheten i koncernen som helhet.

Moderbolagets rörelseresultat ökade med 16 procent till 20 325 miljoner kronor (17 528), huvudsakligen på grund av ökade utdelningar. Årets resultat ökade med 13 procent till 15 648 miljoner kronor (13 855). Utdelningar har erhållits uppgående till 17 338 miljoner kronor (11 023). Räntenettot minskade med 24 procent till 13 039 miljoner kronor (17 234) och provisionsnettot minskade med 3 procent till 6 011 miljoner kronor (6 218). Den främsta orsaken till minskningen av räntenettot är att den brittiska verksamheten inte längre ingår i moderbolagets räkenskaper. Moderbolagets egna kapital har sedan årsskiftet ökat till 130 935 miljoner kronor (121 062). För moderbolagets 5-årsöversikt, se sidorna 197–198.

Riskhantering

Handelsbanken har en låg risktolerans som upprätthålls genom en stark riskkultur som är uthållig över tid och som gäller för alla områden i koncernen. För närmare beskrivning av bankens exponering mot risker och hanteringen av dessa, se not K2.

Principer för ersättning till ledande befattningshavare

Handelsbankens principer för ersättning till ledande befattningshavare framgår av not K8 samt avsnittet Principer för ersättning till ledande befattningshavare i Bolagsstyrningsrapporten, se sidan 72.

Förslag till vinstdisposition

Till årsstämmans förfogande står enligt balansräkningen för Handelsbanken vinstmedel på sammanlagt 122 150 miljoner kronor.

Styrelsen föreslår att vinstmedlen disponeras på följande sätt:	
Till aktieägarna utdelas per aktie 5,5 kronor (5,5 kronor för 2018)	10 890
Till nästa år överförs	111 260
Summa disponerat	**122 150**

Styrelsen har bedömt att storleken på den föreslagna utdelningen, totalt 10 890 miljoner kronor, är försvarlig med hänsyn tagen till verksamhetens art, omfattning, konsolideringsbehov, risker, likviditet och ställning i övrigt såväl i moderbolaget som i koncernen.

Orealiserade värdeförändringar på tillgångar och skulder värderade till verkligt värde har påverkat det egna kapitalet med netto 10 963 miljoner kronor.

Moderbolagets och den konsoliderade situationens kapitalisering vid årsskiftet, minskad med föreslagen utdelning baserad på genomförda konverteringar och andra väsentliga förändringar efter årsskiftet, översteg kraven enligt förordning (EU) 575/2013 och direktiv 2013/36/EU samt övriga relevanta krav som myndigheterna fastställt för banken.

Aktien

Aktierna fördelade på aktieslag
31 december 2019

Aktieslag	Antal	% av kapital	% av röster
Serie A	1 944 777 165	98,22	99,82
Serie B	35 251 329	1,78	0,18
Totalt	**1 980 028 494**	**100,00**	**100,00**

Två aktieägare har en ägarandel som överstiger 10 procent: AB Industrivärden och Stiftelsen Oktogonen. Utförliga uppgifter om bankens största svenska aktieägare finns på sidan 41. Handelsbankens bolagsordning anger att ingen aktieägare vid årsstämma får rösta för mer än 10 procent av det totala antalet röster i banken. För mer information om aktieägares rättigheter, se sidan 66.

Vid årsstämman i mars 2019 bemyndigades styrelsen att återköpa maximalt 120 miljoner aktier fram till årsstämman i mars 2020. Detta mandat utnyttjades inte under 2019. Utförligare information om detta finns på sidorna 40–41.

Övrigt

Handelsbanken arbetar kontinuerligt med åtgärder för att minimera bankens direkta och indirekta miljöpåverkan. För mer information om bankens miljöarbete, se sidan 43.

Handelsbanken arbetar för att det decentraliserade arbetssättet och tron på individen ska genomsyra verksamheten. För utförligare beskrivning om banken som arbetsgivare se information som börjar på sidan 57.

Finansiella rapporter Moderbolaget

INNEHÅLL

Resultaträkning 191
Totalresultat 192
Balansräkning 193
Förändring i eget kapital 194
Kassaflödesanalys 196
5-årsöversikt 197
Noter Moderbolaget 199
M1 Redovisningsprinciper 199
M2 Risk- och kapitalhantering 200
M3 Räntenetto 203
M4 Erhållna utdelningar 203
M5 Provisionsnetto 203
M6 Nettoresultat av finansiella transaktioner 204
M7 Övriga rörelseintäkter 204
M8 Personalkostnader 204
M9 Övriga administrationskostnader 205
M10 Kreditförluster 205
M11 Bokslutsdispositioner 211
M12 Utlåning till kreditinstitut 211
M13 Utlåning till allmänheten 211
M14 Räntebärande värdepapper 212
M15 Aktier och andelar 212
M16 Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag 213
M17 Derivatinstrument 214
M18 Säkringsredovisning 215
M19 Kvittning av finansiella instrument 217
M20 Immateriella tillgångar 218
M21 Fastigheter, inventarier och leasingobjekt 218
M22 Övriga tillgångar 219
M23 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter 219
M24 Skulder till kreditinstitut 220
M25 In- och upplåning från allmänheten 220
M26 Emitterade värdepapper 221
M27 Korta positioner 221
M28 Skatter 222
M29 Avsättningar 222
M30 Övriga skulder 223
M31 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter 223
M32 Efterställda skulder 223
M33 Obeskattade reserver 223
M34 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder 224
M35 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde 225
M36 Ställda och mottagna säkerheter samt överförda finansiella tillgångar 227
M37 Eventualförpliktelser 227
M38 Pensionsförpliktelser 228
M39 Tillgångar och skulder i valuta 229
M40 Upplysningar om närstående 230
M41 Förslag till vinstdisposition 230
M42 Aktieinformation 230
M43 Händelser efter balansdagen 230
M44 Kapitaltäckning 231

Resultaträkning Moderbolaget

mkr		2019	2018
Ränteintäkter	*Not M3*	28 701	30 745
Leasingintäkter	*Not M3*	1 488	724
Räntekostnader	*Not M3*	-17 150	-14 235
Erhållna utdelningar	*Not M4*	17 338	11 023
Provisionsintäkter	*Not M5*	8 028	8 206
Provisionskostnader	*Not M5*	-2 017	-1 988
Nettoresultat av finansiella transaktioner	*Not M6*	618	1 020
Övriga rörelseintäkter	*Not M7*	2 638	2 805
Summa rörelseintäkter		**39 644**	**38 300**
Allmänna administrationskostnader			
Personalkostnader	*Not M8*	-10 148	-12 255
Övriga administrationskostnader	*Not M9*	-5 808	-6 332
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	*Not M20, M21*	-2 156	-1 350
Summa kostnader före kreditförluster		**-18 112**	**-19 937**
Resultat före kreditförluster		**21 532**	**18 363**
Kreditförluster, netto	*Not M10*	-1 059	-835
Nedskrivning av finansiella anläggningstillgångar		-148	-
Rörelseresultat		**20 325**	**17 528**
Bokslutsdispositioner	*Not M11*	-380	332
Resultat före skatter		**19 945**	**17 860**
Skatter	*Not M28*	-4 297	-4 005
Årets resultat		**15 648**	**13 855**

Totalresultat Moderbolaget

mkr	2019	2018
Årets resultat	15 648	13 855
Övrigt totalresultat		
Poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen		
Egetkapitalinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	372	-188
Skatt på poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	-21	1
varav egetkapitalinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	*-21*	*1*
Summa poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	**351**	**-187**
Poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen		
Kassaflödessäkringar	1 751	829
Skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	7	-12
Årets omräkningsdifferens	-259	41
varav säkring av nettotillgångar i utlandsverksamhet	*-826*	*-848*
Skatt på poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	-200	19
varav kassaflödessäkringar	*-375*	*-178*
varav skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	*-2*	*3*
varav säkring av nettotillgångar i utlandsverksamhet	*177*	*194*
Summa poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	**1 299**	**877**
Summa övrigt totalresultat	**1 650**	**690**
Årets totalresultat	**17 298**	**14 545**

Årets omklassificeringar till resultaträkningen framgår av Förändring i eget kapital.

Balansräkning Moderbolaget

mkr		2019	2018
TILLGÅNGAR			
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		242 889	243 824
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	*Not M14*	103 370	118 918
Utlåning till kreditinstitut	*Not M12*	890 557	841 085
Utlåning till allmänheten	*Not M13*	620 175	611 699
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	*Not M14*	53 096	50 993
Aktier och andelar	*Not M15*	14 335	13 156
Aktier i koncern- och intresseföretag	*Not M16*	72 138	72 267
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken		6 443	5 240
Derivatinstrument	*Not M17*	41 840	59 109
Immateriella tillgångar	*Not M20*	3 190	2 772
Fastigheter, inventarier och leasingobjekt	*Not M21*	8 145	5 434
Aktuella skattefordringar		-	531
Uppskjutna skattefordringar	*Not M28*	653	285
Övriga tillgångar	*Not M22*	21 522	25 910
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	*Not M23*	1 152	2 476
Summa tillgångar	*Not M34*	**2 079 505**	**2 053 699**
SKULDER OCH EGET KAPITAL			
Skulder till kreditinstitut	*Not M24*	208 697	261 735
In- och upplåning från allmänheten	*Not M25*	918 146	839 835
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		6 443	5 240
Emitterade värdepapper m m	*Not M26*	724 640	716 531
Derivatinstrument	*Not M17*	38 669	36 226
Korta positioner	*Not M27*	1 856	6 163
Aktuella skatteskulder		202	-
Uppskjutna skatteskulder	*Not M28*	956	528
Avsättningar	*Not M29*	1 100	109
Övriga skulder	*Not M30*	8 790	12 044
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	*Not M31*	1 847	2 255
Efterställda skulder	*Not M32*	35 546	51 085
Summa skulder	*Not M34*	**1 946 892**	**1 931 751**
Obeskattade reserver	*Not M33*	**1 678**	**886**
Aktiekapital		3 069	3 013
Överkursfond		8 758	5 629
Andra fonder		10 472	8 285
Balanserad vinst		92 988	90 280
Årets resultat		15 648	13 855
Summa eget kapital		**130 935**	**121 062**
Summa skulder och eget kapital		**2 079 505**	**2 053 699**

Förändring i eget kapital Moderbolaget

	Bundet eget kapital			Fritt eget kapital					
mkr	Aktiekapital	Reservfond	Fond för internt utvecklad programvara	Överkurs-fond	Säkrings-reserv[1]	Verkligt värde-reserv[1]	Omräknings-reserv[1]	Balanserade vinstmedel inkl årets resultat	Totalt
Ingående eget kapital 2019	**3 013**	**2 682**	**2 497**	**5 629**	**564**	**304**	**2 238**	**104 135**	**121 062**
Årets resultat								15 648	15 648
Övrigt totalresultat					1 376	356	-82		1 650
varav omklassificering inom eget kapital						*15*	*-99*		*-84*
Årets totalresultat					**1 376**	**356**	**-82**	**15 648**	**17 298**
Omklassificerat till balanserat resultat								84	84
Utdelning								-10 693	-10 693
Lämnade koncernbidrag								-1	-1
Skatteeffekt på koncernbidrag								0	0
Effekter av konvertibla förlagslån	56			3 129					3 185
Fond för internt utvecklad programvara			537					-537	
Utgående eget kapital 2019	**3 069**	**2 682**	**3 034**	**8 758**	**1 940**	**660**	**2 156**	**108 636**	**130 935**

	Bundet eget kapital			Fritt eget kapital					
mkr	Aktiekapital	Reservfond	Fond för internt utvecklad programvara	Överkurs-fond	Säkrings-reserv[1]	Verkligt värde-reserv[1]	Omräknings-reserv[1]	Balanserade vinstmedel inkl årets resultat	Totalt
Utgående eget kapital 2017	**3 013**	**2 682**	**2 223**	**5 629**	**-87**	**499**	**2 003**	**104 238**	**120 200**
Effekt av övergång till IFRS 9						1		-366	-365
Skatteeffekt vid övergång till IFRS 9						0		81	81
Ingående eget kapital 2018	**3 013**	**2 682**	**2 223**	**5 629**	**-87**	**500**	**2 003**	**103 953**	**119 916**
Årets resultat								13 855	13 855
Övrigt totalresultat					651	-196	235		690
varav omklassificering inom eget kapital						*-5*	*-1 191*		*-1 196*
Årets totalresultat					**651**	**-196**	**235**	**13 855**	**14 545**
Omklassificerat till balanserat resultat								1 196	1 196
Utdelning								-14 581	-14 581
Lämnade koncernbidrag								-11	-11
Skatteeffekt på koncernbidrag								-3	-3
Effekter av konvertibla förlagslån	0			0					0
Fond för internt utvecklad programvara			274					-274	
Utgående eget kapital 2018	**3 013**	**2 682**	**2 497**	**5 629**	**564**	**304**	**2 238**	**104 135**	**121 062**

[1] Ingår i fond för verkligt värde.

I omräkningsreserven ingår omräkningseffekter avseende koncernens utländska filialers balans- och resultaträkningar. Ackumulerade omräkningseffekter tas upp till beskattning vid nedläggning eller avyttring av sådan filial. Skattereglerna avseende beskattning av omräkningseffekter är mycket komplicerade och därför föremål för olika tolkningar. Det kan därför inte uteslutas att omräkningseffekter kan komma att behöva tas upp till beskattning vid en tidigare tidpunkt än en avyttring/nedläggning.

Under perioden januari–december 2019 hade konvertibler till ett nominellt värde av 3 185 mkr (0) avseende konvertibla förlagslån konverterats till 35 853 334 A-aktier (1 609).
Vid räkenskapsårets slut uppgick antalet egna aktier i handelslagret till 0 aktier (0).

Specifikation av förändringar i eget kapital

Förändring av säkringsreserv mkr	**2019**	**2018**
Säkringsreserv vid årets ingång	564	-87
Kassaflödessäkring		
Effektiv del av förändringen i verkligt värde		
Ränterisk	1 109	-442
Valutakursrisk	654	1 271
Orealiserade värdeförändringar		
Omklassificerat till resultaträkningen[1]	-12	-
Skatt	-375	-178
Säkringsreserv vid årets utgång	**1 940**	**564**

Förändring av verkligt värdereserv mkr	**2019**	**2018**
Verkligt värdereserv vid utgången av 2017		**499**
Effekt av övergång till IFRS 9		1
Verkligt värdereserv vid årets ingång	**304**	**500**
Orealiserade värdeförändringar – egetkapitalinstrument	351	-187
Realiserade värdeförändringar – egetkapitalinstrument	-15	5
Orealiserade värdeförändringar – skuldinstrument	4	-10
Förändring av reserv för förväntade kreditförluster – skuldinstrument	1	1
Omklassificerat till balanserade vinstmedel – egetkapitalinstrument	15	-5
Omklassificerat till resultaträkningen – skuldinstrument[2]	-	-
Verkligt värdereserv vid årets utgång	**660**	**304**

Förändring av omräkningsreserv mkr	**2019**	**2018**
Omräkningsreserv vid årets ingång	2 238	2 003
Förändring av omräkningsdifferens	15	1 424
Omklassificerat till resultaträkningen[3]	2	2
Omklassificerat till balanserade vinstmedel[4]	-99	-1 191
Omräkningsreserv vid årets utgång	**2 156**	**2 238**

[1] Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 3 mkr (-).
[2] Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 0 mkr (-).
[3] Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 0 mkr (0).
[4] Skatt som omklassificerats till balanserade vinstmedel hänförlig till denna post 21 mkr (335).

Kassaflödesanalys Moderbolaget

mkr	2019	2018
LÖPANDE VERKSAMHET		
Rörelseresultat	20 325	17 528
varav inbetalda räntor	*28 760*	*28 226*
varav utbetalda räntor	*-18 524*	*-9 853*
varav inbetalda utdelningar	*17 338*	*11 023*
Justering för ej kassaflödespåverkande poster i rörelseresultatet		
Kreditförluster	1 204	937
Orealiserade värdeförändringar	-59	1 385
Av- och nedskrivningar	2 297	1 350
Koncernbidrag att erhålla	-15 992	-10 104
Betalda inkomstskatter	-3 702	-4 386
Förändring i den löpande verksamhetens tillgångar och skulder		
Utlåning till kreditinstitut	-49 473	-177 047
Utlåning till allmänheten	-9 636	182 800
Räntebärande värdepapper och aktier	12 716	1 138
Skulder till kreditinstitut	-52 988	69 415
In- och upplåning från allmänheten	78 261	-103 068
Emitterade värdepapper	8 110	61 893
Derivatinstrument, nettopositioner	20 070	-4 781
Korta positioner	-4 439	4 178
Fondlikvidfordringar och fondlikvidskulder	7 396	-7 684
Övrigt	-9 950	-13 409
Kassaflöde från löpande verksamhet	**4 140**	**20 145**
INVESTERINGSVERKSAMHET		
Förvärv av och tillskott till intresseföretag	-134	-25 432
Försäljning av aktier och andelar	39	542
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	-6 833	-5 484
Avyttring av materiella anläggningstillgångar	2 460	1 926
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar	-894	-658
Avyttring av immateriella anläggningstillgångar		137
Kassaflöde från investeringsverksamhet	**-5 362**	**-28 969**
FINANSIERINGSVERKSAMHET		
Amortering efterställda skulder	-17 730	-
Emission efterställda skulder	4 670	15 449
Utbetald utdelning	-10 693	-14 581
Utdelningar från koncernföretag	15 992	11 814
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	**-7 761**	**12 682**
varav valutakursförändringar	*635*	*3 936*
Årets kassaflöde	**-8 983**	**3 858**
Likvida medel vid årets början	243 824	226 314
Kassaflöde från löpande verksamhet	4 140	20 145
Kassaflöde från investeringsverksamhet	-5 362	-28 969
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	-7 761	12 682
Kursdifferens i likvida medel	8 048	13 652
Likvida medel vid årets slut	**242 889**	**243 824**

Kassaflödesanalysen har upprättats i enlighet med den indirekta metoden, vilket innebär att rörelseresultatet har justerats för transaktioner som inte medfört in- eller utbetalningar, t.ex. avskrivningar och kreditförluster.

Likvida medel definieras som kassa och tillgodohavanden hos centralbanker.

5-årsöversikt Moderbolaget

Resultaträkning mkr	2019	2018	2017	2016	2015
Räntenetto	13 039	17 234	16 326	15 011	15 250
Erhållna utdelningar	17 338	11 023	13 705	17 045	11 978
Provisionsnetto	6 011	6 218	6 592	6 509	6 778
Nettoresultat av finansiella transaktioner	618	1 020	1 339	3 076	2 349
Övriga rörelseintäkter	2 638	2 805	1 690	1 647	1 644
Summa rörelseintäkter	**39 644**	**38 300**	**39 652**	**43 288**	**37 999**
Allmänna administrationskostnader					
Personalkostnader	-10 148	-12 255	-10 938	-10 427	-10 904
Övriga administrationskostnader	-5 808	-6 332	-5 702	-5 224	-5 040
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	-2 156	-1 350	-1 094	-591	-507
Summa kostnader före kreditförluster	**-18 112**	**-19 937**	**-17 734**	**-16 242**	**-16 451**
Resultat före kreditförluster	**21 532**	**18 363**	**21 918**	**27 046**	**21 548**
Kreditförluster, netto	-1 059	-835	-1 685	-1 730	-1 614
Nedskrivning av finansiella anläggningstillgångar	-148	-	-	-20	-15
Rörelseresultat	**20 325**	**17 528**	**20 233**	**25 296**	**19 919**
Bokslutsdispositioner	-380	332	115	-193	100
Resultat före skatt	**19 945**	**17 860**	**20 348**	**25 103**	**20 019**
Skatter	-4 297	-4 005	-4 662	-4 503	-4 176
Årets resultat	**15 648**	**13 855**	**15 686**	**20 600**	**15 843**
Utdelning för året	10 890[1]	10 693	14 581	9 721	11 442

[1] Enligt styrelsens förslag.

Totalresultat mkr	2019	2018	2017	2016	2015
Årets resultat	15 648	13 855	15 686	20 600	15 843
Övrigt totalresultat					
Poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen					
Egetkapitalinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	372	-188			
Skatt på poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	-21	1			
varav egetkapitalinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	*-21*	*1*			
Summa poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	**351**	**-187**			
Poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen					
Kassaflödessäkringar	1 751	829	41	-1 882	195
Skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	7	-12			
Instrument tillgängliga för försäljning (IAS 39)			-470	-1 152	694
Årets omräkningsdifferens	-259	41	-2 261	387	-1 155
varav säkring av nettotillgångar i utlandsverksamhet	*-826*	*-848*	*-1 476*	*-65*	*-444*
Skatt på poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	-200	19	311	538	73
varav kassaflödessäkringar	*-375*	*-178*	*-9*	*414*	*-43*
varav skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	*-2*	*3*			
varav instrument tillgängliga för försäljning (IAS 39)			*-5*	*110*	*18*
varav säkring av nettotillgångar i utlandsverksamhet	*177*	*194*	*325*	*14*	*98*
Summa poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	**1 299**	**877**	**-2 379**	**-2 109**	**-193**
Summa övrigt totalresultat	**1 650**	**690**	**-2 379**	**-2 109**	**-193**
Årets totalresultat	**17 298**	**14 545**	**13 307**	**18 491**	**15 650**

5-årsöversikt Moderbolaget, forts

Balansräkning mkr	2019	2018	2017	2016	2015
Tillgångar					
Utlåning till allmänheten	620 175	611 699	795 691	763 567	733 988
Utlåning till kreditinstitut	890 557	841 085	664 018	593 125	596 441
Räntebärande värdepapper	156 466	169 911	172 107	154 547	112 410
Övriga tillgångar	412 307	431 004	381 060	383 465	397 219
Summa tillgångar	**2 079 505**	**2 053 699**	**2 012 876**	**1 894 704**	**1 840 058**
Skulder och eget kapital					
In- och upplåning från allmänheten	918 146	839 835	941 401	827 753	755 066
Skulder till kreditinstitut	208 697	261 735	193 822	189 176	173 533
Emitterade värdepapper	724 640	716 531	654 637	648 977	676 950
Efterställda skulder	35 546	51 085	32 896	33 400	34 216
Övriga skulder	59 863	62 565	69 237	77 963	92 611
Obeskattade reserver	1 678	886	683	793	570
Eget kapital	130 935	121 062	120 200	116 642	107 112
Summa skulder och eget kapital	**2 079 505**	**2 053 699**	**2 012 876**	**1 894 704**	**1 840 058**

Nyckeltal	2019	2018	2017	2016	2015
Reserveringsgrad för osäkra fordringar, %			65,7	60,1	54,3
Andel osäkra fordringar, %			0,18	0,23	0,30
Kärnprimärkapitalrelation, % enligt CRR	20,2	18,7	21,4	23,4	19,9
Primärkapitalrelation, % enligt CRR	23,0	21,0	23,9	26,3	22,6
Total kapitalrelation, % enligt CRR	26,2	24,1	27,5	30,0	26,1
Räntabilitet på totalt kapital, %	0,74	0,63	0,74	0,99	0,74

För definitioner av alternativa nyckeltal hänvisas till sidan 254 och för beräkning av dessa nyckeltal hänvisas till Faktaboken som finns tillgänglig på handelsbanken.se/ir.

Noter Moderbolaget

M1 Redovisningsprinciper

Lag- och föreskriftsenlighet
Moderbolagets årsredovisning är upprättad i enlighet med lagen 1995:1559 om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) och Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd FFFS 2008:25 om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Moderbolaget tillämpar också RFR 2 Redovisning för juridiska personer och uttalanden från Rådet för finansiell rapportering. I enlighet med Finansinspektionens allmänna råd tillämpar moderbolaget så kallad lagbegränsad IFRS. Det innebär att de internationella redovisningsstandarder och tolkningar av dessa standarder som har antagits av EU har tillämpats i den utsträckning som det är möjligt inom ramen för nationella lagar och föreskrifter samt sambandet mellan redovisning och beskattning.

Sambandet mellan moderbolagets och koncernens redovisningsprinciper
Moderbolagets redovisningsprinciper överensstämmer i stora delar med koncernens. I det följande redogörs endast för de områden där moderbolagets principer skiljer sig från koncernens. I allt övrigt hänvisas till redovisningsprinciperna för koncernen i not K1.

Förändrade redovisningsprinciper
IFRS 16 Leasingavtal ska tillämpas från och med räkenskapsåret 2019. Den största förändringen som den nya standarden medför är att alla leasingkontrakt (med undantag för kortfristiga leasingkontrakt och leasingkontrakt av mindre värde) ska redovisas som en tillgång (nyttjanderätt) och som en skuld i leasetagarens balansräkning. I resultaträkningen ersätts den linjära operationella leasingkostnaden med en kostnad för avskrivning av den leasade tillgången och en räntekostnad för leasingskulden. I enlighet med undantaget i RFR 2 Redovisning för juridiska personer, som innebär att IFRS 16 inte behöver tillämpas i juridisk person, tillämpar banken inte IFRS 16 i moderbolaget.

Presentation
Moderbolaget tillämpar de uppställningsformer för resultat- och balansräkning som följer av ÅRKL och Finansinspektionens föreskrifter. Det innebär främst följande skillnader i förhållande till den uppställning som tillämpas av koncernen:

- Fordringar på centralbanker som är direkt disponibla på anmodan redovisas i moderbolagets balansräkning som utlåning till kreditinstitut. I koncernens balansräkning redovisas de i posten Övrig utlåning till centralbanker.
- Broker- och börskostnader redovisas i moderbolaget som Provisionskostnader.
- Erhållna utdelningar redovisas på särskild rad i moderbolagets resultaträkning.
- Resultat vid avyttring av materiella och immateriella anläggningstillgångar redovisas i moderbolaget som övrig intäkt eller kostnad.
- Obeskattade reserver redovisas i moderbolaget i en egen balanspost. I koncernen delas de upp i egen kapitalandel respektive skatteskuld.

Tillgångar och skulder i utländsk valuta
Lån i moderbolaget som säkrar nettoinvesteringar i utlandsverksamhet värderas till historisk anskaffningskurs.

Tillgångar som innehas för försäljning och avvecklad verksamhet
Någon särredovisning av nettoresultat efter skatt från avvecklad verksamhet sker inte i moderbolagets resultaträkning. I balansräkningen görs inte heller någon särskild uppdelning av tillgångar som innehas för försäljning.

Aktier och andelar i dotter- och intresseföretag
Aktier och andelar i dotterföretag och intresseföretag värderas till anskaffningsvärde. Varje balansdag prövas alla innehav för att bedöma om de behöver skrivas ner. I de fall värdet har minskat sker nedskrivning till koncernmässigt värde. Eventuella nedskrivningskostnader klassificeras i resultaträkningen som Nedskrivning av finansiella tillgångar. Utdelningar på aktier i dotter- och intresseföretag redovisas som intäkt i resultaträkningen i posten Erhållna utdelningar.

Finansiella garantier
Finansiella garantier i form av borgensförbindelser till förmån för dotter- och intresseföretag redovisas i moderbolaget som en avsättning i balansräkningen, i den utsträckning moderbolaget har ett befintligt åtagande och betalning sannolikt krävs för att reglera åtagandet.

Immateriella tillgångar
I moderbolaget görs avskrivningar på inkråmsgoodwill och andra immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod i enlighet med bestämmelserna i ÅRKL. De kundrelationer som förvärven gett upphov till, och därmed nyttjandeperioden för inkråmsgoodwill, är erfarenhetsmässigt mycket långa. Avskrivningstiden är satt till 20 år.

Leasing
Banken som leasegivare
Moderbolaget redovisar finansiella leasingavtal som operationella leasingavtal. Det innebär att tillgångarna redovisas som leasingobjekt med avskrivningar inom Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar i resultaträkningen. Hyresintäkter redovisas som leasingintäkter inom Räntenettot i resultaträkningen.

Leasingobjekten består huvudsakligen av fordon och maskiner. Leasingobjekten skrivs av under leasingavtalets löptid enligt annuitetsmetoden.

Banken som leasetagare
Moderbolaget redovisar leasingavgifter som kostnader linjärt över leasingperioden.

Utdelningar
I posten Erhållna utdelningar redovisas alla erhållna utdelningar i moderbolaget, inklusive utdelningar från dotterföretag och intresseföretag, samt erhållna koncernbidrag. Anteciperad utdelning redovisas endast om moderbolaget har beslutanderätt över utdelningens storlek och beslutet har fattats innan publiceringen av de finansiella rapporterna.

Redovisning av pensioner
Moderbolaget tillämpar inte bestämmelserna i IAS 19 om redovisning av förmånsbestämda pensionsplaner. Istället sker beräkning av kalkylmässig pensionskostnad i moderbolaget enligt Tryggandelagens bestämmelser och Finansinspektionens föreskrifter. Det innebär framförallt skillnader i fråga om hur diskonteringsräntan fastställs och att beräkningen av framtida förpliktelse inte tar hänsyn till antaganden om framtida löneökningar. Redovisad nettokostnad för pensioner beräknas som summan av utbetalda pensioner, pensionspremier samt avsättning till pensionsstiftelse, med avräkning för eventuell gottgörelse från pensionsstiftelse. Årets nettokostnad för pensioner redovisas som Personalkostnad i moderbolagets resultaträkning.

Överskjutande belopp till följd av att förvaltningstillgångarnas värde överstiger beräknade pensionsförpliktelser redovisas inte som en tillgång i moderbolagets balansräkning. Underskott redovisas som en skuld.

Skatter
I moderbolaget redovisas obeskattade reserver som en egen post i balansräkningen. Obeskattade reserver består av en komponent som utgör uppskjuten skatteskuld och en komponent som utgör eget kapital.

M2 Risk- och kapitalhantering

Handelsbankenkoncernens riskhantering beskrivs i not K2. Specifika upplysningar över moderbolagets risker presenteras nedan. För definitioner se sidorna 250–252.

Kreditriskexponeringar Geografisk fördelning 2019 mkr		Sverige	Norge	Danmark	Finland	Neder-länderna	Övriga länder	Summa
Poster i balansräkningen								
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		46551	22 097	270	106 105	7 996	59 870	242 889
Utlåning till kreditinstitut	*Not M12*	820 107	9 588	19 175	37 221	89	4 377	890 557
Utlåning till allmänheten	*Not M13*	210 745	185 803	60 055	84 693	56 975	21 904	620 175
Belåningsbara statsskuldförbindelser mm	*Not M14*	102 364	-	-	-	-	1006	103 370
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	*Not M14*	53 096	-	-	-	-	-	53 096
Derivatinstrument[1]	*Not M17*	41 807	-	7	-	-	26	41 840
Summa		**1 274 670**	**217 488**	**79 507**	**228 019**	**65 060**	**87 183**	**1 951 927**
Poster utanför balansräkningen								
Eventualförpliktelser	*Not M37*	372 096	66 221	33 826	43 017	7 765	47 280	570 205
varav ansvarsförbindelser		*54 307*	*6 920*	*10 588*	*15 518*	*195*	*27 537*	*115 065*
varav åtaganden		*317 789*	*59 301*	*23 238*	*27 499*	*7 570*	*19 743*	*455 140*
Summa		**372 096**	**66 221**	**33 826**	**43 017**	**7 765**	**47 280**	**570 205**
Summa poster i och utanför balansräkningen		**1 646 766**	**283 709**	**113 333**	**271 036**	**72 825**	**134 463**	**2 522 132**

Kreditriskexponeringar Geografisk fördelning 2018 mkr		Sverige	Norge	Danmark	Finland	Neder-länderna	Övriga länder	Summa
Poster i balansräkningen								
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		55	3 549	505	129 633	3 096	106986	243 824
Utlåning till kreditinstitut	*Not M12*	763 204	5 312	28 145	36 123	10	8291	841 085
Utlåning till allmänheten	*Not M13*	230 846	173 161	58 010	77 760	47 319	24603	611 699
Belåningsbara statsskuldförbindelser mm	*Not M14*	93 532	-	-	-	-	25386	118 918
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	*Not M14*	43 959	-	-	-	-	7034	50 993
Derivatinstrument[1]	*Not M17*	58 820	-	10	-	-	279	59 109
Summa		**1 190 416**	**182 022**	**86 670**	**243 516**	**50 425**	**172579**	**1 925 628**
Poster utanför balansräkningen								
Eventualförpliktelser	*Not M37*	396 292	65 239	32 105	43 508	7 233	50137	594 514
varav ansvarsförbindelser		*64 437*	*7 131*	*9 462*	*15 432*	*186*	*26332*	*122 980*
varav åtaganden		*331 855*	*58 108*	*22 643*	*28 076*	*7 047*	*23805*	*471 534*
Summa		**396 292**	**65 239**	**32 105**	**43 508**	**7 233**	**50137**	**594 514**
Summa poster i och utanför balansräkningen		**1 586 708**	**247 261**	**118 775**	**287 024**	**57 658**	**222716**	**2 520 142**

Vid geografisk fördelning avses det land där exponeringarna är redovisade.
[1] Avser summa positiva marknadsvärden. Om rättsliga hållbara nettningsavtal beaktas uppgår exponeringen till 29 817 mkr (46 505).

Utlåning till allmänheten Fördelad per sektor och bransch 2019 mkr	Brutto			Reserver			
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Netto
Privatpersoner	115 165	3 663	1 023	-23	-27	-498	119 303
Bostadsrättsföreningar	33 325	1 116	68	-4	-4	-2	34 499
Fastighetsförvaltning	292 213	5 515	977	-69	-87	-203	298 346
Tillverkningsindustri	21 172	3 142	1287	-10	-33	-1214	24 344
Handel	20 542	1 921	158	-11	-22	-110	22 478
Hotell- och resturangverksamhet	3 898	103	15	-2	-2	-7	4 005
Person- och godstransport till sjöss	4 427	49	1 616	-1	-3	-496	5 592
Övrig transport och kommunikation	6 034	579	93	-3	-8	-78	6 617
Byggnadsverksamhet	12 489	1 030	250	-11	-15	-209	13 534
Elektricitet, gas och vatten	9 779	2 142	8	-2	-8	-8	11 911
Jordbruk, jakt och skogsbruk	4 939	335	73	-3	-7	-34	5 303
Övrig serviceverksamhet	10 204	745	234	-7	-18	-129	11 029
Holding-, investment- och försäkringsbolag, fonder m.m.	43 470	883	138	-11	-11	-106	44 363
Stat och kommun	1 161	2	-	0	0	-	1 163
Övrig företagsutlåning	17 258	143	522	-2	-2	-231	17 688
Summa	**596 076**	**21 368**	**6 462**	**-159**	**-247**	**-3 325**	**620 175**

M2 Forts

Utlåning till allmänheten Fördelad per sektor och bransch 2018 mkr	Brutto			Reserver			
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Netto
Privatpersoner	111 695	3 963	1 043	-22	-30	-516	116 133
Bostadsrättsföreningar	35 248	1 630	46	-6	-11	-5	36 902
Fastighetsförvaltning	272 357	9 042	620	-51	-101	-236	281 631
Tillverkningsindustri	20 510	3 403	440	-8	-63	-272	24 010
Handel	14 968	1 569	133	-9	-24	-106	16 531
Hotell- och resturangverksamhet	4 096	135	30	-2	-2	-22	4 235
Person- och godstransport till sjöss	4 900	145	1 574	-1	-3	-405	6 210
Övrig transport och kommunikation	6 262	1 629	105	-5	-10	-80	7 901
Byggnadsverksamhet	15 828	771	151	-11	-33	-110	16 596
Elektricitet, gas och vatten	11 359	957	51	-1	-9	-50	12 307
Jordbruk, jakt och skogsbruk	3 975	248	77	-2	-8	-36	4 254
Övrig serviceverksamhet	15 325	459	277	-8	-16	-137	15 900
Holding-, investment- och försäkringsbolag, fonder m.m.	57 795	2 662	283	-10	-18	-201	60 511
Stat och kommun	807	7	-	0	0	-	814
Övrig företagsutlåning	6 138	1 335	613	-18	-8	-296	7 764
Summa	**581 263**	**27 955**	**5 443**	**-154**	**-336**	**-2 472**	**611 699**

Kreditriskexponeringar, fördelad per säkerhet 2019 mkr		Bostads-fastigheter[1]	Övriga fastigheter	Stat, kommun och landsting[2]	Borgen[3]	Finansiella säkerheter	Objekt	Övriga säkerheter	Blanko[4]	Summa
Poster i balansräkningen										
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker				242 889						242 889
Utlåning till kreditinstitut[5]	*Not M12*	-	-	2 969	45	-	-	-	887 543	890 557
Utlåning till allmänheten	*Not M13*	186 011	213 300	23 547	13 051	10 614	5 537	23 125	144 990	620 175
Belåningsbara statsskuldförbindelser mm	*Not M14*			103 370						103 370
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	*Not M14*			2 982					50 114	53 096
Derivatinstrument	*Not M17*	463	875	1 739	60	29 993	0	184	8 526	41 840
Summa		**186 474**	**214 175**	**377 496**	**13 156**	**40 607**	**5 537**	**23 309**	**1 091 173**	**1 951 927**
Poster utanför balansräkningen										
Eventualförpliktelser	*Not M37*	56 661	33 796	39 213	3 678	4 703	1 209	20 315	410 630	570 205
varav ansvarsförbindelser		*3 510*	*2 403*	*15 266*	*1 692*	*1 033*	*1 024*	*2 986*	*87 151*	*115 065*
varav åtaganden		*53 151*	*31 393*	*23 947*	*1 986*	*3 670*	*185*	*17 329*	*323 479*	*455 140*
Summa		**56 661**	**33 796**	**39 213**	**3 678**	**4 703**	**1 209**	**20 315**	**410 630**	**570 205**
Summa poster i och utanför balansräkningen		**243 135**	**247 971**	**416 709**	**16 834**	**45 310**	**6 746**	**43 624**	**1 501 803**	**2 522 132**

Kreditriskexponeringar, fördelad per säkerhet 2018 mkr		Bostads-fastigheter[1]	Övriga fastigheter	Stat, kommun och landsting[2]	Borgen[3]	Finansiella säkerheter	Objekt	Övriga säkerheter	Blanko[4]	Summa
Poster i balansräkningen										
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker				243 824						243 824
Utlåning till kreditinstitut	*Not M12*	-	-	38 495	-	46 101	-	-	756 489	841 085
Utlåning till allmänheten	*Not M13*	167 065	192 243	20 138	23 026	18 794	8 932	15 240	166 261	611 699
Belåningsbara statsskuldförbindelser mm	*Not M14*			118 918						118 918
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	*Not M14*								50 993	50 993
Derivatinstrument	*Not M17*	101	65	2 372	68	43 709	-	-	12 794	59 109
Summa		**167 166**	**192 308**	**423 747**	**23 094**	**108 604**	**8 932**	**15 240**	**986 537**	**1 925 628**
Poster utanför balansräkningen										
Eventualförpliktelser	*Not M37*	53 804	40 382	52 956	12 163	16 019	4 027	5 095	410 068	594 514
varav ansvarsförbindelser		*6 229*	*2 333*	*16 861*	*6 277*	*874*	*1 876*	*639*	*87 891*	*122 980*
varav åtaganden		*47 575*	*38 049*	*36 095*	*5 886*	*15 145*	*2 151*	*4 456*	*322 177*	*471 534*
Summa		**53 804**	**40 382**	**52 956**	**12 163**	**16 019**	**4 027**	**5 095**	**410 068**	**594 514**
Summa poster i och utanför balansräkningen		**220 970**	**232 690**	**357 785**	**35 257**	**124 623**	**12 959**	**20 335**	**1 345 612**	**2 520 142**

[1] Inklusive bostadsrätter.
[2] Avser direkta stats- och kommunexponeringar samt statsgarantier.
[3] Inkluderar ej statsgarantier.
[4] I denna kolumn ingår moderbolagets interna utlåning och åtaganden till koncernens dotterbolag. För poster i balansräkningen uppgår den interna utlåning till 939 007 mkr och för poster utanför balansräkningen uppgår den till 86 766 mkr.

Marknadsrisk

Marknadsrisker mkr	2019	2018
Ränterisk	1 098	831
Valutakursrisk[1]	56	11
Aktiekursrisk	221	174
Råvaruprisrisk	5	4

[1] Värsta utfall av +/-5% förändring av SEK.

M2 Forts

Likviditetsrisk

Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder 2019 mkr	Upp till 30 dagar	31 dagar–6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år	Ospecificerad löptid	Summa
Kassa och tillgodohavanden i centralbanker	242 844	-	-	-	-	-	-	242 844
Belåningsbara statsskuldförbindelser[1]	103 370	-	-	-	-	-	-	103 370
Obligationer och andra räntebärande värdepapper[2]	53 095	-	-	-	-	-	-	53 095
Utlåning till kreditinstitut	93 282	87 882	82 087	164 154	195 014	289 158	-	911 577
varav omvända repor	*211*	-	-	-	-	-	-	*211*
Utlåning till allmänheten	44 767	124 985	92 110	83 439	157 207	140 807	-	643 315
varav omvända repor	*10 438*	-	-	-	-	-	-	*10 438*
Övrigt	17 318	-	-	-	-	-	153 742	171 060
varav aktier och andelar	*14 335*	-	-	-	-	-	-	*14 335*
varav fordringar på fondlikvider	*2 983*	-	-	-	-	-	-	*2 983*
Summa tillgångar	**554 676**	**212 867**	**174 197**	**247 593**	**352 221**	**429 965**	**153 742**	**2 125 261**
Skulder till kreditinstitut	121 452	26 407	5 239	304	854	1 328	54 029	209 613
varav repor	-	-	-	-	-	-	-	*0*
varav inlåning från centralbanker	*40 025*	*12 795*	-	-	-	-	*26*	*52 846*
In- och upplåning från allmänheten	16 651	11 350	2 685	3 382	342	51	883 197	917 658
varav repor	-	-	-	-	-	-	-	*0*
Emitterade värdepapper[3]	49 583	272 285	214 779	75 202	110 421	15 966	-	738 236
varav säkerställda obligationer	-	-	-	-	-	-	-	*0*
varav certifikat och andra värdepapper med ursprunglig löptid understigande ett år	*44 672*	*245 855*	*114 912*	-	-	-	-	*405 439*
varav seniora obligationer och andra värdepapper med ursprunglig löptid överstigande ett år	*4 911*	*26 430*	*99 867*	*75 202*	*110 421*	*15 966*	-	*332 797*
Efterställda skulder	-	1 125	29	12 623	24 631	-	-	38 408
Övrigt	4 705	-	-	-	-	-	190 412	195 117
varav korta positioner	*1 865*	-	-	-	-	-	-	*1 865*
varav fondlikvidskulder	*2 840*	-	-	-	-	-	-	*2 840*
Summa skulder	**192 391**	**311 167**	**222 732**	**91 511**	**136 248**	**17 345**	**1 127 638**	**2 099 032**
Poster utanför balansräkningen								
Finansiella garantier och ej utnyttjade lånelöften	455 140							

Derivat 2019 mkr	Upp till 30 dagar	31 dagar–6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år	Summa
Summa derivat inflöde	210 539	467 477	134 089	155 969	255 219	96 562	1 319 855
Summa derivat utflöde	212 872	470 500	129 877	151 188	251 681	96 252	1 312 370
Netto	**-2 333**	**-3 023**	**4 212**	**4 781**	**3 538**	**310**	**7 485**

Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder 2018 mkr	Upp till 30 dagar	31 dagar–6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år	Ospecificerad löptid	Summa
Kassa och tillgodohavanden i centralbanker	277 322	-	-	-	-	-	-	277 322
Belåningsbara statsskuldförbindelser[1]	118 918	-	-	-	-	-	-	118 918
Obligationer och andra räntebärande värdepapper[2]	50 993	-	-	-	-	-	-	50 993
Utlåning till kreditinstitut	102 361	149 638	80 275	205 131	257 626	31 841	-	826 872
varav omvända repor	*3 288*	-	-	-	-	-	-	*3 288*
Utlåning till allmänheten	39 083	130 252	89 676	95 255	157 575	146 231	-	658 072
varav omvända repor	*9 050*	-	-	-	-	-	-	*9 050*
Övrigt	23 607	-	-	-	-	-	165 262	188 869
varav aktier och andelar	*13 156*	-	-	-	-	-	-	*13 156*
varav fordringar på fondlikvider	*10 451*	-	-	-	-	-	-	*10 451*
Summa tillgångar	**612 284**	**279 890**	**169 951**	**300 386**	**415 201**	**178 072**	**165 262**	**2 121 046**
Skulder till kreditinstitut	146 767	41 623	12 408	354	1 505	5 994	56 189	264 840
varav repor	-	-	-	-	-	-	-	*0*
varav inlåning från centralbanker	*42 352*	*24 075*	*13*	-	-	-	*2 316*	*68 756*
In- och upplåning från allmänheten	7 435	7 731	3 731	3 645	589	66	815 993	839 190
varav repor	-	-	-	-	-	-	-	*0*
Emitterade värdepapper[3]	92 228	260 213	138 236	81 949	155 342	8 803	-	736 771
varav säkerställda obligationer	-	-	-	-	-	-	-	*0*
varav certifikat och andra värdepapper med ursprunglig löptid understigande ett år	*59 297*	*199 372*	*63 516*	-	-	-	-	*322 185*
varav seniora obligationer och andra värdepapper med ursprunglig löptid överstigande ett år	*32 931*	*60 841*	*74 720*	*81 949*	*155 342*	*8 803*	-	*414 586*
Efterställda skulder	15 655	6 495	27	824	22 839	7 748	-	53 588
Övrigt	9 108	-	-	-	-	-	179 167	188 275
varav korta positioner	*6 195*	-	-	-	-	-	-	*6 195*
varav fondlikvidskulder	*2 913*	-	-	-	-	-	-	*2 913*
Summa skulder	**271 193**	**316 062**	**154 402**	**86 772**	**180 275**	**22 611**	**1 051 349**	**2 082 664**
Poster utanför balansräkningen								
Finansiella garantier och ej utnyttjade lånelöften	471 534							

Derivat 2018 mkr	Upp till 30 dagar	31 dagar–6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år	Summa
Summa derivat inflöde	262 718	425 667	113 562	142 710	323 843	89 287	1 357 787
Summa derivat utflöde	256 863	420 409	114 013	136 070	314 483	88 361	1 330 199
Netto	**5 855**	**5 258**	**-451**	**6 640**	**9 360**	**926**	**27 588**

[1] Av beloppet (exklusive räntor) har 83 175 mkr (72 611) en återstående löptid som understiger ett år.
[2] Av beloppet (exklusive räntor) har 16 653 mkr (7 047) en återstående löptid som understiger ett år.
[3] Av beloppet (exklusive räntor) har 528 690 mkr (480 492) en återstående löptid som understiger ett år.
För inlåningsvolymer avser kolumn "Ospecificerad löptid" inlåning som är betalbar på anfordran.
Tabellen innehåller ränteflöden vilket innebär att balansraderna inte är avstämningsbara mot moderbolagets balansräkning.

M3 Räntenetto

mkr	2019	2018
Ränteintäkter		
Utlåning till kreditinstitut och centralbanker	8 193	6 478
Utlåning till allmänheten	14 230	19 897
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	333	386
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	519	810
Derivatinstrument	4 083	1 816
Övriga ränteintäkter	832	1 165
Summa	**28 190**	**30 552**
Ränteintäkter redovisade i nettoresultat av finansiella transaktioner	-511	-193
Summa ränteintäkter	**28 701**	**30 745**
varav ränteintäkter enligt effektivräntemetoden samt räntor på derivat för säkring	*28 105*	*29 915*
Leasingintäkter	**1 488**	**724**
Räntekostnader		
Skulder till kreditinstitut och centralbanker	-1 161	-1 428
In- och upplåning från allmänheten	-1 413	-1 775
Emitterade värdepapper	-14 370	-12 827
Derivatinstrument	2 776	5 250
Efterställda skulder	-1 282	-1 542
Övriga räntekostnader	-1 699	-2 214
Summa	**-17 149**	**-14 536**
Räntekostnader redovisade i nettoresultat av finansiella transaktioner	1	-301
Summa räntekostnader	**-17 150**	**-14 235**
varav räntekostnader enligt effektivräntemetoden samt räntor på derivat för säkring	*-15 802*	*-12 528*
Räntenetto	**13 039**	**17 234**
Avskrivningar enligt plan för finansiella leasingavtal[1]	-1 348	-651
Samlat räntenetto inklusive avskrivningar enligt plan för finansiella leasingavtal	11 691	16 583

[1] Redovisas i posten Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar.
På raderna Derivatinstrument ingår räntenetto som är hänförligt till tillgångar och skulder som säkras. Dessa kan ha både positiv och negativ inverkan på ränteintäkter och räntekostnader.

M4 Erhållna utdelningar

mkr	2019	2018
Utdelningar på aktier och andelar	246	372
Utdelningar från intresseföretag	3	2
Utdelningar från koncernföretag	1 097	545
Erhållna koncernbidrag	15 992	10 104
Summa	**17 338**	**11 023**

M5 Provisionsnetto

mkr	2019	2018
Courtage och övriga värdepappersprovisioner	604	657
Fonder	1 186	1 227
Depå och övrig kapitalförvaltning	790	709
Rådgivning	207	170
Betalningar	3 424	3 526
Ut- och inlåning	870	1 007
Garantier	377	387
Övrigt	570	523
Summa provisionsintäkter	**8 028**	**8 206**
Värdepapper	-251	-303
Betalningar	-1 695	-1 626
Övrigt	-71	-59
Summa provisionskostnader	**-2 017**	**-1 988**
Provisionsnetto	**6 011**	**6 218**

Provisionsintäkter avser intäkter från avtal med kunder. Intäkter från Courtage och övriga värdepappersprovisioner, Rådgivning, Betalningar samt Ut- och Inlåning redovisas huvudsakligen när tjänsterna utförs, det vill säga vid en viss tidpunkt. I Betalningar ingår kortutgivning och kortinlösen. Intäkter från Fonder, Depå och övrig kapitalförvaltning, Försäkringar och Garantier redovisas huvudsakligen i takt med att dessa tjänster utförs, det vill säga linjärt över tid.

M6 Nettoresultat av finansiella transaktioner

mkr	2019	2018
Upplupet anskaffningsvärde	89	200
varav lån	*73*	*200*
varav räntebärande värdepapper	*0*	*0*
varav emitterade värdepapper	*16*	*0*
Verkligt värde via övrigt totalresultat	-1	0
varav förväntade kreditförluster	*-1*	*-1*
Verkligt värde via resultaträkningen, verkligt värdeoptionen	646	-129
varav räntebärande värdepapper	*646*	*-129*
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt inkl valutakurseffekter	-71	991
Säkringsredovisning	-45	-42
varav nettoresultat säkringar av verkligt värde	*-37*	*-3*
varav ineffektivitet i kassaflödessäkringar	*-8*	*-39*
Summa	**618**	**1 020**

M7 Övriga rörelseintäkter

mkr	2019	2018
Hyresintäkter	27	24
Andra rörelseintäkter	2 611	2 781
Summa	**2 638**	**2 805**

M8 Personalkostnader

mkr	2019	2018
Löner och arvoden	-7 015	-7 968
Socialavgifter	-1 816	-1 900
Pensionskostnader[1]	-1 202	-1 236
Avsättning till vinstandelssystem	644	-794
Andra personalkostnader	-759	-357
Summa	**-10 148**	**-12 255**

[1] Uppgift om pensionskostnaderna visas i not M38.

Löner och arvoden mkr	2019	2018
Ledande befattningshavare[2], 20 personer (23)	-81	-95
Övriga	-6 934	-7 873
Summa	**-7 015**	**-7 968**

[2] Ledande befattningshavare inklusive styrelse.

Könsfördelning %	2019		2018	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Styrelse	55	45	64	36
Ledande befattningshavare exklusive styrelse	67	33	62	38

Medelantal anställda	2019	Män	Kvinnor	2018	Män	Kvinnor
Sverige	6 971	3 315	3 656	6 803	3 258	3 545
Storbritannien	0	0	0	1 998	1 160	838
Norge	768	408	360	762	407	355
Danmark	646	330	316	654	325	329
Finland	557	244	313	576	248	328
Nederländerna	293	188	105	271	178	93
USA	56	37	19	59	39	20
Kina	80	30	50	75	28	47
Luxemburg	46	26	20	52	30	22
Singapore	30	11	19	33	11	22
Tyskland	38	19	19	42	21	21
Polen	33	11	22	36	14	22
Övriga länder	42	14	28	44	18	26
Summa	**9 560**	**4 633**	**4 927**	**11 405**	**5 737**	**5 668**

Information om principer avseende ersättningar till ledande befattningshavare i moderbolaget finns i not K8.

M9 Övriga administrationskostnader

mkr	2019	2018
Fastigheter och lokaler	-1 241	-1 425
Externa datakostnader	-2 108	-2 121
Kommunikation	-248	-311
Resor och marknadsföring	-214	-259
Köpta tjänster	-1 200	-1 536
Materialanskaffning	-157	-163
Andra omkostnader	-640	-517
Summa	**-5 808**	**-6 332**
varav kostnader avseende operationell leasing		
Leasingavgift	*-525*	*-995*
Variabel avgift	*-112*	*-80*
Summa	**-637**	**-1 075**

Operationell leasing är främst hänförlig till för verksamheten normala avtal avseende kontorslokaler och kontorsutrustning.
Hyreskostnader avseende lokaler har normalt en variabel avgift knuten till inflation och fastighetsskatt.

Avtalade, ej uppsägbara, framtida operationella leasingavgifter fördelade på förfallotidpunkter mkr	2019	2018
Inom 1 år	-964	-898
Mellan 1 och 5 år	-3 070	-2 872
Senare än 5 år	-3 348	-3 587
Summa	**-7 382**	**-7 357**

Ersättning till revisorer och revisionsbolag	Ernst & Young AB		PricewaterhouseCoopers AB	
mkr	2019	2018	2019	2018
Revisionsuppdraget	-10	-13	-4	-4
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	-1	-2	-	-
Skatterådgivning	-	-	-	-
Övriga tjänster	-	-	-	-

M10 Kreditförluster

mkr	2019	2018
Förväntade kreditförluster på poster i balansräkningen		
Årets reservering Steg 3	-1 475	-1 058
Steg 3 reservering som återförts till Steg 1 eller Steg 2	334	246
Summa förväntade kreditförluster i Steg 3	**-1 141**	**-812**
Årets nettoreservering Steg 2	90	85
Årets nettoreservering Steg 1	-7	58
Summa förväntade kreditförluster i Steg 1 och Steg 2	**83**	**143**
Summa förväntade kreditförluster på poster i balansräkningen	**-1 058**	**-669**
Förväntade kreditförluster på poster utanför balansräkningen		
Årets nettoreservering Steg 3	-107	0
Årets nettoreservering Steg 2	-7	26
Årets nettoreservering Steg 1	-2	25
Summa förväntade kreditförluster på poster utanför balansräkningen	**-116**	**51**
Bortskrivningar		
Årets konstaterade kreditförluster[1]	-353	-2 985
Utnyttjad andel av tidigare reserverat i Steg 3	323	2 667
Summa bortskrivningar	**-30**	**-318**
Återvinningar	145	101
Kreditförluster, netto	**-1 059**	**-835**
varav utlåning till allmänheten	*-943*	*-833*

[1] Av årets konstaterade kreditförluster omfattas 107 mkr (376) av efterbevakning.

M10 Forts

Poster i och utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning 2019

	Brutto			Reserver		
mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3[1]	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Poster i balansräkningen						
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	242 889	-	-	0	-	-
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	1 410	-	-	0	-	-
Utlåning till kreditinstitut	890 368	193	-	-1	-3	-
Utlåning till allmänheten	596 076	21 368	6 462	-159	-247	-3 325
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	4 953	-	-	-2	-	-
Summa	**1 735 696**	**21 561**	**6 462**	**-162**	**-250**	**-3 325**
Poster utanför balansräkningen						
Eventualförpliktelser	435 921	7 921	685	-38	-50	-106
varav ansvarsförbindelser	*111 518*	*3 020*	*527*	*-7*	*-13*	*-71*
varav åtaganden	*324 403*	*4 901*	*158*	*-31*	*-37*	*-35*
Summa	**435 921**	**7 921**	**685**	**-38**	**-50**	**-106**

Poster i och utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning 2018

	Brutto			Reserver		
mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3[1]	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Poster i balansräkningen						
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	243 824	-	-	0	-	-
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	1 225	-	-	0	-	-
Utlåning till kreditinstitut	840 668	397	-	-3	-8	-
Utlåning till allmänheten	581 252	27 956	5 443	-149	-331	-2 472
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	5 373	-	-	-1	-	-
Summa	**1 672 342**	**28 353**	**5 443**	**-153**	**-339**	**-2 472**
Poster utanför balansräkningen						
Eventualförpliktelser	463 128	7 304	425	-36	-43	-
varav ansvarsförbindelser	*119 488*	*3 069*	*423*	*-8*	*-12*	-
varav åtaganden	*343 640*	*4 235*	*2*	*-28*	*-31*	-
Summa	**463 128**	**7 304**	**425**	**-36**	**-43**	**-**

[1] Bruttovolym i Steg 3 där ingen reservering gjorts på grund av säkerheter uppgår till 1 237 mkr (738).

Nyckeltal kreditförluster **Utlåning till allmänheten**	2019	2018
Kreditförlustnivå ack, %	0,15	0,10
Total reserveringsgrad, %	0,60	0,48
Reserveringsgrad Steg 1, %	0,03	0,03
Reserveringsgrad Steg 2, %	1,16	1,20
Reserveringsgrad Steg 3, %	51,45	45,42
Andel utlåning i Steg 3, %	0,50	0,48

M10 Forts
FÖRÄNDRINGSANALYSER

Förändring av reserv för förväntade kreditförluster, poster i balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning

	2019				2018			
mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Reserv vid årets ingång	-153	-339	-2 472	-2 964	-258	-519	-4 499	-5 276
Bortbokningar	20	41	75	136	74	136	264	474
Bortskrivningar	0	1	322	323	0	25	2 642	2 667
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	-62	-167	42	-187	-62	-579	-29	-670
Förändringar i modell/riskparametrar	0	0	-	0	29	156	0	185
Valutaeffekt m m	-2	-4	-35	-41	-4	-20	-35	-59
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	-19	-7	-3	-29	-31	-30	-11	-72
Förflyttning till Steg 1	-13	24	1	12	-8	21	0	13
Förflyttning till Steg 2	38	-101	13	-50	51	-126	1	-74
Förflyttning till Steg 3	29	302	-1 268	-937	56	597	-805	-152
Reserv vid årets utgång	**-162**	**-250**	**-3 325**	**-3 737**	**-153**	**-339**	**-2 472**	**-2 964**

Förändring av reserv för förväntade kreditförluster, utlåning till allmänheten

	2019				2018			
mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Reserv vid årets ingång	-149	-331	-2 472	-2 952	-254	-516	-4 499	-5 269
Bortbokningar	19	35	75	129	73	135	264	472
Bortskrivningar	0	1	322	323	0	25	2 642	2 667
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	-62	-166	42	-186	-59	-577	-29	-665
Förändringar i modell/riskparametrar	0	0	-	0	28	155	0	183
Valutaeffekt m m	-2	-4	-35	-41	-3	-20	-35	-58
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	-19	-7	-3	-29	-29	-29	-11	-69
Förflyttning till Steg 1	-13	24	1	12	-8	20	0	12
Förflyttning till Steg 2	38	-100	13	-49	47	-121	1	-73
Förflyttning till Steg 3	29	301	-1 268	-938	56	597	-805	-152
Reserv vid årets utgång	**-159**	**-247**	**-3 325**	**-3 731**	**-149**	**-331**	**-2 472**	**-2 952**

Förändring av reserv för förväntade kreditförluster, poster utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning

	2019				2018			
mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Reserv vid årets ingång	-36	-43	-	-79	-67	-71	0	-138
Bortbokningar	5	7	-	12	9	13	0	22
Bortskrivningar	0	0	-	0	-	-	-	-
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	-6	-1	-106	-113	6	-20	-	-14
Förändringar i modell/riskparametrar	0	0	-	0	18	23	-	41
Valutaeffekt m m	0	0	-	0	-1	-1	-	-2
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	-7	-8	-	-15	-9	-1	-	-10
Förflyttning till Steg 1	-2	5	-	3	-3	7	-	4
Förflyttning till Steg 2	7	-21	-	-14	7	-20	-	-13
Förflyttning till Steg 3[1]	1	11	-	12	4	27	-	31
Reserv vid årets utgång	**-38**	**-50**	**-106**	**-194**	**-36**	**-43**	**-**	**-79**

[1] Ansvarsförbindelser och åtaganden som vid årets ingång var klassificerade i Steg 1 eller Steg 2 men som vid periodens utgång är utnyttjade, ingår vid rapporteringstillfället som en tillgång i balansräkningen. Vid förflyttning av sådana avtal till Steg 3 redovisas reserverat belopp i motsvarande tabell för poster i balansräkningen.

Förändringsanalysen visar nettoeffekten på reserven i angivet steg per förklaringspost under perioden. Effekten av bortbokningar och bortskrivningar beräknas på ingående balans. Effekten av omvärdering till följd av förändringar i modell/riskparametrar samt valutaeffekt mm beräknas innan eventuell förflyttning av nettobeloppet mellan steg. Nyutgivna eller förvärvade tillgångar och förflyttade belopp mellan stegen redovisas efter att effekten av övriga förklaringsposter beaktats. Förflyttningsraderna anger effekten på reserven i angivet steg.

M10 Forts

Förändring av bruttovolymer, poster i balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning

	2019				2018			
mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Volym vid årets ingång	1 672 342	28 353	5 443	1 706 138	1 667 693	23 611	8 627	1 699 931
Bortbokningar	-101 993	-5 894	-272	-108 159	-380 230	-10 617	-1 304	-392 151
Bortskrivningar	-7	-6	-334	-347	-11	-37	-2 892	-2 940
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	61 480	-2 513	-608	58 359	246 418	6 354	-897	251 875
Förändringar i modell/riskparametrar	-	-	-	-	-	-	-	-
Valutaeffekt m m	17 888	531	79	18 498	27 867	670	89	28 626
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	87 237	1 973	20	89 230	116 989	3 750	58	120 797
Förflyttning till Steg 1	15 479	-15 455	-24	-	14 704	-14 517	-187	-
Förflyttning till Steg 2	-16 519	16 622	-103	-	-20 719	21 056	-337	-
Förflyttning till Steg 3	-211	-2 050	2 261	-	-369	-1 917	2 286	-
Volym vid årets utgång	**1 735 696**	**21 561**	**6 462**	**1 763 719**	**1 672 342**	**28 353**	**5 443**	**1 706 138**

Förändring av bruttovolymer, utlåning till allmänheten

	2019				2018			
mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Volym vid årets ingång	581 252	27 956	5 443	614 651	768 640	23 483	8 486	800 609
Bortbokningar	-80 023	-5 656	-272	-85 951	-281 423	-10 567	-1 304	-293 294
Bortskrivningar	-7	-6	-334	-347	-11	-37	-2 892	-2 940
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	17 501	-2 448	-599	14 454	-833	6 085	-753	4 499
Förändringar i modell/riskparametrar	-	-	-	-	-	-	-	-
Valutaeffekt m m	8 078	531	79	8 688	10 604	658	89	11 351
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	70 478	1 913	20	72 411	90 684	3 688	54	94 426
Förflyttning till Steg 1	15 477	-15 453	-24	-	14 424	-14 238	-186	-
Förflyttning till Steg 2	-16 469	16 573	-104	-	-20 464	20 801	-337	-
Förflyttning till Steg 3	-211	-2 042	2 253	-	-369	-1 917	2 286	-
Volym vid årets utgång	**596 076**	**21 368**	**6 462**	**623 906**	**581 252**	**27 956**	**5 443**	**614 651**

Förändring av bruttovolymer, poster utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning

	2019				2018			
mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Volym vid årets ingång	463 128	7 304	425	470 857	468 905	7 752	936	477 593
Bortbokningar	-25 408	-1 257	-9	-26 674	-78 738	-3 167	-19	-81 924
Bortskrivningar	0	0	-6	-6	0	0	-45	-45
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	-33 812	1 774	131	-31 907	24 220	5 558	-571	29 207
Förändringar i modell/riskparametrar	-	-	-	-	-	-	-	-
Valutaeffekt m m	2 893	166	12	3 071	4 783	396	12	5 191
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	28 172	1 014	0	29 186	40 319	515	1	40 835
Förflyttning till Steg 1	6 127	-6 126	-1	-	13 312	-13 294	-18	-
Förflyttning till Steg 2	-5 152	5 164	-12	-	-9 631	9 651	-20	-
Förflyttning till Steg 3	-27	-118	145	-	-42	-107	149	-
Volym vid årets utgång	**435 921**	**7 921**	**685**	**444 527**	**463 128**	**7 304**	**425**	**470 857**

Förändringsanalysen avseende bruttovolymer visar, i likhet med analysen av reserv, effekten av valda förklaringsposter på volymerna i angivet steg. Posterna för förflyttning mellan stegen och ”Nyutgivna eller förvärvade tillgångar” anger beloppen i angivet steg vid periodens utgång. Övriga poster anger effekten i det steg som var gällande vid periodens ingång.

M10 Forts

KÄNSLIGHETSANALYSER

Känslighetsanalys makroscenarier

Beräkningen av förväntade kreditförluster enligt IFRS 9 tillämpar framåtblickande information i form av makroscenarier. Den förväntade kreditförlusten är ett sannolikhetsvägt genomsnitt av de beräknade prognoserna över tre scenarier. Prognosen i det neutrala scenariet vägs med 60% (70), medan en uppgång i ekonomin vägs med 15% (15) och en nedgång i ekonomin med 25% (15). I tabellen nedan presenteras de högsta, lägsta och genomsnittliga årsvisa prognoserna för några av de centrala makroekonomiska riskfaktorerna per hemmamarknad och scenario för de kommande fem åren. Dessa har legat till grund för beräkningar av förväntade kreditförluster i Steg 1 och Steg 2 per den 31 december 2019 respektive 31 december 2018.

	Lägsta						Genomsnittliga						Högsta					
	Negativt		Neutralt		Positivt		Negativt		Neutralt		Positivt		Negativt		Neutralt		Positivt	
Makroekonomiska riskfaktorer	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
BNP-tillväxt																		
Sverige	-1,49	-0,40	0,81	1,60	1,70	1,70	1,84	1,89	1,96	2,00	2,08	2,11	2,70	2,50	2,20	2,20	2,84	3,20
Norge	-0,04	0,10	1,24	1,50	1,20	1,20	1,57	1,60	1,67	1,69	1,78	1,81	1,85	2,21	1,84	2,40	3,64	3,30
Danmark	-0,66	-0,90	1,09	0,70	1,10	1,10	1,39	1,39	1,49	1,48	1,59	1,59	1,81	1,81	1,81	1,81	3,04	2,50
Finland	-1,67	-0,70	0,73	1,20	1,10	1,10	1,50	1,56	1,62	1,66	1,73	1,77	1,95	1,95	1,88	1,95	2,63	3,10
Nederländerna och övriga Europa	-1,17	-0,40	0,93	1,30	1,00	1,00	1,16	1,20	1,28	1,32	1,39	1,42	1,70	1,70	1,40	1,63	2,63	2,80
USA	0,54	0,80	1,25	1,30	1,94	1,80	1,95	1,95	1,98	1,98	2,02	2,02	2,50	2,50	2,30	2,35	2,30	2,44
Övriga länder	2,40	2,90	2,90	3,00	3,00	3,00	3,07	3,10	3,10	3,13	3,12	3,15	3,50	3,50	3,50	3,52	3,50	3,61
Arbetslöshetsindex																		
Sverige	6,60	6,30	6,60	6,30	6,30	5,90	6,90	6,80	6,75	6,66	6,65	6,58	8,35	7,70	7,24	6,70	6,70	6,70
Norge	3,50	3,50	3,40	3,40	2,80	2,80	3,61	3,61	3,50	3,50	3,39	3,39	4,40	4,30	3,60	3,53	3,50	3,53
Danmark	5,50	4,50	5,18	4,50	4,68	4,30	5,67	5,60	5,50	5,44	5,40	5,31	7,00	6,70	5,60	5,50	5,50	5,50
Finland	6,90	6,90	6,48	6,90	5,80	6,20	7,05	7,09	6,88	6,93	6,74	6,82	8,20	8,35	6,90	7,23	6,90	7,23
Nederländerna och övriga Europa	7,80	7,80	7,80	7,80	6,90	7,10	8,05	8,02	7,83	7,85	7,70	7,72	9,50	9,50	8,10	8,20	7,80	7,93
USA	4,24	3,70	4,04	3,70	3,74	3,70	4,53	4,65	4,48	4,61	4,42	4,57	4,90	5,60	4,50	5,30	4,50	5,00
Övriga länder	6,00	5,59	6,00	5,59	5,85	5,59	6,03	6,01	6,01	5,99	5,99	5,97	6,40	6,35	6,10	6,10	6,00	6,00
Styrräntan																		
Sverige	-0,50	0,00	0,00	0,21	0,50	0,21	2,14	2,55	2,34	2,72	2,45	2,82	3,30	3,30	3,30	3,30	3,30	3,30
Norge	0,25	0,50	1,50	1,21	2,00	1,21	2,08	2,48	2,29	2,67	2,38	2,78	3,10	3,10	3,10	3,10	3,10	3,10
Danmark	-0,05	0,00	0,05	0,14	0,25	0,14	1,70	2,38	1,91	2,53	1,99	2,61	3,12	3,20	3,12	3,20	3,12	3,20
Finland	-0,10	0,00	0,00	0,00	0,25	0,00	1,69	2,38	1,91	2,53	1,99	2,61	3,12	3,20	3,12	3,20	3,12	3,20
Nederländerna och övriga Europa	-0,10	0,00	0,00	0,00	0,25	0,00	1,69	2,38	1,91	2,53	1,99	2,61	3,12	3,20	3,12	3,20	3,12	3,20
USA	0,88	2,08	1,38	2,38	1,63	2,58	2,64	2,89	2,70	2,92	2,73	2,94	3,30	3,10	3,30	3,10	3,30	3,10
Övriga länder	2,60	3,00	2,80	3,09	2,95	3,09	3,54	3,74	3,57	3,75	3,60	3,76	4,10	4,10	4,10	4,10	4,10	4,10
Fastighetsprisindex, kommersiella fastigheter																		
Sverige	-7,65	-8,72	-7,77	-6,13	-11,16	-9,55	-1,53	-1,47	-1,42	-1,43	-1,17	-1,33	6,92	7,71	11,48	9,52	22,99	12,34
Norge	-5,77	-9,49	-5,03	-8,21	-7,44	-9,28	-1,54	-1,82	-1,45	-1,70	-1,31	-1,51	3,06	4,19	5,20	6,29	9,47	8,67
Danmark	-8,94	-9,21	-8,49	-7,55	-10,81	-6,79	-2,11	-2,24	-1,97	-2,05	-1,81	-1,84	3,42	3,13	7,07	4,22	12,50	5,33
Finland	-8,25	-7,89	-7,24	-6,27	-9,98	-5,73	-1,08	-1,06	-0,92	-0,98	-0,72	-0,86	7,07	7,99	8,74	5,14	17,77	6,23
Nederländerna och övriga Europa	-6,29	-5,95	-5,72	-3,61	-5,46	-6,51	0,03	0,64	0,27	0,48	0,75	0,49	2,02	2,73	4,70	4,07	12,48	5,85
USA	1,25	1,30	-4,97	-3,98	1,25	1,30	1,98	1,98	0,75	0,60	1,98	1,98	2,30	2,35	2,58	2,00	2,30	2,35
Övriga länder	-1,17	-0,40	0,93	1,30	1,00	1,00	1,16	1,20	1,28	1,32	1,39	1,42	1,70	1,70	1,40	1,63	2,63	2,80
Fastighetsprisindex, bostadsfastigheter																		
Sverige	-0,74	-2,63	0,03	-0,72	-0,37	-0,14	1,79	2,00	1,96	2,10	2,14	2,18	6,55	4,64	5,28	2,99	7,76	3,55
Norge	-0,40	-1,70	1,86	1,00	0,43	1,73	2,85	2,60	2,96	2,68	3,09	2,76	4,80	3,80	5,62	3,00	9,31	3,00
Danmark	-2,77	-1,90	1,75	1,50	1,45	1,00	2,88	2,28	3,02	2,37	3,17	2,47	4,72	2,70	3,90	2,60	6,23	4,20
Finland	0,92	-1,50	1,51	0,75	1,57	0,80	1,59	2,10	1,71	2,18	1,81	2,25	1,77	2,70	1,89	2,50	2,46	2,80
Nederländerna och övriga Europa	-1,70	0,20	1,80	1,50	1,70	1,60	2,14	2,28	2,36	2,37	2,43	2,45	2,50	2,50	2,50	3,10	3,20	4,00
USA	-1,70	0,20	1,80	1,50	1,70	1,60	2,14	2,28	2,36	2,37	2,43	2,45	2,50	2,50	2,50	3,10	3,20	4,00
Övriga länder	-1,70	0,20	1,80	1,50	1,70	1,60	2,14	2,28	2,36	2,37	2,43	2,45	2,50	2,50	2,50	3,10	3,20	4,00

Tabellen nedan visar procentuell ökning respektive minskning av reserven för förväntade kreditförluster i Steg 1 och Steg 2 per den 31 december, om det negativa respektive positiva scenariot tilldelats sannolikheter om 100%.

	2019		2018	
%	Procentuell ökning av reserv vid negativt scenario	Procentuell minskning av reserv vid positivt scenario	Procentuell ökning av reserv vid negativt scenario	Procentuell minskning av reserv vid positivt scenario
Sverige	8,26	-8,20	3,55	-3,05
Norge	4,20	-4,42	1,78	-1,97
Danmark	4,60	-4,78	1,40	-1,45
Finland	5,95	-5,78	2,72	-2,54
Nederländerna	1,28	-1,27	0,14	-0,13
USA	6,60	-7,54	0,52	-0,51
Övriga länder	7,11	-6,94	1,45	-1,37

M10 Forts

Känslighetsanalys betydande ökning av kreditrisk

Tabellen nedan visar hur reserven för förväntade kreditförluster i Steg 1 och Steg 2 per den 31 december påverkas om det gränsvärde som tillämpas för kvoten mellan återstående kreditrisk beräknat vid rapportering och första redovisningstillfället var satt till 0,5 enheter lägre respektive högre än det tillämpade gränsvärdet 2,5. En minskning av gränsvärdet med 0,5 enheter skulle öka antalet lån som överförs från Steg 1 till Steg 2 och också öka reserven för förväntade kreditförluster. En ökning av gränsvärdet med 0,5 enheter skulle ha motsatt effekt. Banken använder både kvantitativa och kvalitativa indikatorer för att bedöma betydande ökning av kreditrisk. För utförligare information, se not K2 avsnitt Kreditrisk.

Förändring av den totala reserven för Steg 1 och Steg 2, % **Gränsvärde**	**2019**	**2018**
2	3,09	3,53
2,5	0,00	0,00
3	-2,97	-3,31

KREDITEXPONERING SOM ÄR FÖREMÅL FÖR NEDSKRIVNINGSPRÖVNING PER PD-INTERVALL

Poster i balansräkningen fördelat på pd-intervaller	**2019**			**2018**		
	Bruttovolym, mkr			**Bruttovolym**, mkr		
pd-värde[1]	**Steg 1**	**Steg 2**	**Steg 3**	**Steg 1**	**Steg 2**	**Steg 3**
0,00 till <0,15	1 513 033	6 227	-	1 431 555	5 612	-
0,15 till <0,25	97 650	1 022	-	99 433	2 032	-
0,25 till <0,50	59 019	1 487	-	65 134	2 129	-
0,50 till <0,75	21 998	1 859	-	25 118	968	-
0,75 till <2,50	34 696	3 810	-	42 614	6 580	-
2,50 till <10,00	8 763	5 669	-	7 795	8 419	-
10,00 till <100	537	1 487	-	693	2 613	-
100 (fallissemang)	-	-	6 462	-	-	5 443
Summa	**1 735 696**	**21 561**	**6 462**	**1 672 342**	**28 353**	**5 443**

Utlåning till allmänheten fördelat på pd-intervaller	**2019**			**2018**		
	Bruttovolym, mkr			**Bruttovolym**, mkr		
pd-värde[1]	**Steg 1**	**Steg 2**	**Steg 3**	**Steg 1**	**Steg 2**	**Steg 3**
0,00 till <0,15	519 609	6 079	-	497 561	5 534	-
0,15 till <0,25	33 535	1 013	-	34 560	2 004	-
0,25 till <0,50	20 268	1 474	-	22 639	2 099	-
0,50 till <0,75	7 555	1 842	-	8 730	954	-
0,75 till <2,50	11 915	3 776	-	14 812	6 488	-
2,50 till <10,00	3 010	5 710	-	2 709	8 301	-
10,00 till <100	184	1 474	-	241	2 576	-
100 (fallissemang)	-	-	6 462	-	-	5 443
Summa	**596 076**	**21 368**	**6 462**	**581 252**	**27 956**	**5 443**

Poster utanför balansräkningen fördelat på pd-intervaller	**2019**			**2018**		
	Bruttovolym, mkr			**Bruttovolym**, mkr		
pd-värde[1]	**Steg 1**	**Steg 2**	**Steg 3**	**Steg 1**	**Steg 2**	**Steg 3**
0,00 till <0,15	372 960	2 728	-	400 362	3 209	-
0,15 till <0,25	24 789	1 350	-	24 240	430	-
0,25 till <0,50	19 580	528	-	16 858	458	-
0,50 till <0,75	6 152	557	-	7 667	143	-
0,75 till <2,50	11 317	851	-	12 477	1 088	-
2,50 till <10,00	1 078	1 555	-	1 476	1 432	-
10,00 till <100	45	352	-	48	544	-
100 (fallissemang)	-	-	685	-	-	425
Summa	**435 921**	**7 921**	**685**	**463 128**	**7 304**	**425**

[1] Avser 12-månaders pd-värde vid rapporteringstillfället.

Tillgångar övertagna för skyddande av fordran mkr	**2019**	**2018**
Fastigheter	3	46
Lös egendom	1	0
Aktier och andelar	0	0
Redovisat värde	**4**	**46**

M11 Bokslutsdispositioner

mkr	2019	2018
Förändring av överavskrivning inventarier och leasingobjekt	-500	210
Förändring av överavskrivning inkråmsgoodwill	120	122
Summa	**-380**	**332**

M12 Utlåning till kreditinstitut

mkr	2019	2018
Utlåning i svenska kronor		
Banker	2 259	12 047
Övriga kreditinstitut	571 995	528 146
Summa	**574 254**	**540 193**
Utlåning i utländsk valuta		
Banker	29 250	34 861
Övriga kreditinstitut	287 057	266 042
Summa	**316 307**	**300 903**
Reservering för förväntade kreditförluster	-4	-11
Summa utlåning till kreditinstitut	**890 557**	**841 085**
varav upplupna ränteintäkter	*1 047*	*1 072*
varav omvända repor	*211*	*3 286*
varav efterställda	*29 078*	*21 719*

Medelvolymer mkr	2019	2018
Utlåning till kreditinstitut i svenska kronor	579 403	531 180
Utlåning till kreditinstitut i utländsk valuta	332 246	223 313
Summa	**911 649**	**754 493**
varav omvända repor	*7 048*	*7 497*

M13 Utlåning till allmänheten

mkr	2019	2018
Utlåning i svenska kronor		
Hushåll	31 380	34 943
Företag	150 255	165 370
Riksgälden	-	120
Summa	**181 635**	**200 433**
Utlåning i utländsk valuta		
Hushåll	113 975	105 324
Företag	328 296	308 894
Riksgälden	-	-
Summa	**442 271**	**414 218**
Reservering för förväntade kreditförluster	-3 731	-2 952
Summa utlåning till allmänheten	**620 175**	**611 699**
varav upplupna ränteintäkter	*1 119*	*1 038*
varav omvända repor	*10 441*	*9 050*
varav efterställda	*1 132*	*1 221*

Medelvolymer, exkl Riksgälden mkr	2019	2018
Utlåning till allmänheten i svenska kronor	203 571	208 299
Utlåning till allmänheten i utländsk valuta	444 497	633 910
Summa	**648 068**	**842 209**
varav omvända repor	*16 205*	*13 648*

M14 Räntebärande värdepapper

mkr	2019 Redovisat värde	2019 Verkligt värde	2019 Nominellt värde	2018 Redovisat värde	2018 Verkligt värde	2018 Nominellt värde
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	103 370	103 370	101 137	118 918	118 918	117 680
varav upplupna ränteintäkter	*217*			*314*		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	53 096	53 096	50 698	50 993	50 993	45 324
varav upplupna ränteintäkter	*212*			*203*		
Summa	**156 466**	**156 466**	**151 835**	**169 911**	**169 911**	**163 004**
varav efterställda	*15*	*15*		*20*	*20*	

Räntebärande värdepapper fördelade på emittent mkr	2019 Redovisat värde	2019 Verkligt värde	2019 Nominellt värde	2018 Redovisat värde	2018 Verkligt värde	2018 Nominellt värde
Stat	103 370	103 370	101 137	118 918	118 918	117 680
Kreditinstitut	10 529	10 529	9 911	12 972	12 972	12 265
Bostadsinstitut	36 273	36 273	34 597	32 981	32 981	28 979
Övrigt	6 294	6 294	6 190	5 040	5 040	4 080
Summa	**156 466**	**156 466**	**151 835**	**169 911**	**169 911**	**163 004**

Räntebärande värdepapper som är föremål för nedskrivningsprövning mkr	2019	2018
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m		
Verkligt värde via övrigt totalresultat	403	405
Upplupet anskaffningsvärde	1 007	819
Summa bruttovolymer	**1 410**	**1 224**
Reservering för förväntade kreditförluster avseende instrument värderade till upplupet anskaffningsvärde	0	0
Summa redovisat värde	**1 410**	**1 224**
Reservering för förväntade kreditförluster redovisad i verkligt värdereserven i eget kapital	0	0
Obligationer och andra räntebärande värdepapper		
Verkligt värde via övrigt totalresultat	4 953	5 373
Summa redovisat värde	**4 953**	**5 373**
Reservering för förväntade kreditförluster redovisad i verkligt värdereserven i eget kapital	-2	-1

Medelvolymer mkr	2019	2018
Räntebärande värdepapper	222 592	206 191

M15 Aktier och andelar

mkr	2019	2018
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	12 032	11 316
Verkligt värde via övrigt totalresultat	2 303	1 840
Summa aktier och andelar	**14 335**	**13 156**

Innehav klassificerade till verkligt värde via övrigt totalresultat mkr	2019	2018
Asiakastieto Group Oy	712	545
BEC	489	432
Euroclear plc	431	381
Visa Inc	308	207
Övriga innehav	363	275
Summa	**2 303**	**1 840**

Handelsbanken klassificerar ovanstående aktieinnehav till verkligt värde via övrigt totalresultat då dessa inte innehas i handelssyfte. Under året erhöll Handelsbanken endast utdelningar för aktier som fortfarande ägs vid rapporteringsperiodens slut. Utdelningarna uppgår till 110 mkr (218) och redovisas i resultaträkningen som Övriga utdelningsintäkter. Under året har Banken avyttrat innehav i DLR Kredit, Let-P Holdings AS, Samlink Oy samt två bostadsrättsföreningar om totalt 39 mkr (5). Skälet till avyttringarna var i huvudsak omallokeringar samt att aktierna justerats i förhållande till andelarna.
För information om orealiserat och realiserat resultat för egetkapitalinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat se Förändring av eget kapital Moderbolag.

M16 Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag

Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag mkr	2019	2018
Intresseföretag, icke-noterade	213	213
Koncernföretag, icke-noterade	71 925	72 054
Summa	**72 138**	**72 267**

Intresseföretag	Organisations-nummer	Säte	Antal aktier	Ägarandel, %	Redovisat värde, mkr 2019	Redovisat värde, mkr 2018
Bankomat AB	556817-9716	Stockholm	150	20,00	67	67
BGC Holding AB	556607-0933	Stockholm	25 382	25,38	80	80
Dyson Group plc	00163096	Sheffield	74 333 672	27,00	21	21
Finansiell ID-teknik BID AB	556630-4928	Stockholm	12 735	28,30	24	24
Getswish AB	556913-7382	Stockholm	10 000	20,00	21	21
USE Intressenter AB	559161-9464	Stockholm	2 448	24,48	0	0
Summa					**213**	**213**

Koncernföretag	Organisations-nummer	Säte	Antal aktier	Ägarandel, %	Redovisat värde, mkr 2019	Redovisat värde, mkr 2018
Handelsbanken Finans AB[1]	556053-0841	Stockholm	1 550 000	100	11 672	11 672
Handelsbanken Finans (Shanghai) Financial Leasing Co., Ltd	310101717882194	Shanghai		100		
Stadshypotek AB[1]	556459-6715	Stockholm	162 000	100	26 870	26 870
Handelsbanken Fondbolagsförvaltning AB	556070-0683	Stockholm	10 000	100	1	1
Handelsbanken Fonder AB	556418-8851	Stockholm		100		
Handelsinvest Investeringsforvaltning A/S	12930879	Köpenhamn		100		
Xact Kapitalförvaltning AB	556997-8140	Stockholm		100		
Handelsbanken Liv Försäkrings AB	516401-8284	Stockholm	100 000	100	6 189	6 189
SHB Liv Försäkringsaktiebolag	2478149-7	Helsingfors		100		
Handelsbanken Fastigheter AB	556873-0021	Stockholm		100		
Ecster AB	556993-2311	Stockholm	50 000	100	850	850
Handelsbanken plc[1]	11305395	London	5 050 401	100	24 087	24 087
Heartwood Wealth Management Limited	04132340	London	1 319 206	100		
Optimix Vermogensbeheer N.V.	33194359	Amsterdam	10 209	100	668	655
Add Value Fund Management BV	19196768	Amsterdam		80		
Övriga dotterbolag						
EFN Ekonomikanalen AB	556930-1608	Stockholm	100	100	0	0
Ejendomsselskabet af 1. maj 2009 A/S	59173812	Hillerød	2 700 000	100	200	200
Forva AS	945812141	Oslo	4 000 000	100	1	1
AB Handel och Industri	556013-5336	Stockholm	100 000	100	14	104
Handelsbanken Markets Securities, Inc.[1]	11-3257438	New York	1 000	100	30	82
Handelsbanken Rahoitus Oy	0112308-8	Helsingfors	37 026 871	100	1 276	1 276
Handelsbanken Skadeförsäkrings AB	516401-6767	Stockholm	1 500	100	31	31
Lokalbolig A/S	78488018	Hillerød	540 000	71,05	1	1
Rådstuplass 4 AS	910508423	Bergen	40 000	100	0	0
Svenska Re S.A.	RCS Lux B-32053	Luxemburg	20 000	100	35	35
Lila stugan i Stockholm AB	556993-9084	Stockholm	50	100	0	0
Blå stugan i Stockholm AB	556993-9357	Stockholm	50	100	0	0
Summa					**71 925**	**72 054**

Förteckningen över koncernföretag omfattar direktägda dotterbolag samt större dotterbolag till dessa.
[1] Kreditinstitut.

M17 Derivatinstrument

	Nominellt belopp/löptid			Nominellt belopp		Positiva marknadsvärden		Negativa marknadsvärden	
mkr	upp till 1 år	mer än 1 år upp till 5 år	mer än 5 år	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Derivat för handel									
Ränterelaterade kontrakt									
Optioner	13 258	22 286	2 442	37 986	46 688	19	160	71	225
FRA/terminer	738 287	157 955	0	896 242	1 464 133	211	85	170	462
Swappar	498 638	1 371 914	423 474	2 294 026	2 471 431	28 228	26 689	29 733	27 700
Valutarelaterade kontrakt									
Optioner	25 101	540	44	25 685	42 936	136	238	212	344
Terminer	56 339	7 007	517	63 863	108 713	863	1 188	480	792
Swappar	663 691	206 980	66 735	937 406	815 094	13 986	18 046	21 327	16 565
Aktierelaterade kontrakt									
Optioner	6 973	2 506	106	9 585	13 139	545	534	425	779
Terminer	1 814	0	0	1 814	1 217	0	5	13	0
Swappar	10 373	4 345	37	14 755	15 385	138	742	1 157	587
Råvarurelaterade kontrakt									
Optioner	241	738	43	1 022	2 377	35	178	103	324
Terminer	9 840	3 111	0	12 951	17 119	430	671	494	1 016
Kreditrelaterade kontrakt									
Swappar	1 127	6 740	168	8 035	6 098	465	252	289	246
Summa	**2 025 682**	**1 784 122**	**493 566**	**4 303 370**	**5 004 330**	**45 056**	**48 788**	**54 474**	**49 040**
Derivat för marknadsvärdesäkringar									
Ränterelaterade kontrakt									
Swappar	26 321	90 760	14 833	131 914	74 410	1 233	25	587	241
Valutarelaterade kontrakt									
Swappar	0	580	919	1 499		166			
Summa	**26 321**	**91 340**	**15 752**	**133 413**	**74 410**	**1 399**	**25**	**587**	**241**
Derivat för kassaflödessäkringar									
Ränterelaterade kontrakt									
Swappar	66 580	211 311	18 464	296 355	363 884	5 083	5 861	1 857	2 360
Valutarelaterade kontrakt									
Swappar	53 260	137 718	3 473	194 451	254 194	15 634	25 485	985	2 405
Summa	**119 840**	**349 029**	**21 937**	**490 806**	**618 078**	**20 717**	**31 346**	**2 842**	**4 765**
Summa derivatinstrument	**2 171 842**	**2 224 491**	**531 255**	**4 927 588**	**5 696 818**	**67 172**	**80 159**	**57 902**	**54 046**
varav börshandlade derivat				*440 829*	*1 060 603*	*347*	*745*	*1 223*	*1 127*
varav OTC-derivat clearade via CCP				*2 472 024*	*2 335 104*	*22 588*	*17 488*	*16 293*	*14 121*
varav OTC-derivat ej clearade via CCP				*2 014 736*	*2 301 111*	*44 237*	*61 926*	*40 385*	*38 798*
Kvittade belopp				-2 147 269	-2 241 073	-25 332	-21 050	-19 233	-17 820
Nettobelopp				**2 780 319**	**3 455 745**	**41 840**	**59 109**	**38 669**	**36 226**
Valutafördelning av marknadsvärden									
SEK						-18 191	-111 747	164 129	40 309
USD						39 129	296 695	-326 930	-48 975
EUR						191 180	156 637	67 564	63 778
Övriga						-144 946	-261 426	153 140	-1 066
Summa						**67 172**	**80 159**	**57 903**	**54 046**

I noten presenteras derivatkontrakt brutto. Kvittade belopp består av det kvittade marknadsvärdet och tillhörande nominella belopp på kontrakt för vilka det finns en legal rätt och avsikt att reglera avtalade kassaflöden netto (däribland clearade kontrakt). Dessa kontrakt nettoredovisas i balansräkningen per motpart och valuta.

Positiva skillnader mellan det värde som räknats fram med en värderingsmodell vid det första redovisningstillfället och transaktionspriset (dag 1-resultat) periodiseras över derivatets löptid. Vid årsskiftet uppgick sådana ännu ej resultatförda dag 1-resultat till 630 mkr (602).

M18 Säkringsredovisning

Säkringsinstrument i kassaflödessäkring	2019			2018		
mkr	Upp till 1 år	1-5 år	Över 5 år	Upp till 1 år	1-5 år	Över 5 år
Ränterisk						
Ränteswappar betalar fast ränta och erhåller rörlig ränta						
Nominellt belopp	12 687	63 337	17 136	9 829	67 520	14 160
Genomsnittlig fast ränta %	0,72	0,62	0,87	1,22	0,85	0,99
Ränteswappar betalar rörlig ränta och erhåller fast ränta						
Nominellt belopp	53 893	147 974	1 328	62 672	195 787	13 916
Genomsnittlig fast ränta %	2,63	2,45	3,02	2,73	2,50	1,98
Valutakursrisk						
Valutarelaterade derivat EUR/NOK						
Nominellt belopp	4 741	36 400	-	-	40 184	-
Genomsnittlig valutakurs EUR/NOK	0,1200	0,1200	-	-	0,1172	-
Valutarelaterade derivat USD/GBP						
Nominellt belopp	11 599	19 410	932	6 012	29 252	879
Genomsnittlig valutakurs USD/GBP	1,4300	1,3600	1,3200	1,6033	1,3913	1,3157
Valutarelaterade derivat USD/NOK						
Nominellt belopp	19 402	25 572	337	16 220	43 356	368
Genomsnittlig valutakurs USD/NOK	0,1300	0,1300	0,1300	0,1561	0,1289	0,1326
Valutarelaterade derivat USD/SEK						
Nominellt belopp	4 167	12 145	-	20 868	15 952	-
Genomsnittlig valutakurs USD/SEK	0,1400	0,1200	-	0,1135	0,1201	-
Valutarelaterade derivat AUD/USD						
Nominellt belopp	-	9 300	-	4 740	8 949	796
Genomsnittlig valutakurs AUD/USD	-	1,3800	-	1,0819	1,3823	1,3928
Valutarelaterade derivat övriga valutapar						
Nominellt belopp	13 351	34 891	2 204	15 338	39 155	12 125
Summa	**119 840**	**349 029**	**21 937**	**135 679**	**440 155**	**42 244**

Säkringsinstrument samt ineffektivitet i kassaflödessäkring 2019	Nominellt belopp säkrings-instrument	Redovisat värde säkringsinstrument		Förändring i verkligt värde som använts för att beräkna ineffektivitet	Värdeförändring avseende säkrings-instrumenten som redovisas i övrigt totalresultat	Ineffektivitet som redovisas i resultaträkningen	Omklassificerat från säkrings-reserven till resultaträkningen
mkr		Tillgångar	Skulder				
Ränterisk							
Ränteswappar betalar fast ränta och erhåller rörlig ränta	93 160	118	1 727	-810	-810	-	-
Ränteswappar betalar rörlig ränta och erhåller fast ränta	203 195	4 965	130	1 919	1 919	-	8
Valutakursrisk[1]							
Valutarelaterade derivat EUR/DKK	3 653	4	-	15	15	-	-
Valutarelaterade derivat EUR/GBP	12 915	735	122	147	147	-	-
Valutarelaterade derivat EUR/NOK	41 141	4 309	-	60	57	3	-
Valutarelaterade derivat EUR/SEK	12 922	458	246	5	5	-	-
Valutarelaterade derivat USD/GBP	31 941	1 715	169	-79	-74	-5	-
Valutarelaterade derivat USD/NOK	45 311	4 682	-	0	0	-	-
Valutarelaterade derivat USD/SEK	16 312	1 985	-	-30	-30	-	-
Valutarelaterade derivat AUD/USD	9 300	22	265	78	78	-	-2
Valutarelaterade derivat övriga valutapar	20 956	1 724	183	450	456	-6	6
Summa	**490 806**	**20 717**	**2 842**	**1 755**	**1 763**	**-8**	**12**

Säkringsinstrument samt ineffektivitet i kassaflödessäkring 2018	Nominellt belopp säkrings-instrument	Redovisat värde säkringsinstrument		Förändring i verkligt värde som använts för att beräkna ineffektivitet	Värdeförändring avseende säkrings-instrumenten som redovisas i övrigt totalresultat	Ineffektivitet som redovisas i resultaträkningen	Omklassificerat från säkrings-reserven till resultaträkningen
mkr		Tillgångar	Skulder				
Ränterisk							
Ränteswappar betalar fast ränta och erhåller rörlig ränta	91 509	579	792	-21	-21	-	-
Ränteswappar betalar rörlig ränta och erhåller fast ränta	272 375	5 282	1 568	-421	-421	-	-
Valutakursrisk[1]							
Valutarelaterade derivat EUR/DKK	3 797	4	12	45	45	-	-
Valutarelaterade derivat EUR/GBP	12 331	1 333	-	75	75	-	-
Valutarelaterade derivat EUR/NOK	40 184	4 625	-	-53	-44	-9	-
Valutarelaterade derivat USD/GBP	36 143	4 007	-	240	246	-6	-
Valutarelaterade derivat USD/NOK	59 944	8 922	-	320	320	-	-
Valutarelaterade derivat USD/SEK	36 820	2 104	14	115	115	-	-
Valutarelaterade derivat AUD/USD	14 485	-	1 548	-22	-22	-	-
Valutarelaterade derivat övriga valutapar	50 490	4 490	831	512	536	-24	-
Summa	**618 078**	**31 346**	**4 765**	**790**	**829**	**-39**	

[1] Vid analys utifrån ett säkringsredovisningssyfte beaktas omvandlingen till moderbolagets funktionella valuta, svenska kronor, genom att nominella derivatben imputeras i säkringsrelationerna. De imputerade derivatbenen är inte inkluderade i de nominella volymerna i tabellerna ovan.

Redovisat värde avseende säkringsinstrument ingår i posten Derivatinstrument i balansräkningen. Ineffektivitet som redovisas i resultaträkningen ingår i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. Omklassificering till resultaträkningen ingår i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner och avser kassaflödessäkring som avslutats i förtid.

M18 Forts

Säkrade poster i kassaflödessäkring	2019			2018		
mkr	Förändring i värde som använts för att beräkna ineffektivitet	Säkrings-reserv	Belopp som kvarstår i säkringsreserven från säkrings-förhållanden där säkringsredovisning inte längre tillämpas	Förändring i värde som använts för att beräkna ineffektivitet	Säkrings-reserv	Belopp som kvarstår i säkringsreserven från säkrings-förhållanden där säkringsredovisning inte längre tillämpas
Ränterisk						
Emitterade värdepapper till rörlig ränta	810	-1 493	-	21	-377	-
Utlåning till allmänheten till rörlig ränta	-1 919	4 355	639	421	2 171	-
Valutakursrisk						
Emitterade värdepapper EUR samt internlån DKK, GBP och NOK	-340	-384	-	-276	-644	-
Emitterade värdepapper USD samt internlån DKK, EUR, GBP och NOK	54	68	121	-700	181	-
Emitterade värdepapper AUD	-78	77	-4	-5	-9	-
Emitterade värdepapper och internlån övriga valutor	-290	-155	23	-290	-605	-
Summa	**-1 763**	**2 468**	**779**	**-829**	**717**	**-**

Säkringsinstrument i säkring av verkligt värde	2019			2018		
mkr	Upp till 1 år	1–5 år	Över 5 år	Upp till 1 år	1–5 år	Över 5 år
Ränterisk						
Ränteswappar betalar fast ränta och erhåller rörlig ränta						
Nominellt belopp	26 321	71 963	2 412	15 141	56 946	2 323
Genomsnittlig fast ränta %	0,00	0,07	0,53	-0,22	0,12	0,62
Ränteswappar betalar rörlig ränta och erhåller fast ränta						
Nominellt belopp	-	18 797	12 421	-	-	-
Genomsnittlig fast ränta %	-	1,94	0,93	-	-	-
Valutaränteswappar betalar rörlig ränta och erhåller fast ränta						
Nominellt belopp	-	580	919	-	-	-
Genomsnittlig fast ränta %	-	3,26	3,69	-	-	-
Summa	**26 321**	**91 340**	**15 752**	**15 141**	**56 946**	**2 323**

Säkringsinstrument samt ineffektivitet i säkring av verkligt värde 2019		Redovisat värde säkringsinstrument			
mkr	Nominellt belopp säkringsinstrument	Tillgångar	Skulder	Förändring i verkligt värde som använts för att beräkna ineffektivitet	Ineffektivitet som redovisas i resultaträkningen
Ränterisk					
Ränteswappar betalar fast ränta och erhåller rörlig ränta	100 696	219	355	82	5
Ränteswappar betalar rörlig ränta och erhåller fast ränta	31 218	1 014	232	-63	-39
Valutaränteswappar betalar rörlig ränta och erhåller fast ränta	1 499	166	-	-17	-3
Summa	**133 413**	**1 399**	**587**	**2**	**-37**

Säkringsinstrument samt ineffektivitet i säkring av verkligt värde 2018		Redovisat värde säkringsinstrument			
mkr	Nominellt belopp säkringsinstrument	Tillgångar	Skulder	Förändring i verkligt värde som använts för att beräkna ineffektivitet	Ineffektivitet som redovisas i resultaträkningen
Ränterisk					
Ränteswappar betalar fast ränta och erhåller rörlig ränta	74 410	25	241	-131	-4

Redovisat värde avseende säkringsinstrument ingår i posten Derivatinstrument i balansräkningen.
Ineffektivitet som redovisas i resultaträkningen ingår i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Säkrade poster i säkring av verkligt värde 2019	Redovisat värde säkrad post		Ackumulerad justering till verkligt värde som ingår i det redovisade värdet för den säkrade posten			
mkr	Tillgångar	Skulder	Tillgångar	Skulder	Förändring i värde som använts för att beräkna ineffektivitet	Det upplupna beloppet för justeringar av säkring av verkligt värde som kvarstår i balansräkningen för säkrade poster som inte längre justeras för förändringar i verkligt värde
Ränterisk						
Utlåning till allmänheten till fast ränta	101 432		114		-77	-
Emitterade värdepapper och efterställda skulder till fast ränta		32 950		-38	38	-
Summa	**101 432**	**32 950**	**114**	**-38**	**-39**	**-**

Säkrade poster i säkring av verkligt värde 2018	Redovisat värde säkrad post		Ackumulerad justering till verkligt värde som ingår i det redovisade värdet för den säkrade posten			
mkr	Tillgångar	Skulder	Tillgångar	Skulder	Förändring i värde som använts för att beräkna ineffektivitet	Det upplupna beloppet för justeringar av säkring av verkligt värde som kvarstår i balansräkningen för säkrade poster som inte längre justeras för förändringar i verkligt värde
Ränterisk						
Utlåning till allmänheten till fast ränta	74 652		191		127	-

M19 Kvittning av finansiella instrument

2019 mkr	Derivat	Återköpsavtal samt utlåning av värdepapper	Totalt
Finansiella anläggningstillgångar som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	67 172	18 648	85 820
Kvittade belopp	-25 332	-5 816	-31 148
Redovisat värde i balansräkningen	**41 840**	**12 832**	**54 672**
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-12 023	-	-12 023
Mottagna finansiella säkerheter	-22 340	-12 832	-35 172
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	**-34 363**	**-12 832**	**-47 195**
Nettobelopp	**7 477**	**-**	**7 477**
Finansiella skulder som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	57 902	5 816	63 718
Kvittade belopp	-19 233	-5 816	-25 049
Redovisat värde i balansräkningen	**38 669**	**-**	**38 669**
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-12 023	-	-12 023
Ställda finansiella säkerheter	-5 179	-	-5 179
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	**-17 202**	**-**	**-17 202**
Nettobelopp	**21 467**	**-**	**21 467**

2018 mkr	Derivat	Återköpsavtal samt utlåning av värdepapper	Totalt
Finansiella tillgångar som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	80 159	20 571	100 730
Kvittade belopp	-21 050	-7 155	-28 205
Redovisat värde i balansräkningen	**59 109**	**13 416**	**72 525**
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-12 604	-	-12 604
Mottagna finansiella säkerheter	-38 698	-13 416	-52 114
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	**-51 302**	**-13 416**	**-64 718**
Nettobelopp	**7 807**	**-**	**7 807**
Finansiella skulder som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	54 046	7 155	61 201
Kvittade belopp	-17 820	-7 155	-24 975
Redovisat värde i balansräkningen	**36 226**	**-**	**36 226**
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-12 604	-	-12 604
Ställda finansiella säkerheter	-1 766	-	-1 766
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	**-14 370**	**-**	**-14 370**
Nettobelopp	**21 856**	**-**	**21 856**

M20 Immateriella tillgångar

2019 mkr	Inkråms-goodwill	Internt utvecklad programvara	Totalt 2019
Anskaffningsvärde vid ingången av året	2 383	3 239	5 622
Anskaffningsvärde på tillkommande immateriella tillgångar	-	894	894
Avyttringar och utrangeringar	-	-3	-3
Valutaeffekt	51	2	53
Anskaffningsvärde vid utgången av året	**2 434**	**4 132**	**6 566**
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-2 108	-742	-2 850
Avyttringar och utrangeringar	-	3	3
Årets avskrivningar enligt plan	-126	-329	-455
Årets nedskrivningar	-	-30	-30
Valutaeffekt	-43	-1	-44
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	**-2 277**	**-1 099**	**-3 376**
Redovisat värde	**157**	**3 033**	**3 190**

Under 2019 har utvecklingskostnader uppgående till 1 395 mkr (1 609) kostnadsförts.

2018 mkr	Inkråms-goodwill	Internt utvecklad programvara	Totalt 2018
Anskaffningsvärde vid ingången av året	2 298	2 819	5 117
Anskaffningsvärde på tillkommande immateriella tillgångar	-	658	658
Avyttringar och utrangeringar	-	-241	-241
Valutaeffekt	85	3	88
Anskaffningsvärde vid utgången av året	**2 383**	**3 239**	**5 622**
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-1 912	-595	-2 507
Avyttringar och utrangeringar	-	104	104
Årets avskrivningar enligt plan	-128	-245	-373
Årets nedskrivningar	-	-4	-4
Valutaeffekt	-68	-2	-70
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	**-2 108**	**-742**	**-2 850**
Redovisat värde	**275**	**2 497**	**2 772**

M21 Fastigheter, inventarier och leasingobjekt

Fastigheter, inventarier och leasingobjekt mkr	2019	2018
Inventarier	624	545
Fastigheter	133	140
Leasingobjekt	7 385	4 704
Egendom övertagen för skyddande av fordran	3	45
Summa	**8 145**	**5 434**

I posten Egendom övertagen för skyddande av fordran ingår fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde i enlighet med koncernens redovisningsprinciper för tillgångar som övertagits för skydd av fordran, se not K1. Det verkliga värdet på fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde uppgår till 3 mkr (45). Orealiserade värdeförändringar på dessa fastigheter har påverkat årets resultat med 0 mkr (0). Värdering av privatbostäder bygger i allt väsentligt på marknadsobservationer av jämförbara fastighetsköp på den aktuella orten. Värdering av kommersiella fastigheter bygger på diskontering av framtida kassaflöden och baseras på antaganden om bland annat hyresnivå, vakansgrad, drift- och underhållskostnader, direktavkastningskrav och kalkylränta. I värderingen tas även hänsyn till fastighetens skick, läge och alternativanvändning. Banken har som princip att alltid använda en oberoende godkänd värderingsman vid värdering av affärs- och kontorsfastigheter samt industrifastigheter. Värdering som enbart bygger på marknadsobservationer 0 mkr (43) klassificeras som nivå 2 i den värderingshierarki som beskrivs i not K1. Värdering som har ett väsentligt inslag av egna antaganden 2 mkr (2) klassificeras som nivå 3 i värderingshierarkin. Orealiserade värdeförändringar i nivå 3 avseende fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde har påverkat årets resultat med 0 mkr (0). Årets försäljning av fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde uppgår till 47 mkr (49) varav 2 mkr (1) var klassade som nivå 3 innan försäljningen. Nya fastigheter har tillkommit under året med 2 mkr (2) varav 2 mkr (0) klassats som nivå 3.

Inventarier mkr	2019	2018
Anskaffningsvärde vid ingången av året	1 617	2 032
Anskaffningsvärde på tillkommande under året	373	342
Förändring genom rörelseöverlåtelse under året	22	-531
Avyttringar och utrangeringar	-484	-275
Valutaeffekt	-1	49
Anskaffningsvärde vid utgången av året	**1 527**	**1 617**
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-1 072	-1 267
Ackumulerade avskrivningar genom rörelseöverlåtelse under året	-5	270
Årets avskrivningar enligt plan	-316	-316
Avyttringar och utrangeringar	483	272
Valutaeffekt	7	-31
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	**-903**	**-1 072**
Redovisat värde	**624**	**545**

M21 Forts

Fastigheter mkr	2019	2018
Anskaffningsvärde vid ingången av året	238	221
Ny- och ombyggnation	0	17
Anskaffningsvärde vid utgången av året	**238**	**238**
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-98	-91
Årets avskrivningar enligt plan	-7	-7
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	**-105**	**-98**
Redovisat värde	**133**	**140**

Leasingobjekt mkr	2019	2018
Anskaffningsvärde vid ingången av året	8 383	3 276
Avyttrat genom rörelseöverlåtelse under året	-	-64
Anskaffat genom rörelseförvärv under året	3 971	4 628
Anskaffningsvärde på tillkommande under året	1 907	1 283
Avyttringar och utrangeringar	-1 976	-841
Valutaeffekt	85	101
Anskaffningsvärde vid utgången av året	**12 370**	**8 383**
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-3 679	-1 445
Ackumulerade avskrivningar genom rörelseöverlåtelse under året	-	44
Ackumulerade avskrivningar genom rörelseförvärv under året	-1 337	-1 735
Årets avskrivningar enligt plan	-1 350	-1 166
Årets nedskrivningar	-16	-10
Avyttringar och utrangeringar	1 436	677
Valutaeffekt	-39	-44
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	**-4 985**	**-3 679**
Redovisat värde	**7 385**	**4 704**

Fördelning av framtida leasingavgifter på förfallotidpunkter mkr	Inom 1 år	Mellan 1 och 5 år	Senare än 5 år	Summa
2019				
Fördelning av framtida leasingavgifter	1 513	5 471	616	**7 600**
2018				
Fördelning av framtida leasingavgifter	1 236	3 109	595	**4 940**

Leasingobjekten består huvudsakligen av fordon och maskiner. Leasingobjekten skrivs av under leasingavtalets löptid enligt annuitetsmetoden.
Summan av räkenskapsårets intäktsförda leasingavgifter uppgår till 141 mkr (73) varav den variabla delen av leasingintäkten uppgår till 73 mkr (44).

M22 Övriga tillgångar

mkr	2019	2018
Fondlikvidfordringar	2 983	10 451
Övrigt	18 539	15 459
Summa	**21 522**	**25 910**

M23 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

mkr	2019	2018
Upplupna intäkter	437	1 811
Förutbetalda kostnader	715	665
Summa	**1 152**	**2 476**

M24 Skulder till kreditinstitut

mkr	2019	2018
Skulder i svenska kronor		
Banker	28 251	43 174
Övriga kreditinstitut	32 005	30 409
Summa	**60 256**	**73 583**
Skulder i utländsk valuta		
Banker	108 954	140 403
Övriga kreditinstitut	39 487	47 749
Summa	**148 441**	**188 152**
Summa skulder till kreditinstitut	**208 697**	**261 735**
varav upplupna räntekostnader	*-68*	*212*

Medelvolymer mkr	2019	2018
Skulder till kreditinstitut i svenska kronor	71 299	78 728
Skulder till kreditinstitut i utländsk valuta	187 932	176 224
Summa	**259 231**	**254 952**
varav repor	*84*	*237*

M25 In- och upplåning från allmänheten

Inlåning från allmänheten mkr	2019	2018
Inlåning i svenska kronor		
Hushåll	376 202	351 450
Företag	258 687	229 046
Riksgälden	-	-
Summa	**634 889**	**580 496**
Inlåning i utländsk valuta		
Hushåll	75 928	64 995
Företag	181 306	163 678
Riksgälden	-	-
Summa	**257 234**	**228 673**
Summa inlåning från allmänheten	**892 123**	**809 169**

Upplåning från allmänheten mkr	2019	2018
Upplåning i svenska kronor	15 066	21 306
Upplåning i utländsk valuta	10 957	9 360
Summa upplåning från allmänheten	**26 023**	**30 666**
Summa in- och upplåning från allmänheten	**918 146**	**839 835**
varav upplupna räntekostnader	*498*	*767*

Medelvolymer mkr	2019	2018
Inlåning från allmänheten		
Inlåning från allmänheten i svenska kronor	619 620	568 313
Inlåning från allmänheten i utländsk valuta	263 585	385 349
Summa	**883 205**	**953 662**
Upplåning från allmänheten		
Upplåning från allmänheten i svenska kronor	33 072	31 863
Upplåning från allmänheten i utländsk valuta	42 309	82 674
Summa	**75 381**	**114 537**
varav repor	*10 976*	*12 239*

M26 Emitterade värdepapper

mkr	2019 Redovisat värde	2019 Nominellt belopp	2018 Redovisat värde	2018 Nominellt belopp
Certifikat				
Certifikat i svenska kronor	2 286	2 254	1 040	1 556
varav upplupet anskaffningsvärde	*1 480*	*1 480*	-	-
varav verkligt värde obligatoriskt	*806*	*774*	*1 040*	*1 556*
Certifikat i utländsk valuta	462 968	463 059	426 314	426 284
varav upplupet anskaffningsvärde	*460 521*	*460 666*	*425 104*	*425 087*
varav verkligt värde obligatoriskt	*2 447*	*2 393*	*1 210*	*1 197*
Summa	**465 254**	**465 313**	**427 354**	**427 840**
Obligationslån				
Obligationslån i svenska kronor	7 074	6 939	11 107	10 688
varav upplupet anskaffningsvärde	*7 074*	*6 939*	*11 107*	*10 688*
Obligationslån i utländsk valuta	252 312	251 701	278 070	276 714
varav upplupet anskaffningsvärde	*252 312*	*251 701*	*278 070*	*276 714*
varav ingår i säkring av verkligt värde	*26 329*	*26 549*		
Summa	**259 386**	**258 640**	**289 177**	**287 402**
Summa emitterade värdepapper	**724 640**	**723 953**	**716 531**	**715 242**
varav upplupna räntekostnader	*1 790*		*2 250*	

mkr	2019	2018
Emitterade värdepapper vid årets ingång	716 531	654 637
Emitterade	768 077	938 857
Återköpta	-5 666	-2 954
Förfallna	-768 391	-855 460
Överlåtna		-54 838
Valutaeffekter m m	14 089	36 289
Emitterade värdepapper vid årets utgång	**724 640**	**716 531**

Medelvolymer mkr	2019	2018
Svenska kronor	11 797	15 296
Utländsk valuta	731 930	728 635
Summa	**743 727**	**743 931**

M27 Korta positioner

mkr	2019	2018
Korta positioner värderade till verkligt värde		
Aktier	708	1 731
Räntebärande värdepapper	1 148	4 432
Summa	**1 856**	**6 163**
varav upplupna räntekostnader	*9*	*32*

Medelvolymer mkr	2019	2018
Svenska kronor	13 129	13 683
Utländsk valuta	520	530
Summa	**13 649**	**14 213**

M28 Skatter

Uppskjutna skattefordringar mkr	2019	2018
Fastigheter och inventarier	-	2
Säkringsinstrument	321	84
Övrigt	332	199
Summa	**653**	**285**

Uppskjutna skatteskulder mkr	2019	2018
Fastigheter och inventarier	22	19
Säkringsinstrument	934	499
Övrigt	-	10
Summa	**956**	**528**
Netto uppskjutna skatteskulder	**303**	**243**

Förändring av uppskjutna skatter 2019 mkr	Ingående balans	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Utgående balans
Fastigheter och inventarier	17	5	-	22
Säkringsinstrument	415	-	198	613
Övrigt	-189	-143	-	-332
Summa	**243**	**-138**	**198**	**303**

Förändring av uppskjutna skatter 2018 mkr	Ingående balans	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Utgående balans
Fastigheter och inventarier	13	4	-	17
Säkringsinstrument	441	-10	-16	415
Övrigt	-155	-34	-	-189
Summa	**299**	**-40**	**-16**	**243**

Redovisade skattekostnader i resultaträkningen mkr	2019	2018
Aktuell skatt		
Årets skattekostnad	-4 479	-4 029
Justering av skatt hänförlig till tidigare år	44	-16
Uppskjuten skatt		
Förändringar i temporära skillnader	138	45
Förändringar pga ändrad skattesats	-	-5
Summa	**-4 297**	**-4 005**
Skatt beräknat som 21,4% (22) på årets resultat före skatt	**-4 268**	**-3 929**
Skillnad	**-29**	**-76**
Skillnaden förklaras av skatteeffekt avseende följande poster		
Diverse ej avdragsgilla kostnader	-61	-59
Ej avdragsgill ränta på efterställda skulder	-263	-310
Ej skattepliktiga reavinster och utdelningar	258	346
Annan skattesats i utlandet	-	-93
Omvärdering uppskjutna skatter pga ändrad skattesats	-	-5
Övrigt	37	45
Summa	**-29**	**-76**

M29 Avsättningar

mkr	Avsättning för poster utanför balansräkningen[1]	Omstrukturerings-reserv[2]	Övriga avsättningar[3]	Summa 2019	Summa 2018
Avsättningar vid årets ingång	**79**	**-**	**30**	**109**	**189**
Avsatt under året		930	22	952	10
Ianspråktaget		-66	-4	-70	-22
Återfört			-6	-6	-9
Nettoförändring av förväntade kreditförluster	115			115	-59
Avsättningar vid årets utgång	**194**	**864**	**42**	**1 100**	**109**

[1] För ytterligare information, se not M10 och M37.
[2] Avsättning för omstrukturering avser främst kostnader som hänför sig till stängning av kontor utanför hemmamarknaderna, nedläggning av vissa produktområden samt hantering av övertalighet inom främst centrala enheter. Merparten av avsättningsbeloppet förväntas vara reglerat vid utgången av 2021. Som för alla reserver finns en osäkerhet kring tidpunkt och belopp, men denna förväntas minska allt eftersom planen exekveras.
[2] Under Övriga avsättningar redovisas de belopp som avsatts för reglering av de anspråk som riktats mot banken.

M30 Övriga skulder

mkr	2019	2018
Fondlikvidskulder	2 840	2 913
Övrigt	5 950	9 131
Summa	**8 790**	**12 044**

M31 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

mkr	2019	2018
Upplupna kostnader	1 118	1 670
Förutbetalda intäkter	729	585
Summa	**1 847**	**2 255**

M32 Efterställda skulder

mkr	2019	2018
Förlagslån i svenska kronor	3 003	8 691
Förlagslån i utländsk valuta	32 543	42 394
Summa	**35 546**	**51 085**
varav upplupna räntekostnader	*932*	*1 193*

Medelvolymer mkr	2019	2018
Förlagslån i svenska kronor	5 625	8 758
Förlagslån i utländsk valuta	32 400	35 428
Summa	**38 025**	**44 186**

Specifikation, förlagslån **Emissionsår/förfall**	**Valuta**	**Ursprungligt nominellt belopp av respektive valuta**	**Räntesats, %**	**Utestående belopp**
I svenska kronor				
Svenska förlagslån[1]		6 179		3 003
Summa				**3 003**
I utländsk valuta				
2015/evigt[3]	USD	1 200	5,250	11 675
2018/tidsbunden[2]	EUR	750	1,250	7 904
2018/tidsbunden[2]	EUR	750	1,630	7 926
2019/evigt[3]	USD	500	6,250	5 038
Summa				**32 543**
Summa efterställda skulder				**35 546**

[1] För upplysningar avseende svenska förlagslån, se not K49.
[2] För ytterligare upplysning om förlagslån i EUR, se not K49.
[3] För ytterligare upplysning om förlagslån i USD, se not K49.

mkr	2019	2018
Förlagslån vid årets ingång	51 085	32 896
Emitterade	4 654	15 498
Återköpta	-3 179	0
Förfallna	-17 674	-
Valutaeffekter m m	660	2 691
Förlagslån vid årets utgång	**35 546**	**51 085**

M33 Obeskattade reserver

mkr	2019	2018
Ackumulerade överavskrivningar inventarier och leasingobjekt	1 532	627
Ackumulerade överavskrivningar inkråmsgoodwill	146	259
Summa	**1 678**	**886**

M34 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder

2019	Verkligt värde via resultaträkningen						
mkr	Obligatoriskt	Verkligt värdeoptionen	Derivat identifierat som säkrings-instrument	Verkligt värde via övrigt totalresultat	Upplupet anskaffningsvärde	Summa redovisat värde	Verkligt värde
Tillgångar							
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker					242 889	242 889	242 889
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	3 001	98 959		403	1 007	103 370	103 370
Utlåning till kreditinstitut	21 335				869 222	890 557	895 178
Utlåning till allmänheten					620 175	620 175	623 065
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	19 099	29 044		4 953		53 096	53 096
Aktier och andelar	12 032			2 303		14 335	14 335
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	6 381				62	6 443	6 443
Derivatinstrument	22 105		19 735			41 840	41 840
Övriga tillgångar	10				21 512	21 522	21 522
Summa	**83 963**	**128 003**	**19 735**	**7 659**	**1 754 867**	**1 994 227**	**2 001 738**
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag						72 138	
Icke finansiella tillgångar						13 140	
Summa tillgångar						**2 079 505**	
Skulder							
Skulder till kreditinstitut					208 697	208 697	209 030
In- och upplåning från allmänheten					918 146	918 146	918 069
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		6 381			62	6 443	6 443
Emitterade värdepapper	3 253				721 387	724 640	731 197
Derivatinstrument	36 869		1 800			38 669	38 669
Korta positioner	1 856					1 856	1 856
Övriga skulder	11				8 779	8 790	8 790
Efterställda skulder					35 546	35 546	35 825
Summa	**41 989**	**6 381**	**1 800**		**1 892 617**	**1 942 787**	**1 949 879**
Icke finansiella skulder						4 105	
Summa skulder						**1 946 892**	

2018	Verkligt värde via resultaträkningen						
mkr	Obligatoriskt	Verkligt värdeoptionen	Derivat identifierat som säkrings-instrument	Verkligt värde via övrigt totalresultat	Upplupet anskaffningsvärde	Summa redovisat värde	Verkligt värde
Tillgångar							
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker					243 824	243 824	243 824
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	2 567	115 127		405	819	118 918	118 918
Utlåning till kreditinstitut	21 731				819 354	841 085	850 090
Utlåning till allmänheten					611 699	611 699	613 327
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	11 892	33 728		5 373		50 993	50 993
Aktier och andelar	11 316			1 840		13 156	13 156
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	5 181				59	5 240	5 240
Derivatinstrument	32 481		26 628			59 109	59 109
Övriga tillgångar	19				25 891	25 910	25 910
Summa	**85 187**	**148 855**	**26 628**	**7 618**	**1 701 646**	**1 969 934**	**1 980 567**
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag						72 267	
Icke finansiella tillgångar						11 498	
Summa tillgångar						**2 053 699**	
Skulder							
Skulder till kreditinstitut					261 735	261 735	264 096
In- och upplåning från allmänheten					839 835	839 835	839 918
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		5 181			59	5 240	5 240
Emitterade värdepapper	2 250				714 281	716 531	720 568
Derivatinstrument	33 091		3 135			36 226	36 226
Korta positioner	6 163					6 163	6 163
Övriga skulder	20				12 024	12 044	12 044
Efterställda skulder					51 085	51 085	51 081
Summa	**41 524**	**5 181**	**3 135**		**1 879 019**	**1 928 859**	**1 935 336**
Icke finansiella skulder						2 892	
Summa skulder						**1 931 751**	

M35 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde

Finansiella instrument värderade till verkligt värde 2019 mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m				
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	1 452	1 549	-	3 001
Verkligt värde via resultaträkningen, verkligt värdeoptionen	98 959	-	-	98 959
Verkligt värde via övrigt totalresultat	403	-	-	403
Utlåning till kreditinstitut	-	21 335	-	21 335
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	15 093	4 006	-	19 099
Verkligt värde via resultaträkningen, verkligt värdeoptionen	29 044	-	-	29 044
Verkligt värde via övrigt totalresultat	4 740	213	-	4 953
Aktier och andelar				
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	10 706	1 326	-	12 032
Verkligt värde via övrigt totalresultat	711	340	1 252	2 303
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	5 888	-	493	6 381
Derivatinstrument	402	41 369	69	41 840
Summa	**167 399**	**70 137**	**1 814**	**239 350**
Skulder				
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	5 888	-	493	6 381
Emitterade värdepapper	-	3 253	-	3 253
Derivatinstrument	489	38 110	70	38 669
Korta positioner	1 708	148	-	1 856
Summa	**8 085**	**41 511**	**563**	**50 159**

Redogörelse för tillämpade principer återfinns i not K40.

Finansiella instrument värderade till verkligt värde 2018 mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m				
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	2 507	60	-	2 567
Verkligt värde via resultaträkningen, verkligt värdeoptionen	115 127	-	-	115 127
Verkligt värde via övrigt totalresultat	405	-	-	405
Utlåning till kreditinstitut	-	21 731	-	21 731
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	11 298	594	-	11 892
Verkligt värde via resultaträkningen, verkligt värdeoptionen	33 728	-	-	33 728
Verkligt värde via övrigt totalresultat	5 373	-	-	5 373
Aktier och andelar				
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	9 530	1 786	-	11 316
Verkligt värde via övrigt totalresultat	545	238	1 057	1 840
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	4 697	-	484	5 181
Derivatinstrument	421	58 864	-176	59 109
Summa	**183 631**	**83 273**	**1 365**	**268 269**
Skulder				
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	4 697	-	484	5 181
Emitterade värdepapper	-	2 250	-	2 250
Derivatinstrument	501	35 901	-176	36 226
Korta positioner	6 060	103	-	6 163
Summa	**11 258**	**38 254**	**308**	**49 820**

Redogörelse för tillämpade principer återfinns i not K40.

M35 Forts

Förändring av innehav i finansiella instrument i nivå 3 2019

mkr	Aktier och andelar	Derivat-tillgångar	Derivat-skulder	Utlåning till allmänheten	Tillgångar där kunden står värde-förändringsrisken	Skulder där kunden står värde-förändringsrisken
Redovisat värde vid årets ingång	**1 057**	**-176**	**176**	**-**	**484**	**-484**
Nyanskaffningar	74	-	-	-	-	-
Återköp/avyttrat	-28	2	-	-	-	-
Förfallet	-	-	-	-	-	-
Orealiserad värdeförändring i resultaträkningen	-	-13	10	-	-	-
Orealiserad värdeförändring i övrigt totalresultat	149	-	-	-	9	-9
Förändringar i metod	-	352	-352	-	-	-
Förflyttning från nivå 1 eller 2	-	4	-4	-	-	-
Förflyttning till nivå 1 eller 2	-	-100	100	-	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	**1 252**	**69**	**-70**	**-**	**493**	**-493**

Förändring av innehav i finansiella instrument i nivå 3 2018

mkr	Aktier och andelar	Derivat-tillgångar	Derivat-skulder	Utlåning till allmänheten	Tillgångar där kunden står värde-förändringsrisken	Skulder där kunden står värde-förändringsrisken
Redovisat värde per 2017-12-31	1 121	-87	88	13	464	-464
Effekt av övergång till IFRS 9	-	-	-	-13	-	-
Redovisat värde vid årets ingång	**1 121**	**-87**	**88**	**-**	**464**	**-464**
Nyanskaffningar	24	-20	14	-	-	-
Återköp/avyttrat	-	-	4	-	-	-
Förfallet	-5	10	-	-	-	-
Orealiserad värdeförändring i resultaträkningen	25	-107	100	-	-	-
Orealiserad värdeförändring i övrigt totalresultat	-108	-	-	-	20	-20
Förändringar i metod						
Förflyttning från nivå 1 eller 2	-	-3	3	-	-	-
Förflyttning till nivå 1 eller 2	-	31	-33	-	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	**1 057**	**-176**	**176**	**-**	**484**	**-484**

Verkligt värde på finansiella instrument redovisade till upplupet anskaffningsvärde 2019

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	242 889	-	-	242 889
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	550	457	-	1 007
Utlåning till kreditinstitut	24 032	849 811	-	873 843
Utlåning till allmänheten	2 475	15 086	605 504	623 065
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	-	62	-	62
Summa	**269 946**	**865 416**	**605 504**	**1 740 866**
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	51 041	157 989	-	209 030
In- och upplåning från allmänheten	895 063	23 006	-	918 069
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	-	62	-	62
Emitterade värdepapper	246 814	481 130	-	727 944
Efterställda skulder	-	35 825	-	35 825
Summa	**1 192 918**	**698 012**	**-**	**1 890 930**

Verkligt värde på finansiella instrument redovisade till upplupet anskaffningsvärde 2018

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	243 824	-	-	243 824
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	557	262	-	819
Utlåning till kreditinstitut	33 684	790 724	3 951	828 359
Utlåning till allmänheten	301	15 642	597 384	613 327
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	-	59	-	59
Summa	**278 366**	**806 687**	**601 335**	**1 686 388**
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	73 878	190 218	-	264 096
In- och upplåning från allmänheten	824 794	15 124	-	839 918
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	-	59	-	59
Emitterade värdepapper	296 005	422 313	-	718 318
Efterställda skulder	-	51 081	-	51 081
Summa	**1 194 677**	**678 795**	**-**	**1 873 472**

M36 Ställda och mottagna säkerheter samt överförda finansiella tillgångar

För egna skulder ställda säkerheter mkr	2019	2018
Kontanter	9 640	5 797
Statspapper och obligationer	7 526	35 641
Utlåning till allmänheten	-	-
Aktier	292	451
Övrigt	536	509
Summa	**17 994**	**42 398**
varav panter som fritt kan återkallas av banken	*38*	*27 056*

Övriga ställda säkerheter mkr	2019	2018
Kontanter	224	480
Statspapper och obligationer	41 761	40 632
Utlåning till allmänheten	-	-
Aktier	6 760	6 664
Övrigt	192	241
Summa	**48 937**	**48 017**
varav panter som fritt kan återkallas av banken	*39 110*	*38 919*

Med Övriga ställda säkerheter avses säkerheter som ställts för förpliktelser som ej redovisas i balansräkningen.

Mottagna säkerheter
Som en del av ingångna omvända återköpsavtal och värdepapperslån har koncernen accepterat säkerheter som kan säljas eller pantsättas vidare till tredje part. Det verkliga värdet av sådana accepterade säkerheter uppgick till 28 741mkr (29 122) vid räkenskapsårets slut, varav säkerheter till ett värde av 8 761mkr (8 034) var sålda eller pantsatta till tredje part.

Överförda finansiella tillgångar redovisade i balansräkningen	2019		2018	
mkr	Redovisat värde	Redovisat värde motsvarande skuld	Redovisat värde	Redovisat värde motsvarande skuld
Aktier, värdepappersutlåning	7 051	342[1]	7 115	486[1]
Aktier, övrigt	-	-	-	-
Statspapper och obligationer, repor	5 811	-	7 141	-
Statspapper och obligationer, övrigt	549	-	262	-
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	561	561	547	547
Summa	**13 972**	**903**	**15 065**	**1 033**

[1] Mottagen kontantsäkerhet.

M37 Eventualförpliktelser

mkr	2019	2018
Ansvarsförbindelser		
Garantiförbindelser, krediter	28 293	37 860
Garantiförbindelser, övriga	82 482	80 454
Oåterkalleliga remburser	4 269	4 645
Övrigt	21	21
Summa	**115 065**	**122 980**
varav föremål för nedskrivningsprövning	*115 065*	*122 980*
Åtaganden		
Kreditlöften	267 501	271 214
Outnyttjad del av beviljade räkningskrediter	116 715	116 947
Övrigt[1]	70 924	83 373
Summa	**455 140**	**471 534**
varav föremål för nedskrivningsprövning	*329 462*	*347 877*
Summa eventualförpliktelser	**570 205**	**594 514**
Reservering för förväntade kreditförluster redovisad som avsättning, se not M29	194	79

[1] I raden Övrigt ingår interna likviditetsgarantier till dotterbolag på 56 194 mkr (63 594).

Ansvarsförbindelser
Ansvarsförbindelserna består i huvudsak av olika typer av garantiförbindelser. Kreditgarantier ges till kunder för att garantera åtaganden i andra kredit- och pensionsinstitut. Övriga garantier utgörs främst av kommersiella garantier såsom anbudsgarantier, garantier avseende förskottsbetalningar, garantier under ansvarstiden och exportrelaterade garantier. Ansvarsförbindelser omfattar också outnyttjade oåterkalleliga importremburser och bekräftade exportremburser. Dessa transaktioner ingår i bankens tjänster och är till stöd för bankens kunder. I tabellen anges garantiernas nominella belopp.

Tvister
Handelsbanken är föremål för krav i ett antal tvistemål som drivs i allmän domstol. Bedömningen är att tvistemålen i allt väsentligt kommer att utfalla till vår fördel. Tvistebeloppen bedöms inte kunna få en väsentlig inverkan på bankens ställning eller resultat.

Bankens polska verksamhet har en portfölj av bolån, bokförd till strax under 400 mkr, som är utställda i schweizerfranc respektive euro. Det har visat sig finnas en generell osäkerhet i polsk rätt när det gäller tillämpningen av olika kreditvillkor som involverar utländsk valuta. Bindande prejudikat väntas i närtid från Polens högsta domstol. Nämnda rättsutveckling kan bli relevant även för bankens del och leda till att vissa avtalsvillkor i dess polska verksamhet inte kan tillämpas såsom avsett och att vissa kunder ska ersättas. Det är i nuläget inte praktiskt möjligt att uppskatta de eventuella finansiella effekterna på banken eller sannolikheten för olika utfall.

M38 Pensionsförpliktelser

mkr	2019	2018
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde	31 212	26 868
Pensionsförpliktelser	32 799	31 712
Pensionsnetto[1]	**-1 587**	**-4 844**

Pensionsförpliktelser har beräknats enligt Finansinspektionens föreskrifter, vilket innebär att skuld i Sverige är beräknad enligt tryggandelagen, och motsvarande utländska förpliktelser har beräknats utifrån lokal reglering. Förvaltningstillgångarna innehas av Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse, Pensionskassan SHB, Försäkringsförening och liknande juridiska personer avseende utfästelser i bankens filialer i Storbritannien och Tyskland. Då varken Pensionskassans tillgångar eller försäkringsteknisk avsättning finns fördelad på arbetsgivare som har försäkring hos Pensionskassan ingår ingen av dessa i tabellen ovan. I Pensionskassan SHB, Försäkringsförening uppgår pensionsförpliktelserna till 7 461 mkr (6 904) och marknadsvärdet av tillgångarna till 15 015 mkr (12 132). Överskottet i Pensionskassan SHB, Försäkringsförening uppgår således till 7 554 mkr (5 228).

Av det verkliga värdet på förvaltningstillgångarna i Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse avser 10 072 mkr (10 458) avsättningar som gjorts under åren 1989–2004 till en särskild kompletterande pension (SKP). I förpliktelserna ingår utfästelse avseende SKP med samma belopp som förvaltningstillgångarnas verkliga värde.

En del av denna utfästelse, 7 631 mkr (7 919), är villkorad.

[1] Med hänsyn till att överskottet i Pensionskassan SHB, Försäkringsförening kan utnyttjas för att täcka moderbolagets pensionsförpliktelser, samt att delar av utfästelsen är villkorad, redovisas inte ett underskott som en skuld i balansräkningen för 2019.

Pensionskostnader mkr	2019	2018
Utbetalda pensioner	-1 022	-522
Pensionspremier	-512	-663
Socialavgifter	-154	-38
Ersättning från pensionsstiftelse	498	480
Avsättning till pensionsstiftelse	-13	-492
Summa pensionskostnader	**-1 202**	**-1 235**

Utbetalda pensioner i moderbolaget har ökat på grund av att banken avstått från att ta gottgörelse för delar av pensionsutbetalningarna i syfte att öka konsolideringen av Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse.

Nästa års förväntade utbetalda pensioner avseende förmånsbestämda pensionsplaner uppgår till 1 034 mkr. Kostnaderna för pensionspremier innehåller premier för BTPK (avgiftsbestämd pension) med 94 mkr (89).

Förvaltningstillgångar mkr	2019	2018
Ingående balans	26 868	28 838
Avkastning	4 830	-1 982
Avsättning till pensionsstiftelse	13	492
Ersättning från pensionsstiftelse	-498	-480
Utgående balans	**31 212**	**26 868**
Procentuell avkastning på förvaltningstillgångar	18%	-7%

Pensionsförpliktelser mkr	2019	2018
Ingående balans	31 712	30 978
Teknisk avgift	787	1 199
Ränta	223	203
Värdesäkring	494	444
Förtida pensionering	128	48
Utbetalda pensioner	-1 022	-595
Ändrade antaganden	420	603
Värdeförändring villkorad förpliktelse	181	-346
Effekt av planändring	-	-30
Beståndsöverlåtelse	-	-571
Annan förändring av kapitalvärdet	-124	-222
Utgående balans	**32 799**	**31 712**

Fördelning av förvaltningstillgångar mkr	2019	2018
Aktier och fondandelar[2]	28 924	25 180
Räntebärande värdepapper	1 909	1 801
Övriga förvaltningstillgångar[3]	379	-112
Summa	**31 212**	**26 868**

I Sverige utgår ålderspension från och med 65 års ålder enligt pensionsavtal mellan BAO och Finansförbundet/SACO-förbunden med 10% av årslönen, upp till 7,5 inkomstbasbelopp. På lönedel i inkomstbasbeloppsintervall 7,5–20 utgår ålderspension med 65% och i inkomstbasbeloppsintervall 20–30 med 32,5% av årslönen. På lönedel överstigande 30 inkomstbasbelopp utgår ingen ålderspension. Värdet av pensionsförpliktelserna beräknas årligen, per balansdagen, på försäkringstekniska grunder.

De mest väsentliga beräkningsantagandena är dödligheten och diskonteringsräntan. Dödlighetsantagandet och diskonteringsräntan följer antagandena i tryggandelagens grunder. Diskonteringsräntan är 0,4% (0,4%) efter skatt och antaganden om omkostnader.

Pensionsförpliktelserna i de utländska filialerna är beräknade enligt lokala redovisningskrav.

[2] Fondandelarna är i sin helhet placerade i räntefonder och uppgår till 13 921 mkr (10 799).
[3] I övriga förvaltningstillgångar ingår en skuld avseende ännu ej utbetald gottgörelse.

M39 Tillgångar och skulder i valuta

2019 mkr	SEK	EUR	NOK	DKK	GBP	USD	Övriga valutor	Totalt
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavande hos centralbanker	46 552	114 477	22 096	291	0	58 039	1 434	242 889
Utlåning till kreditinstitut	574 251	47 731	74 116	66 964	119 238	6 983	1 274	890 557
Utlåning till allmänheten	179 594	172 820	181 266	54 719	7 455	19 732	4 589	620 175
varav företag	*147 362*	*109 793*	*150 209*	*37 678*	*7 180*	*19 555*	*2 699*	*474 476*
varav hushåll	*32 232*	*63 027*	*31 057*	*17 041*	*275*	*177*	*1 890*	*145 699*
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	91 604	8 256	1 144	2	-	1 358	1 006	103 370
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	43 080	2 032	4 112	-	0	3 872	-	53 096
Övriga ej valutafördelade poster	169 418							169 418
Summa tillgångar	**1 104 499**	**345 316**	**282 734**	**121 976**	**126 693**	**89 984**	**8 303**	**2 079 505**
Skulder								
Skulder till kreditinstitut	60 256	93 137	6 000	7 388	29 890	11 444	582	208 697
In- och upplåning från allmänheten	649 955	116 248	74 576	50 187	4 768	17 221	5 191	918 146
varav företag	*264 122*	*92 631*	*50 705*	*27 763*	*2 328*	*13 808*	*4 650*	*456 007*
varav hushåll	*385 833*	*23 617*	*23 871*	*22 424*	*2 440*	*3 413*	*541*	*462 139*
Emitterade värdepapper	9 360	236 261	403	100	24 395	430 834	23 287	724 640
Efterställda skulder	3 003	15 829	-	-	-	16 716	-2	35 546
Övriga ej valutafördelade poster, inkl eget kapital	192 476							192 476
Summa skulder och eget kapital	**915 050**	**461 475**	**80 979**	**57 675**	**59 053**	**476 215**	**29 058**	**2 079 505**
Valutafördelade övriga tillgångar och skulder (netto)		116 238	-201 588	-64 205	-67 453	386 252	20 807	
Nettoposition i valuta		79	167	96	187	21	52	602

Bankens syn på valutarisktagande framgår av not K2.

2018 mkr	SEK	EUR	NOK	DKK	GBP	USD	Övriga valutor	Totalt
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavande hos centralbanker	56	133 057	3 548	505	1	105 765	892	243 824
Utlåning till kreditinstitut	540 185	48 861	62 920	72 072	105 699	10 120	1 228	841 085
Utlåning till allmänheten	199 328	154 864	168 628	51 867	6 967	23 716	6 329	611 699
varav företag	*164 605*	*99 729*	*138 018*	*34 245*	*6 890*	*23 608*	*4 930*	*472 025*
varav hushåll	*34 723*	*55 135*	*30 610*	*17 622*	*77*	*108*	*1 399*	*139 674*
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	86 386	7 139	5	2	-	24 567	819	118 918
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	40 048	2 122	1 217	-	558	7 048	-	50 993
Övriga ej valutafördelade poster	187 180							187 180
Summa tillgångar	**1 053 183**	**346 043**	**236 318**	**124 446**	**113 225**	**171 216**	**9 268**	**2 053 699**
Skulder								
Skulder till kreditinstitut	73 583	108 705	8 135	8 763	35 745	16 790	10 014	261 735
In- och upplåning från allmänheten	601 802	103 464	64 082	43 708	3 527	20 142	3 110	839 835
varav företag	*239 733*	*82 795*	*42 588*	*23 990*	*2 220*	*18 457*	*2 644*	*412 427*
varav hushåll	*362 069*	*20 669*	*21 494*	*19 717*	*1 308*	*1 684*	*466*	*427 407*
Emitterade värdepapper	12 147	187 023	913	86	24 649	460 169	31 544	716 531
Efterställda skulder	8 691	31 223	-	-	-	11 171	-	51 085
Övriga ej valutafördelade poster, inkl eget kapital	184 513							184 513
Summa skulder och eget kapital	**880 736**	**430 415**	**73 130**	**52 557**	**63 921**	**508 272**	**44 668**	**2 053 699**
Valutafördelade övriga tillgångar och skulder (netto)		84 447	-163 041	-71 758	-49 268	336 988	35 456	
Nettoposition i valuta		75	147	131	36	-68	56	377

M40 Upplysningar om närstående

Fordringar på och skulder till närstående	Dotterbolag		Intresseföretag		Övriga närstående	
mkr	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Utlåning till kreditinstitut	854 999	786 883	-	-	-	-
Utlåning till allmänheten	1 132	1 131	591	774	-	-
Derivat	295	1 068	-	-	-	-
Övriga tillgångar	16 154	10 263	0	43	6	4
Summa	**872 580**	**799 345**	**591**	**817**	**6**	**4**
Skulder till kreditinstitut	65 577	72 068	-	-	-	-
In- och upplåning från allmänheten	9 080	9 159	66	98	724	252
Derivat	18 028	18 867	0	-	-	-
Efterställda skulder	0	0	0	-	0	654
Övriga skulder	42	126	0	-	11	66
Summa	**92 727**	**100 220**	**66**	**98**	**735**	**972**
Eventualförpliktelser	21 911	28 578	-	-	7 461	6 904
Derivat, nominella värden	368 435	372 757	-	-	-	-

Närstående – intäkter och kostnader	Dotterbolag		Intresseföretag		Övriga närstående	
mkr	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Ränteintäkter	5 771	3 472	7	8	0	0
Räntekostnader	-540	-268	0	0	-16	-72
Provisionsintäkter	0	0	0	0	-	-
Provisionskostnader	0	0	-55	-248	0	-
Nettoresultat av finansiella poster värderade till verkligt värde	0	0	0	0	-	-
Övriga intäkter	2 521	1 805	0	1	18	19
Övriga kostnader	-376	-308	0	-54	-	-
Summa	**7 376**	**4 701**	**-48**	**-293**	**2**	**-53**

Specifikation över dotterbolagen och intresseföretagen finns i not M16. Intresseföretagens verksamhet består av att utföra olika typer av tjänster i anknytning till de finansiella marknaderna. I gruppen övriga närstående ingår följande företag: Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse, Svenska Handelsbankens Personalstiftelse och Pensionskassan SHB, Försäkringsförening (pensionskassan). Företagen anlitar Svenska Handelsbanken AB för sedvanliga bank- och redovisningstjänster. Upplysningar om aktieägartillskott till koncern- och intresseföretag lämnas i not M16.

Pensionskassans utfästelser till anställda i dotterbolag garanteras av moderbolaget, det vill säga om pensionskassan inte skulle kunna betala sina åtaganden så är moderbolaget skyldigt att ta över och betala åtagandet. Pensionskassans förpliktelser uppgår till 7 461 mkr (6 904). Svenska Handelsbanken AB har begärt ersättning av Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse uppgående till 498 mkr (480) avseende pensionskostnader och - mkr (455) avseende särskild kompletterande pension samt av Svenska Handelsbankens Personalstiftelse uppgående till 29 mkr (25) för personalfrämjande åtgärder.

Information om krediter till ledande befattningshavare samt om ledande befattningshavares villkor och ersättningar i övrigt framgår av not K8.

M41 Förslag till vinstdisposition

Styrelsen föreslår en utdelning om 5,50 kronor (5,50 kronor för 2018). Styrelsens förslag till vinstdisposition finns på sidan 189.

M42 Aktieinformation

31 december 2019

Aktieslag	Antal	% av kapital	% av röster	Aktiekapital	Kvotvärde
Serie A	1 944 777 165	98,22	99,82	3 014 404 605	1,55
Serie B	35 251 329	1,78	0,18	54 639 560	1,55
	1 980 028 494	**100,00**	**100,00**	**3 069 044 165**	

M43 Händelser efter balansdagen

Inga väsentliga händelser har inträffat efter balansdagen.

M44 Kapitaltäckning

Banken har under 2019 rapporterat om kapitalkravet per 2018-12-31 till Finansinspektionen avseende vissa aktier i dotterbolag. Dessa rapporteras nu i schablonmetoden med en riskvikt på 100% mot tidigare i internmetoden med en riskvikt på 370%. Kapitalrelationerna per 2018-12-31 är uppdaterade med effekten av denna förändring.

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013. Exkluderade rader bedöms ej relevanta för Handelsbanken vid tidpunkt för publicering.

Kapitalbas under övergångsperioden		2019			2018	
mkr		Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordning (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordning (EU) nr 575/2013	Förordning (EU) nr 575/2013 artikelhänvisning	Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligtförordningen (EU) nr 575/2013
	Kärnprimärkapital: instrument och reserver					
1	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	11 827		26.1, 27, 28, 29, EBA-förteckningen 26.3	8 177	
	Varav: aktiekapital	*11 827*		*EBA-förteckningen 26.3*	*8 177*	
	Varav: konvertibler			*EBA-förteckningen 26.3*		
2	Ej utdelade vinstmedel	98 702		26.1 c	95 457	
3	Ackumulerat annat totalresultat (och andra reserver, för att inkludera orealiserade vinster och förluster enligt tillämpliga redovisningsstandarder)	4 758		26.1	3 539	
5a	Delårsresultat netto efter avdrag för förutsebara kostnader och utdelningar som har verifierats av personer som har en oberoende ställning	4 758		26.2	3 161	
6	**Kärnprimärkapital före lagstiftningsjusteringar**	**120 045**			**110 334**	
	Kärnprimärkapital: lagstiftningsjusteringar					
7	Ytterligare värdejusteringar (negativt belopp)	-131		34, 105	-193	
8	Immateriella tillgångar (netto efter minskning för tillhörande skatteskulder) (negativt belopp)	-3 044		36.1 b, 37	-2 514	
11	Reserver i verkligt värde relaterade till vinster eller förluster på kassaflödessäkringar	-1 940		33.1 a	-564	
12	Negativa belopp till följd av beräkningen av förväntade förlustbelopp	-2 060		36.1 d, 40, 159	-2 453	
14	Vinster eller förluster på skulder som värderas till verkligt värde och som beror på ändringar av institutets egen kreditstatus	-		33.1 b	-	
15	Förmånsbestämda pensionsplaner (negativt belopp)	-		36.1 e, 41	-	
16	Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna kärnprimärkapitalinstrument (negativt belopp)	-527		36.1 f, 42	-508	
19	Institutets direkta, indirekta och syntetiska innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-		36.1 i, 43, 45, 47, 48.1 b, 49.1-49.3, 79	-	
20a	Exponeringsbelopp för följande poster som är kvalificerade för en riskvikt på 1 250 % när institutet väljer alternativet med avdrag	-20		36 (1) (k)		
20c	*Varav: värdepapperiseringspositioner (negativt belopp)*	*-20*		*36 (1) (k) (ii), 243 (1) (b), 244 (1) (b), 258*		
21	Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter minskning av tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda) (negativt belopp)	-		36.1 c, 38, 48.1 a	-	
22	Belopp som överskrider tröskelvärdet på 15% (negativt belopp)	-		48.1	-	
23	*Varav: institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn när institutet har en väsentlig investering i de enheterna*	-		*36.1 i, 48.1 b*	-	
25	*Varav: uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader*	-		*36.1 c, 38, 48.1 a*	-	
25a	Förluster för innevarande räkenskapsår (negativt belopp)	-		36.1 a	-	
25b	Förutsebara skatter som är relaterade till kärnprimärkapitalposter (negativt belopp)	-		36.1 l	-	
27	Avdrag från kvalificerade primärkapitaltillskott som överskrider institutets primärkapitaltillskott (negativt belopp)	-		36.1 j	-	
28	**Sammanlagda lagstiftningsjusteringar av kärnprimärkapital**	**-7 722**			**-6 232**	
29	**Kärnprimärkapital**	**112 323**			**104 102**	

M44 Forts

Kapitalbas under övergångsperioden		2019			2018	
mkr		Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordning (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordning (EU) nr 575/2013	Förordning (EU) nr 575/2013 artikelhänvisning	Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligtförordningen (EU) nr 575/2013
	Primärkapitaltillskott: instrument					
30	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	15 819		51, 52	10 701	
32	*Varav: klassificerade som skulder enligt tillämpliga redovisningsstandarder*	*15 819*			*10 701*	
33	Belopp för kvalificerande poster som avses i artikel 484.4 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från primärkapitaltillskottet	-		486.3	2 352	2 352
36	**Primärkapitaltillskott före lagstiftningsjusteringar**	**15 819**			**13 053**	
	Primärkapitaltillskott: lagstiftningsjusteringar					
37	Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna primärkapitaltillskottsinstrument (negativt belopp)	-		52.1 b, 56 a, 57	-400	-400
40	Institutets direkta och indirekta innehav av primärkapitaltillskottsinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-		56 d, 59, 79	-	
42	Avdrag från kvalificerade supplementärkapital som överskrider institutets supplementärkapital (negativt belopp)	-		56 e	-	
43	**Summa lagstiftningsjusteringar av primärkapitaltillskott**	**0**			**-400**	
44	**Primärkapitaltillskott**	**15 819**			**12 653**	
45	**Primärkapital (primärkapital = kärnprimärkapital + primärkapitaltillskott)**	**128 142**			**116 755**	
	Supplementärkapital: instrument och avsättningar					
46	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	18 639		62, 63	33 704	
50	Kreditriskjusteringar	0		62 c och d	0	
51	**Supplementärkapital före lagstiftningsjusteringar**	**18 639**			**33 704**	
	Supplementärkapital: lagstiftningsjusteringar					
52	Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna supplementärkapitalinstrument och efterställda lån (negativt belopp)	0		63 b i, 66 a, 67	-15 379	
55	Institutets direkta och indirekta innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-1 129		66 d, 69, 79	-1 129	
57	**Summa lagstiftningsjusteringar av supplementärkapital**	**-1 129**			**-16 508**	
58	**Supplementärkapital**	**17 510**			**17 196**	
59	**Totalt kapital (totalt kapital = primärkapital + supplementärkapital)**	**145 652**			**133 951**	
60	**Summa riskvägda tillgångar**	**556 251**			**555 731**	
	Kapitalrelationer och buffertar					
61	Kärnprimärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	20,2		92.2 a	18,7	
62	Primärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	23,0		92.2 b	21,0	
63	Summa kapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	26,2		92.2 c	24,1	
64	Institutsspecifika buffertkrav (krav på kärnprimärkapital i enlighet med artikel 92.1 a plus krav på kapitalkonserveringsbuffert och kontracyklisk kapitalbuffert, plus systemriskbuffert, plus buffert för systemviktiga institut (buffert för globala systemviktiga institut eller andra systemviktiga institut) uttryckt som en procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	4,5		Kapitalkravsdirektivet 128, 129, 130	4,1	
65	*Varav: krav på kapitalkonserveringsbuffert*	*2,5*			*2,5*	
66	*Varav: krav på kontracyklisk kapitalbuffert*	*2,0*			*1,6*	
67	*Varav: krav på systemriskbuffert*	*0,0*			*0,0*	
67a	*Varav: buffert för globalt systemviktigt institut eller för annat systemviktigt institut*	*0,0*		*Kapitalkravsdirektivet 131*	*0,0*	
68	Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	15,7		Kapitalkravsdirektivet 128	14,2	

M44 Forts

Kapitalbas under övergångsperioden		2019			2018	
mkr		Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordning (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordning (EU) nr 575/2013	Förordning (EU) nr 575/2013 artikelhänvisning	Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligtförordningen (EU) nr 575/2013
	Kapitalrelationer och buffertar					
72	Direkta och indirekta innehav av kapital i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner)	0		36.1 h, 45, 46, 56 c, 59, 60, 66 c, 69, 70	0	
73	Institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner)	-		36.1 i, 45, 48	-	
75	Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter minskning av tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda)	0		36.1 c, 38, 48	-202	
	Tak som ska tillämpas på inkludering av avsättningar i supplementärkapitalet					
76	Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av schablonmetoden (före tillämpningen av taket)	-		62	-	
77	Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt schablonmetoden	1 504		62	1 405	
78	Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av internmetoden (före tillämpningen av taket)	-		62	-	
79	Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt internmetoden	2 226		62	2 314	
	Kapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang (får endast tillämpas mellan den 1 januari 2013 och den 1 januari 2022)					
80	Nuvarande tak för kärnprimärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	-		484.3, 486.2 och 486.5	58	
81	Belopp som utesluts från kärnprimärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	-		484.3, 486.2 och 486.5	-	
82	Nuvarande tak för primärkapitaltillskottsinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	-		484.4, 486.3 och 486.5	2 445	
83	Belopp som utesluts från primärkapitaltillskott på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	-		484.4, 486.3 och 486.5	-	
84	Nuvarande tak för supplementärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	-		484.5, 486.4 och 486.5	1 481	
85	Belopp som utesluts från supplementärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	-		484.5, 486.4 och 486.5	-	

M44 Forts

EU OV1 – Översikt av riskvägda exponeringsbelopp			Riskvägda exponeringsbelopp		Minimikapitalkrav
mkr			2019	2018[1]	2019
	1	Kreditrisk (exklusive motpartskreditrisk)	480 052	485 428	38 404
Artikel 438 c och d	2	Varav schablonmetoden	120 172	112 108	9 614
Artikel 438 c och d	3	Varav den grundläggande internmetoden[1]	41 395	46 138	3 312
Artikel 438 c och d	4	Varav den avancerade internmetoden[2]	161 468	171 461	12 917
Artikel 438 d	5	Varav den kapitalrelaterade internmetoden inom ramen för den enkla riskviktade metoden eller den interna modellen	157 017	155 721	12 561
Artikel 107 Artikel 438 c och d	6	Motpartskreditrisk	11 371	12 603	910
Artikel 438 c och d	7	Varav marknadsvärdering	11 359	12 598	909
Artikel 438 c och d	8	Varav ursprunglig exponering			
	9	Varav schablonmetoden			
	10	Varav metoden med interna modeller			
Artikel 438 c och d	11	Varav riskexponeringsbelopp för bidrag till en central motparts obeståndsfond	12	5	1
Artikel 438 c och d	12	Kreditvärdighetsjustering	4 114	5 218	329
Artikel 438 e	13	Avvecklingsrisk	9	0	1
Artikel 449 o i)	14	Värdepapperiseringsexponeringar utanför handelslagret (efter taket)	-	51	-
	15	Varav internmetoden		51	
	16	Varav den interna formelbaserade metoden			
	17	Varav internmetoden			
	18	Varav schablonmetoden			
Artikel 438 e	19	Marknadsrisk	17 575	9 765	1 406
	20	Varav schablonmetoden	17 575	9 765	1 406
	21	Varav den interna modellen			
Artikel 438 e	22	Stora exponeringar			
Artikel 438 f	23	Operativ risk	43 130	42 666	3 450
	24	Varav basmetoden			
	25	Varav schablonmetoden	43 130	42 666	3 450
	26	Varav internmätningsmetoden			
Artikel 437.2, artikel 48 och artikel 60	27	Belopp under trösklarna för avdrag (föremål för riskviktning på 250 procent)			
Artikel 500	28	Justering av minimigränsen			
	29	**Summa**	**556 251**	**555 731**	**44 500**

[1] Motpartslösa exponeringar redovisas under den grundläggande internmetoden.
[2] Riskviktsgolv för svenska bolån redovisas under den avancerade internmetoden.
Banken har under 2019 rapporterat om kapitalkravet per 2018-12-31 till Finansinspektionen avseende vissa aktier i dotterbolag. Dessa rapporteras nu i schablonmetoden med en riskvikt på 100% mot tidigare i internmetoden med en riskvikt på 370%. Detta minskar det riskvägda exponeringsbeloppet med 69 250 mnkr.

EU MR1 – Marknadsrisk som behandlas enligt schablonmetoden	2019		2018	
	a	b	a	b
mkr	Riskexponerings-belopp	Kapitalkrav	Riskexponerings-belopp	Kapitalkrav
Direkta produkter				
Ränterisk	8 130	651	9 552	764
varav generell risk	*6 923*	*554*	*7 888*	*631*
varav specifik risk	*1 207*	*97*	*1 664*	*133*
Aktiekursrisk	43	3	84	7
varav generell risk	*12*	*1*	*27*	*2*
varav specifik risk	*30*	*2*	*54*	*5*
varav fonder	*1*	*0*	*3*	*0*
Valutakursrisk	9 312	745	-	-
Råvarurisk	54	4	85	7
Optioner				
Scenariometod	36	3	43	3
varav ränterisk	*3*	*0*	*4*	*0*
varav aktiekursrisk	*33*	*3*	*39*	*3*
varav valutakursrisk	-	-	-	-
varav råvarurisk	-	-	*0*	*0*
Värdepapperisering (specifik risk)	-	-	-	-
Avvecklingsrisk	9	1	1	0
Summa	**17 584**	**1 407**	**9 765**	**781**

M44 Forts

Kreditriskexponeringar godkända för internmetoden[1]	Exponeringsbelopp		Riskvägt exponeringsbelopp		Kapitalkrav		Genomsnittlig riskvikt i %	
mkr	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Statsexponeringar	**320 165**	**338 024**	**4 882**	**5 288**	**391**	**423**	**1,5**	**1,6**
Företagsexponeringar	**521 798**	**543 569**	**157 478**	**171 687**	**12 598**	**13 735**	**30,2**	**31,6**
Företagsutlåning	513 289	533 519	154 874	168 701	12 390	13 496	30,2	31,6
varav övrig utlåning, internmetod utan egna skattningar av LGD och KF	*102 649*	*116 583*	*29 766*	*33 721*	*2 381*	*2 698*	*29,0*	*28,9*
varav övrig utlåning, internmetod med egna skattningar av LGD och KF	*410 640*	*416 936*	*125 108*	*134 980*	*10 009*	*10 798*	*30,5*	*32,4*
varav stora företag	*129 196*	*142 949*	*46 500*	*52 874*	*3 720*	*4 230*	*36,0*	*37,0*
varav medelstora företag	*53 879*	*51 024*	*25 885*	*27 091*	*2 071*	*2 167*	*48,0*	*53,1*
varav fastighetsbolag	*227 565*	*222 963*	*52 723*	*55 015*	*4 218*	*4 401*	*23,2*	*24,7*
Motpartsrisk	8 509	10 050	2 604	2 986	208	239	30,6	29,7
Bostadsrättsföreningar	**25 690**	**24 861**	**3 412**	**3 873**	**273**	**310**	**13,3**	**15,6**
Hushållsexponeringar	**159 205**	**159 262**	**27 275**	**28 252**	**2 182**	**2 260**	**17,1**	**17,7**
Privatpersoner	141 799	141 311	20 489	21 795	1 639	1 744	14,4	15,4
varav fastighetskrediter	*110 561*	*96 137*	*15 653*	*13 353*	*1 252*	*1 068*	*14,2*	*13,9*
varav övriga	*31 238*	*45 174*	*4 837*	*8 442*	*387*	*676*	*15,5*	*18,7*
Små företag	17 406	17 951	6 786	6 457	543	516	39,0	36,0
Institutsexponeringar	**57 336**	**77 684**	**14 279**	**14 726**	**1 142**	**1 178**	**24,9**	**19,0**
Institutsutlåning	16 227	17 123	5 763	5 508	461	441	35,5	32,2
Motpartsrisk	41 109	60 561	8 516	9 218	681	737	20,7	15,2
Aktieexponeringar	**42 591**	**42 205**	**157 017**	**155 721**	**12 561**	**12 458**	**368,7**	**369,0**
varav börsnoterade aktier	*712*	*545*	*2 064*	*1 581*	*165*	*126*	*290,0*	*290,0*
varav övriga aktier	*41 879*	*41 660*	*154 953*	*154 140*	*12 396*	*12 331*	*370,0*	*370,0*
Motpartslösa exponeringar	**760**	**741**	**760**	**741**	**61**	**59**	**100,0**	**100,0**
Positioner i värdepapperisering	**-**	**22**	**-**	**51**	**-**	**4**	**-**	**229,2**
varav traditionell värdepapperisering	-	*22*	-	*51*	-	*4*	-	*229,2*
varav syntetisk värdepapperisering	-	-	-	-	-	-	-	-
Summa internmetoden	**1 127 545**	**1 186 368**	**365 102**	**380 339**	**29 208**	**30 427**	**32,4**	**32,1**
Riskviktsgolv Svenska bolån[2]			**5 975**	**5 331**	**478**	**426**		
Totalt Internmetoden med effekt av riskviktsgolv Svenska bolån	**1 127 545**	**1 186 368**	**371 077**	**385 670**	**29 686**	**30 853**	**32,9**	**32,5**

[1] Banken har under 2019 rapporterat om kapitalkravet per 2018-12-31 till Finansinspektionen avseende vissa aktier i dotterbolag. Dessa rapporteras nu i schablonmetoden med en riskvikt på 100% mot tidigare i internmetoden med en riskvikt på 370%.
[2] Exponeringsbeloppet som träffas av reglerna för riskviktsgolvet Svenska bolån är 38 420 mkr per 31 dec 2019.

Kreditriskexponeringar enligt schablonmetoden[1] [2]	Exponeringsvärde		Riskvägt exponeringsbelopp		Kapitalkrav		Genomsnittlig riskvikt i %	
mkr	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Stater och centralbanker	318	353	0	0	0	0	0	0
Kommuner	-	25	-	5	-	0	-	20,0
Multilaterala utvecklingsbanker	274	183	0	0	0	0	0	0
Internationella organisationer	-	-	-	-	-	-	-	-
Institut	827 920	749 317	17 049	13 811	1 364	1 105	2,1	1,8
Företag	6 562	8 919	6 475	8 828	518	706	98,7	99,0
Hushåll	4 782	4 100	3 518	3 044	281	244	73,6	74,2
Säkerheter i fastigheter	63 134	51 383	23 254	18 459	1 860	1 477	36,8	35,9
Fallerade exponeringar	276	268	296	279	24	22	107,4	103,8
Högriskposter	9		13		1		150,0	
Aktier	58 477	53 621	67 858	63 002	5 429	5 040	116,0	117,5
varav börsnoterade aktier	-	-	-	-	-	-	-	-
varav övriga aktier	*58 477*	*53 621*	*67 858*	*63 002*	*5 429*	*5 040*	*116,0*	*117,5*
Övriga poster	2 212	5 300	1 882	4 984	151	399	85,1	94
Summa schablonmetoden	**963 964**	**873 469**	**120 346**	**112 412**	**9 628**	**8 993**	**12,5**	**12,8**

[1] Uppgifter om kapitalkrav för exponeringsklasser där det förekommer exponeringar.
[2] Banken har under 2019 rapporterat om kapitalkravet per 2018-12-31 till Finansinspektionen avseende vissa aktier i dotterbolag. Dessa rapporteras nu i schablonmetoden med en riskvikt på 100% mot tidigare i internmetoden med en riskvikt på 370%.

M44 Forts

Minimikrav på nedskrivningsbara skulder (MREL)
MREL krav uttryckt som andel av totala skulder och kapitalbas (SFS 2015:1016). Minimikravet på nedskrivningsbara skulder och kapitalbas bestäms i bankens resolutionsplan av resolutionsmyndigheten RGK, i samarbete med FI. Totala skulder och kapitalbas samt MREL krav baseras på siffror från det tredje kvartalet.

mkr	2019	2018
MREL krav	105 233	124 589
Nedskrivningsbara skulder och kapitalbas	330 412	274 883
Totala skulder och kapitalbas	2 170 329	2 268 389

%	2019	2018
MREL krav som procent av totala skulder och kapitalbas	4,8	5,5
Nedskrivningsbara skulder och kapitalbas som procent av totala skulder och kapitalbas	15,2	12,1

LRCom: Bruttosoliditetsgrad – gemensam upplysning mkr	2019	2018
Exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat och transaktioner för värdepappersfinansiering)		
Poster i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och förvaltningstillgångar)	2 022 617	1 981 319
Tillgångsbelopp som dragits av för att fastställa kärnprimärkapital	-7 723	-6 232
Sammanlagda exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och förvaltningstillgångar)	**2 014 894**	**1 975 087**
Derivatexponeringar		
Återanskaffningskostnad förbunden med samtliga derivattransaktioner (dvs netto av medräkningsbar kontantvariationsmarginal)	6 678	8 183
Tilläggsbelopp för potentiell framtida exponering förbundet med samtliga derivattransaktioner (marknadsvärdering)	29 977	33 835
Exponering fastställd enligt ursprunglig åtagandemetod	-	-
Gross-up för derivatsäkerhet vid avdrag från tillgångar i balansräkningen i enlighet med den tillämpliga redovisningsramen	-	-
Avdrag för fordringar på kontantvariationsmarginal i derivattransaktioner	-8 466	-5 418
Undantagen central motpartsdel i handelsexponeringar som är clearade med denna motpart		
Justerat effektivt teoretiskt belopp för skriftliga kreditderivat	5 621	5 774
Justerad effektiv teoretisk kompensation och tilläggsavdrag för skriftliga kreditderivat	-116	-23
Sammanlagda derivatexponeringar	**33 694**	**42 351**
Exponeringar i transaktioner för värdepappersfinansiering		
Bruttotillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering (utan godkännande av nettning) efter justering för försäljningstransaktioner	16 010	12 679
Nettade belopp för kontantskulder och kontantfordringar i bruttotillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering		-
Motpartens kreditriskexponering mot tillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering	3 553	3 850
Undantag för transaktioner för värdepappersfinansiering: Motpartens kreditriskexponering i enlighet med artikel 429b 4 och artikel 222 i förordning (EU) nr 575/2013	-	-
Exponeringar mot förmedlade transaktioner	-	-
Undantagen central motpartsdel av exponeringar mot transaktioner för värdepappersfinansiering som är clearade med motparten	-	-
Sammanlagda exponeringar i transaktioner för värdepappersfinansiering	**19 563**	**16 529**
Andra poster utanför balansräkningen		
Poster utanför balansräkningen i teoretiska bruttobelopp	495 337	517 183
Justeringar för konvertering till kreditekvivalenter	-306 790	-335 815
Övriga exponeringar utanför balansräkningen	**188 547**	**181 368**
Undantagna exponeringar		
Undantag för exponeringar inom gruppen (individuell nivå) i enlighet med artikel 429.7 i förordning (EU) nr 575/2013 (i och utanför balansräkningen)	-736 853	-699 237
Undantagna exponeringar i enlighet med artikel 429.14 i förordning (EU) nr 575/2013 (i och utanför balansräkningen)	-	-
Kapital- och sammanlagda exponeringar		
Primärkapital	128 142	116 755
Sammanlagda exponeringar i bruttosoliditetsgrad	1 519 846	1 516 098
Bruttosoliditetsgrad		
Bruttosoliditetsgrad	8,43%	7,70%
Val av övergångsarrangemang och belopp för förvaltningsposter som har tagits bort från balansräkningen		
Val av övergångsarrangemang för definitionen av kapitalmåttet	Transitional	Transitional
Belopp för förvaltningsposter som har tagits bort från balansräkningen i enlighet med artikel 429.13 i förordning (EU) nr 575/2013		-

Banken har ändrat rapporteringen till Finansinspektionen avseende aktier i dotterbolag per 2018-12-31. Vissa av dessa exponeringar rapporteras nu i schablonmetoden med en riskvikt på 100% och vissa i internmetoden med en riskvikt på 370%. Som en följdeffekt av detta påverkas kapitalbasen och därigenom bruttosoliditetsgraden.

LRSum: Sammanfattande avstämning av redovisningstillgångar och exponeringar i bruttosoliditetsgrad mkr	2019	2018
Sammanlagda tillgångar enligt offentliga finansiella rapporter	2 079 505	2 053 699
Justering för enheter som har konsoliderats för redovisningsändamål men som inte omfattas av konsolidering under tillsyn		-
Justering för förvaltningstillgångar som redovisas i balansräkningen i enlighet med den tillämpliga redovisningsramen, men som är undantagna från exponeringsmåttet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.13 i förordning (EU) nr 575/2013		-
Justeringar för finansiella derivatinstrument	-8 146	-16 735
Justeringar för transaktioner för värdepappersfinansiering	3 553	3 850
Justering för poster utanför balansräkningen (dvs konvertering till kreditekvivalenter för exponeringar utanför balansräkningen)	188 547	181 368
Justering för exponeringar inom gruppen som inte omfattas av exponeringsmåttet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.7 i förordning (EU) nr 575/2013	-736 852	-699 237
Justering för exponeringar inom gruppen som inte omfattas av exponeringsmåttet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.14 i förordning (EU) nr 575/2013	-	-
Andra justeringar	-6 761	-6 847
Summa exponeringsmått för bruttosoliditetsgrad	**1 519 846**	**1 516 098**

Styrelsens och vd:s underskrifter

Härmed försäkras att koncernredovisningen har upprättats i enlighet med de internationella redovisningsstandarder som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder, att moderbolagets årsredovisning har upprättats i enlighet med god redovisningssed för aktiemarknadsbolag, att års- och koncernredovisningen ger en rättvisande bild av koncernens och moderbolagets ställning och resultat samt att förvaltningsberättelsen ger en rättvisande översikt över utvecklingen av moderbolagets och koncernens verksamhet, ställning och resultat samt beskriver väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som moderbolaget och de övriga företag som ingår i koncernen står inför.

STOCKHOLM DEN 4 FEBRUARI 2020

Pär Boman
styrelseordförande

Fredrik Lundberg
vice ordförande

Jon Fredrik Baksaas
styrelseledamot

Hans Biörck
styrelseledamot

Kerstin Hessius
styrelseledamot

Jan-Erik Höög
styrelseledamot

Ole Johansson
styrelseledamot

Lise Kaae
styrelseledamot

Bente Rathe
styrelseledamot

Charlotte Skog
styrelseledamot

Carina Åkerström
verkställande direktör

Revisionsberättelse

Till årsstämman i Svenska Handelsbanken AB (publ)
Org nr 502007-7862

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden
Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Svenska Handelsbanken AB (publ) för år 2019 med undantag för hållbarhetsrapporten på sidorna 43–61. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår på sidorna 6–237 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets finansiella ställning per den 31 december 2019 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av koncernens finansiella ställning per den 31 december 2019 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt International Financial Reporting Standards (IFRS), såsom de antagits av EU, och lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

En bolagsstyrningsrapport har upprättats. Förvaltningsberättelsen och bolagsstyrningsrapporten är förenliga med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar, och bolagsstyrningsrapporten är i överensstämmelse med lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och koncernen.

Våra uttalanden i denna rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen är förenliga med innehållet i den kompletterande rapport som har överlämnats till moderbolagets revisionsutskott i enlighet med Revisorsförordningens (537/2014) artikel 11.

Grund för uttalanden
Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav. Detta innefattar att, baserat på vår bästa kunskap och övertygelse, inga förbjudna tjänster som avses i revisorsförordningens (537/2014) artikel 5.1 har tillhandahållits det granskade bolaget eller, i förekommande fall, dess moderföretag eller dess kontrollerade företag inom EU.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

SÄRSKILT BETYDELSEFULLA OMRÅDEN

Särskilt betydelsefulla områden för revisionen är de områden som enligt vår professionella bedömning var de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen för den aktuella perioden. Dessa områden behandlades inom ramen för revisionen av, och i vårt ställningstagande till, årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet, men vi gör inga separata uttalanden om dessa områden. Beskrivningen nedan av hur revisionen genomfördes inom dessa områden ska läsas i detta sammanhang.

Vi har fullgjort de skyldigheter som beskrivs i avsnittet Revisorns ansvar i vår rapport om årsredovisningen också inom dessa områden. Därmed genomfördes revisionsåtgärder som utformats för att beakta vår bedömning av risk för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen. Utfallet av vår granskning och de granskningsåtgärder som genomförts för att behandla de områden som framgår nedan utgör grunden för vår revisionsberättelse.

Reservering för förväntade kreditförluster
Detaljerade upplysningar och beskrivning av området lämnas i årsredovisningen och koncernredovisningen. Kreditriskexponeringar och dess hantering beskrivs i not K2 från sid 99. Koncernens redovisade förväntade kreditförluster specificeras i not K10. Upplysningar avseende moderbolaget finns i not M2 och M10. För området relevanta redovisningsprinciper för koncernen beskrivs i not K1, avsnitt 10 på sid 88. Av not M1 framgår att moderbolagets redovisningsprinciper avseende kreditgivning och reserveringar för förväntade kreditförluster överensstämmer med koncernens redovisningsprinciper.

Beskrivning av området
Per den 31 december 2019 uppgår utlåning till allmänheten till 2 292 603 (620 175) mkr i koncernen (moderbolaget) vilket motsvarar 75 (30) % av totala tillgångar. Den totala kreditriskexponeringen, inklusive åtaganden utanför balansräkningen, uppgår till 3 380 472 (2 522 132) mkr. Reservering för förväntande kreditförluster för utlåning till allmänheten uppgår till 4 568 (3 731) mkr varav 801 (406) mkr baseras på modellbaserade beräkningar (Steg 1 och 2) och 3 767 (3 325) mkr på manuella beräkningar (Steg 3). Banken utför justeringar för modellberäknade reserver i Steg 1 och 2 för att beakta effekter från faktorer som inte bedöms fångas upp av modellen.

Förlustreserven ska värderas på ett sätt som återspeglar ett objektivt och sannolikhetsvägt belopp som bestäms genom att utvärdera ett intervall av möjliga utfall och baseras på tidigare händelser, nuvarande förhållanden och prognoser för framtida ekonomiska förutsättningar. Reserveringen kräver att Banken gör bedömningar och antaganden av exempelvis kriterier för att identifiera en väsentlig ökning i kreditrisk och metoder för att beräkna förväntade kreditförluster. Givet komplexiteten vid beräkningen och att det kräver att Banken gör bedömningar och antaganden har värdering av reserven för förväntande kreditförluster ansetts vara ett särskilt betydelsefullt område.

Hur detta område beaktades i revisionen
Vi har utvärderat huruvida Bankens bedömning av sannolikhet för fallissemang, förlust vid fallissemang, exponering vid fallissemang och förväntad kreditförlust samt väsentlig ökning av kreditrisk är i enlighet med IFRS 9.

Vi har erhållit förståelse för och testat utformningen av nyckelkontroller i kreditprocessen inklusive kreditbeslut, kreditgranskning, ratingklassificering samt identifiering och fastställande av krediter som bedöms vara i fallissemang. Vi har även testat kontroller avseende inläsning av modelldata och generella IT-kontroller inklusive behörighetshantering för dessa system. Vår bedömning är att vi kan ha en kontrollbaserad ansats i vår revision.

Vidare har vi utmanat bankens initiala och aktuella kreditrating för ett stickprov av krediter. Vi har testat att data från underliggande system som används i modellen är fullständig och korrekt. Vi har granskat och bedömt modellen som används inklusive antagande och parameter samt kontrollerat modellens funktionalitet. Vi har även granskat och bedömt utfall av de modellvalideringar som har utförts och bedömt rimligheten i den makroekonomiska data som används. Vi har bedömt rimligheten i de manuella justeringar som utförts av Banken. I vår revision har vi använt våra interna modellspecialister för att bistå oss i de granskningsåtgärder vi utfört.

Vi har även granskat att lämnade upplysningar i de finansiella rapporterna angående kreditrisk är ändamålsenliga.

Värdering av finansiella instrument där marknadspriser saknas

Detaljerade upplysningar och beskrivning av området lämnas i årsredovisningen och koncernredovisningen. Finansiella instrument värderade till verkligt värde beskrivs i not K40 för koncernen och M35 för moderbolaget. För området relevanta redovisningsprinciper för koncernen beskrivs i not K1, avsnitt 9 på sid 88. Av not M1 framgår att moderbolagets redovisningsprinciper avseende finansiella instrument värderade till verkligt värde överensstämmer med koncernens redovisningsprinciper.

Beskrivning av området

Banken har finansiella instrument där aktuella marknadspriser saknas varför verkligt värde bestäms utifrån värderingsmodeller som bygger på marknadsdata. Dessa finansiella instrument kategoriseras i nivå 2 enligt IFRS värderingshierarki. Svenska Handelsbanken har även i viss omfattning finansiella instrument vars värdering till verkligt värde bestäms utifrån värderingsmodeller där värdet påverkas av indata som inte går att verifiera med externa marknadsuppgifter. Dessa finansiella instrument kategoriseras i nivå 3 enligt IFRS värderingshierarki.

Koncernen (moderbolaget) har finansiella tillgångar och finansiella skulder i nivå 2 om 49 331 (70 137) mkr respektive 24 308 (41 511) mkr. Finansiella tillgångar och skulder i nivå 3 uppgår till 1 870 (1 814) mkr respektive 563 (563) mkr.

Finansiella instrument i nivå 2 utgörs främst av derivatkontrakt, däribland ränteswappar och olika typer av linjära valutaderivat, samt företagsobligationer. Dessa instrument värderas med värderingsmodeller som bygger på marknadsräntor och andra marknadspriser. Finansiella instrument i nivå 3 utgörs främst av onoterade aktier i gemensamägda bolag, placeringstillgångar i försäkringsrörelsen samt vissa derivatkontrakt som värderas med icke-observerbara data. Givet komplexiteten vid beräkningar och att det kräver att Banken gör bedömningar har värdering av finansiella instrument där marknadspriser saknas bedömts vara ett särskilt betydelsefullt område.

Hur detta område beaktades i revisionen

Vi har utvärderat huruvida Bankens metod för värdering av finansiella instrument där marknadspriser saknas inklusive klassificering i värderingshierarki är i enlighet med IFRS 13.

Vi har testat nyckelkontroller i värderingsprocessen, innefattande bankens fastställande och godkännande av antaganden och metoder som använts i modellbaserade beräkningar, kontroller av datakvalitet samt förändringshantering avseende interna värderingsmodeller. Vi har även testat generella IT-kontroller inklusive behörighetshantering för dessa system. Vår bedömning är att dessa nyckelkontroller är designade, implementerade och operativt effektiva och vi har därför bestämt att vi kan förlita oss på dessa nyckelkontroller i vår revision.

Vidare har vi bedömt och utmanat de metoder och antaganden som används vid värdering av finansiella instrument där marknadsvärden saknas. Vi har jämfört värderingsmodellerna mot värderingsriktlinjer och branschpraxis. Vi har jämfört använda antaganden med lämpliga referensvärden och priskällor och undersökt betydande avvikelser. Vi har kontrollerat rimligheten i beräkningarna genom att stickprovsvis utföra egna oberoende värderingar. I vår revision har vi använt våra interna värderingsspecialister för att bistå oss i de granskningsåtgärder vi utfört.

Vi har även granskat att lämnade upplysningar i de finansiella rapporterna angående värdering av finansiella instrument till verkligt värde är ändamålsenliga.

Annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen

Det tryckta årsredovisningsdokumentet innehåller även annan information än den formella årsredovisningen och koncernredovisningen och återfinns på sidorna 1-5 och 242-256. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för denna andra information.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen och koncernredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen och koncernredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och, vad gäller koncernredovisningen, enligt IFRS såsom de antagits av EU. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Styrelsens revisionsutskott ska, utan att det påverkar styrelsens ansvar och uppgifter i övrigt, bland annat övervaka bolagets finansiella rapportering.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- inhämtar vi tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Vi ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Vi är ensamt ansvariga för våra uttalanden.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Vi måste också förse styrelsen med ett uttalande om att vi har följt relevanta yrkesetiska krav avseende oberoende, och ta upp alla relationer och andra förhållanden som rimligen kan påverka vårt oberoende, samt i tillämpliga fall tillhörande motåtgärder.

Av de områden som kommuniceras med styrelsen fastställer vi vilka av dessa områden som varit de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen, inklusive de viktigaste bedömda riskerna för väsentliga felaktigheter, och som därför utgör de för revisionen särskilt betydelsefulla områdena. Vi beskriver dessa områden i revisionsberättelsen såvida inte lagar eller andra författningar förhindrar upplysning om frågan.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden
Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning av Svenska Handelsbanken AB (publ) för år 2019 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden
Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar
Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets och koncernens verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av moderbolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar
Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, lagen om bank- och finansieringsrörelse, lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat styrelsens motiverade yttrande samt ett urval av underlagen för detta för att kunna bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Revisorns yttrande avseende den lagstadgade hållbarhetsrapporten
Det är styrelsen som har ansvaret för hållbarhetsrapporten på sidorna 43–61 och för att den är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

Vår granskning har skett enligt FARs rekommendation RevR 12 Revisorns yttrande om den lagstadgade hållbarhetsrapporten. Detta innebär att vår granskning av hållbarhetsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige har. Vi anser att denna granskning ger oss tillräcklig grund för vårt uttalande.

En hållbarhetsrapport har upprättats.

Ernst & Young AB, Jakobsbergsgatan 24, 111 24 Stockholm, utsågs till Svenska Handelsbanken AB (publ)s revisor av bolagsstämman den 27 mars 2019 och har varit bolagets revisor sedan 28 april 1998.

PricewaterhouseCoopers AB, Torsgatan 21, 113 97 Stockhom, utsågs till Svenska Handelsbanken AB (publ)s revisor av bolagsstämman den 27 mars 2019 och har varit bolagets revisor sedan 29 mars 2017.

Stockholm den 12 februari 2020

Ernst & Young AB

Jesper Nilsson
Auktoriserad revisor

PricewaterhouseCoopers AB

Johan Rippe
Auktoriserad revisor

Revisors rapport över översiktlig granskning av Svenska Handelsbanken AB (publ):s hållbarhetsredovisning samt den lagstadgade hållbarhetsrapporten

Till Svenska Handelsbanken AB (publ), org.nr 502007-7862

INLEDNING

Vi har fått i uppdrag av styrelsen i Svenska Handelsbanken AB (publ) (Handelsbanken), att översiktligt granska Handelsbankens hållbarhetsrapport för år 2019 på sid 43–61 i Handelsbankens årsredovisning samt hållbarhetsredovisningen för år 2019 på sid 4–72. Vi använder den samlade benämningen ”hållbarhetsredovisning” när vi refererar till ovanstående information.

STYRELSENS OCH FÖRETAGSLEDNINGENS ANSVAR FÖR HÅLLBARHETSREDOVISNINGEN

Det är styrelsen och företagsledningen som har ansvaret för att upprätta hållbarhetsredovisningen i enlighet med tillämpliga kriterier, vilka framgår på sidan 70, och utgörs av de delar av ramverket för hållbarhetsredovisning utgivna av GRI (Global Reporting Initiative) som är tillämpliga för hållbarhetsredovisningen, samt av företagets egna framtagna redovisnings- och beräkningsprinciper. Detta ansvar innefattar även den interna kontroll som bedöms nödvändig för att upprätta en hållbarhetsredovisning som inte innehåller väsentliga fel, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

REVISORNS ANSVAR

Vårt ansvar är att uttala en slutsats om hållbarhetsredovisningen grundad på vår översiktliga granskning.

Vi har utfört vår översiktliga granskning i enlighet med ISAE 3000 Andra bestyrkandeuppdrag än revisioner och översiktliga granskningar av historisk finansiell information, med tillämpning av RevR 6 Bestyrkande av hållbarhetsredovisning utgiven av FAR. En översiktlig granskning består av att göra förfrågningar, i första hand till personer som är ansvariga för upprättandet av hållbarhetsredovisningen, att utföra analytisk granskning och att vidta andra översiktliga granskningsåtgärder. En översiktlig granskning har en annan inriktning och en betydligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt IAASBs standarder för revision och kvalitetskontroll i övrigt har. Revisionsföretaget tillämpar ISQC 1 (International Standard on Quality Control) och har därmed ett allsidigt system för kvalitetskontroll vilket innefattar dokumenterade riktlinjer och rutiner avseende efterlevnad av yrkesetiska krav, standarder för yrkesutövningen och tillämpliga krav i lagar och andra författningar. Vi är oberoende i förhållande till Svenska Handelsbanken AB (publ) enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

De granskningsåtgärder som vidtas vid en översiktlig granskning gör det inte möjligt för oss att skaffa oss en sådan säkerhet att vi blir medvetna om alla viktiga omständigheter som skulle kunna ha blivit identifierade om en revision utförts. Den uttalade slutsatsen grundad på en översiktlig granskning har därför inte den säkerhet som en uttalad slutsats grundad på en revision har.

Vår granskning utgår från de av styrelsen och företagsledningen valda kriterier, som definieras ovan. Vi anser att dessa kriterier är lämpliga för upprättande av hållbarhetsredovisningen. Vi anser att de bevis som vi skaffat under vår granskning är tillräckliga och ändamålsenliga i syfte att ge oss grund för vårt uttalande nedan.

UTTALANDE

Grundat på vår översiktliga granskning har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att hållbarhetsredovisningen inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med de ovan av styrelsen och företagsledningen angivna kriterierna.

Stockholm den 12 februari 2020

Ernst & Young AB

Jesper Nilsson
Auktoriserad revisor

Marianne Förander
Specialistmedlem i FAR

Handelsbanken

Kontaktuppgifter

INNEHÅLL

CENTRALA HUVUDKONTORET 244

HANDELSBANKENS STYRELSE 244

ENHETER OCH STABER VID CENTRALA HUVUDKONTORET

Capital Markets 244
Group Audit 244
Group Communications & Sustainability 244
Group Compliance 244
Group Credits 244
Group Finance 244
Group Financial Crime Prevention 244
Group HR 244
Group IT 244
Group IT Operations & Development 244
Group Legal 244
Group Risk Control 244

AFFÄRSOMRÅDEN

Asset Management 244
Handel & E-tjänster 244
Handelsbanken International 244
Markets 244
Pension & Trygghet 244
Stadshypotek 244

DOTTERBOLAG

Ecster AB 244
EFN 244
Handelsbanken Finans 244
Handelsbanken Fonder 244
Handelsbanken Liv 244
Handelsbanken plc 244
Optimix 245
Stadshypotek 245
Xact Kapitalförvaltning 245

HUVUDKONTOR HEMMA-MARKNADER, REGIONBANKER OCH AFFÄRSUTVECKLING

Norra Sverige 245
Mellansverige 245
Stockholm 245
Västra Sverige 245
Sydöstra Sverige 245
Affärsutveckling Sverige 245
Huvudkontor UK 245
Norra Storbritannien 245
Yorkshire och Nordöstra Storbritannien 245
Centrala Storbritannien 245
Sydvästra Storbritannien 245
Södra Storbritannien 245
Norge 245
Danmark 245
Finland 245
Nederländerna 245

KONTOR OCH KONTORSCHEFER

Sverige 246
Storbritannien 248
Norge 251
Danmark 251
Finland 252
Nederländerna 252
Utanför Norden, Storbritannien och Nederländerna 253
Representantkontor 253
Styrelser dotterbolag 253

Kontaktuppgifter

Webbadress: handelsbanken.com där inget annat anges.

CENTRALA HUVUDKONTORET

Carina Åkerström, koncernchef
Mikael Hallåker, Centrala huvudkontoret
Kungsträdgårdsgatan 2
106 70 Stockholm
08-701 10 00
handelsbanken.com
Organisationsnummer: 502007-7862

HANDELSBANKENS STYRELSE

Martin Wasteson, styrelsens sekreterare
Kungsträdgårdsgatan 2
106 70 Stockholm
08-701 10 00

ENHETER OCH STABER VID CENTRALA HUVUDKONTORET

CAPITAL MARKETS
Dan Lindwall, chef

Blasieholmstorg 11
106 70 Stockholm
08-701 10 00

GROUP AUDIT
Tord Jonerot, chef

Blasieholmstorg 12
106 70 Stockholm
08-701 10 00

GROUP COMMUNICATIONS & SUSTAINABILITY
Maria Nordin Wessman, tf chef
Jan Larsson, tillträder som chef i januari 2020

Kungsträdgårdsgatan 2
106 70 Stockholm
08-701 10 00

GROUP COMPLIANCE
Maria Tornell, tf chef
Martin Noréus, tillträder som chef i maj 2020

Kungsträdgårdsgatan 2
106 70 Stockholm
08-701 10 00

GROUP CREDITS
Per Beckman, chef

Kungsträdgårdsgatan 2
106 70 Stockholm
08-701 10 00

GROUP FINANCE
Rolf Marquardt, CFO

Kungsträdgårdsgatan 2
106 70 Stockholm
08-701 10 00

GROUP FINANCIAL CRIME PREVENTION
Hannu Saari, chef

Torsgatan 14
106 35 Stockholm
08-701 10 00

GROUP HR
Magnus Ericson, chef

Kungsträdgårdsgatan 2
106 70 Stockholm
08-701 10 00

GROUP IT
Juha Rantamaa, tf CIO
Mattias Forsberg, tillträder som chef i februari 2020

Torsgatan 14
106 35 Stockholm
08-701 10 00

GROUP IT OPERATIONS & DEVELOPMENT
Lena Sörensen, tf chef

Värtavägen 73
115 82 Stockholm
08-701 10 00

GROUP LEGAL
Martin Wasteson, chef

Kungsträdgårdsgatan 2
106 70 Stockholm
08-701 10 00

GROUP RISK CONTROL
Maria Hedin, CRO

Kungsträdgårdsgatan 2
106 70 Stockholm
08-701 10 00

AFFÄRSOMRÅDEN

ASSET MANAGEMENT
Carl Cederschiöld, chef

Blasieholmstorg 11
106 70 Stockholm
08-701 10 00

HANDEL & E-TJÄNSTER
Yonnie Bergqvist, chef

Valhallavägen 195
115 53 Stockholm
08-701 10 00

HANDELSBANKEN INTERNATIONAL
Richard Johnson, chef

Blasieholmstorg 11
106 70 Stockholm
08-701 10 00

MARKETS
Pål Bergström, chef
Christina Nyman, chefsekonom

Blasieholmstorg 11
106 70 Stockholm
08-701 10 00

PENSION & TRYGGHET
Louise Sander, chef

Blasieholmstorg 12
Box 1325
111 83 Stockholm
08-701 71 00

STADSHYPOTEK
Göran Stille, chef

Torsgatan 12
106 35 Stockholm
08-701 54 00

DOTTERBOLAG

ECSTER AB
Yonnie Bergqvist, chef

Valhallavägen 195
115 53 Stockholm
08-701 46 67
Organisationsnummer: 556993-2311

EFN
Mikaela Strand, chef

Blasieholmstorg 12
106 70 Stockholm
08-701 10 00
efn.se
Organisationsnummer: 556930-1608

HANDELSBANKEN FINANS
Magnus Sternbrink, chef

Torsgatan 12–14
106 35 Stockholm
08-701 46 00
Organisationsnummer: 556053-0841

HANDELSBANKEN FONDER
Magdalena Wahlqvist Alveskog, chef

Blasieholmstorg 12
106 70 Stockholm
08-701 10 00
Organisationsnummer: 556418-8851

HANDELSBANKEN LIV
Louise Sander, chef

Blasieholmstorg 12
Box 1325
111 83 Stockholm
08-701 71 00
Organisationsnummer: 516401-8284

HANDELSBANKEN PLC
Mikael Sørensen, chef

3 Thomas More Square
London E1W 1WY, Storbritannien
+44 (0)20 757 880 00
handelsbanken.co.uk

OPTIMIX
Ton Schoemaker, chef
Jaap Westerling, chef

Johannes Vermeerstraat 14
1071 DR Amsterdam, Nederländerna
+31 (0)20 570 30 30
Organisationsnummer: 33194359

STADSHYPOTEK
Göran Stille, chef

Torsgatan 12
106 35 Stockholm
08-701 54 00
Organisationsnummer: 556459-6715

XACT KAPITALFÖRVALTNING
Pär Nürnberg, chef

Blasieholmstorg 12
106 70 Stockholm
08-701 10 00
Organisationsnummer: 556997-8140

HUVUDKONTOR HEMMA-MARKNADER, REGIONBANKER OCH AFFÄRSUTVECKLING

NORRA SVERIGE
Johanna Lundberg, chef

Storgatan 48
Box 1002
901 20 Umeå
090-15 45 00

MELLANSVERIGE
Pontus Åhlund, chef

Nygatan 20
Box 196
801 03 Gävle
026-17 20 60

STOCKHOLM
Michael Green, chef

Arsenalsgatan 9
106 70 Stockholm
08-701 10 00

VÄSTRA SVERIGE
Mikael Romert, chef

Södra Hamngatan 35
405 40 Göteborg
031-774 80 00

SYDÖSTRA SVERIGE
Anders Fagerdahl, chef

Södergatan 10
205 40 Malmö
040-24 50 00

AFFÄRSUTVECKLING SVERIGE
Katarina Ljungqvist, chef

Kungsträdgårdsgatan 2
106 70 Stockholm
08-701 10 00

HUVUDKONTOR UK
Mikael Sørensen, chef

3 Thomas More Square
London E1W 1WY, Storbritannien
+44 (0)20 757 880 00
handelsbanken.co.uk

NORRA STORBRITANNIEN
Ingela Forsberg, chef

101 Barbirolli Square
Manchester M2 3BG, Storbritannien
+44 (0)16 160 202 00
handelsbanken.co.uk

YORKSHIRE OCH NORDÖSTRA STORBRITANNIEN
Suzanne Minifie, chef

No. 1 Whitehall Riverside, 4th floor
Leeds LS1 4BN, Storbritannien
+44 (0)11 338 601 00
handelsbanken.co.uk

CENTRALA STORBRITANNIEN
Graham Turner, chef

Two Colmore Square
38 Colmore Circus, 3rd floor
Queensway
Birmingham B4 6BN, Storbritannien
+44 (0)12 166 525 00
handelsbanken.co.uk

SYDVÄSTRA STORBRITANNIEN
Chris Teasdale, chef

1100 Parkway North
Stoke Gifford
Bristol BS34 8YU, Storbritannien
+44 (0)11 793 110 08
handelsbanken.co.uk

SÖDRA STORBRITANNIEN
John Hodson, chef

3 Thomas More Square
London E1W 1WY, Storbritannien
+44 (0)20 757 880 00
handelsbanken.co.uk

NORGE
Dag Tjernsmo, chef

Tjuvholmen Allé 11
Postboks 1342 Vika
NO-0113 Oslo, Norge
+47 (0)22 39 70 00
handelsbanken.no

DANMARK
Lars Moesgaard, chef

Havneholmen 29
DK-1561 Köpenhamn V, Danmark
+45 (0)46 79 12 00
handelsbanken.dk

FINLAND
Hanne Katrama, tf chef

Östersjögatan 11–13
FI-00180 Helsingfors, Finland
+358 (0)10 444 11
handelsbanken.fi

NEDERLÄNDERNA
Roland van Pooij, tf chef

Kantoorgebouw Vesta
Herikerbergweg 181
NL-1101 CN Amsterdam, Nederländerna
+31 (0)204 127 600
handelsbanken.nl

Kontor och kontorschefer

HANDELSBANKEN NORRA SVERIGE

Styrelse

Direktör **Bob Persson** Frösön, ordförande
Direktör **Richard Bergfors** Stockholm
Bankdirektör **Johanna Lundberg** Umeå
Styrelseordförande **Annika Högström** Luleå
Direktör **Ulf Larsson** Sundsvall
Direktör **Markus Skog Olsson** Umeå
Professor Umeå universitet **Agneta Marell** Umeå
Banktjänsteman **Anna Mattsson** Luleå, (P)*

Chef

Johanna Lundberg Umeå

Kontor/chef för kontoret

Arvidsjaur **Therese Scott**
Bjurholm **Sofie Jakobsson**
Boden **Ellinor Lundström**
Bredbyn **Kari Pessa**
Bräcke **Per Stålhandske**
Burträsk **Gustav Hansson**
Byske **Ulrika Sehlstedt,** tf
Delsbo **Örjan Källman**
Dorotea **Thomas Rönnberg**
Gällivare **Johan Larsson**
Hammarstrand **Linda Nordvall**
Haparanda **Maria Mörk**
Hede **Mattias Sundt**
Holmsund **Alexander Bagrov,** tf
Hudiksvall **Thony Nylund**
Husum **Mats Hållberg,** tf
Härnösand **Åsa Starfelt Nilsson**
Jokkmokk **Johan Larsson**
Järpen **Jenny Strand**
Järvsö **Mikael Stridh**
Kalix **Maria Mörk**
Kiruna **Lisbeth Aidanpää**
Kramfors **Thomas Kassman**
Krokom **Henrik Lindqvist**
Kvissleby **Niclas Södergren**
Liden **Erik Martinsson**
Lit **Henrik Lindqvist**
Ljusdal **Mikael Stridh**
Luleå
  Gammelstad **Fredrik Karlsson**
  Storgatan **Jimmy Vikström**
Lycksele **Anna Karin Öhnerud**
Matfors **Per Pettersson**
Nordanstig **Rose-Marie Hildingsson**
Nordingrå **Thomas Kassman**
Nordmaling **Mats Hållberg,** tf
Norsjö **Anna Karin Öhnerud**
Pajala **Maria Grym**
Piteå **Stefan Uddström**
Ramsele **Sofia Bodin**
Robertsfors **Gustav Hansson**
Råneå **Fredrik Karlsson**
Skellefteå **Ulrika Sehlstedt,** tf
Skönsberg **Per Pettersson**
Sollefteå **Sofia Bodin**
Storuman **Anna-Karin Öhnerud**
Strömsund **Lars-Erik Olsén**
Sundsvall **Owe Sundin**
Sveg **Jörgen Andersson**
Svenstavik **Bengt Nilzén**
Sävar **Alexander Bagrov,** tf
Timrå **Erik Martinsson**
Ullånger **Thomas Kassman**
Umeå
  City **Anders Sundström**
  Teg **Alexander Bagrov,** tf
  Västra **Henrik Lundström**
Vilhelmina **Thomas Rönnberg**
Vindeln **Sofie Jakobsson**
Vännäs **Sofie Jakobsson**
Ånge **Per Stålhandske**
Åre **Jenny Strand**
Åsele **Thomas Rönnberg**
Älvsbyn **Katarina Rutberg**
Örnsköldsvik **Kari Pessa**
Östersund **Petter Dahlin**
Övertorneå **Maria Grym**

Mötesplatser

Arvidsjaur
  Malå **Therese Scott**
  Sorsele **Therese Scott**
Övertorneå
  Överkalix **Maria Grym**

HANDELSBANKEN MELLANSVERIGE

Styrelse

Direktör **Ulf Bergkvist** Insjön, ordförande
Direktör **Torsten Engwall** Gävle
Direktör **Peter Larson** Gävle
Direktör **Monica Oldenstedt** Västerås
Direktör **Arne Skoglund** Uppsala
Banktjänsteman **Morgan Särnblad** Orsa, (P)*
Bankdirektör **Pontus Åhlund** Gävle

Chef

Pontus Åhlund Gävle

Kontor/chef för kontoret

Alfta **Annika Wikström**
Arboga **Larry Andersson**
Avesta **Andreas Borgefors**
Bergby **Anna Ternstedt**
Bollnäs **Anna Ekström**
Borlänge **Henrik Bergenström**
Bålsta **Susanne Lund**
Edsbyn **Annika Wikström**
Enköping **Lars Olsson**
Eskilstuna **Johan Gustavsson**
Fagersta **Sara Runeberg**
Falun **Henrik Ragnarsson**
Fjugesta **Anders Hedvall**
Flen **Robert Dalhammer**
Frövi **Mikael Jansson**
Gagnef **Anders Rehn**
Grängesberg **Andreas Byrén**
Gävle City **Svante Larsson**
Hallsberg **Mats Kagerup**
Hallstavik **Catarina Lyshag**
Hedemora **Jonas Lund**
Hedesunda **Erik Mattsson**
Insjön **Jenny Åkerström**
Katrineholm **Robert Dalhammer**
Kilafors **Pernilla Flink Westh**
Knivsta **Agneta Sturesson**
Kolbäck **Niklas Johansson**
Kopparberg **Lena Ragnarsson Vöks**
Kumla **Michael Johnsson**
Kungsör **Marco Crantz**
Köping **Anette Holmsten**
Leksand **Anders Ekström**
Lima **Camilla Enqvist**
Lindesberg **Maria Ekdahl**
Ludvika **Andreas Abraham**
Malung **Fredrik Hallkvist**
Mora **Jürgen Smolle**
Norberg **Håkan Bjurling**
Norrtälje **Mats Sagström**
Ockelbo **Johan Björk**
Orsa **Anette Skoglund**
Pålsboda **Mats Kagerup**
Rimbo **Helena Kolström**
Rättvik **Magnus Johansson**
Sala-Heby **Helen Emnerud Wilhelmsson**
Sandviken **Fredrik Nordkvist**
Sigtuna **Jonas Wåhlstedt**
Skinnskatteberg **Petter Andersson,** tf
Skultuna **Terese Ahl Lejderud**
Skutskär **Magnus Sjökvist**
Skärplinge **Susanne Kontturi**
Stora Tuna **Susanne Jansson**
Storvik **Jonas Thunman**
Strängnäs **Katharina Schramm Hellmark**
Säter **Patrik Nylén**
Söderhamn **Thomas Frykberg**
Tierp **Anders Estman**
Torsåker **Pernilla Strömberg**
Uppsala
  Boländerna **Magnus Ternstedt**
  City **Micael Lindström**
  Luthagen **Ann-Sofie Sivander**
  Rosendal **Kristina Carlsson**
Vansbro **Fredrik Hallqvist**
Västerås
  City **Therese Massaro**
  Emausgatan **Terese Ahl Lejderud**
  Köpingsvägen **Mats Söderlund**
  Östermälarstrand **Marie Strandberg,** tf
Örebro
  Drottningparken **Anders Forsgren**
  Ekersgatan **Kristina Dahl**
  Stortorget **Kenneth Vallin**
Österbybruk **Ann Robertsson**
Östervåla **Thomas Forsgren**
Östhammar **Anna Lydell Bjälmén**

Mötesplatser

Hallsberg
  Askersund **Mats Kagerup**
Knivsta
  Alsike **Agneta Sturesson**
Lindesberg
  Nora **Maria Ekdahl**
Lima
  Sälen **Camilla Enqvist**
Mora
  Älvdalen **Jürgen Smolle**
Sala-Heby
  Heby **Helen Emnerud Wilhelmsson**
Strängnäs
  Mariefred **Katharina Schramm Hellmark**

(P)* = personalrepresentant

HANDELSBANKEN STOCKHOLM

Styrelse

Direktör **Ulf Lundahl** Lidingö, ordförande
Direktör **Johnny Alvarsson** Hägersten
Direktör **Ingalill Berglund** Solna
Direktör **Katarina Martinson** Stockholm
Banktjänsteman **Lena Renström** Stockholm, (P)*
Bankdirektör **Michael Green** Stockholm

Chef

Michael Green Stockholm

Kontor/chef för kontoret

Alviks Torg **Malin Meijer**
Arbetargatan **Ulrika Staffas Nordqvist**
Brommaplan **Charlotta Hallqvist Lindström**
Dalarö **Anna Brannefalk**
Djursholm **Fredrik Enander**
Ekerö **Patrik Lönnstad**
Farsta **Camilla Sandgren Esgård**
Gamla Stan **Linda Unger**
Globen **Lena Stenmark**
Gnesta **Asta Beyerl**
Gustav Adolfs Torg **Anders Lindegren**
Gärdet **Petra Wahlberg**
Götgatsbacken **Anna Andersson**
Hammarby **Sara Hellström**
Haninge **Maria Sjöstedt**
Hemse **Helena Leoj**
Hornsberg **Marika Hedblom**
Hornsgatan **Tommie Jonsson**
Huddinge **Helene Ferlin,** tf
Humlegården **AnneMarie Dahlstedt**
Hägersten **Sofia Eldebrink**
Hässelby Gård **Sofie Ehrström**
Högalid **Mårten Larsson**
Jakobsberg **Tobias Grundell**
Järna **Anna Zickert Söderström**
Karlaplan **Cecilia Carlberg**
Karlavägen **Eric Markne Lartén**
Kista **Hans Lundin**
Kungsholmstorg **Anders Friman**
Kungsträdgården **Johan Palm**
Kungsängen **Karin Åkerblom Lingois**
Kärrtorp **Jessica Nirvin**
Lidingö
  Centrum **Mikael Gustafson**
  Larsberg **Mikael Gustafson,** tf
Marieberg **Lotta Adestam**
Marievik **Nahir Oussi**
Märsta **Johanna Estman Larsson**
Mörby Centrum **Daniel Spangenberg**
Nacka Forum **Anki Lenksjö**
Norrmalmstorg **Maria Wedholm**
Nyköping **Jens Fransson**
Nynäshamn **Åsa Wenngren**
Näsby Park **Cecilia Sonntag**
Odengatan **Catarina Thunstedt**
Odenplan **Tommie Jonsson**
Renstiernas Gata **Martin Nordfeldt**
S:t Eriksplan **Jesper Ringblom**
Salem **Malin Cederlund**
Saltsjö-Boo **Johanna Lagerbäck**
Skanstull **Johan Hilmersson**
Skärholmen **Marcus Axelsson**
Slite **Helena Leoj**
Sollentuna **Fredrik Andersson**
Solna
  Arenastaden **Lisa Spangenberg**
  Frösunda **Richard Sköllersten**
  Solna Centrum **Mats Liebgott**
  Solna Strand **Martin Björgell**
Spånga **Agneta Gustafsson**
Stockholm Sergel **Maria Hellberg**
Storgatan **Tommie Jonsson**
Strandvägen **Carl-Magnus Gustafsson**
Stureplan **Peter Sturesson**
Stuvsta **Kristin Elofsson**
Sundbyberg **Jan Larsson**
Sveavägen **Anna Karlsson**
Södertälje **Niclas Landbergsson**
Tessinparken **Lars Eberson**
Torsgatan **Torsten Johansson**
Trosa **Jens Fransson**
Trångsund **Mattias Lindmark**
Tullinge **Kristina Jansenberger**
Tyresö **Kjell Andersson**
Täby Centrum **Johan Grahn**
Upplands Väsby **Carl-Fredrik Boija**
Vallentuna **Stina Andersen**
Vanadisplan **Stina Marklund**
Vasagatan **Christer Örtegren**
Vaxholm **Jennie Widlund**
Visby
  Adelsgatan **Linda Ewald**
  Öster **Carl Oscar Sjöström**
Vällingby **Eric Nolerstedt**
Värmdö **Ulrika Kallur**
Västerhaninge **Mats Nordling**
Åkersberga **Per Karlsson**
Årsta **Linda Norman Monteil**
Älvsjö **Jesper Hellström**
Östermalmstorg **Jan Larsson**
Östra Station **Forrest Humphries**

Mötesplatser

Gärdet
  Norra Djurgårdsstaden **Petra Wahlberg**
Hemse
  Klintehamn **Helena Leoj**
Slite
  Fårösund **Helena Leoj**

HANDELSBANKEN VÄSTRA SVERIGE

Styrelse

Direktör **Claes Larsson** Göteborg, ordförande
Finansdirektör **Peter Claesson** Kullavik
Banktjänsteman **Camilla Hansson** Alingsås, (P)*
Verkställande direktör **Carin Kindbom** Västra Frölunda
Direktör **Håkan Larsson** Göteborg
Bankdirektör **Mikael Romert** Göteborg
Direktör **Vilhelm Schottenius** Varberg
Direktör **M Johan Widerberg** Göteborg
Kommunikationsdirektör **Kina Wileke** Göteborg

Chef

Mikael Romert Göteborg

Kontor/chef för kontoret

Ale **Anna-Lisa Jansson**
Alingsås **Jonas Sandberg**
Arvika **Peter Johansson**
Bollebygd **Anders Roos**
Borås
  Borås City **Joakim Antonsson**
  Viared **Caroline Fensby**
Falkenberg **Kristian Gårdenfelt**
Falköping **Andreas Blick**
Filipstad **Martin Olsson**
Gislaved **Per Risberg**
Göteborg
  Almedal **Anna-Lena Ranhög**
  Avenyn **Veronica Wallin Johansson**
  City **Martin Henriksson**
  Eriksberg **Christian Pennert**
  Frölunda **Patrik Niklasson**
  Första Långgatan **Anders Olausson**
  Gårda **Marie Erlandson**
  Lilla Bommen **Anna Fägersten**
  Lindholmen **Jonas Almhöjd**
  Sisjön **Christian Sjöberg**
  Torslanda **Johan Zachrisson**
  Volvo **Emelie Tisell**
  Örgryte **Linda Hellsten**
  Övre Husargatan **Anna Ekstrand**
Halmstad **Magnus Landbring**
Herrljunga **Ulf Carrick**
Hjo **Niklas Standar**
Huskvarna **Cecilia Antonsson**
Jönköping **Jens Claesson**
Karlskoga **Kristin Pettersson**
Karlstad **Fredrik Ekenberg**
Kristinehamn **Torbjörn Läth**
Kungsbacka **Anders Blomqvist**
Kungälv **Lena Gillholm**
Laholm **Magnus Jurvin**
Landvetter **Anna Lundgren**
Lerum **Annika Eriksson**
Lidköping **Magnus Kvarnmarker**
Lilla Edet **Ann Bengtsson**
Ljungby **Maria Larsson**
Markaryd **Maria Larsson**
Mariestad **Katarina Lindholm**
Mölndal **Johan Martinsson**
Mölnlycke **Lena Uhrlander**
Partille **Sara Larsson**
Skara **Anna-Lena Andersson**
Skövde **Niklas Standar**
Stenungsund **Maria Lager**
Strömstad **Johan Rosengren**
Sunne **Dennis Göransson**
Svenljunga **Therese Ekelund**
Säffle **Stefan Ejnesjö**
Tidaholm **Andreas Blick**
Torsby **Anna Bengtsson**
Tranemo **Therese Ekelund**
Trollhättan **Ingela Karlsson**
Uddevalla **Marie Kaptein**
Ulricehamn **Martin Ekman**
Vaggeryd **Inger Ågren**
Vara **Maj Rudell**
Varberg **Alexander Turesson**
Vårgårda **David Wiklund,** tf
Vänersborg **Magdalena Gunnarsson**
Värnamo **Jonas Flink**
Åmål **Stefan Ejnesjö**
Årjäng **Peter Johansson**
Älvsborg **Allison Åsblom**

Mötesplatser

Kungsbacka
  Kungsporten **Anders Blomqvist**

(P)* = personalrepresentant

HANDELSBANKEN SYDÖSTRA SVERIGE

Styrelse

Direktör **Charlotta Falvin** Genarp, ordförande
Direktör **Santhe Dahl** Växjö
Bankdirektör **Anders Fagerdahl** Malmö
Banktjänsteman **Pia Håkansson** Ystad, (P)*
Direktör **Bengt Kjell** Helsingborg
Direktör **Johan Mattsson** Tomelilla
Direktör **Anders Ohlner** Malmö
Direktör **Sten Peterson** Katrineholm
Direktör **Mikael Roos** Malmö

Chef

Anders Fagerdahl Malmö

Kontor/chef för kontoret

Alvesta **Patrick Carlsson**
Borensberg **Henrik Thörnblad**
Borgholm **Thomas Svensson**
Båstad **Lars-Olof Ottosson**
Eksjö **Anna Gyllenhammar**
Emmaboda **Beatrice Granlöf**
Eslöv **David Möller**
Finspång **Håkan Samuelsson**
Färjestaden **Christin Abrahamsson**
Helsingborg
- Norr **Erik de la Motte**
- Stortorget **Erik de la Motte**

Hultsfred **Marie-Louise Mobelius**
Hässleholm **Jonas Bondesson**
Höganäs **Gunilla Voss**
Högsby **Jonas Petersson**
Höllviken **Cecilia Wahlberg**
Höör **David Möller**
Kalmar **Johan Lorentzon**
Karlshamn **Maria Önell**
Karlskrona **Peter Andersson**
Klippan **Alexandra Paulsson**
Kristianstad **Rebecca Thörnqvist**
Kävlinge **Dag Olsson**
Lammhult **Maj-Lis Pettersson**
Landskrona **Per-Ove Kamlund**
Linköping
- City **Michael Sterne**
- Tornby **Anders Spång**

Lomma **Erik Hultgren**
Lund
- City **Peter Andersson**
- Ideon **Cecilia Leijgård**

Malmö
- City **Erik Bredberg**
- Fosie **Anders Persson**
- Fridhem **Göran Camitz**
- Hyllie **Anders Persson**
- Limhamn **Roger Håkansson**
- Stortorget **Pernilla Hanserup**
- Triangeln **Jonas Darte**
- Öster **Magnus Björk**

Mjölby **Karl Gustafsson**
Motala **Henrik Thörnblad**
Mönsterås **Jonas Petersson**
Norrköping
- Drottninggatan **Cicki Törnell**
- Fjärilsgatan **Marika Ronnerheim**

Nybro **Beatrice Granlöf**
Nässjö **Malin Häggström**
Osby **Fredrik Roghner**
Oskarshamn **Jonas Petersson**
Ronneby **Kati Gidlöf**
Simrishamn **Pontus Hansson Cederberg**
Sjöbo **Thomas Hansson**
Skanör **Maria Hägerström**
Staffanstorp **Mårten Edlund**
Svedala **Isabel Almqvist**
Sävsjö **Jörgen Asp**
Söderköping **Caroline Bragner**
Sölvesborg **Anita Svensson Barba**
Tingsryd **Annelie Johansson**
Tomelilla **Mia Kristell**
Torsås **Johan Lorentzon**
Tranås **Fredrik Lundgren**
Trelleborg **Katerina Bosevska**
Vadstena **Henrik Thörnblad**
Veberöd **Hans-Åke Mårtensson**
Vellinge **Cecilia Wahlberg**
Vetlanda **Jörgen Asp**
Vimmerby **Marie-Louise Mobelius**
Virserum **Malin Zeilon**
Vollsjö **Thomas Hansson**
Västervik **Thomas Rörstrand**
Växjö **Maj-Lis Pettersson**
Ystad **Mia Kristell**
Åhus **Matz Nilsson**
Åseda **Malin Zeilon**
Åtvidaberg **Michael Sterne**
Älmhult **Fredrik Roghner**
Ängelholm **Irene Andersson**

HANDELSBANKEN NORRA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Handelsbanken plc.

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Sørensen** London, CEO Handelsbanken UK, ordförande
Bankdirektör **Ingela Forsberg** Manchester
Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sundbyberg

Chef

Ingela Forsberg Manchester

Kontor/chef för kontoret

Aberdeen **Neil Clark**
Altrincham **John Burke**
Blackburn **Philip Skupski**
Bolton **Sean Greenhalgh**
Burnley **Phil Skupski**
Bury **Rachel Farnan**
Carlisle **Jason Smith**
Chester **David Barker**
Dundee **Ben Honeyman**
Dunfermline **Jim Donnelly**
Edinburgh
- Charlotte Square **Lesley Dunlop**
- West End **Iain Henderson**

Glasgow
- Finnieston **Gillian Baxter**
- City **David Waddell**

Heswall **Liz Cotton**
Inverness **Hamish Boag**
Kendal **Mike Fell**
Lancaster **Alison Norfolk**
Liverpool
- Duke Street **Stephen Jones**
- Exchange Station **John Williams**

Lytham **Kevin Sanderson**
Manchester
- Barbirolli **Philip Basten**
- Spinningfields **Adam Short**
- Trafford Neil **McLoughlin**
- Trinity Way **Anthony Flynn**

Oldham **Scott Parkinson**
Penrith **Jason Smith**
Preston **Keith Lowe**
Southport **Andrew Pearson**
Stirling **Jim Donnelly**
Stockport **Lisa Dobson**
Warrington **James Barron**
Wigan **Cath Joynt**
Wilmslow **Sarah Hunter**

(P)* = personalrepresentant

HANDELSBANKEN YORKSHIRE OCH NORDÖSTRA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Handelsbanken plc.

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Sørensen** London, CEO Handelsbanken UK, ordförande
Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sundbyberg
Bankdirektör **Suzanne Minifie** Leeds

Chef

Suzanne Minifie Leeds

Kontor/chef för kontoret

Barnsley **Peter Gray**
Beverley **Anna Adcock**
Bradford **Andy Cook**
Castleford **Amy Walker**
Chesterfield **Phil Walker**
Darlington **Sarah Martinson**
Doncaster **Sarah Smith**
Durham **David Allenson**
Gateshead **Brian Foreman**
Grimsby **Di Jones**
Halifax **Andy Cook**
Harrogate **James Cornell**
Hexham **David Wilson**
Huddersfield **Tony Jones**
Hull
- Hesslewood **Tim Kitching**
- Marina Court **Tim Kitching**

Ilkley **Andrew Shakeshaft**
Leeds
- The Embankment **David Brady**
- Lawnswood **Andrew Lowther**
- Wellington Street **Ian Noke**

Middlesbrough **Tom Ramshaw**
Morpeth **David Elliot**
Newcastle upon Tyne **Brian Foreman**
Northallerton **David Thompson**
Rotherham **Claire Ibbotson**
Scarborough **Steve Halliday**
Sheffield
- Barker's Pool **Stephen Tweedle**
- St Paul's **Oliver Dean**

Stockton-on-Tees **John Martinson**
Sunderland **Nicola Boardman**
Tynemouth **Mark Humphreys**
Wakefield **Paul Drysdale**
Wetherby **Sue Toulson**
York **Christopher Ibbotson**

Mötesplatser

Scunthorpe **Sarah Smith**

HANDELSBANKEN CENTRALA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Handelsbanken plc.

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Sørensen** London, CEO Handelsbanken UK, ordförande
Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sundbyberg
Bankdirektör **Graham Turner** Birmingham

Chef

Graham Turner Birmingham

Kontor/chef för kontoret

Banbury **Paul Graham**
Bedford **Mick Valerio**
Birmingham
- Newhall St **David Hastings**
- Temple Row **Stephen Ellis**

Bromsgrove **Mark Turner**
Burton-on-Trent **Paul Thacker**
Bury St Edmunds **Martin Fish**
Cambridge
- Milton Road **Paul Smith**
- Hills Road **David Rundle**

Colwyn Bay **Gareth Jones**
Coventry **Andy McCabe**
Crewe **Sharon Wooliscroft**
Derby **Ian Morris**
Edgbaston **Michael Alldread**
Hitchin **Graham Pigott**
Ipswich **Andrew Pike**
Leamington Spa **Dani Coe**
Leicester **John Clay**
Lincoln **John Gell**
Loughborough **Emma Donson**

Luton **Philip Bidwell**
Mansfield **Darryn Evans**
Milton Keynes **Derek Bell**
Northampton **Mark Charteress**
Norwich **Ian Hall**
Nottingham
- Ropewalk **Larick Walker**
- West Bridgford **Ian Davys**

Peterborough **Julian Turner**
Rugby **Brett Salisbury**
Shrewsbury **Lindsay Pearson**
Solihull **Martin Randall**
Stafford **Helen Yates**
Stourbridge **Adam Pearson**
Stratford-upon-Avon **Richard Blount**
Stoke-on-Trent **Steve Cox**
Tamworth **Andrew Mair**
Walsall **Stephen Breen**
Wolverhampton **Paul Jones**
Worcester **Andrew Smith**
Wrexham **Vicky Varley**

HANDELSBANKEN SYDVÄSTRA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Handelsbanken plc.

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Sørensen** London, CEO Handelsbanken UK, ordförande
Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sundbyberg
Bankdirektör **Chris Teasdale** Bristol

Chef

Chris Teasdale Bristol

Kontor/chef för kontoret

Abingdon **David Cook**
Ascot **Richard Payton**
Aylesbury **Faisal Khan**
Barnstaple **Barry Lessiter**
Basingstoke **Julie Hurst**
Bath **Simon Cropper**
Bodmin **Leon Sargeant**
Bournemouth **Jeremy Tollworthy**
Bridgend **Illtyd Francis**
Bristol
- Bristol Aztec West **Steve Howell**
- Clifton **Jo Norton**
- Queen Square **Martin Bidgood**

Cardiff **Neil Humphreys**
Cheltenham **Stephanie Hughston**
Chichester **Jonathan Hughes**
Chippenham **Shaun Bradshaw**
Cirencester **Shaun Bradshaw**
Dorchester **Andrew Denning**
Exeter **Jim Durrant**
Farnham **Kevin Heppell**
Frimley **Kenny McColl**
Gloucester **Emma Gray**
Guildford **Richard James**
Henley-on-Thames **Kerry Martin**
Hereford **David Cleaves**
High Wycombe **Sarah Dean**
Newbury **Geoff Dann**
Newport **Craig Wyer**
Oxford
- West Way **Graham Beith**
- Parkway **Bob Wood**

Petersfield **John Gornall**
Plymouth **Darren Edwards**
Poole **Mark Robertson**
Portishead **Steve Carter**
Portsmouth **Phil Dedman**
Reading **Jack Miller**
Salisbury **Graham Renshaw**
Southampton **Andy Taylor**
Swansea **Martin Griffiths**
Swindon **Jon Hemming**
Taunton **Peter Kirby**
Truro **Elizabeth Stansfield**
Wells **Martin Williams**
Winchester **John Gornall**
Windsor **Mark Bradbury**
Yeovil **Andrew Denning**

HANDELSBANKEN SÖDRA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Handelsbanken plc.

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Sørensen** London, CEO Handelsbanken UK, ordförande
Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sundbyberg
Bankdirektör **John Hodson** London

Chef

John Hodson London

Kontor/chef för kontoret

Ashford **Andy Davies**
Bishop's Stortford **Stephen Hills**
Brighton **Simon Nicholson**
Bromley **Chris Pye**
Canterbury **Andy Davies**
Chatham **Gavin Coleman**
Chelmsford **Tim Paddon**
Colchester **Russell Felstead**
Crawley **Simon Briggs**
Croydon **Mike O'Neill**
Dartford **Trevor Adams**
Ealing **Chris Ttouli**
Eastbourne **Neil Hooper**
Enfield **Adrian Bennett**
Epsom **Phil Hunt**
Harrow **Anthony Fogden**
Haywards Heath **David Barden**
Hertford **Debbie Chilton**
Hove **Niky Hunt**
Islington **Paul Cooledge**
Kingston **Mark Lobo**
London
- Blackheath **Raff Gallo**
- Chelsea **Steven MacDonald**
- Chiswick **Dermot Jordan**
- Clapham **Jason May**
- Finchley **Steve Smith**
- Hampstead **Matthew Ireland,** tf
- Holborn **Jonathan Croney**
- Kensington **Steven MacDonald**
- Large Corporate branch **Toni Virtanen**
- Liverpool Street **Mark Earlam**
- London Bridge **Mark Lilliott**
- Marylebone **Andrew Rowlands**
- Mayfair **Andrew Rowlands**
- Moorgate **Ross Simmons**
- Queen's Park **Chris Ttouli**
- Stratford **Kirti Mistry**
- West End **Roy Budgett**

Maidstone **Jeremy Brett**
Redhill **Clive Martin**
Richmond **Neil Higgs**
Romford **Andy Walker**
Sevenoaks **Nick Brooker**
Southend-on-Sea **Phil Clark**
Staines-upon-Thames **Carol Albert**
St Albans **Bill Whittemore**
Tunbridge Wells **Nick Green**
Watford **Andrew Samarasinghe**
Weybridge **Geoff Harrison**
Wimbledon **Michelle Groome**

Mötesplatser

London
- Belgravia **Steven MacDonald**

London Blackheath
- Canary Wharf **Raff Gallo**

HANDELSBANKEN NORGE

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial Oslo.

Styrelse

Direktör **Bjørn Flatgård** Kolbotn, ordförande
Egenföretagare **Linda Bernander Silseth** Nesøya
Banktjänsteman **Christer Enersen** Slemmestad, (P)*
Direktör **Ivar Rusdal** Egersund
Adm. dir. **Dag Tangevald-Jensen** Oslo
Bankdirektör **Dag Tjernsmo** Oslo

Chef

Dag Tjernsmo Oslo

Kontor/chef för kontoret

Arendal **Vidar Akselsen**
Asker **Kirsti Jensås**
Bergen
- Fana **Kristian H. Knudsen**
- Fyllingsdalen **Gottlieb Gullaksen**
- Kokstad **Jarle Hundven**
- Minde **Margunn Kolle**
- Sentrum **Geir Flaa**
- Vest **Tore Svein Nese**
- Åsane **Mette Skauge**

Bodø **Tore Halvorsen**
Drammen **Hege Kristiansen**
Fredrikstad **Tove Anita R Torp**
Halden **Espen Lerkerød**
Hamar **Lars Erik Jevanord**
Haugesund **Paal Tollefsen,** tf
Jessheim **Inger Kyhen**
Kolbotn **Hanne Bjørnå Berntsen**
Kongsberg **Håvard Røed Langerud**
Kristiansand **Vidar Akselsen**
Larvik **Bodil Hansen**
Lillehammer **Thomas Næstad Moe**
Lillestrøm **Helene Molund,** tf
Lysaker **Glenn Steinbø**
Mo i Rana **Svenn Harald Johannesen**
Molde **Jørund Alme**
Moss **Willy Fossum**
Oslo
- Grev Wedels plass **Thomas B. Tresselt**
- Large Corporates **Harald Søreide**
- Majorstuen **Jannike Johansen**
- Nydalen **Marius Bretteville**
- Olav Vs gate **Eirik Arnesen**
- Bryn **Ole Hellevik**
- Skøyen **Thomas Stousland**
- Økern **Ronny Myreng**

Sandefjord **Hans Jørgen Ormar**
Sandnes **Sindre Bergsagel**
Sandvika **Cecilie Tvedt**
Sarpsborg **Tormod Sørum**
Ski **Geir Anders Sundnes**
Skien **Mårten Jacobsson**
Stavanger
- Sentrum **Rolf Inge Knudsen**
- Straen **Ole Henry Slette**

Tromsø **Raymond Brendeløkken**
Trondheim
- Leangen **Ole-Martin Smedseng**
- Søndregate **Ola Grøtte**

Tønsberg **Arild Gjørvad,** tf
Ålesund **Steinar Krøvel**

HANDELSBANKEN DANMARK

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial Köpenhamn.

Styrelse

CFO **John Vestergaard** Ikast, ordförande
Bankdirektör **Lars Moesgaard** Hellerup
Banktjänsteman **Helle Rank** Aalborg, (P)*
Chefsjurist **Sanne Weidner** Aarhus
Direktör och partner **Lise Westphal** Köpenhamn
Direktör och partner **Carsten Gørtz Petersen** Højbjerg (Aarhus)

Chef

Lars Moesgaard Hellerup

Kontor/chef för kontoret

Aalborg
- City **Ole Dahl Nielsen**
- Syd **Kristian Mark Pedersen**

Aarhus
- Aarhus City **Morten Andersen**
- Aarhus Nord **Lars Graugaard**
- Aarhus Syd **Jacob Balling**

Allerød **Jens Karlsson**
Amager **Jakob Pilegaard Hansen**
Aulum **Gerda Kviesgaard**
Ballerup **Flemming Rumler**
Birkerød **Steen Hirschsprung**
Brande **Henrik Overgaard**
Charlottenlund **Michael Petersen**
Esbjerg **Jan Plantener**
Fredensborg **Kjeld Aunstrup**
Fredericia **Brian Sørensen**
Frederiksberg
- Frederiksberg **Jan Rasmussen**
- Frederiksberg Vest **Carina Falck Hansen**

Frederikssund **Michael Tøgersen**
Frederiksværk **Alan Nielsen**
Furesø **Jeanett Schultz Brix**
Give **Kathrine Vesterager Andersen**
Grindsted **Kathrine Vesterager Andersen**
Hammerum **Vibeke Hestbek**
Helsinge **Mimi Boed**
Helsingør **Michael Hartoft**
Herlev **Morten Rotvit**
Herning
- City **Arnth Stougaard**
- Fredhøj **Bruno Hansen**

Hillerød **Dennis Grouleff**
Holstebro **Helle Bjerre**
Horsens **Martin Skovgaard Larsen**
Hørsholm **Allan Kandrup**
Ikast **Kenneth Kristiansen**
Karup **Kenneth Kristiansen**
Kgs. Lyngby **Preben Bjerrekær**
Kibæk **Nadja Schack Fucke**
Kolding **Carsten Johansen**
Köpenhamn
- City **Gorm Ejmefors-Bjørkmann**
- Large Corporates **Knud Jacobsen**
- Vest **Jan Arup**
- Østerbro **Martin Wibskov**

Køge **Kasper Bæk**
Lemvig **Poul Bakkegaard**
Lynge **Hatice Bakke**
Odense **Klaus Rydal**
Roskilde **Steen Hansen**
Sdr. Felding **Frank Jensen**
Silkeborg **Stefan Brochmann**
Slagelse **Mette Lund Raagart**
Slangerup **Ida Riisberg Mikkelsen**
Stenløse **Mie Jarman**
Struer **Poul Bakkegaard**
Sunds **Lars Christian Lauth Hansen**
Vejle **Lars Hoffmann**
Viborg **Henrik Toft Mathiasen**
Videbæk **Michael Frisk Sørensen**

(P)* = personalrepresentant

HANDELSBANKEN FINLAND

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial Helsingfors.

Styrelse

Direktör **Tapio Hakakari** Hyvinge, ordförande
Bankdirektör **Hanne Katrama** Helsingfors
Direktör **Esa Korvenmaa** Helsingfors
Direktör **Pirjo Repo** Helsingfors
Direktör **Leena Saarinen** Helsingfors
Banktjänsteman **Pekka Vasankari** Vanda, (P)*

Tf chef

Hanne Katrama Helsingfors

Kontor/chef för kontoret

Borgå **Pasi Sirola**
Ekenäs **Anders Sandbacka**
Esbo
- Hagalund **Harri Tuohimaa**
- Mattby **Juha-Lassi Laisi**

Helsingfors
- Alexen **Risto Vihula**
- Böle **Risto Mäkeläinen**
- Gräsviken **Outi Vesanto**
- Hertonäs **Hanna Kuvaja**
- Kampen **Sami Hoffrén**
- Large Corporates **Riitta Hallila**
- Munksnäs **Jarkko Pöysti**

Hyvinge **Henri Uronen**
Jakobstad **Jörgen Blomqvist**
Joensuu **Mauri Kujanen**
Jyväskylä **Jesse Järvinen**
Karleby **Mikael Wiklund**
Kuopio **Jesse Järvinen,** tf
Kymmenedalen **Joonas Heinonen**
Lahtis **Jaana Repo-Kemppinen**
Mellannyland **Ilkka Arenius**
Rovaniemi **Sami Hiltunen**
Satakunta **Lauri Leinonen**
Seinäjoki **Jaana Meritähti**
St. Michel **Jussi Myllymäki**
Södra Karelen **Arto Valjakka**
Tammerfors
- Kuninkaankatu **Tarja Suvisalmi**
- Kyttälä **Ilari Tyrkkö**

Tavastehus **Auli Lehtomäki**
Torneå **Matti Tapio**
Uleåborg **Jari Itkonen**
Vanda
- Aviapolis **Mari Govenius**
- Dickursby **Pauli Ranta**

Vasa **Frej Björses**
Åbo
- Kuppis **Teemu Alanko**
- Salutorget **Teemu Alanko**

Mötesplatser

Kymmenedalen
- Kouvola **Joonas Heinonen**

HANDELSBANKEN NEDERLÄNDERNA

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken AB, filial Nederländerna.

Styrelse

Bankdirektör **Göran Stille** Stockholm, ordförande
Bankdirektör **Per Jansson** Stockholm
Bankdirektör **Roland van Pooij** Driebruggen

Tf chef

Roland van Pooij Driebruggen

Kontor/chef för kontoret

Alkmaar **Ronald Smit**
Alphen aan den Rijn **Rens Ramakers**
Amersfoort **Jeroen Ammerdorffer**
Amsterdam
- Amstel **Lars Vissers**
- Centrum **Jasper Klok**
- Zuid **Daniël van Til**

Apeldoorn **Jeroen Altena**
Arnhem **Patricia Schwalbach**
Bergen op Zoom **Jeroen Wiertz**
Breda **Edwin Boonk**
Den Haag **Marc de Brey**
Drenthe **Norbert van de Lande**
Eindhoven **Pieter van de Koolwijk**
Groningen **Erwin van der Steur**
Haarlem **Nicole Broersma**
Het Gooi **Laurens de Jong**
Laren **Sharon Peeters**
Leeuwarden **Tammo Oosterhof**
Maastricht **Tim Neu**
Rijnmond Zuid **Wim Tieleman**
Roermond **Luc Geisen**
Rotterdam **Riewing van Eerden,** tf
Schiphol **Caroline Mesters**
's-Hertogenbosch **Nicole van Rijmenam**
Tilburg **Erik de Beer**
Twente **Martijn Peters**
Utrecht **Robert van der Kolk**
Zwolle **Peter Hulsbergen**

Mötesplatser

Schiphol
- Amstelveen **Sebastiaan van den Berkmortel**

(P)* = personalrepresentant

KONTOR UTANFÖR NORDEN, STORBRITANNIEN OCH NEDERLÄNDERNA

Verksamheten bedrivs i Svenska Handelsbanken med filial i respektive land.

Estland
Landschef **Annika Nordström**
Tallinn **Jan Nurminen**

Frankrike
Landschef **Peggy Paul**
Nice **Anna Jansson-Clauzier**

Kina
Landschef **Mikael Westerback**
Hongkong **David Haqvinsson**
Shanghai **Mikael Westerback**

Lettland
Landschef **Annika Nordström**
Riga **Martins Freibergs**

Litauen
Landschef **Annika Nordström**
Vilnius **Paulius Zagurskis**

Luxemburg
Landschef **Peggy Paul**

Polen
Landschef **Marzena Zahlin**

Singapore
Landschef **Robert Radway**

Tyskland
Landschef **Annika Brunnéd**

USA
Landschef **Martin Blåvarg**

REPRESENTANTKONTOR

Beijing
Representant **Joakim Hedhill**

Kuala Lumpur
Representant **Abhinash Murukesvan**

Marbella
Representant **Vibeke Toustrup Bonne**

Mumbai
Representant **Ashish Gupta**

Taipei
Representant **Amy Chen**

Zürich
Representant **Andreas Wedar**

STYRELSER DOTTERBOLAG

ECSTER**
Styrelse
Bankdirektör **Katarina Ljungqvist** Stockholm, ordförande
Verkställande direktör **Yonnie Bergqvist** Täby
Banktjänsteman **Eva Eldebrink** Strängnäs, (P)*
Banktjänsteman **Benny Johansson** Stockholm
Bankdirektör **Agneta Lilja** Drottningholm

Verkställande direktör Ecster
Yonnie Bergqvist

EFN**
Styrelse
Bankdirektör
Katarina Ljungqvist Stockholm, ordförande
Bankdirektör **Magnus Berglund** Saltsjöbaden
Banktjänsteman **Carl Bjurling** Enskede
Bankdirektör **Ann Öberg** Vaxholm
Bankdirektör **Ulf Köping-Höggård** Lidingö

Verkställande direktör EFN
Mikaela Strand

HANDELSBANKEN FINANS**
Styrelse
Bankdirektör **Hans Winge** Göteborg, ordförande
Bankdirektör **Nicklas Grip** Värmdö
Banktjänsteman **Marie Järvås** Hägersten, (P)*
Bankdirektör **Erik de la Motte** Helsingborg

Verkställande direktör Handelsbanken Finans
Magnus Sternbrink

HANDELSBANKEN FONDER**
Styrelse
Bankdirektör **Michael Green** Stockholm, ordförande
Direktör **Helen Fasth Gillstedt** Djursholm
Direktör **Malin Hedman Björkmo** Lidingö
Banktjänsteman **Robert Lundin** Stockholm, (P)*
Direktör **Lars Seiz** Antibes, Frankrike
Bankdirektör **Göran Stille** Stockholm

Verkställande direktör Handelsbanken Fonder
Magdalena Wahlqvist Alveskog

HANDELSBANKEN LIV**
Styrelse
Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sundbyberg, ordförande
Bankdirektör **Katarina Berner Frösdal** Stockholm
Counsel **Viveca Classon** Stockholm
Försäkringstjänsteman **Anna Hjelmberg** Järfälla, (P)*
Bankdirektör **Tobias Lindhe** Uppsala
Bankdirektör **Anders Ohlner** Malmö

Verkställande direktör Handelsbanken Liv
Louise Sander

HANDELSBANKEN PLC**
Styrelse
Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sundbyberg, ordförande
CFO **Martin Björnberg** London
Non Executive Director **Tanya Castell** Inverness-shire
Non Executive Director **John Ellacott** West Yorkshire
Non Executive Director **Maureen Laurie** East Sussex
Non Executive Director **Agneta Lilja** Drottningholm
CEO **Mikael Sørensen** London

Verkställande direktör Handelsbanken plc
Mikael Sørensen

OPTIMIX**
Styrelse
Edwin van Essen Almere, tf ordförande
Gert van Wakeren Soest

STADSHYPOTEK**
Styrelse
Bankdirektör **Katarina Berner Frösdal** Stockholm, ordförande
Direktör **Michael Bertorp** Stockholm
Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sundbyberg
Banktjänsteman **Helena Håkansson** Färjestaden, (P)*
Bankdirektör **Jörgen Nilsson** Nacka
Bankdirektör **Helena Öström Nimander** Enebyberg

Verkställande direktör Stadshypotek
Göran Stille

XACT KAPITALFÖRVALTNING**
Styrelse
Bankdirektör **Per Beckman** Lidingö, ordförande
Direktör **Michael Bertorp** Stockholm
Direktör **Gunnar Båtelsson** Sandviken
Banktjänsteman **Maria Lönnqvist** Bromma, (P)*
Direktör **Åsa Magnusson** Stockholm
Direktör **Lena Munkhammar** Solna

Verkställande direktör XACT Kapitalförvaltning
Pär Nürnberg

(P)*= personalrepresentant
** För fullständigt firmanamn, se not M16.

Definitioner och förklaringar

ALTERNATIVA NYCKELTAL

Bankens finansiella rapporter innehåller alternativa nyckeltal som Handelsbanken bedömer ger värdefull information till läsaren, eftersom de används av koncernledning för intern styrning och resultatuppföljning samt även för jämförelser mellan rapportperioder.

Alternativa nyckeltal (Alternative Performance Measures) är finansiella mått över resultatutveckling, finansiell ställning eller kassaflöde som varken definieras i IFRS eller i kapitaltäckningsregelverket. Dessa behöver inte vara jämförbara med liknande nyckeltal som presenteras av andra bolag. Beräkningar av vissa nyckeltal finns redovisade i Faktaboken som finns tillgänglig på handelsbanken.com/irsv.

ANDEL UTLÅNING I STEG 3

Utlåning till allmänheten i Steg 3 netto i relation till brutto utlåning till allmänheten.

EKONOMISKT KAPITAL (EC)

Ekonomiskt kapital (Economic Capital) är en modell för beräkning av ekonomiskt kapital som i ett mått fångar koncernens samlade risker och anger det kapital som med en mycket hög sannolikhet ska täcka oväntade förluster eller värdeminskningar.

JUSTERAT EGET KAPITAL PER AKTIE

Eget kapital vid årets slut reducerat med eget kapitaleffekten av kassaflödessäkringar och minoritetens andel av eget kapital. Justerat eget kapital divideras sedan med antalet stamaktier vid årsskiftet, reducerat med återköp. I förekommande fall tas hänsyn till utspädningseffekt.

K/I-TAL

Summa kostnader i relation till summa intäkter. I segmentsredovisningen inkluderas resultatutdelningen i summa intäkter.

KREDITFÖRLUSTNIVÅ

Kreditförluster på utlåning till allmänheten i relation till utlåning till allmänheten vid årets början.

P/E-TAL

Börskurs vid årets slut dividerad med resultat per aktie.

RESERVERINGSGRAD STEG 1

Reserveringar i Steg 1 på utlåning till allmänheten i relation till utlåning till allmänheten i Steg 1, brutto.

RESERVERINGSGRAD STEG 2

Reserveringar i Steg 2 på utlåning till allmänheten i relation till utlåning till allmänheten i Steg 2, brutto.

RESERVERINGSGRAD STEG 3

Reserveringar i Steg 3 på utlåning till allmänheten i relation till utlåning till allmänheten i Steg 3, brutto.

RESULTAT PER AKTIE

Årets resultat hänförligt till stamaktieägarna dividerat med genomsnittligt antal utestående aktier. I förekommande fall tas hänsyn till utspädningseffekt.

RÄNTABILITET PÅ ALLOKERAT KAPITAL

Segmentets rörelseresultat efter resultatutdelning beräknat med skattesatsen 22 procent i relation till genomsnittet av årets kvartalsvisa allokerade kapital.

RÄNTABILITET PÅ EGET KAPITAL

Årets resultat i relation till genomsnittligt eget kapital. Genomsnittligt eget kapital för de fyra senaste kvartalen justeras för värdeförändringar på finansiella tillgångar klassificerade som tillgängliga för försäljning, derivat i kassaflödessäkringar, omvärderingseffekter av förmånsbestämda pensionsplaner samt ett vägt genomsnitt av nyemission, utdelning samt återköp av egna aktier.

RÄNTABILITET PÅ TOTALT KAPITAL

Årets resultat i relation till genomsnittet av de fem senaste kvartalens balansomslutning.

RÄNTEMARGINAL

Periodens räntenetto uppräknat till helår, i relation till genomsnittliga totala tillgångar.

TOTALAVKASTNING

Summan av årets aktiekursförändring och utbetald utdelning per aktie dividerad med aktiekursen vid utgången av föregående år.

TOTAL RESERVERINGSGRAD

Totala reserveringar på utlåning till allmänheten i relation till brutto utlåning till allmänheten.

NYCKELTAL DEFINIERADE I KAPITALTÄCKNINGSREGELVERKET

BRUTTOSOLIDITETSGRAD
Primärkapitalet i relation till totala tillgångar inklusive vissa poster utanför balansräkningen omräknade med konverteringsfaktorer definierade i schablonmetoden samt regleringsmässiga justeringar från kapitalbasen.

EXPONERINGSBELOPP
Exponeringsbelopp (Exposure at default) är det belopp som ska kapitaltäckas. Beloppet beräknas inklusive räntor och avgifter. Belopp för poster utanför balansräkningen omräknas med konverteringsfaktor (KF). För derivat beräknas exponeringsbelopp som positivt MTM (mark-to-market) plus värdeförändringsrisk, det vill säga nominellt belopp multiplicerat med uppräkningsfaktor.

EXPONERINGSVÄRDE
Exponeringsvärde är detsamma som exponeringsbelopp. Begreppet exponeringsvärde används inom schablonmetoden för kreditrisk.

KAPITALBAS/TOTALT KAPITAL
Kapitalbasen består av summan av primärkapital och supplementärt kapital.

KAPITALKRAV
Lagstadgat kapitalkrav innebär att institut som lyder under CRR ska ha en kärnprimärkapitalrelation på minst 4,5 procent, en primärkapitalrelation på minst 6 procent och en total kapitalrelation på minst 8 procent. Detta innebär att kapitalbasen för respektive relation måste uppgå till den angivna procentandelen av riskexponeringsbeloppet. För definitioner av respektive kapitalbasbelopp, se Kärnprimärkapital, Primärkapital och Totalt kapital. Tillsynsmyndigheten kan utöver de generella kraven lägga till institutsspecifika krav i enlighet med regelverkets andra pelare.

KONVERTERINGSFAKTOR (KF)
Den faktor som används vid beräkning av exponeringsbelopp för outnyttjade checkkrediter, kreditlöften, garantier och andra åtaganden utanför balansräkningen.

KREDITVÄRDIGHETSJUSTERINGSRISK (CVA)
Kreditvärdighetsjusteringsrisk (Credit Valuation Adjustment) mäter risken att marknadsvärdet på ett derivat minskar beroende på att kreditvärdigheten hos motparten försämras. Kreditvärdighetsjustering är en komponent i regelverket för värdering av derivat. Justeringen av värdet baseras på motpartens kreditvärdighet. En exponering mot en motpart med sämre kreditvärdighet ska ha ett lägre redovisat värde än motsvarande exponering mot en motpart med bättre kreditvärdighet. Kreditrisk i detta sammanhang innebär att om en given motparts kreditvärdighet försämras minskar omedelbart värdet i balansräkningen på alla derivattransaktioner med positivt marknadsvärde mot denna motpart, och därmed minskar bankens eget kapital. För att ta höjd för denna risk i kapitaltäckningen har kreditvärdighetsjusteringsrisk införts som en del av kapitaltäckningsreglerna.

KÄRNPRIMÄRKAPITAL
Kärnprimärkapital är en delkomponent av kapitalbasen och består i huvudsak av eget kapital. Avdrag görs för bland annat upparbetad utdelning, goodwill och andra immateriella tillgångar samt skillnaden mellan förväntad förlust och gjorda reserveringar för sannolika kreditförluster.

KÄRNPRIMÄRKAPITALRELATION
Kärnprimärkapital i relation till totalt riskvägt exponeringsbelopp.

KÄRNPRIMÄRKAPITALRELATION TILLGÄNGLIGT ATT ANVÄNDAS SOM BUFFERT
Kärnprimärkapitalrelation efter avdrag för den del av kärnprimärkapitalet som krävs för att uppfylla samtliga formella kapitalkrav.

LIKVIDITETSTÄCKNINGSGRAD (LCR)
Högkvalitativa likvida tillgångar i relation till ett beräknat nettolikviditetsutflöde under en period av 30 dagar.

PRIMÄRKAPITAL
Kärnprimärkapital inklusive primärkapitaltillskott.

PRIMÄRKAPITALRELATION
Primärkapital i relation till totalt riskvägt exponeringsbelopp.

PRIMÄRKAPITALTILLSKOTT
Primärkapitaltillskott utgörs av eviga förlagslån som uppfyller de krav som anges i förordning (EU) nr 575/2013 och därmed får räknas med i primärkapitalet.

RISKEXPONERINGSBELOPP
Kapitalkrav enligt CRR multiplicerat med 12,5. Riskexponeringsbelopp används i samband med marknadsrisker och operativa risker.

RISKVIKT
Mått för att beskriva hur riskfylld en exponering beräknas vara enligt kapitaltäckningsregelverket.

RISKVÄGT EXPONERINGSBELOPP
Exponeringsbelopp multiplicerat med riskvikt. Riskvägda exponeringsbelopp används i samband med kreditrisker inklusive motpartsrisker.

SUPPLEMENTÄRT KAPITAL
Supplementärt kapital är en delkomponent av kapitalbasen och består huvudsakligen av förlagslån som uppfyller de krav som anges i förordning (EU) nr 575/2013 för att räknas med i supplementärkapitalet.

TOTAL KAPITALRELATION
Totalt kapital i relation till totalt riskvägt exponeringsbelopp.

TOTALT RISKVÄGT EXPONERINGSBELOPP
Totalt riskvägt exponeringsbelopp är summan av riskexponeringsbelopp och riskvägda exponeringsbelopp.

FÖRKLARINGAR

AVKASTNINGSDELNING
Avkastningsdelning innebär att försäkringsbolaget erhåller 10 procent av totalavkastningen i avkastningsdelning då totalavkastningen överstiger den garanterade räntan i försäkringar med garanterad ränta.

BENCHMARKEFFEKT
Avser den skillnad i matchning av räntebindningstid mellan ut- och upplåningen som uppstår då Stadshypoteks emissioner förfaller med nio månaders intervall samtidigt som nyutlåningen till kund sker på daglig basis. Effekten varierar mellan kvartalen men går mot noll över en längre tidsperiod.

CRR
EU:s kapitalkravsförordning för kreditinstitut och värdepappersföretag: Förordning (EU) nr 575/2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag.

ENGÅNGSPOSTER
Engångsposter är poster som Handelsbanken bedömer vara av engångskaraktär. Dessa specificeras i Handelsbankens faktabok, som finns tillgänglig på handelsbanken.com/irsv.

ITRAXX
ITRAXX Financials är ett index över CDS-spreadarna (Credit Default Swaps) för de 25 största obligationsemittenterna inom bank- och försäkringssektorn i Europa och beskriver den genomsnittliga premie som en investerare kräver för att acceptera kreditrisk på bolagen.

MREL KRAV
Minimikravet avseende nedskrivningsbara skulder och kapitalbas. Kravet bestäms årligen av RGK, resolutionsmyndigheten, enligt svensk resolutionslag (SFS 2015:1016).

NEDSKRIVNINGSBARA SKULDER OCH KAPITALBAS
Summan av kvalificerade, nedskrivningsbara seniora skulder enligt svensk resolutionslag (SFS 2015:1016) och kapitalbas.

OTC-DERIVAT
Over-the-counter-derivat är oclearade skräddarsydda derivat.

PREMIEINKOMST
Begrepp inom bankens försäkringsrörelse som i huvudsak betecknar summan av under året inbetalda försäkringspremier.

RISKRESULTAT
Begrepp inom bankens försäkringsrörelse. Årets riskresultat är skillnaden mellan de avgifter som bolaget tar ut för att täcka försäkringsrisker (död, livslängd, sjukdom och olycksfall) och den faktiska kostnaden för inträffade försäkringsfall.

SOCIALAVGIFTER
Avgifter för finansiering av system för social trygghet. Omfattar arbetsgivaravgifter och särskild löneskatt samt motsvarande skatter och avgifter i utlandet.

SOLVENSKVOT
Begrepp inom försäkringsrörelsen. Solvenskvoten är kapitalbasen delad med erforderlig solvensmarginal och mäter vilken marginal bolaget har för att kunna stå för sina åtaganden. Kvoten för vinstutdelande livbolag kan inte jämföras med kvoten för ömsesidiga livbolag.

SÄRSKILDA POSTER
Särskilda poster är sådana poster som tenderar att variera över rapportperioder och som Handelsbanken har preciserat för att underlätta jämförelsen av resultatutvecklingen, exempelvis Avsättning till vinstandelsstiftelsen Oktogonen.

TOTALA SKULDER OCH KAPITALBAS
Summan av bankens total skulder och kapitalbas.

MIX
Papper från ansvarsfulla källor
FSC® C104421
FSC
www.fsc.org

Svanenmärkt trycksak, 3041 0298

handelsbanken.com | 08-701 10 00 | 106 70 Stockholm